

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

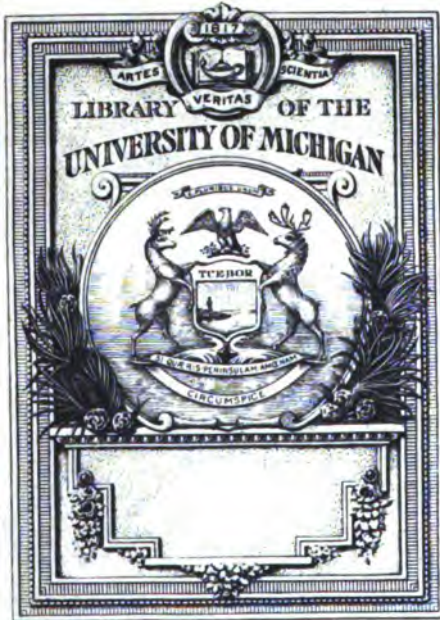
- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

60

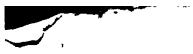
H. II. 17

14-29

EF
16 A
T12
1675

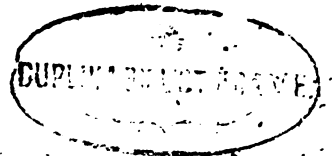
PHYSIOMATHEMATICA,
S I V E
COELESTIS PHILOSOPHIA
Naturalibus hucusq; desideratis
ostensa principijs.

A V C T O R E
D. PLACIDO DE TITIS
P E R V S I N Ò

Oliuetanzæ Congregationis Monacho.

Cum nuperrimis ad Placidianam doctrinam additamentis, excerptis ex III Libro Astronomicarum rerum præmittendarum ad futuram Astrologiam Italicam, à Cursino Francobacci ex Africano Scirota Romano, in hac secunda aditione ad operis calcem appositis.

Bibl. M^o Magdalene Romæ

M E D I O L A N I, MDCLXXV.

Ex Typographia Francisci Vigoni.
Superiorum permissu.

... ..

... ..

... ..

2

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

Hist. 9 Scena
Nardichia
7-24-21
38752

*D. Timotheus Podianus de Perusia Abbas Generalis
Congregationis Olinetana.*

Librū hunc, cui titulus *Quæstionū Physioma-
thematicarum Libri tres*, à P. D. Placido de Titis Perusino
nostre Congregationis Monacho compositum, cū Ad-
mod. R. P. D. Laurentius Campeggius de Bononia Ab-
bas eiusdē Congregationis iussu nostro perlegerit, atq;
approbauerit; Nos, vt typis mandetur, tenore præsen-
tium facultatem damus, si ijs, ad quos spectat, ita vide-
bitur. Ex Monasterio nostro S. Michaelis in Busco Bo-
noniæ die 27. Octōbris 1650.

D. Timotheus de Perusia Abbas Generalis.

D. Hippolytus de Pist. Cancell. de mand.

I M P R I M A T V R

*Sed cum declarationibus factis à Reuerendis. P. Auerfa, iuxta
decretum Sacrae, & Supremæ Congregationis S. Officij datum
Roma sub die 20. Septembris 1650.*

Fr. Franciscus Cuccinus Magist., & Inquisitor Generalis Mediol.

Io. Paulus Mazzuchellus pro Reuerendis. Capit. Sede vacante.

Comes Maioragius pro Excellentiss. Mediol. Senatu.

REI M P R I M A T V R.

*Fr. Antonius Maria Cruceius Sac. Th. Magister. & Commiss.
Sancti Officij Mediol.*

*Iacobus Saita S. T. D. Can. S. Ambrosii pro Eminentiss. D. D.
Card. Archiep.*

Franc. Arbona pro Excellentiss. Senatu.

Decla;

*Declarationes Reverendissimi P. Aversa iuxta decretum
Sacrae Congregationis S. Officij.*

EX pag. 30. Solis opus, calor, & aetivitas, Splendor, gloria, Regnum &c. Mercurius ex varietatis coloris, & motus tales praestatur effectus, hinc sapientiam &c. debet intelligi hos effectus provenire ab Astris, solum, tanquam à secundis causis in suo gradu, & ordine operantibus, cū totali subordinatione, & dependentia à Deo causa prima, & omnium principio. Et inter effectus Solis connumeratur gloria, Regnum, idest inclinatio, & habitas ad res gloriosas, ad regendum &c. inter effectus Mercurij recensetur sapientia, idest habitas ingenij ad sapientiam comparandam.

Expag. 42. Luminaria causas esse qualitatum vitalium omnis generis Animantium, & diuersarum naturarum in ipsis hominibus, necnon dissensionum, & inimicitiarum inter Homines &c. Similiter intelligitur per modū causae secundae cum subiectione ad causam primam dissensionū & inimicitiarum, idest antipatiæ, & contrarietatis in inclinationibus, vnde oriuntur dissensiones, & inimicitiae.

Expag. 75. Referri ad Solem masculinum genus &c. ad Lunā femininum &c. intensiōem, & extensionē Lucis Solis, & Lunae esse causas publicationis omnium rerū, vt qualitātū animi &c. hinc regna, publica bona, & publica mala, ipsa mors, sexus distinctio, animi dotes, forma corporis, & valetudo, & fortuna honoris &c. similiter debet intelligi per modum causae secundae, cum omnimoda dependentia a causa prima, debet intelligi quoad effectus, & inclinationes, atq; habilitates naturales, vt explicat idem Auctor; si loquamur, exempli gratia, de fortuna honoris, Luminaria, quia dāt vitæ principia, si sint in signis masculinis, dant virilia, & aetiva, si sint in angulis, intendunt has
qua-

qualitates; at verò ex actiuitate, & intensione necessario sequitur manifestatio; nam qualitas nimis actiua ex ipsa actione se manifestat.

Ex pag. 87. Ex luminaribus pendere omnia bona quoad substantiam, Solem, & Lunam esse prorogatores, significantores, & largitores principales omnium bonorum. Pariter intelligitur modo predicto, & vocantur cause principales inter causas secundas: Quo modo passim apud Philosophos inter res creatas vocantur cause principales, nullumque vestigium apparet, quo quicquam lædatur, aut imminuatur de totali dependentia a Deo causa prima, & vniuersali.

Ex pag. 95. Luminaria ex familiaritate infortunarum, producere animalia, & mixta perniciose mixtis optimis, atq; perfectis hostilia; ex familiaritate fortunarum producere animalia, & mixta temperate naturæ, ad commodum, vtilitatem, & conseruationem, hinc deinde oriri mores, qualitates animi, diuersitatem naturæ, & temperici hominum &c. Hoc totum similiter intelligitur modo predicto. Et dicuntur ex Astris oriri mores &c. idest inclinationes, habilitates. Si verò referatur etiam ad actuales operationes, nequaquam intelligitur cogendo, aut determinando, sed tantum inclinando.

Ex pag. 106. Quædam Sidera producere illa principia, per quæ res vniuersalæ subsistunt, vt sunt calor vitalis, humiditas radicalis, existimatio, mores, facultates &c. eandem prorsus intelligentiam habent.

Ex pag. 113. Prorogatorem a se solo moderari vitam, itaut status vitæ, vt conseruatio, vel abscisio, bona, vel ægra valetudo, ab illo solo pendeant, Solem moderari dignitates, & gloriam; Lunam animi qualitates, & mores &c. Hoc vtique ab Auctore dictum non est ad excludendum influxum cause primæ, sed ad excludendum concursum
alio-

aliorum Astrorum, in comparatione illius, cui tribuit officium Prorogatoris. Et in reliquis intelligitur, ut antea dictum est.

Ex pag. 167. Ad regnum aptiores esse, qui Luminaria in masculinis signis habent; & in angulis, qui euadunt calidiores, & promptiores; Hoc potius confert ad rectam intelligentiam in superioribus expositam.

Ita reuerenter Ego Raphael Auerſa C. R. M.

Decretum Sacra Congregationis &c.

Die 20. Septembris 1650.

Relatis declarationibus factis à Reuer. P. Raphael Auerſa Generali Clericorum Minorum ad libros inſcriptos Quæſtionum Phyſiomaticarum Didaci Pritti Decreuit libros poſſe imprimi, & impreſſos publicari, ſed cum declarationibus dicti Reuerendiſ. P. Auerſa, juxta reſcriptam declarationem.

Io. Antonius Thomafius S. Rom. & Vniuerſalis Inquiſit. Nbr.

A V C T O R A D L E C T O R E M :

Athenaticis Disciplinis iamdiu cum operam non leui studio quaerem, Lector benigne, casu factum est, quo ad ea maximè, qua circa Syderum influendi facultatem in res inferiores versantur, ut mihi parùm probaretur, quàm apud Auctores methodum institutorum inueni. Cumq; nouam excogitarem, praeceptis Ptolemaei consonam, & Amicitis meis humanissimis inter colloquendum impertirem, non inepta

vel à ratione aliena primo aspectu videbatur: Neq; tamen propterea audebam praclarissimis Meritis, & summis in hac Disciplina Doctoribus palàm aduersari. Porro cum instituta haec rem à me necessarij omnes desiderarent, necessario exhibere coactus, breui Compendio, & absolutissimis Assertionibus praestiti; quamuis, fateor, verebar, noluiq; ut meo aperto nomine hac, qua nuper Animo conceperam, circumferrentur, sed in aliud ex yisdem literis per Anagramma conuerso, ut eousq; laterè, dum rationes, & principia, qua mihi suaderent, aperirem, & coram Sapientibus ponerem: namq; pudebat asserendo doctissimis obsequere Auctoribus; at vero principijs, & ratione disputare, Scientiarum cultibus non modicum prodesse solet, ideoq; gratum, & acceptum: illud, quia parùm necet Anagrammatis velo; hoc, quod praestat, & iuuat, reputè honestissimum, detecto nomine palàm, & liberè traditum volui. Hactenus paucula haec, ne mirum cuiq; fiat, si superioribus Annis opuscula quadam alieno nomine, quamuis profectò non alienis notis edere fuerit visum. Caterum illud primùm, & potissimùm in toto hoc Opusculo caueas, & memineris, Lector Christiane, quaecunq; à me dicta sunt, ita interpretari, & accipere, ut nullo modo, aut Sacris literis, aut Theologicis axiomatibus, aut deniq; Sacris Canonibus aduersari, siue non plenè assentiri intelligantur; quemadmodum Reuerendiss. Pater Raphael Auersa Philosophiae, & Theologiae, imo scientiarum omnium Doctor eximius, declarationibus supra positis expressit; & egomet in ipso Opere Assertionibus posui; quippe qui Sanctae Romanae Ecclesiae pijsimis praeceptis parendum omnimodè, ut censui, statui. Valeas.

AD D. PLACIDVM TITVM PERVSINVM
EGREGIVM PHYSIO-ASTRONOMVM

EPIGRAMMA

D. Luysii Manzini.

Siccine Sydereas dignoscis, Tite, phalanges,
Cunctaque Coelorum lumina, munus, iter?
At Ciuis Ciuem, Palinuros noscere Nauta,
Duxque Ducum mores, gesta que, nosse solent.
Quid credam? Sydus niuea te nube reclusum?
An tibi Sydereum suspicer esse genus?
Nunc scio. Coelestes, animum, qui duxerat ortus,
Munera caelicolæ deseruisse pudet.
Hoc agis, vt, Cæli quondam rediturus ad ora,
Obitus Patriæ non videre tuæ.

LIBER PRIMVS
DE VIRIBVS ASTRORVM
IN SVBLVNARIA.

Instrumentalis Astrorum Virtus, qua, 5 quotuplex.

CAPVT PRIMVM.

HX Astrorum accessibus, & recessibus annuis, mensuris, & diurnis, quos negare non potest qui sensuum minus compos haberi non velit, emergentes in elementarem regionem effectus, non modo Mathematicæ, & Philosophiæ Doctores celeberrimi, sed etiam Sacræ Theologiæ probatissimi: ipsi Sancti Patres fatentur, & ostendunt, sicut notum est: & ego superuacaneum duxi circa ea immorari, quæ quilibet de se perspicere, tum in rebus ipsis, tum apud Auctores, poterit; tum demum ex causarum secundarum ad inuicem subordinatione physicè differendo colligere.

Cum verò cælestes causæ longissimè à rebus inferioribus absint, atq; propterea nequeant ex se immediatè, per suum scilicet corpus, in res inferiores; agere; sed neq; per virtutem aliquam, quæ non perueniat vsq; ad ipsas res inferiores passibiles, & non tangat eas, eo quod nulla fieri possit actio, & nullus elici effectus in subiecto, quod nulla tangit virtus causæ efficientis actiua; seu quod à nullo agente patitur: Ea propter deduxi necessarium omnino esse, prout euidentissimum censet *Ptolemaus exordio lib. primi Ind.* asseritq; non indigere verbosa probatione (quamuis ibidem infra latè demonstrat) pertransire, & diffundi virtutem quandam ab ætherea, & sempiterna natura in vniuersa terræ circumposita, & semper mutationi obnoxia, quæq; Lunæ subsunt mixta, vel simplicia corpora: Adeoq; vt nulla ratione negari possit, sed apertissimè constet, quod Sidera virtutem suam actiuam à se ipsis emittant vsq; ad omnia, & singula corpora sublunaria, qua virtute attingant omnes effectus, quos in rebus inferioribus produciunt. Aggredior inuestigare, quæ sit hæc virtus Astrorum, qua tanquam instrumentali medio agunt in res sublunares, & an sit multiplex, & quotuplex.

Philosophorum plurimi triplicem instrumentalem causam largiuntur Sideribus, lumen, motum, influentiam occultam. Et lumen quidem in Astris esse causam instrumentalem sensibus notum est; nam Sol lumine in primis calorem producit vsque ad ignem; deinde quæ, & quanta, tam in mixtis, quam simplicibus, & tam animatis, quam inanimatis, nemo est, qui sensibus liber planè non fateatur. Et sanè quoad lumen omnes Auctores

res conueniunt: motum verò esse causam instrumentalem Siderum ideo affirmant, quod per attritionem est causa caloris; cum verò Sidera concitatissimo vehantur gressu, dubium non est, quin calorem ipso motu producant: est etiam sententia *Aristotelis 2. Calitex. 42.*

Tandem quoniam experimur virtutem Astrorum paruenire vsq; ad viscera terræ, quo penetrare non valent lumen, & concitatio, seu attritio per motum exhibita, vbi nihilominus tamen metalla, lapides, mineralia, aquarum venas, atq; alia penè innumera generant, placuit iisdem Philosophis, præter lumen, & motum, influentiam quandam occultam Sideribus tribuere. At quicquid senserint alij, ego vnã tantum instrumentalem causam in Astris pono, nimirum lumen, quod sufficere, & satis esse puto ad omnes effectus in sublunari materia producendos.

Prima Conclusio. Cælorum motus non potest esse Siderum virtus instrumentalis, quæ materiam sublunarem, primã corpora, & quicquid ex illis est, exagitant.

Probatnr primò. Instrumentalis causa à principali egressa peruenire debet vsq; ad subiectum passibile; aut saltem quædam alia instrumentalis virtus ab illa priori causa instrumentali procedens: sed motus est quidem in Astris, sed non peruenit vsq; ad res inferiores, neq; alia virtus a motu procedens, ergo motus non potest dici instrumentalis causa Siderum. Maior propositio patet: nam instrumentalis causa assumitur, vel ideo, vt virtus principalis causæ subiecto passibili iungatur, cui propter absentiam iungi non potest principalis causa, vel, vt actiua virtus eidem instrumento committatur ad attingendum effectum, quem à se attingere non valet principalis causa: minor quoq; patet: motus quippe localis, qui est in Astris, non impellit localiter res inferiores, sed neq; aliqua virtus à motu procedens efficit aliquid in sublunari materia: nam à motu calor tantum ex corporum, scilicet perfricatione, producitur.

At verò quod Astra non eliciant calorem in rebus inferioribus motu, quo vehuntur, tanquam instrumento, probatur primò: Cælorum motus est semper æqualiter concitatus, & velox, ergo semper æqualem calorem producere deberet, aut saltem in noctibus Hyemis æqualem calorem efficere deberet, sicut in noctibus Æstatis; at noctes Hyemis è contra frigidissimæ sunt. Secundò, Prouinciæ sub polis sitæ, nostris longè frigidiores sunt, cum tamen non minus illæ, quam nostræ, compotes possint esse effectus perfricationis orbium Siderum. Terriò, Regiones aeris superiores calidiores esse contingeret, quia agenti propinquiores; etenim intra Sphæram virtutis actiuae virtus intensior, quo proximior efficienti: Experientia tamen contrarium ostendit, frigidiorẽ scilicet esse mediam aeris regionem, quam sit inferior: similiter montium summitates frigidiores, sunt vallibus &c.

Secundò probatur Conclusio. Instrumentalis causa sic admitti debet Sideribus, vt cuiusq; Sideris naturam in effectibus imitetur; at quia Siderum quædam ad inuicem contraria sunt, cætera saltem diuersa, opus est, vt eorum virtus instrumentalis contrarietatem, & ad minus diuersitatem in effecti-

effectibus eliciat : Sed motus ex perfricatione corporum tantum calorem efficit, ergo producere cum non possit ceteras Siderum qualitates, non potest dici eorum instrumentalis causa.

Tertio, Astra novos semper effectus in inferioribus rebus producant : sed cum motus ab initio Mundi fuerit semper, & sit ; iam non nouum calorem, sed mantenentiam producti ab initio caloris efficere posset ; & sic motus non esset instrumentalis causa noui Siderum influxus.

Quarto, Inter Caelos Orbis Lunæ solummodo tangit elementarem regionem, ergo Lunæ tantum motus poterit esse instrumentalis causa ; ergo aut tantum Lunæ motus erit instrumentalis causa, aut nullius Cæli : at verò Luna experientia reperitur cum humido magis frigefacere, quam calefacere.

Quinto, Motus quamuis perfricatione corporum calorem producat, non potest esse instrumentum Siderum, sed tantum eorum Orbium ; nam non Sidera, sed eorum Orbis, quinimò Lunæ tantum Orbis, vt dictum est, & non cæterorum Siderum, poterit perfricare corpora elementaria sibi proxima : motus ergo, aut est instrumentum Orbium tantum, & non Siderum, aut saltem Lunæ solummodo, non cæterorum etiam : aut tandem solius Orbis Lunæ, quæ absurda sunt.

Sexto, Corpora leuiora, & rariora non possunt atterere corpus densius, & grauius, ergo neq; ignis potest atterere aerem, neq; aer aquam &c. ergo hæc virtus Astrorum non poterit peruenire vsq; ad terram.

Septimo, per motum localem ad summum causas naturales applicant, vel separantur : nam applicatio causarum fieri non potest, nisi vna cum motu locali, nec tamen propterea sequitur, vt motus localis sit causa applicatiõnis, quia non influit in ipsam applicationem, sed simul sunt : nam causæ dum applicant, vel separantur, mouentur ; & dum mouentur applicant, vel separantur ; itaut ferè idem sit applicare, & moueri ; & non prius tempore, aut natura, vnum quam alterum : causa verò est, quæ influit in effectum, & est semper prior natura ipso effectu.

Quod si *Aristoteles 2. Cali text. 42.* videatur calorem motui tribuere aliquam calefaciendi virtutem ex perfricatione, à pluribus tamen Philosophis obseruatum est id non ex propria sententia, sed ex Mathematicorum sui temporis asseruisse : & potest id colligi ex paulò superioribus verbis (*vt enim*) inquit (*igne dicentes esse, ab hoc dicunt, quia id quod sursum est corpus, ignem esse dicunt*), dicunt, ait. Præterea, licet ego concedam circa orbem Lunæ fieri posse perfricationem, qua superiorem aeris regionem in ignem conuerti contingat : nihil tamen inde contra meam sententiam consequitur.

Secunda Conclusio. Non est necesse tribuere Sideribus influentiam aliquam occultam ad agendum in res inferiores : imò neque videtur possibilis huiusmodi influentia. *Prior pars Probatur.* Ideo à quibusdam tribuitur influentia occulta Sideribus, quia Astra agunt etiam in visceribus terræ, vbi tot mineralium genera producant, ad quæ loca tamen, dicunt ipsi, constat lumen, & motum peruenire non posse : sed in illis locis Sidera possunt agere, prout de facto agunt, absq; influentia occulta : ergo superflua est ; minor

4 DE VIRIBUS ASTRORVM
propositio patebit intra in explicatione mee sententiæ.

Secunda pars probatur. Virtus penetrans ad intima terræ debet esse maximæ actiuitatis, & longè maioris, quam sit lumen, quod illuc peruenire non potest: ergo in media regione, per quam transit ob maximam suam actiuitatem, aut ex se, aut ab effectibus, magis apparere, & sensibus patere deberet, quam appareat, & pateat ipsum lumen; at ex se creditur occulta, & effectus non apparent: nam quinis effectus in elementari regione, quo peruenire potest lumen, ab eodem lumine originem habere ratione, & experimento euidentissimè constat, ergo neq; videtur possibilis huiusmodi influentia occulta.

Tertia Conclusio. Instrumentalis causa Siderum, quæ materiam hanc sublunarem, & prima corpora, tum etiam mixta, excitant, est lumen tantum.

Probat. Non debemus frustra multiplicare instrumentales causas: sed lumen ex se est sufficiens instrumentum, quo Sidera in elementari regione producere valeant vniuersum genus effectuum naturalium; ergo lumen tantum est instrumentalis causa Siderum: Minor probatur; vniuersum genus naturalium effectuum in elementari regione ad hæc reducitur, vel quod sit motus, vel mutatio: idest, vel quod sit de genere accidentis, vel de genere substantiæ: & mutatio quidem substantialis nulla fieri potest ex communi omnium Philosophorum sententia, nisi præuio motu accidentali; à quo saltem prædisponitur subiectum ad substantialem mutationem, & demum attingitur ipsa substantialis mutatio: nam ex communi sententia, accidentia sunt, quæ attingunt immediatè mutationem substantialem. Igitur vniuersum genus naturalium effectuum in elementari regione ad accidentalem motum reducitur: Sed lumen Siderum ex se solo sufficiens est ad excitandum motum in omni genere accidentium, ergo est etiam sufficiens instrumentum, quo Sidera producere valeant in rebus inferioribus vniuersum genus effectuum naturalium: Hæc vltima minor propositio probatur: Accidentia quæcunq; vel sunt simplicia, vel ex his mixta, siue dicamus, vel prima sunt, vel ex his compacta, & dependentia: Sed lumen Siderum ex se solo sufficiens est ad excitandum motum in singulis primis, seu simplicibus accidentibus, ergo etiam in omni alio genere accidentium. Consequentia patet; nam causa causæ est etiam causati causa, quamuis remotior: sed in hoc non est controuersia inter Auctores; Prima illa, & maior propositio conceditur ab omnibus, & Aristoteles 2. generat. cap. 2. vniuersas qualitates ad quatuor primas reuocat, cæteras ab his dependere concludens: Quæritas verò, ad quam reducuntur figuræ rerum, licet non videatur dependere ab illis, neq; ex illis primis quatuor simplicibus; tamen est determinata in vnoquoq; primo simplici corpore, & consequitur ad eorum esse, & transmutari, alterari, durefcere, rarefieri, atq; huiusmodi. Super est probanda secunda illa minor propositio, pro qua fit.

Quarta Conclusio. Sidera solo lumine producant quatuor primas qualitates, quæ sunt calor, frigiditas, humiditas, & siccitas.

Probat. Sol lumine suo producit quatuor primas qualitates: nam adducit quatuor anni tempora, in quorum singulis viget, & dominatur una è qua-

Et quatuor primis qualitatibus, & in omnibus omnes, ut notissimum est, & latius infra explicabitur: ergo similiter cetera quoque; Sidera lumine suo producant quatuor primas qualitates, probatur consequens: Sol lustrando lumine suo quatuor quartas Zodiaci, & Mundi; efficit quatuor primas qualitates: sed cetera quoque; Sidera lumine suo lustrant quartas Zodiaci, & Mundi; ergo quemadmodum Sol, ita reliqua Sidera poterunt efficere quatuor primas qualitates. Confirmatur; nam Sidera participant, & hauriunt lumen à Sole; ut concedunt omnes Philosophi, ergo modum quoque, agendi Solis participare, & imitari poterunt; cum discrimine tamen temperiei emergentis à natura corporis Astrorum, eo quod omne, quod recipitur, ad modum patientis recipiatur: ideoque; lux in Saturno coloris plumbei, in Marte ignei, &c. de quibus dicetur suis locis: quamvis omnis Astrorum lux à Sole tanquam à primo fonte dimanet. Quocirca si Sol sola luce sua lustrando quartas Mundi, & Zodiaci efficit quatuor primas qualitates, consequens est, ut cetera quoque; Sidera lustrando sua luce easdem quartas, efficere possint primas qualitates suae naturae.

Dices. Sol affert quatuor anni tempora, & eorum in qualitatibus diversitatem, non lumine, sed influentia, & non lustrando quartas Mundi, siue Zodiaci; sed occultè influendo; itaque; ita similiter de consequenti præstant cetera Sidera. *Respondet.* quod in primis patet sensu Solem lumine suo afferre quatuor anni tempora: nam quando Sol longiores efficit dies, quam noctes, & lustrat viciniores vertici nostro Cæli plagas, producit Ver, & Æstatem; contra verò è regione &c. ut suo loco dicam; adeo ut pateat sensibus, quod Sol lumine suo producat quatuor anni tempora. Deinde quaeritur, an Sol efficiat temporum varietatem, sola influentia, an verò una cum lumine? Si primum, sequitur ut lumen in Sole sit omnino ociosum, & inefficax: nam si potest influentia absque lumine efficere quatuor anni tempora, & producere quatuor primas qualitates: iam influentia absque lumine poterit producere uniuersum genus naturalium effectuum, ut ex dictis consequitur; quod tamen est contra præsuppositionem: Si verò Sol affert temporum varietatem agendo utroque; instrumento, id est lumine simul, & influentia: sequitur, ut lux, & influentia simul sint, vel eadem res, nam una non agit sine altera; & possumus sic loqui, videlicet Astra lumine suo influere in hæc inferiora occulto modo, quod non nego: nam re vera Sidera producant tot ingentes effectus in sublunaribus, eorum tamen virtutem agendi non perspicimus, neque cognoscimus. Nihilominus, qui ponunt influentias occultas, eo quod Astra agant in visceribus terræ, non possunt asserere lumen, & influentiam esse idem, vel semper simul: nam dicunt, quod lumen non peruenit ad viscera terræ, peruenit tamen influentia. Si verò Auctores isti dicant, quod influentia occultæ sit, siquidem cum lumine tanquam effectus, & alia causa instrumentalis subordinata, & dependens à lumine, sic concedo, quæ tamen influentia nihil aliud erit, quam ipse quatuor primæ qualitates, quæ ab ipso lumine suscitantur: nam re vera ubi non potest agere lumen, hæc qualitates à lumine dependentes operantur.

Secundo probatur. Philosophi iam fateantur, quod lumen sit alterum instrumentum.

strumentum Siderum; peto, quid efficiant. Sidera hoc lumine, nam vel efficiunt motum accidentalem, vel mutationem substantialem; mutationem quidem substantialem attingere non valent, nisi prævio motu accidentali prædisponente, & immediatè attingente ipsam mutationem substantialem; ergo si verum est, quod Sidera suo lumine suscitent in rebus inferioribus quatuor primas qualitates, habeo intentum. *Dices fortasse*, Sidera lumine suo efficiunt tantum calorem; lumen enim censetur communiter causa caloris. *Contra est, & primo*, tam sequitur, si Sidera lumine suo producant calorem tantum, quod influentia producat reliquas tres qualitates duntaxat, & non calorem, quia calor à lumine reservatur producendus: cum verò in visceribus terræ calore præcipuè prædisponantur elementa ad mineralia; iam influentia non poterit attingere productionem mineralium contra præsuppositionem aduersariorum. Si verò dicant, quod influentia quoque producat calorem, atque sic omnes quatuor qualitates: sequitur, ut lux Astrorum sit ociosa, & frustranea: Si rursus dicant, quod lumen quoque producat calorem, sed præstantiorem, forsitan afferent in medium aliquid ad rem meam valdè opportunum, ego enim censeo, quod Astra sint Auctores præstantiorum etiam qualitatum, quam sint elementares, potissimè Sol, & Luna. Cæterum Astra nihilominus tamen solo suo lumine producant qualitates elementorum, nec est opus influentia occulta, quæ sit ab ipso lumine distincta, & diuersa. *Contra est secundo*, concessio, quod Sol lumine suo producat calorem, & efficiat aliquod temperamentum aliquo anni tempore; sequitur, ut etiam producat cæteras omnes qualitates, & reliqua tempora; & insuper, si Sol generat aliquid, quod id ipsum corrumpat: nam, ut habet *Aristoteles 2. gener. cap. 10.* Sol accessu, & recessu; propè, & longè fieri generat, & corrumpit; quia contrariorum contrariæ sunt causæ: quare, si generat adueniendo, & augendo lumen suum; recedendo, & minuendo lumen, corrumpit: hæc quidem, ait, Aristoteles, sensu perspicimus: generatio autem, & corruptio fieri non possunt à causis immediatis, nisi à contrariis qualitatibus actiuis, puta calore, & frigiditate, humiditate, & siccitate; quæ sunt primæ qualitates: quia generatio, & corruptio contrariæ sunt.

Tertiò, vel lumen, & influentia occulta sunt duæ causæ instrumentales distinctæ, & ab inuicem nullo modo dependentes, nec subordinatæ; vel una subordinatur alteri, & pender ab illa: si secundum, habeo intentum: iam enim omnes effectus, siuè mediatè, siuè immediatè à lumine pender debent. Si primum, vel sunt duæ causæ totales, vel partiales; si sunt partiales, sequitur primo, quod in productione cuiusvis effectus semper simul sint: aliàs enim nullus vnquam produceretur effectus, quia altera partialia non est sufficiens nam de ratione causæ partialis apud Philosophos est, quod non sit sufficiens à se sola ad productionem effectus: cum verò Sidera semper agant in res inferiores, sit ut semper simul sint hæc duæ causæ partiales; quare non distinguuntur, aut frustra censentur distinctæ: Sequitur secundo, quod lux Solis non possit producere calorem, neque ignem, & quod neque Luna humiditatem, absque concursu influentiæ: sed neque influentia

entia id possit efficere absque lumine: ergo, ubi non potest peruenire lumen, neque poterit peruenire, neque agere influentia: ergo influentia non poterit agere in visceribus terræ, quia illuc lumen peruenire non potest, & consequenter neque influentia poterit agere, quia altera causa partialis non est sufficiens ad agendum. Si verò dicant, quod sint duæ causæ instrumentales distinctæ, separatae, & ab inuicem nullo modo dependentes, aut subordinate, peto, an vnaquæque valeat efficere quatuor primas qualitates, vel non; si non valet, iam influentia non poterit generare in visceribus terræ tot diuersarum, & contrariarum rerum genera, vt sulphurea, & ignem; venas, & aquam, atque similia; ad quæ opus est omnino virtute, quæ efficiat quatuor primas qualitates. Deinde *Aristoteles 2. gener. cap. 10.* eidem causæ cælesti tribuit virtutem efficiendi contraria, vt generandi, & corrumpendi ex solo, diuerso, & contrario motu: ergo fieri potest, vt vna sola causa instrumentalis contineat virtutem producendi quatuor primas qualitates, & omnem qualitatum contrarietatem. Quod si hoc verum sit, & quod lumen à se solo possit attingere quatuor primas qualitates, & generare, & corrumpere: iam frustra ponitur alia causa instrumentalis ab illo distincta.

Dices. Ad hoc ponitur influentia occulta, vt explicetur modus, quo videre agunt in visceribus terræ, ubi non potest agere lumen, quia non potest illuc peruenire. *Respondeo*, quod lumen agit etiam in visceribus terræ, & intra quodcumque corpus opacum, & densum, duplici de causa. Primo, si lumen non agit immediate, agit mediante alio subordinato instrumento qualitatis actiuae, puta caloris, aut humiditatis &c. etiam in loco, ad quem peruenit: Nam sanè lux Solis non liquat pingua, sed calor à lumine productus id præstat: lux enim quatenus lux lucem tantum efficere nata est, & primas quatuor qualitates, quæ deinde immediate attingunt vniuersum genus effectuum naturalium: vt lux Solis, quatenus lux est, non producit ignem, sed calorem; calor deinde producit ignem &c. Igitur lux, quamuis non perueniat ad viscera terræ; tamen perueniunt illuc aliæ qualitates lumini subordinate, & dependentes; quibus tanquam instrumentis effectui proximioribus lumen attingit omnes naturales effectus. Secundo Dico, quod ad viscera terræ peruenit lumen Solis, & Siderum: nam quamuis id non pateat manifestè visui nostro, non tamen sequitur, vt omnino negari possit: quippe multò plures sunt effectus in rerum natura à sensibus absconditi, quam manifesti. In casu autem nostro si sumas verbi gratia librum contra Solem, certè non videbis lumen Solis; si verò vnâ tantum libri chartam interponas, videbis lumen Solis: Similiter si lapidem quemcumque seueris, & reduceris ad chartæ subtilitatem, videbis lumen Solis, quod peruenit ad interiora lapidis, quamuis insensibiliter: Eadem autem est ratio totius, ac partium. Tandem dico, quod hæc influentia debet continere virtutem suscitandi omnes quatuor qualitates primas ad hoc, vt valeat producere tot rerum genera in locis subterraneis: & insuper, quod hæc virtus fortior esset, quam in lumine, quod non potest penetrare abdita terræ, sicut hæc influentia: quapropter hæc influentia

tia satis est Astris ad producendum omne genus effectuum in omni regione elementari: tum maximè, quia hæc influentia prius transit per omnia elementa, quam perueniat ad intima terræ: igitur si in terræ visceribus habet virtutem suscitandi omnes quatuor primas qualitates; non est ratio, quare non possit suscitare, & de facto non suscitet has primas qualitates in omni elementari regione: Quare superfluum esset lumen in Astris.

Rufinus 2. Cæli Cap. 3. quæst. 2. adducit experientiam magnetis attracti à Cæli partibus Polo vicinis: quæ attractio non fit à luce, quia trahitur magnes etiam in obscuro loco: & luci non tribuitur virtus atrahendi. Rursus ait, fluxus, & reflexus Maris fit à Luna, & tunc maximè, quando ipsa latet, aut sub Sole, aut sub terra, ergo non à luce, sed ab influentia. Arguit tandem sic: Astra producunt in rebus inferioribus calorem, frigiditatem, & ceteras primas qualitates, sed per solam lucem non possunt producere has omnes qualitates. Respondeo fieri posse, vt magnes trahatur à virtute alicuius partis terræ, vt nonnulli censent: Item Astra trahere magnetem per qualitates inimi subordinatas: Sol enim trahit corpora subtilia per calorem, & rarefactionem, & demum per nouam generationem: Luminaria trahunt aquas Maris item per calorem, & rarefactionem; nam fluxus, & refluxus Maris nihil aliud est: maior autem fluxus fit in nouilunijs, quia cum ambo lumina trahant, & Sol longe magis, quam Luna, si simul sint tunc maximè trahunt; quia è contra, quando simul non sunt, dissentiunt, & disgregatur fluxus, & minuitur: in Plenilunio vnum quodq; trahit liberè, sed latius suo loco. Ad Argumentum iam patet, quid sit respondendum.

Ex dictis autem in hoc capite sequitur, quod illæ Cæli partes, quæ lumen non habent, agere minimè possint; quia omnis actio à Cælis medio lumine tanquam instrumento ad nos descendit: quæ verò partes, Cæli lumen non habent, etiam si censentur habere virtutem actiuam, non possunt ad nos emittere suam actionem.

Proprietates, & Passiones luminis Astrorum.

C A P V T S E C V N D V M.

OMNIS varietas luminis Astrorum, tam in singulis, quam comparatione ad inuicem, quod varietatem effectuum importet, validissimis mihi suadent rationibus, quarum præcipuam censeo esse, quia non decet vipientiam, & Omnipotentiam Dei ineffabilem aliquid inane, aut superuacuum, & ociosum in operibus suis admittere: nam si quid ad rem non facit, ex Artificis infirmitate, vel insipientia manat. Deinde omnis in Astris varietas miræ, & inuariabili ordine procedit: quæ verò taliter se habent, non casu, & frustra emergunt, sed prudentia præordinantur, & parantur: erdo est euidentissimum prudentiæ, & sapientiæ argumentum. Omnis ergo in Astris varietas, varietatem effectuum proculdubio refert: varietas autem

omnem, vel ex diversis proprietatibus variarum causarum oritur, vel ex varietate passionum vniuscuiusque causæ.

Prima Conclusio. Duz sunt principales proprietates luminis Astrorum, extensio, & intensio. De intensione non est difficultas: omnes enim Philosophi farentur lumen admittere gradus intensiõis. De extensione quoque patet, cum enim accidentia non existant absque subiecto corporeo, & nullum subiectum corporeum reperiatur, quod non sit extensum: sequitur, vt quicquid inhaeret ipsi subiecto, fiat extensum, & quantum secundum extensionem, & quantitatem eiusdem subiecti, cui inhaeret: Etenim omnia Sidera habent determinatam magnitudinem sui corporis, quamuis vnum quodque nobis appareat inconstantis magnitudinis: quod accidit, vel ex diversitate à nobis distantia: vel conuersionis ad nos sue lucis; quæ ad passiones pertinent.

Secunda Conclusio. Aliæ proprietates luminis Astrorum sunt colores, de quibus plura Philosophic Doctores; quia censent colores esse qualitates secundas, id est subordinatas, & dependentes à primis elementorum, ideoque materiales, & corruptibiles; quæ propterea indicant, quod subiectum, cui inhaeret, & ex quo eductæ sunt, sit mixtum ex corruptibilibus elementis, & compositum ex sublunari materia, quæ perpetuæ transmutationi obnoxia est: ne cogantur ponere Cælum corruptibile, dicunt, quod in Astris non sint colores, & quod lumen Siderum non sit coloratum: diversitatem vero, quam oculis ipsis intuemur colorum Siderum, aiunt, quod sint variæ, & diversæ passiones aeris interiecti: qui causa est, quare Sol aureus, Luna alba, Mars candens, alij alijs apparent coloribus: quicquid vero censeant Auctores; Primo quidem.

Patet conclusio sensibus ipsis; nam Luna apparet alba, immo diuersi coloris; habet enim maculas, quæ minus albæ sunt, nimirum cinereæ, & etiam magis, & minus obscuriores, item Sol coloris aurei. Iuppiter caerulei: Vnus crocei, seu flauis, Mars candentis. Saturnus plumbei, & terrei, &c.

Neque dicas falli, decipi sensus: nam omnes homines in hoc consentiunt affirmantes ita sibi videri, & id semper, & vbi que locorum; quapropter neque aer interceptus potest esse causa huius varietatis colorum in Astris, quia aer perpetuo mouetur, & mouentur ipsa Sidera, vt omnino impossibile sit, quod aer semper efficiat Solem aureum, & non Lunam, aut reliquos.

Secunda probatur ratione. Recipitur ab omnibus naturalis Philosophiæ Professoribus, quod effectus verbi gratia Martis, sint calor, siccitas, & ignis; Saturni sint frigiditas, ariditas, & terra &c. vedicam infra: ergo si Mars visui nostro apparet coloris candentis, seu ignei, & Saturnus acri, & terrei; optima ratione possumus affirmare, quod verè, & realiter hæc Sidera habent colores: probatur consequens; Inter causam, & effectum, quamuis non sit necessaria omnimoda similitudo, aliqualis tamen est necessitas, aut saltem, si quæ apparet similitudo, non debemus, sed neque possumus eam denegare, aut interpretari, quod non sit, vel sit hoc aliquid dissimile;

praesertim in causis adeo remotis, sicut sunt Astra; de quibus non possumus, nisi per ea, quae visui nostro obijciuntur, differere: quocirca sit si quae oculis ipsis perspicimus in Caelo; & negemus, iam nulla superest via de Sideribus ratiocinandi, & differendi, & sicut negamus colores, quos videmus, & ita possumus negare ipsa sidera, quae eodem sensu cognoscimus, & non magis nobis patefunt, quam eorum colores. At quis adeo demens, ut audeat affirmare in Caelo non reperiri Solem, Lunam, & Stellas? ita similiter nomine contra sensibilem audentiam negabit quis colores in Astris?

Et Philosophi sane trepidant, ubi nulla apparet umbra timoris; nam quavis dicamus in Astris reperiri colores; quid? primas etiam qualitates; si quis velit inferre, ergo quandoque futurum, ut Astra corrumpantur, quia corruptibilia sunt; nego consequens multiplici ratione. Primo, in elementari plaga adsunt colores, ergo sunt corruptibiles secundum quidem partem, non autem secundum totum; secundum partem vero Caelum esse corruptibile, & alterabile, non modo non repugnat, immo ipsa nova inter Stellas Phænomena, & ea creberrima evidentissime probant. Secundo, possunt Astra non esse corruptibilia, eo quod non adsit ibi contrarium quod ea corrumpere valeat; nam omne, quod corrumpitur, à contrariis corrumpitur: neque enim aliquid à se ipso, aut generari, aut corrumpi potest; unde Aristoteles censuit Caelum esse incorruptibile, quia à contrariis exemptum: Ceterum non repugnat Astra fuisse cum suis coloribus à Deo creata; atque ita colores illos non esse elementares, neque à primis qualitatibus dependentes. Tertio, potest materia Caeli esse alterius naturae à sublunari, quamvis deinde Astra mixta sint ex elementis; nam aliud est esse corpus compositum ex materia, & forma; aliud est esse mixtum ex primis simplicibus corporibus, quae inter se non materia differunt, sed forma substantiali; quare non implicat Caelum habere formas elementorum, materiam vero diversae rationis, id est talis naturae, ut non admittat novam generationem, & non habeat potentiam ad alias formas: ratio enim corruptibilitatis à materia pendet, ratio specifica à forma: quare si forma elementi sit in materia, quae non sit transmutabilis, erit elementum incorruptibile. Quarto, licet Sidera sint mixta ex elementis, potest Deus illa conservare ne corrumpantur, etiam absque novo concursu; immo tantum non concurrendo cum causis contrariis, si quae sint; quod longe minus est. Quinto, sublunaria ideo transmutantur, quia subordinantur secundis causis efficientibus perpetuam generationem, & corruptionem, ut superiori cap. demonstratum est ex Aristotele, & concedant omnes Philosophi; at Sidera non subijciuntur actioni aliorum Siderum, quamvis ex elementis mixta dicantur esse. Igitur si dicamus Astra habere colores, esse composita ex materia, & forma, esse etiam mixta ex elementis, quid? esse etiam alterabilia, & corruptibilia eo modo, quo sunt ipsa elementa, non propterea, tamen sequitur fore, ut aliquando intereant: Tellus, quae omnium ferè Siderum minor est, naturaliter interire non potest, ergo neque Sidera, quae maiora sunt.

Tertio probatur. Astra differunt inter se virtute actiua; nam si omnes eundem in specie effectum producerent, omnes res inferiores essent eiusdem speciei, quod absurdum. Et hoc nemo negat: cum vero Sidera agant solo lumine, ut ostensum est, debemus assignare in ipso lumine causam differentie actionis; quæ in lumine alia esse non potest, nisi colorum differentia; cum luminæ enim nihil aliud transferri potest, nisi tantum etiam figura.

Quarto, quod colores in causis Cælestibus impotent effectuum diuersitatem in specie, & genere, probatur ex Ptolomæo, qui sæpius meminit colorum, tam in Sideribus, quam in deliquijs, & crinitis ad cognoscendas qualitates affectuum, ut lib. 2. cap. de coloribus in deliquijs, & crinitis, ubi ex professo agit de coloribus causarum Cælestium; item ca. de viribus errantium li. 1.

Quinto species cuiusvis obiecti non est visibilis, nisi sit colorata: hoc autem colligitur euidenter ex *Aristotele 2. de anima cap. 7.* quem locum varie conantur interpretari Doctores; qui tamen evitant verum sensum, & Philosophi sententiam. Dicit ibi Aristoteles, quod omnis color est motus sensus, quod est perspicuum actu: deinde, quod lumen sit actus perspicui: id est, quod in perspicuo nihil actu conspiciatur absque lumine; prout sæpius in eodem capite expresse docet. Rursus, quod duplex est perspicuum, actu, & potentia; perspicuum actu est diaphanum præsentē luce, perspicuum potentia est diaphanum absente luce. At (inquit) id est potentia perspicuum, in quo nunc id ipsum (id est lumen) inest, nunc tenebra. Nam prius dixerat perspicuum esse quidem visibile; non autem per se, sed per alienum lumen, qualis est aer, vitrum, glacies &c. Mox ait *lumen autem est actus huius perspicui scilicet varietate, quæ perspicuum est.* id est quatenus actu perspicuum: etenim præsentē luce diaphanum fit perspicuum actu, cum prius esset in potentia; quare subdit tenebras esse perspicuum potentia. Deinde reijcis Empedoclis sententiam, & text. 71. subinfert, *Atqui coloris quidem id est susceptivum, quod colore vacat. Vacat autem colore perspicuum ipsum, & invisibile, vel id, quod vix tandem videtur, quale id esse videtur, quod tenebris est effectum; atque tale est ipsum, ut patet perspicuum: attamen non cum est perspicuum, actu, sed cum potentia, eadem enim natura modo est tenebra, modo lumen.* Diaphanum hoc est, quod si sit tenebrosum, est perspicuum potentia, & invisibile, quia vacat colore, quem suscipere non potest, nisi fiat perspicuum actu per lumen: lumen enim est actus omnino necessarius, & quemadmodum instrumentalis, quo tam obiectum, quam potentia disponatur ad efficiendam actum visionis: lumen igitur est actus perspicui, color est obiectum actus visionis: nam ut subinfert. *Non vniversa visibilia in lumine sunt visibilia, sed solum vnusquisque proprius color.* Affert deinde quædam, quæ in lumine non videntur, & in tenebris efficiunt sensum, de quibus ait alia esse rationem. Ad rem verè suam concludit; *Nunc tantum patet id inquam, quod in lumine videtur, esse colorem. Quocirca sine lumine non videtur.* Ex quibus clare patet, quod lumen se habeat, ut dispositio, medium, & instrumentum, quo obiectum diffundit per omne medium perspicuum speciem sui coloris, & figuræ, usque ad potentiam visivam. Igitur si visionis obiectum non est

nisi color, seu species colorata, luminosa tamen iam quicquid videtur, colorem habere necesse est, & insuper aliqua luce perfundi, aut propria luce re, sicut accidit Soli, & Astris.

Tertia Conclusio. Alias quoque proprietates reperiuntur in superioribus causis: vt figura, dispositio localis, scintillatio, obscuritas, nebulositas, atq; si quæ sunt aliz similes, quarum proprietatum naturas exponit Ptolomæus & ego quoq; infra recensebo. Quæ proprietates cum de se pateant in ipsis Astris, non est hic opus demonstrare, quod sint.

Cum autē idē quatenus idem, idem aptū sit efficere, sequitur, quod ad hoc, vt proprietates Astrorum aptæ sint, & euadant efficere tot rerum genera, & species in sublunari plaga, necesse sit, vt hanc aptitudinem ab aliqua diuersitate, & passione acquirant: ita docet *Aristoteles 2. gener. cap. 10.* vbi inuestigans causas perpetuitatis ortus, & interitus rerum adsumit circularem Cælorum motum, quia perpetuus est: supponens vero certum, & demonstratum res sublunares perpetuo oriri, & interire, deducit non vnā tantum esse lationem: quia, ex vno tantum motu fieri non potest generatio, & corruptio, quæ contrariæ sunt, inquit enim: *Nam idem eodem modo semper habens, idem facere natum est. Quare aut generatio semper efficitur, aut corruptio. Multos autem esse motus, contrariosque aut latione, quæ inæqualitate conuenit, contrariorum enim contraria sunt causa.* Aggredior propterea inuestigare passiones ipsius luminis, quibus sit aptum ad tantā, & tam diuersā producendum.

Quarta Conclusio. Præcipua passio luminis Astrorum; quæ lumen euadit aptum ad tot effectuum genera, est motus localis. Si nemo sanè inuentus est, qui negauerit Astra moueri motu locali: quod tæro per hunc motum lumen fiat aptum ad diuersos specie, & genere effectus, etiam contrarios, docet *Aristoteles loco citato*, vbi subsequitur reddere rationem perpetuitatis, ortus, & interitus rerum naturalium, & affert contrarietatem motus, ostendens postea, vnde hæc contrarietas emanet. *Quocirca, & prima latio ortus, & interitus causa non est;* nomine primæ lationis *Aristoteles intelligit motum raptus, seu vniuersitatis, qui est ab ortu ad meridiem, & occasum &c. de qua tamen latione Ptolomæus, & Galeus aliter sentiunt, prout ego quoq; cum ipsis ostendam.* Vbi cauendum, quod *Aristoteles inquirat causas perpetuitatis generationis, & corruptionis rerum annuæ, non diurnæ: ideoq; dixit hanc primam lationem non esse causam perpetuitatis generationis, & corruptionis rerum: nam prima latio causa est generationis, & corruptionis rerum diurnæ, quia latio diurna est: quare subinfert, sed obliqui circuli latio, ea namque & continua est, & duobus motibus fit.* *Nam generatio, & corruptio futuro sit semper continua, semper quippiam quiddam moueri necesse est, vt ne mutationes ista deficiant, vult ergo Aristoteles, quod ne mutationes rerum deficiant, necesse sit quippiam semper moueri: ita ut motus sit causa generationis, & corruptionis rerum.*

Quinta Conclusio. Passiones luminis, quæ à motu oriuntur, sunt accessus, recessus, prope esse, & procul, inceptio, continuitas, augmentatio, diminutio, & defectus. Hæ luminis passiones notissime sunt, & *Aristoteles*

tas recuset loco cit., ubi postquam dixisset, quod causa perpetuitatis generationis, & corruptionis rerum sit continuitas motus; ipse generatio- nis, & corruptionis causas subdidit, dicens, sed duobus, ut ne altera duntaxat eueniat. Continuitatis igitur causa est latitudo uniuersa; accessus, uero, & recessus ipsa declinatio: accidit enim, ut interdum procul, interdum propè existat. Declinatio, seu obliquitas Zodiaci, causa est accessus, & recessus Astrorum: & hæc sunt cau- sæ, quod interdum procul, interdum propè existant. Atque si quia sæpenu- mero accedit, generat: quia plerumque recedit, corrumpit; contrariorum enim causa sunt contraria, ex accessu, & propè uice Aristoteles colligit causam generatio- nis; ex recessu, & longe esse, causam corruptionis. Et ne quis diceret, quod generationis, & corruptionis causa alia sint quamuis Astra effi- ciant hæc motus passionis, subdidit rationem à tempore deductam, & gene- rationis, atque corruptio secundum naturam æquali in tempore sunt, nam cum accessus, & recessus æquali in tempore fiant, & eadem etiam æqualitate temporis generatio, & corruptio rerum, non possumus asserere, quod huius gene- rationis, & corruptionis, alia sit causa, quam quæ simili, & eodem tempo- re sit latitudo: adeo generatio alia causa non possit esse, quam accessus, & propè esse: corruptionis uero non alia, quam recessus, & longe esse. Tandem paulo infra demonstrat omnia, quæ dixerat patere ipsi sensui. Apparet autem, & ad sensum hæc, quæ dicimus consentanea, accedente namque Sole generationem fieri, & recedente corruptionem, & in tempore æquali utramque, uide- mus, quæ quidem euidentissima sunt. Quot igitur, & quæ sint proprietates, & passionis Astrorum, quibus producant in sublunari plaga suos effectus, & hos diuersos, dictum est.

Verum Astra agant, & patiuntur ad inuicem in Cælo: & id necessarium sit, ut agere possint in sublunaria.

CAPITULUM TERTIUM.

 Ensus questio est; si quando Sidera sunt ad inuicem aliquo modo, uel per conjunctionem, uel per aliquam configuratio- nem, aut parallelum familiaria, & applicata; & in inferioribus rebus experimur, illius applicationis influxum, & effectum, an illa Sidera uerè ibi in Cælo ad inuicem agant, & patiantur; ita ut realiter in se ipsis alterent ad inuicem suam naturam: qua alteratione al- ter agant in hæc sublunaria, & diuersos effectus producant, quam agerent, & producerent, si non se inuicem alterarent, & in se inuicem non agerent in Cælo.

Uidetur autem omnino certum Astra agere, & pati ad inuicem in Cælo priusquam agere possint in rebus inferiores. Probatur Primum. Idem Sidus pro- ducit diuersa, & contraria; sed hoc non potest præstare, nisi aleret suam uirtutem actiuam, quam in se ipso habet, ergo &c. Maior propositio patet quotidianis experimentis, & docet Ptolemæus sæpissime, ut cap. de qualitate anni, & alibi; minor etiam clara est: nam causa, quæ dat esse, dat etiam esse.

esse quale: non potest autem alias qualitates præbere diuersis à virtute actiua, quam habet, nisi alteret ipsam virtutem actiuam. Et confirmatur; nam vt ait *Aristoteles* idem, quatenus idem, idem tantum efficere naturum est.

Secundò, Astra communicant sibi inuicem suum lumen: ergo communicant etiam propriam virtutem agendi: & sic alterant suam ad inuicem naturam: probatur consequens: ostensa fuit esse lumen esse causam instrumentalem Siderum, quò agunt in res inferiores, ita ut ibi agant, quocumq; peruenerit eorum lumen, aut virtus ab ipso, hinc, ergo si communicant sibi inuicem lumen, sequitur, vt etiam agant, & alterent se se inuicem.

Tertiò, Luna in sua Eclipsi verè, & realiter priuatur suo lumine, ex qua priuatione sequuntur effectus ingentes in rebus inferioribus, ergo verè, & realiter Sidera agunt, & patiuntur ad inuicem in Cælo, qua mediâ actione, & passione, alterant suam virtutem actiuam erga res inferiores.

Quartò, Saturnus verè gratia, dum agit suo lumine in res inferiores; si sit iunctus Lunæ, eius radij, qui ad terram diriguntur, transeunt circa ipsam Lunam, & tangendo in ipsam agunt: non enim adest ratio, quare si radius lucis Saturni directus ad terram, agit in terram, non agat etiam in intermedijs locis: immò id necessarium est; alias enim ageret in distans: quod non est admittendum.

Quintò, Sol illuminat omnia Sidera, ergo cum ipso lumine dat etiam virtutem agendi; quia qui dat esse, dat etiam esse quale: Astra verò agunt per lumen, tanquam per instrumentum, vt dictum est: ergo si Sol cum lumine dat virtutem agendi cunctis Astris, sequitur, vt agat in omnia Sidera: ergo similitè, & reliqua Sidera communicando sibi inuicem lumen, communicant propriam virtutem, & in inuicem agunt.

Primo conclusio. Communicant quidem sibi inuicem suum lumen Astra: sed ex hac communicatione, vel nihil alterantur secundum naturam, vel ex hac alteratione nihil in se acquirunt, vt diuersimodè agere possint in res sublunares.

Probatum primo. Si hoc fieret, maximè conligeret inter proximor planetas, deinde minus inter remotiores, & admodum parum inter vltimo distantes, secundum ordinem suorum Orbium: sed hoc discrimen non accidit, vt experientia demonstrat; æqualiter enim miscet suos influxus Saturnus, & Luna, sicut Saturnus, & Iuppiter, sicut Luna, & Mercurius, & ceteri omnes intermedij, tãtò in conjunctionibus, quàm in cæteris familiaritatibus: ergo non alterant se se inuicem: maior propositio patet; quia virtus actiua fortior est, quo proximior fuerit causa, & principio.

Dicitur. Non deficit virtus in maiori distantia, sed æqualis est semper, & vbiq; tam in maiori, quàm in minori distantia: Contra est, nam plura sequerentur ab eadem, & præcæteris, vt vsq; ad infinitam distantiam possent extendere suam virtutem, si non deficit successiue: Nemo quoq; Philosophorum vnquam asseruit, quod virtus actiua cuiuscunq; cause naturalis non deficiat successiue in maiori distantia.

Dicitur item. Proleptus cap. de visibus errantibus. r. dicit Lunam esse humi.

humidam, quia proxima sit terra vaporibus. Saturnum frigidum, & aridum, quia longissime distat à Sole, & à terra. Iovem temperatum, quia in medio frigidi Saturni, & calidi Martis &c. ergo vult Ptolemæus stellas alterare suam naturam, non tantum ex permixtione ad inuicem, immo ex qualitatibus elementaribus. *Respondeo* Ptolemæum loqui de suis conuenientia, non quod intercedat vera actio, & alteratio physica.

Secundo probatur. Inter duos proximos planetas, puta Saturnum, & Iovem, maior alteratio fieret in congressu, minor semper in separatione; sed hoc non querit; nam in separatione à congressu nullam familiaritatem contrahunt vsq; ad sextilem, ubi primo incipiunt miscere suos radios, & esse familiares: Immo non miscent suos influxus, nisi in locis proportionalium distantiarum, id est in configurationibus, & alijs familiaritatibus: ergo non alterant se se inuicem; nam si alterant, non apparet ratio, quare non semper, & quare non secundum rationem spheræ actiuitatis, in qua virtus actiua successiue deficit in maiori à causa distantia: at verò reperitur per experientiam, quod oppositio sit omnium radiorum efficacissima; & est communis professorum sententia, experimentis perpetuo comprobata.

Tertio, Astra de sui natura non sunt alterabilia, ergo non possunt se se inuicem alterare: & confirmatur ex Aristotele, qui ait in Cælo non reperiri contrarias qualitates: omnis autem alteratio non nisi à contrarijs qualitatibus fieri potest, ergo si in Cælo non sunt qualitates contrariæ, neq; alteratio fieri poterit.

Quarto, Siderum ad inuicem aspectus non sunt reales, sed sunt respectu nostri, vt patet cap. 9. nam cum dicimus Lunam esse in quadrato Saturni, non sit inter eos in Cælo talis radius; etiam quadrati distantia est mediâ ad maximam distantiam eorundem Siderum: At verò Luna, dum est in Saturni quadrato secundum nostrum intuitum, distat à Saturno longè maiori distantia, & spatio ibi in Cælo, quam sit alia portio vsq; ad maximam inter eos distantiam, quæ est in oppositione: ergo non erit ibi radius quadratus, nisi secundum nostrum intuitum: ergo neq; erit in Cælo radius, quo se se inuicem alterent.

Quinto, si Astra agunt ad inuicem in Cælo, non alio vtiq; modo poterunt agere, nisi per lumen, quo iam in congressibus, quàm irradiationibus ad se se inuicem emittunt suas virtutes; sed Astra non possunt emittere ad inuicem lumine has virtutes, ergo &c.: probatur minor: Luna, & in vniuersum omnia Sidera ex parte non illuminata à Sole, non habent lumen, igitur à tergo non poterunt communicare suas virtutes; & Luna in diametro Solis non poterit ad illa emittere suam virtutem, quæ non à parte luminosa, sed à tenebrosa illa intuerur: Quod tamen rationi, & experimento apertissime repugnat: nam coniunctio est omnium familiaritatum efficacissima.

Sexto, si Astra alterantur in Cælo dum congregiuntur, vtiq; erunt alterata toti Mundo: sed Luna propter parallaxim fieri poterit, vt eodem momento quoad vnâ regionem terræ sit iuncta cum vno Sidere, & quoad aliam regionem cum vno Sidere contrariæ ab illo naturæ: impossibile autem

tem est, quod Luna in se ipsa eodem momento afficiatur à partibus Sideribus contrariæ naturæ: neq; enim esset maior ratio, quare ageret potius secundum vnam naturam, quam secundum alteram, & non secundum omnem ubique; ageret in elementari regione.

Septimò, Stellæ sub Solis radijs nobis occultantur, & exiles admodum habere vires docuit semper experientia, eo quod Solis radij comburant, & diminuant earum vires: sed in Cælo id non accidit: nam fixæ adeo longè distant à Sole, vt nihil ynquam ab eo pati possint combustionis: Mercurius & Venus maximè omnium paterentur combustionem, quia minus omnium elongantur è Sole, adeo ut non defuerint Mathematici in signes, qui putauerint Venerem, & Mercurium circumferri circa Solem, tanquam circa centrum: hoc sanè certum est, quod minus omnium à Sole discedunt.

Dices. Astra eo modo, quo emittunt lumen ad nos, quo tanquam instrumento, sicut dictum est, agunt in sublunarem materiam, eodem ad inuicem etiam transmittunt lumen: ergo sicut agunt in hanc materiam, quamuis non luceant, vt Luna in nouillio, & Venus, & Mercurius educti cum Sole: ita poterunt agere in cætera Sidera, licet illa tergum obscurum conuertant. *Respondeo* Astra agere in sublunarem materiam, quia hæc passibilis est, & Siderum viribus subordinata: non sic Astra, quæ impassibilia sunt, & inalterabilia; quare ex missione luminis inter ipsa non possumus colligere, quod ad inuicem agant, & se se inuicem alterent, sicut alterant inferiorem materiam, in quam agunt, quamuis tergum obscurum ad ipsa conuertant ratione præcedentis circuitus, & influxus, velut suo loco explicabitur.

Secunda Conclusio. Ex applicationibus, seu familiaritatibus Siderum ad inuicem, quæcumq; sint, de quibus dicam suis locis, fit, vt eorum virtutes actiue perueniant ad nos simul iunctæ: & hoc sufficit, vt Siderum actiones in rebus inferioribus alterentur, & misceantur; in hoc enim stat ratio efficaciz Siderum, & radorum.

Probatnr. In rebus inferioribus datis duabus, vel pluribus causis efficientibus inter se sic distantibus, vt non se tangant inuicem sua sphaera virtutis actiue: attamen sic distent, vt earum sphaeræ virtutis conueniant in medio, vbi adsit subiectum aliquod passibile. In hoc casu certum est, quod hæc causæ non agent ad inuicem: quia non se tangunt virtutibus suis, & inuicem, attamen agent omnes in subiectum medium, in quo conueniunt earum virtutes actiue, & ibidem alterabuntur, & miscebuntur ipsæ virtutes actiue illarum causarum. Pari modo Sidera liberè emittunt suas virtutes actiuas ad res inferiores; miscentur autem ipsæ virtutes actiue in rebus ipsis inferioribus, & hoc sufficit, vt Astra dicantur alterare, & miscere suam virtutem agendi.

Ad primam rationem in contrariis. Respondetur modo exposito in secunda Conclusionè: & patebit etiam infra alia responsio.

Ad secundam. Patet responsio ex prima Conclusionè.

Ad tertiam. Respondeo, quod ad priuationem luminis in Luna non sequitur alteratio virtutis actiue, sed priuatio; quare ex Eclipsi destituitur

Ses sublunates influxu luminari, & sufficiuntur prædominantes Stellæ!

Ad quartam. Virtus actiua cuiuscumq; causæ non agit eodem modo per omne medium, sed secundum medij potentiam, quæ in Astris non est alterabilis, sicut in sublunatibus.

Ad quintam. Sol illuminando Sidera non dat qualitatem virtutis actiue, sed habent hanc qualitatem Sidera a propria natura. Qui verò dat esse, dat etiam esse quale, seruata tamen potentia recipientis actionem; nam Sol elicit lumen in Astris secundum eorum naturam potentia:

Cæterum, ingeniosè Lector, quoniam inter Professores vsus reperitur antiquissimus, etiam à Ptolomeo; & priscais omnibus receptus, sic loquendi, vt Astra in suis ad inuicem familiaritatibus agant ad inuicem, & patiantur; vtar & ego eodem loquendi modo, vbicumq; fuerit opus, tum propter facilitatem explicandi, tum breuitatem loquendi; Cum hoc tamen, vt nunquam velim Astra alterare se inuicem in Cælo; Sed tantùm suas alterum alterius actiones in rebus inferioribus. Et hoc caueas in toto opere.

An lumen Astrorum agat in sublunaria secundum suam intensiõnem, & extensiõnem veram, & realem, an verò secundum apparentem.

CAPVT QVARTVM.

Ratio dubitandi est, quod omne Sidus habet quidem in se ipso determinatam magnitudinem, tum etiam determinatum gradum intensiõnis suæ lucis: veruntamen respectu nostri, ratione diuersitatis distantia, situs, & habitudinis, apparent minoris extensiõnis, & intensiõnis lucis: Igitur si Astra agunt secundum, quod sunt in se ipsis, iam nihil diuersitatis afferre potest diuersitas apparentiæ secundum extensiõnem, & intensiõnem: Si verò agunt secundum apparentem, idest secundum eam extensiõnem, & intensiõnem, quæ obijciuntur subiecto passibili: sequitur, quod diuersitas apparentiæ, tam in extensiõne, quam intensiõne, importet diuersitatem in effectibus ipsis: immò, quod non aliter agant in rebus inferioribus, nisi secundum projectionem luminis ad singula subiecta passibilia: ex quo deinde sequitur consideranda esse loca planetarum accepta secundum parallaxim, & non secundum receptum ad centrum terræ, sicut putant communiter Professores: aliaq; plura, vt patebit.

Videtur autem, quod Sidera agant in hæc inferiora secundum intensiõnem, & extensiõnem veram, & realem, & non secundum apparentem: Nam in primis, Quantitas de natura sua non est actiua; ergò falsum est præsuppositum, quod scilicet lumen Siderum agat secundum quantitatem, itaut quantitas instruat in effectum.

Secundo. Hoc etiam dato, quantitas apparens non est realis, & vera, sed ficta, & falsa; quia semper apparet minor, prout obiectum magis distat, quam sit vera, & realis quantitas ipsius obiecti: quod autem reale non est, sed fictitium, inane est, & falsum, atque nec actiuum posse esse certum est.

Tertio. Apparens quantitas est species visibilis per medium diffusa, species autem visibilis per medium diffusa, non est realis; nam in primis, si est realis, cum species obiecti sit in omni puncto medijs percipui, in quo puncta sunt infinita; sequitur dari infinitum actu numericum a parte rei, contra communem Philosophorum, & Theologorum sententiam; deinde apparentiæ obiectorum variantur ad modum potentiarum recipientium; ergo signum est has apparentias non esse veras, sed falsas.

Quarto. Virtus actiua procedit à causa efficiente iuxta modum realem agendi, seu potentiam actiuam, quæ est in ipsa causa efficiente, qui modus pendet ab intensione, & extensione reali ipsius causæ, & eius virtutis actiue; ergo Sidera agunt secundum veram, & realem vniuscuiusque extensionem, & intensiorem virtutis actiue, quæ stat in lumine, sicut dictum est; & non secundum apparentem.

Quinto. Sidera ex refractione propter vapores non apparent in vero situ, neque suæ veræ magnitudinis, neque intensiorem lucis, neque coloris; non est autem censendum agere secundum apparentiam, ex refractione resultantem, ergo &c.

Sexto. Ad summum concedi potest Astra secundum quidem intensiorem virtutis actiue agere secundum apparentem; secundum autem extensionem nullo modo posse agere secundum apparentem, sed opus esse omnino, vt agant secundum realem: hoc enim est discrimen inter intensiorem virtutis actiue, & extensionem quantitatis corporis, quod in intensiorem, quamuis virtus successiue deficiat intra spheram, quo magis remotetur causa efficiens, seu fons, & principium ipsius virtutis; ipsa tamen virtus in tota spherâ, licet minoris semper gradus, & roboris; realis tamen est, & actiua semper: vt calor, qui procedit ab igne per medium, licet sit semper minoris gradus, & roboris, realis tamen est, & calefacit semper: non sic quantitas, quæ cum non sit actiua, non effundit suam actionem per medium: Quantitas ergo speciei obiecti per medium diffusa; cum sit apparens, & fictitia, actiua esse non potest.

Questio hæc grauissima est, importat enim vnum principium huius scientiæ primarium, & principale, quod est modum agendi Siderum, in hæc inferiora esse tantum secundum modum eorundem recipiendi lucem ab ipsis Astris, & nullo alio modo: ex quo plura deducuntur grauissima, vt patebit.

Prima Conclusio. Astra agunt in hæc inferiora secundum apparentem intensiorem virtutis eorum actiue. Hæc Conclusio patet primò ex doctrina spheræ actiuitatis agentis: nam virtus actiua causæ efficientis cum successiue deficiat viribus, prout successiue magis distat ab efficiente: sequitur, vt non aliter possit agere, quam secundum eam intensiorem, quæ tangit subiectum passibile.

Secundò, patet ex doctrina modi agendi causæ efficientis, quæ non agit, nisi secundum modum recipiendi ipsius subiecti; modus autem recipiendi subiecti est semper in minori gradu, prout subiectum passibile magis distat ab efficiente.

Tertiò. Ex doctrina virtutis actiue cuiusvis causæ naturalis, quæ habet semper determinatam virtutem: quod si causa efficiens posset extendere suam virtutem ad quemvis locum distantem secundum eam perfectionem, & gradum intensiõis, quam habet in se ipsa, iam posset extendere vsque ad infinitam distantiam, quod in causis naturalibus non est admittendum.

Quartò, tandem patet evidentissimis experiencijs in igne calefaciente, & omnibus alijs agentibus naturalibus, à quibus ita procedit virtus actiua, vt successiue deficiat viribus.

Secunda Conclusio. Licet pura quantitas ex se non sit actiua; attamen ad maiorem, vel minorem quantitatem sequitur, vt qualitas actiua in maiori vel minori quantitate, magis, vel minus agere possit. Hæc conclusio non videtur pati difficultatem; nam non dico, quod pura quantitas sit actiua; sed quod qualitas in maiori, vel minori quantitate, sit magis, vel minus actiua: quod non potest negari; quia non ex augmento, vel decremento puræ quantitatis, deducitur intensio, vel remissio agendi, sed ex augmento, vel decremento ipsius qualitatis actiue, quæ resultant ex maiori, vel minori extensione partium. Patet etiam evidentissimis experiencijs, vt maior ignis magis calefacit, minus minor; plenior Luna magis illuminat: obiectum magis extensum maiorem producit in speculo sui similitudinem &c.

Tertia Conclusio. Astra non agunt secundum veram, & realem extensionem; quam habent in se ipsis, sed secundum apparentem.

Pro cuius intelligentia necessarium omnino duxi exponere rationem, & causam, quare obiectum visibile, quo magis remouetur ab oculo, sine a quolibet puncto assignato, appareat semper minoris extensionis, & quantitatis: quæ quidem difficultas pertinet ad perspectiuam; dicam tamen breuiter quicquid ad propositæ rei cognitionem conducere videbitur: sumitur autem ratio tam ex parte obiecti, quam ex parte potentie, correlationè tamen vtrinque; nam agitur de distantia inter duos terminos, quæ distantia non magis ab vno, quam ab alio termino pendet in esse; qui termini in casu nostro sunt oculus, & obiectum visibile.

Ex parte oculi, ratio diminutionis speciei obiecti in elongatione est, quia in oculo minuitur semper angulus summitatis illius Trianguli, seu Pyramidis, cuius basis est ipsum obiectum, latera sunt lineæ à circumferentia, seu finibus obiecti, ad oculum, in quo summum angulum constituunt: angulus ergo huius Pyramidis in oculo minuitur successiue semper, prout successiue magis distat ab inuicem obiectum, & oculus, & ita minuitur, vt tandem, vbi obiectum peruenerit ad apparentiam indiuisibilis puncti, Pyramis conuertatur in puram lineam vnus indiuisibilis radij ad oculum; postquam lineam euanciscit etiam ab oculo ipsum obiectum; quippe nul-

In sphaera actio naturalium rerum est infinita: Ex contra, in appropinquatione efficitur in oculo angulus semper maior, & ita augetur, vt in contractu oculi angulus in planum conuertatur: Idipsum accidit angulo vniscuiusq; partis ipsius obiecti; nam in separatione minores partes successine euanescent ab oculo, e contra, in appropinquatione. &c.

Ex parte autem obiecti ratio hæc est: In elongatione obiectum petit semper maiorem ambitum, seu circulum ab oculo; nam oculus, quatenus est receptaculum specierum, est centrum rerum visibilium: quare eadem latitudo obiecti in elongatione minor semper se habet ad maiorem ambitum, ergo minoris semper euadit apparentiæ. Vt in figura nona sit obiectum, a, b, quod dum est in distantia, c, ab oculo efficit in oculo angulum acutum, duobus lateribus, e, f; in distantia vero, d, magis adhuc acutum angulum, seu minorem, & sic descendendo minorem semper, quousq; puram tantum lineam, & tandem euanescat ab oculo: E contra, appropinquando, maiorem semper angulum efficit, quousq; in contractu oculi angulus conuertatur in planum. Ex parte verò obiecti in distantia, c, obiectum est pars sexta semicirculi ambitus, idest totius hemisphærij simul visibilis; in distantia, d, est pars duodecima; quare euadit semper minor pars ambitus, quo magis ab oculo, tanquam à centro discedens, ad maiorem ambitum accedit: E contra, in appropinquatione obiectum euadit semper pars maior in ambitu, & adeo crescit, vt in contractu oculi totum hemisphærium impleat: quantitas autem basis, sicut Peritis notum est, est correlatiua ad quantitatem anguli summitatis trianguli.

Quod si contendas omnino, non oculum esse centrum specierum visibilium, sed obiectum, à quo, tanquam à centro, exeunt ipsæ species visibiles per lineas rectas ad omnem ambitum, & ad omnia circumstantia loca. Respondeo primò, differre ad inuicem, pati, seu recipere aliquam actionem in se ipsum, & agere, seu emittere à se ipso virtutem aliquam actiuam; adeoq; diuersa hæc esse inter se, vt sint etiam omnino contraria: Nam quamuis tam oculus, quam obiectum, se habeant tanquam centrum; oculus est centrum patiendi, in quod recipiuntur omnes species visibiles circumstantium rerum; obiectum autem est centrum agendi, à quo emittuntur species visibiles ad omnem ambitum: agere autem, & pati; emittere à se, & in se recipere, non modo diuersa sunt, sed etiam contraria; fiunt enim contrario motu, & à potentijs quoq; contrarijs. Quare si spectemus actum visionis, cum fiat in oculo, tanquam in passo, & in termino ad quem tendunt species visibiles, & vbi agunt mouendo potentiam visiuam; non aliter fieri posse visio censenda est, quam secundum oculi potentiam, & modum eiusdem recipiendi, & patiendi: adeo ut in oculo actus visionis fiat tanquam in centro receptionis specierum visibilium circumstantium rerum. Si verò queramus actum emittendi speciem visibilem, cum fiat ab obiecto tanquam à termino à quo, & tanquam ab agente emittente suam speciem visibilem: ipse actus emittendi speciem visibilem, non aliter fieri censendus est, quam secundum obiecti virtutem, & potentiam agendi, & emittendi suam speciem. Igitur actus visionis se tenet ex parte oculi, in quo

quod sit, & in ipso actu visionis oculus tantum est, qui recipit, & patitur à speciebus obiecti: ipsum autem obiectum ex actu visionis, & receptionis suarum specierum in oculum, nihil patitur, neq; de nouo aliquid in se ipso acquirit, aut recipit: nisi tantum extrinsecam relationem distantiae ad oculum; & agentis ad passum, tum demum causae ad effectum. *Secundò Respondeo.* Quod ex parte obiecti, si spectemus ipsum obiectum, quatenus est centrum actionis, & principium emissionis specierum visibilium, ratio, quare in maiori semper distantia minores semper species efficiat, est, quia species ipsa successiue disgregantur, & rarefiunt, eo quod ad maiorem semper ambitum extendantur; cuius causa duo sequuntur, primò, quod intensio luminis, & colorum speciei obiecti est semper minoris gradus intensio; & ipsa quantitas speciei minoris extensionis: Nam si species contra congregentur ope speculi concaui, vel vitri conuexi; tam in reflexione, quam in refractione, species apparebunt maiores, quam sint species directae, & lumen quoque intensius: Signum igitur est, quod disgregatio specierum à centro ad circumferentiam est causa diminutionis earundem. *Tertiò Respondeo.* Quod minor semper angulus in oculo, vt diximus, efficiatur à specie obiecti: quod cum sit in basi trianguli, & ab ipso proijciantur radij speciei visibilis, sequitur, vt ab eodem obiecto fiat angulus in oculo, & non media alia quacunque re, nisi ipsis radijs speciei visibilis: Nam re vera oculus quoad ea, quae ad extra sunt, se habet merè passiuè: nisi tantum in determinatione distantiae. Et confirmatur experimento congregationis radiorum: quippe congregatio nihil aliud est, nisi quod radij speciei efficiunt maiorem angulum: Quod sic ostendo. In figura decima, Radij obiecti luminosi, verbi gratia, Solis accepti ad mensuram latitudinis speculi concaui, siue vitri conuexi, d, si non alterentur, eunt in directum ad constituendum angulum ad punctum, a, cum congregentur, tam ex refractione in puncto, b, quam ex reflexione in puncto, c, maiorem angulum constituunt vtrobiq; horum punctorum, quam sit angulus, a, radiorum directorum: Experimento autem constat, quod species in his congregationibus apparent maiores, & lumen intensius; ergo non ob aliam rationem, nisi quia efficiunt maiorem angulum.

Dices. Nihil refert maior, vel minor angulus speciei obiecti ad oculum, vt maius, vel minus appareat ipsum obiectum; & non videtur sufficiens ratio. *Respondeo in primis,* quod maior angulus exhibet maiorem locum perueniendi ad oculum minoribus partibus speciei obiecti: minor verò prohibet, quia angustior. *Secundò Respondeo,* quod in elongatione, species minorum partium obiecti successiue euanescent ab oculo, incipiendo à minimis, sicut supra dixi: nam eadem est ratio partium, ac totius; species autem totius obiecti cum peruenit ad distantiam apparentiae puncti, in qua puram efficit radij lineam ad oculum, euanescit postmodum ab oculo, vt non amplius conspici possit; sic, minores partes obiecti: quae cum sint minores, opus est, vt in minori distantia euanescant ab oculo, quam euanescat tota species obiecti, quae maior est. Cum igitur in elongatione euanescant species minorum partium obiecti, opus est, vt angulus Pyramidis

midis minuatursemper vsque ad indiuisibilem lineam, sicut dixi: è contrarijs
vt augeatur in appropinquatione.

Quibus rectè cognitis. *Probaturs conclusio: primò.* Lumen Siderum eadem
sua latitudine, seu extensione, qua ad modum obiecti mouet potentiam
sensitiuam, mouet etiam ad modum causæ efficientis potentiam passiuam,
id est materiam, quæ est primum rerum omnium subiectum: mouet qua-
tuor prima corpora, & ex his mixta: sed lumen Siderum mouet organa sen-
sitiuæ potentia, non secundum realem quantitatem, & extensionem, sed
secundum apparentem: ergo secundum etiam apparentem extensionem
mouet ad modum causæ efficientis ipsam materiam primam, prima cor-
pora, & mixta: maior propositio probatur: Species visibilis obiecti, & eius
lumen, moueat potentiam sensitiuam imprimendo in organo potentia lumen,
calorem, speciem, & cætera accidentia sensibilia: sed organa poten-
tiarum composita sunt ex materia, & mixta ex primis corporibus; ergo lu-
men, & species Astroorum eadem extensione, immò eadem prorsus actio-
ne, qua mouent potentiam sensitiuam, mouent etiam ipsam materiam
primam, prima corpora, & mixta, imprimendo speciem, & accidentia: Im-
nò verò propositio patet; nam Astra nobis non apparent verè, & realis
quantitatis, quam in se habent, sed diuersæ, pro diuersitate distantia, vt de-
monstratum est, ergo non mouent organa nostræ sensitiuæ potentia, nisi
tantum secundum eandem apparentem quantitatem pro diuersitate di-
stantia.

Secundò. Astra agunt in hæc inferiora solo lumine, tanquam instrumen-
to, vt supra demonstratum est; sed non agunt alio lumine, siue maiori, siue
intensiori, quam apparenti, quo tangunt, & illuminant res inferiores, ergo
&c. minor probatur, nam virtus instrumentalis agit secundum eam perfe-
ctionem extensiuè, & intensiuè sumptam, secundum quam tangit passum,
& non aliter; sed lumen Siderum non tangit inferiora, nisi secundum ap-
parentem extensionem, ergo &c. minor probatur; actio, seu virtus actiua
quat eaus quidem immediatè procedit à sua causa, est in ipsa causa, & se-
quitur modum essendi eiusdem causæ, & perfectionis eius; quatenus verò
recipitur in passu, est in ipso passu, & sequitur modum recipiendi eiusdem,
tum etiam respectum distantia ad suam causam.

Tertiò. Patet pluribus experientijs, quarum vnã affert *Aristoteles* ad de-
monstrandam causam perpetuitatis generationis, & corruptionis rerum:
nam adueniente Sole, (ait,) generatio est, recedente corruptio: at ex Solis
ad nos accessu, & recessu nullam patitur Sol, aut lux eius alterationem, qua
ex accessu, & prope esse, vim obtineat generandi, & ex recessu, & longè fie-
ri, corrumpendi; est enim idem Sol, cum eadem semper luce; ex accessu au-
tem, & recessu, nihil aliud fit, nisi diuersa habitudo eius luminis erga nos,
augmenti scilicet, & decrementi, quæ secundum apparentiam erga nos
fiunt; nam dum Sol recedit à nobis, appropinquat alijs, quibus eleuatur
polus antarcticus, discedens ab illis, ad nos accedit: & dum prope nos est,
longè abest ab illis, & è contra.

Ad primum Argumentum in contrarium. *Respondeo ex secunda Conclusione;*
quia

quia non quantitas, quatenus talis est, sed qualitas actiua magis, vel minus extensa, sub maiori, vel minori quantitate, est magis, vel minus actiua.

Ad secundum, negatur maior propositio, vt patet in tertia conclusione, nam distantia corporum reales sunt: has consequuntur mutae Pyramides specierum, quæ reales sunt, tum ratione realis determinationis interpositæ distantia inter obiecta, tum ratione luminis, quod in emissionem specierum cum ipsis semper coniunctum est: quis autem diceret tamen Solis receptum, tam in Astris, quam in terra, non esse reale? ita & de specie differendum.

Ad tertium. Respondeo, speciem esse totam in toto, & totam in qualibet parte mediij, non tamen actu, tantum potentia: fit autem actu ex interpositione recipientis alicuius subiecti, qua interpositione terminantur radij lucis speciei, & ipsa species.

Ad quartum. Dico, quod virtus, quatenus procedit à causa, differt ab eo quatenus recipitur in passio, ratione successiue diminutionis virium.

Ad quintum. Refractionem nihil referre; fit enim ab ambiente aere nostri horizontis: & fieri potest etiam, quod aliquid referat, sed modicum, & parui momenti.

Ad sextum. Patet ex dictis.

Ex his autem sequitur *Primo*, quod Luna, & omnia Sidera agant secundum eam partem, & luminis quantitatem, quam ostendunt rebus passibilibus, & non secundum alias partes, neque alio modo.

Secundo. Sequitur Sidera agere secundum situm in Cælo, quem erga nostrum intuitum possident, seruata differentia parallaxis.

Tertio. Eclipses, quæ apparent in hemisphærio subterraneo, sine si fiant supra terram obscuraciones Solis, non agere, nisi in illas regiones, in quibus conspiciuntur Eclipses, & obscuraciones, & secundum quantitatem obscuracionis.

Quarto. Cometas, noua Phænomena, & impressiones omnes Meteorologicas non influere, nisi in illas regiones, in quibus conspiciuntur.

Quinto. Si quæ sunt in Cælo alia Sidera, quæ nobis non apparent, in nos non agere: quare etiam partes non luminosas.

Dices. Si Sidera, & Eclipses, quæ non conspiciuntur à nobis, in nos non agunt, quænam est ratio, quare Sidera agant à Domibus, & locis subterraneis? etenim sequitur Astra sub terra nihil prorsus agere. *Solutio huius difficultatis* patebit infra.

*Quonam modo Cælum, cum sit causa vniuersalis, possit de-
terminari ad específicos, & indiuiduos effectus.*

C A P V T Q V I N T V M.

Riccius Mirandulæ subtilitate disputationis, & eloquentia clarissimus, libros numero duodecim magis ad ostentationem ingenij, puto, dicam, & offensæ, quam veritatis, & rationis contra Astrologos edidit, capitula de rebus singulis instituens, quæ sub vnico ingenti capite, & fonte redigi possunt, scilicet indignationis suæ: omnia legi, & in aliquibus quidem vera loquitur; vt de falsitate interrogationum; temeritate eorum, qui necessariò futura prædicunt, & Cælorum influxui adferibunt vniuersale diluuium, ignem, messis aduentum, & passionem, miracula, & diuinas leges, immò, & humanas, quæq; sint piæ, vel impiæ: atq; similia: de ignorantia quorundam professorum, insuper & negligentia: diuersitate sententiarum, quamuis omnes Disciplinæ in hoc consentiant, quod professores ad inuicem dissident, etiam de rebus grauissimis: cum tamen veritas non nisi vnica sit, vnusq; rerum exitus: culus rei imbecillitas nostra potior extat causa. In pluribus inquam capitulis vera loquitur, & ostendit: in alijs sibi ipsi contradicit, in cæteris nihil probat, immò videntur mihi res eius nimis mendosæ: At verò, ne frustraneam operis molem auerem grauiora excerpti capita, quorum vnum hoc est, & proponit *Picus lib. 3. cap. 3.*

Ait ille Cælum esse causam vniuersalem; & vt talem, non posse sibi determinare effectus indiuiduales, sed necessariò esse indifferens ad omnia, & in omnibus: etenim *Astra* omnibus, & singulis indiuiduis simili modo oriuntur, & occidunt, eleuantur, deprimuntur, lucent, latent, accedunt, recedunt, propè sunt, & procut, atque si quæ sunt alia Siderum differentia, indifferentes sunt subiectis, rebus omnibus, & singulis.

Dico id esse vnum præ cæteris argumentum ineffabilis sapientiæ, & omnipotentia Creatoris, & Gubernatoris vniuersi. Quomodo autem hoc accidat, nonnullis rationibus, & experimentis ostendam.

In primis patet ex dictis alibi, quod omne Sidus differt in seipso in modo agendi, ratione varietatis præstandi suum lumen, quo agunt in res inferiores. Deinde differunt ab inuicem secundum naturam, ita ut etiam sint omninò contraria. Rursus ratione suorum motuum variant semper ad inuicem suas habitudines: quæ quidem differentia, non est dubium, quod importent differentiam saltem genericam in effectibus inferioribus: at tamen, cum sint in ipsis Astris, vniuersales sunt; & non sufficiunt pro ratione indiuidualium effectuum: prout ostendit *idem Picus eodem lib. 3. cap. 25.*

Causa autem huius rei est, quia modus agendi causæ efficientis sequitur modum patiendi, & recipiendi actionem ipsius subiecti. Hæc est communis Philosophorum doctrina: omnium enim causarum naturalium proprium est mouere subiecta ad modum potentia eorundem: Nam virtus actiua

Activa duos habet terminos, A quo, & est ipsa causa, fons, & principium ipsius virtutis actiuae; & terminum Ad quem, & est ipsum subiectum, in quod recipitur ipsa virtus. Quatenus exit à causa, sequitur modum essendi ipsius causae; quatenus recipitur in subiecto, sequitur modum patiendi ipsius subiecti; & quo magis ipsa virtus est eminentior, & vniuersalior, fit magis potens, & latior ad plura semper attingenda in specie, & indiuiduo: Quare, licet causa eadem sit, & eodem semper modo se habeat; diuersa tamen adhuc praestare potest, & de facto praestat ex diuersitate patiendi ipsius subiecti. Hoc ipsum fatetur *Picus eodem lib. 3. cap. 4.* itaut videatur mihi ibi manifestè contradicere ijs, quae dixerat *cap. 3.* & quae repetit *cap. 25.* quibus locis omnino negat Caelū posse determinare sibi indiuiduales effectus; cum tamen *cap. 4.* ex professo demonstrat quo modo de facto determinetur ad huiusmodi indiuiduales effectus; immò tollit ibi omnem virtutem actiuam à qualitatibus rerum inferiorum absque concursu Caelorum; itaut velit, quod nulla qualitas sublunaris possit sibi similem qualitatem efficiere absque concursu Caelestis influxus.

Hoc autem non solum accidit causis Caelestibus, & quibuscunque alijs remotis, & æquinocis, sed etiam omni cuiuslibet causae inferiori proximae, & vniocae; nam nulla causa proxima determinet sibi indiuiduales effectus absque indiuiduali distinctione subiecti patientis; est autem haec communis Philosophorum doctrina.

Paret etiam hoc euidentissimis experiencijs, tam in causis superioribus remotis, quam inferioribus proximis; eadem lux Solis exsiccat lutum, liquefacit pingua; dealbat ceram; denigrat manum; rarefacit liquores; indurat fruges, cretam &c. huiusmodi omnino contraria: inferiores canere: vt calor ignis eadem ferè praestat, quae lux Solis, & insuper dicitur congregare homogenea, & separare æterogenea, quae actiones contrariae sunt, & praestat non nisi ratione diuersitatis naturae subiectorum. Eadem ex transiens per vitrum viride viridis apparet, atque aliorum colorum &c. Ergo fieri optimè potest, vt superiores causae, concurrente cum causis inferioribus proximis attingant indiuiduales in specie, & numero effectus. Sol enim, & homo generant hominem, ait *Aristoteles.*

Astra non esse signa rerum, quarum non sunt causa.

C A P V T S E X T V M.

Stendit hanc rem *Picus Mirandulae* pluribus, optimisque rationibus: vt autem & ego aliquid dicam.

Causandum est primò, signa rerum, per quae res ipsae nobis innotescunt, vel esse à priori, vel à posteriori: signa à priori habentur in causis ex cognitione naturae causarum, & principiorum &c. & haec cognitio praestantissima est; est enim scientiarum: signa à posteriori habentur in effectibus, ex cognitione proprietatum, & naturae effectuum; quae quidem cognitio igno-

biliior est, solet tamen esse certior, quia ab experimentis; quare sensibus notior.

Secundò Cauendum, Astra bifariam spectari posse, vel tanquam causas vel tanquam effectus: primo modo, habent relationem ad effectus sub se quique; sint: secundo modo, ad causas supra se; primo modo spectantur Astra respectu sublunarium rerum ex communi sententia: at secundo modo nullam censentur habere causam supra se naturalem, & corpoream.

Probatur nunc titulus capitis. Signa futurarum rerum in Astris, vel sunt tanquam in causis, vel tanquam in effectibus: si primum, habeo intentum: secundum dici non potest, quia Astra non sunt effectus alterius causæ naturalis, neque subordinantur alijs huiusmodi causis: ergo nisi sint signa in Astris, tanquam in causis, nullo alio modo esse possunt, ergo Sidera non possunt esse signa rerum, quarum non sint causæ.

Dices primò. Sol, & Luna sunt signa dierum, noctium, mensium, annorum &c. sed temporis causa est motus Primi mobilis: ergo Astra possunt esse signa rerum, quarum non sunt causæ.

Secundò dices. Decubitus ægrotantium, seu dispositio Siderum illius momenti, ex communi Professorum sententia experimentis perpetuo comprobata, indicat quid futurum sit ipsis ægris; sed non sicut causæ, quia causæ censentur Astra natalis, & eorum familiaritates per Directionem, & Progressionem acquisitæ; ergo tanquam signa.

Ad primum respondeo. Solem, & Lunam motu suo, vel esse causas temporum, vel saltem causas distinctionis temporum in partes, non secus, ac ipsa horologia apud nos.

Ad secundum dico, quod Astra in decubitu sunt veræ causæ rerum ægrotantium: cum hoc tamen, quod non efficiunt omnem effectum, sed dependenter à dispositionibus ægrotantium dependentibus ab eorum natali, & subsequenter à motibus ægrotantium. Quia enim causa cælestis præsens non elicit ad actum, nisi dispositiones, quæ inueniuntur in potentia proxima; quæ præordinantur motibus Directionis, & Progressionis &c. vt alibi dictum est.

Ex his inferitur, quod à momentaneis habitudinibus Astrorum in interrogationibus nos non possumus habere cognitionem futurarum rerum: quia res futuræ habent suas causas particulares, vel à Natalibus, vel à diurnis motibus, qui non coherent cum præsentis siderum habitudine, quæ mouit nostra phantasmata; opus est enim inter signa, & res significatas esse aliquam connexionem, vt ipsa signa vera possint esse; alias enim quodlibet signum poterit dici cuiusuis futuræ rei signum; quod stultum erit affirmare.

Dices. Constellatio, quæ est causa rerum, quæ sunt, est etiam causa motus nostra phantasmata, & primorum motuum: & hoc ex efficacia, & vehementia influxus: sed quæ habent eandem causam, habent connexionem ad inuicem: ergo motus phantasmatum signa sunt effectuum imminentium, aut saltem signa motuentium causarum. Et confirmatur, quia sæpè accidit, vt somnia præmoneant futura naturalia, potissimè in ægris; & medici interrogare solent ægros de somnijs, vt ex prædominanti

contraria qualitate, morbi naturam nouerint : hoc autem non potest contingere, nisi quia eadem causa caelestis, quae mouet effectus, mouet etiam phantasmata mentis.

Argumentum hoc concludit tantum de motibus, & effectibus naturalibus, qui fiunt in eodem subiecto, & hoc modo concedo, quod eadem constellation, quae est causa futuri effectus in aliquo subiecto, possit etiam esse causa praemotiois Phantasmatum eiusdem : quia sidera non ex instantanea habitudine producent effectus, sed ex praecedentibus instuxibus, & motibus, quibus non nisi cum tempore successiue praedisponunt subiectum ad talem effectum : dum uero praedisponunt, mouent, & primo, quae facilioris motionis, sicut sunt phantasmata. Et hoc ad summum est, quod mihi uidetur posse concedi in interrogationibus, & somnijs : nimiram in proprio tantum subiecto, & de rebus duntaxat naturalibus : In quibus casibus Astra iam non sunt signa, sed verae causae, aut certe si sint signa, sunt etiam causae : & nisi sint causae, pura signa nullo modo possunt esse.

Dices item. Ptolomaeus docet a natali filiorum posse haberi cognitionem rerum parentum, & fratrum ; sed constitutio natalis filiorum non potest esse causa parentum, & fratrum, & status eorum : superest ergo, ut sint signa. *Respondao,* quod Sol, & homo generant hominem, & ita necessario simul, ut unus sine altero nullatenus possit ; homo quidem tanquam causa proxima subordinata Soli ; & Sol, ut causa remota, & uniuersalis, continens eminenter omnes effectus rerum inferiorum ; quos tamen Sol non attingit, nisi secundum praexistentem potentiam proximam in rebus ipsis ; quae ut cap. 8. dicam necessaria est ad omnem effectum ; neque enim ualet ex arbore hominem generare, aut ex Ariete Taurum, haec enim in se ipsis repugnant : Quare fit, ut cum homine generet filium secundum praexistentem potentiam, & dispositionem eiusdem hominis : Hoc autem non potest efficere, nisi in constitutione, & temperamento Siderum, simili temperamento naturae, & substantiae eiusdem hominis ; qua constitutione, ut potest simili, elicit ad actum potentiam in eo praexistentem : neque enim fieri potest, ut dissimilis constellation eliciat ad actum dissimilem effectum, sicut alibi infra ostendam. Ceterum semen est simile substantiae, & naturae patris, quae est causa proxima ; fit ergo, ut si Sidera eliciunt ad actum substantiae patris semen, & ex semine filium, ut non efficiant, nisi constellationibus similibus substantiae, & naturae patris, & seminis. Quare constitutiones natalium filiorum similes sunt naturae, & substantiae parentum, & cum ipsis parentibus sunt concausae. Pari modo res se habet in decubitu, immo in quolibet effectum : praesentanea enim constellatio est concausa, quae non elicit ad actum, nisi illos effectus, quos sibi similes reperit in potentia proxima, ab alijs praecedentibus causis, & similibus praedeterminata ; ut infra dicam. Fratres autem ex eadem matre indicantur ex fecunditate signi Lunae : cum enim status Lunae natalis sit similis, & proportionatus naturae, & substantiae matris propter eandem rationem ; fit, ut indicet etiam eius fecunditatem, vel sterilitatem, & hoc etiam secundum gradus &c.

*Proprietatum, & Passionum lucis Siderum con-
naturales effectus in genere.*

C A P V T S E P T I M V M.

Proprietates, & Passiones luminis Astrorum, quæ sint, iam dixi, ut autem ad euentius demonstrandos in specie singularum proprietatum, & passionum effectus, facilius progrediar; operæ pretium duxi distinguere prius genericè effectus proprietatū, & passionum: Certum autem est, quod diuersarum proprietatum diuersi sunt effectus, etiam in Causis inferioribus, ut ignis calore non producit lumen, neq; lumine calorem, sed calore calorem, lumine lumen: Sol quidem producit vtrumq; solo lumine ex eminenti virtute: Item in cibo aliud est, quod calefacit, aliud quo efficit saporem, aliud quo odorem facit, aliud quo nutrit; & similiter in omnibus. In causis quoq; superioribus distingui necessarium est effectus Astrorum ab inuicem, & hoc non nisi ratione proprietatum, & passionum eorumdem: & ratio est, iam enim non aliter differunt inter se Sidera, neque per aliud, nisi ratione diuersarum proprietatum, & passionum: quod si effectus eorum differunt inter se, consequens est, ut differant effectus, per quæ differunt & Astra: nam quæ idem sunt, idem efficere nata sunt: Astra verò non differunt inter se, nisi per proprietates, & passiones, ergo & effectus eorum differre debent inter se per differentiam proprietatum, & passionum, adeo ut proprietates, & passiones effectuum à proprietatibus, & passionibus suarum causarum pendeant.

Sciendum autem est *Primò*. Quod modus causandi, etiam in omni genere causarum, sequitur modum essendi ipsarum causarum: ut modus causandi materiæ est merè passiuus, quia ipsa est pura potentia passiuæ: modus formæ est merè formalis, & specificus &c. Similiter modus agendi causæ efficientis, sequitur modum essendi, & potentiam actiuam eiusdem: Nam in primis omnis actus sequitur suam potentiam, ita actio causæ efficientis sequitur eius potentiam actiuam. Quia, ut habet *Aristoteles 2. Phys. tex. 38*. Oportet semper causam vniuscuiusq; summâ querere: ut homo edificat, quoniam edificator est; & ignis calefacit, quia calidus est: Deinde proprietates fluunt ab essentia rerum; actiuitas est proprietas, ergo fluit ab essentia: alias non prædeterminaretur causa ad sibi similes, & connaturales effectus, & ita posset qualibet causa quemlibet effectum attingere indifferenter, quod repugnat: nam posset causa producere effectus non modò dissimiles, sed etiam oppositos, contrarios, repugnantes, & tum specie, tum genere diuersos, immo amplius etiam nobiliores se ipsa, quæ sunt contra communem Philosophorum sententiam, & impossibilia: Non est igitur dubium, quod modus causandi efficientis sequatur modum essendi eiusdem, tum ratione actus ad suam potentiam, tum proprietatis ad essentiam.

Secundò. Sciendum, quod effectus sequitur modum agendi causæ efficientis, & in fieri quidem non est dubium: nam effectus in fieri est ipsa actio, quæ est cum modo, & in ipso modo agendi causæ; adeo enim iunctus est effectus ipsi actioni, seu modo agendi causæ, vt acriter disputent Philosophi, an realiter distinguantur, nec ne; an scilicet actio distinguatur à termino: At verò, quod etiam in factò esse effectus sequatur modum essendi causæ, euidentissimum est; nam in fieri, & in factò esse, effectus distinguitur tantum ab esse in potentia proxima, & esse actu: & non magis quam conseruatio à productione, de quibus item disputant Philosophi, an distinguantur realiter. Quapropter, si verum sit, quod effectus sequatur modum agendi suæ causæ, & modus agendi modum essendi eiusdem: de primo ad vltimum planè constat, quod effectus sequitur modum essendi suæ causæ. Rebus autem sic stantibus sit.

Prima Conclusio. Effectus proprietatum luminis Astrorum in sublunariis sunt proprietates ipsarum rerum affectarum.

Probatur primò ex dictis. Modus essendi effectuum sequitur modum essendi suarum causarum: ergo proprietates effectuum rerum sublunarium pendent à proprietatibus luminis Astrorum: Probatur consequens; effectus inferiores cum suis proprietatibus pendent ab Astris, & in suo esse sequuntur modum essendi eorum, ergo effectus inferiores sequuntur modum essendi Siderum, etiam secundum suas proprietates.

Secundò. Proprietates causæ efficientis influunt in effectum hoc aliquid suæ naturæ; sed proprietatum natura est dimanare ab essentia: ergo proprietates causarum caelestium influunt in effectum hoc aliquid, quod ab essentia dimanet eorundem effectuum.

Tertiò. Effectus imitantur suam causam efficientem eo modo, quo possunt: sed ab Astris proprietates non separantur, ergo effectus proprietatum Siderum in rebus inferioribus debent non posse separari: hæc autem sunt proprietates rerum, quæ idè non possunt separari, quia fluunt ab essentia rerum. Quod si sint in Astris aliquæ proprietates suscipientes motum, & varietatem, ad passiones reducuntur, de quibus dicam postea.

Quare cauendum est, quod proprietates sunt accidentia, & quædam sunt semper in actu, vt virtus magnetis attrahendi ferrum: quædam sunt semper quidem in potentia, sed non semper in actu, vt risus in homine: quædam suscipiunt motum, & varietatem ex intensiõne, aut extensiõne, vt frigiditas in aqua, & quantitas ex refractione, & densatione: In hac igitur conclusione nomine proprietatum intelligo quicquid emanat ab essentia rerum indifferenter, abstrahendo à qualibet passione, & varietate: nunc enim loquor de solis proprietatibus, vbi verò de passionibus erit sermo, de proprietatum mutatione intensiua, extensiua, locali, actiua, passiva, & si quid aliud est &c.

Secunda Conclusio. Effectus, qui sequuntur passiones luminis Astrorum in rebus sublunariis, sunt passiones ipsarum rerum. Patet quidem hæc conclusio iisdem rationibus ad proprietates; attamen probatur adhuc. Idem

manens

manens idem, idem natum est efficere; ergo diuersa, non nisi à diuersis fieri poterunt, diuersorum enim diuersæ causæ, ait sapius Aristoteles maxime ad rem nostram 2. gener. cap. 10. vbi diuersos, & contrarios motus Cælorum, dicit esse causam contrariorum effectuum, nimirum generationis, & corruptionis.

Ex hoc autem capite colliguntur plura, de quibus dicam infra. Vt quod opera Saturni colore nigra sint, diuturnæ durationis, & tardi motus. Solis opus, calor, & ætius, Splendor, gloria, Regnum: nam Sol luce, & motu regit omnia Sidera, & rerum tempora, generationes &c. Mercurius ex varietate coloris, & motus, tales præstat effectus: hinc sapientiam: quia sapiens omnium rerum speciebus afficiatur necesse est, & per singulas res velociter ferratur: atque similiter de cæteris.

*Distinctio, Natura, & Ordo effectuum luminis Astro-
rum in rebus ipsis inferioribus.*

C A P V T O C T A V V M.

I quam exoptamus effectuum Siderum in rebus inferioribus veram cognitionem assequi volumus, necessarium omnino est nouisse rerum ipsarum distinctionem, ordinem, & naturam, operationes, proprietates, & similia: Etenim quoniam causæ efficientes non producant effectus, nisi secundum suam propriam naturam, tum etiam secundum eam, quam res ipsæ subiectæ actioni potentiam habent recipiendi, & patiendi, vt cunctis Philosophiæ Doctoribus notum est; nisi nouerimus subiectarum rerum distinctionem, & naturales proprietates, passiones, & naturam: quæ res cuique causæ subijciantur, nobis notum fieri minimè poterit.

Et hoc quidem caput requireret integrum totius Philosophiæ tractatum, veris, ingenuisque principijs, & sententijs constructum, non ad ostentationem pulchritudinis ingenij, inauditas, & impossibiles opinationes defendendo, de quibus nostri temporis Philosophiæ Professores non pauci se magnificè iactant; qui cum nihil rerum veritatis, attingant, nihil propterea, vel Medicinæ, vel Astrosophiæ, vel Meteorologiæ, vel alijs quibuscunque Disciplinis profunt: sed cum tantum auram, & fumum popularis applausus pulchritudinis ingenij experant, iam nihil ultra entis veri, & boni merentur assequi, quam inanem ipsius auræ, fumique gloriam odorari: Pace dixerim illorum ingeniorum, quæ naturalium rerum intimas causas, & prima principia cum optimè calleant, quandoque ad animi leuamen, nouarum rerum, etiam impossibilium, problemata discutienda in medium exhibent: nam qui solidam rerum peritiam, germanamq; scientiam possidet, hunc licet inanibus, & falsis nonnunquam ludere somnijs, Integrum, inquam, totius Philosophiæ tractatum postularet hoc caput, sed

cum citta rerum à me propositatum institutum contingeret, dicam mariè, quæ magis opportuna censui.

Videtur autem distinctionis ordo, quoad substantiam quidem, debere à primis partibus, & principijs componentibus quamlibet substantiam corpoream, & à primis corporibus simplicibus, quibus constat corpora mixta, & in quæ ultimò resolvuntur: Quoad accidentia verò à quantitate, & primis qualitatibus. Nam quicquid naturale est in sublunaribus, it est substantia corporea, aut accidens, substantia corporea componitur materia, & forma; deinde operitur accidentibus. Compositum substantiale duplex est, simplex, & mixtum: Simplicia corpora quatuor esse, tum: unum vniuersas qualitarum differentias ad quatuor primas reduci, ostendunt communiter omnes Philosophi.

Corpus simplex nullum est animatum: Corpus mixtum aliud est inanimatum, aliud animatum: Corpus animatum aliud insensituum, aliud sensituum: Animatum sensituum, aliud irrationale, aliud rationale: omnem autem differentiam, quam dixi, corpora habent à forma substantiali, quæ constituit quamlibet rem in sua specie; etenim

Materia eadem est, & eiusdem rationis, & naturæ in omnibus rebus inferioribus: est autem primum rerum omnium subiectum, pura potentia passiva, & receptiva omnium actuum, siue substantialium, siue accidentalium, ex qua educuntur, præter formam rationalem, & in quam etiam resolvuntur: Quare de communi Philosophorum sententia nullum habet sibi perpetuò coherentem actum, siue substantialem, siue accidentialem, nisi tantum quantitatem, quam indefinitam habet, definitur autem à forma. Quæ quantitas, siue sit accidens distinctum à substantia materiæ, siue sit ipsa materia, de qua re dissentiant Philosophi, hoc vnum certum est, quod materia non potest esse causa, & causare in suo genere, nisi sit per quantitatem extensa, qua extensione præbet se ipsam actionis receptaculum, & subiectum: quemadmodum neque substantialis forma potest causare in genere causæ efficientis, nisi habeat proprietates, & qualitates ex intentione actiuas: Quare sequitur, quod, & passio fieri non possit à subiecto, quod per quantitatem non sit extensum, quemadmodum neque actio ab agente, nisi habeat qualitates secundum virtutem actiuam intensas.

Forma substantialis est altera pars corporis naturalis, cum verò sit actus, qui dat esse specifiem cunctis rebus; sequitur, vt formæ eodem prorsus ordine distinguantur, sicut ipsa corpora, quæ recensui: Nam alia est forma corporis simplicis; alia mixti; alia mixti animati; alia mixti animati sentientis; alia mixti animati sentientis rationalis, quæ omnium nobilissima est, ceteræ per ordinem ignobiliores vsque ad formam elementi, quæ omnium infima est.

Accidentia alia insensibilia sunt, alia sensibilia: insensibilia sunt, quæ non patent sensibus, nisi ex operatione, vt virtus magnetis attrahendi ferrum, virtutes herbarum, lapidum, mineralium &c. Accidentia sensibilia sunt, quæ sensibus nota sunt. Visui innotescunt colores, & lumen; Auditiui

ditui vocēs, & sonitus; Olfactui odores; Gustui saporēs; Tactui calor, frigiditas, humiditas, & siccitas: hæc verò quinque, idest, motus, quies, numerus, figura, & magnitudo ab Aristotele ponuntur communia omnibus sensibus. Accidentia autem sensibilia plura quidem sunt, quæ tamen omnia ad quatuor primas differentias reducit *Aristoteles 2. gener. tex. 15.* cui assentiuntur omnes Philosophi: & sunt calor, frigiditas, humiditas, & siccitas.

Calor, & frigiditas definiuntur ab *Aristotele* ex virtute actiua congregandi, & separandi: humiditas, & siccitas ex proprietate passiuæ terminari; immò expressè has vocat passiuas qualitates, illas actiuas: ait enim *2. gener. tex. 8.* *Calidum, frigidumque, & humidum, ac siccum; illa quidem, quod actiua sint; hæc verò, quod passiuæ dicuntur. Calidum enim est, quod ea congregat, quæ eiusdem sunt generis: Nam segregare, (id, quod ignem facere aiunt) est cognata, & quæ eiusdem sunt generis congregare: accidit enim, vt aliena eximat. Frigidum verò, quod ex aquo cogit, ac congregat tam quæ eiusdem sunt generis, quam quæ diuersi. humidum autem, quod cum facile terminos suscipiat, proprio non definitur. Siccum verò, quod proprio termino bellè definitur, alieno agrè. Idem repetit 4. Meteor. cap. 1. dicens, calidum enim, & frigidum actiua; humidum, & siccum passiuæ. Quem admodum ergo substantia diuiditur in actiuam, & passiuam, ita accidentia diuiduntur in actiua, & passiuæ.*

Ego autem propter has definitiones, rationesque non exiguas excogitavi duo esse prima omnium accidentia, vnum passiuum, alterum actiuum, & sunt quantitas, & qualitas, siue etiam dicam, sunt quantitas, quatenus passiuæ est, & extensiuæ, & qualitas, quatenus actiua est, & intensiua.

Et puro, quod ad hæc duo reuocentur vniuersa quæcunque alia accidentia: vt ad quantitatem, seu esse passiuum, & extensum reuocantur humiditas, siccitas, raritas, densitas, grauitas, leuitas, & omnes passionēs, quas *Aristoteles* dicit emanare à passiuis qualitatibus, & recenset 4. Meteor. sum. 3. quæ multæ sunt: & in vniuersum omnes qualitates, quatenus passiuæ sunt, & extensæ: quæ qualitates, quatenus passiuæ, censeo quod sint passionēs materiæ, ita vt emanent ab ipsa materia: Quamuis non negam, eo quia materia continet has passionēs indefinitas; quod definiantur, & determinentur à forma substantiali, & ab actiuis qualitatibus; at verò non tanquam à causa formali; quia effectus formalis non distinguitur ab ipsa forma; sed tanquam à causa efficiente, quæ ex natura sua postulat sibi talem determinationem qualitatum passiuarum.

Ad qualitatem, quatenus actiua est, & intensiua, reuocantur omnes qualitates, quæcunque sint, quatenus tamen actiuæ sunt, & admittunt intensiōnem; vt lux, calor, frigiditas, saporēs, odores, sonitus, virtutes omnes mixtorum &c. quæ qualitates, quatenus actiuæ sunt, & intensiæ, puro, quod sint virtutes formarum substantialium, materialium tamen; quia à forma rationali non pendent qualitates naturales, sed à formis partialibus membrorum.

Et fanè quidem communis est Philosophorum sententia, quod virtutes, seu qualitates, quatenus actiuæ, emanent à formis substantialibus, vt
pote

Pote à quibus ortum habet omnis actus, & perfectio, virtus autem actiua perfectio quædam est. Quod verò qualitates, quatenus passiuæ, & extensæ, quas enumeramus, emanant à materia, ita ut sint passiones, & accidentia materiæ quantæ; non leuis mihi suadet ratio.

Nam in primis constat ex definitione allata ab Aristotele, in qua passiuæ qualitates ita describuntur, ac si sint quantitas, & materiæ quantæ; nam suscipere terminum, seu terminari, est passio quædam substantiæ quantæ; omnis autem passio in materia sit, & quantitas à materia inseparabilis est; Cæterum, quod facile, vel difficile terminari possit, pertinet ad magis, vel minus, quæ non constituunt diuersam speciem.

Secundò. Constat ex his, quæ habet Aristoteles 4. *Physicæ* tex. 84. ubi est scriptum, rarum, & densum; dicit densum esse, quod multum materiæ continet sub paruis dimensionibus; è contra rarum; quod parum materiæ sub magnis dimensionibus, quare densitatem, & raritatem esse passiones materiæ secundum multum, vel parum, consequens est.

Tertiò. Aristoteles ibidem tex. 85. dicit densum esse graue, rarum leue; sed leuia maximè actiua sunt, vt ignis, qui parum materiæ continet sub magnis dimensionibus, habet intensam nimis virtutem actiuam calefaciendi, exsiccandi, & vrendi; grauiora autem passiuæ sunt, & receptiua, sicut est aqua, & terra, quæ quia nimis densa, ex multa materia constant.

Quartò. Quæcunq; exsiccantur leuiora fiunt, & quæcunq; humescunt; fiunt grauiora, & hæc nimis; sed grauitas procedit à materia; ergo humiditas est passio ipsius materiæ, & semper cum ipsa materia.

Quintò. Quæcunq; humescunt, augentur extensiuè, vt ligna arida, si in humido, vel aqua demergantur, intumescunt, & augentur secundum extensionem. E contra quæcunq; exsiccantur minuantur extensiuè, ergo cum humiditate adest semper materia, ita ut cum ipsa egrediarur, & ingrediarur.

Sextò. Quæcunq; arida intra vasa vitrea, vel ænea perfectè clausa, si ponantur in humido, etiam in aqua, non fiunt humida, eo quod materia, cum humiditate ingredi non possit: E contra, si apponantur ad ignem, & Solem, calefiunt, quia calor, & frigiditas sunt qualitates, & virtutes actiuæ à materia omnino independentes, tantum à forma; & agunt ad intra quodcunq; corpus etiam densissimum, producendo sibi similem qualitatem, & attingunt partes internas absq; ingresso materiæ; Quod si passiuæ qualitates haberent spheram actiuitatis, sicut qualitates actiuæ, independentes à materia, non contingeret hæc disparitas in huiusmodi casibus. Dixi qualitates actiuas esse independentes à materia, intelligo quoad emanationem; nam quoad deductionem, & inhesionem, non solum vniuersa accidentia, sed etiam omnes forme substantiales materiales, dependent à potentia materiæ.

Septimò. Liquores in vasibus clausis non exsiccantur, & frigescunt verò, & calefiunt, ergo humiditas est passio materiæ, quæ quia egredi non potest à vasibus clausis, ratione sui substantiæ, & quantitatis; Liquores intro clausi exicari non possunt; recipiunt verò calorem, & frigiditatem, quia

hæc qualitates, merè actiue sunt, & agendo producunt sibi similes qualitates adintra cuiusvis corporis etiam densissimè.

Offendit. Principiatum non potest esse secundam naturam digestio a principio suæ emanationis, ergo sicut accidentia actiua non possunt emanare a materia, ita neq; passiuæ a forma; sed opus est, quod actiua emanent à forma, passiuæ a materia, tanquam a suis similibus principijs.

Dicit. Qualitates passiuæ non pendent a materia, tanquam a causa efficiente, quia materia non est actiua, sed tanquam a subiecto; ita similiter pendent qualitates actiuæ: non apparent enim posse pendere alio modo a quia quatuor tantum sunt genera causarum; ergo nullum est discrimen dependentiæ a materia inter qualitates actiuas, & passiuas. *Respondet*, quod qualitates passiuæ pendent a materia sicut quantitas, & sicut principiatum a suo principio, & sicut proprietas, & passio ab eo, cuius est proprietas, & passio, & etiam tanquam modus a re, & sicut res, quæ emanat ab aliquo: nam neq; qualitates actiuæ pendent a forma tanquam ab efficiente, quia nemo dat quod non habet; & forma substantialis non est valida, ut producere possit calorem &c. Caterum passiones materiæ nullam habent causam efficientem, quoad suum esse, sed tantum quoad determinationem circa magis, & minus; etenim quoad esse sunt semper cum materia, sicut eius quantitas; nam quantitas a materia, & deinde a quantitate ceteræ passionis dependent.

Caueendum est, quod sicut materia nullum habet esse determinatum; adeo ut omnis eius determinatio pendeat a forma substantiali; ita similiter accidentia passiuæ, quæ ab ipsa emanant, nullum habent esse determinatum; determinantur verò a forma substantiali, a qua pendent omnes determinationes tam substantiæ, quam accidentium: Cum verò forma determinat materiam in specie, determinat etiam eius quantitatem, quo ad extensionem partium, humiditatem, siccitatem, densitatem, vel raritatem, & quicquid ab ipsa materia fluit, & emanat: igitur accidentia passiuæ habent esse a materia, sed indefinitum, definiuntur autem a forma: Accidentia actiua fluunt a forma, & recipiuntur a materia; nam actio, seu virtus actiua ab agente ad passum transit, etiam in eodem supposito, id est a parte actiua ad partem passiuam; neq; enim idem, quatenus idem, potest esse causa materialis, seu subiectum actionis, & causa efficiens: Hæc est autem qualitatum dependentia a partibus substantialibus; nam passiuæ qualitates fluunt a materia, definiuntur verò, & recipiunt perfectionem a forma; actiuæ fluunt a forma, recipiunt autem subsistentiam a materia.

Ex dictis autem oritur prima rerum omnium distinctio in duo genera; masculinum scilicet, & femininum; primum magis actiuum est, secundum magis passiuum; & non aliunde, nisi ex maiori intensione qualitatis actiuæ in priori, & maiori copia passiuæ in posteriori: siue dicamus ex maiori, seu intensiori actiuitate formæ in priori; ex maiori copia qualitatis passiuæ, & materiæ in posteriori. Et hæc distinctio reperitur in cunctis rebus; ut primò inter prima principia corporis naturalis, quæ sunt materia,

tertia, & forma: inter accidentia, quæ sunt qualitas, & quantitas: tempus habet diem, & noctem, sexus animalium masculum, & feminam, immo etiã arbores, & herbas; omnis enim transmutatio, & actio requirit agentem, & passum &c., sed prosequamur institutum: respicit.

Corpora simplicia dixi esse quatuor, Terram, Aquam, Aerem, & Ignem. Terra frigida est, summè sicca, Aqua humida est, summè frigida, Aer calidus est, summè humidus: Ignis siccus est, summè calidus: Item Terra est omnium densissima, & gravissima, Aqua minus densa, minusq; gravis; Aer mediocriter rarus, & levis: Ignis omnium rarissimus, & levissimus: Hæc primarum qualitatuum distributio in elementis ponitur ab Aristotele 2. gen. c. x. 25.

Quatuor primæ qualitates, id est calor, frigiditas, humiditas, & siccitas aliæ sunt actu, aliæ sunt potentia, seu virtute: qualitates actu sunt, quæ actu habent esse, v. g. actualis calor &c. qualitates potentia sunt virtutes quædam præexistentes in causis, & ab ipsis fluunt qualitates actuales, v. g. Exempli gratiã Piper, Sulphur, vinum, oleum, & similia, quamvis sicut actualiter frigida, sunt tamen virtute, seu potentia calida: è contra, aqua quamvis fit actu calida per calefactionem ad ignem, sumpta tamen semper infrigidat stomachum, quia virtute semper frigida est, quæ virtute se restituit, & conservat ad suam actualem frigiditatem. Volatilia omnia, si cet actu frigida, potentia tamen, seu virtute habent vitalem calorem. In herbis, arboribus, & mineralibus quæ virtutes occultas, & in potentia ad producendas actuales qualitates negari huiusmodi qualitates virtuales, seu in potentia, nullo modo possunt: sunt autem, v. g. plurimum, occultæ & remotæ a sensibus, quæ fluunt a formis rerum, vel ipsæ potentia ex natura sua latent.

Item quatuor primæ qualitates tam actu, quam potentia, aliæ sunt potè elementares; aliæ mixtorum: elementares sunt, quæ a primis quatuor corporibus simplicibus emittant; qualitates mixtorum, quia ortum ducunt ab Astris, voco qualitates cælestes, sunt autem in viventibus quidam vitalis calor, & humiditas radicalis: in inanimatis sunt puta virtutes mineralium, meteororum, exhalationum, liquorum, & privatotum animalium corporum, atq; similia.

Ceterum meum in hoc opere institutum cum sit ostendere modum agendi Siderum, maxime circa restitutionis naturalis: opus est distinguere, & spectare partes ipsius hominis.

In homine primo adest primum omnium motuum, & facultatum, id est spiritualium, quam corporaliū, principium, quod neq; ortum, neq; conservationem habet a Natura, nimirum spiritualis forma seu Anima rationalis, quæ immediate fit, & conservari a solo rerum omnium Opifice Optimo Summo maximo potest. Quod hominis principium, quia omnino immateriale, ab Astrorum influxu nullatenus affectari potest. Nam si res hominis attendere spectemus, omnis motus, præter actum voluntatis, & intellectus, in corpore sunt, quatenus constituitur in esse corporis a formis partialibus, & non in Anima: v. g. fames, sitis, dormitio, luxus &c.

nam famer & calore, sicut ex siccitate, dominatur ex humiditate, & quæ qualitates corporeæ sunt, quibus passionibus animæ sic potest non astringere, ut etiam differre, non expando famem, neq; sitim, neq; luxum &c. & irascens in ipsum corpus, vice luxus retribuit, & in ead. ipsum corpus sufficere potest. Ad de facto præstare similes Deum; quibus victoriam contrahentes, hostes nobis præ omnibus fortissimos, quia tuos domer licet; & intrinsec. reportantes æternæ vitæ præmium, adsequantur.

Secundò. In homine adstant prima corpora inter se mixta, sunt autem esentiam materia, in qua inbrent omnes ceteræ qualitates, quas dico cælestes esse: nam præter prima corpora, & spiritus qualitates in sublimari plaga, omnes ceteræ qualitates, & effectus, sunt qualitates, & effectus cælestes, sicut supra dixi, & mox ostendami.

Tertiò. Adstant membra disposita varijs qualitatibus, quibus eterrogeneæ, & dissimilitaria inveniuntur esse; sunt, eadem inter se diuersa quoad qualitates cælestes, & eorum gradus in censionibus, cum verò omnis qualitas cælestis, & eorum gradus determinent sibi diuersam ex primis corporibus mixtionem, eo quia diuersam exhibeant concoctionem, sequitur, quod membra diuersa sint inter se, etiam quoad temperamentum mixtionis etenim vera Cerebrum plus Aquæ, & Terræ continet; Sanguis, & Iecur, & Pulmo, plus Aquæ, & Aeris: Ossa terrea sunt &c.

Quartò. Adest Calor vitalis, a quo tanquam a priori principio, post Animam pendent omnes motus, & operationes vitales: qui calor vitalis neq; Ignis est, neq; ab Igne originem habet; & duplex est in potentia, & in actu; Calor vitalis in potentia, est virtus præexistens potentia calor: Calor vitalis in actu, est qui actu existit, sed tamen existit in suo esse, ad modum entis successiui, sicut dicam infra; fluit enim, & fit successiue ex potentia illa.

Quintò. Adest humiditas radicalis, cui tanquam altero principio Calori vitali proportionato, inheret ipse Calor vitalis: Que humiditas neq; est Aqua, neq; ab Aqua sumit originem; & duplex est, sicut ipse, calor in potentia, & in actu.

Sextò. Adstant potentia diuersarum operationum; sunt autem Appetitiua, Digestiua, Retentiua, Expulsiua, Augmentatiua, Generatiua, Motus localiter, Sensitiua, atq; alia.

Septimò. Adstant exercitia, seu operationes, & effectus ipsarum potentialiarum, ut Appetitus, Digestio, Expulsio, Augmentatio, Retentio, Generatio, Motus localis, Sensationes &c.

Octauò. Necessaria est materia exercitij, & operis potentialiarum, ut ad vegetationem, augmentum, & generationem requiruntur alimonia; ad sensationes obiectum, & species unicuiq; sensui proportionata &c.

Nonò. Adstant accidentia sensibilia, ut figura, colores, sonitus vocis, &c. tactilitas, odores, sunt enim qui male, & qui bene olent.

Decimò. Ab homine procedunt mores, actiones, quatenus naturales sunt, ut filij, ars &c. inde fama, & exultatio.

in homine adest tempus vite, & rerum eius omnium, atque
 dia, quae necessarii postulant, ut plures, de diversis nimirum rebus,
 ones instituat; unde mixtione, de qualitatibus caelestibus, & in spe-
 calore vitali, & humiditate radicali, de alimonijs, de sensibilibus &
 tibus, actionibus, sump, de potentia, & actu, de tempore, atque de
 mpulsi; de quibus omnibus, & singulis iuxta propositam scriens
 im nunc agere.

tionem definit *Aristoteles 1. gener. lex. 90.* quod sit miscibilem alter-
 m uno. Miscibilia dicit ibidem, & paulo supra, quod sint quaedam
 qualia sunt ab invicem passibilia, facile terminabilia, & facile divi-
 : De quibus paulo supra dixerat eandem debere esse materiam; nam
 n materia non est eadem, passibilia ab invicem non sunt: Et quod
 vnus intra magnum alterius non efficit mixtionem, sed augmen-
 orsumptur enim, inquit, parum illud, & in magni naturam muta-
 pus autem, ut potentis quodammodo adqueantur; tunc enim mu-
 uidem utrumque in dominans ex sui ipsius natura; & non generatur
 n, sed medium, & commune.

modo autem ex elementis fiat mixtio tradit *2. gener. lex. 48.* & dicit,
 ut miscentur, corrumpunt ad invicem excellentias; & quod non
 ent actu in mixto, sed tantum potentia, non quidem sicut potentia
 e, quia potentia materiae nimis remota est, & vniuersalis; sed po-
 roxima; nam mixta proximè in prima corpora resoluntur: Atque
 do contraria misceri ad invicem, & ex ipsis fieri mixtum aliquod
 n, & commune.

cuncta rationabiliter quidem procedunt; Nonnullae tamen occurrunt
 hi difficultates, & non leues. *Prima est;* Cum Elementa sint ad in-
 contraria, qua nam ratione, dum ad invicem agunt, & corrup-
 tuicem excellentias qualitatibus, non proseguunt agere sem-
 uicem, usque ad totalem transmutationem secundum suam substan-
 ad subsistunt, & coeunt in mixtum aliquod? nam quousque vires, &
 res eorum non sunt aequales, semper intensior quatuor agit in re-
 tem contrariam: Ad summum enim dici posset tunc fieri mixtum,
 Elementorum qualitates aequales sunt secundum vires; & gradus:
 tamen sequeretur, quod omnia mixta essent eiusdem tempera-
 & talis temperamentis, ut non magis in ipsis dominaretur una qua-
 iam altera contraria, neque vnum Elementum, quam alterum,
 na essent eiusdem, & medijs temperamentis: Quae falsa esse plane
 ; aut certe, si ex hac ad invicem actione sunt mixta; iam ex omni-
 d invicem actione sequeretur semper, & fieret mixtum aliquod,
 nam contingeret Elementa ad invicem ex vno in alterum tran-
 ; Quod item falsum est.

La Difficultas. Dato aliquo mixto ex Elementis; quæro, quæ sit ra-
 mixtum illud absque concursu denuò Elementorum alteretur nota-
 & permuet etiam speciem, sicut sæpe contingit; Ut fruges, &
 gratia mala, pyra, & similia, idem mixtum sunt, siue sint acerba,
 siue

sive matura; maturefcunt autem absq; nouo concursu alienius elementis, sed tantum calore Solis, qui non est elementum. Ex cibo in animali primùm fit mixtum quoddam album, quod Chylum vocant, ex quo fit sanguis, ex sanguine caro, & semen, ex carne nerui, & ossa &c. Quæ quidem inter se valde differunt, & sunt Philosophi, qui censent differre specie per formas substantiales partiales: mixtum autem idem est semper, quod fuit in eisca.

Tertia Difficultas. Si miscantur Elementa, non fit mixtum aliquod, sed confusio quædam: Vt si quis terram cum aqua miscet, & ad ignem apponat, vt calefiat, & ferueat; siue quocunq; alio modo applicentur Elementa, nunquam fiet mixtum aliquod.

Quarta. Omne mixtum est effectum diuersum ab Elementis, & est nobilius, sicut patet infra: ergo requirit causam efficientem nobiliorem, & saltem diuersam: Nam elementa non possunt esse causa efficiens mixtorum, quia in mixtis se habent ferè, vt materia, saltem vt partes; & non sunt ibi actu, sed potentia: nihil autem potest esse causa efficiens, & materialis, sed opus est, vt sit actu, & separatim: Deinde Elementa sunt in differentia ad quodlibet mixtum, ergo non possunt esse causa efficiens, quia causa efficiens determinat sibi suos effectus in specie, vel alio modo similes.

Plures quoq; huiusmodi difficultates afferri poterunt, quæ quidem post sunt extorquet, solum nullatenus, nisi aliquid à plus intelligamus in definitione mixtionis.

Dico igitur, mixtionem esse miscibilium alteratorum vnionem ab efficiente superioris ordinis, & naturæ peractam: Quæ causa efficiens, vel est cælum, vel habens qualitates cælestes; fieri autem potest, vt Aristoteles adinam a me particulam, (ab efficiente superioris ordinis peractam) subintellegerit: quia re vera vnio est effectus quidam, qui necessario causam efficientem superioris ordinis postulat, & refert, quæ vincendo, & superando inferiora elementaria corpora possit ea alterare, miscere, & vnire.

Per hanc particulam cessat *prima difficultas*, cum suis annexis: Etenim quoniam omne efficiens determinat sibi conaturalem ex Elementis mixtionem, & proportionatam suæ naturæ ex primis qualitatibus dispositione, quæ in omni efficiente diuersa est, & non opus, vt sit media, & æqualis, eademq; in omnibus est iam Elementa post completam vnionem non amplius agunt ad inuicem; sed perseverant in eo temperamento; quod postulat illa causa efficiens, & eius qualitas cælestis: quæ concoxit Elementa, vnuit, & etiam postea conseruat in illo temperamento mixtionis. Remanet quoq; libera inter Elementa actio, & transmutatio absq; eo, quod necessario semper fiat mixtum, si dicimus fieri non posse absq; causa efficiente superioris ordinis, & naturæ.

Cessat secunda difficultas, cum enim idem mixtum ex vna qualitate cælesti transit sub aliam perfectiorem; vel eadem sit intensior, seu perfectior; idem mixtum ex maiori concoctione recipit maiorem perfectionem: Vt ex femine per superuenientem intensiorem calorem vitalem cælestem fit

ro, ex Embryone vegetans, ex vegetante sentiens, ex sentiente dis-
 x ad rationale, cum tamen sit semper idem mixtum, E contra verò
 re, propter extinctionem caloris prius deficit sensus, inde vegetatio,
 liquitur Cadaver, quàmvis re vera sit semper idem mixtum.

ut terdis. Iam enim apparet ratio, & causa, quare, si misceantur Ele-
 ta, fiat, vel non fiat mixtum; fiet enim, si adsit causa efficiens superio-
 dinis, & naturæ, aliàs secus.

maquoq, difficultas diluitur, vt de se clarè patet.

na *Conclusio*. Natura, & qualitates cuiuslibet mixti nobiliores sunt,
 stantiores qualitatibus, & naturis omnium elementorum.

atur primò. Natura, & qualitates cuiuslibet mixti habent aliquam
 em alicuius nobilis effectus, quem non possunt attingere, & efficere
 lementa: ergo natura, & qualitates mixtorum nobiliores sunt: con-
 ns negari non potest: antecedens patet experientia in omnibus mix-
 are inanimatis, quæ omnium infima sunt, vt lapides, & mineralia,
 irtutes habent, quibus carent Elementa? negari omninò non pos-

add. Nullum Elementum simplex fieri potest animatum; sed om-
 pus est corpore mixto, a verò omne animal nobilius est quolibet
 nato; ergo si ex mixto fieri potest animal, nobilius est mixtum.
 Elementum, ex quo fieri non potest.

ad. Qualitates, & naturæ elementorum non remanent actu in mix-
 d tantum potentia ex *Aristotele 2. gener. tex. 48.* eo quod vbi maior,
 cesset, quod non contingit moraliter, sed physicè, quia qualitates
 atæ mixtorum, robustiores cum sint, superant, atq; comprimunt na-
 & qualitates Elementorum; sed quæ robustiores sunt, & prævalent,
 ores, & præstantiores censentur esse illis, quæ succumbunt,
 cc.

terea si natura, & qualitates elementorum, vel magis, vel pariter
 rent cum qualitatibus, & naturis mixtorum, frustra a natura fieret,
 mixto non remanerent actu, sed tantum potentia: signum igitur est,
 in mixtis non sit opus elementorum qualitatibus, quod vilia sunt.
 :m quibus rebus valde abundat natura, vilia, & infima solent esse;
 irtus præstans labore paratur. Elementa implent sublunarem pla-
 mixta verò longe minora, & pauciora sunt, ergo præstantiora.

cauendum, quod nomine mixti non intelligo quamlibet Elemen-
 ad inuicem confusionem, quæ plures sunt nimis, adeo ut fiat quæ-
 n detur Elementum purum; vt si sit terra permixta aqua, & similia;
 nim non sunt mixta per se, sed per accidens, & sunt potius confusio:
 mpine mixti intelligo vniorem miscibilem alteratorum, cui inhæ-
 alitas, & natura superioris ordinis, pendens ab efficiente alterius
 e ab Elementis, vt supra dixi.

nda *Conclusio*. Qualitates, & naturæ mixtorum non sunt qualitates,
 itæ elementorum.

atur 1. ex dictis. Nobiliores sunt, ergo non sunt eadem.

Secundò. Nature, & qualitates Elementorum in mixtis non sunt actu, sed tantum potentia, ergo diuersę sunt a naturis, & qualitatibus mixtorum, quę actu sunt; non enim possunt esse idem, quę actu sunt, & quę potentia, quia repugnat: Antecedens patet: nam qualitates Elementorum sunt differentię, & proprietates Elementorum: sed Elementa in mixtis non sunt actu, sed potentia, vt supra ex Aristotele dictum est: ergo neq; poterunt esse actu illa, per quę differunt Elementa, quę cum in mixtis non differant, neq; possunt habere actu aliquid proprii, per quod differre debeat.

Tertiò. Si qualitates, & natura mixtorum essent eadem cum Elementis, virtutes mixtorum inuenirentur etiam in Elementis; sed in ipsis nec vestigium quidem apparet qualitatum mixtorum, ergo non sunt eadem.

Tertia Conclusio. Qualitates, & natura mixtorum neq; originem habent ab Elementis.

Probatu primo ex dictis, nobiliores enim sunt, ergo nõ possunt originem habere ab Elementis.

Secundò. Si qualitates mixtorum originem haberent ab Elementis, inuenirentur etiam in ipsis Elementis, immò perfectiores, quia in causis; etenim propter quod vnumquodq; tale, & illud magis: sed non reperiuntur, ergo &c.

Quarta Conclusio. Qualitates, & natura mixtorum originem habent ab Astris.

Probatu 1. ex Aristotele 1. Meteor. Sum. 1. cap. 2. vbi dicit, quod Elementa sunt materia, & subiectum actionis Cęlorum: & eorum, quę circa elementa accidunt, efficiens causa sit Cælum, vnde motus principium omnibus inest. Item 2. Super. Summ. 4. agens de causis perpetuitatis ortus, & interitus mixtorum, assignat motum, & causam Cęlestem.

Secundò. Nulla alia causa, præter elementa, apparet, quam Sidera, nisi tantum cause proximę, quę non sufficiunt; neq; enim potest homo, abque concursu Solis hominem generare: & communis est sententia Philosophorum, & Theologorum, quod vniuersa mixta interirent, si motus Cęlorum cessaret, non tamen interirent elementa, quia non potest existere materia sine formę substantiali: infimę autem formę substantiales sunt formę elementorum, quę proculdubio non interirent, si motus Cęlorum cessaret.

Tertiò. Animalium ex putri nascentium nulla alia causa, nisi Cęlestis, assignari potest, concurrente tamen ipsa dispositione putrida, quę est concitio elementorum superstes ex corruptione alicuius mixti perfectioris: ergo qualitates animalium ex putri nascentium originem habent ab Astris, ergo Sidera habent virtutem producendi qualitates mixtorum, & ipsa mixta.

Quartò. Si qualitates mixtorum non habent originem ab Astris, sed potius ab elementis, iam ipsa elementa a se ipsis absq; concursu Siderum poterunt producere omnes effectus in sublunaribus: quare superfluum est Cælum, & otiosum, & nihil omnino agit; neq; dici poterit causa perpetua-

fuitatis ortus, & interitus rerum, neq; vllō modo causa, contra omnium Philoſophorum, & Theologorum etiam Sanctorum Patrum ſententiam.

Quinto. Calor Solis non eſt qualitas elementaris; ſed a calore Solis fiunt omnia mixta; ergo qualitates, & natura mixtorum Cęleſtes ſunt, non elementares: maior propoſitio patet, quia abſente Sole non adeſt talis calor: minor verò patet ex dictis, tum maximè experientia, quam aſſert Ariſtoteles, dum inquit cauſas perpetuitatis ortus, & interitus rerum, dicit enim eſſe Solem, qui accedendo, & recedendo, prope, & procul manendo, generat, & corrumpit, ſicut dicam infra.

Sexto. Tandem ex *Ariſtotele in problem. ſeſt. 22. nu. 12.* vbi quærit, cur dulcia minus dulcia ſentiantur calida, quam refrigerata: & in ſecunda reſponſione dicit, quod ſuccus dulcis calidus eſt; nam re vera dulcia ſecundum naturam cum humido calida ſunt, ideoq; amica nature: vnde ſubdit; *itaq; ignis igni adhiçitur, ergo calor eſt qui impediatur*, at quæſo, quis eſt ignis in dulce refrigerato, niſi calor, & qualitas Cęleſtis? Cum verò calor ignis, & mixtorum, contrarij ſint, ſequitur vt ſe ſe inuicem deſtruant: nam ſi in dulcibus calor ignis, & mixti ſint eiufdem nature, ex eo, quod fieret maior intensio caloris, dulcia calefacta magis mouerent ſenſum, non minus. Concludit autem, quod calida propiora mutationi ſunt; refrigerata verò reſident, ſibiq; iterum conſtant; quod tamen intelligendum eſt eſſe calida calore elementari; nam calor Cęleſtis nunquam eſt corruptiuus, ſed ſemper perſicit, decoquit, miſcet, & vnit omnia elementa; itaut etiam mixtum nutriat, & foueat, & ſemper magis, quo intensior eſt.

Quinta Concluſio. Calor vitalis, & humiditas radicalis in animalibus non ſunt Elementa, neq; ex elementis ortum habent. Valde reſert in hoc opere hæc concluſio, ſicut patebit: & non deſunt Doctores grauiffimi, qui aliter ſentiant. Et quidem iam ex dictis optimè probari poteſt, nihilominus quoad calorem.

Probatum primò ex Ariſtotele, qui agens ex profeſſo de calore vitali in animalibus 2. de generat. animal. cap. 3. aſſert non eſſe ignem, nec ab igne originem habere, dicens: *In eſt enim in ſemine omnium quod facit, vt facunda ſint ſemina, videlicet, quod calor vocatur. Itque non ignis non talis facultas aliqua eſt, ſed ſpiritus, qui in ſemine, ſpumoſoque corpore continentur, & natura, qua in eo ſpiritu eſt, proportione reſpondet elemento ſtelarum. Quamobrem ignis nullum animal generat, neque conſtitui quiſquam deſiſs, vel humidis, vel ſiccis videtur. At verò Solis calor, & animalium, non modo qui in ſemine continetur, verum etiam ſi quid excrementi ſit, quamquam diuerſum à natura, tamen id quoq; principium habet vitale, caeterum calorem in animalibus contentum, nec ignem eſſe, neq; ab igne originem habere apertum ex his eſt, quæ quidem adeo clara ſunt, vt negari, aut extorqueri nullatenus poſſint.*

ſecundò. Ex eodem *Ariſt. 4. Meteorolog. ſum. 1. cap. 2.*, vbi definiens putrefactionem dicit, quod ſit corruptio eius, qua in vnoquoq; humido propriè, & ſecundum naturam caliditatis, ab aliena caliditate, hæc autem eſt qua ambientis: ex qua definitione euidentiffimè colligitur alium eſſe calorem mixtorum, alium elementi ambientis: nam calor elementaris corrumpit, & putrefacit

ck omnes res, etiam ipsum calorem caelestem, qui cuiq; mixto proprius; & naturalis adest, conseruatiuus earundem rerum.

Quidam dicunt, quod calor vnicuiq; mixto consq; naturalis est, & conseruatiuus, quousq; sit proportionatus humiditati mixtorum: quod si modicè augeatur supra humiditatem, ex conseruatiuo fiat destructiuus; & hoc augmentum fiat a calore ambientis: Quod sanè fateor non intelligeret nam in primis Aristoteles dicit, quod calor mixtorum corrumpatur, & pereat opere caloris ambientis, & a propria frigiditate, quæ exorta est per corruptionem proprii caloris: & non dicit, quod calor vitalis augeatur, ex quo augmento sequatur corruptio eiusdem: Deinde calor vitalis animalium perfectius nutrit, si augeatur, vt patet ieiunio: tantum abest, vt auctus necare possit: Verumtamen est, quod si animal alimentum non sumeret, etiam in bona valetudine interiret; quia calor vitalis valdè nimis augetur, atq; absumeret innatum humorem, quo destituto & consequenter ipse vitalis calor necessariò extingueretur. Igitur, quando ipsi dicunt, quod calor febris est idem calor vitalis nimis auctus; Respondeo, quod ieiunio augetur calor: cum verò ægrotantes ieiunio maximè conualescant; si augmentatio caloris supra humiditatem necaret, ægrotantes ieiunio citius necarentur; non conualescerent: oporteret autem ægros plurimum alimenti sumere, quia refrigerat ex *Aristotele de Inuent.*, & *Se. 2. cap. 3.* at experientia contrarium ostendit; quod multum alimenti necat. Ieiunio igitur reuiuiscit naturalis calor vitalis, qui prius a corruptione alieno ambientis erat depressis: & hic a vitali expellitur, aut decoquitur.

Tertio. Si calor vitalis animalium sit qualitas elementaris, & ortum habeat ab elementis; omnia animalia essent eiusdem naturæ: aut saltem non necarent se se inuicem qualitatibus suis; sicut contingit, vt quæ vocamus venenata, necant alia animalia, quod non possent efficere, si qualitates vitales animalium essent eiusdem naturæ, nimirum elementaris: nam calor ignis nō agit in calorem alterius ignis; itē ignis in cubiculo clauso necat homines, & animalia; quod non efficeret si essent eiusdem naturæ: ergo calor vnius animalis non posset agere in calorem alterius, & illum necare, neq; calor ignis in calorem animalis: opus est ergo, vt qualitates vitales animalium sint qualitates caelestes, quæ variæ, & diuersæ sunt secundum naturam à qualitatibus elementaribus, vt etiam contrariæ sint.

Dices. A venenatis necantur alia animalia, nimia vel frigiditate, vel calore elementaribus, quibus calor vitalis deperdit proportionem ad suam humiditatem, atq; ita corrumpitur. *Respondeo*, quod frigiditas elementaris non necat animalia; nam vsus porus gelidi cito prodest valetudini, & nix conseruat mixta a putrefactione: deinde omne animal habet calorem vitalem, si victurum sit; ergo frigiditas remissa erit: Si verò calor venenatorum esset calor ignis, primò necaret ipsa venenata, quia ignis nullum animal generat, sed corrumpit: quod si dicas hunc calorem esse remissum, & temperatum, iam non est nimius, & destructiuus, contra suppositum, & non necabit quemquam.

Dices. Alibi a me dicitur, quod qualitates omnium animalium vitales
pen-

ant à Sole, & Luna: ergo omnium erunt eiusdem naturæ, quia cau-
 lem in omnibus. *Respondeo*, quod luminaria sunt quidem causæ qua-
 m vitalium omnis generis animantium; sed tamen vniuersales, & in-
 nentes: diuersitatem verò in diuersis generibus, & speciebus efficiunt;
 luminaria familiaritatem contrahunt cum reliquis Astris, tam fixis,
 erraticis: & hinc emergit ratio diuersarum naturarum in ipsis ho-
 uis, cum tamen qualitates vitales sint eiusdem generis, & speciei in-
 bus: item causa, quare aliquando generentur tot animalia pernicio-
 lia frugibus, & segetibus, vel in aere, vel in corporibus, vel in terra;
 mes, serpentes, muscæ, atq; alia plura: de quibus innuit *Ptolemæus*
 agens de effectibus Eclipsium, & lib. 3. agens de monstris, & gemel-
 vitijs corporis, atq; alibi: generantur enim quando luminaria in
 nodis, & Eclipsibus familiaritatem habent cum maleficis: è contra
 illa vtilia, & salubria, quando cum beneficis: hinc temporum ele-
 is prodesse manifestum fit: hinc etiam causa discensionum, & inimi-
 am inter homines &c.

2°. Caloris vitalis origo in animalibus in corde est, vel parte pro-
 onali ex *Aristotele de Respir. cap. 2.* nullo Medicorum discrepante: hoc
 signum est, quod non sit qualitas elementaris; quia totum corpus
 mentis mixtum est: quare si effet elementare, originem haberet ab
 bus partibus: Cum verò communicetur a corde, tanquam à primo
 , ad omnes cæteras partes, signum est non esse elementarem.

3°. Calor animalium conuertit alimentum in chilu in, lac, sangui-
 carnem &c. itaut ad perfectiorem semper mixtionem contendat:
 calor ignis non præstat etiam temperatè, & cum humido applicatus;
 nia ad nigredinem conuertit, & potius ad corruptionem, & resolu-
 tem.

4° primò. *Aristoteles 2. de Anima tex. 41.* reiiciens sententiam illorum,
 crebant calorem ignis præcipuam esse causam nutritionis, & incre-
 in animalibus, ait non esse causam præcipuam, sed magis concat-
 & instrumentum Animæ: ergo *Aristoteles* censuit, quod calor in
 libus sit calor ignis, & elementaris, & non alterius naturæ. Item
 libri 4. *Meteor.* dicit quatuor esse primas qualitates, duas acti-
 : duas passiuas: ex quarum quatuor coniugationibus insurgunt qua-
 lementa: deinde declarans earum opera, quibus insunt, dicit esse ge-
 onem, corruptionem, & concoctionem, quæ animalibus insunt,
 rtis, & eorum partibus, ergo ex *Aristotele* generatio viuentium,
 coctio, sunt opera caloris, & qualitatis elementaris. Rursus libro de
 tione sic ait. *Anima elementari igne concoquit, & paulo infra; cetera*
Anima vires sine vegetali consistere non possunt, vegetalis verò sine igne na-
hor enim natura eam igniuit.

Respondeo, quod *Aristoteles* sapius vocat calorem animalium nomine
 pluribus de causis. *Primò*, quia vtitur nomine ignis, tanquam nomi-
 nersali, sub quo comprehendere intendit omnem calorem. *Secundò*
 onueniunt omnes calores sub natura actiuitatis ignis in genere, om-
 nis

nis enim calor est maximè actiuus. *Tertiò*, vt ex ignis opere, natura, nutriti-
 one, multiplici extinctiõne, alijsq; passionibus possimus argumentari,
 & cognoscere naturam, nutritionem, multiplicem extinctiõnem, & alias
 passiones caloris vitalis, quemadmodum magis peculiariter apparet in cap.
 3. de respiratione; vbi a natura ignis, nutritione, fluxu, velocitate, duplici
 extinctiõne, atq; alijs passionibus inuestigat naturam caloris vitalis animã-
 tium, de quo agit ibi ex professo, eius duplicem extinctiõnem, naturalem,
 & violentam, atq; ceteras passiones: Hinc loco citato 2. de Anima subin-
 fert, quod ignis augmentum in infinitum eat, & quousq; fuerit combusti-
 bile: at calor naturalis vitalis habet terminum & magnitudinis, & aug-
 menti, sed non ignis. At ex loco libri 4. Meteor. supra iam ostendi potius
 comprobari, & confirmari meam sententiam; si tamen censeas *Aristote-
 lem* nomine ignis accipere naturam quamdam vniuersalem, sub qua in-
 telligatur omnis calor, sicut dictum est: nam loco citato afferens definitio-
 nem putrefactionis dicit esse corruptionem: natiui caloris ab aliena calidi-
 tate, quæ est in ambiente corpore elementari; ex qua definitione eviden-
 tissimè colligitur calorem in mixtis putrefaciendis esse alterius, & diuersæ
 naturæ a calore ambientis elementi putrefacientis. Et quod talis sit in-
 tentio *Aristotelis*, colligitur ex eodem de partib. animal. cap. 2. vbi calidum mul-
 tiplici modo dici, & accipi posse demonstrat; cum tamen calor elemen-
 taris sit vna tantum qualitas, & vnius naturæ, quæ extendi non potest ad
 tanta, & tam diuersa.

Dices secundò. Non differunt qualitates elementares a qualitatibus cele-
 stibus: nam Solis calor per intensiõnem vnitur calori elementari: ignis
 enim addit calorem membris animalis, & rebus omnibus a Sole calefactis;
 è contra Sol addit calorem aeri, & rebus omnibus affectis calore elemen-
 tari. At verò, quæ sunt eterogenea, & diuersæ naturæ, non possunt con-
 uenire in eadem intensiõne: signum igitur est, quod calor Solis, & elemē-
 torum sint eiusdem naturæ. *Respondeo*, quod causæ diuersi ordinis, & na-
 turæ, efficiunt aliquando eundem in specie effectum, & conueniunt tan-
 quam causæ partiales ad maiorem intensiõnem eiusdem qualitatis, & ef-
 fectus; Vt motus localis fit à grauitate, ab impellente, & a virtute attra-
 hente, verbi gratia magnetis: quæ causæ inter se differunt genere: attamen
 possunt conuenire, & simul esse causæ partiales velocioris motus alicuius
 corporis, quem sic velocem non potest efficere vna tantum ex illis. Rur-
 sus calor febris est corruptiuus, & hostis caloris vitalis; attamen vna cum
 ipso consumit aliquando distillationes humorum, quas nequit solus calor
 vitalis, aut saltem tam cito; atq; similia. Idipsum etiam contingit, si cau-
 sæ nobiliores, & superioris ordinis contineant eminenter in sua virtute
 qualitates diuersarum causarum inferiorum; sicut accidit in casu nostro:
 Cum enim sidera lucē sua producāt in rebus sublunariis talem calorem,
 qui & præbet vitam animalibus, & attingit etiam productionem ignis, &
 elementorum, sequitur, vt cum animalibus producat animalia, cum ele-
 mentis elementa, & eorum qualitates. Cum ergo Solis calor in elemen-
 tari

ga contineat eminenter plures effectus, id est ignem, & animalium
 &c. quatenus continet ignem, conuenit enim effectibus ignis &c.
 tandem. Calor ignis moderatè applicatus generat pullos in ouis,
 inibus &c. sed ignis, cum sit ignobilior viuenti, non potest continere
 formalitèr, neq; eminenter vitalem calorem: signum igitur est, quod
 calor sit eiusdem nature, cum calore elementari: *Respondeo*, quod
 ignis moderatè applicatus allicit ad actum; seu accendit calorem il-
 laticem virtute, & potentia præexistentem in ouis, & seminibus, pa-
 à Sole, & à causa specificâ: Nam allicere ad actum non est formalitèr
 inducere effectum; alliciunt enim ad actum effectum sublunares cau-
 a modo diuersæ speciei, sed etiam diuersi generis ab ipso effectû; vt
 ntes alliciunt ad vitam ab ouis omnia ferè quæcunq; animalia pen-
 Terra è seminibus allicit ad vitam vniuersum genus herbarum, &
 m; Aqua Maris, & Lacuum vniuersum genus piscium; humiditas
 accendit ignem, & plura similia penè innumera. Cum tamen nec
 ntes, nec Terra, nec Aqua, nec humiditas sèni, possint dici verè
 per se respectu talium effectuum. Eadem namq; difficultas est de
 qui licet ignobilior viuenti; tamen calore suo producit animalia ex
 elicit enim ad actum quæ prius erant in potentia: ex prædispositio-
 n putris materia est residuum mixti alicuius; quod mixtum, dum
 rum est ex separatione, aut corruptione suæ formæ substantialis,
 ut corpus adhuc mixtum ex elementis refractis, & concoctis; quæ
 tra, antequam ad statum simplicem statum perueniant, ratione prio-
 ctionis, & concoctionis præbent scripta materiam dispositam igno-
 animalis, & mixti, quam prius esset; quousq; tandem ad resolu-
 in pura elementa perueniat: Interim facultas luminis Solis ex-
 terij, & residuo mixti corrupti nobilioris, elicit animalia imperfe-
 vt sunt muscæ, vermes &c. quæ ex puro elemento generari nullo
 possunt. Etenim eodem prorsus ordine, quo in generatione fit mix-
 einde mixtum animatum, mixtum animatum sensibile, tandem
 animatum sensibile rationale: E contra ordinè retrogrado post
 n hominis remanet materia disposita ad sensibile, deinde ad insen-
 id inanimatum, tandem sensim pura elementa. Et hæc est ratio,
 ra omnibus alimentis primò loco carnes nutriant, deinde imperfe-
 mixta; caro enim dicitur carnem efficere, quia est mixtum conti-
 alitates cælestes in maiori, & intensiori gradu, quam fit verbi gra-
 a, & cætera mixta imperfectiora, ideoq; continet elementa magis
 , & concocta; hinc igitur mixta perfectiora perfectius nutriunt;
 ctiora minus, pura elementa non nutriunt, etenim plantæ, & ole-
 unt quidem elementa, sed nutriuntur qualitatibus cælestibus, quæ
 bus communicantur ipsis elementis, & quibus decoquantur: qua-
 cuncta mixta interitent, si motus, & lumina cælorum cessaret: &
 , quod adueniente Sole fit generatio, recedente verò corruptio,
 uauit *Aristoteles*; quia adueniente Sole plantæ hauriunt eius calo-
 o nutriuntur, & decoquantur elementa: recedente verò, priuan-

tur ex parte, & crudefcunt elementa; quare plantæ deponunt folia: quod si frigiditas fit nimia, etiã intereunt, quia priuantur ex toto, & pura elementa non nutriunt propter nimiam cruditatem.

Humiditas quoq; radicalis in viuentibus, quod non fit Aqua, aut aliud elementum, neq; ab elementis ducat originem, colligitur euidentiffimè ex *Aristotele de longitud. & breuitate vitæ, cap. 3. per totum*; in quo ex professo inuestigat causam longitudinis vitæ in animalibus: Incipit autem per negationes: Vt quod non animalia maxima corpore, neq; parua, neq; plantæ, neq; sanguine prædita, neq; extanguia, neq; quæ in terra, neq; quæ in aquis: Inter plantas autem obferuat Palamam, & Cupressum, esse longiffimæ vitæ; & inter animalia sanguine prædita: Mox inquirir causam dicens: oportet enim accipere, quod animal natura humidum, & aliud est, & ipsum viuere tale, senectus autem frigida, & sicca, & quod mortuum &c. & confudit, quod oporteat non facile exsicabile esse humidam, vnde colligit pingua esse impucribilia, etenim humiditas, pinguedinis inexticabilis est; sicut est oleum, butyrum, adeps &c. quæ nunquam exsicantur, & serò corruptuntur, immò si rectè expurgata sint, nunquam cito maiorem perfectiõnem acquirunt, itaut oleum in balsamum conuertatur: & ideo cenfeo, quod vsus rerum pinguium valde conferat valetudini. Rursus ait *Aristoteles, neq; parum oportet esse humidum, quia facile exsicabile ob paruitatem: Item opus est non leuiter esse corruptibile, non excrementitium &c.* & paulo infra, in frigidis autem locis magis aqueum est humidum, quod in animalibus est &c. tandem ait *Aquatilia autem gressilibus minus longa vitæ, non quia humida simpliciter, sed quia aquosa; tale autem humidum facile corruptibile, quia frigidum, & gelabile de facili.*

Ex quibus omnibus euidentes colligitur, quod *Aristoteles* distinguit humidum vitale ab humido elementari; nam humidum elementari non est pingue, sed est facillimè exsicabile, & gelabile, excrementitium corruptibile: etenim aqua de facili corruptitur; & dum dicit, quod in frigidis locis magis aqueum est humidum, & quod aquatilia gressilibus minus longa vitæ sint, non quia humida simpliciter, sed quia aquosa; vtiq; colligitur aliud esse humidum aqueum, & elementare, aliud humidum vitale: Nam, re vera, si diuersa non fiat humidum elementare, & vitale, sequitur absurdum magnum, quod non modo aquatilia essent longioris vitæ gressilibus, sed etiam quod essent immortalia: cum enim senectus sicca sit, & quod mortuum, & animantia calidi, & hamidi defectu intereant, sicut sæpius docet *Aristoteles*, & quod animalia moriantur propter exsiccationem earum partium, in quibus residet calor vitalis: si in aquatilibus humiditas viuifica non sit diuersa ab aquosa elementari: iam sequitur necessario, quod aquatilia immortalia sint, quia nunquam deest eis humiditas.

Neq; dicas pisces mori ex defectu caloris; Quia frustra *Aristoteles* inuestigando longitudinem vitæ, spectatet magis humiditatem, quam calorem. Deinde calor non extinguir, nisi deficiat pabulum, cui inhæret, & quo alitur, & est humiditas.

Sexta Conclusio. Qualitates vitales vniuscuiusq; viuentium prius existunt potentia, seu virtute, quam actu fiant.

Scia-

Sciendum autem est *primò*, quod omne, quod fit a causis naturalibus, ex aliquo fit, in quo existat prius potentia: nam, si in ipso prius non sit potentia, impossibile erit vt ex illo fiat, iam enim quodlibet ex quolibet fieri posset, quod absurdum.

Secundò. Sciendum hanc potentiam secundum distantiam multiplicem esse: quamproximam, remotissimam, & medias plures: potentia quam proxima est, si nihil neq; intrinsecus, neq; extrinsecus prohibeat; adsint autem omnia requisita, vt ex semine proxime fit animal: Potentia remotissima est, si in materia adsit quidem potentia eius, quod efficiendum est; aptamen desint requisita, adsintq; contraria repugnantia: vt homo ex terra: nam terra quidem materia hominis est, non tamen statim, & proxime homo ex terra fit; sed ex terra a limentum, ex alimento sanguis, ex sanguine semen, ex semine homo: Potentia media est, quæ minus remota est, vt sanguis, & semen magis proxime fiunt ex terra, quam homo.

Tertiò. Omne, quod fit, opus esse, vt sit in potentia proxima, alias enim si desit aliquod requisitum, vel adsit repugnans, fieri non poterit.

Dico igitur, quod vitales qualitates viventium prius existant potentia, quam actu fiant; quæ potentia proxima sit, vt statim fieri possint.

Probatux primò, ex *Aristotele*, qui 2. de anima cap. 1. tradens definitionem animæ, ait, quod sit actus primus corporis organici, potentia vitam habentis: ac si dixisset, est actus talis corporis, quod sit organicum, & habeat potentia vitam, & potentia non remota, sed proxima: etenim, si corpus non habeat potentiam ad fieri animatum, idest non contineat potentia vitam, aut potentia sit remota, forma eius, quamuis perfectissima, non poterit eidem conferre operationes vitales: ergo necessarium est, vt qualitates vitales præexistant potentia, & potentia proxima, ad hoc vt fieri possint actu, seu ad actuale exercitium exire. *Item* 2. de gener. animal. cap. 3. ait vegetalem animam in seminibus prius potentia, quam actu existere: immò etiam sensibilem, & rationalem. Rursus *Aristoteles* de inuent., & senect. cap. 14. constituit duplicem mortem animalis, violentam, & naturalem dicens. *Mors enim est, hæc quidem violenta, illa autem secundum naturam. Violenta quidem, quando principium extrinsecus fuerit, Secundum naturam autem, quando in ipso, & partis consistens ex principio talis, sed non aduentitia aliqua passio, nomine principij extrinseci intelligit omne violentum ab extra aduentitium, à quo aliqua passio inferri possit: naturalis ergo mors fit ex defectu principij intrinseci; non per aliquam passionem ex superueniente contraria corrumpente. Vnde post medium ferè capitis subinfert. Quapropter, & sine dolore est, qua in senectute, mors; nulla enim violenta ipsis passione contingente moriuntur: sed insensibilis anima absolutio fit omnino. Quæro igitur, quæ sit ratio desitionis intrinseci principij: intrinsecum quidem principium proculdubio est calor vitalis; nam paulo infra ait, *Vita autem est mansio habitus*, idest caloris, propt. inferius subiungit, *Mors est calidi extinctio &c.* Igitur si mors est extinctio caloris, & mora naturalis ex defectu principij intrinseci: violenta verò ab extrinsecò corrumpente: profecto sequitur, quod calor vitalis pendeat ab aliquo principio, & virtute præexistente: Quæ alia non potest esse, nisi hæc virtus potentia*

uentia calor: quæ in vltima senectute vbi iam secundum totum ad actum exierit, & fuerit euaporata in multitudine vitæ, vt ait *ibid. Arist.* tandem deficiat insensibiliter, & consequenter deficiat etiam vitalis actu calor, non secus ac deficit lumen ex defectu candelæ. Ratione probatur.

Secundò. Viuens generat sibi simile in specie per semen tanquam per instrumentum; sed id non potest efficere nisi communicando semini virtutem, & potentiam ad qualitates vitales, & ad ipsam vitam, ergo potentia, & virtute præexistunt in semine qualitates vitales.

Tertiò. Si qualitates vitales fieri possent absq; eo quod præexisterent potentia, fieri possent in omni quouis assumpto corpore, quod naturaliter impossibile est; neq; enim qualitates vitales generari possunt in alio corpore, quam in ipso semine, vel corpore seminalibus virtutibus affecto.

Quartò. Non tantum in viuentibus, sed etiam in omni corpore qualitates actuales connaturales præexistunt potentia: nam si a contrario aliquo afficiantur contrarijs suæ naturæ qualitatibus se se restituunt ad pristinas, & connaturales qualitates; hoc enim efficiunt virtute præexistentis potentia. Sunt qui dicant restitui a generante; at vero generans est causa remota, & absens; hic autem quæritur causa propinqua, & præsens: Quare alij dicunt à forma substantiali: quod quidem in formis materialibus admitti potest; at anima rationalis nullam habet vim, seu virtutem producendæ calorem, vel frigiditatem &c. necessarium est igitur fateri restitutionem ad pristinas, & connaturales qualitates fieri a præexistente virtute, & potentia.

Ex quibus colligitur, quod natura præordinat potentia qualitates, & virtutes vitales in paruis seminibus, a quibus, licet minutissimis ingentes elicit effectus, & insuper quamuis paruo tempore a sua causa proxima conceptis, & editis; tamen exhibent effectus qui longissimam vitam viuant.

Septima Conclusio. Qualitates vitales, actuales, ingiter, & successiuè semper fiunt, & fluunt a suis virtutibus, & potentijs: itant eorum esse non sit in quiete, sed semper in motu emanationis a suis potentijs, & virtutibus.

Probatur primò ex Aristotele de iuuent. & senect. cap. 3. in quo agit de duplici vitalis caloris extinctione dicens. *At verò ignis duas videmus corruptiones, marcorem, & extinctionem. Vocamus autem eam quidem, qua à se ipso, marcorem, eam autem qua à contrarijs extinctionem, illam quidem senectutem, hanc autem violentiam &c.* & paulo infra ait. *Ignis autem perseverat semper fiens, & fluens, sicut fluius.* Vbi cauendum, quod *Aristoteles*, agens de calore vitali, vitur exemplo ignis, immò cæseo, quod verè semper loquatur de hoc calore, sed sub metaphora, & nomine ignis; aut certè loquitur de utroq; simul, sed ab igne, sicut dixi tanquam à notiori transit ad cognitionem caloris vitalis. Ignis ergo, siue quivis calor, & maximè animalis, de quo ibi agit ex professo *Aristoteles*, perseverat semper fiens, & fluens, sicut fluius, in quo successiuè semper partes recedunt, & non semper accedunt: quare sequitur, quod calor vitalis successiuè semper fiat, & fluat à suis virtutibus, & potentijs.

Secundò ratione. Omne agens agendo repetitur; sed qualitates vitales successiuè, & incessanter semper agunt, ergo successiuè semper repetuntur: At
verò

verò qualitates dum repatiuntur, remittuntur, seu corrumpuntur secundum gradus intensiōnis, ergo necessario de nouo successiue semper fluunt, & fiunt: Maior propositio est in controuersia apud Philosophos, mihi tamen nunquam persuadere possem, quod agens agendo non repatiatur a passio illi contrario; si tamen utrumque sit actiuū, & intra spherā alterius ad alterū, & cōmunicent in materia: quibus sic stantibus fateor non intelligere, quam ratione tota passio contingere debeat ex parte vnius, & tota actio ex parte alterius: At sanè calorem, & potentias animalis ab alimento repati, fatari conamur euidentissimis experimentis in ijs, qui plus alimenti sumunt, quam calor vitalis superare, & decoquere possit: aut si sit corruptiuum, & lethale, agrotant enim, immò, & pereunt: Præterea alimentum est necessarium ad refrigerandum calorem vitalem: alias enim calor nimis aueretur, & destrueret omnem humiditatem, quia successiue semper fit, & augetur ergo calor repatiatur, quia refrigeratur: Ex hoc autem euidentissime constat calorem semper fluere, & fieri de nouo: Minor illa, quod scilicet qualitates vitales successiue semper agant, patet, quia successiue semper se exercent in actibus vegetatiuarum potentiarum.

Tertio. Vniuersaliter loquendo de omni qualitate actiua, & in quouis corpore, probo, quod successiue euaporet, & successiue fluat, & fiat. Omne agens habet determinatam spheram suæ virtutis, seu qualitatis actiue, quam ita circa se tenet, vt quocumque moueatur, circa se habeat semper eandem spheram qualitatis actiue; itaut non remaneat in locis retro dimissis, nisi fors leuis, & parum duratura dispositio: ergo qualitas actiua successiue euaporat in locis, quæ successiue relinquuntur: E contra in locis, ad quæ peruenit causa actiua, successiue generat suam qualitatem in partibus anterioribus, itaut semper manuteneat eandem spheram: ergo ibidem qualitas actiua successiue fluit per generationem, seu emanationem a causa principali. Aut certè dicendum esset, quod sphera illa actiuitatis agentis moueretur localiter ad motum suæ causæ, & principij, immoto persistente medio, quod est subiectum illius; quare accidens moueretur localiter sine subiecto, & migraret de subiecto in subiectum; quæ absurda sunt. Opus est ergo, vt qualitas actiua successiue semper fluat, & emanet a suo principio, & potentia.

Dices. Qualitas actiua intra spheram agentis non emanat, neque fluit successiue, sed manutinetur. *Respondes* manutentionem esse successiuum quemdam influxum, quo causa influit successiue semper conseruatione; nam quodcumque causa remoueret influxum manutentionis, effectus, & qualitas corrumperetur.

Quarto. Lumen, quod producit Sol in nostro hemisphærio singulis diebus, non est idem numero, sed sunt plura numero lumina: ergo lumen, quod emanat a Sole, non est semper idem, sed successiue semper diuersum, & nouum, quamuis eiusdem semper naturæ ratione identitatis causæ.

Dices. Distinguuntur dies ratione actionis operatæ in subiecto nostri hemisphærij, & ratione nouæ applicationis causæ: quod si Sol non remoueatur, lumen eius erit semper idem numero. *Respondes*, quod lumen Solis

non est semper idē numero, quatenus procedit a Sole, sed quia procedit successiue, idēō subdividitur in plura numero lumina dierum, quod nisi esset ens successiuum, fieri non posset, neq; enim aliquid diuidi potest, nisi successiōnem admittat. Caterum diuissio fit emanationis luminis: etenim lumen, quod emanat hodie, non est idem numero, quod emanauit heri &c.

Quinto. Tandem. Modus agendi sequitur modum essendi; sed modus agendi qualitatis actiue est successiuus ad intensiores semper gradus, & partes etiam interiores subiecti patientis, ergo modus etiam essendi est successiuus ad nouos semper gradus qualitatis, & partes remotiores mediij intra sphaeram virtutis, vbi successiue euaporat.

Constat igitur, quod qualitates vitales actuales iungitur, & successiue semper fiant, & fluant a suis virtutibus, & potentijs: cum verò non modo ipsæ qualitates vitales successiue semper euaporent, & de nouo fiant, verū etiam partes quoq; corporis successiue recedant, & aliæ de nouo fiant per nutritionem, & augmentationem; hinc exorta est questio inter Philosophos, an idem numero animal sit, & perseueret per totam vitam: nam post multa tempora videtur per totum renouari: de qua tamen re nihil ad nos.

Ex dictis sequitur, quod in animali præordinantur potentia qualitatum vitalium, tam quoad inchoationem, quam quoad durationem. Quoniam autem hæ potentia præordinantur multo tempore antequam fiant, & fluant ad actum; poterit quis obijcere hanc præordinationem esse impossibilem: etenim non apparet ratio, quomodo eant ad actum successiue cum ordine, & quare non omnes simul. Ad quæ respondeo, quod sicut natura de facto in animalibus præordinat virtutes, & potentias ad plures effectus per ordinem, & successiue ad actum iteros suis temporibus: vt in semine adest virtus præordinata ad membra, quæ tamen non omnia simul oriuntur, sed primo cor &c. vt est videre apud *Arist. de Hist. & generat. animal.*: Ita similiter dico, quod qualitates, & virtutes ita præordinantur, vt ad actum itere successiue per ordinem suis temporibus.

Octaua Conclusio. Exercitium, operationes, seu effectus potentiarum, distinguuntur ab ipsis potentijs. Patet: nam effectus distinguitur semper a causa efficiente: idem enim non potest se ipsum efficere: aut certe nihil noui producit, quam quod prius erat: tandem per exercitium potentia ponuntur in actu secundo, in quo aliquid fit de nouo, quod prius non erat, quando potentia erant in actu primo.

Nona Conclusio. Vt potentia vegetatiue animalis possint agere, & exercere suas operationes, necessaria est materia exercitij, idest alimentum. Hoc etiam patet: quia idem, quatenus idem, non potest esse causa efficiens & subiectum patiens: Quod autem alimentum patitur a potentijs animalis, docet *Aristoteles 2. de anima sum. 3. cap. 2.* & suadet quoq; ratio: nam opus est, vt alimentum fiat simile substantia animalis, vt in eius substantiam conuerti possit: ergo alterari debet a potentijs animalis.

Cum vero omne, quod fit, præexistat in potentia proxima, sequitur vt alimentum debeat esse in potentia proxima substantia animalis: & si non sit, eo diutius, & difficilius a potentijs animalis disponi necesse erit, vt in eius

eius substantiam conueniri possit, quo magis potentia remotior erit. Suntque autem in proximiori potentia ad esse substantiam animalis mixta omnia perfectiora, & quæ sunt residuum mixti perfectioris, sicut carnes animalium sanguinis calidi; nam talia mixta continent elementa perfectius cōcocta, & refracta; quare etiam qualitates cælestes perfectiores, & intensiores.

Vnde sequitur, quod Mixta, perfectiora, facilius, & perfectius nutriant animal; imperfectiora minus, & tardius; pura elementa nullo modo. Nam omne, quod transmutatur in aliud, debet esse in potentia proxima ad illud; & si non sit, opus est disponi; alias enim nunquam in illud transmutabitur: mixta autem perfectiora sunt magis proximè in potentia ad esse animal; imperfectiora minus proximè; pura elementa remotissimè.

Sunt etiam alia mixta perfecta, quæ licet non nutriant; quia non conuertuntur in substantiam animalis; sunt tamen qualitatibus cælestibus valde conferunt ad conseruationem animalium: vt Aurum, Argentum, Margaritæ, Hyacinthus, Coralia, & similia.

Decima Conclusio. Vt potentia sensitivæ animalis possint exercere suas operationes, necessaria est materia exercitij, sunt autem ipsa sensibilia.

Cauendum tamen est, sensibilia dupliciter spectari; quatenus ad extra sunt, id est quatenus procedunt ab obiectis, & quatenus ad intra, id est quatenus recipiuntur ab organis potentiarum. Quatenus procedunt ab obiectis, actiua sunt, mouent enim sensus; quatenus inhereant organis, sunt materia, circa quam se exercent potentiæ sensitivæ.

Sensibilia, quæ mouent sensus, sicut supra dixi, sunt colores, voces, odores, sapores, & cæcilia.

Undecima Conclusio. Colores simplices primi sunt quatuor, qui efficiunt duplicem contrarietatem ad instar primarum qualitatum: vna est albedo, & nigredo; altera lumen, & tenebre.

Et sanè quidem, quod albedo, & nigredo sint duo primi colores simplices patet sensibus, ex quorum deinde permixtione fiunt intermedij colores cinerij: difficultas remanet de lumine, & tenebris.

Nomine autem luminis inter colores non intelligo lumen corporis luminosi, quod emanat a Sole, & Igne, & est actus perspicui; sed accipio calorem, qui est effectus luminis, quatenus intensum est: & sunt omnes colores, qui declinant ab albo, & nigro, & ex his permixtis: omnes igitur colores alios censeo esse effectus intensiōis luminis, ideoque lumen inter colores voco: ceterum contingunt varij colores in infinitum possibiles, tum ratione permixtionis maioris, vel minoris albedinis, tum ratione maioris, vel minoris luminis; vt color flavus, qui est ferè ferici crudi, cum magna albedine parum luminis continet; rubens cum modica albedine plurimum luminis habet; ceruleus cum mediocri albedine plurimum luminis obtinet, & similiter de reliquis intermedijs mixtis.

Sciendum autem est primo, quod colores sunt qualitates secundæ, habent enim originem a primis quatuor, quæ sunt calor, frigiditas, humiditas, & siccitas: constat hoc ex supradictis, & Philosophi omnes cum Ari-

storele, qualitates vniuersas ad primas quatuor reuocant.

Secundò. Sciendum, quod cum plura sint genera primarum qualitatum, sicut ostensum est, scilicet elementorum, & mixtorum, quas qualitates mixtorum voco cęlestes, sicut dixi, quia ab Astris pendent, & a causis proximis suę speciei, vel huiusmodi dispositionis, & nullo modo ab elementis: sequitur necessario, vt etiam plura sint genera quatuor simplicium colorum, idest albedinis, nigredinis, luminis, & tenebrarum, quod scilicet alij sint colores elementorum, alij mixtorum cęlestes. Constat etiam hoc experimento; nam vt habet *Aristoteles 3. Meteorolog. sum. 2.* alij colores in medio perspicuo sunt a Sole, alij ab igne; immò ipsę res coloratę non apparent eiusdem coloris ad lucernam, & de die ad Solem, adeout artifices decipiantur: & re vera lux ignis omninò secundum naturam diuersa est a luce Solis, nam lux ignis expositi ad lucem Solis non percipitur, sed latet, cum tamen; si esset eiusdem naturę, vtiquę lux intensior ex vtraq; fieret. Item constat, quod ipsa elementa expoliata omni qualitate cęlesti habent suos colores, vt terra nigra est, ignis candens, aqua, & aer propter perspicuitatem non adeo sensibiles colores exhibent; quamuis aqua ad viriditatem, aer ad ceruleum inclinant; etenim aqua frigida, & humida est, aer humidus, & calidus. Rursus patet ex Physiognomica; nam color flammę, seu candens, ignei caloris signum est, irę scilicet, vindictę &c. Solaris autem, & optimus color est, qui temperatur ex albo, & sanguineo. Apparent quoque colores elementorum in ferro, quando ope ignis temperatur ad variam duritiem: sunt enim in eo diuersi colores, prout calor intenditur, vel remittitur, vt albus, puniceus, ceruleus, aureus, & alij, hos verò colores esse maximè elementares manifestum est. Tandem constat differendo ex ipsis coloribus: nam ex colore aureo non potest fieri candens, neq; viridis, neq; violaceus, neq; leonatus: hi enim colores mixti sunt ex coloribus pendentibus a primis qualitatibus cęlestibus simul, & a qualitatibus elementorum.

Colores elementorum sunt albedo fusca ad nigrum inclinata, puta stanni, vel ferri expoliti, quę in comparatione albedinis Argenti optimi fusca, & nigrior apparet: huic albedini opponitur profundissima, & teterrima nigredo. Color candens, seu ignis; & tenebrę obscurissimę.

Quod verò præter album, & nigrum, & ex his permixtos colores, reliqui fiat effectus intensiõis luminis.

Probatnr primò Experimentia: nam colores omnes, vt flauus, rubeus, puniceus &c. in fructibus sunt a Sole, cuius calore maturescunt, & tunc simul recipiunt colores; nam quousq; fructus pallidi sunt, & virides, insipidi sunt ex copia humoris crudi. Item colores Iridis a Sole sunt; nam de nocte non apparet Iris cum alijs coloribus, nisi cum albedine, & cinericios, lumen verò Solis differt a lumine Lunę secundum intensiõnem. Ignis quoq; varios colores efficit, tam in solidis, quam in aere, vt patet experientia, & innuit *Aristoteles in Meteorolog. lib. 3. sum. 2. cap. 3.* Tandem constat, quod ignis in materia densa, cum sit intensioris caloris, habet etiam intensiorem colorem, & lucem: in materia rara remissiorem vtrumq;

Secundò probatur. Omnis actiuitas ab intensiõne qualitatis actiue ducitur ortum, sicut ostenditur *cap. 12.* sed quæ colorata sunt varijs ex permixtione luminis coloribus, constat quod habeant varias, & diuersas qualitates, & virtutes actiuas, & præ cæteris colorandi, quæ qualitas actiua est; ergo colores illi ex intensiõne qualitatum actiuarum procedunt: minor patet experientia in cunctis rebus, & Aristoteles in *Physiognomica cap. 10.* & alibi, dicit flauum, & rubrum colorem esse signa actiuitatis, audaciæ, astutiæ, magnanimitatis; flammeum iræ, indignationis, & similia, quæ sunt affectiõnes actiue.

Tertiò. Quæ tingunt, & colorant, vel sunt mixta, sunt enim flores, folia, fructus, herbæ, radices, cortices, arbores, vinum, mineralia, animalia, vt Purpura &c. quæ omnia habent qualitates cælestes, quæ a Sole primam, & principaliter exhibentur, a quo qualitates actiue cælestes procedunt, & consequenter etiam ipsa virtus coloratiua: Vel sunt ipsa elementa actiua, vt ignis, fumus, terra ignita, vel per ignem affecta, vt lateres, cinis, fuligo &c. quæ ab igne, & eius actiuitate ducunt originem. Satis ergo constat, quod omnes colores, qui ab albo, & nigro, & permixtis ex his, declinant, sint effectus intensiõnis luminis, & qualitatis actiue, quæ est calor.

Quod verò è contra Albedo sit color merè passiuus, & ad alios colores se habeat, vt materia, & qualitas passiuua, quæ est humiditas, patet *primò* ex hoc, quod albus color permixtus cum quouis alio colore, nihil aliud efficit; nisi quod disgregat colorem, itaut augeat secundum quantum, & remittat secundum quale; idem efficit aqua, quæ humida est. *Secundò* patet, quia albedo est receptina cuiusuis coloris, illumq; exhibet eo modo, quoin se est, nisi tantum cum disgregatione, vt dixi, & constat miscendo albū colorem cum quouis aliò: non ita reliqui, vt experiuntur Pictores, efficiunt enim, si misceantur, tertium aliquem colorem. Tandem *Aristoteles in Physiognomica* ait, quod albedo, nigredo, & ex his permixti colores, idest pallidus, sint signa timoris, hoc quod materiæ, & humiditatis proprium est, quibus nulla actiuitas; ait etiam, quod albedo sit propria mulierum, sicut patet experientia; at verò *lib. 1. de generat. animal. cap. 2. & lib. 2. cap. 4.* & alibi dicit, quod in generatione mulieres se habent tanquam subiectum, & materia, & quod præbent materiam: mulieres autem humidæ sunt nimis, & humiditas emanat à materia, vt supra dixi. *Idem in Problem. sec. 38. num. 9.* dicit albedinem ab humiditate prouenire.

Ex quibus infertur, quod nigredo sit effectus siccitatis, & tenebræ frigiditatis, quod experientia ipsa demonstrat, vt atrabilis virtute frigida est, & sicca.

Dices primò. Ignis calidus est, & siccus: attamen cum lumine habent aliquam albedinem. *Respondeo,* illam non esse albedinem, sed intensiõnem luminis: nam lux ignis, si sit in carbone, ferro, vel alio simili corpore nigro, nullam potest habere albedinem, vt patet extincta luce ignis.

Secundò Dices. Argentum, Calx, atq; plura alia corpora alba, sicca sunt; ergo albedo non emanat ab humido. *Respondeo,* quod elementa efficiunt

in mixtis varios colores, prout in ipsis reperitur varias qualitates caelestes: nam ignis efficit alba quaedam corpora, alia nigra, & alterius etiam coloris; eadem efficit aqua, & Sol: In Argento autem adest humiditas caelestis, quae a Luna maximè communicatur; nam neq; Aurum actu calidum est, quamuis habeat caelestem calorem potentia, & virtute. Ex hoc autem censeo, quod si ex Auro, & Argento optimo fierent vasa coquinæ, quam maximè conferrent valetudini sumentium cibus in ipsis decoctos, quia scilicet Argentum profit humiditati radicali, Aurum calori vitali.

De reliquis sensibilibus partim dictum est, partim alibi dicendum, partim nihil, vel parum referunt; nisi tantum observandum, quod in omnibus est semper distinguere intensiorem, & extensionem, intensio est maior, vel minor gradus eiusdem in specie qualitatis sensibilis, qua intensio magis, vel minus mouet sensum: Vnde fit, vt quæ sensibilia nimis secundum gradum qualitatis actiuæ intensa sunt, adeo moueant sensum, vt etiam corrumpant; quare dictum illud, quod vehemens sensibile corrumpat sensum, intelligitur de sensibili, quatenus est qualitas nimis intensa. Extensio qualitatis sensibilis, est extensio subiecti, cui inhaeret. Item ex tanta varietate saporum, & odorum, qui non reperiuntur in elementis, neq; in omnibus terræ partibus, sed in aliquibus tantum; argumentum euidentissimum assumi potest has qualitates non esse elementa, neq; ab elementis ortu habere, sed esse qualitates caelestes. Haec de sensibilibus.

Mores hominis, siue dicamus habitus morales, habent duo; corpus mixtum, seu organa potentiarum, & species, seu phantasmata; illud se habet tanquam materia; species rerum sunt formæ inhaerentes.

Fama rerum hominis item constat ex subiecto, & accidentibus: subiectum sunt res ipsæ, quatenus sunt pura entia, quæ per famam huc, illucq; deferuntur, & pertranscunt; & vt sic, se habent tanquam purum subiectum, & materia; accidentia sunt, in qua specie rerum sit ipsa fama, puta literarum, armorum, dignitatum, magnanimitatis, astutiae, vel simplicitatis, ignorantie, vecordiae, abiectiois, atq; huiusmodi.

Valerendo est ipsum viuere, quod a qualitatibus vitalibus pender, sicut dictum est: valetudo se habet, vt subiectum, & multiplex est secundum quale, scilicet vel bona, vel ægra, vel media, prout fuerit varijs affecta qualitatibus.

Adest etiam in rebus omnibus conseruatio, & restitutio ad pristinas conseruatio naturales qualitates actuales, quæ conseruatio, & restitutio fit a qualitatibus virtualibus intrinsicis communicatis ipsis rebus a suis causis efficientibus; cum verò hæ qualitates virtuales communicentur ipsis effectibus a suis causis, dum effectus intra causarum vires, & influxum commorantur, sequitur, vt effectus, quia quando separantur a suis causis, sit in ipsis vnio, & nexus secundum qualitates virtuales, quas tunc obtinuerant ab ipsis suis causis, sequitur inquam, vt etiam se se restituant, & conseruent in actualibus qualitatibus per totam suam durationem. Hinc necessarium omnino sequitur, vt Medici cognoscant intrinsicum temperamentum ægrorum, quod in qualitatibus virtualibus consistit, quam ope ad qua-

fitates actuales connaturalis valeant illos restituere, & reddere bonæ va-
lerudini; iuxta suam vniuscuiusq; naturam, quam ex Physiognomia, colo-
re, voce, statura, membrorum proportione, tum demum excrementis,
cognoscere possunt.

Quo ad rerum tempora cauendum est res naturales, quæcunq; sint, aut
quiescere, aut moueri, licet ipsa quies motum saltem alterationis semper
includat: motus autem earum, & quies, aut mesurantur motu cælestium
mobilium, idest tempore, aut ab ipsis cælestibus mobilibus, tanquam a
causis efficiendis fiunt, itaut in esse, & conseruari pendeant: Quatenus
numeris motus cælestium mobilium mesurantur, non subijciuntur influ-
entibus, quia tempus non influit in rerum motum, & quietem: Qua-
tenus vero efficiuntur, & pendent in esse, & conseruari, manifestum est,
quod cælestia mobilia, tanquam causæ in rerum motum, & quietem posi-
tiuè influant. Igitur quando nos quærimus rerum motarum, & quiescen-
tium annos, & tempora, vel petimus numerum motuum cælestium mo-
bilium, idest ipsum tempus, quod tamen non influit in res, quarum dura-
tionem metimur, vt dixi, vel quæ sint causæ huiusmodi motus, & quietis,
quæ influant motum, & conseruationem rebus, tunc enim non signa scru-
tamur, neq; numeros motus; hæc enim postea innotescent, nimirum
quando cognouerimus realem, & positiuum causarum influxum, quem
deinde metimur tempore, seu numeris motus mobilium. Quare cælestia
mobilia cum sint causæ, quæ positiuè influant rerum durationem, & con-
seruationem, sunt simul, & signa temporis durationis eorundem: Simili-
ter, & in ipsis rebus sunt tempora effectus conseruationis, & ipse effectus
conseruationis.

Duodecima Conclusio. Cælestium motuum effectus in rebus inferioribus
non est purum tempus durationis rerum; sed positiua conseruatio, siue in
motu, siue in quiete: tempus autem durationis rerum est quid consequens,
& posterius: Pater: nam in ipsis effectibus tempus vitæ, & conseruationis
rerum non est aliquid distinctum ab ipsa vita, & conseruatione, sed quid
coniunctum, & necessario consequens: prior enim est vita, & conserua-
tio, quam necessario sequitur tempus, & mensura.

Decimatertia Conclusio. In ipsis cælestibus mobilibus causa temporis rerum
non est tempus motus mobilium; sed est realis, & positiuus influxus, quo
positiuè influant rebus conseruationem.

Probatnr. Causa conseruationis rerum est, quæ positiuè influit rebus
conseruationem: sed tempus non potest influere conseruationem, est
enim numerus motus, quorum neuter influit positiuè; & numerus quidem
de se non est actiuus, neq; motus, vt a libi ostensum est: ad summum enim
motus est causa requisitæ conditionis applicationis, & successiui modi in-
fluendi Siderum, tam etiam diuersarum passionum eorundem: opus est
ergo, vt causa conseruationis rerum influat reali, & positiuo influxu, &
actione.

Quoniam verò non desunt Auctores qui censent, quod calor, qui produ-
citur a Sole, non habeat frigiditatem positiuam contrariam, sit.

Decimaquarta Conclusio. Calor cælestis, qui a Sole fit, habet positivam frigiditatem sibi contrariam. Patet primò ex *Aristotele*, qui ait, quod adveniente Sole fit generatio, recedente verò corruptio: sed alibi sæpius dicit, quod generatio fit per calorem, & humiditatem, & corruptio per frigiditatem, & siccitatem, etiam in animalibus, in quibus calor, & humiditas cælestes sunt.

Secundò. Patet ex eo, quod Aqua non concrefcit, nisi quæ Solis calore prius fuit excocta; nam aqua in stagnis non congela scit, nisi ex parte superiori Soli exposita: neq; generatur grando, nisi tempore magni caloris Solis: hoc autem signum est, quod aqua transeat a calore Solis ad eius frigiditatem illi calori contrariam: nam alias aqua in puteis, & in antris terræ frigidissimis aliquando concrefcere deberet: quod cum nunquam contingat, signum est, quod frigiditas glaciæ sit frigiditas Solis, & non elementaris.

Tertiò. Glaciæ frigidior, & densior est aqua; sed si eius frigiditas effectus elementaris, proculdubio glaciæ granior esset, quam aqua: at verò supernat, ergo signum est, quod frigiditas illa non sit elementaris, sed cælestis. Quod aliqui dicunt intra glaciem reperiri aerem, futile est, cum non appareat modus, quo introlerit; deinde non esset sufficiens ad sustentandam eius gravitatem.

Quarò. Actualis frigiditas Cadaveris, & cutus corpus emortui, cuiuslibet quoq; mixti frigidi, vt herbarum, frugum, animalium, veneno frigido præditorum, & similibus, non est qualitas elementaris; ergo cælestis: Antecedens patet primò; nam huiusmodi corpora sunt mixta, sed qualitates actuales mixtorum non sunt elementares, sed sunt superioris ordinis, & naturæ, vt supra in hoc capite pluribus rationibus ostensum est. Secundò patet; nam in mixtis elementa, & eorum qualitates, non sunt actu, sed potentia, itaut sensibus patere non possint; quia quod actu non est, non potest actu agere, & mouere potentias sensuum.

Dices. Calor Solis fit ab eius lumine: sed lumen Solis non habet contrarium positivum; nam tenebræ sunt privatio luminis; ergo neq; calor Solis habet contrarium positivum; contrariorum enim contrariæ causæ, & positivi effectus positiva causa; ergo frigiditas contraria calori Solis non poterit fieri, nisi a contraria, & positiva causa: cum verò non appareat causa contraria positiva, quia tenebræ non sunt quid positivum, neq; inveniri poterit effectus contrarius positivus calori Solis. Ex hoc autem infertur, quod Sol sub terram nihil influat, & quod radij, & Domus, & omnium Siderum sub terram degentium influxus sint inanes, contra doctrinam totius serè huius Operis. Et confirmatur ex eo, quod Eclipses, Cometes, & omnia Sidera, quæ nobis non apparent, in nos non agunt.

Hæc difficultas est maxima omnium, quæ excogitari possit in hac disciplina, pro cuius solutione sciendum est primò, quatuor primas qualitates cuiuscunq; generis, & naturæ sint, ita esse contrarias inter se, vt quilibet calor sit contrarius cuilibet frigiditati, & quilibet frigiditas omni calori, quamvis constituentur plura genera caloris, frigiditatis &c. Vt calori Solis

Solis contraria est omnis frigiditas, etiam elementaris: nam adueniente Sole, eius calor destruit omnem frigiditatem etiam elementorum: è contra, recedente Sole, omnis frigiditas, siue elementaris, siue mixtorum destruit calorem a Sole productum. Similiter humiditas Lunæ humefacit omnem siccitatem etiam Elementorum; & omnis siccitas etiam Elementorum exsiccat omnem humiditatem etiam a Luna productam: nam propterea magis idonea sunt ad qualitates vitales, & esse corpora animata, Elementa, & qualitates Aquæ, & Aeris, quam Terræ, & Ignis, quæ idcirco animis contraria sunt mixtis.

Secundò. Sciendum, quod qualitates, quæ sunt ab aliqua causa in aliquo subiecto præter naturam illius subiecti, recedente causa, eodem ferè spacio temporis destruuntur, & corrumpuntur, quo productæ fuerant: etenim contrariorum eadem est disciplina.

Tertiò. Quod eadem causa, ratione præsentis, & absentis, producit effectus contrarios positivos: ita *Aristoteles 2. Phys. tex. 30.* ubi hæc habet. *Amplius autem eadem causa contrariorum est, quod enim præsens causa huius est, hoc & absens facimus aliquando causam contrarij: ut absentiam gubernatoris navis subuersio- nis, cuius erat præsentia causa salutis.* Et quoad primas qualitates patet ratione: Nam in materia, & quouis subiecto necessaria est omnino tota latitudo intensiõis, vel eiusdem qualitatis, vel cum supplemento qualitatis contrariæ, ut si adsint quinque gradus caloris, opus est, ut adsint quoque tres gradus frigiditatis, sicut alibi dictum est ex communi Philosophorum sententia: Et hoc ita necessarium est ex natura rerum, ut censeri etiam possit, quod frigiditas ex defectu caloris fiat, & intendatur violenter, eo prorsus modo, quo violenter ascendunt gravia, & descendunt leuia, contra naturam ad prohibendum vacuum: certum enim est, quod nisi frigiditas sufficiatur, non possit aliquo modo corrumpi calor, & è contra: Quare si causa caloris discedat a subiecto calefacto, dum discedit, frigefacit subiectum illud introducendo ex discessu, & absentia frigiditatem, & trahendo ipsam frigiditatem ad suppleendam latitudinem intensiõis qualitatis.

Quod si quis omnino hoc negare velit, dico, quod subiectum ex absentia causæ alicuius qualitatis ex se, ratione suæ virtutis, sicut alibi dixi, se restituit ad contrariam qualitatem: cum hoc tamen, quod qualitas ad quam restituitur, habeat etiam contrarietatem eiusdem generis ad illam, quæ destruitur: & hoc contingit ratione cuiusdam dispositionis, quam subiectum acquisiuit ab illa qualitate, quæ destruitur: Ut frigiditas Cadaveris proculdubio non est frigiditas pura elementaris, quia Cadaver est mixtum, & qualitates elementorum in mixto non sunt actu, sed potentia, ita ut non sint sensibiles, sicut dixi: Quoniam igitur Cadaver recipit a calore vitali dispositionem superioris ordinis, & nature; est enim mixtum continens Elementa refracta, & concocta &c. remanet Cadaver dispositum ad se frigefaciendum qualitate superioris ordinis, & nature, quam sit frigiditas elementaris, adeo ut calor vitalis tribuerit virtutem Cadaveri ad se afficiendum illa qualitate frigoris calori vitali in eodem genere contraria: Similiter Aqua non congelascit, nisi sit a Sole excalefacta, ut supra dixi.

Quartò. Tandem sciendum, quod sicut intensio lucis Solis producit calorem, ita optima ratione a contrario remissio lucis Stellarum producit frigiditatem: & patet experientia, nam noctes serenæ frigidiores sunt, & efficiunt pruina, quam non efficiunt nubilosa; eo prorsus modo, quo Sol magis calefacit serena die, quam nubilosa.

Ex his patet solutio difficultatis propositæ: Nam præsentia Solis, & absentia, possunt efficere positivos effectus contrarios eiusdem generis, & naturæ, sicut insinuat *Aristoteles loco cit.* tum maximè cum sufficiantur causæ positivæ frigiditatis, tum inferiores, tum superiores, & mixtum disponatur a Sole ad frigiditatem eiusdem generis: Cum enim in subiecto necessaria omnino sit tota latitudo primæ alicuius qualitatis, siue eiusdem, siue cum supplemento contrariæ; recedente causa caloris, necessario sufficitur frigiditas: nam alias calor perseveraret perpetuò, absente etiam sua causa efficiente, quod usu non fit. Præterea, cum omnis calor sit contrarius omni frigiditati, & è contra, sequitur, quod recedente Sole aliqua sufficiatur frigiditas, saltem elementaris: quemadmodum adueniente Sole recedit omnis frigiditas etiam elementaris: Nam absente Sole Elementa actu frigida sunt, vt sensibus patet. Quoniam verò omnis alteratio, & restitutio ad contrarias qualitates, est motus successiuus, & fit successivè in tempore, & eodem ferè tempore ad contrarias qualitates, quia contrariorum eadem est ratio; sequitur, quod recedente Sole expellatur successivè calor per successivam frigiditatis introductionem: hinc emergit fundamentum efficaciz influxus, & radiorum Siderum, etiam sub terram degentium. Hinc etiam patet, quare Eclipses, Cometes, & Astra, quæ sub terram latent, & nobis non apparent, in nos non influunt: nam huiusmodi Astra, & Cometes, nunquam communicant nobis suum lumen, quod est instrumentum agendi: Eclipses verò nihil innouant, iam enim luminaria non apparent, & idem est respectu nostri pati, vel non pati obscurationem; nam dum sub terram morantur, nobis sunt semper pari modo obscura. Cæterum Astra, quæ nobis apparent, dum supra terram illuminant, influunt suas qualitates: dum morantur sub terram, remittuntur hæc qualitates, & generantur contrariæ, sicut dixi.

Siderum familiaritas in uniuersum quid sit.

C A P V T N O N V M.

Naturalis Philosophiæ Doctores plurimi, & insignes censent nullam causam efficientem posse agere in subiectum omnino distans, & ita vt nullam cum ipso contrahat familiaritatem, neq; per corpus, neq; per virtutem; quorum rationes, & distinctiones, nimis longum esset huc transferre. Similiter & ego censeo Sidera non posse agere in res inferiores, neq; miscere ad inuicem suos influxus, nisi tam ad inuicem, quam et-

ga nos familiaritate aliqua iungantur. Et sanè Philosophi nihil aliud esse purant familiaritatem Causæ efficientis ad passum, nisi mansionem subiecti intra spheram virtutis actiue Causæ efficientis. At verò, quoniam Astra diuersis a rebus inferioribus modis agunt in sublunaria, eo quod applicatum semper habeant suum lumen ad elementarem plagam, quam perpetuis circulationibus ingiter illuminant; ideo

Sciendum est, & primò; Astra nunquam desistere ab alterando sublunaria; alterationem enim efficiunt lumine circumducto; indeficiens autem est, & perennis, vt patet, circulatio Siderum; adeont & alteratio rerum perennis, & indeficiens existat, necesse sit. Hinc *Aristoteles agens de longit. & breuit. vitæ cap. 2.* deduxit omnia semper in motu esse. *Quapropter omnia semper in motu sunt,* & quod intelligat de motu alterationis, & non de locali, vereri nullatenus possumus: nam alibi ponit terram immobilem localiter in centro vniuersi consistere: Hinc etiam colligit Causas perpetuitatis generationis, & corruptionis rerum *2. de gen. cap. 10. per totum. Præsertim cum demonstratum sit motum esse perpetuum, qui latiori accommodatur; his existentibus, & generationem quoq; continenter esse necesse est: Latio namq; continuè generationem ideo faciet, qui admouet, & abmouet id, quod gignendi vim obtinet &c.* de qua re agit ex professo vsq; ad finem capituli. Ceterum qualitatum alteratio nihil aliud est, nisi earumdem intensio, & remissio; & est motus successiuus pendens non nisi a successiua causarum actione.

Secundò. Sciendum in rebus inferioribus non attingi productionem noui alicuius effectus vel substantialis, vel notabilis, nisi a qualitibus actiuis: nam qualitates sunt causæ instrumentales cuiusvis alterius causæ principalis, que prædisponendo intrinsecè ipsam materiam, primum rerum omnium subiectum; attingunt immediatè, & intra subiectum, productionem noui, vel substantialis, vel notabilis effectus.

Tertiò. Sicut non quæuis alteratio est productiua noui notabilis effectus, sed requiritur proportio intensiois qualitatum ad naturam rei producendæ, siue prædispositio illi connaturalis, ita non quæuis Astrorum circulatio sufficiens est attingere productionem noui notabilis effectus; sed requiritur, vt sit tanta, quæ attingat sufficientem intensioem qualitatum, & prædispositionem subiecti, siue proportionatam, & connaturalem rei producendæ: Vt animalium vtero gerentium quædam magis, quædam minus gerunt, iuxta suæ speciei requisitam prædispositionem: Similiter incubantium oua, siue etiam emissa a piscibus, anguibus &c. maiori, vel minori tempore, quo Sol, & matres calore foueant pro suæ cuiusq; speciei requisita prædispositione, nascuntur. Hucusq; est communis, & trita Philosophorum doctrina.

Colligitur hinc primò, duplicem esse Siderum familiaritatem; vnã purè alteratiuam qualitatum, a qua nunquam abstinẽt, nisi fortè Luna in totali sua Eclipsi; dum enim circumferuntur, perpetuo, & admirabili ordine intendunt, & remittunt qualitates materiales: Alteram efficacem, qua Sidera attingunt productionem notabilis alicuius effectus; quam familiaritatem obtinent in proportionalibus tantum locis, vbi proportio-

nales quosdam qualitatum gradus attingunt, qui qualitatum gradus apti sunt elicere notabilem effectum.

Ex his emergit ratio, quare Sidera nequeant fieri Vitæ prorogatores, nisi reperiantur in proportionalibus ad horoscopum locis, & distantijs: nam Astra dum influunt vitalem calorem lustrando successiue nostrum Emisphærium, prout necesse est, eundem vitalem calorem, ab ortu, vsq; ad occasum successiue intendunt: cum verò in gradibus improporionatis qualitas non sit efficax, fieri non possunt Vitæ Prorogatores, nimirum efficaces causæ vitalis caloris, nisi in distantijs proportionalibus ab ortu, vnde producere, & intendere ceperunt vitalem calorem.

Secundò. Colligitur Siderum familiaritatem purè alteratiuam definiti posse cum Philosophis, vt supra: nam elementaria corpora perpetuò manent intra spheram illuminationis, seu actionis Astrorem, quamuis non eodem semper modo: Ad verò Siderum familiaritatem efficacem, & productiuam notabilis effectus aliter definiti debere.

Prima Conclusio. Familiaritas Astrorem efficax in vniuersum est coeuntium potentia luminum proportionalis per motum localem influxus. Particula (influxus) stat loco generis, influunt enim iugiter semper Sidera, sicut dixi, quo influxu perpetuò alterant vniuersam sublunarem materiam, Adiectum (proportionalis) ponitur ad differentiam familiaritatis purè alteratiuæ, quæ non est efficax, nisi sit proportionalis, eo quia proportione attingant Astra quosdam intensiõnis qualitatum gradus efficaces, & productiuos notabilis effectus.

Dices. In viribus potentis admodum causæ reperitur potentia, seu vigus eliciendi omnem effectum inferioris gradus dispositionis: ergo etiam si Astra maiores vires habeant, siue maiorem, & intensiorem gradum qualitatum attingere possint, & de facto attingant, poterunt absq; proportione distantie agere, & producere notabiles effectus: vt puta, Sidus fieri poterit Vitæ Prorogator, etiam si reperiat in octaua Domo; nam licet ibi intensiorem gradum caloris suscitaret, quam à nona Domo, quia ab ortu magis elongatum est; sub ipso tamen intensiori gradu continet etiam gradum, quem prius produxerat à nona Domo remissiorem. Item si quis Prorogator sistat in cuspide vndecimæ Domus, & intersector planeta ad decimam Domum Directione peruenerit, poterit abscindere vitam; quia à cuspide decimæ Domus, dum intensiorem gradum attingit alteratione, continet sub intensiori gradu etiam minorem gradum qualitatis, parem gradui Prorogatoris. *Respondeo,* omnem Astrorem actionem esse, & fieri ad modum efficiendi, & patiendi rerum inferiorum, & non nisi secundum eorum potentiam: Quod si accidat, vt Sidera non eliciant effectus in illis locis, in quibus iam attigerunt potentiam, & modum patiendi rerum; quod pluribus de causis sæpè contingit; frustratur eorum actio, & non attingunt notabiles illos effectus, licet attigerint prædispositionem etiam secundum gradum: Vt in ouis, si non fuerint nati pulli post definitum à natura tempus incubitus, & à Sole calefactionis, iam non amplius nascuntur, quamuis diutius calefiant: Sic Astra, si præterierint limites familiaritatum, absq; effectum

iam amplius non producent illum, quia iam prædispositio dissimilis est, & non amplius connaturalis illi effectui; indicatur autem impotētia ex parte subiecti: Ad argumentum ergo respondeo distinguendo antecedens: In viribus ad modum potentis causæ reperitur potentia eliciendi omnem effectum inferioris gradus dispositionis temporibus suæ cuique effectui connaturalis dispositionis, quod est secundum potentiam recipiendi &c. concedo: ultra præfatum tempus, & potentiam, nego: Prorogatur verò lustrans octauam Domum, tangit quidem intensiorem gradum caloris, sed minimè vitalem; quam ob causam & qui nascuntur octauo mense minus vitales sunt, quam qui septimo; nam initio septimi mensis Sol attingit oppositionem sui loci conceptionis, in octauo nullum radium, in principio noni attingit trigonum &c. Similiter & incubantes transacto suo cuiusque speciei tempore, non eliciunt amplius ad vitam pullos; quia calor superadditus à præfinito tempore non est vitalis, neque connaturalis illi speciei animalium; Cumque progrediatur per gradus extra potentiam recipientium actionem, frustratur effectus ratione impotentiae subiecti: omne enim, quod fit, prius potentia præexistere supra dictum est; & docent omnes Philosophi. Hæc extat potissima causa, qua non habeant suos effectus omnes Astrorum familiaritates efficaces ex parte quidem sui, quia illæ dumtaxat habent effectum, quæ proportionatam in potentia materiam, & subiectum inuenerint. Hæc item est ratio, quare familiaritates Astrorum momenti effectus similes, ut plurimum sunt familiaritatibus Radicis, & Directionis: nam causa non elicit ad actum, quod suæ naturæ dissimile est; seu effectum, qui prius non existat potentia. Ad rem nostram.

Dicitur in definitione (luminum), quo nomine in hoc loco intelligitur quicquid lumine præditum est: nam influxus est actio, quæ semper supponit causam efficientem, volo autem, quod in Cælo nihil possit esse causa efficiens, nisi lumen habeat: cum enim Astra agant solum per lumen; quia per motum solummodo applicant ad familiaritates, non agunt, ut dictum est supra: fit, ut quæ loca Cæli lumine non habent, agere minimè possint. Præterea ut hoc nomine (luminum) ut inter superiores causas includantur etiam impressiones meteorologicas, puta Crinitas, & noua Phænomena omnia, quæ, sicut euidentissimis experiētijs comprobatum est, produciunt in rebus inferioribus ingentes effectus.

Dicitur (coeuntium potentia) quibus verbis excluduntur à familiaritatibus omnia lumina, quæ aliquo modo coniungi ad inuicem non possunt; & ideo neque cæteras familiaritates efficiunt: nam prima familiaritas est coniunctio, qua Sidera nouum effectum accendunt, & inchoant, circa quem deinde intendunt, & remittunt qualitates, & produciunt subsequētib; distantijs, & lationibus novos effectus: post coniunctionem enim Sidera incipiunt creare distantias, & influentias, quas non crearent, & auerent, si iam distarent semper; quare quæ semper distant, distantiam utriusque non possunt efficere: nam ad rerum generationem requiritur in materia, & subiecto priuatio formæ rei generandæ, principians apud Philosophos tanquam terminus æquo; igitur Astra, si distantiam efficere non possunt, neque

proportionalem poterunt: nam proportionalis constat ex minoribus distantijs impropotionalibus, siue etiam proportionalibus, quæ ab exordio creationis distantæ sunt; idest à coniunctione Siderum, à qua exordium habet omnis distantia.

Cauendum hic est, familiaritatum species, de quibus dicam infra suo loco, ita esse sibi inuicem necessarias, vt data vna, dari sit necessarium cæteras omnes, vel, si vna dari non possit, neq; alia quæuis; aut enim omnes, aut nulla, & ratio est.

Primò. Familiaritates sumuntur ex diuisione maximæ alicuius portionis, ita *Ptolemaeus cap. de configuratione duodecim locorum Zodiaci*: in qua portione possunt accipi, immò necessario accipiuntur omnes familiaritates, *ceterum si maximas duas portiones &c.* ait ille.

Secundò. Non apparet, quare danda sit vna, & non reliquæ; aut è contra, si reliquæ dantur, quare præcipua, & principalis desit: non extat maior ratio vnus, quam alterius.

Tertio. Vna familiaritas est pars alterius; quod si desit minor, vel sit inanis illa, quæ est pars alterius, vtiq; inanis erit, & falsa maior, quæ ex minoribus illa, & inani constare censetur: Vt trigonus constat ex duplici sextili; siue dicamus ex quadrato, & tertia parte quadrati: sic habet *Ptolemaeus capite de radijs signorum citato. Triquetra, hoc est angulus rectus vnus, & insuper triens illius.* Et similiter docet de alijs. Sic & in musicis consonantijs, quinta constat ex duplici tertia, tertia ex duplici gradu, gradus incipit ab vnifono, seu conjunctione. Ratio Physica est, quia omnis quantitas habet partes extra partes, quæ minores sunt ipso toto, & exordium sumunt ab extremitatibus illius quantitatis: Sic & proportionalis distantia habet partes extra partes, quæ partes minores sunt illa proportionali; & exordium habent, ab extremitatibus maximæ portionis, quæ extremitates sunt coniunctio, & oppositio; quod si desint minores partes, quæ in extremitatibus sunt, iam proportionalis esse non potest, neq; maior.

Dices. Proportionalis quidem pars constat ex partibus minoribus, siue hæc minores partes sint proportionales, siue non; quia omnis pars quantitatis est diuisibilis in minores partes: attamen proportionales in Cælo non fiunt: ex partibus motus, & influxus, sed ex partibus Cæli, & spacijs eius: Quocirca reperiuntur, & præexistunt in Cælo radij absq; motu, & ante omnem motum, & influxum Astrorum: ideoq; fixæ, quæ proportionaliter distant, se se inuicem intuentur, quamuis ad inuicem non coniungantur. *Respondeo,* omnem distantiam in Cælo, quæ non sit acquisita per motum, & successiuum influxum, esse perpetuam absentiam, quæ inefficax est: nam causæ, vt aliquid de nouo efficiant, opus est, vt de nouo fiant familiares; aliàs nihil noui producere possunt, quia idem manens idem, idem tantum efficere potest; ergo nihil noui &c. Deinde non quantitas spacijs Cæli efficax est, sed quantitas illuminationis, & influxus; nam vt dicam infra, Astra successiuè agunt, & successiuè alterant suis qualitatibus sublunarem materiam; alteratio quippe est motus successiuus; & id nullo alio modo præstant, nisi successiuo motu, & influxu; notabilem tamen effectum tunc eliciunt, quando

ex motu attingunt proportionatum influxum, & proportionatum gradum qualitatum, & non quando proportionatam partem, & spacium Cæli. Vt Sol, non efficit intensiorem calorem ex altiore situ, sed ex diuturniori illuminatione, quod euidentissimum est; nam Sol magis calefacit in meridie ex tropico Cancræ ad altitudinem Poli gr. 71. quam in meridie ex tropico Capricorni ad altitudinem gr. 23. attamen altior est ab horizonte in Capricorno ad Polum 23. quam in Cancro ad 71. Similiter magis calefacit in ortu, & occasu tempore Solstitij Æstiu, quam in meridie brumalis. Rursus ex communi sententia, fortiora sunt Astra in septima domo, & quarta, quam sint in nona, vel octaua; attamen longè altiora sunt in nona, & octaua, quam sint in se prima, & quarta. Item non ob aliam rationem Sidera censenda sunt imbecilla post discessum ab Angulo, deinde in succedenti acquirere vires, in cardine summas obtinere: Igitur maxima portio in proportionales partes diuidenda ad efficaces familiaritates constituendas, non est circulus quilibet ad libitum assumptus, sed circulus motus, & influxus Astrorum, neq; radij sunt partes, & spacia Cæli; sed sunt partes successiuu influxus, & motus: Atque propterea non efficiunt familiaritates, nisi quæ Sidera mouentur, & quæ coniungi possunt, & per eam regionem, qua mouentur; quæ verò non mouentur, perpetuò disiuncta censentur esse, & nullo modo familiaria

Quarto. Ducitur ratio ab effectu: nam radij sunt efficaces, quia in ipsis Astra attingunt quosdam intensiōis qualitatis gradus efficaces, quos gradus non possunt attingere, nisi incipiant intendere qualitatem à primo gradu, seu à principio intensiōis qualitatis: principium autem intensiōis qualitatis fit in coniunctione, cæteri gradus à subsequentibus distantijs; ergo sicut non est possibilis maior intensio qualitatis absq; principio; ita neq; efficaces radij inter Sidera absque coniunctione.

Dicitur tandem in Definitione (Per motum localem) quæ particula cadit super aliam (proportionalis) nam proportio sumi potest primò dupliciter, secundum numerum, & secundum successionem; prima pertinet ad Arithmeticam; posterior multipliciter fit; in motu intensiōis, & remissiōis omnium qualitatum; in quantitate continua; in motu locali; in tempore; in augmentatione, & diminutione; in voce, & sono; atq; rebus omnibus, quæ aliquam successionem admittunt. In casu nostro, proportio familiaritatum Siderum, vt sit efficax, sumi debet ex motu locali, non ex quantitate partium Cæli, vt dixi. Pono autem hanc particulam, vt excludam omnem dimensionem, & omnem distantiam, quæ non sit in motu, & per motum acquisita, & à terminis ipsius motus, & per regionem, seu viam eiusdem motus. Vnde reiicio radios in Æquatore, radios in Zodiaco ad cardines, & Domus; reiicio diuisiones Domorum omnes, præterquam per binas temporales horas iuxta Ptolemæi formam; circulos etiam positionum, & radiorum Monteregij; circulum latitudinis Blanchini, atq; per plura alia, vt suis locis dicam: Volo enim omnem distantiam, & dimensionem, vt sit realis; & efficax, debere sumi, & fieri à terminis ipsius motus Astrorum, & per viam, & regionem motus eorundem: Ab alijs verò quibuscumq;

buscumq; terminis, & per aliam viam, omnem distantiam, & dimensionem esse prorsus inanem, & fictitiam, atq; liberè sumptam, falso peractam.

Quoniam autem tota difficultas inter meam sententiam, & aliorum Auctorum circa omnem à me propositam in hoc Opere Questionem, in eo ferè consistit, quod alij diuidunt Cæli quantitatem, & spacia; ego verò motum Siderum, & eorum realem, & successiuum influxum tantum, & nullo modo quantitatem, & Cæli spacia: Hac de re suis quidem capitibus, & locis agam, & ostendam meam vbiq; sententiam: dicam tamen nunc aliquid in vniversum, ex quo cætera possint euidentius deduci.

Secunda Conclusio. Partes, & spacia Cæli, quatenus talia sunt, vt sic simpliciter, quacumq; proportione diuidantur, fieri tamen propterea non possunt efficaces Causæ; quare neq; possunt fieri efficaces radij, neq; naturales domus, neq; veri situs positionis &c. huiusmodi.

Probatur. Partes, & spacia Cæli, quatenus talia sunt, nihil aliud sunt, nisi pura quantitas; sed pura quantitas non est actiua, ergo &c. minorem censeo negari non posse; nam licet maior, vel minor agentis extensio, magis vel minus agat, id fit non ratione maioris, vel minoris puræ quantitatis, sed ratione maioris, vel minoris extensionis virium agentis; ideoq; posui particulam illam reduplicatiuam (quatenus talia sunt,) quia de partibus, quatenus continent qualitates actiuas, aliter differendum: Maior illa probatur: Partes & spacia Cæli, quatenus talia sunt, non possunt reduci ad aliud prædicamentum, nisi tantum Quantitatis; nam quamuis non possint existere partes & spacia Quantitatis naturaliter sine substantia, & alijs qualitibus; si quantitatem cum substantia, & alijs qualitibus accipiamus, iam non quatenus partes, & spacia sunt, sed quatenus aliud, idest substantia, & qualitas. Deinde partes sunt de essentia quantitatis.

Dices. Partes, & spacia in Cælo sumuntur ad diuisionem, non quatenus talia sunt, idest puræ quantitatis partes; sed quatenus illustrata per lumen Siderum, quod peruenit ad omnes, & singulas Cæli partes; atq; tali ratione diuiduntur, & assumuntur vt sint actiuæ, & efficaces: qua eadem ratione accipiuntur ad omnes diuisiones radiorum, domorum, situum positiones &c. *Ex dicendis patet responsio.*

Tertia Conclusio. Sidera nihil reale ponunt in Cælo per lumen, quod ad cæteras omnes Cæli partes, præter ea, quæ lucent; emittunt. *Probatur primò.* Partes Cæli sunt diaphanæ, seu perspicuæ, sed corpora perspicua non retinent in se ipsis lumen, sed ipsum omninò dimittunt, & concedunt liberè pertransire; ergo nihil reale ponunt Sidera per lumen in ipsis partibus Cæli, solummodo transmittunt lumen per ipsas partes.

Secundò. Si Sidera illuminarent omnes partes Cæli, Sol, sicut illuminat Lunam, & cætera Sidera de communi omnium Philosophorum sententia, illuminaret pari modo omnes Cæli partes; sed constat sensu quod præter Astra, & viam lacteam, cætera partes non lucent; ergo neq; illuminantur à Sole, ergo neq; ab alijs Astris.

Tertiò. Immo si Astra, & Sol illuminarent omnes Cæli partes, Sol non possit

possit transmittere suum lumen ad remota Sidera, sicut sunt fixa; quia interceptantur Orbis Saturni, Iouis, & Martis, qui si retinerent in se Solis lumen; non possent Sidera remota Solis luce perfundi.

Quarid. Si Sidera ponant lumen suum in omnibus Cæli partibus, itaque illuminent vniuersas Cæli partes, lumen minimarum Stellarum, & viæ lacteæ, ad nos peruenire non posset; sed peruenit; ergo falsum est antecedens: Probatum sequela; lumen Solis intensius est, quam sit lumen minimarum Stellarum, & viæ lacteæ; Sed si Sol illuminaret omnes Cæli partes, hoc lumen Solis in omnibus partibus esset intensius; ergo lumen Solis obumbraret omne Cælum, nam sicut in die lumen Solis prohibet ne lumen Stellarum, & Lunæ videatur, ita etiam posset id efficere de nocte: prohibet autem in die, quia aer circa terram densior est propter vapores; & ideo retinet in se lumen Solis, quo deinde prohibet lumen Siderum, ne videatur: Ita similiter, si Cæli partes essent densiores, ita retinerent in se ipsi lumen Solis, sicut retinet inferior aer, luceret nimis, & impedirent, ne viderentur **Astra.**

Diess. Concedendo quidem, quod non omnes Cæli partes recipiant, & retineant in se ipsis lumen Astorum, eo quia sint perspicuæ; Sidera tamen projicere ad inuicem lumen, sicut projiciunt ad nos, quo lumine familiaritatem ad inuicem contrahunt. *Respondeo,* hoc esse refugium inane, & reijciatur infra.

Quarta Conclusio. Quamuis Astra emittant lumen suum ad omnes Cæli partes, & censeantur lumine suo illustrare illas partes; nihilominus tamen partes illæ sic illustratæ, quacumque proportionem diuidantur, fieri non possunt efficaces radij.

Probatum. Radij sunt proportionales partes alicuius circuli secundum communem sententiam, cuius centrum sit in centro Terræ: sed si Sidera in Cælo radij censeantur efficaces ex eo, quod Sidera illustrent vniuersas Cæli partes, iam non apparet quis, vel qualis debeat esse huiusmodi circulus proportionaliter dispartendus; ergo etiam si Sidera illustrent vniuersas Cæli partes; adhuc nequeunt hæc partes fieri efficaces Radij: probatur sequela minoris; a convexo Primum mobilis ad concavum Lunæ interceptitur profunditas maxima omnium orbium Cælorum; quæ si tota illuminatur ab Astris, non apparet in hac profunditate quis, vel qualis debeat esse circulus proportionaliter diuidendus pro radijs: vt apparet in secunda figura, quam infra declarabo. Hic autem

Aduertendum est *Primo:* Quod radij ex communi Mathematicorum sententia sunt Anguli, qui constituuntur in ipsa circumferentia alicuius circuli, non in centro terræ, per lineas perpendiculares ab Astris: nam quamuis Astra linea perpendiculari efficiant alium angulum in centro Terræ, non sumit suam denominationem radius, neque virtutem, neque qualitatem ab angulo centri; sed hæc accipit ab angulo circumferentiæ, quæ efficiant ipsa corpora Siderum: Vt in prima figura Sol, & Luna sunt in sexangulo, non ex eo quod in centro, a, efficiant angulum sexanguli; nam ibi efficiunt angulum trianguli æquilateri, non sexanguli: efficiunt

quidem in circumferentiâ angulum sexanguli; propter quam eorundem radius vocatus est sextilis. Similiter Sol, & Saturnus sunt in triangulo ad inuicem, non ex eo, quod in centro efficiant angulum trianguli æquilateri; nam efficiunt ibi angulum sexanguli; sed quia in circumferentiâ ipsæ Stellæ efficiant angulum trianguli. Solus quadrangulus efficit quadrangulum etiam in centro, vt Sol, & Iuppiter; attamen non fit hostilis quadrangulus ratione anguli recti centri, sed ratione dissimilitudinis Signorum in circumferentiâ secundum Ptolemæi doctrinam. Hæc autem prima figura representat Radios secundum communem Mathematicorum sententiam: Quæ figura postulat necessario circulum, vel orbem; in quo possint accipi radiorum proportionēs.

Secundò. Aduertendum, quod tres circuli, seu orbis ad summum assignari possunt ab aduersarijs ad diuisionem pro radijs: *Concauus Primi Mobilis*; *Circulus per corpus Planetæ respicientis*; & *circulus per corpus Planetæ recipientis* radium; vt in secunda figura, ex communi sententiâ Luna est in quadrato Martis, & è contra, quia Luna est in grad. 0. V. Mars in grad. 0. D. Radius eorum quadratus potest accipi in concauo Primi Mobilis; in proprio suo cuiusq; Sideris intuentis circulo; & in circulo Sideris recipientis radium. Si sumatur in concauo Primi Mobilis, Quadratus Lunæ ad Martem iacitur ad punctum, b, Quadratus Martis ad Lunam ad punctum, c; Si sumatur in circulo proprio intuentis, Quadratus Lunæ est in puncto, f; Quadratus Martis in puncto, e; Tandem si in circulo recipientis radium, Quadratus Lunæ est in corpore Martis, Quadratus Martis in corpore Lunæ. Alij non apparent circuli, vel orbis possibiles, & idonei ad hanc diuisionem, quod si adsint, assignentur.

Quinta Conclusio. Radij sumpti in proprio circulo, seu orbe intuentis Astri, non sunt reales, neq; efficaces; vt quadratus D ad f, & C ad e; Probatur ex dictis; Non tangunt se inuicem Astra his radijs; & non sunt efficaces ex rationibus tertie Conclusionis: Sed neq; fuit vnquam qui radios ita sumperit.

Sexta Conclusio. Radij in circulo, seu orbe Sideris recipientis radium; idest de corpore ad corpus Astri, vt de Luna ad Martem, & è contra, quâuis sint reales, & naturales, & ex supradictis omnibus probabiliores, attamen non sunt efficaces. Hæc Conclusio est directè contra Aduersarij refugium positum in fine rationum tertie conclusionis.

Probatnr Primò. Non sunt proportionales hi radij, & non fiunt aliqua proportione; nam distantia Lunæ a Marte non est latus quadranguli, neq; Luna, & Mars efficiunt angulum rectum, idest quadrangulum æquilateri, cum tamen ex suppositione de communi Mathematicorum sententiâ Mars, & Luna sint ad inuicem in radio quadranguli.

Secundò. Ex hoc Systemate plura sequuntur absurda, vt quod idem radius trinus Martis ad Solem, sit quadratus ad Mercurium; trinus Martis ad Saturnum, sit quadratus ad Venerem; quadratus Iouis ad Solem sit sextilis ad Venerem, atq; plura his similia, quæ implicant, & confusionem efficiunt, vt in eadem secunda figura manifesta sunt; & sanè neque hoc modo quibus radios finxerit vnquam reperiis est.

Remanet ergo differere, an radij sumi debeant in concavo Primi Mobilis: nam Auctores omnes tam antiqui, quam recentiores, censent in Primo Mobile fieri, & sumi debere Siderum radios, & ibi tantum esse efficaces.

Septima Conclusio. Radij, qui ab Astris, prout insident in suis orbibus, projiciuntur ad concavum Primi Mobilis, non possunt esse efficaces. *Probatur primò.* Radij Siderum, prout insident in suis orbibus, iacti ad concavum Primi Mobilis non efficiunt angulum, neq; latus figuræ suæ speciei, sed diversum; ergo non possunt esse efficaces, quia non sunt proportionales: antecedens patet in secunda figura; vbi quadratus Lunæ in puncto, b, non est angulus, neq; latus quadranguli: similiter quadratus Martis in puncto, c, non est angulus, neq; latus quadranguli, ergo non possunt habere effectum similem effectui quadrati, cum non habeant naturam quadrati.

Secundò. Astra radij huiusmodi non se tangunt inuicem; sed opus, ut Astrum recipiens radium accipiat radij virtutem a concavo Primi Mobilis, ad quem Sidus intuens projicit ipsum radium, sed hoc est impossibile, nam Luna distat a Primo Mobile spacio penè immenso, adeo non possit accipere virtutem radij a tam remotis locis.

Tertio. Patet ex tertia conclusione, nam concavus Primi Mobilis est perspicuus &c. ergo non potest sumi dispersendus ad efficaces radios, nam pura quantitas non est activa.

Quartò. Stellæ fixæ maioris censendæ roboris erunt, quam Planetæ, quia proximiores ipsi concavo Primi Mobilis: sed hoc repugnat traditioni gravium Auctorum, & experientiæ, tum demum, communi hominum sententiæ, ergo radij non sunt accipiendi in illo concavo.

Quinto. Si concavus Primi Mobilis sumitur dividendus, quatenus est illuminatus ab Astris, non apparet vbi sit accipiendum initium divisionis ad proportionales partes efficiendas; nam concavus Primi Mobilis sumitur v. g. tanquam pagina, vel tabula, quæ à longè illuminatur à sole, & cæteris astris, in qua non est accipere respectum ad Solem, & Stellas, quia tabula, quatenus est subiecta cum accideat luminis, potest pro libertate prout placuerit dividì: Sic accidit concavo Primi Mobilis, si sumatur dividendus quatenus est spaciū luce Siderum perfusum, & omnium Siderum, & vbiq; reperiantur, iam enim pro libertate dividitur, non ex natura rei: cumq; longissimè distet ab Astris, non potest in eo sumi principium, neq; proportio divisionis ad radios accipiendos.

Dices: initia radiorum sumuntur ab Astris, tanquam si sint in concavo Primi Mobilis: Quare Doctores, ut omnem effugerent difficultatem, posuerunt omnia Sidera, & eorum radios in concavo Primi Mobilis, & ibi sternerunt debere fingi distantias, latus, angulos, coniunctiones, & universas Astrorum familiaritates, eo modo, quæ expositum est in prima figura: ita censent Regiomontanus, Keplerns, Maginus, & omnes, tam recentiores, tum prisce, qui vnanimes, & si diversimodè metiri sint radiorum distantias quoad longum, & latum, tamen in hoc omnes conveniunt

vt in concauo Primi Mobilis Astorum radij sumi debeant, & ibidem etia ipsa Sidera collocari. Contra quam sententiam, pace tantorum numero, & præstantia virorum, sit.

Ostaua Conclusio. Si sumantur radij Siderum in concauo Primi Mobilis ex eo, quod ipsa Sidera collocentur in eodem concauo; efficaces esse non possunt.

Probatur primò. Falsum est ipsa Sidera inherere in concauo Primi Mobilis, ergo etiam id, quod inde sequitur falsum erit; Sed radij accipiuntur in concauo Primi Mobilis non ob aliam rationem, nisi quia ibidem ponuntur ipsa Sidera; hoc falso fingitur; ergo & radij ibidem falso finguntur. Nam profectò verum non est Sidera inherere in concauo Primi Mobilis; ergo neq; verum esse potest, quod inde sequitur: & hoc omninò, & absolute loquendo. Quod si radij falso sumuntur, efficaces esse non possunt.

Secundò. Eadem ferè militant rationes suprapositarum conclusionum; nam vel radij sumuntur ex diuisione partium Primi Mobilis, quatenus partæ partes quantitatis sunt, vel quatenus illuminatæ; Si primum, non sunt efficaces, vt dixi, quia quantitas non est actiua. Secundum falsum est; partes enim Primi Mobilis diaphanæ sunt, & perspicuæ, quæ nõ retinent lumen; nam si non possunt diuidi, nisi quatenus luminosæ, iam diuidi non possunt; quia re vera perspicuæ sunt, non luminosæ, vt sensu patet.

Dices tandem: In quo igitur circulo, aut orbe supersunt accipiendæ proportionales radiorum, & efficiendæ diuisiones? *Respondeo,* quod in nullo circulo, aut orbe; est autem diuidendus successiuus influxus Astorum, de quo partim dictum est, & diffusus dicitur infra suis locis.

Signorum, & Domorum distinctio in Cælo, an realis.

C A P V T D E C I M V M.

VI scientiam de Sideribus oppugnant, & hoc obijciunt, quod scilicet Professores ponant in Cælo plures distinctiones, tanquam sint ibi reales; cum tamen in Cælo nullum appareat talium distinctionum vestigium, & præ cæteris inter Signa Zodiaci, & Domus Cæli: arguunt igitur validissime.

Primò. Non apparent in Cælo hæc distinctiones tam Signorū, quam Domorum, ergo falsæ sunt, & hominum libertate fictæ, & positæ.

Secundò. Omne punctum in superficie terræ habet circulos horizonis, Meridiani, & reliquarum Domorum, diuersos ab alijs punctis: sed puncta in superficie terræ sunt infinita, saltem assignabilia; ergo si circuli illi reales sunt, sequitur dari infinitum reale actu in natura numericum, quod absurdum communiter censetur a Philosophis, his atq; similibus rationibus, & sanè robustissimis, inuehantur.

Prima Conclusio. Distinctio Cardinum, & Domorum est effectus realis Astrorum. *Probatur.* Sidera motu reali oriuntur, occidunt, mediant Cælum &c. quibus distinguunt, & constituunt ortum, & occasum &c. ergo hi sunt effectus reales Astrorum, quos præstant, dum mouentur.

Dices. Ab eadem causa non possunt pendere effectus contrarij, vt ab igne non potest prodici calor, & frigiditas: omnis enim causa agit secundum suam potentiam, & naturam, quæ in se ipsa non includit contrarietatem, ergo Sidera non possunt producere reales effectus contrarios: ortus autem, & occasus, contrarij sunt, sicut etiam culmen, & imum; ergo non possunt esse effectus reales Astrorum. *Respondeo primò,* hoc verum esse tantum in causis vniuocis, non in æquiuocis, sicut sunt Astra, à quibus procedit eiusdem rei generatio, & corruptio, vt sæpius ex Aristotele dictum est. *Secundò,* hoc verum esse in causis eodem modo se semper habentibus; quia idem quatenus idem, idem producit: Astra verò per motum diuersimodè se habent. *Tertiò,* hoc verum esse de effectibus positiuè contrarijs, & se inuicem expellentibus, & corruptentibus: ortus autem, & occasus, sunt contraria ratione motus, & modi illuminandi, quæ non se expellunt; immò contingunt fieri ab eodem Sidere eodem tempore: nam idem Sidus eodem tempore quibusdam terræ locis oritur, alijs verò occidit &c. *Quartò,* possunt fieri ab eadem causa effectus contrarij ratione subiecti, vt Sol liquat pinguis, exsiccatur lutum &c. *Quintò,* possunt procedere effectus contrarij ratione motus, & actionis: nã in omni motu dari debet duo termini à quo, & ad quem; ab vno recedit Mobile, ad alium accedit; recedere autem, & accedere, contraria sunt; & hoc præ cæteris est maximè ad rem nostram.

Secunda Conclusio. Effectus distinctionis Cardinum, & Domorum fit, & recipitur in terræ regionibus. Oportet autem meminisse distinctionem illam, & quam sæpius artuli in ipsa actione, quatenus procedi, à Causa, & quatenus recipitur in subiecto: nam in Causa est a deo eminens, & vniuersalis virtus actiua, vt ad plura subiecta, & ad plures specie, & genere diuersos attingendos effectus extendi possit: quatenus vero recipitur in passo, ita specificatur, vt non alium effectum in specie attingere possit, quam qui specificatur a potentia ipsius subiecti. Quare ortus, & occasus in Astris sunt eminenter, specificantur verò in terra, & in quolibet subiecto, erga quod mouentur ipsa Sidera: nam etiam respectu partium Lunæ, & reliquorum Siderum, Sol occidit, & oritur &c. immo omnia Sidera, quæ ad inuicem mouentur, similiter se habent.

Patet igitur euidentissimè hæc conclusio, etenim eodem momento idè Astrum respectu diuersarum terræ partium oritur, & occidit, mediat Cælum &c. quippe oritur illis terræ partibus, quibus incipit se ipsum manifestare, occidit verò à quibus absconditur, mediat Cælum quibus in media est ab illis punctis distantia: & pariter de cæteris Domibus.

Tertia Conclusio. Cardines, & Domus si Mathematicè spectentur, sunt termini respectiui, & relatiui ad assignatum subiectum. *Explicatur:* Ortus, & Occasus Astrorum sunt successiui: & ex duplici capite: primò ratione successiui motus localis eorumdem, cum enim non nisi per motum localem

Item ori antur, & occidunt, motus verò localis fit successiuus, necessariò sequitur, vt & ortus, & occasus sint res quædam successiuæ: hoc sanè quidem contingit in ipsis Astris, quia motus quoq; localis in ipsis est. Secundo ratione successionis partium subiecti spherici, circa quod mouentur sicut est terra. Ex priori capite Sidera dum mouentur, secum deferunt perpetuo ortum, & occasum pari successione motus, quo mouentur: nam successiuè se manifestant regionibus versus terminum ad quem motus eorum positus; & successiuè se se abscondunt, & euanescent ab illis versus terminum a quo repertis. Ex posteriori verò oriuntur, & occidunt successiuè diuersis terræ partibus, sibi inuicem succedentibus; adeo ut non sit tempus aliquod, quo subsistant in ortu, & occasu, respectu alicuius terræ partis, Quare verè, & realiter oriuntur, & occidunt assignatis terræ partibus, quando verū est dicere, nunc Sidus oritur, vel occidit relatiuè ad hoc punctum superficiæ terræ: Eo prorsus modo, quo verè, & realiter sphaera dum mouetur per planum, tangit ipsum semper in puncto: & contactus quidem realis est, quis enim illum vnquam negaret? puncta autem non sunt actu realia, quia essent infinita, sed tantum per assignationem, & contactum, prout est communis Philosophorum sententia.

Quarta Conclusio. Ortus, & Occasus Astrorom si spectentur physicè sunt initium, & finis influendi lumen, & qualitates partibus terræ, quibus Astra oriuntur, & occidunt. Hęc conclusio patet ex pluribus locis huius operis. Cum verò initium, & finis illuminationis, & influxus qualitatum sint termini reales; sequitur etiam vt situs, & loci, a quibus initium, & finis pendet realis influxus, sint reales.

Quinta Conclusio. Ortus, & Occasus Astrorom, siuè sumantur Physicè, siuè Mathematicè, sunt termini reales quidem, siuè, quantitatis Cæli, siuè influxus Astrorom; attamen in potentia; in actu verò per actualem assignationem puncti in superficie terræ, ad quod referuntur. Cum enim sint termini relatiui ad subiectum, tale esse habent, quale habet ipsum subiectum: Puncta autem in superficie terræ realia sunt, in potentia tamen, actu verò per actualem assignationem. Ex quibus omnibus factis manifestum fit Domorum distinctionem esse effectum realem Siderum erga res inferiores. Sed iam dicamus de distinctione Signorum.

Sexta Conclusio. Signorum distinctio est realis, per realem scilicet Astrorom influxum. Probatur: In Signorum distinctionibus fiunt ab Astris proportionales influxus, sed proportionales influxus sunt reales, ergo &c. minor patet ex dictis alibi: nam proportionalis influxus est efficax, & constituit efficaciam radiorum, & omnium familiaritatum; efficacia autem est influxus realiter distinctus ab influxu inefficaci. Maior verò probatur: Sidera a punctis Mobilibus Zodiaci incipiunt producere qualitates, ergo a punctis proportionalium distantiarum attingunt proportionales gradus qualitatum; sed distinctiones Signorum sunt puncta proportionalium distantiarum, ergo &c. minor hæc probatur. Initium Signi Tauri est in trino ad initium Capricorni, & in sextili ad initium Cancræ: Initium Gemini orū est in trino ad initium Libræ, & in sextili ad initium Arietis, & similiter

reliquis: Etenim a singulis distinctionibus Signorum Astra attingunt proportionales gradus qualitatum; proportionales verò gradus qualitatum sunt efficaces; & efficacia distinguit præcedentem influxum a subsequenti.

Ad primum Argumentum in contrarium Respondeo, quod Ortus, & Occasus Astrorum sunt reales, & successivi, & ideo assignabiles potentia, non assignati actu; idest respectivi ad assignata puncta in terra: quia quæ assignata sunt actu, sunt entia actu distincta, & permanentia, non successiva; successiva autem sunt semper in potentia.

Ad secundum Respondeo, quod omne punctum superficiæ terræ habet Cardines distinctos à reliquis punctis, ea distinctione, qua partes continui distinguuntur ad inuicem; nam vna pars verè, & realiter non est altera; attamen quia continuæ sunt, vnum sunt; sunt autem distinctæ reali potentia.

Ex his colligitur, quid sit respondendum obiectioni Pici Mirandulæ, qua nititur ostendere Annum nullum habere principium, neq; in Æquinoctijs, neq; in Tropicis; quia circuitus Solis est integer circulus, in quo non est principium, neq; finis: Nam licet Solis latitudo sit in integrum circulum, qui principio, & fine caret; attamen in ipso circulo constituit initium influendi qualitates temporum Anni, & diuidit, atq; constituit ipsa tempora, ratione obliquitatis ipsius circuli, vt ait Aristoteles agens de causis perpetuitatis ortus, & interitus rerum: qua obliquitate fit, vt accedat, & recedat, propè sit, & procul, &c. Igitur in illis punctis, in quibus Sol incipit producere qualitates temporum, incipit Anni tempora &c. quæ puncta naturali ratione manifestant aeris futuras mutationes.

Sexus Signorum vnde procedant.

CAPVT VNDECIMUM.

Idetur sanè præ cæteris figmentis in Cælo positis ab Astrologia Professoribus illud maximè inane, Signa nimirum quædam masculini, quædam feminini sexus constitui; nam sexus diuersitas ad proles generationem in animalibus a natura videretur ordinata fuisse: stultum est autem affirmare Signa in Cælo, quædam in masculinum, quædam in femininum sexum ad huiusmodi finem dispertiri: Cum igitur natura nihil frustra producat, & sexus discrimen in Cælo ad nullum finem dirigatur; vtique licet inferre prorsus fictitium esse, & inane in Signis Cæli similem distinctionem pòtere; Deinde nulla apparet ratio distinctionis sexus inter Signa, etiam si spectentur tanquam causæ talis effectus erga res inferiores.

Conclusio. Signa Zodiaci differunt inter se secundum sexum: ita tamen vt non ex reali sexu, quemadmodum hæc animalia, sed ex virtute, quam continent, qualitatum actiuarum, & passiuarum. Signa quidem distingui inter se ratione efficaciz graduum qualitatum ostensum est suo loco.

Præbatur Conclusio. Illa signa, quæ proportionalem habent distantiam

ad

ad puncta initii, & finis productionis qualitatum actiuarum, obtinent virtutem actiuam, quia sunt efficacia in qualitatibus actiuis; ergo masculina sunt: quæ verò habent proportionalem distantiam ad puncta initii, & finis productionis qualitatum passiuarum, obtinent virtutem passiuam, quia sunt efficacia in qualitatibus passiuis, ergo fœminina sunt. Sed initium, & finis productionis qualitatum actiuarum sunt exordium Signi Arietis, & Libræ, ergo Signa, quæ habent proportionalem distantiam ad hæc puncta, obtinent virtutem actiuam masculinam, & diurnam: Item initium, & finis productionis qualitatum passiuarum sunt exordium Caneri, & Capricorni; ergo Signa, quæ habent proportionalem distantiam ad hæc puncta, obtinent virtutem passiuam, fœmininam, & nocturnam; Vt Signa Geminorum, Leonis, Sagittarii, & Aquarii habent proportionalem distantiam ad Arietem, & Libram; ergo efficacia sunt in qualitatibus actiuis, ergo masculina sunt, & diurna: Similiter se habent Signa Tauri, Virginis, Scorpii, & Piscium ad Capricornum, & Cancrum, ergo sunt efficacia in qualitatibus passiuis; ergo fœminina sunt, & nocturna.

Diceret forsitan Picus: Distantia quadrati est efficax, attamen fit inter Signa sexu dissimilia, ergo nulla est ratio allata. Respondeo, quod distantia Quadrati etiam constitueret Signa eiusdem sexus, nisi Signum in quadrato repertum, iam constitutum fuisset in altero sexu ratione proportionalium distantiarum ad Signa sui sexus, & qualitatis: Vt Arietis, & Libræ proculdubio sunt signa masculina quia sunt initium qualitatum actiuarum: item Capricornus, & Cancer vtique sunt signa fœminina, quia sunt initium qualitatum passiuarum: quare licet hæc Signa sint in Quadrato ad illa, neque tamen propterea deponunt hæc innatam qualitatem passiuam, neque illa actiuam: & similiter de reliquis signis. Deinde sicut Quartæ Zodiaci, & Mundi, dispositæ sunt quemadmodum conuenit ordini Vniuersi, vt vna virtutem habeat masculinam, altera fœmininam, & hoc tum ratione Signorum in punctis mobilibus existentium, tum ratione qualitatis in ipsis quartis prædominantis: Ita similiter idem ordo postulat, vt & signa alternatim disponantur.

Proprietatum luminis Astrorum effectus connaturales in specie.

CAPITULUM DVODECIMVM.

Idem est cap. 2. duas esse principales proprietates luminis Astrorum, intensiorem, & extensionem: dictum etiam cap. 7. qui sint effectus in genere proprietatum, & passionum, & quot sint proprietates, & passionum ipsorum effectuum. Nunc quæro in specie, quæ sint proprietates, & passionum in effectibus, pendentes ab intensiōe, & extensione luminis: Non loquor autem de motu ad quantitatem; id est de augmentatione, & dimi-

Diminutione; neq; de motu intensiōis, & remissionis, quia hæc sunt passiōes; de quibus dicam postea: Sed data qualibet extensione, & dato quolibet gradu intensiōis lucis, quero, quæ sit virtus eorum actiua, siue qui sint eorum connaturales effectus in specie: Rursus non specto extensionem, & intensiōem lucis Astrorum veras, & reales, quæ in ipsis Astris sunt, sed apparentes, sicut dixi cap. 4.

Prima Conclusio. Ab intensiōe lucis Astrorum procedit qualitas, quatenus actiua: siue dicam; effectus intensiōis lucis Astrorum est qualitas, quatenus actiua.

Probatur primò. Omnis qualitas, quatenus intensa est, est actiua: sed ab intensiōe lucis Astrorum procedit qualitas quatenus intensa: ergo ab intensiōe lucis Astrorum procedit qualitas quatenus actiua: probatur maior: Omnis qualitas quo magis intensa est, est magis actiua, quo minus intensa, minus actiua: adeo ut si nullam habeat intensiōem, nullam habeat actiuitatem: si summam habeat intensiōem, summam habeat actiuitatem; ergo omnis qualitas, quatenus intensa est, est actiua: Minor verò patet ex dictis cap. 7: tum etiam experientia; nam lux Solis producit calorem: & si eius lux intendatur per congregationem radiorum efficit semper maiorem calorem vsq; ad ignem etiam, ergo &c.

Secundò. Qualitas, non nisi quatenus intensa est, efficit motum alterationis; ergo quatenus intensa est, est actiua, ergo ab intensiōe procedit actiuitas: probatur antecedens: eadem qualitas efficit motum alterationis secundum eandem in specie qualitatem, scilicet alterando ab vno ad alterum gradum, & non nisi ratione intensiōis; quia secundum eandem qualitatem, absq; eo, quod variet speciem qualitatis, sed tantum alterando secundum gradus intensiōis, ergo &c.

Tertiò. Maior, & minor actiuitas eiusdem in specie qualitatis in subiectis de cætero paribus, non potest procedere aliunde, nisi à maiori, vel minori intensiōe qualitatis; ergo actiuitas qualitatis ab intensiōe ducit originem.

Ex his ergo satis notum fit, quod ab intensiōe lucis Siderum procedat qualitas quatenus actiua; siue etiam dicamus, quod qualitas quatenus actiua est, sit effectus intensiōis lucis Astrorum.

Secunda Conclusio. Ab extensione lucis Astrorum procedit qualitas quatenus passiuæ: siue dicam, effectus extensionis, luminis Astrorum est qualitas quatenus passiuæ.

Patet primò: Nam Astra non recipiunt lumen, id est non patiuntur ab inuicem illuminationem, nisi ratione extensionis: omne enim subiectum sit passibile per extensionem, sicut est communis Philosophorum sententia: ergo ab extensione procedit passibilitas, tam in rebus inferioribus, quam in causis cælestibus: sed proprietates, & passiōes causarum cause sunt proprietatum, & passiōum in effectibus, vt dictum est cap. 7. ergo extensio luminis, & passibilitas in Astris, causa est extensionis, & qualitatis passibilis in rebus inferioribus. Hinc autem emergit ratio, quare *Ptolémæus* cap. de morbis corporis lib. 3. dicit, quod animalium corpora pendant a Sole, &

Luna, quia scilicet luminaria agunt secundum maiorem extensionem, quæ sit inter Sidera: & sanè quidem nunquam patitur corpus bonam, vel malam valetudinem, nisi dependenter a felici, vel infelici luminarium dispositione: nam luminaria maiora nobis apparent præ omnibus Astris; Astra verò agere in hæc inferiora secundum apparentem extensionem, & non secundum veram, iam probatum est.

Secundò. Patet evidentissimis experientijs ex Lunæ augmento, & decremento; nam in augmento eius luminis augentur secundum quantum, & humidum res inferiores: è contra, in decremento diminuuntur, & exsiccantur: & ex eius plenitudine sequuntur effectus maioris copię materiæ, & humiditatis, quæ est qualitas passiva, è contra, ex eius luminis paruitate sequuntur effectus parvæ materiæ, & humoris; vt evidentissimum est in Ostreis, Conchilijs, Canceris, & similibus: in Arboribus, herbis, frugibus, Maris fluxu, & refluxu, in ægritudinibus, atq; rebus vniuersis, quamuis in aliquibus magis, in alijs minus cognoscatur. Res expositæ ad lumen Lunæ magis plenæ magis humescunt &c.

Tertiò. Patet etiam ex augmento lucis Solis: nam duo tempora, scilicet Hyemis, & Veris, humida communiter à Ptolomeo, Aristotele, & omnibus Philosophis, prout experientia comprobat, censentur esse; maxime Ver, in quo augentur omnes fruges, & ad generationem alliciuntur vniuersa mixta: augmentum autem, & ad generationem allici, ex copia humoris pendent: sed in his temporibus augentur dies, ergo ex augmento lucis procedit copia materiæ, humiditatis, & qualitatis passivæ.

Quartò. Tandem probatur auctoritate Ptolomæi, qui cap. de viribus Errantium lib. 1. agens de Luna dicit, quod madefacit, eo quod feratur proximè terram, vnde humidæ exhalationes exeunt: Quod non debet sic intelligi, vt Luna ideo humectet, quia patitur prius humiditatem à terræ humidis exhalationibus: nam talis sensus inuoluit circulum impossibilem; Sic enim Luna humectaret terram, & terra Lunam: idemq; quarequis idem esset effectus, & causa, saltem mediata; idem esset prius, & posterius, tum natura, tum tempore, respectu eiusdem: Astra essent alterabilia secundum qualitates elementares, & à rebus inferioribus; atq; plura similia contingerent prorsus absurda. Sensus igitur Ptolomæi est in hoc loco: Eo quod Luna feratur proximè terram, apparet latæ magnitudinis; inde est, vt exeant humidæ exhalationes: nam particula (vnde) non est aduerbium loci, sed Causæ.

Et quod talis sit sensus Ptolomæi in allato textu, patet euidenter ex his, quæ in eodem capite paulo infra subinfert; vbi agens de Venere, hæc habet; *Stella Veneris eosdem habet effectus, quod quidem ad temperationem attinet, quos Iuppiter: sed ratio diuersa: nam quod vicina est Soli, non nihil calidifica; sed multo vehementius humectat, quemadmodum & Luna, propterea quod ingenti luce prædita, attrahit exhalationem humidam à proximis terra locis; ergo ingens lux humiditatem suscitatur; ergo, quæ supra dixerat de Luna, in hoc sensu, quem nunc subiecit, intelligenda sunt, sicut ipsemet declarat dicens, tem in Venere sicut in Luna, se habere: adeout Luna madefaciat, eo quod, quia proximè*

tērram feratur, appareat ingentis luminis; nam aliās Luna est ferè omnium Siderum secundum extensionem minima.

Sunt autem hæ duæ conclusiones maximè concinnæ rerum vniuersitati, nam duæ sunt naturæ in cunctis rebus, sicut dictum est *cap. 8.* vna passiuæ altera actiua, vt primæ partes substantiæ sunt materia, & forma, illa pura est potentia passiuæ, hæc purus actus actiuus; primæ accidentia sunt quantitas, & qualitas, idest accidens quatenus extensum est, & accidens quatenus intensum; illud passiuum est, hoc verò actiuum: inter animantia mas, & femina: tempus habet diem, & noctem: actio requirit agens, & patiens: & similiter in cunctis rebus: Quemadmodum verò omnes actiuæ qualitates se tenent ex parte formæ, ita passiuæ ex parte materiæ: & sicut qualitates actiuæ sunt causæ qualitatum actiuarum; ita qualitates passiuæ sunt principia qualitatum passiuarum. Etenim omnes qualitates reducuntur ad primas quatuor secundum Aristotelem, & communem Philosophorum sententiam: ergo omnes actiuæ ad primas actiuas, omnes passiuæ ad primas passiuas: adeont actiuæ talem habeant connexionem ad inuicem, vt vna ab altera pendeat, vt secundæ qualitates à primis originem habent: ita similiter qualitates passiuæ talem habent connexionem ad inuicem, vt vna ab altera pendeat, & omnes à quantitate originem ducant; vt raritas à minori quantitate materiæ sub magnis dimensionibus: leuitas à raritate; humiditas à facili terminatione ipsius quantitatis &c. ergo qualitates actiuæ causæ sunt qualitatum actiuarum; qualitates passiuæ sunt principia passiuarum qualitatum: ergo qualitas, quatenus intensa est, producit qualitatem actiuam; quatenus extensa, passiuam.

Ex dictis colligitur primò, quod in rebus inferioribus omnis effectus actiuæ naturæ referatur, tanquam ad suam causam, ad lumen Solis, quatenus intensum est: Vt quod calor vitalis vniuersi generis viuentium cum suis operationibus referatur ad Solem; quamobrem viuentia potissimum & generentur, & renouiscant in augmento lucis Solis, quod fit tempore Veris in Anno, & mane in Die; item masculinum genus, Reges, Principes, Paterfamilias, atq; huiusmodi; inter primas verò qualitates calor, & frigiditas, quæ ab Aristotele qualitates actiuæ censentur esse: hæ omnes ad Solis lumen, quatenus intensum est, referuntur, tanquam ad suam connaturalem causam.

Secundò. Colligitur, quod omnis effectus passiuæ naturæ referatur ad extensionem luminis Astrorum, tanquam ad suam connaturalem causam: Vt, quod humiditas radicalis vniuersi generis viuentium, cum omni sua ratione patiendi sub vitali calore ad operationes vitales exercendas, referatur maximè ad Lunam: item femininum genus, Regina, Vicegerentes, Mater familias, & huiusmodi; inter primas verò qualitates, humiditas, & siccitas, quæ ab Aristotele passiuæ qualitates habentur; inter substantias verò materia prima, cum omnibus suis passionibus, de quibus dictum est *cap. 8.* Igitur prima rerum omnium distinctio in naturam actiuam, & passiuam, pendet ab his duabus principalibus proprietatibus lucis Astrorum, quæ sunt intensio, & extensio.

: Cauendum tamen est, quod tam intensio, quam extensio luminis adest in utroq; luminari; immò etiam in omnibus Astris: verumtamen in Sole virtus intensiois luminis præualet nimis supra virtutem extensionis; in Luna extensio luminis admodum exilis est, quare in ipsa præualet virtus extensionis.

Cum autem intensio, & extensio lucis Solis, & Lunæ, sint causæ manifestationis, & communicationis sensibus omnium rerum, quæ aliàs non fierent manifestæ, neq; secundum colores, neq; secundum figuras, neq; secundum reliquas qualitates, non modo ratione ipsius lucis, quæ visui manifesta et obiecta, sed etiam ratione cuiusvis actus, & qualitatis, quæ statum luminarium sequuntur quoad suum esse, & exitum ad actum: fit, vt intensio, & extensio lucis Solis, & Lunæ, sint causæ publicationis omnium rerum; vt qualitatum animi, famæ, actionum, & cæterarum rerum naturalium hominis; hinc Regna, & Gubernacula à luminaribus pendent, quæ secundum famam, & qualitates animi donantur: hinc publica bona, hinc etiam publica mala, ipsa mors iuxta Ptolomæi præcepta; hinc sexus distinctio; hinc animi dotes; hinc forma corporis, & valerudo &c. Nam si loquamur exempli gratia de fortuna honoris, de qua *Ptolomæus agit cap. 2. lib. 4.* Luminaria, quia dant prima vitæ principia, si sint in signis masculinis, dant virilia, & actiua; si sint in Angulis, intendunt has qualitates: at verò ex actiuitate, & intensioe necessariò sequitur manifestatio; nam qualitas nimis actiua, ex ipsa actione se manifestat: Quod si luminaria sint in familiaritate Siderum temperatæ naturæ, temperatas reddunt actiones, si in temperatæ, intemperatas, & infelices: Quare luminaria in Angulis, & signis masculinis summam felicitatem, vel summam infelicitatem præstant, vel etiam inconstantem: in cadentibus non adeò manifestant; in femininis signis, & nullius familiaritate, minus manifestant, efficiunt enim otiosas mentes famineas, & nullius penè actiuitatis. Hinc patet, quam consona sit rationi, & naturæ rebus Ptolomæi doctrina, tam circa rem hanc, quam circa cæteras, quando loquitur de Luminaribus. Sed dicamus de reliquis proprietatibus lucis Astroborum.

De Coloribus agam ex professo cap. sequenti: Aliæ verò proprietates sunt Figura, dispositio localis, scintillatio, obscuritas, nebulositas, mutatio coloris, sicut in Mercurio, & in nouis Phænomenis, in quibus etiam mutatur extensio, & Figura.

Figura dupliciter contingit, primò in ipso corpore luminoso, vt in Luna, quasi facies animalis apparet: Similiter Crinitæ, & aliæ impressiones Meteorologicæ ad Figuram aliquam accedunt. Secundò modo ex plurius Siderum locali dispositione, sicut contingit in Stellis fixis, quarum aliæ constituunt Figuram vnus animalis, aliæ alterius: utroq; modo similes cuiq; Figuræ effectus producent superiores causæ, sicut insinuat *Ptolomæus cap. de Signis masculinis, & femininis, cap. de Crinitis, & alibi.* Scintillatio producit micantes effectus, qui quodam modo ex intensioe virtutis actiuae relaciant. Obscuritas, & nebulositas obscuritatem, & tenebras. Mutatio coloris, & formæ mutationem naturæ, & inconstantiam. Quarum om-

omnium ratio ex dictis colligitur, idest ex relatione qualitatum passiuarum ad extensionem, actiuarum ad intensiorem, proprietatum ad proprietates &c.

Effectus colorum Lucis Siderum.

CAPUT TERTIUM DECIMUM.

Robatum est, quod lux Astrorum, quatenus est intensa, & extenta, exhibeat primam rerum omnium distinctionem in genus actiuum, & passiuum: Superest inuestigare causas diuersarum naturarum in utroque genere: Cum enim actiuitas, & passibilitas communes sint vniuersis corporibus, & qualitibus sublunariis, & ipsa corpora, & qualitates differant inter se secundum naturam, & proprietates, sicut dictum est cap. 8. opus est cognoscere in Caelo causas huius diuersitatis naturae, & proprietatum.

Et sane quidem natura, & proprietates effectuum comproducentur cum ipsis effectibus, eo quod esse, & esse quale, simul fiant, & pendeant ab eadem causa; quare videtur, quod etiam in Astris causa diuersitatis naturae, & proprietatum iunctae sint cum causis effectuum; causae autem effectuum sunt lumen Siderum, ut dictum est cap. 1. Etenim natura, & proprietates effectuum pendent ab eadem virtute instrumentali Siderum, in qua si continetur esse, de maiori ad minus sequitur, ut eo magis contineatur esse quale: Igitur cum ipso Siderum lumine videtur debere esse iuncta causa diuersitatis naturae, & proprietatum rerum actiuarum, & passiuarum: At vero cum lumine Siderum nihil aliud apparet coniunctum, nisi colores: Praeterea causa diuersitatis, & proprietatis rerum opus est, ut in Caelo sit plurium naturarum, & proprietatum; & hoc, ut diuersa producere possit; eo quod idem, quatenus idem, idem producere natum sit, ut saepius attuli ex *Arist.* Nihil autem aliud apparet in Astris, quod inter ipsa diuersitatem admittat, post intensiorem, & extensionem, de quibus iam dictum est; & praeter motum, de quo infra dicendum, nisi colores.

Prima Conclusio. Diuersitas colorum luminis in Astris importat diuersitatem effectuum in rebus inferioribus.

Probatum primo. Deus, & natura nihil frustra producent; cum vero Sideribus datum sit lumen, quo tanquam instrumento agant in haec inferiora, non possumus censere, quod diuersitas qualitatum in ipso lumine sit otiosa, & quod varij colores in Astris frustra positi fuerint.

Secundo. In sublunariis diuersitas colorum est signum diuersitatis naturae, & qualitatum rerum, ergo etiam in Astris: probatur consequens: Non adest ratio disparitatis, quod si colorum diuersitas in effectibus sit signum diuersitatis naturae, & qualitatum eorundem effectuum; in causis quoque diuersitas colorum non sit signum diuersitatis naturae, & qualitatum actiuarum: & si in rebus productis colores sunt effectus subordinati effectui prin-

principali, siue coeffectus, in causis quoq; non sint causæ subordinatæ principalibus causis, & concausæ: ergo si in rebus inferioribus diuersitas colorum est signum diuersitatis naturæ, & qualitatum, prout etiam omnes Philosophi concedunt, & ostendit *Aristoteles in Phisognomica, in Metheoris, & alibi*, consequens est, vt etiam in Astris &c.

Tertiò. Inter causam, & effectum est talis ordo, vt proprietates, & natura causæ producant proprietates, & naturam effectuum; sed colores sunt proprii cuiq; Siderum, ergo produunt similes proprietates in effectibus: maior propositio patet ex dictis *cap. 7.* modus enim agendi sequitur modum essendi: cum verò in modo essendi includantur proprietates, & natura, sequitur, vt proprietates, & natura effectuum dicant ordinem, & sequantur proprietates, & naturam suarum causarum.

Quartò. Auctoritate *Ptolemæi*, qui *lib. 1. cap. de natura Erraticarum, & lib. 2.* agens ex professo de coloribus in deliquijs, & crinitis; spectat colores ad cognoscendam in causis superioribus naturam effectuum rerum inferiorum.

Secunda Conclusio. Duo primi colores aureus, & albus, qui sunt in Sole, & Luna, idem valent, quod intensio, & extensio luminis; idest efficiunt eandem distinctionem, de qua dictum est præcedenti capite.

Probatür primò. Ex dictis *cap. 8. de coloribus*: nam albedo inter colores est pars subiectiua, & passiuæ, sicut extensio; aureus autem est pars actiuæ sicut intensio: ergo idem valent, quod extensio, & intensio.

Secundò. Color aureus fit etiam ex intensione lucis, quod patet in congregatione, & densatione radiorum; etenim cuiusuis lucis fiat congregatio per vitrum conuexum, vel speculum concauum, lux congregata apparet intensioris coloris aurei, quam in radijs rectis. Albus quoq; color fit ex rarefactione, & disgregatione lucis; disgregatio autem fit ex acquisitione maioris extensionis, patet ex vitro disgregante lucem ad maiorem ambitum; emergit enim lux pallidior, & magis alba, quam in radijs rectis.

Ex hoc autem sequitur, quod nigredo, & tenebræ efficiant siccitatem, & frigiditatem, contrariorum enim contrariæ causæ; nigredo autem opponitur albedini, & tenebræ opponuntur lumini, seu colori aureo: colorem enim aureum lumen voco, quia ab intensione luminis procedit, sicut dixi *cap. 8.*

Tertia Conclusio. Color aureus, & albus, qui sunt in Sole, & Luna, magis peculiariter significant res puræ, simplicis, & præstantis naturæ: albus quidem in genere passiuo, aureus autem in genere actiuo. Patet primò ex natura Auri, & Argenti, quæ, si non sint alijs metallis permixta, adeo pura, & præstantia sunt, vt nullus liquor, nullumq; tempus illa maculare possit: cum enim in se nihil imperfectionis contineant, neq; ad extra emittere possunt, quare neq; olent. Patet etiam in rebus, quæ lauantur, & mundantur; nam ad albedinem, & aureum colorem inclinant omnia.

Secundò. Patet: nam Sol est causa maximè actiuæ, & indifferens ad omnia genera rerum: dat enim vitam, & esse cunctis rebus; quod est actus formalis, & caueas semper, quod quando loquor de forma, in homine intelligo de formis partialibus, & materialibus membrorum, non de anima, sicut dixi

dixi cap. 8.) Similiter Luna est causa disponens primum principium passivum constarum rerum indifferentem: hæc verò principia præstantioris, & simplicioris naturæ sunt cunctis rebus, ergo &c.

Quarta Conclusio. Colores lucis Astrorum sunt causæ qualitatum in effectibus rerum inferiorum, pro qua intelligenda cavendum est, quod dixi cap. 8. in rebus inferioribus reperiri materiam, & formam materialem; deinde qualitates: forma, & materia pendent ab intensione, & extensione luminis, sicut dixi cap. præced. Nunc dico, quod colores luminis Astrorum sunt causæ qualitatum in effectibus.

Probatur primò. Astra post intensiorem, & extensionem, non differunt inter se, nisi per colores; sed in effectibus post differentiam specificam, & numericam, non producunt nisi differentes qualitates, ergo per colores efficiunt diversas, & differentes qualitates. Iam enim nullo alio modo differunt Astra inter se, nisi per colores; opus est autem, ut diversos effectus non nisi per diversam virtutem producant, quia idem, quatenus idem, idem efficit; è contra, diversorum diversæ causæ, sicut & contrariarum contrariæ, ut docet Philosophus.

Secundò. Nihil censendum est otiosum in Astris, sicut dixi: ergo colores aliquam virtutem habent activam; sed non potest esse, nisi qualitatum, ergo &c.

Obijciens. Alibi dictum est, quod idem Sidus producit omnes quatuor primas qualitates, ratione quatuor modorum illuminandi, & influendi, ergo non est opus, ut colores aliquid producant. *Respondet ex dictis cap. 8.* quod plura sunt genera quatuor primarum qualitatum, quæ necessariò postulant diversas causas: Quodlibet quidem Astrum producit omnes quatuor primas qualitates, sicut alibi dixi, & docet *Ptolemæus*, sed in suo genere, secundum scilicet suam naturam, quæ à colore luminis pendet in agendo.

Ex his colligitur primò, quod color aureus Solis, quia est cum intensione luminis, tribuat activitatem, & virtutem formis substantialibus materialibus: quare à Sole ducant originem omnia bona, quæ actum formalem sequuntur.

Secundò. Colligitur, quod color albus Lunæ, quia est cum extensione, efficiat qualitates, & passiones, quæ materiam, & quantitatem sequuntur; ut humiditatem, raritatem, tenuitatem, cum suis contrariis &c.

Tertiò. Quod color ceruleus, & croceus, quales sunt in Iove, & Venere, qui colores mixti sunt ex albo, & aureo, indicent naturam temperatam ex calore, & humiditate, in ceruleo quidem prædominante calore, in croceo humiditate: ideoque hi duo planetae ambo dant bonum vtile, & delectabile, Iuppiter verò magis vtile, Venus magis delectabile: ille disponit elementum Aeris, Venus Aquæ: ille masculus est propter maiorem calorem, Venus feminea est propter maiorem humiditatem.

Quartò. Quod color plumbeus, & sandens, quales sunt in Saturno, & Marte, indicent naturam intemperatam ex frigore quidem, & siccitate in Saturno, ex ariditate, & æstu in Marte: & Saturnus magis frigidus est, quam siccus,

ficcus, ideo masculinus, & disponit elementum Terre: Mars vero magis aridus est, quam calidus, ideo ad femininam naturam inclinatur, & disponit elementum Ignis.

Quinto. Tandem, quod color instabilis, & mutationi obnoxius, qualis est in Mercurio, indicet instabilem, & inconstantem naturam.

Hec etiam omnia patent auctoritate Ptolemæi ex cap. de natura Erraticarum lib. 1. Deinde ex ijs, quæ alibi dicta sunt, manifesta sunt.

De motu locali Siderum, & Passionibus, quæ ipsum sequuntur.

CAPVT QVARTVM DECIMVM.

Motus quidem Siderum localis de se, ut dixi cap. 1. non potest esse causa alicuius effectus in sublunariis, quia non est productivus alicuius qualitatis; sed ad summum dici potest causa, vel potius conditio necessario requisita ad passiones luminis Astrorum, quas cap. 2. ex Aristotele enumeravi, quæ sunt accessus, recessus, propè, & procul esse; inceptio, continuitas, augmentatio, diminutio, & defectus luminis; quatum passionum in hoc capite, qui sunt conaturalis effectus, perquirere instituo.

Primo Conclusio. In uniuersum actio pendens ab his luminis passionibus, sequitur easdem passiones, sicut dixi cap. 7. ut ex accessu, & recessu, sequitur accessus, & recessus actionis, ex propè, & procul esse, quod actio propè, & procul sit: ex inceptio, initium actionis, ex continuitate continuitas, ex augmento augmentum &c.

De actione quidem quatenus procedit ab Astris, quæ est virtus in ipsis actiua, patet hæc conclusio: nam virtus actiua Siderum, quæ est semper eum ipsis Astris, sequitur eorum singulas passiones, & modum essendi, ut alias dixi; etenim repugnat, ut virtus, quæ est in ipsis Astris, aliter se habeat, quam se habent ipsa Sidera; De actione vero, quæ recipitur in passio, de qua dictum est cap. 4. similiter patet, quia actio, quæ recipitur in passio, est ipsa eadem virtus Astrorum, tantum eum adiecto modi essendi, & recipiendi ipsius subiecti passibilis, ergo omnis actio etiam in subiecto passibili, primo quidem semper sequitur modum essendi ipsius causæ; deinde modum essendi, & recipiendi ipsius subiecti passibilis.

Cauendum autem est, quod accessus, & recessus Astrorum propè, & procul fieri duobus modis contingit; primo ratione decliuitatis Zodiaci, cuius meminit Aristoteles loco sæpius allegato: nam Astra, dum a partibus Zodiaci remotioribus a nostro vertice ad propinquiores accedunt, propè fiunt: contra, a propinquoibus recedendo ad remotiores, longè fiunt: Secundo, ratione eccentrici, & Epicycli; nam a superioribus locis, quæ Apogæa vocantur, ad inferiora, quæ Perigæa, descendendo ad nos accedunt,

dunt, & propè fiunt: e contra, ab inferioribus ad superiora accedendo recedunt, & longè fiunt.

Secunda Conclusio. Ex accessu, & propè fieri Siderum, sequitur augmentatio luminis secundum extensionem: Patet hæc conclusio: nam ex accessu per descensum ab Apogæis Astra maiora semper apparent; ex accessu a remotioribus Zodiaci partibus diutius successine semper supra terram lucent; acquirunt enim successinè semper maiorem arcum diurnum: Quare, e contra, ex recessu sequitur diminutio. Constat euentissimè hæc conclusio ex dictis cap. 4.

Tertia Conclusio. Ex augmentatione luminis secundum extensionem consequitur deinde etiam maior intensio luminis secundum gradus. Patet primò experientia in Luna, quæ in Plenilunio intensiorem lucem efficit, quam circa Nouilunium. *Secundò* ratione; nam ex maiori propinquitate intensior lux communicatur ex doctrina spheræ actiuitatis. *Tertiò*, ex diuturniori illuminatione, intensior fit inde effectus procedens; vt intensiores calores fiunt. *Æstate*, eo quod Sol diutius manens supra terram, diuturniori tempore, idest maiori arcu diurno, illuminat nostrum hemispherium, quam Hyeme.

Quarta Conclusio. Ex augmentatione luminis secundum extensionem sequitur augmentum humiditatis: siuè dicamus augmentatio luminis secundum extensionem est causa humiditatis.

Probatur primè ex dictis cap. 12. nam lumen, quatenus extensum est, efficit humiditatem, ergo dum augetur extensinè, auget humiditatem.

Secundò auctoritate Ptolemæi lib. 1. cap. quid valeant configurationes erga Solem; ubi dicit, quod Luna in prima quarta post coniunctionem cum Sole efficit maximè humiditatem, in secunda calorem, in tertia siccitatem, & in quarta frigiditatem: idem asserit de tribus superioribus; hæc autem ita intelligenda sunt, vt semper fiat coniugatio duarum qualitatum, sed tamen præualeat vna qualitas, illa scilicet, quam dicit, ideoq; addidit particulam maximè: nam efficiunt humiditatem per totum semicirculum a coniunctione, vsq; ad oppositionem cum Sole, & inde in alio semicirculo, vsq; ad coniunctionem efficiunt siccitatem: sed a coniunctione cum Sole, vsq; ad oppositionem, augetur lumine secundum extensionem; quod in Luna maximè constat visu, & in reliquis etiam, sed minus, cum enim descendunt ab Apogæo Epicycli ad Perigæum, maiores nobis secundum extensionem semper apparent, quia sunt nobis semper propinquiores; minores e contra, dum ascendunt, quia semper remotiores; ergo ex augmento luminis secundum extensionem, sequitur augmentum humiditatis.

Rursus Ptolemæus lib. 1. cap. de Annis temporibus dicit, quod Ver habeat plurimum humiditatis, Æstas caloris, Autumnus siccitatis, & Hyems frigiditatis, quæ item intelligenda sunt, vt in singulis temporibus fiat coniugatio duarum qualitatum, præualeat tamen vna, quam innuit: adeo ut semicirculus a puncto tropico Hyemali, vsq; ad tropicum Æstiuum, efficiat humiditatem, reliquus siccitatem: Sed in illo semicirculo augetur lux dierum secundum extensionem; augetur enim quantitas dierum, ergo

augmentum lucis secundum extensionem est causa humiditatis.

Quinta Conclusio. Ex maiori intensione luminis sequitur maior calor. Patet primò ex dictis *cap. 12.* Secundo, experientia in congregatione radiorum, & in Anni temporibus; nam Æstate, quando Solis lux nobis intensior communicatur, tum ratione altitudinis, seu propinquitatis ad verticem, tum ratione diuturnioris per diem illuminationis experimur intensiorem calorem. Et sanè quidem hæc conclusio negari non potest, quippe quæ constat evidentiſſimè, & non solum in lumine Siderum, sed etiam in luce ignis.

Ex contrarijs autem contraria pari ratione colligere possumus, quia contrariorum contrariæ causæ, ut sæpè ait *Aristoteles*, maximè in hoc proposito agens de causis perpetuitatis ortus, & interitus rerum. Quare ex recessu, & longè fieri sequitur diminutio luminis &c. & ex diminutione secundum extensum, sequitur siccitas, ex remissione secundum gradus intensiõis, frigiditas.

Hæc etiam omnia comprobantur auctoritate *Aristotelis* a me allata *supra cap. 2. ex generat. text. 56.* ubi perquirat causas perpetuitatis ortus, & interitus rerum. Et primò quidem supponit demonstratum generationem, & corruptionem rerum esse continuam. Secundo harum rerum causam esse lationem. Tertio, quod vna latio non sufficit, quia effectus, idest ortus, & interitus contrarij sunt, idem autem, & similiter se habens, semper idem natum est efficere: quare ex vna latione sequeretur semper, aut generatio, aut corruptio: oportet autem, ait multos esse, & contrarios motus, quia contrariorum contraria causa. Ideoq; non prima latio causa generationis, & corruptionis est, sed qua secundum obliquum circum, prima latio est motus Primi Mobilis, cum omnibus Astris ab ortu ad occasum &c. quæ sanè non est causa ortus, & interitus rerum, qui fiunt per Annum, de quibus loquitur ibi Philosophus, sed eorum, quæ fiunt in die; generationis autem, & interitus rerum per Annum causa est motus secundum obliquum circum, qui est Zodiacus, in hac enim continuum vnum est, & moveri duobus motibus, sed profectò contingit etiam in die moveri duobus motibus, idest accessus, & recessus, atq; propè, & procul fieri, quos non animadvertit Philosophus, quia non erant ad rem suam, dum inquireret causas generationis, & corruptionis annuæ. Neesse enim si erit semper continua generatio, & corruptio, semper aliquid moveri, ut non deficient ipsa transmutationes, correlativa sunt hæc: nam si effectus est continuus, sequitur, ut etiam causa sit continua: & si causa continua est, quod etiam effectus sit continuus: si tamen causa sit necessaria, duobus autem ut non solum contingat alterum: iam dixerat necessarium esse duplicem motum, qui verò sint hi motus, subdit infra: *continuitatis igitur, qua est totius, latio causa est, causa continua producit effectum continuum, latio autem continua est; ergo producit effectum continuum: accedendi verò, & recedendi inclinatio, obliquitas Zodiaci causa est accessus, & recessus Astrorum: contingit enim quandoq; fieri longe, quandoq; propè, quia Zodiaci partes quædam propè sunt, quædam longè, quædam intermediæ: in aequali verò distantia existente, inæqualis erit motus: patet hoc ex Theoricis*

ricis fecundorum Mobilium. Quocirca si in adueniendo, & in propè esse, generat, & in recedendo, & longè fieri, idipsum corrumpit. Dicit nunc, qui sint duo motus, quos dixerat esse necessarios ad generationem, & corruptionem rerum, & sunt accessus, & recessus; procul, & propè esse: generationis quidem causa est accessus, & propè esse: corruptionis recessus, & longè fieri: Quod paulò infra dicit patere etiam sensibus. Apparent autem, & secundum sensum confessa his, quæ à nobis dicta sunt: videmus enim, quod adueniente quidem Sole generatio est, recedente verò corruptio. Et ne quis fortè contendere, quod non procedant ab his motibus, & luminis passionibus, sed ab occultis influentijs, de quibus dictum est cap. 1. non posse esse instrumentum Siderum, propterea arguit a tempore, & in aequali tempore vtrumq; nam in Vere, & Estate semper generatio est, in Autumno, & Hyeme corruptio; adeo non possumus affirmare, quod generationis, & corruptionis alia sit causa, quam hæc ratio, quæ statis semper temporibus rerum generationem, & corruptionem efficit: Ego autem nunc stantibus, sic rebus, efficio minorem propositionem hanc, sed omnis rerum generatio requirit humiditatem, & calorem, ergo Aristoteles censuit, quod ab accessu, & propè esse, fiat humiditas, & calor, a recessu, & longè fieri, fiat siccitas, & frigiditas; etenim re vera generatio rerum ex humiditate fit, & calore; corruptio ex frigiditate, & siccitate, prout sepissimè idem Philosophus docet in suis operibus, & præcipuè de longit. & brevit. vita; de Respiratione, de Animalibus, & alibi. Quare sequitur, vt Aristoteles velit, quod accessus, & propè esse Siderum sit causa humiditatis, & caloris; recessus, & longè fieri siccitatis, & frigiditatis.

Ex dictis autem colligitur quatuor esse coniugationes modi influendi Siderum, iuxta quatuor coniugationes modi illuminandi; in augmento luminis, & propè esse: in propè esse, & decremento: in decremento, & longè esse; in longè esse, & augmento. Per has verò coniugationes constituuntur quatuor Quartæ in Mundo, quæ sunt diei; ab Ortu ad Meridiem, a Meridie ad Occasum, ab Occasu ad Imum, ab Imo ad Ortum. Item constituuntur quatuor Quartæ Zodiaci, & temporum Anni, ab Ariete ad Cancrum, a Cancro ad Libram, a Libra ad Capricornum, a Capricorno ad Arietem. Ab his quartis, & suis modi illuminandi coniugationibus pendent quatuor coniugationes qualitatum quatuor temporum Anni & Diei.

Tandem fiunt quatuor status sex erraticarum erga Solem, & sunt a prima statione ad Perigæum Epicycli, a Perigæo ad secundam stationem; a secunda statione ad Apogæum Epicycli, ab Apogæo ad primam stationem; in Luna pro statione intellige Dicoromam. Qui quidem status sex errantium, eo quia fiunt in singulis, & vnoquoq; eorum seorsim, ratione scilicet diuersitatis sui vniuscuiusq; luminis, & orbis parui, non constituunt inter Sidera familiaritates, quemadmodum reliqui duo modi illuminandi in Zodiaco, & in Mundo; sed tantum pertinent ad modificandas naturas vniuscuiusq; de qua re agit Ptolemæus lib. 1. cap. quid valeant configurationes erga Solem. At verò reliqui duo modi in Zodiaco, & in Mun-

do constituunt efficaces familiaritates inter omnia Sidera.

Ex his emergit ratio, quare a Ptolemæo tres superiores censeantur fortiores si sint a Sole matutini, & tres inferiores vespertini, nam in his statibus descendunt ab Apogæo Epicycli, quare augentur lumine, & propè fiunt; vespertini verò superiores, & matutini inferiores, minuuntur lumine, & longè fiunt, quia ascendunt a Perigæo ad Apogæum Epicycli. Hinc liquido constat, quam concinna sint a me posita principia, quæ tam ad inuicem, tam erga res ipsas, tam erga Ptolemæi, & Aristoteles doctrinam pulchrè correspondent.

Cessant leues plurimum Auctorum rationes, vtpotè nullis innixæ fundamentis: quidam enim dicunt Planetas superiores, esse viribus robustos, si sint matutini, quia lucent ante Solis ortum, & inferiores, si sint vespertini, quia lucent post occasum. At quæso, quæ est hæc ratio? mihi profectò non dicam exilis, sed omninò nulla videtur, & prorsus inanis, & vacua.

Sexta Conclusio. A punctis cardinalibus Mundi, & Zodiaci, Sidera incipiunt influere primas quatuor qualitates, vt a Tropico Hyemis humiditatem, ab Æquinoctio Verno calorem, a Tropico Æstiuo siccitatem, ab Æquinoctio Autumni frigiditatem: Similiter ab Imo humiditatem, ab Ortu calorem, a Culmine siccitatem, ab Occasu frigiditatem.

Probat ex distis. Nam humiditas fit ex augmento lucis; calor ex propè esse; siccitas ex decremento, frigiditas ex longè esse; ergo a quibus punctis Astra incipiunt has passiones, incipiunt etiam earum effectus: Sed ab Imo, & Capricorno accedunt ad nos, a Culmine, & Canero recedunt, ab Ortu, & Ariete, vsq; ad Occasum, & Libram propè sunt, ab Occasu, & Libra, vsq; ad Ortum, & Arietem, longè sunt, ergo &c.

Contra hanc tamen conclusionem adest validissima ratio, quæ talis est. Saturnus frigidus est, & siccus secundum naturam, ergo non potest efficere, quocumq; loco consistat, calorem, & humiditatem; Item Mars calidus est, & siccus, non potest ergo a quouis loco efficere frigiditatem, & humiditatem; Similiter neq; reliqui qualitates naturæ suæ sibi inuicem contrarias: Nam quilibet Planeta habet suam naturam absolutam, secundum quam semper agit in quocumq; loco, & non agunt Sidera secundum naturam loci, vel modi influendi, & illuminandi, de quibus dictum est. *Respondeo primò*, quod hæc ratio militat contra doctrinam Ptolemæi supra allegaram ex lib. 1. cap. quid valeant configurationes erga Solem: omnis enim Planeta alterat suam naturam ex diuersitate situs erga Solem; itaut Saturnus efficiat etiam calorem, & humiditatem, Mars humiditatem, & frigiditatem &c. *Secundò*, quod militat contra Aristotelem supra citatum, qui ex accessu, & recessu, propè, & procul esse Siderum, colligit generationes, & corruptiones rerum: generationes autem rerum sæpius docet fieri humiditate, & calore, corruptiones frigiditate, & siccitate. *Tertiò*, quod militat contra experientiam euentissimam, quam afferunt iidem Doctores, nam Sol calidus est, & siccus; attamen à diuersis Mundi, & Zodiaci situibus efficit etiam frigiditatem, & humiditatem: Item Luna humida est & frigida.

Sidera: tamen Galenus, & Ptolemæus dicunt, quod circa plenilunium calidifica sit, & in decremento huminis exsicicans. *Quarto*, Respondeo, quod omnia, & singula Sidera efficiunt quatuor primas qualitates, cum hoc tamen discrimine, quod Sidera benigne naturæ efficiunt qualitates benignas, & sæcundas; Sidera malefica, & sterilia, efficiunt qualitates maleficas, & destructiuas: Plura autem esse genera primarum qualitatum iam ostensum est *cap. 8.* ubi probatum, quod quedam sunt sæcundæ, quædam vitales, quædam mixtorum; quædam maleficæ, & exitiales, quædam elementorum &c. *Quinto*, tandem dico, quod idem Sidus alio modo influat latitudo coniunctionis cum Sole, alio modo latitudine peragrationsis Zodiaci, alio modo latitudine circa Mundum. Quæ, ut benè percipiantur,

Sciendum, quod etiam supra dictum est, Solem duabus latitudinibus influere in res inferiores, latitudine peragrationsis Zodiaci, & horaria circa Mundum; reliqua verò Sidera tribus, latitudine peragrationsis Zodiaci, coniunctionis cum Sole, & horaria circa Mundum. Medici verò triplicem mensuram lunarem constituunt, coniunctionis, peragrationsis, & apparitionis, & putant diuersimodè his tribus mensuris Lunam influere in res inferiores. Et sanè mensis apparitionis non differt à mense coniunctionis, etenim Luna agit etiam dum latet sub radijs Solis; quod patet in punctis nouilunij, in quibus multum vehementer commouet omnia sibi inferiora elementaria corpora, tam mixta, quam simplicia.

Sciendum etiam, quod omnis varietas in Astris varietatem effectum importat, hoc etiam alibi dictum est, & deducitur ex principijs *cap. 7.* modus enim agendi sequitur modum essendi, quod si modi essendi sint diuersi in causis, & effectus necessariò erunt diuersi: Nam non est possibile, quod eiusdem in specie effectus plures sint causæ secundum naturam diuersæ, ingentia quippe sequerentur absurda; & quamuis ad eundem effectum totalem plures concurrant causæ, puta omnia Sidera ad generationem hominis, omne Sidus habet suum effectum partialem in ipso homine, ut Arietis respicit caput, Sol calorem vitalem &c: Omnis ergo latitudo Siderum habet suum effectum; qui verò sint dicam infra, nunc sequar ordinem Capitis.

Septima Conclusio. Has qualitates ab his punctis Astra intendunt continenter, & semper successiue progrediendo, vsq; ad terminum oppositum: ut ab imo, & Capricorno ad Culmen, & Cancrum, intendunt humiditatem, ab Ortu, & Ariete ad Occasum, & Libram, intendunt Calorem &c.

Hoc item patet ex dictis, & ex ipsis luminis passionibus, prout enim ipsæ passionibus successiue fiunt, & ulterius contendunt, successiue semper ulterius contendunt, successiue semper ulteriores gradus qualitatum producant. Quare continuitas modi influendi causa est continuitatis effectus. Hoc idem innuit *Aristoteles loco supra citato* illis verbis, *continuitatis igitur, quæ est totius, latitudo causa est*, ergo latitudo, quæ continua est, & perpetuò successiua, causa est continuitatis effectus: Qualitates autem continuitate influxus intenduntur.

Hinc sequitur, quod in singulis coniugationibus dominetur, & sit in-

rensiore vna qualitas iuxta Ptolemæi doctrinam: etenim si Sidera incipiunt, & intendunt humiditatem ab Imo, & Capricorno, vsq; ad Culmen, & Cancrum: & incipiunt, atq; intendunt calorem ab Ortu, & Ariete, vsq; ad Occasum, & Libram &c. sequitur necessariò, vt in quartis ab Ortu, & Ariete vsq; ad Culmen, & Cancrum, intensior sit humiditas, quàm calor: à Culmine, & Cancro ad Occasum, & Libram inrensiore sit calor, quàm siccitas &c: Et ratio est, quia intensior est proculdubio qualitas, quæ prius tempore inchoata est, quam quæ posterius, quia qualitas tendit, semper ad vteriores, & intensiores gradus &c.

Octaua Conclusio. Ab his punctis Astra dum successiuè intendunt vnã qualitatem, remittunt etiam successiuè alteram qualitatem illi contrariam: vt dum intendunt humiditatem, remittunt siccitatem &c. pro cuius intelligentia

Cauendum est *Primò*, ex communi Philosophorum doctrina, quod ex quatuor primis qualitatibus fiunt duæ coniugationes contrarietatis: vt calor contrarius est frigiditati, humiditas siccitati: & hæ contrarietates sunt positivæ, quia à contrarijs positiuis.

Secundò cauendum, quod duæ qualitates contrariæ non possunt naturaliter reperiri, & simul commorari in eodem subiecto, & esse in summo intensæ: quia summus calor expellit omnem frigiditatem, & summa frigiditas omnem calorem &c.

Tertiò. Quod non potest reperiri in eodem subiecto aliqua prima qualitas in gradu remisso, nisi adsit qualitas contraria secundum illos gradus, quibus caret illa qualitas remissa: vt non possunt esse sex gradus caloris in aliquo subiecto, nisi adsint ibidem duo gradus frigiditatis: quia omnis remissio alicuius primæ qualitatis fit ex præsentia qualitatis contrariæ.

Primò igitur ex dictis patet conclusio, tamquam à posteriori, idest ab effectu: nam dum Astra intendunt vnã qualitatem, necesse est, vt remittant alteram illi contrariam.

Secundò Patet ex dictis de modis illuminandi, tamquam à priori: quia si Sidera augmento luminis intendunt humiditatem: sequitur necessariò, vt decremento illam remittant: & si decremento intendunt siccitatem, quod eandem remittant augmento, & hæc ob relationem contrariorum: ergo dum intendunt vnã qualitatem, remittunt alteram illi contrariam.

Ex dictis autem colligitur *Primò*, quod influxus Astrorũ pendet à motu, & illuminatione, non a quantitate spatij Cæli, neq; à sitibus: Et quod radij Siderum non sint efficaces ex distantijs, acceptis mensura quantitatis Cæli, sed mensura quantitatis motus, & illuminationis, sicut alibi sæpius dictum est.

Secundò Colligitur ratio quare Sidera in Domibus cadentibus imbecilla sint secundum vires, in succedentibus robustiora, in centris Angulorum robustissima.

Tertiò. Quod Sidera velocis motus velociter agat, & quod eorum effectus parum durent; è contra, quod Sidera tardi motus tardè perficiant opus, sed tamen, quod diutius perseueret.

Quartò.

Quarto. Quod ex motu directo Sidera intendant qualitates, & effectus; ex motu regressus, quod remittant.

Quinto. Quare quædam Domicilia, & Signa, sint Mobilia, quædam fixa, & quædam communia: nam illa, in quibus Planetæ incipiunt novum modum illuminandi, mobilia sunt: illa, in quibus illuminandi modum continenter diutius prosequuti sunt, ut ferè sint circa finem, fixa sunt, quia ibi secundum qualitates stabiliunt naturam illius quartæ: illa tandem, in quibus quam proximè cessant modi illuminandi, & incipiunt participare subsequenter, communia dicuntur.

Sexto. Sidera, quæ maiorem habent arcum, siue diurnum supra terram, siue nocturnum sub terra, robustiora esse ijs, quæ habent minorem: nam quæ maiorem habent arcum, ex diuturniori modo illuminandi intensiorè producunt qualitatem. Quæ verò parem habent arcum viribus æqualia esse: & hinc ratio efficaciarum omnium parallelorum &c.

Septimo. Quod luminaria ex deliquio cessent ab influxu, & quod tunc sufficiantur Sidera viribus robustiora: Quoniam verò a Luminaribus pendent omnia bona, maximè quoad substantiam; unde Sol, & Luna sunt Prorogatores, significatores, seu largitores principales omnium bonorū; hinc est, quod ex deliquijs luminarium, sequuntur ingentes effectus circa res magnas, & vriles.

Octavo. Emergit fundamentum reale, & naturale efficaciarum Domorum, & radiorum Siderum, tam inter se, quam in Mundo; Diuisionis quoque Signorum, & Domorum, atq; plurimum rerum, de quibus suis locis dictū est: quorum efficacia cum consistat in influxu proportionalis gradus qualitatis; & proportionales gradus qualitatum Astra producant a proportionalibus distantijs ex motu, & influxui sit, ut omnis proportionalis distantia motus, & influxus sit efficax, sicut alibi dictum est.

Superest nunc perquirere, qui sint effectus singularum lationum Siderū: hoc autem puto, quod difficile admodum sit cognoscere, & huius ignorantia sit causa ingentium errorum in hac disciplina. Difficultatem verò affert, quod Sidera secundum naturam, quam habent absolutam ex coloribus, sicut dictum est cap. 13. efficiunt quatuor primas qualitates, ut Saturnus frigiditatem, & siccitatem &c. Deinde omne Sidus efficit quatuor primas qualitates ex latione peragratiōis Zodiacici: tertio, omne Sidus efficit quatuor primas qualitates ex latione horaria circa Mundum: quarto tandem omne Sidus efficit quatuor primas qualitates ex latione circa Solem. Quæ lationes, cum sint modi diuersi influendi, necessariò habent effectus inter se diuersos; itaut hi modi producant qualitates inter se secundum naturam diuersas.

Nona Conclusio. Qualitates actuales quæcunq; siue elementorum, siue mixtorum, pendent a latione Siderum horaria circa Mundum: quæ autem sint qualitates actuales, & quæ virtuales, dictum est cap. 8.

Probatum primo, Qualitates actuales, quæcunq; sint, agunt vehementiori, & celeriori motu, & actione, quam fieri possit secundum gradus suæ intentionis, non sic qualitates virtuales, quæ ad agendum adeò pigre sunt, cuius-

cuiusuis sint intensiōnis, vt egeant extrinseca causa efficiente similis sibi naturæ, quæ ad actum eas eliciat; & si sit virtus se restituens ad actuales qualitates sibi connaturales, tardè admodum se restituit; nam non nisi qualitates actuales verè actiue sunt, quæ contra alias actuales sibi hostes pugnando agunt, & resistunt: Ergo qualitates actuales habent causam vniuersalem vehementiori, & celeriori motu agentem, quam esse possit: sed non est in Cælo vehementior, & celerior motus, quam sit horarius circa Mundum, ergo qualitates actuales ab hac latōne pendent. Quod verò Sidera latōnibus efficiant primas qualitates iam ostensum est. Consequens antecedens patet *cap. 7.* quia modus agendi sequitur modum essendi; ergo vehemens, & celeris actio postulat vehementem, & celerem motum causæ.

Secundò probatur. Qualitates actuales eliciunt ad actum illas qualitates, quæ sunt in potentia, & virtute; Latō verò circa Mundum est, quæ de præsentī applicat nobis influxus Siderum, qui fiunt in Zodiaco, & circa Solem: sed influxus Siderum in Zodiaco, & circa Solem, sunt causæ qualitatum virtualium: ergo latō circa Mundum elicit ad actum influxus Astrorum, qui fiunt in Zodiaco, & circa Solem; id est producit actuales qualitates: minor propositio patet; nam si Sidera mouerentur tantum in Zodiaco, & non circa Mundum, præordinaretur quidem virtus, & potentia ad qualitates, vt pura temporum Anni: at verò, nisi Sidera mouerentur circa Mundum, non efficerent ipsas qualitates actuales temporum Anni; quod certissimum est: nam, nisi Sol nobis oriretur, & lustraret nostrum hemisphærium, nunquam afferret nobis calorem, etiam in lumina altitudine tropici Cancrī repertus &c.

Tertiò. Patet ex Ptolemao, qui lib. 2. cap. penult. agens de particulari tempestatum consideratione, venatur particulare, & actualem mutationem aeris, & elementorum ex accessu Siderum, & luminarium ad Cardines.

Et quod qualitates actuales Elementorum pendeant è latōne Siderum circa Mundum, potest item probari: Nam Elementa sunt quatuor effectus perpetuò idem, immobiles, & incorruptibiles secundum totum, definiti, & librati, adeo vt fines suos nullatenus excedere, vel admodum leuiter possint: ergo opus est, vt habeant quatuor causas perpetuò easdem, immobiles, & inuariabiles secundum totum, quæ non reperiuntur, nisi in quatuor quadrantibus Mundi, quæ lustrantur ab Astris latōne horaria circa Mundum, vt patet. At verò circa mixta

Cauendum est *Primò*, quod mixta sunt in diuersis gradibus perfectionis; prout eorum initio magis, vel minus perfectior est; ratione diuersitatis concoctionis, & refractionis Elementorum, quæ ex perfectione qualitatis Cælestis, quæ in ipsis est, dependet: Vt inter animantia, plantæ, deinde illa, quæ ex putri genita sunt, infimæ sunt perfectionis; magis perfecta sunt cætera animalia sensibilia; tandem homo continet mixtionem omnium perfectissimam.

Secundò cauendum, quod mixtorum animatorum tempora durationis, seu Vitæ, vel sunt horæ, vel dies, vel menses, vel Anni, secundum eorum maiorem

tem perfectionem mixtionis; sicut habet *Ptolemaus lib. 3. cap. de his, qui non nutriuntur*. Tempus enim, ait, proprie hoc unius Anni accipitur, potentia verb etiam minus est illo, menses videlicet, ac dies, & hora. Sed qua de illis, qui non nutriuntur suscipitur questio, in eos tantum cadit, qui ob malitia abundantiam minoribus temporibus decedunt. At quæso, quænam est abundantia malitiæ, nisi illa, quæ in mixtis imperfectis est inconcoctio, & cruditas elementorum? Etenim quo magis Elementa in mixtis refracta, & concocta sunt, eo perfectiora emergunt mixta, ideoq; diutiùs viuunt propter maiorem Elementorum concoctionem, qua minus malitiæ continent: Hinc optima ratione *Ptolemaus* minora vitæ tempora tribuit ijs, qui infortunarum malitia opprimuntur, id est qui minore adepti sunt perfectionem mixtionis: Et hoc idem est, quod vult *Aristoteles 2. gener. tex. 57.* verbis illis; *Et in aequali tempore corruptio, & generatio, qua secundum naturam. Ideo & tempus, & vita uniuscuiusq; numerum, habent, & hoc determinantur, omnium enim est ordo. Et omne tempus, & vita mensurantur circuitu, sed tamen non eodem, omnia, sed hæc quidem minori, hæc autem maiori, his enim annus, his autem maior, alijs autem minor circuitus est mensura.*

Tertio cavendum, quod animantium durationes fiunt ex eo, quod exeunt ad actum, id est fiunt actu qualitates vitales præexistentes virtute, & potentia, sicut dictum est cap. 8. Nam durationes rerum non sunt pura tempora, sed positiui effectus, & qualitates, quæ ad actum eunt.

Quarto cavendum, quod qualitates infimorum mixtorum viuientium sunt primæ causæ naturales efficientes omnem mixtionem cuiusuis gradus perfectioris mixti viuientis; dixi, quod sint primæ causæ, intelligo tamen in ordine operis, non perfectionis; quia in ordine perfectionis principalis causa mixtionis, sicut dixi cap. 8. est qualitas cælestis virtualis: Omne enim mixtum incipit à prima concoctione elementorum, & ab infima mixtione: Inde tendit ad perfectiorem concoctionem, & mixtionem. Vt esca nascitur ex elementis, sicut frumentum, olera, & similia, sumpta fit sanguis, ex sanguine semen, ex semine fit Embryo, inde viuens vita plantæ, postea sensibile &c. Et hæc qualitates infimæ ita sunt primæ causæ ad omnem mixtionem cuiusuis gradus perfectionis mixti, vt sint semper primæ causæ, tam in fieri, quàm conseruari etiam, vsq; ad vltimum esse mixtorum, ante eorum resolutionem; Quod patet ex eo, quia nisi animal reficiatur quotidie, intra septem moritur, & omnis inconcoctio cibi officit; e contra, optima concoctione conseruatur animal: tandem quando moritur homo, cum his tantum infimis qualitatibus vltimò viuut. Quapropter omne viuens, cuiusuis perfectionis sit, habet operationes omnium inferiorum viuientium: Et quia operationes viuientium pendent a qualitatibus cælestibus, quæ quo intensiores sunt, eo perfectiores operationes habent; intensior verò gradus qualitatis continet sub se etiam remissiolem; hinc optima ratione Philosophi censent, quod animalia perfectiora continent eminenter perfectionem animalium inferiorum: Ex hoc autem sequitur, quod licet tempora viuientium perfectiorum sint maiora, puta sint Anni, in quibus exeunt ad actum eorum qualitates vitales: attamen sunt etiam menses, dies, & horæ; tanquam inferiora membra, & inferiores quædam diffe-

rentias partium: Ut homo, dum bene valet, viuit per Annos, per menses, dies, & horas; dum ægrotat, viuit per menses, dies, & horas; ingrauescente morbo viuit per dies, & horas; in agonia viuit per horas: ergo viuit semper per minora tempora tantum, & qualitates, quæ in ipsis exeunt ad actum, prout infirmatur qualitas cælestis, quæ est causa mixtionis primaria, & principalis; vnde etiam mixtum ad resolutionem in elementa contendit.

Ex his ergo *limitatur* supraposita conclusio quoad qualitates mixtorum, vt in ea sit sermo duntaxat de qualitatibus infimis omnium mixtorum, quæ qualitates sunt primæ causæ mixtionis, etiam perfectioris cuiusq; tam in fieri, quàm in conseruari: & ita sunt primæ causæ, vt non in ordine perfectionis, sed in ordine operis, & tanquam proximum instrumentum principalis causæ, quæ est qualitas cælestis virtualis. Igitur à latione Siderum horaria circa Mundum, tanquam à causa præsentanea, pendet omnis infima qualitas mixtorum, quæ est causa mixtionis, non quidem principalis, sed in ordine operis, & tanquam proximum instrumentum principalis causæ, quæ est qualitas cælestis virtualis. Hinc autem patet quàm efficaces censerì debeant familiaritates in Mundo acceptæ, quas ego excogitavi, immò melius dicam, quas reperi iam existentes in natura: Nam si diligenter experiaris, inuenies semper omninò, quod non moritur homo, neq; grauitè infirmatur, nisi tunc de præsentè adsint infortunarum familiaritates hostiles in Mundo vniuersales, iuxta ea, quæ alibi dixi: & vide Decubitus, quos afferunt *Maginus, & Argolus in suis de Diebus Criticis operibus*, in quibus memineris obseruare etiam parallelos in Mundo.

Decima Conclusio. Qualitates virtuales Elementorum pendent à lationibus peragratiõis Astrorum in Zodiaco: siue dicam, Astra peragrando Zodiacum efficiunt qualitates virtuales Elementorum.

Probatùr primo, Tales secundum naturam qualitates, & effectus, produciunt Astra suis lationibus, qualem respectum habent cum iisdem motibus: Sed motu in Zodiaco Sidera habent respectum ad Elementa, ergo hoc motu produciunt Elementa, & eorum qualitates: At verò Sidera efficiunt qualitates actuales Elementorum latione horaria circa Mundum, sicut supra ostensum est, ergo superest, vt latione peragratiõis in Zodiaco efficiant qualitates virtuales eorundem: Maior propositio patet *cap. 4. 7. & alibi*, modus enim agendi sequitur modum essendi, & Sidera agunt secundum apparentem respectum. *Aristoteles ait*, quod Sidera genant, & corrumpunt accedendo, & recedendo, procul, & propè manendo; hi autem sunt respectus quidam; nam dum accedunt ad nos, recedunt ab alijs regionibus terræ, & è contra. *Ptolemaus quoq; lib. 2. cap. de Coloribus in Deliquijs, & erinitis* inuestigat Regiones ex inclinatione causarum, seu ex respectu. Minor verò probatur: motu peragratiõis Zodiaci Sidera accedunt, & recedunt, propè, & procul sunt a partibus fixis Elementorum, terræ &c. ergo Sidera latione in Zodiaco habent respectum ad Elementa, cum quibus hoc motu variant respectus, & habitudines, accedunt, & recedunt &c.

Secundò probatur. Eadem ratione, qua supra ostendi, qualitates actua-

actuales Elementorum pendere a motu Siderum circa Mundum: Elementa sunt quatuor effectus perpetuò subsistentes iidem, immobiles, incorruptibiles ex toto, & secundum quantitatem perpetuò definiti, ergo necesse est, ut pendeant a quatuor causis, quæ perpetuò subsistant eadem, immobiles, & inuariabiles secundum totum, sicut sunt quatuor Quadrantes Mundi, & Zodiaci, seu lationes Astrorum circa Mundum, & in Zodiaco. Ut verò hæc ratio benè percipiatur.

Cauendum est *Primò*, quod effectus eodem modo in perpetuum subsistentes, & definiti, habent causam eodem modo in perpetuum agentem, & se habentem; idem enim eodem modo se habens idem efficit, ergo & idem effectus habet causam eodem modo semper se habentem: Nam è contra, variorum effectuum variæ causæ, sicut contrariorum contrariæ.

Secundò cauendum. Quod Elementa sunt effectus perpetuò subsistentes, & quamuis ex parte corrumpantur, & generentur, attamen secundum totum perpetuò permanent iidem, & definiti, adeout eorum generatio secundum partem, & conseruatio secundum totum, postulet necessario causam eodem semper modo in perpetuum se habentem, & agentem: Ut omnis humiditas ab augmento luminis pendet, omnis calor ab intensione, sicut ostensum est: immò tanta humiditas a tanto augmento, talis calor a tali intensione &c. Effectus omnes reliqui, ut sunt mixta, non subsistunt perpetuò, & ab inticem differunt omnes secundum temperamentum, & mixtionem, augentur, minuuntur, &c.

Tertiò cauendum, quod in Cælo modus perpetuus agendi Siderum est duplex; secundum peragratiorem in Zodiaco, & lationem circa Mundum; hi enim modi iidem semper sunt: nam Quartæ Zodiaci, & Mundi, nullam vnquam varietatem suscipiunt erga singulos tertæ finitores. At lationes Astrorum erga Solem sunt in perpetua mutatione, quia Sidera nunquam coniunguntur amplius cum Sole in eodem loco Zodiaci. Ex his autem magis evidens fit supradicta ratio, quæ has duas vitimas Conclusiones optime probat.

Undecima Conclusio. Qualitates actuales vitales animalium viuentium per Annos, & menses pendent a lationibus Solis in Zodiaco, & Lunæ circa Solem, tanquam a suis causis efficientibus præsentancis.

Probat primo ex totali similitudine temporis: nam qualitates animalium viuentium per Annos, exeunt ad actum in Annis, & viuentium per menses, exeunt ad actum in mensibus: quia vita animantium non sunt pura tempora, sed qualitates vitales, prout exeunt ad actum, sicut alibi dixi; ergo hi effectus habent tempora omninò similia temporibus dictarum causarum, idest lationibus Solis in Zodiaco, & Lunæ circa Solem: ergo ab his lationibus pendent. Hæc autem ratio probat etiam nonam Conclusionem.

Secundo. Animalia viuunt ex actuali calore, & humiditate, quæ sunt qualitates vitales; sed hæc pendent a Sole, & Luna, sicut alibi demonstrami; ergo actuales qualitates vitales viuentium per Annos, & menses, pendent a lationibus Solis in Zodiaco, & Lunæ circa Solem.

Tertio. Animalia perfectiora, viuunt diuturniora tempora, idest per Annos, & menses, non tantum per dies, & horas, ratione mixtionis perfectioris: sed longè perfectior mixtio fit, & qualitas cœlestis a Sole in Anno, & a Luna motu circa Solem, quam eorum lationibus diurnis circa Mundum, vt supra dixi, & colligitur ex *Ptolemao lib. 3. cap. supra relato*; ergo qualitates viuentium per Annos, & menses, pendent a lationibus Solis in Zodiaco, & Lunę circa Solem.

Obijcies Primo. Dicitur est supra, quod Sol peragrans Zodiacum producit qualitates virtuales Elementorum: quare quod hoc motu fit causa Elementorum: At verò diuersorum effectuum diuersę sunt causę, ergo hac latione Sol non potest efficere calorem in viuentibus, qualitates cœlestes in mixtis, atq; tantam varietatem effectuum in rebus inferioribus.

Secundo Obijcies. Lunę latio multiplex est circa Mundum, peragratiōis Zodiaci, circa Solem, & illuminationis, seu apparitionis: non est autem ratio, quare vna magis latio, quam altera, fit causa Elementorum, aut mixtorum &c. Ad quarum difficultatum solutionem.

Cauendum est primò. Iuxta ea, quę alibi dixi, quod Luminaria ratione ingentis magnitudinis, & intensiōis lucis, quibus administrant in primis materiam, & formam materialem in cunctis rebus: deindè qualitates cœlestes in mixtis & educunt ad actum omnes res; continent eminenter, & virtute omnes effectus rerum inferiorum; idest Elementorum, mixtorum, & viuentium; attamen cum discrimine, quod procedit ex parte quidem causarum. *Primo*, a varijs gradibus qualitatum, quo suis lationibus attingunt ipsa luminaria: nam cum intensiori gradu attingunt mixta perfectiora ratione perfectioris concoctionis, cum remissiori gradu imperfectiora &c. *Secundo*, a varijs, & diuersis familiaritatibus cum cæteris erraticis: nam cum temperatis producant mixta temperatę naturę cum intemperatis è contra: *Tertio* ex varijs congressibus cum imaginibus fixarum diuersas species rerum producant: Patent hæc omnia ex *Ptolemao pluribus locis, vt lib. 2. cap. de effectibus Eclipsium, & lib. 3. cap. de monstris, vbi sic habet, Primum enim in huiusmodi, lumina quidem ab Angulis decidentia, & horoscopo nulla familiaritate coniuncta*. En imbecillitas, & paruitas qualitatum luminarium, iuxta mea principia: nam luminaria ab Angulis decidentia, & cum horoscopo inconiuncta, imbecillem, remissam nimis, & inefficacem qualitatem Cœlestem producant. *Anguli vero ipsi à maleficis occupati reperiuntur, ecce influxus validus infortunarum intemperatę naturę: & paulò infra. Stigitur his sic habentibus luminaria in quadrupedibus, aut feralibus signis inueniuntur, duoq; Angulis insidentes Planeta malefici, non humanum esse portenditur, quod procreant, est &c.* Ex signis non humanis, quibus insident luminaria colligit effectum, non esse humanę speciei: quibus, & sequentibus planè fiunt manifesta ea, quę dixi. *Quarto*, ex parte ipsorum effectuum luminaria, immo & omnia Sidera, quia non agunt, nisi secundum modum patiendi ipsarum rerum, producant effectus secundum subiectam rerum dispositionem: vt cum causis proximis viuentium præordinant potentia, & postea accendunt actu qualitates vitales in animalibus secundum suas species, & similiter de cæteris

Peteris mixtis inanimatis, tum demum de Elementis.

Secundo Caueas, quod inter res sublunares omnium magis passibilia sunt Elementa, quippe in quæ ultimò resoluntur omnia mixta, & quæ sunt prima materia completa omnium mixtorum, & actionis Astrorum, sicut ait *Aristoteles initio lib. 1. Meteor.*, & occupant omnem plagam sublunarem; etenim mixta nimis pauca sunt, & parua. At verò inter cælestes causas luminaria validissimæ sunt actiuitatis, & continent eminenter omnes effectus naturales, vt ait sæpissimè *Ptolemaus*, quod scilicet luminaria, vt Principes omnium, imperium, & editionem penes se habent &c. Ad eundem dux sint causæ extremæ in rerum natura, vna summè passiva, & sunt Elementa, altera summæ actiuitatis, & sunt luminaria. Quoniam verò Sidera agunt secundum suos respectus, vt dixi, cum respectu ad Elementa producant Elementa, & eorum qualitates, sicut dictum est, cum respectu ad Luminaria, & ipsa Luminaria respectu ad cætera Sidera (etenim respectus est mutua correlatio) specificant naturam qualitatum, & formarum omnium mixtorum. Ex his patet solutio propositarum difficultatum: quare sit.

Duodecima Conclusio. Qualitates virtuales vitales in animalibus præordinantur a Sole latatione circa Mundum, & a Luna circa Solem, idest in mensis coniunctionis. Et quidem, quod præordinatio qualitatum vitalium in viventibus sit omnino necessaria, probatum est *cap. 8. & constat etiam alibi: vt cap. seq. &c.*

Probatæ Conclusio. Hæ qualitates virtuales vitales, sunt veri effectus reales, ergo in præordinati, & constitui pendent a causa actu agente, quæ non potest esse, nisi luminaria; quæ, vt patet, adeo sæcunda sunt in producendis qualitatibus vitalibus, vt producant etiam animalia ex putri &c. eliciant semina ad actum vitæ &c. Sed Sol actu agit latatione circa Mundum, & Luna latatione circa Solem, ergo &c.

Dices. Sol actu agit etiam motu peragrationsis Zodiaci: Luna item peragrationsis Zodiaci, & circa Mundum: ergo falsa conclusio; aut saltem non est maior ratio vnius latationis, quam alterius.

Quoad Solem. *Respondeo Primo*, quod validior est actio Solis latatione diei, quam Zodiaci, immò hæc recipit actum ab illa: nam nisi Sol oriatur, & sit in nostro hemisphærio, nunquam produceret nobis calorem, quem producere posset, quamuis nimis intensum ex maiori altitudine Zodiaci. Dixi, quod latio Solis in die sit validior, tamen quoad actum, & velocitatem agendi, nam quoad perfectionem validior est, quia perfectior, latio Solis in Zodiaco; licet quoad actum agendi, & velocitatem, sit Segnior, quia motus eius est tardior; modus autem agendi sequitur modum essendi. *Secundo Respondeo*, ex suprædictis, nam omnis concoctio, & mixtio incipit a latatione diei, etiam quæ perficitur in Anno, & quæ de se est perfectior, & duratio perfectioris mixti. *Tertio dico*, quod omnis præordinatio necessariò præcurrere debet, neq; enim fieri potest à latatione præsentanea, quæ effectum elicit ad actum: effectus autem annuus non potest præordinari à Sole, nisi latationis diurna, vt etiam alibi dicam. *Quarto Respondeo*, quod præ-

præordinatio effectus est positio, & productio virtutis cuiusdam feminialis, quæ ad actum vitæ itura est; eodem prorsus modo, quo in feminibus præordinatur virtus ad effectus eliciendos ad actum: quippè alias nonquæ vitales effectus poterunt produci, ut ostensum est *cap. 8.* Virtus verò seminalis à natura solet in parvis loculis, & seminibus recludi: similiter suos effectus Astra recludunt, & parant, siue præordinant parvis lationibus; Et hæc similitudo est realis, nimirum effectus ad suam causam: nam parua semina, quia sunt parui effectus, possunt effici, immò necessariò fiunt à parvis lationibus; quia modus agendi sequitur modum efficiendi; & patet experientia; nam animalia quotidie concipiunt semen, ut evidentissimum est in oniparis, atq; alijs. Quoad Lunam, *Respondeo*, ex supradictis: nam latione peragrationsis Zodiaci, & circa Mundum, respicit Elementa, & nullo modo qualitates vitales, quas non potest efficere, nisi relatione, & respectu ad Solem, qui est causa caloris vitalis, & qualitatibus cælestis, quæ est causa principalis proxima mixtionis: Cum autem Sol sit causa potioris principij vitæ, sit ut cætera Sidera relatione ad ipsum ea producant, quæ spectant ad vitam: ut Luna humiditatem radicalem, Saturnus atram bilè, Mars sanam, Iuppiter sanguinem, Venus phlegmam &c. Nam Luna, & cætera erraticæ imitantur motum Solis, & lucent nobis semper cum respectu ad Solem, itaut augeant, & diminuunt suum lumen semper cum respectu ad Solem, ergo motu, & luce ea afficiunt, quæ ad effectus Solis pertinent, à cuius conjunctione exordium habent modi eorum influendi.

Decimatercia Conclusio. Differentiæ cælestium qualitatum, quæ sunt in mixtis, tam viventibus, quam non viventibus, pendent à varijs congressibus, & familiaritatibus luminarium cum cæteris Astris, tam erraticis, quam fixis, & à diversis locis Zodiaci.

Probatum primò. Mixta differunt inter se, vel genere; vel specie per formam, vel individua secundum temperamentum: omne autem diversum temperamentum, tam in diversis speciebus, quam individuis, pendet à diversâ intensione qualitatis cælestis, quæ efficit concoctionem, & mixtionem: Sed diversam intensiorem qualitatis cælestis, quæ efficit concoctionem, & mixtionem: Sed diversam intensiorem qualitatis cælestis luminaria efficiunt ex varijs congressibus, & familiaritatibus cum cæteris omnibus, tum etiam à diversis locis Zodiaci, ergo &c.

Secundò Probatum. Sidera agunt secundum respectum, sicut ostensum est, ergo latione circa Solem agunt circa ea, quæ fiunt à Sole, sed à Sole fiunt qualitates cælestes, quæ sunt in mixtis, ergo ab Astris secundum naturam differentibus, prout moventur circa Solem, fiunt differentiæ qualitatis cælestis.

Tertiò. Sidera latione circa Solem imitantur motum eius, & lucent secundum respectum ad ipsam: Sed Astra agunt secundum quod moventur, & lucent, quibus accedunt, & recedunt, augent, & minuunt suum lumen, ergo latione, & respectu ad Solem imitantur, & sequuntur opus Solis: opus autem Solis sunt primariæ qualitates mixtorum, seu qualitates Cæle-

Cælestes: ergo Sidera latrone circa Solem cooperantur ad ipsas qualitates cælestes producendas a Sole, ut diversitatem naturæ afferant; quia Sol de se indifferens est ad omnes qualitates mixtorum, & dat calorem vitalem omnibus viventibus, etiam inter se contrarijs, & inuicem destruentibus.

Hinc est, quod luminaria, maxime Sol, ex familiaritate infortunarum, producant animalia, & mixta perniciose mixtis optimis, atque perfectis hostilia; ex familiaritate fortunarum producant animalia, & mixta temperatæ naturæ ad commodum, vtilitatem, & conseruationem: hinc mores, & qualitates animi, & diuersitas naturæ, & temperiei hominum &c. hinc aeris corruptelæ, lues &c. nam pestis est qualitas Cælestis corruptiua: hinc febres, & omne genus infirmitatum, ut habet Ptolemæus passim: hinc tandem omnis varietas rerum generica, specifica, & numerica, temperamenti; itaut quædam mixta sint etiam ad inuicem contraria, & hostilia, cum tamen luminaria, a quibus pendent qualitates Cælestes mixtorum quoad esse, sint semper eadem. Quare puto, quod effectus Solis in genere sit actiuitas, Lunæ verò passibilitas, quas cap. 8. dixi esse primas qualitates, ad quas reducuntur omnes aliæ, quæcunq; sint: reliquorum verò Siderum effectus, quod sint naturæ, & temperamenta actiuitatis, & passibilitatis: vide *Ptolemæum cap. de qualis. animi; de magisterio, & alibi.*

Tandem caueas, & colligitur ex dictis, quod latio Siderum in Zodiaco dupliciter spectatur: *Primo*, quatenus est pura latio, sicut si non adessent Stellæ fixæ in Zodiaco, neque fierent in eo familiaritates erraticarum cum luminarijs, sed latio vniuscuiusque planetæ ageret a se sola; & hoc modo hæc latio Siderum in Zodiaco producit tantum qualitates elementares, quare ipsa Elementa, & nihil amplius, & quamuis luminarium lux semper efficeret calorem, & humiditatem cælestem, quibus eminenti modo Sol, & Luna agerent Elementa: attamen propterea nunquam attingerent productionem mixtorum. *Secundo*, spectatur quatenus in Zodiaco adsunt imagines fixarum, & sunt familiaritates erraticarum cum luminarijs, quibus determinantur in speciebus, & indiuiduis influxus luminarium, & eorum qualitatum cælestium, quæ omnino vniuersales sunt, & indifferentes ad omnes effectus ratione eminentis virtutis. Cum autem latio Siderum primo modo sumpta nullam aliam differentiam agendi contineat, nisi quatuor modos illuminandi, de quibus dictum est, scilicet augmentum, decrementum, propè, & procul esse; de cætero verò sint omnino homogeneæ, & eiusdem naturæ: sequitur necessario, ut hæc latio primo modo sumpta nullum alium habeat effectum, quam Elementares qualitates, & Elementa, quorum vnumquodque homogeneum est, & eiusdem naturæ, & inter se non differant, nisi secundum quatuor primas qualitates, quæ a quatuor modis illuminandi Siderum pendent, ut ostensum est. At quoniam latio Siderum secundo modo spectata admittit causam varietatis, & differentiæ, quibus ad varios, & differentes effectus determinatur, sequitur necessario, ut latrone secundo modo spectata Sidera efficiant vniuersam varietatem mixtorum: & in ipsis mixtis partes eterogeneas, & dif-

simi-

similares, vt membra, & partes animalium, potentias, humores, &c. Hinc signa respiciunt membra, planetæ sensus, humores &c. hæc autem ratio validissimè comprobat superiores etiam Conclusiones.

Quod sit verum momentum Natalis.

CAPVT QVINTVM DECIMVM.

Vires communiter censent illud esse natalis verum momentum, in quo fœtus egreditur è matris utero: nonnulli quoq; putant quando per respirationem primum attrahit aerem, quemadmodum è contra, tunc mori, quando iam amplius non respirat. *Cardanus in suis Commentarijs super Quadrip. Ptolemæi*, tempori natalis tribuit latitudinem quamdã, ea ductus ratione, ni fallor, quod fœtus non in momento ad lucem profertur, sed tempore quoto: *Primo enim*, inquit, *fœtus in utero vertitur, incipiuntque matri dolores, inde, viprodire nititur, & cessant motus arteriarum ex ministerio matris, tandem ad lucem venit, emittendo membrum post membrum, quæ cuncta non nisi aliquali temporis latitudine fieri possunt.* Rursus ab effectibus ipsis arguit *Cardanus*; prius enim quam decedat quispiam decumbit, & fit quarto die mala crisis, inde sub septimo, aut quartodecimo natura morbo succumbit, & deficiunt vires, sensus, vegetatio, halitus, calor, & motus omnis; quæ latitudinem temporis natalis, vt putat *Cardanus*, necessariò postulent.

At, pace tanti viri, futilis est proculdubiò hæc latitudo temporis natalis: cuius ipsemet *Cardanus* in Geniturarum Exemplis, quæ ponit in fine suorum Commentariorum, nunquam meminit, effectuum quoq; præcurrens disponentium rerum series aliundè fit, vt habet fusè *Ptolemæus*. Et reprobari potest hæc sententia tali ratione.

Non incipiunt enascenti puero cælestes Astrorum influxus, eo quia ex matris uterò ad hanc lucem erumpat; sed ob aliam rationem; ergo temporis hæc latitudo in genesi non obseruanda; antecedens probatur; nam si ob prædictam rationem, aut certè, quia Sidera non agunt in viscera terræ, animalium, & abdita loca; aut quia fœtus fit independens a genitrice, tanquam a causa proxima, ipso momento, quo egreditur ex utero; sed vtrumq; falsum est, ergo propter aliam rationem: prioris quidem falsitas sic ostenditur; Astra non minus agunt in viscera terræ, & Maris, quam intra ambientem aerem, vt ex mineralibus, lapidibus, vermibus, piscibus, alijsq; innumeris penè rerum generibus argumentari licet; in animalium quoq; viscera negari non potest; fouent enim Astra potentias eorum vegetatiuas, & sensitiuas, sed & ipse fœtus non minus subest Sideribus intra matris uterum, quam extra, licet cum discrimine, vt infra patebit: Posterioris verò falsitas sic probatur, fœtus non fit independens a matris opere, tanquam a causa proxima dum exit ex eius utero, sed fit independens eo ipso, quod mater iam amplius fœtum non alit, non fouet, nec amplius perfici-

perficit, vt mox dicitur: quod fit cum vegetatiuæ fætus potentiæ sufficientem fuerint adeptæ perfectionem, cum prius in potentia nunc primò erumpunt in actum, suumq; absolutè a se ipsis incipiunt exercere munus, abhorrentes a ministerio matris, tanquam a causa proxima, cui suberat ab ipso satu; hæc enim est dependentia essentialis, illa localis.

Prima Conclusio. Momentum natalis est, quando fætus cum prius penderet a matre, tanquam a causa proxima, nunc primò fit independens. *Probatnr.* Illud est momentum natalis, in quo fætus, tanquam effectus fit extra suam causam proximam: sed hoc accidit, quando fit independens a matre, ergo &c. maior propositio patet; nam quòuisq; effectus, est intra causam proximam, subest influxui eiusdem; minor etiam clara est, quia effectus quando adhuc dependet a causa, nondum est effectus, sed est in fieri, & perfici, & intra causæ vires, ergo non est effectus, nisi quando fit independens a viribus causæ.

Secunda Conclusio. Momentum, quo fætus fit independens a matre, est quando primò relinquitur a ministerio matris. Vbi cauendum, quod nomine ministerij matris intelligo influxum illum, quo mater tanquam causa proxima alit, & perficit fætum, igitur quando materiam amplius non alit, neq; perficit fætum, ipse fætus fit independens a matre, tanquam effectus a causa proxima.

Tertia Conclusio. Momentum autem hoc est indiuisibile, & est instans temporis: patet, nam dependentia, & independentia, in perfici, & in esse perfectum, non admittunt medium temporis, sed distinguuntur per instans indiuisibile: aut enim aliquid dependens est in perfici, & intra causæ vires, & influxum: aut independens, in esse perfecto, & extra causæ vires, & influxum.

Dices primò. Hoc momentum non poterit cognosci, antecedit enim ipsum ortum, & exitum ex vtero: Est autem communis opinio, quod momentum natiuitatis sit illud, in quo fætus egreditur, & oritur ad hanc lucē: & ratio quoq; suadet: nam intra vterum fouetur calore matris, & subest influxui eiusdem, ergo tunc amplius non fouetur, neq; subest influxui matris, quando fætus egreditur.

Dices secundò. Aliquando mater moritur antè perfectionem fætus, & tamen fætus viuit; ergo verum momentum non, est quando iam fætus est perfectus,

Dices tertid. Est communis Philosophorum sententia, quod fætus primò viuat vita plantæ, deinde vita sensibilis animæ, tandem rationalis, & hæc multo ante ortum: sed anima rationalis affert omnem perfectionem, ergo fætus iam perfectus est multo ante natiuitatem: ergo non est attendenda perfectio.

Ad primum respondeo, concedendo, quod propterea verum momentum natalis cognosci non possit: immò pluribus de causis, & præ cæteris propter horologiorum imperfectionem, vt notat *Ptolemaus*, & ob id ponit modum definiendi Cardines natalis, ductum a prædominante in luminarium præcedenti coniunctione, vel oppositione. Quocirca per subsequenta ac-

cidentia potissimè verum natalis momentum cognoscitur: Vt plurimum verò contingit non nihil ante egressum ex utero. Cæterum calor matris semper quidem fouet ipsum fætum quousq; intra vterum manet, sed non perficit semper, eo prorsus modo, quæ Gallinæ fouent iam natos pullos, quæ non influunt sicut essentialès causæ, sed fouent accidentaliter, & prohibent extraneam contrariorum actionem.

Ad secundum. Dico, quod tunc fætus est perfectus, quando iam a matre eam dispositionis perfectionem recepit, quam habet ipsa mater: nulla, quippe causa præbet maiorem, & vltiorem dispositionem, & perfectionem effectui, ea, quam in se ipsa continet; nullus enim actus supra suam potentiam: Quapropter, si mater moriatur, aut infirmetur, nititur fætus, quamuis immaturus, vti ea dispositione, quam recepit, licet exiguam, se ipsum alere, & conseruare, sicut sæpè de factò contingit.

Ad tertium. Respondeo, quod anima quidem rationalis constituit fætum in specie perfectissima hominis: attamen non tribuit corpori perfectionem illam, quam membra, & organa postulant ad exercenda munera naturalia, & constat euentissimis experientijs; inueniuntur enim sæpissimè homines penè toto corpore oppressi, alias callidissimi, & homo antequam moriatur, & separetur anima rationalis, remanet immobilis, fætus ergo constituitur quidem in specie animalis rationalis multò ante natiuitatem per aduentum animæ rationalis: sed corpus, & eius membra nondum receperunt omnem dispositionis perfectionem; recipiunt verò quousq; mater influit tanquam causa proxima &c. Viuit ergo fætus vita vegetantis, sensibilis, & rationalis animæ multo ante natiuitatem; sed tamen corpus, & membra perficiuntur a matre, tanquam a causa proxima, quousq; ipsa mater influat in ipsum fætum.

At verò propter difficultatem cognoscendi verum natalis momentum *Ptolemaus* ex intimis naturæ rebus pulcherrimum deduxit modum illud reperiendi, scilicet ex prædominante planeta in præcedenti luminarium, vel coniunctione, vel oppositione: cui tanquam potentiori causæ sit potestas definiendi Cardines natalis, quæ ratio ego censeo, quod talibus principijs in natura nitatur.

Sciendum est primò, quod Sidera, quæ maiorem auctoritatem habent, & prædominantur in singulis, vel coniunctionibus, vel oppositionibus luminarium, habent etiam præcipuam auctoritatem toto tempore illius semicircuitus Lunæ, & ratio est, quia afficit, vel ambo luminaria in Synodo, vel conditionarium, idest quod supra terram fuerit in oppositione: cum autem a luminariis primum, & principaliter pendeant generationes, & corruptiones rerum, vt sæpius dictum est; qualiter luminaria afficiuntur in his suis congressibus ex familiaritate cum cæteris, tales tunc effectus producant in sublunari plaga, implent enim elementarem plagam talibus qualitatibus: Hinc emergit ratio mutationis aeris, prout huiusmodi fundamento *Ptolemaus* agit de hac re.

Secundò Sciendum. Quod effectus illi, qui sunt in potentia proxima, tunc fiunt, & separantur a causis, quando nouum quendam impulsus, & dis-

positionem licet leuissimam suscipiunt: hoc autem experimur in cunctis rebus, vt exempli gratia sepius contingit, quod mortis hominis censetur esse leuis causa, vel alicuius cibi, vel potus, vel suscepti aeris nocturni, vel frigoris, quæ res, quia alijs non obsunt, vt potè leuissimæ, non sunt censendæ potiores causæ mortis hominis, sed semper est intrinseca dispositio, cui addita quæuis licet modica causa, ingentem nihilominus elicit effectum, hoc inquam contingit passim.

Tertio. Dispositionem, & qualitatem prædominantis Astri tunc esse efficacem; quando respicit aliqua familiaritate Cardines Mundi: patet hoc ex supradictis: Quot autem, & quæ, & quomodo accipiendæ, & quibus numeris, & distantijs familiaritates ad Cardines, alibi dixi.

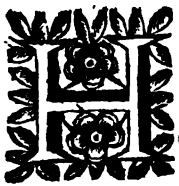
Ex his ergo colligitur *Primo*, quod sit fundamentum rei propositæ: nam quia factus reperitur in proxima potentia ad fieri extra suam causam, etiã leuis dispositio, quæ superueniat a prædominante illo tempore, separat a sua causa factum.

Secundo. Quod non sint spectandi gradus Planetæ, & Cardinis, sed aliqua familiaritas Planetæ prædominantis in congressu luminarium ad aliquem Cardinem in Natali: & hoc sensu sit accipienda *Ptolemæi* doctrina:

Tertio. Quod felices, vel infelices luminarium dispositiones in præcedenti congressu, non parum influant in factum.

Quomodo futura, & successiua accidentia fiant, & pendeant à presenti momentanea Natalis constellatione.

CAPITULUM SEXTUM DECIMUM

OC præ cæteris obijciunt, qui Astrologiam insectantur: non posse scilicet futura, & successiua accidentia fieri, & pendere a præsentis Natalis instantaneâ constellatione, sine præsentem effectum ab illa iam præterita.

Probant *Primo*. Causa, quæ præcessit, & amplius non est, non potest producere effectum de præsentis. Et confirmatur ex eo, quia iam nouæ semper constellationes adueniunt, quæ vel contrariæ, vel saltem diuersæ sunt a præteritis: *Videtur autem propterea Cælestis influentia, aut Picus, esse magis efficax, cum non est, quam cum est.*

Secundo. Quæ sunt successiue, vel post successiua tempora, diuersæ sunt nature, & temperamenti; nam id ipsum, quod est, non producitur de nouo, sed diuersum, & quod non est: constellatio autem momentanea, non potest esse, nisi vnius tantum nature, & temperamenti: ergo non potest esse causa futurorum.

Tertio. Instantanea actio non potest producere temporales effectus, sed tantum instantaneos, quia temporales effectus fiunt actionibus successiuis,

vel saltem post successiva tempora, ad quæ non potest extendi actio instantanea; nam actio est a deo iuncta cum effectu, quod acriter decentur Doctores inter se, an realiter distinguantur.

Cauendum autem est nomine futurarum rerum duo posse accipi, scilicet noua accidentia, quæ rei iam genitæ superueniunt futuris temporibus, & conseruationem per futura tempora rei genitæ, siue etiam eius restitutionem ad connaturales, & congenitas qualitates, & dispositiones.

Secundò. Cauendum in omni quoq; genito, quod de nouo fit, siue sit mixtum, siue simplex, & siue animatum, siue inanimatum, eodem momento suæ separationis a causa proxima fieri nexum, seu vinculum quoddam inter materiam, & formam, prima corpora, & qualitates congenitas, quo vinculo deinde, quod genitum est, nititur ad conseruationem, & restitutionem ad illas dispositiones, & qualitates in specie, & gradu, quas illo eodem momento suæ separationis a causa proxima obtinuerat: Hoc autem in confesso est apud omnes Philosophiæ Professores, & patet etiam inductione in cunctis rerum generibus.

Tertò. Cauendum, quod & alibi dixi: conseruationem, & restitutionem ad actuales connaturales qualitates, & dispositiones cuiusuis corporis, fieri a qualitatibus virtualibus, a quibus tanquam a principijs, & fontibus emanant qualitates actuales; Quæ qualitates virtuales communicantur in fieri ipsis effectibus a suis causis: dum verò effectus separantur a causis, remanent virtutes illæ definitæ secundum illum gradum, quem tunc obtinebant; secundum quem deindè res ipsæ productæ nituntur ad conseruationem, & restitutionem ad actuales correspondentes qualitates, & dispositiones; omnis enim qualitas virtualis elicit actualem qualitatem in gradu sibi simili, idest secundum suam potentiam: ita ut actualis qualitas excedere nullatenus possit suam potentiam, & virtutem,

Prima Conclusio. Ad hoc, vt constitutio Siderum momenti separationis effectus a causa proxima generante sit vera causa conseruationis eiusdem effectus, non est necesse, vt constitutio illa perseueret: hoc enim profecto est impossibile.

Probatnr. Non est opus, vt causa generans principalis proxima perseueret ad hoc, vt effectus diutius conseruetur: sed causa proxima principalis generans est causa conseruationis, ergo sicut non est opus, vt hæc perseueret, ita neq; opus est, vt quæuis causa vniuersalis remota perseueret; nam causa vniuersalis se se accomodat modis agendi causarum proximarum, & non est maior ratio in vna, quam in altera: maior propositio patet inductione, & experimento in rebus inferioribus, nam conseruantur effectus postquam etiam periit causa principalis generans: Minor verò est quidem sententia plurimorum Philosophorum, & insignium: probatur tamen: Instrumentalis causa conseruationis effectus est virtus congenita in ipso effectus, qua effectus conseruatur, & restituitur ad connaturales qualitates, & dispositiones: sed hæc virtus tribuitur, & communicatur effectui a causa principali proxima generante, ergo hæc est causa conseruationis: Minor patet: nam in primis vix concipi potest distingui inter, se productionem,

nem, & conseruationem, prout disputant Philosophi, an distinguantur realiter: Deinde, hanc virtutem non potest idem effectus producere in se ipso, ergo producit causa generans, a qua ipse effectus pender in esse cum congenitis qualitatibus, & virtutibus: Consequens patet, quia nulla alia causa assumi posse videtur: Antecedens verò probatur: nam ad hoc, vt effectus producere posset hanc virtutem in se ipso, opus est, vt per aliquod tempus effectus existeret, ergo prius conseruaretur, quam haberet virtutem suæ conseruationis, quæ implicant.

Secunda Conclusio. Satis est, vt constitutio illa Siderum concurrat cum causis proximis ad tribuendum esse, & connaturales qualitates. Patet hæc conclusio, nam effectus, postquam egressus est a suis causis, virtute, & qualitatibus sibi congenitis conseruatur, & ad illas restituitur: & hoc satis esse videtur. Quare effectus, postquam egressus est a suis causis proximis, tantum refert in se ipso per totum tempus suæ conseruationis constitutionem illam Siderum momenti suæ separationis a causis proximis, tanquam causam suæ generationis, & omnium suarum connaturalium qualitatum; Nam stellæ sunt causæ vniuersales, & sæcundissimæ, & per petuis suis rationibus iugiter semper agunt in res inferiores, disponendo, alterando, & introducendo qualitates Cælestes, idest diuersas, & nobiliores, a qualitatibus elementorum, sicut alibi dixi: Interim in plaga sublunari, quicquid separatur a suis causis proximis, retinet in se ipso in ea specie, & gradu qualitates illas, quas inueniunt in se ipsis suscitatas a Cælestibus causis momento illo suæ separationis a causis proximis: igitur effectus refert tantum, & representat in se ipso Cælestem constitutionem, tanquam causam suæ productionis, & conseruationis. Et hæc intelligantur dicta de conseruatione entis permanentis, nam de ente successiuo ratio diuersa: quare.

Cauendum est, quod & alibi dixi, in animali distingui corpus à suis potentijs, seu virtutibus, & ipsas potentias, seu virtutes à suis operationibus, Corpus est mixtum quoddam ex elementis, & est ens permanentis, quod si accidat, vt alienis qualitatibus alteretur, vel tandem soluitur, vel cessante contratio restituitur ad connaturales qualitates: & id contingit etiam in omni corpore, siue inanimato, & siue simplici; Potentiæ animalis sunt virtutes quædam, seu qualitates virtuales, à sæcunditate virtutis causæ generantis, & caloris cælestis productæ in ipso corpore, & suis partibus organicis inhærentes: omne enim, quod ad actum venit in animali, prius existit potentia, & virtute. Operationes sunt in duplici differentia, aliæ sunt qualitates actuales, quæ à virtutibus, & potentijs emanant, & procedunt; aliæ sunt operationes, seu nouæ qualitates, quæ ab his actualibus qualitatibus fiunt: Qualitates actuales sunt calor, & humiditas vitales actu accensæ; sensus vigiles; appetitiua; digestiua; retentiua; expulsiua; atq; facultates omnes actu vegetantes, & sentientes: operationes sunt appetitus, digestio, retentio, expulsio, vegetatio, sensationes &c. Potentiæ autem, seu qualitates virtuales sunt quidem entia permanentia quosque præexistunt in organis, seu partibus corporis animalis; attamen non nisi successiuè permanentur, & successiuè quoque ad actum eunt. Qualitates actuales sunt entia

entia omnino successiva, sunt enim actus virtutum, seu potentiarum, quæ præexistunt potentia, actus autem entis in potentia est, motus successivus.

Hucusque igitur dictum est, quomodo constitutio Siderum momentanea sit causa conservationis entis permanentis, id est cuiusvis corporis, siue simplicis, siue mixti, siue animati. Superest inquirere, quo modo eadem constitutio se habeat ad potentias animalis, & earum operationes, à quibus deinde pendent accidentia naturalia, quæ de nouo superueniunt animali in Vitæ decursu, quæ vel sunt entia successiva, vel producta post successiva tempora.

Tertia conclusio. Astra inferunt in animali potentias, & qualitates virtuales quibusdam lationibus breuioris, & angustioris temporis, quibus præordinant in potentia omnia accidentia naturalia ad actum intra suis statibus diuturnioribus temporibus decursus Vitæ.

Explicatur. Operationes vitales quæcunque, & qualitates actuales, non exeunt ad actum, nisi præexistant in suis virtutibus, & potentijs: hæc autem virtutes, & potentia sunt qualitates celestes, quæ præordinantur ab Astris; Dico igitur, quod præordinantur quibusdam Astrorum lationibus breuioris, & angustioris temporis.

Probatur primò. Si non præordinantur, ergo quando fiunt, non præexistunt potentia; sed hoc est falsum, & contra communem Philosophorum sententiam, quia impossibile omnino. Sed dices, præexistunt in potentia materie: Respondeo, potentiam materie esse ad eam vniuersalem, & nisi præordinetur ad hos effectus in genere, & specie, medijsque qualitatibus virtualibus, non prædeterminari ad aliquem effectum, sed esse puram potentiam indifferentem ad quæcunque, etiam contraria: Igitur si vitales effectus præordinantur, præcurrunt tempore; ergo præordinantur breuiori, & angustiori tempore, quam sit tempus sui actus.

Probatur secundò. Inferiores causæ præordinant in potentia effectus naturales vitales; ergo etiam Sidera præordinant, nam non est maior ratio in causis inferioribus proximis, quam in superioribus remotis; quia necessitas est ex parte effectus, sicut dictum est: inferiores autem causæ nullum effectum vitalem naturalem producant, nisi illum præordinent in potentia, & virtute, vt in seminibus euidentissime constat, quæ licet sint quantitate minima, & angusta, virtute tamen continent integrum, & completum effectum, ergo etiam superiores causæ præordinant in potentia vitales naturales effectus, quibusdam lationibus, seu influxibus breuioris, & angustioris temporis, quæ tamen lationes, seu influxus, virtute continent integrum tempora suorum effectuum: Disparitas in causis non apparet. Hæc autem ratio mihi videtur validissima, & comprobatur manifestis experientijs. Sol generat ex primis corporibus animalia, & non statim vnicâ latione, & primo calore, sed pluribus lationibus disponit primo ipsa elementa; postea introducit vitalem calorem vegetantem, & sentientem; vt generat ranas, ex guttis aquæ, & puluere, prius multis lationibus exaléfácto; & prædisposito, ita similiter generat vermes in terræ visceribus, herbas, arbores, pisces in Mari

Mari, & stagnis etiam de nouo cauis, atq; tot genera animalium ex putri; quæ non producit, nisi prius prædisponat, & præordinet in potentia, & virtute, quæ potentia, & virtus æquale seminibus animalium.

Quarta Conclusio. Hanc præordinationem incipiunt [Astra in ipso momento Natiuitatis hominis. *Probatur primo.* Tunc relinquatur homo intra vires absolutas Astrorum, cum prius subesset influxui causæ proximæ, idest matris; ergo tunc incipiunt Astra præordinare has qualitates virtuales; tunc enim maiori robore, & virtute in ipsum agere incipiunt.

Secundo probatur. Tempus ante natiuitatem non sufficit ad hanc præordinationem, vt mox constabit; & dicitur *lib. 3.* ergo necesse est, vt fiat post natiuitatem, ergo statim, quia opus est, quod hæc virtutes præcurrant omnes actuales effectus.

Tertio. Membrorum augmentum ante genesim fit à causa proxima, idest ipsa matre concurrente, quod non nego, etiam causa vniuersali remota; sed multo maius augmentum fit post genesim à causa cælesti; ergo cum ipso augmento causæ cælestes influunt has virtutes: nam si natura tempore illo instituit augmentationem membrorum, verisimile est, vt instituat etiam intensiorem qualitationem, & præparationem virtutum ad diuturniora tempora, tum etiam ad reliquas operationes.

Quarto. Constitutio Siderum natalis est causa conseruationis corporis hominis per totum vitæ decursum, ergo ab illo momento Sidera incipiunt influere, & præordinare in potentia illos effectus naturales, quos per totum vitæ decursum productura sunt: effectus enim futuri requirunt necessario subiectum, nimirum corpus aliquod mixtum, sed corpus mixtum pendet à constitutione illa, vt supra ostensum est: ergo effectus futuri præsupponunt constitutionem illam natalis, ergo posteriores sunt: nam influxus Astrorum ante natalem finem habent in ipso natali, in quo fit nexus, & vnio, de qua alibi dictum est.

Quinta Conclusio. Minora tempora, in quibus Astra influunt seminales virtutes ad diuturniora Vitæ, quæ sunt Anni, sunt dies, & menses.

Explicatur. Tempora Vitæ hominis sunt Anni (quamuis possint etiam esse minora, vt habet *Ptolemaus lib. 3. cap. de bis, qui non nutriuntur*) in quibus exeunt ad actum qualitates vitales, quæ sunt calor, & humiditas, cum suis omnibus operationibus &c. Minora tempora, in quibus præordinantur in potentia virtutes seminales harum qualitatum actualium, & operationum vitalium, dico esse dies, & menses, dies quidem sunt, in quibus præordinatur calor, menses vero, in quibus humiditas.

Probatur primo. Virtutes seminales sunt suis actibus, & effectibus omnino similes; omnis enim actus est similis suæ potentiæ, sed influxus in die, & mense, similes sunt effectui vitali in Anno: ergo minora tempora, quibus Astra influunt seminales virtutes ad annua Vitæ tempora, sunt dies, & menses. Maior propositio necessaria est, nam in seminali virtute continentur eminenter omnes partes effectus, ergo &c. minor vero euentissima; nam singulæ partes influxus Solis in die, & Lunæ in mense similes sunt effectibus annuis, vt alibi demonstratum est. Sol autem præordinat

calorem vitalem, Luna humiditatem radicalem.

Secundò. Non apparent alia minora tempora, in quibus influxus sint simili-
les virtute secundum omnes partes effectibus annuis, ergo &c.

Ex his colligitur: quod non pura tempora Cælestium motuum sint cau-
sæ temporis viræ hominis, sed quod realis influxus successiuus sit causa rea-
lis successiuus effectus, nimirum caloris, & humiditatis vitæ cum suis om-
nibus operationibus, quæ entia realia sunt, tam ex parte causæ, quam ef-
fectus: nam tempus non est purum ens reale, sed numerus emergens ex
motu; numerus vero refert intellectum numerantem. Cum autem men-
ses ante natiuitatem pauci sint, sequitur, vt hæc præordinatio fieri non
possit ante natiuitatem.

Sexta Conclusio. Accidentia naturalia, quæ fiunt in vitæ decursu pendent
ab hac præordinatione seminalis virtutis, & potentie *Probatæ*. Causa,
quæ dat esse dat etiam esse quale, quantum, & cætera accidentia natura-
lia; sed hæc præordinatio dat esse, quia dat prima principia vitæ, quæ sunt
calor vitalis, & humiditas radicalis, ergo dat etiam quale cum omnibus ac-
cidentibus naturalibus: Nam in seminali virtute præordinatur Vita ho-
minis, id est calor, & humiditas vitales cum omnibus suis operationibus
naturalibus, à quibus pendent accidentia naturalia: Calor enim vitalis, &
humiditas radicalis, sunt principia vitæ post animam ex communi Medi-
corum, & Philosophorum sententia, quæ principia qualiter in potentia,
& seminali virtute parantur, & præordinantur, taliter ad actum eunt.

Hinc colligitur duo motus, à quibus pendet præordinatio caloris vita-
lis, & humiditatis radicalis, qui sunt vnus quidem motus Solis, qui Di-
rectionis vocatus est; alter motus Luæ, qui Progressionis, de quibus di-
cetur *lib. 3.*

Septima Conclusio. Eodem temporis ordine, quo præordinantur semina-
les virtutes, exeunt ad actum suis per ordinem temporibus. Et quidem
Astra agere in res inferiores ordine maxime admirabili, euidentissime pa-
tet: Itemque ipsos effectus in homine, nimirum vitalem calorem, humidi-
tatem radicalem, & omnes eorum diurnas, menstruas, & annuas operatio-
nes exire ad actum ordine inuariabili docent Medici, & patet etiam in ipsis
operationibus, potissime in motu pulsus, & sanguinis: Quare, si effectus
ordinatissimi sunt, & causæ item in agendo ordinatissimæ, colligitur neces-
sario, vt effectuum ordo sequatur ordinem causarum: quia effectus similes
sunt suis causis, & imitantur eas.

Rursum, si effectus sequuntur methodum præordinationis causarum pro-
ximarum, quare non poterunt sequi ordinem causarum Cælestium? immò
id necessarium est: At, quod effectus sequuntur methodum præordinatio-
nis causarum proximarum, patet ratiocinando in vniuersis viuientium ge-
neribus: omne enim viuens oritur, augetur, consistit, minuitur, tandem
occumbit: item plures potentias acquirit longo post ortum tempore, vt
generatiuam, & in vniuersum vires corporis, sensibiles cognitiones, plura
quoque membra, vt dentes, & ipsos quoque cum ordine &c. quæ omnia cer-
tissimum est præordinari in semine, & corpore ipsius fetus a causis proxi-
m. 8,

nis, ipsis scilicet parentibus. Igitur si causas proximæ inferiores ante multa tempora præordinant hos effectus inuariabili methodo, & ordine ad actum ituros suis stasis temporibus, quare non poterunt etiam Astra? ratio disparitatis non apparet, immò quoniam Astra influunt ordine, & motu maxime vniformi, optima ratione videntur obtinere hanc virtutem prædeterminandi per ordinem suos effectus.

Octava Conclusio. Potiora tempora ex stasis, & præordinantis, in quibus elucet in actu præordinati ab Astris effectus, sicut in quibus præsentēs constitutiones Astrorum, similes sunt constitutionibus suæ præordinationis.

Explicatur. Exempli gratia Nato cuidam præordinata est ægritudo anno 10. suæ ætatis; dico, quod in anno illo potiora tempora, id est mensis, & dies, in quibus ad lucem, & actum apparebit ægritudo illa, erit, quando constitutiones Astrorum in illo anno similes sint constitutionibus suæ præordinationis. Hoc quidem docet experientia, & *Ptolemaus cap. finali lib. 4. attamen.*

Probatur. Causa, quæ ad actum elicit præexistentēs virtute effectus, opus est, vt sit similis ipsis effectibus, ergo similis etiam causis præordinationis eorum: nam effectus est semper similis suæ causæ, ergo tam causæ præordinationis, quam causæ extractionis ad actum: nam frigus verbi gratia non potest accendere calorem vitalem in ouis &c. huiusmodi.

Hinc patet ratio, quare ex constitutione Siderum in Decubitu possimus colligere, qualis futura sit ægritudo, an longa, an breuis, an mortalis, an salubris, & an ex frigiditate, an calore &c. quia præsens causa, & Siderum constitutio, quæ nunc educit ad actum præexistentēs potentia, seu præordinatō effectus, debet esse similis constitutioni præordinationis eorundem effectuum; cum enim qualitas, & grauitas effectuum pendeat ex qualitate, & grauitate constellationis præordinationis, & effectus similes sine vtriq; constellationi sequitur; sequitur, vt Decubitus constellatio similis sit constellationi præordinationis ægritudinis, quare, vt etiam ex Decubitu cognoscere possimus ægritudinis qualitatem, & grauitatem. Taliq; ratione constitutio Decubitus non est purum signum, sed est primum vera causa præsentanea, deinde etiam signum, ratione similitudinis ad constitutionem præordinationis.

De Prorogatoribus, & eorum immobilitate.

C A P I T U L U M D E C I M V M S E P T I M V M.

RX dictis hucusq; sit manifestum esse in Cælo quedam Sidera, & loca, quæ se habent tanquam subiectum passibile erga actiones aliorum Siderum: producant enim, & administrant in rebus inferioribus illa principia, a quibus res vniuersæ pendent in esse, atq; se habent tanquam subiectum actionū ceterorum Siderum. Hæc autem *Ptolemaus* dicit esse quinque, Solem, Lunam, Horoscogum, Culmen, & Fortunæ partem, & vocat

Prorogatores, Moderatores, Significatores, Præcursores, principalia loca, atq; aliter, quorum sæpius meminit, maxime verò *cap. ult. lib. 4.* Cum igitur ad hæc loca pertineat producere, & administrare illa principia, per quæ res vniuersæ subsistunt, sicut sunt calor vitalis, humiditas radicalis, corpora, existimatio, mores, facultates, &c. felicitatem, vel infelicitatem cum his rebus coniungunt, propt familiaritatem contrahunt cum Astris felicibus, vel infelicibus.

Sæpius autem dictum est, sicut docet *Ptolemæus, vbi de Vita*, hos Prorogatores permanere immobiles toto vitæ decursu in eisdem locis: quod etiam circumfertur nulla ratione comite, nisi tantum frequenti rerum experientia apud Professores omnes, a quibus in percunctando de causis, & rationibus, nihil curiosis vltro recipitur.

Ego autem cum amicis aliquando differens in primis absolute negabam Prorogatorem consistere immobilem, eo ianixus, quia non est in Cælo aliquid, quod sine motu consistere possit: attamen ne sensibus carere viderer, ipsam rerum experientiam abqueas: assentiendo subinde postulavi, quæ esset hæc immobilitas, nam quadruplicem in Cælo fingi posse constat.

Prima Immobilitas est cessatio a motu raptus, vt si sit Sol in summo Cardine, iam non vltra descendat cum cæteris Astris ad Occasum, sed permaneat ibi immobilis, possit tamen mutare distantiam a Polis Mundi, & sit sub Primo mobile.

Secunda Immobilitas est cessatio a motu particulari in Signifero, vt si sit Sol in gradu primo Arietis, non moueatur ad secundum, tertium, neq; alium subsequenter, permaneat autem in ipso primo gradu, cum quo moueatur ab ortu ad Occasum, sicut Planetæ stationarij, & fixæ.

Tertia Immobilitas, est cessatio a permutatione distantie a Polis Mundi, vt Sol in Tropiis aliquandiu non permutat distantiam a Polis Mundi, quamuis hinc hinc moueatur, & circa Mundum, & sub Zodiaco: hinc nomen Solstitij.

Quarta Immobilitas est rigorosa, & comprehendit omnes tres supradictas, itaut Prorogator non moueatur sub Primo mobile, neq; circa Mundum, neq; a Polis Mundi. Cum ergo Prorogator fingi possit immobilis consistere his quatuor modis, quæro quali censeant Auctores.

In plurimis disputationibus, quas cum Professoribus habui, quartam vltimam immobilitatem eligebant, quæ, an sit realis, an saltem possibilis, ex dicendis patet: plurimè tamen inter differendum mutata sententia priores accipiebant variè loquentes. Hæc sanè questio ad tertium librum spectare videtur, vbi de omni motu Siderum, quibus ad familiaritatem vadunt, agam; quamuis nunc re vera non inquiri motum, sed viam motus, quasi dicam situm omnis status Astrorum, dum mouentur.

Prima Conclusio. Nullus Prorogator consistere potest immobilis omnino, & adeò rigorosè, vt nullo prorsus modo ex dictis moueatur.

Probatur primò. Effectus Prorogatorum est successiuus, ergo etiam causa debet esse, & agere successiuo modo, quia effectus, & modus agendi sequi-

sequitur modum effendi suæ causæ: sed nullam aliam successione[m] possunt habere Prorogatores, nisi per motum localem; ergo necessario Prorogatores moveri debent. Quod effectus Prorogatorum sit successivus, patet; est enim animantium Vita, quæ est ens successivum, sicut alibi dictum est.

Secundò Probatur; Nam adhuc movebitur, ergo &c. probatur antecedens, ponatur exempli gratia Sol in Caelmine; si maneat ibi immobilis, adhuc movebitur ad partes Orientales Primi mobilis, dum enim Primum mobile cum omnibus stellis ad Occidentem fertur, Sol inveniatur sub partibus successivè Orientalioribus eiusdem Primi mobilis, ergo non consistet immobilis omnino, & rigorosè, sed movebitur sub Primo mobile.

Dicunt ipsi: non movebitur Sol, sed partes, & stellæ Orientaliores Primi mobilis ad Solem feruntur. *Contra & ego pariter dicam* de motu quotidiano proprio uniuscuiusque Planetæ, non Planetam moveri ad partes, & Stellas Primi mobilis Orientaliores, sed partes, & Stellas Primi mobilis ad Planetas; atque ita non dari motum particularem Planetarum in Signifero, sed Signiferum moveri ad Planetas, si & ad Solem culminantem moveatur partes Zodiaci, & primi mobilis Orientaliores, & non Sol ad ipsas partes. Et quæ nam est ratio disparitatis? Igitur si Planetæ moveantur sub Signifero, prorogator quoque per Directionem movebitur sub eodem Signifero.

Dicunt rursus. Non Prorogator, id est Sol permanet immobilis in suo situ, sed virtus ipsius Prorogatoris in eo situ impressa: ad quem suum quando perveniant obuij, producant suos effectus circa virtutem illam. *Respondeo,* eodem modo discedo de hac virtute: sic enim fit questio de nomine; nam siue sit Sol, siue eius virtutis prorogatoria, nihil refert, quia de Prorogatore est sermo. Sed hæc conclusio clarius patebit ex die endis.

Respondens verò quidam, & dicunt moveri Prorogatorem, sed permanere semper cum eadem Declinatione, licet enim vadat ad partes Orientaliores Primi mobilis: at tamen non permutat Declinationem, neque punctum confessus, & consistentis in circulis positionum, & consequente neque distantiam a Polis Mundi; Moveatur attem sub Primo mobile, describendo sub ipso parallelum ad Aequatorem; quod verissimum esset, si non permutaret Declinationem, & punctum sui confessus in circulo positionis, neque distantiam a Polis Mundi.

Secunda Conclusio. In motu Directionis directo secundum ordinem signotum, quem *Ptolemæus* vocat Actinobolium, Prorogator non potest permanere cum eadem Declinatione; sic enim dum moveatur ad partes Orientaliores Primi mobilis describeret parallelum ad Aequatorem: hoc inquam fieri non potest.

Probatur primò. Nihil fit actu, quod non sit prius in potentia: sed Iominaria motu particulari moveri qui est ab Occasu ad Ortum contra motum Primi mobilis, describere parallelum ad Aequatorem, non est in potentia, ergo neque fieri potest actu. Maior propositio est axioma Philosophorum, &

negari non potest: nam quod actu fit, prius poterat fieri: quod si prius fieri non potuisset, mox utiq; non fuisset factum, minor verò probatur: Si possent luminaria motu proprio, & de quo loquimur, describere parallelum ad Aequatorem, haberent Polos cum Polis Mundi, sed non habent, ergo non possunt; ergo non est in potentia hic motus: nam paralleli ad Aequatorem sunt circuli, quorum centrum est Polus Mundi: ita ut Sidera, quæ describunt parallelos, opus sit, ut circumferantur super Polos, & axem Mundi.

Secundò. Si luminaria Directionis motu directo describunt parallelum ad Aequatorem, sequitur, quod cum luminaribus non congruantur corpore Planetæ, & fixæ Signiferi, sed fixæ tantum eiusdem Declinationis, quam habent luminaria; quapropter fortius hæ fixæ agent, quæ sunt extra Signiferum, quam illæ intra, quod nemo unquam dixit.

Tertiò. Item consequitur, ut luminaria non impingant in Antifixa; quia sunt puncta diuersæ Declinationis, quam non permutant ex suppositione.

Quarto. Effectus successiuus requirit, & indicat necessario causam successiuè agentem; sed Astra non possunt agere successiuè, nisi localiter moueantur, ergo non possunt Astra moderare vitam, quæ est ens successiuum, nisi localiter moueantur.

Quinto. Ex doctrina Radiorum, quæ, ut diximus, accipiuntur ab vno ad aliud Sidus directè, & immediatè, sed si Prorogatores non permutant Declinationem dum Directione demolitur Primum mobile, iam radij non fiunt ab vno ad aliud Sidus, ut diximus, ergo permutant Declinationem; minor probatur: Si prorogatores non permutant Declinationem, tunc impingent Directione directà in radios Astrorum, quando radiorum loci in Signifero sumpti peruenerint ad circulos positionum Prorogatorum, eo modo, quo *Maginus* accipit, & ducit radios in Aequatore acceptos ad situm positionis Prorogatorum, & id non negant, neq; negare possunt aduersarij: Sed hoc modo non fiunt Radij ab vno ad aliud Sidus, ut dixi; fiunt autem ab vno Sidere ad circulū positionis alterius, qua ratione efficaces esse non possunt, ut reijciendo radios in Equatore probatum est: ergo si Prorogatores non permutant Declinationem, Radij non fiunt de Sidere ad Sidus, sed citò de Sidere ad situm positionis alterius.

Sexto. Ptolemæi auctoritate ex pluribus locis. Primum ex vltima cap. lib. 1. vbi ait: Nisi quod in corporeis congressibus applicationis, & defluxus etiam latitudines conuenit notari, quod utiq; non dixisset, si luminaria non progredierentur per Signiferum: citò proponere debuerat Declinationem notandam esse, si Declinationem non permutant ipsa luminaria: *Secundò,* ex cap. *Moderanda Vita* lib. 3. vbi in exordio docet duas Moderationes fieri duobus motibus, dicens: Cum *Vita moderanda* Principes indicauerimus, amplius huius quoq; moderatiōnis duos esse modos intelligamus, eum, qui consequentia Signa versus instruitur, quam *Astrinobiliam*, id est radiorum proiectum dicimus, ex quo colligitur se velle Prorogatorem hoc motu super Signiferum progredi, & ad consequentia Signa, quod non dixisset, si Prorogatores non mutarent Declinationem,

etiam ibidem, quando tradit ea, quæ seruant in occursu malorum, hæc habet: *Et si corpus vtrumq; dum est, & quod occurvat, & quod moderatur, non sūt eadem vtriusq; latitudo*, quibus perpendit diuersam latitudinem, quod non posset, nisi vellet Prorogatores deambulare in Zodiaco, & frustra docuisset obseruandam latitudinem, nisi Prorogator permutaret Declinationem; citò quippè Declinationem præcipere debuisset. Quarto, item ex eodem cap, impediuntur enim, inquit, *si in benefici alicuius terminum incidunt &c.* Declinationem non permutarent luminaria, & super Signiferum non progredirentur, inaniter utique proponerentur obsequandi fines, cum tamen ipsi quoq; plurimum referant; scilicet Vitæ præseruationem. Cæterum fines in Signifero tantum censentur habere virtutem, Quinto tandem Cap. diuisionis temp. lib. 4. *Quod si nullus fuerit, ad seiscemus proximè antecedentem ad eum vsq; qui proximè succedentem aspicit partem, deinde hoc vitemur vsq; ad proximum, atq; in alijs similiter, assumentes in gubernandi communicationem terminorum dominos Planetas*, quo loco non modo radios præcipit obseruandos, qui in Zodiaco fiunt, sed etiam fines, qui similiter ibidem tantum valent, ut dixi.

Dices. Si prorogator sub eodem circulo positionis permutat Declinationem, seu distantiam a Solis Mundi, permutat etiam distantiam ab Angulis, quod affirmati nullo modo potest: probatur sequela: in finitore quouis obliquo Sidus permutans Declinationem, permutat arcum semidiurnum, siue seminocturnum, ergo permutat etiam distantiam ab Angulis, etenim arcus semidiurnus, & seminocturnus, sunt quantitates motuum Astroꝝ ab vno ad alium Cardinem.

Respondet. Quod prorogator, dum permutat Declinationem, permutat quidem distantiam ab angulo præcedenti, & sequenti, sed tamen ab his angulis non permutat proportionem, in qua consistit gradus qualitatis, sicut sapius dictum est: hoc enim argumentum probaret etiam, quod sidera, quæ non habent eandem Declinationem, & arcum semidiurnum, vel seminocturnum, qualem habet prorogator, non possent coniungi cū ipso prorogatore, atq; illum afficere suis qualitibus; nam non possunt cum illo efficere eandem a Cardinibus distantiam; cum tamen satis sit, ut efficiant proportionalem, sicut notissimum est. Quare sit

Tertia Conclusio. Quamuis dicamus, & asseramus prorogatorem in circulo positionis permutare Declinationem, seu distantiam a Solis Mundi; nihilominus tamen prorogator permanet immobilis. Probatur, permanet in eodem circulo positionis, ergo permanet immobilis: antecedens est communi sententia: consequens probatur. Circuli positionis, rationali modo, secundum scilicet *Ptolemaum* descripti, sunt æquales, proportionales, & eadem distantia ab Angulis, in quouis puncto circuli accipiuntur, idest in quacunq; Declinatione, & a Solis distantia, ergo prorogator in toto circulo positionis, & omnes Stellæ in eo inuenta, quacunq; Declinationem habeant, sunt in eadem ad Cardines distantia.

Ex quibus omnibus fit manifestum, tum ratione, tum auctoritatibus *Ptolemai*, quod prorogatores non permanent immobiles omnino, & rigoro-

gororē, neq; cum eadem declinatione, si moueantur sed quod permaneat immobiles in eodem circulo positionis rationaliter accepto, vt dicam suo loco, & quod progrediantur super Signiferam. Et hæc intelliguntur de virtute Prorogatoria sumpta in Mundo: nam virtus prorogatoris sumpta in primo mobile, non mouetur sub ipso Primo mobile, sed circa Mundum vna cum eodem, & vniuersis in eo Stellis. De qua duplici virtute dicam infra.

Contingit autem a Sole afferri lucem Crepusculorum, tam ante ortum, quam post Occasum: qua luce non est dubium quod agat erga nostrum Emisphærium: & puto, quod etiam Luna aliqualem inde lucem afferat, quam tamen quoad ea, quæ dicenda sunt, negligere tuto possumus, vt potè exiguam, atq; proindè modicæ differentiæ in supputationibus. In spacio Crepusculorum Sol repertus, hoc certum est, quod non affert eandem lucis intensiorem a circulis, siuè horarijs *Ptolemai*, siue positionum Regionum, sed a circulis parallelis ad horizontem; Cum verò necesse sit, ad hoc, vt intelligatur Sol consistere immobilis etiam in ipsis Crepusculis, vt semper eandem lucis intensiorem manuteneat, & conseruet, dñi permutat Declinationem, & situm in Zodiaco; nam si permutaret intentionem suæ lucis, Sol non posset dici immobilis, hinc ratio efficacissima, quod Sol in Crepusculis repertus dirigi debeat, & censi immobilis in circulis Crepusculinis parallelis ad finitorem, non autem in circulis, siuè horarijs, siuè positionum. Sit igitur

Quarta conclusio. Sol in Crepusculis repertus, quando per Directionem mutat distantiam a Polis, & mouetur sub Zodiaco, consistit immobilis, & dirigi debet in circulis Crepusculinis parallelis ad finitorem, non autem in circulis, siuè horarijs, siuè positionum.

Probat ex diuisis. Sol in Crepusculis repertus, dum per Directionem mouetur sub Zodiaco, & mutat Declinationem, non conseruat, neq; manuteneat eandem lucis intensiorem erga nostrum Emisphærium, nisi in circulis Crepusculinis parallelis ad finitorem: Sed opus est, vt conseruet, & manuteneat eandem intensiorem, ad hoc vt erga nos immobilis consistat; nam alias non permanet immobilis: ergo &c. Etenim sanè qualis est intensio lucis Solis, talis intensio qualitatis Prorogatoris, seu caloris vitalis, igitur eadem intensio lucis eandem moderatur intensiorem qualitatis prorogatoris, idest caloris vitalis; si sit diuersa non confert, eadem prorsus ratione differendo, sicut in circulis positionis, siuè horarijs &c.

Huic rationi nihil potest obijci: experientiæ verò assentiantur omnes, sicut est videre inter 40. Genesis, quas ex Argoto desumpsit, spectandas ad mearum rerum comprobationem; aliasq; plures afferam.

Quinta Conclusio. In reliquo spacio obscuro sub terra Sol consistit immobilis, & dirigi debet in proportionalibus distantijs acceptis a fine Crepusculi vespertini, vsque ad Imum, & ab Imo vsque ad initium Crepusculi matutini.

Explicatur. Quando Sol sub terra non est in Crepusculis, accipio arcum seminocturnum Solis, a quo detraho arcum Crepusculi; & vtor residuo;

tanquam si esset arcus seminocturnus. Similiter accipio arcum seminocturnum gradus loci Directionis, & ab eodem arcu detraho arcum Crepusculi eiusdem gradus: & utror residuo, tanquam si esset arcus seminocturnus quibus residuis accipio proportionales distantias more *Ptolemai* solito. Cæterum hæc conclusio consequitur necessariò ex præcedenti, ita ut non indigeat probatione.

Sciendum autem est duplicem esse virtutem eiusdem prorogatoris, puta ipsius Solis, iuxta duplicem Siderum motum: vnam in Mundo: idest in situ positionis, siue circuli horarij; alteram in primo mobile sub Zodiaco, & ratio est: Sidera duplici latione applicant suum lumen instrumentalem causam, motu circa Mundum, & motu in Zodiaco; ergo duplici hoc motu agunt, ergo duplicem qualitatem prorogatoriam efficiunt, pro qua re fit.

Sexta Conclusio. Duplex est virtus vnus, & eiusdem prorogatoris, vna quidem in Mundo, altera vero in primo mobile: illa consistit immobilis in circulo positionis, seu horario, mouetur autem sub primo mobile ad partes eius Orientaliores; posterior consistit immobilis in ipso primo mobile, mouetur autem eum ipso circa Mundum.

Probatum primo auctoritate *Ptolemai cap. de Vita*. Vbi ex professo docet duos esse modos, quibus prorogatores vitam moderantur, dicens *Cum vita moderanda Principes indicauerimus, amplius huius quoque moderationis duos esse modos intelligamus, eum, qui consequentia signa versus instituitur, quam Astinobiliam, idest radorum projectionem dicimus, quando in Orientalibus locis nimirum à Cali culmine, & ascendente interceptis Vita gubernator inueniendus fuerit, & eum qui non solum consequentia versus, sed & in præcedentia signa peragitur, quam horima an dicunt, cum in lucis à culmine declinantibus reperitur.* Quo capite euentissimum est, quod *Ptolemaus* duas Prorogatoris virtutes censet esse, & vnam moueri sub Zodiaco, immotam verò consistere in Mundo, idest in circulo horario alteram moueri circa Mundum, & immotam permanere in Zodiaco.

Secundo probatur ratione. Sidera applicant suum lumen instrumentalem causam duplici latione, circa Mundum, & circa Zodiacum: ergo secundum hanc duplicem actionem, duplicem virtutem instituunt.

Prorogatores *Ptolemaus* enumerans dicit esse quinq; Solem, Lunam, Culmen, Horoscopum, & partem Fortunæ; ad quos reuocat Vitam, corpus, mores, honores, actiones, itinera, facultates &c. Et quidem Solem, & Lunam regere Vitam, & corpus, satis manifestum est; Culmen verò, Horoscopum, & partem Fortunæ, habere virtutem prorogatoriam non leuis obijcitur difficultas; cum enim non sint Astra, neque lumen habeant, non possunt influere, ergo neque habere virtutem prorogatoriam.

Septima conclusio. Horoscopus est Vitæ, & constitutionis corporis prorogator, & non ob aliam rationem, nisi quia Sol vitalis caloris largitor, & Luna humiditatis, incipiunt influere has qualitates in ipso Horoscopo, & hoc sufficit: Cæterum, si Sol supra terram existens respiciat Horoscopum, & hoc sufficit: Cæterum, si Sol supra terram existens respiciat Horoscopum, Sol ipse est Vitæ prorogator; si non respiciat, vel sit sub terra, sufficitur Luna:

Luna : si neque hæc respiciat , aut sit sub terra , de die Horoscopus remanet Vitæ prorogator , de nocte pars Fortunæ , si tamen sit supra terram , & respiciat Horoscopus : sin alias Horoscopus remanet Vitæ largitor propter rationem , quam dixi .

Dices. Causa a loco , in quo non est , non potest agere ; sed Sol , & Luna extra Horoscopus reperti non sunt in Horoscopus , ergo neq; ab ipso Horoscopus influere possunt calorem , & humiditatem , quando in ipso non sunt . *Respondeo* , Solem , & Lunam habere semper realem relationem ad Horoscopus , immò ad omnia puncta mobilia , sicut est præ cæteris etiam Culmen , & per hanc relationem , efficere correspondentem intensiõnem caloris , & humiditatis : vnde sequitur , vt Horoscopus sit semper initium productionis harum qualitatum , & sit semper alter terminus correlationis distantie luminarium a principio productionis suarum qualitatum : Horoscopus enim est perpetuum centrum distantiarum luminarium ab eodem : quia est principium omnium distantiarum . Quamuis ergo luminaria absint ab Horoscopus , semper tamen habent ad ipsum relationem distantie , secundum quam talem gradum qualitatum a loco , in quo sunt , producant .

Octaua Conclusio. Culmen est actionum naturalium largitor , & non ob aliam rationem nisi quia luminaria , quæ sunt principales rerum omnium moderatores , ibi producant qualitates maximè actiuas : etenim propè sunt nobis , quam possint esse : sed ex propè esse sequitur intensio qualitatis actiuæ , quia ex intensiõne actiuitas oritur , sicut supra dictum est ; quare eodem prorsus modo , quo luminaria influunt qualitates vitales ab Ortu , influunt etiam qualitates actiuas a Culmine .

Nona Conclusio. Pars Fortunæ est locus virtutis lunaris , sicut Ortus est locus virtutis solaris .

Probatnr primò. Luna incipit producere humiditatem vitalem ab Horoscopus , quemadmodum Sol calorem vitalem : Cum verò Luna sit luminare nocturni iuris , eousq; producit hanc humiditatem , quousque habet vires sui iuris , quod est de nocte , ergo dum Sol oritur , cessat ab efficiendo hanc humiditatem ex iure nocturno pendentem , & ibi determinat finem , & locum productæ humiditatis , & virtutis ; nam de nocte præualet humiditas , quæ a Luna dependet , & ideo Lunæ ius est maximè de nocte : de die verò præualet calor , qui a Sole dependet , ideoq; ius Solis est maximè de die .

Secundò. Luna determinat gradum suæ humiditatis secundum distantiam , quam habet a Sole : ergo in Mundo quoque emergit determinata hæc distantia , iraut Sidera , quando distant ab Ortu pari distantia , quæ Luna distat a Sole , attingant intensiõnem gradus humiditatis a Luna productæ : nam Oriens , quatenus tribuit vitam viuentibus , spectatur : tanquam luce , & calore Solis affectus , ergo ad ipsam refertur ingentiõ humiditatis secundum Lunæ distantiam a Sole .

Quoniam verò de nocte præualet humiditas , hinc est , quod de nocte hæc pars lunaris possit esse etiam prorogatrix ; semper autem moderatur facultates , quia alimonix subministrant matèriam , & humiditatem ad alendum calorem vitalem .

Ex his autem, & ex dictis alibi, colligitur, quod Prorogatorum vniuersique determinatur ad effectus in suo genere, prout sæpè docet *Ptolemaus*, maxime lib. 4. cap. vlt. circa quem locum dicam lib. 3. cap. 13. Vt Vitæ Prorogator electus iuxta *Ptolemai* methodum expositam lib. 3. vbi agit de Vita, moderatur Vitam, & a se solo, itaut status Vitæ, vt! conseruatio, vel abscissio, bona, vel ægra valetudo notabilis, ab illo solo pendeant: Sol dignitates, & gloriam: Luna animi qualitates, & mores, quare coniugiū, atq; huiusmodi, quæ naturalem propensionem sequuntur: Horoscopus res corporis, & itinera: Culmen actiones naturales, prolem, amicos, munerera, & dignitates: Pars fortunæ facultates; Luminare autem conditionarium, potissimè si supra terram luceat, censeo, quod præcipuè moderetur famam ex moribus, & rebus gestis; nam ex luce luminaris conditionarij manifestantur vniuersæ res, sicut alibi dixi.

Hinc verò patet, quam grauiter errent, & decipiantur qui absq; discrimine facultates a luminaribus, dignitates a Parte Fortunæ, filios a Luna, atq; alios effectus præter naturam a dissimilibus causis inquirunt.

De Prorogatoribus, & eorum immobilitate, satis dictum sit, de motibus verò eorum, & via motus, tam in Directionibus, quam alijs motibus omnibus alibi dicitur.

De occurrentibus, & eorum immobilitate.

CAPVT DECIMOCTAVVM.

Vperiori capite dictum est de prorogatoribus, quod se habeant tanquam subiectum actionum respectu ad alia Sidera, & qua ratione consistant immobiles, tum etiam moueantur, quamuis de motibus 3. libro latius ex professo dicendum sit: Consequens nunc est hæc eadem de reliquis Astris, quæ virtutem habent causæ efficientis, inquirere. Etenim Pro-

rogatores præparant illa principia, per quæ res vniuersæ subsistunt: hæc autem principia, sicut dictum est, habent naturam simplicem, & indifferentem, temperaturam verò felicem, vel infelicem ad conseruationem, scilicet, vel destructionem, recipiunt a reliquis Astris.

Igitur omnia Sidera, quæ sunt in Cælo, etiam ipsa luminaria, habent virtutem causæ efficientis secundum suas qualitates sibi proprias actiuas, quas recenset *Ptolemaus* lib. 1. *Apotelesm.* & ego supra inuestigari ex luminis proprietatibus, passionibus, coloribus &c. Immo non solum vniuersa Sidera, quæ sunt in Cælo perpetua, sed etiam omnia noua Phænomena, quæ ibidem de nouo apparent, quæcumq; sint, nam quousq; lucent, semper agunt, non vltra tamen, neque prius, quamuis relinquunt post se effectus diutius subsistentes, siue actu, siue potentia. Occurrentes solent vocari obuij, promissores sequentes, atq; aliter.

Quemadmodum verò dictum est de Prorogatoribus, quod duplicem

virtutem constituent, quarum vna consistat immobilis in Mundo, mouetur verò sub Zodiaco, altera consistat immobilis in Zodiaco, moueatur verò circa Mundum: ita similiter, & eodem prorsus fundamento Occursantes duplicem virtutem actiuam constituent immobilem, vnam in Mundo alteram in Zodiaco.

Quoad motum verò harum duarum virtutum actiuarum caueti, & rectè percipi debet, quòd quæ in Mundo constituitur, nullo prorsus modo mouetur, quæ verò constituitur in Zodiaco, mouetur tantum cum ipso Zodiaco circa Mundum ad situm positionum, siue circulum horarium prorogatorum: vt videlicet eundem gradum virtutis prorogatoris in Mundo constitutæ contingat: cum enim Prorogator sit in loco præcedente, & ob id proximior angulo, vtiq; produxit maiorem intensiorem suæ virtutis Prorogatoris, quam produxerint sequentes suæ virtutis actiuæ: Quare subsequentes mouentur circa Mundum versus situm Prorogatorum, vt gradum eundem virtutis Prorogatoris in Mundo constitutæ attingant.

Rursus cum duplex fiat Prorogatio ex duplici Prorogatorum motu, in Mundo, & in Zodiaco, sicut alibi dictum est; fit, vt virtus Occursantium sit immobilis in Zodiaco, sub quo virtus Prorogatoria moueatur ad Occursantes ibidem immobiles consistentes.

Virtus verò Occursantium, quæ constituitur in Mundo, consistit immobilis ibidem in circulo positionis horario, ad quem circulum virtus Prorogatoria in Zodiaco constituta cum eodem Zodiaco, & Primo mobile fertur, & mouetur.

Vt in Primo Exemplo ab *Argola* allato in opere de Diebus criticis; vna Solis Vitæ Prorogatoris virtus consistit immobilis in Horoscopo, & dum sub Zodiaco mouetur, prorogat vitam, & fertur ad Martem, & Saturnum, & radios aliorum &c. Quare virtus actiua Martis, & Saturni in Zodiaco constituta mouetur ad circulum horarium Solis. Altera Solis virtus constituta in Zodiaco fertur cum eodem Zodiaco ad circulum horarium Veneris, vbi adest radius quadratus Saturni in Mundo acceptus, quæ Veneris, & quadrati Saturni virtutes, immobiles ibidem consistunt. Vbi cauetum, quod quadratus Saturni est in Mundo a secunda Domo ad vndeimam; nam quadratus Saturni in Scorpione, non consistit immobilis in Mundo, quia est in Zodiaco, & cum ipso Zodiaco mouetur motu raptus, & non expectat venientem Solem, nec in ipsum impingit, sicut ait *Ptolemaeus*: sed virtus tantummodo, quæ constituitur in Mundo, expectat Solē latum circa Mundum.

Sciendum igitur: quòd virtus Prorogatoris, quæ constituitur in Mundo, motu directo, quem *Actinobolium* vocat *Ptolemaeus*, impingit in Sidera; & eorum familiaritates acceptas in Zodiaco, tum etiam in Mundo. Virtus verò Prorogatoris, quæ constituitur in Zodiaco, motu conuerso, idest circa Mundum, quem horarium vocat *Ptolemaeus*, impingit tantum in familiaritates Astrorum in Mundo acceptas, nullo autem modo in familiaritates acceptas in Zodiaco: de quibus familiaritatibus suis locis diffusè agendum est *lib. 2.*

De Criticis Temporibus.

CAPVT DECIMVM NONVM.

Omen Crisis, quod Iudicium sonat, bifariam apud Auctores acceptum reperitur: primò latius, pro quocunq; scilicet Signo, & Accidente, quod de nouo quouis tempore, vel ægris, vel valentibus, superuenit, indicans eisdem, aut bonum, aut malum, quod immineat: omnis enim motus, & alteratio ad lucem erumpens patefacit motus, & alterationes intrinsecæ dispositionis. At quoniam motus, & alterationes in viuentibus accidunt perpetuò iuxta illud *Philosophi de longit. & breuit. vitæ cap. 2. Quapropter omnia in motu sunt &c.* Quorum motuum non omnes apti censeri debent ad patefaciendam intrinsecam dispositionem, vel præsentem, vel proxime futuram: Nam qualitas corrupta, seu morbus, etiam grauis non semper se manifestat, neque erumpit ad lucem, siue signis; siue effectibus; sed quandoq; latet, & silet, intrinsecus tamen lauciat. Aliquando leuia tantum profert signa: Nonnunquam leuis morbus graua emit rit accidentia: Tandem non rarò morbus omnis ad extra exiens accipi falso poterit pro signo latentis adhuc ad intra morbi; cum tamen nihil omninò corruptæ qualitatis intro superfit; non omnibus propterea moribus, & signis iure optimo debetur nomen Crisis. Secundò sumitur tantum pro quadam proprietate statum quorundam temporum, ordinem, & methodum seruantium, in quibus a signis, & accidentibus iudicium in ægris, non modo de præsentis dispositione intrinsecæ sumi licet: sed etiam de futura. Posteriores hanc acceptionem in præsentiarum sequor, ideoque titulum posui de Criticis temporibus, non de signis, & alterationibus Criticis.

Qui de huiusmodi temporibus scripserunt, tam Recentiores, quam Prisci, conueniunt primò censentes hæc tempora seruare ordinem quemdam. Secundò his temporibus haberi posse iudicium de morbis, ac eorum progressu: Tertio, tempora, quæ proprietatem Criticam sortiri possunt, esse dies, menses, & Annos. Dissentiunt verò, primo de Causa efficiente, seu inferente proprietatem hanc Criticam his temporibus: secundò, quod, & inde sequitur, de ordine, seu numero Criticorum temporum. Menses quidem, & Anni, qui Criticam proprietatem suscipiunt, vocati sunt Climacterici, seu gradus discriminis, eo quod in ipsis aliquod semper vel Vita, vel saltem valetudinis, discrimen accidat: Sed nominis questio nihil ad me, qui nomina serum ex hominum libertate poni, alterari, & permutari posse, & de facto fieri censeo. At verò circa tria priora Capita, quæ præter rationes infra exponendas, diuturna, cum Antiquorum, tum etiam Neotericorum, docuit obseruatio, & experientia, non discedo a communi Doctorum consensu, nisi tantum in tertio Capite, vbi diebus, mensi-

mensibus, & annis addo temporales horas, quæ non minus, quam cætera tempora, Criticam proprietatem nanciscuntur, vt infra constabit.

Nunc igitur iuxta meum institutum aggredior inuestigare principia, & causas Criticorum temporum, opus est autem cognoscere, quid sit Crisis, & a quibus Causis efficientibus, tam proximis, quam remotis, fiat. Et sanè quidem variè a Doctoribus descriptiones Crisis afferuntur, circa quæ non conducit immorari.

Prima Conclusio. Crisis est actio inter qualitates elementares, & Cælestes. Dico, quod Crisis sit actio: nam ex Crisi prouenit effectus conuersionis mixti, vel ad solutionem, vel ad confirmationem: & omnes Medici dicunt, quod Crisis est motus quidam, omnis autem motus est actio. Quod vero Crisis sit actio inter qualitates elementares, & Cælestes, patet; nam qualitates Cælestes corroborant mixta, immò ipsa mixta a qualitatibus Cælestibus pendent in esse, sicut dixi cap. 8. Elementares verò qualitates aduersantur mixtis, & eorum qualitatibus: quia elementa in mixtis cum non sint actu, sed virtute, & potentia, idest refracta, & concocta a qualitatibus Cælestibus, nituntur semper se restituere ad suum naturalem statum, expellendo ipsas qualitates Cælestes, tanquam sibi minimè connaturales: Nam quando quis ægrotat, agitur de mixti resolutione in prima corpora: Criticis autem temporibus contingit pugna quædam, quam Medici dicunt fieri inter morbum, & virtutem: At quæro, quid est morbus, nisi qualitas tendens ad solutionem, idest restitutionem Elementorum ad suum naturalem statum? Et quid virtus, nisi qualitas Cælestis viuifica, quæ mixtum conseruat? igitur optima ratione ego dico, quod Crisis sit actio inter qualitates Elementares, & Cælestes: Ceterum si præualeant qualitates Elementares, ad resolutionem tendit mixtum, si verò cælestes, ad corroborationem.

Dices. Quod actu non est non potest agere, sed qualitates Elementares non sunt actu in mixto, ergo non possunt agere in qualitates vitales cælestes in eodem mixto repertas. *Respondeo primò,* quod cum ægritudo sit remissio qualitarum vitalium cælestium, & mors totalis eorum defectio, & corruptio, sit vt Elementa, cum prius manerent refracta; & concocta ab ipsis qualitatibus cælestibus, itant essent virtute, & potentia, deficientibus qualitatibus cælestibus, redeant ad suum actualem statum, quia Elementa relinquuntur libera, & soluta: quippe remota causa cessat effectus at vero causa mixti est qualitas cælestis, sicut ostendi cap. 8. *Respondeo secundo,* quod elementa, & eorum qualitates, licet sint tantum potentia in mixtis, nihilominus tamen nituntur perpetuò contra qualitates cælestes, & nituntur suis virtutibus, quibus etiam se restituunt ad connaturales qualitates, quando alienis alterata sunt, sicut dixi cap. 8. Ex hoc autem inferitur, quod causa efficiens proxima Crisis sint qualitates Elementares, & vitales, quæ sunt in ipso homine.

Secunda Conclusio. Efficiens causa vniuersalis remota Criticorum temporum sunt Sidera. Patet ex Galeno, qui 30. diebus Criticis ait, quod omnia, quæ in hoc Mundo habent ordinem perpetuum, pendent à super-

rioribus lationibus; sed tempora Critica seruant ordinem perpetuum, ergo pendent à superioribus lationibus Astorum. Nam è contra, in causis efficientibus inferioribus non inuenitur aliquis ordo, etenim sunt semper in potentia ad agendum, & semper agunt, quando sunt applicatæ subiectis passibilibus absque vilo ordine.

Tertia Conclusio. Efficientes causæ in specie Criticorum temporum sunt Sol, & Luna. *Probatur primo.* Cetera Sidera non mouentur motu secundum ordinem perpetuo æquabili, sed modò velociter, modò tardè, modò stant, modò ragrediuntur, vt notum est: sed oportet, vt moueantur motu perpetuo æquabili, sicut dixit *Galenus*, ergo &c.

Secundo. Sicut effectus, qui ordinem habent, non possunt pendere, nisi à Causis ordinem habentibus, ita effectus, qui dum fiunt imitantur motum quarumdam Causarum, optima ratione possumus asserere, quod pendent ab illis Causis, quarum motum imitantur, sed tempora Critica imitantur motum Solis, & Lunæ, ergo &c. Minor hæc propositio patebit infra at vero maior probatur efficacissimè ex dictis supra *cap. 7.* & *14.* & fundamentis ibidem expositis innitur *Galeni* ratio, quod scilicet, que ordinem habent, perpetuum, pendent à superioribus lationibus, quia modus agendi sequitur modum essendi Causarum.

Tertio. Crisis est actio inter qualitates Elementares, & cælestes vitales, adeo ut qualitates vitales pugnent cum qualitatibus Elementaribus, sed qualitates vitales pendent à Sole, & Luna sicut alibi dictum est, ergo &c.

Ex his patet, quæ sint Causæ efficientes, tum proximæ particulares, tum remotæ vniuersales Criticorum temporum: nam proximæ sunt qualitates Elementares, & qualitates cælestes, quæ sunt in homine: remotæ vero sunt Sol, & Luna. Superest tunc perquirere, quo modo hæ Causæ efficientes afferant Crisim.

Sciendum est primo, quod bona valetudo hominis, seu optima conseruatio eius mixtionis, pendet à maiori robore, & virtute qualitarum cælestium vitalium supra qualitates Elementares: tunc enim Elementares, cum sint infirmiores, succumbunt, & acquiescunt concoctæ, & refractæ à qualitatibus cælestibus.

Ægritudo autem est remissio, seu diminutio qualitarum cælestium vitalium, quæ, quia debiliores euaserant, non possunt conseruare qualitates Elementares adeo bene concoctas, & refractas, sicut antea, scilicet tempore bonæ valetudinis.

Sciendum secundo. Quod non fit Crisis, seu pugna inter qualitates elementares, & cælestes quando qualitates Elementares viribus infirmiores sunt, & qualitates cælestes robustiores, tunc enim, quia prævalent qualitates cælestes, & Elementares succumbunt refractæ, & concoctæ, conseruatur mixtum cum optima valetudine, & absque Crisi, seu pugna. Insurgunt autem qualitates Elementares, & pugnant cum cælestibus vitalibus, quando qualitates cælestes vitales infirmantur, tempore scilicet ægitudinis: tunc enim

enim quia qualitates cælestes, eo quod sint infirmatæ, non possunt conseruare qualitates Elementares refractas, & excoctas, sicut prius; qualitates Elementares redduntur ad suas vires, instituunt Crisim, seu pugnam, gratia redundi ad suum integrum naturalem statum: Quare non fit Crisis nisi tempore ægritudinis.

Ex hoc autem patet, quare non semper contingat Crisis in homine, sed tantum tempore ægritudinis, quamuis in homine adsint semper causæ efficientes proximæ Crisim: Sidera vero non agunt, nisi secundum modum essendi rerum passibilium, & causarum proximarum.

Igitur quando primum ægrotat homo ex diminutione, & remissione qualitatum cælestium vitalium, qualitates Elementares primam pugnam instituunt, quod si morbus sit acutus, eo quia remissio, & diminutio qualitatum vitalium sit grauis, & qualitas corruptiua sit calida vehemens, & nimis actiua, fiunt Crises quotidie statis horis, quando luminaria per quartas Mundi transeunt: quia celeres alterationes celerem causarum motum sequuntur: hinc optima ratione *Ptolemaus* cap. de bis, qui non nutriuntur, tribuit vitam ad menses pueris illis, quibus maleficæ officiant Prorogatori Viræ, & quo maior est, & intensior qualitas corruptiua pendens à proximiori, & robustiori obsidione à maleficis in Prorogatorem, minora etiam tempora tribuit *Ptolemaus*; vt dies, & horas. Quod si morbus non sit adeo acutus, eo quia non sit tam grauis diminutio, & remissio qualitatum vitalium; primo fiunt Crises per mensem statis diebus, quando scilicet Luna transit per quartas Zodiaci: Deinde ingrauescente morbo fiunt Crises etiã per diem statis horis, quando luminaria lustrant quartas Mundi. Si vero morbus sit chronicus ex natura qualitatis frigidæ, Crises fiunt per Annum statis mensibus, prout Sol lustrat quartas Zodiaci, quod si ingrauescat morbus, Crises fiunt per mensem, tandem per diem. At vero à prima inuasiõne morbi, in qua fit prima Crisis, solet morbus fere eodem modo se habere, vsq; ad proximam Crisim, nisi in media distantia vnus quartæ, quæ distantia mediæ quartæ est indicatiua futuræ Crisim: nam qualiter se habeat æger in media illa distantia, talis fit Crisis cum ingenti alteratione, adeo vt omne, quamuis leue signum in indicatiuo, & omnis leuis alteratio indicet ingentem alterationem futuram in proxima Crisi.

Quarta conclusio. Luna affert Crisim à quartis Zodiaci. Hęc conclusio patet experientijs perperuis, & est communis opinio Doctorum, & Medici omnes dicunt, quod fit Crisis 7. die 14. 20. vel 21. & 27. Quibus diebus Luna ponitur in quadratis loci oppositione, & coniunctione à principio morbi. In eo autem, quod dissentiant Auctores circa 20. & 21. diem, facillime conciliantur, si dicamus illum esse Criticum, in quo Luna ponitur in loco quadrato ab initio, vel sit illi magis propinquus; contingit autem propter velocitatem motus aliquando poni die 20. aliquando verò propter tarditatem 21.

Sciendum autem est, sicut communiter habent Doctores, quod triplex est mensis Lunaris: vnus dicitur mensis coniunctionis, in quo Luna discedens è Sole, ad Solem redit diebus 29., & hor. 12. fere: alius dicitur mensis

His peragrations, in quo Luna peragrat totum Zodiacum, & reuertitur ad idem punctum Zodiaci, à quo discesserat diebus 27., & hor. 8. tandem Auctores cogitauerunt mensem apparitionis, seu illuminationis, in quo Luna lucet, & apparet, & est dierum 26. hor. 12. His tribus modis Luna influit in res inferiores, secundum communem Doctorum sententiã; Et quod agat duobus modis prioribus, deducitur ex supra expositis à me principijs: & sane mensis apparitionis non deffert à mense coniunctionis, nisi tantum in eo, quod, dum Luna latet sub radijs Solis, videtur parum agerè, sed profecto semper agit, quamuis cum aliquo discrimine: nam in vera coniunctione cum Sole Luna non lucet omnino, at tamen nihilominus, tunc quam maximè commouentur vniuersa Elementaria corpora, Omnis ergo disputatio reducitur ad requirendam rationem, quare Luna afferat Critica tempora à quartis mensis peragrations, sicut comprobant experientiz, & afferunt Doctores, & non à quartis mensis coniunctionis: cum tamen certum sit, quod Luna agit validissimè etiam à quartis mensis coniunctionis.

Quinta Conclusio. Critica tempora quæcumque in genere procedunt ex vna parte à Causis Elementorum, quæ vt dixi *cap. 14.* sunt lationes peragrations in Zodiaco, & circa Mundum, ex altera vero parte à causis qualitatum cælestium, quæ sunt Sol, & Luna.

Probatur Evidentissimè ex supradictis. Crisis est pugna inter qualitates Elementares, & cælestes: sed qualitates Elementares pendent à lationibus peragrations in Zodiaco, & circa Mundum: qualitates vero cælestes à Sole, & Luna, vt ostensum est *cap. 14.* ergo Critica tempora in genere ab his causis pendent.

Cauetas ex dictis *primò*, quod actio, & passio, quæ contingunt inter qualitates Elementares, & Cælestes, fiunt, quia luminaria producendo qualitates cælestes in rebus inferioribus, cum ipsis qualitibus, tanquam instrumentis proximis, eminenti modo agitant elementa, decoquunt, miscent, & vniunt: atq; ita producant vniuersum genus mixtorum quorumque; Et hæ qualitates cælestes in mixtis sunt causæ, non solum productionis mixtorum, sed etiam conseruationis; adeo deficientibus his qualitibus mixta ad resolutionem labantur: E contra qualitates Elementorum si qualitates cælestes infirmentur, & remittantur, quia illæ redduntur ad aliquas suas vires, insurgunt, & agunt in qualitates cælestes, gratia redeundi ad spum integrum naturalem statum.

Secundò. Cauetas ex dictis *cap. 14.* quod luminaria agitant Elementa, & eorum qualitates lationibus peragrations in Zodiaco, & circa Mundum; qualitates vero Cælestes producant ex lationibus alio modo spectatis, vt Luna in mense coniunctionis &c.

Tertiò. Cauetas, quod (sicut sæpius alibi dixi) qualitates vitales actuales fluunt ad actum inecessiue: & eliciuntur ad actum ab ipsis luminariibus, præ cæteris à Luna in mense coniunctionis: nã vt dixi *cap. 14.* luminaria eliciunt ad actum omnes quascunque in genere qualitates latione circa Mundum: vitales vero, & cælestes mixtorum perfectiorum Luna in mense

se coniunctionis, & Sol motu peregrationis in Zodiaco, quo motu Sol tantum eminenti modo agitatur vniuersa, tam simplicia, quam mixta corpora, & eorum qualitates, non sic Luna, quæ in mense coniunctionis habet respectum ad Solem, secundum quem solummodo producit, & elicit ad actum qualitates cælestes mixtorum perfectiorum, & præ cæteris humiditatem radicalem: latione vero peregrationis in Zodiaco producit qualitates Elementares. Ex his nunc

Secundo probatur mea conclusio. Si luminaria peragrando Zodiacum agitant Elementa, & eorum qualitates, decoquendo, miscendo &c. & hoc præstant, medijs qualitatibus vitalibus, quas eliciunt ad actum, præ cæteris Luna in mense cõiunctionis, necessario sequitur, vt Luna agitet Elementa motu peregrationis in Zodiaco: hoc autem præstat, & agitatur secundum lucem suam, quam à Sole tunc habet, & ostendit nobis, quæ producit, & elicit ad actum qualitates vitales actuales; nimirum cum virtute, quam recipit à Sole, & specificat familiaritatẽ cum cæteris Astris, quæ producit actualem qualitatem cælestem; agitatur Elementa; & eorum qualitates latione peregrationis, & circa Mundum.

Sexta Conclusio. Ratio quare contingat Crisis in locis quadratis, oppositione, & coniunctione, est, quia luminaria à singulis quartis peregrationis in Zodiaco, & circa Mundum, agitant integras qualitates, & totum esse vnius Elementi. In fine autem vniuscuiusque quartæ apparet victoria actionis; vbi, si qualitas cælestis vincat, Crisis ac conualescendum dirigitur; si vero præualeant qualitates Elementi, ad resolutionem.

Prior pars probatur. Ex tota, & integra latione humanaria agitant omnia quatuor Elementa: ergo à singulis quartis singula Elementa: hæc autem patent *cap. 14.* Nam singulorum Elementorum singulæ qualitates intenduntur vsq; ad summam ex singulis integris semicirculis, & quartis singularum lationum.

Pars posterior patet: quia actio, passio in tota quarta continua est, & eiusdem rationis modi influendi; quare non nisi in fine totius, integre quartæ apparet, & contingit tota victoria totius qualitatis supra aliam, & virtutis cælestis supra Elementum; aut è contra, qualitatis Elementaris contra cælestem.

Dices. Omne mixtum constat ex omnibus quatuor Elementis, sicut habet *Arist. 2. gen. sex. 49.* ergo si luminaria agitant à singulis quartis singula Elementa, sequitur, vt non possit mori homo, nisi in fine totius integre circulationis; in qua luminaria attingunt totum esse omnium Elementorum, quod falsum est, ergo falsa etiam conclusio. *Respondeo primo.* Quod immò ex dictis *Arist.* sequitur, vt fiat resolutio mixti ex defectu vnius tantum Elementi, eo quod non possit esse, neque conseruari mixtum, nisi constet ex omnibus quatuor elementis. *Respondeo secundo.* Quod qualitas vitalis infirmata desinit viuere actu per maiores diuturniores circulationes, & viuit tantum per minores, sicut supra dixi; tunc vero luminaria circulationibus illis maioribus nituntur restituere qualitatem vitalem ad pristinum actum, medijs qualitatibus virtualibus, quæ adhuc remanent

in potentia; quod si nequeant agitatione primi Elementi; neque possunt amplius circa cætera. Quare tunc dant vitam minoribus, & brevioribus tantum lationibus, & in ijs efficiunt novas Crises, usque tandem ad totalem resolutionem.

Septima Conclusio: Dimidium vnius quartæ est indicatum victoriæ, quæ in fine quartæ futura est; sicut Medici affirmant se experiri. Ad cuius probationem.

Sciendum est primò. Quod duplex est virtus instrumentalis cuiusvis cause efficientis naturalis, vna quæ inhæret causæ, & fluit ab ipsa causa immediate: vt calor qui est in igne, & ab ipso igne fluit per medium totius spheræ activitatis: altera, quæ producitur intra subiectum passibile, & est prædispositio ad novum effectum, & est instrumentum, quod immediate attingit productionem effectus, vt calor, qui producitur in ligno a calore ignis, qui fluit immediate ab ipso igne. Hæc autem instrumenta ita sunt inter se distantia, & subordinata, vt posterius pendeat, & sit effectus a priore productus.

Secundò Sciendum. Quod omnis qualitas intensior, & viribus robustior agit in contrariam viribus infirmiolem, & remissiolem, itaut robustior corrumptat, & expellat infirmiolem ab eodem subiecto.

Tertio Sciendum. Quod qualitas, quæ producitur, & introducitur ab efficiente causa principali in subiectum patiens in principio antequam intendatur, usque ad dimidium intensiois, debilior est, quam sit qualitas corrumpeuda: quare nisi manuteneatur a causa efficiente principali extrinseca, medio instrumento, quod fluit immediate ab ipsa, de facili corrumperitur, & eijcitur a qualitate contraria, quæ præexistit in subiecto patiente: adeout si remoueatur causa efficiens principalis, qualitas, quæ nondum usque ad dimidium intensiois est introducta statim conuertatur ad remissionem, & corruptionem, & qualitas in subiecto præexistens conuertatur ad se restituendum in pristinum. Quod si qualitas, quæ de nouo introducitur peruenerit usque ad dimidium intensiois, tunc statim euadit superior viribus, quia statim ingreditur maiorem intensioem, & acquirit maiores vires supra vires, & intensioem qualitatis corrumpeudæ. Hæc est communis, & trita Philosophorum doctrina.

Hinc autem sequitur *primò*, quod actio in exordio usque ad dimidium intensiois qualitatis, quæ producitur, fiat cum maiori labore prioris virtutis instrumentalis, quæ immediate fluit ab agente, quia qualitas, quæ corrumperitur magis resistit, & quæ producitur debilior est. *Secundò* sequitur, quod item tunc temporis qualitas, quæ corrumperitur adhuc suuatur munere suo in subiecto patiente, quamuis cum aliquali remissione, vnde oritur ægrotudo ex remissione qualitatis vitalis. *Tertio*, quod statim post dimidium intensiois qualitatis, quæ producitur, & remissionis qualitatis, quæ corrumperitur, longè facilius, atque minori labore fiat residuum actionis, quia qualitas, quæ producitur iam superat vires qualitatis, quæ corrumperitur: quare, tam agens intrinsecum subiecto patienti, quam extrinsecum superat qualitatem, quæ corrumperitur. *Quarto* tandem, quod

qualitas, quæ corrumpitur, statim post dimidiam suæ remissionis, valde se absteineat, & abdicatur a suis muneribus exercendis in subiecto, quia prævalet in eo qualitas contraria, & obtinet in subiecto maioris vires, & dominium. Ex his.

Probatnr mea Conclusio. Actio Siderum est continua, & eiusdem rationis in singulis quadrantibus circulationum, ergo in medio quadrantis attingit dimidium qualitatis producendæ: ergo ibi contingit, quod actio euadat facilior, & opera, seu munera qualitatis corrupendæ imbecilliora: ergo quando ægritudo tendit ad corruptionem qualitatis vitalis contingit, quod in indicatio ingrauescat morbus, e contra, quando ægritudo tendit ad valetudinem, quod in indicatio conualescat &c. Hæc ratio adeo suadet, vt pareat ad oculum.

Secundò. Potest probari ex eo, quia pars prima ex octo partibus intensiōis qualitatis habet exordium aliqualis efficaciz: itaut octava pars circuli sit radius, sicut plurimi Professores censent, alicuius efficaciz, In consonantijs musicis octava pars totius circuli octavæ, refert aliqualem consonantiam, quamvis admodum leuem. Quapropter, quod qualitas producenda aliquos effectus ostendat efficaciz in intensiōe primæ partis ex octo.

Obijcis. Sæpius dicitur in hoc opere, maximè verò cap. 14. quod vna tota qualitas secundum omnem intensiōem a minima, vsque ad summam pendet a semicirculo non ab vno quadrante, ergo ratio supra allata nulla est. *Respondeo primò,* quod tota actio cælestis homogenea coniugata duplici modo influendi cadit supra totam vnam similem coniugationem qualitatum elementarium, quæ constituit vnum Elementum: itaut ex coniugatione duorum modorum influendi causæ, fiat vnus integer modus influendi in ipsa causa; Et similiter ex coniugatione duarum qualitatum in effectu, fiat vnus integer modus patiendi, qui vnum Elementum constituit: hi autem modi, tam agendi in causa, quam patiendi in effectu continent intensiōem a primo, seu infimo gradu; vsq; ad vltimum, & summum, & hoc sufficit, nam actio cælestis ab vna tota quarta pendens, vincit, & decoquit ad mixtionem totam naturam, & totum esse vnius Elementi, & a dimidio quartæ dimidium Elementi. *Secundo Respondeo,* quod eadem est ratio de partibus, sicut de toto quando sumimus partes in causa, & in effectibus sibi correspondentes: nam, sicut se habet tota latio ad totum effectum, ita pars latiois ad partem effectus, & hinc est, quod ferè omne dimidium alicuius latiois, sine integri circuli, sine semicirculi, sine alterius partis, est indicatiuum totius, vel partis: nam *Galenus ait,* quod septimus quoque dies sit indicatiuus quartidecimi.

Octava Conclusio. Critica tempora, & indicatiua sunt etiam in quadrantibus peragratiōis Solis in Zodiaco, & Solis, & Lunæ circa Mundum. Patet ex cap. 14. & præsentī; Nam luminaria agitant Elementa peragratiōe in Zodiaco, & circa Mundum. Quod constat etiam ex fluxu, & refluxu Maris, de quo dicam infra.

Nona Conclusio. Cris̄is contingere potest etiam singulis septem Annis ferè,

stare, quos vulgo Climatericos vocant: ego autem Criticos potius vocare.

Hęc Conclusio patet ex dictis a me alibi: Nam Luminaria a singulis diebus post genefim præordinant virtute, & potentia qualitates vitales, ad actum ituras singulis Annis vitæ, a singulis diebus ad singulos Annos per ordinem, sicut alibi demonstraui, & præordinant suis latioribus, quibus producendo qualitates cælestes agitant, decoquant, miscent, & vniunt Elementa: Luna vero peragrapdo Zodiacum, lustrat singulis septem diebus ferè totam vnã quartam: quo momento si contingat ratione familiaritatis malleficarum Stellarum erga ipsam, & Solem, vt non æquè bene, atq; perfectè luminaria decoxerint Elementa, ipsa Luna parat potentia, & virtute Criticum Annum, correspondentem illi diei in quo ipsa Luna ponitur in loco Critico. Experientia autem miro modo assentiuntur, & respondent vsq; ad minima tempora.

Caveas, quod Critica tempora, quæ sunt a Luna in diebus, mensis, aliquando non contingunt statis secundum numerum diebus, sed vel antecedentibus, vel sequentibus, prout Luna fuerit motu velox, vel tarda: sunt; autem diebus illis in quibus Luna est magis proxima loco Critico ad horam Crisis horariae, quæ est reuersionis febris, vel Syncopis &c. quæ fit quotidie stathoris: Quod si Luna duobus diebus æquè distat, vterq; dies consulendus est.

Cæterum quæ, & quanta dixerint Doctores de Criticis temporibus non refero, ne capitulum augeatur vltra totum opus: breuitatem enim sequenti hęc velit Auctores consulat.

De fluxu, & refluxu Maris.

CAPVT VIGESIMVM.

Re cæteris, quæ conspiciuntur in Mari illudo, omnium admirabile ratione maxime dignum est, quod eius Aquæ sex horis ferè intumescant, & augeantur, alijs sex horis demittantur; & minuantur; quem motum vocant fluxum, & refluxum, & Philosophi requirentes causam huius motus varias, & diuersas rationes afferant, quæ mihi, vel non probantur, vel non planè satisfaciunt.

Quidam enim aiunt motum augmenti, & decrementi Maris fieri a Luna, videtur enim sequi motum eius, eo quia sex horis ferè contingat augmentum, & sex horis decrementum; prout Luna lustrat Cardines Mundi. Quoniam verò circa Lunæ quadraturas a Sole, minor contingit augmentum, & horæ fluxus, & refluxus non respondent exquisitè motui Lunæ; alij propterea dixerunt fieri a Luna, simul, & a Sole. Rursus in assignando modum nullam rationem afferunt. Quapropter liceat mihi, quæ circa rem hanc senserim breuiter exponere.

Augmentum, & decrementum Maris triplici modo ad summum fieri posse

posse mihi videtur. Primò per motum localem Aquarum concurrerentur a locis vbi Aquæ minuuntur ad locum vbi augeantur, adeo ut augmentum sit conuentus Aquarum alienarum ex motu locali: Et hoc modo contingeret, quod luminaria attraherent Aquas Maris sicut Magnes ferrum: æque attractæ concurrerent versus luminaria. Secundo, quod fiat in Mari vera augmentatio, & diminutio substantiæ Aquarum: & hoc modo luminaria generando, & corrupendo Aquas Maris afferrent fluxum, & refluxum. Tertio tandem, quod in Mari fiat magna rarefactio, & condensatio, quibus Aquæ Maris augeantur, & minuuntur. Hoc autem vltimo modo Luminaria tanquam causæ rarefactionis, & densationis afferrent hunc motum fluxus, & refluxus Maris. Nullo autem alio modo videtur contingere posse.

In primis certum est, quod hic motus Aquarum fluxus, & refluxus fiat a luminariis tanquam a causis vniuersalibus remotis: nam in Nouilunijs, & Plenilunijs fiunt ingentes motus fluxus, & refluxus, sicut comprobant experientiæ perpetuò semper, & fiunt versus luminaria, & eorum oppositum: Effectus verò, qui sequuntur motum alicuius causæ, ab illa causa pendere certum est ex dictis *cap. 7. & 14.*

Prima Conclusio. Luminaria non efficiunt fluxum, & refluxum Maris vera generatione, & corruptione Aquarum.

Probatnr. Non apparet hæc generatio: nam ex terra non est verisimilis neq; possibilis maximè intra tam modicum spatium temporis, nimirum sex horarum, & statim, vt ex Aqua iterum generetur terra: Neq; ex Aere, quia ex transmutatione Aeris in Aquam fiunt pluuie: at verò non apparent, neq; conspiciuntur in Mundo: tam ingentes pluuie quotidie, & cum hoc ordine motus, vt possint augere, adeò immensam Aquarum quantitatem, quam non augent infinita penè flumina, & maxima, quæ intrant in Mare: at profecto hæc conclusio de se liquet.

Secunda Conclusio. Luminaria non trahunt Aquas Maris, sicut Magnes ferrum.

Probatnr primò. Si quæ ratio id suaderet est, quod a luminariis trahuntur corpora humida, & quæ aliquam leuitatem, & raritatem habent: Aqua verò est humida, magisq; rara, & leuis, quam terra: sed hæc ratio nulla est, quia vapores, & omnia corpora aerea, & ignea non trahuntur a luminariis, sed a sola infusa in ipsis corporibus virtute, nimirum calore, raritate, & leuitate subleuantur: nam contingit, vt subleuentur corpora ignis tantum opere excalesceta, & rarefacta, etiam absente Sole, & Luna, ergo non trahuntur a luminariis.

Secundo probatur. Si Aquæ Maris trahantur a luminariis, ita ut fluxus & refluxus Maris sit simplex motus localis, in frecto Gaditano opus est quod fiat perpetuò adeò vehemens, & concitatus motus ingredientium, & egredientium Aquarum, vt impossibilis omninò sit tanta velocitas motus: quippè opus est, vt ingrediatur tantum Aquæ spatio sex horarum, vt augeat omne Mare Mediterraneum: sed non contingit ibi tam vehemens & concitatus motus Aquarum, ergo &c.

Pertho probari potest. Ex motu aquarum in fretis Gaditano, Siculo: nam si luminaria efficiunt fluxum Maris trahendo Aquas localiter, sequitur quod in dictis fretis, tempore quo luminaria sunt inter Ortum, & Meridiem, idest quando augetur Mare Mediterraneum, sequitur inquam, quod in dictis fretis Aquæ Maris moueantur versus Ortum, quia trahuntur a luminariis: quando verò luminaria sunt inter Meridiem, & Occasum, quod moueantur versus Occasum. Quod si fluxus fiat per rarefactionem, contingit aliter, vt mox dicam.

Tertia Conclusio. Luminaria efficiunt fluxum, & refluxum Maris media rarefactione, & densatione: & bifariam primò per rarefactionem augent extensionem Aquarum, per densationem minuunt; Secundò ex ipsa rarefactione, Aquæ rarefactæ non nihil magis eleuantur a centro terræ, quæ cæteræ Aquæ densiores: sicut patet in guttis Olei super Aquam natantibus, quæ supereminet. Et sicut Aqua calefacta, quæ ad superiorem partem contendit quando ebullit, & feruet.

Et profecto, quod rarefactio augeat Aquas immo omnes liquores constat experientia in omni Aqua, & omni vase: cum vero Mare contineat ingentes Aquas, est possibile, & verisimile; quod rarefactio in Mari efficiat ingens augmentum. Et poterit quisq; experiri in Oeophoro, aut alio simili vase vitreo oris, & colli angusti: impleatur vas Aqua vsq; ad medium colli, & exponatur ad apertum Cælum, & apparebit augmentum, & decrementum singulis sex horis: Cuius augmenti, & decrementi sane nulla alia causa proxima assignari potest, nisi rarefactio, & densatio, quæ etiam sunt causa augmenti, & decrementi Aeris, sicut patet in instrumentis illis vitreis, quibus cognoscitur intensio, & remissio caloris, & frigoris. Caterum vitæ, qua luminaria efficiunt rarefactionem, & densationem est qualitas Cælestis a lumine producta, vt calor, & humiditas, quibus vt supra dixi luminaria agitant, decoquunt, miscent, & vniunt Elementa: his enim qualitatibus luminaria producant etiam in Mari tot penè innumerabilia genera mixtorum, tam animatorum, quam inanimatorum: Opus est ergo vt influant etiam in omnes aquas Maris hanc virtutem, quæ cunctis commoent, & primò ipsum Elementum Aquæ, quæ continet omnia, quæ sunt sub ipsa.

Comprobatur hæc Conclusio si vera sit, obseruatione motus aquarum in fretis supradictis: Nam quando luminaria sunt in quarta ab Ortum ad Meridiem, quo tempore augetur Mare Mediterraneum, necesse est vt aquæ moueantur ab Ortum ad Occasum, nimirum contrario motu ab eo, quem supra dixi in attractione, quando verò luminaria sunt in quarta a Meridie ad Occasum, opus est vt aquæ moueantur ab Occasu ad Ortum, & ratio est, quia ex rarefactione consequitur motus a centro ad circumferentiam: quem admodum è contra, ex attractione consequitur motus a circumferentia ad centrum: ergo motus contrarij sunt: Quare sequitur, quod oriente lumine, si fiat fluxus per rarefactionem, vt aquæ incipiant moueri ab Ortum ad Occasum, si verò per attractionem ab Occasu ad Ortum.

At verò de modis rarefactionis, & densationis disputant Philosophi: etc.

nim quoniam videntur esse motus ad quantitatem; quantitas autem est coeua materiae, non poterunt fieri absq; additione, & detractioe materiae: igitur densatio, & rarefactio fierent per additionem, & detractioe materiae: atq; ita insurgit difficultas contra meam conclusionem, quod scilicet non possit fieri motus fluxus, & refluxus Maris nisi vel per generationem, vel per aduentum aquarum ex motu locali.

Dico igitur, quod rarefactio, & densatio non sunt motus ad quantitatem, sed ad extensionem partium, seu ad dimensionem: & melius dicam sunt passiones quaedam ipsius materiae ex quibus consequitur motus ad extensionem partium, & etiam ad locum: Quantitas autem non consistit in extensione partium, seu in dimensionibus, quantitas quidem physica, quae est coeua materiae: nam eadem quantitas materiae modò minorem, modò maiorem occupat locum, & modò sub magnis, modò sub paruis dimensionibus reperitur; hinc a Philosopho dicitur, quod raritas sit parum materiae sub magnis dimensionibus &c. Et constat in transmutationibus Elementorum ad inuicem: nam ex modica Terra fit multum Aquae, & plurimum nimis Aeris, Ignis verò crescit in immensum: adeo ut eadem quantitas substantiae materiae semper sub maioribus dimensionibus inueniatur prout maiorem raritatem acquirit.

Caveas, quod duplex est quantitas, alia Physica, alia Mathematica, quantitas Mathematica est pura dimensio, & extensio partium: quantitas Physica est pars integralis materiae, quae si semel excisa sit ab vniuersa materia, est semper eadem quantitas Physica materiae, siue sub magnis dimensionibus ex rarefactione, siue sub paruis ex densatione, adeo ut non detur noua quantitas Physica, absq; noua parte materiae, seu substantiae eius. At quantitas Mathematica datur maior, & minor absq; noua materia, nimirum ex rarefactione, & densatione &c.

Caveas item, quod extensio partium in materia est indefinita, in medio quidem: definitur autem a qualitibus actiuis, quae sunt calor, & frigus & a formis substantialibus: Dixi, quod sit indefinita in medio: nam ex vna parte opus est in rerum natura peruenire ad summam densationem, qua maior fieri non possit: in qua adeò spissatur, & densatur materia, vt sit in summo densissima, & non possit amplius densari sicut est es, lapis adamas, & similia: ex altera parte opus est peruenire ad tantam raritatem, vt maior fieri non possit, sicut est ignis. Inter hæc duo extrema adest medium infinitis modis determinandum, & determinatur a qualitibus actiuis, sicut dixi.

Q V Æ S T I O N V M
P H Y S I O M A T H E M A T I C A R V M
L I B E R S E C V N D V S
D E
F A M I L I A R I T A T I B V S
A S T R O R V M
A V C T O R E
D I D A C O P R I T T O P E L V S I E N S I .

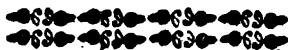
AD LECTOREM.

*D*e virtibus Astrorum in res inferiores ab instrumentali causa; & eius proprietatibus, & passionibus luce rationis perquisitis, & summorum Doctorum auctoritate comprobatis, haecenus dissertum sit. Cum verò superiores causa successivè semper, & iugiter continenter, actione quidem alterativa circa nos influant, actione verò efficaci in proportionali tantum influxu, sicut dixi: consequens est perquirere qui, & quod sint proportionales influxus, tum genere, tum specie, & quibus locis, & distantijs contingant; tum denique quibus modis, & numeris sint accipiendi, ut effectuum inde tempora quam exquisitè nobis patefiant. Etenim valde dissentiunt inter se Professores de locis, & distantijs, tum etiam de generibus, & speciebus Familiaritatum Siderum; alij enim unum tantum genus admittunt, alij plura; alij plures species; alij pauciores; alij assumunt diversis circulis, & sitibus; alij alijs numeris: cum tamen de singulis veritas non nisi unica possit esse. In hoc igitur secundo libro proponam inuestigare, ratione item comite, & magistra semper, quod sint genera, & species Familiaritatum Astrorum, qua sint earum vera distantia situs, & circuli, tam in longum, quam latum, & tam in primo Mobili, quam in Mundo, ubi locorum accidunt; quibus cognitis tanquam terminis motus, facillimè ex dicendis subsequenter tertio libro, nimirum ex motibus, planè admodum innotescunt tempora rerum, qua ex numeris motus mobilitum pendunt: est enim tempus, numerus, motus, causatum, &c.

QVÆSTIONVM
PHYSIOMATHEMATICARVM
LIBER SECVNDVS
DE
FAMILIARITATIBVS
ASTRORVM.

Quod sint genera Familiaritatum Siderum.

CAPVT PRIMVM.

NON desunt Mathematicarum rerum Professores, qui radios præterquam super Signiferum, super alios etiam circulos, aut secundum locorum ascensiones rectas, vel obliquas, vel mixtas, alijsq; diuersis modis, accipiant; vt Maginus, Ioannes de Saxonia, & alij.

At ego, qui Siderum familiaritates in reali Siderum motu, & influxu repono, quiq; censeo nihil aliud esse radios, nisi proportionales influxus ex proportionalibus distantijs motu acquisitis a terminis ipsius motus; quibus distantijs proportionales quosdam intensiõis qualitatum gradus influunt, hoc genera radiorum admitto, quæ sunt motus Astrorum, quibus successiue influunt, & distantias efficiunt, atq; propterea qualitates successiue motu producant, & intendunt.

Duplicem quidem esse Siderum motum sensibus ipsis percipimus; vñ sub Primo Mobile ab Occidentalioribus ipsius plagis ad Orientaliores: alterum cum ipso Primo Mobile ab Ortus ad Occasum. Quoniam verò accidit Astra, tam in vno, quàm in altero, quatuor luminis passiones afferre, quibus quatuor primas qualitates in rebus inferioribus influendo suscitant, ideo duo potissimum genera Familiaritatum reperiri censeo, vnum in Signifero sub Primo Mobile, alterum in Mundo, secundum domorum distantias.

Prima Conclusio. Proportionales Astrorum ad inuicem distantia in Signifero sunt veræ, & efficaces familiaritates. Tradit *Ptolemaus* ex professo radios in Signifero, & ipsum sequuntur in hoc omnes Professores: potest etiam optimè probari hæc conclusio, tum ex dictis, tum etiam dicendis.

Secunda Conclusio. Hæ familiaritates in Signifero sumptæ sunt veræ, & efficaces tantum inter Sidera, quæ intra Signiferum sunt, & progrediuntur, nõn autem ad Cardines, & domus.

Explicatur. Dico, quod Astra, dum sunt in proportionalibus distantijs, ad inuicem super Signiferum acceptis, se se inuicem respiciant veris, & efficacibus radijs: Quod si locus proportionalis distantiae, siue dicamus radij Sideris alicuius, in Signifero sumptus ascendat in aliquo cardinum, siue domorum, puto quod hic radius non sit verus, & efficax, sed quod sit inanis, & prorsus effectu vacuus: ita ut familiaritates Astrorum ad cardines, & domus in Zodiaco sumptae non sint verae, & efficaces, neque sint radij actiui; sed quod mera hominum libertate fingantur, & assumantur, non secundum naturam. Quod sane nemo vnquam ante hac asseruit. Vt in 3. figura Sol est in horoscopo, & Iuppiter habet sextilem ad Solem: dico, quod sextilis Iouis ad horoscopum non sit efficax, neque quod sit radius: sed quod sit distantia inanis, & inefficax. Similiter in 4. figura Iuppiter in p. o. Piscium, siue Scorpionis, non est in Trino Orientis, vel sextili, quamuis oriatur p. o. Canceri, vel Capric.

Probatum primo. Siderum radij circa subiectum aliquod debent esse proportionales partes positiui influxus, quem efficiunt Astra dum motu distantiam permutant erga subiectum illud; sed huiusmodi non sunt Astrorum radij ad cardines, & domus in Zodiaco sumpti, ergo &c. Maior propositio patet in 1. libro. Minor vero probatur: Astra non efficiunt influxum erga cardines, & domus super Zodiacum, qui non est via Siderum ad cardines; nam dum ab vno cardine ad alium transeunt Astra, non progrediuntur per Zodiacum, licet super ipsum remaneant; etenim si progredierentur per Zodiacum, mouerentur contra ordinem Signorum: at vero vna cum partibus ipsius Zodiaci; quas possident, ad cardines eunt: ita ut saepissime fiat; quando scilicet sunt stationarij Planetae, vt in Signifero non permutentur situm, dum ab vno cardine ad alium transeunt; ergo Siderum radij in Zodiaco accepti ad cardines, & domus, non sunt partes positiui eorum influxus erga illos. Vt in 3. figura Iuppiter, qui est in p. o. Tauri non vadit ad horoscopum perambulando super Signiferum, nam iret contra ordinem signorum, id est a p. 30. Arietis ad 29. 28. 27. &c. quod est impossibile. Via Iouis ad horoscopum, & ab horoscopo, est linea 7. d. q. parallela ad Aequatorem, & non alia.

Secundo. Sidus, quando est in Meridiano, respicit semper verumque finitorem quadrato radio, sed quadratus radius in Zodiaco a Meridiano ad finitorem rarissime accidit, nimirum ex punctis tropicis tantum, ergo radij ad cardines in Signifero inanes sunt: minor propositio patet: maior probatur primo, ex Ptolemaeo cap. de locis Apheticis, & qui tetragonis horoscopum contingit, nimirum Cali supra terram fastigium. Quod si dicas Ptolemaeum ibi doceri, qui de radijs in Aequatore, adhuc habeo intentum, sequitur enim ergo non sit ibi radius in Signifero ex Ptolemaei doctrina. *Secundo,* probatur maior propositio ratione. Sidus, dum est in Meridiano, reperitur in media distantia ab Ortum ad Occasum, nimirum a coniunctione cum Ortum, ad diametrum, id est ad oppositionem, sed media distantia a coniunctione ad oppositionem est quadratus radius, vt patet, & docuit Ptolemaeus cap. de 13. horis configurat. lib. 1. *Ceterum si maximas duas portiones conueniens est, atque ita*
Supra

supra portiones accipiamus; nempe reſtangularum duam ex diametro dimidium, & tridentem, quæ portiones conuenientes, atq; item supra portiones ſunt, ſit, vt dimidiatio tetragonum conſtituat, quibus perſpicuum eſt Ptolemaam velle, quod dimidium maximæ portionis, quæ comprehenditur a coniunctione ad oppoſitionem, conſtituat tetragonum: Maxima autem portio in duas partes æquales diſpartienda, in noſtro caſu, Signifer eſſe non poteſt, vt notum eſt; nam hæc portio maxima diuidenda, aliter ſumi non poteſt, quam a coniunctione Sideris ad oppoſitionem; nimirum ab Ortus ad Occaſum eiſdem; quod in Signifero fieri non poteſt, ergo &c. Vt in 4. figura lupitet eſt in Meridiano, & reſpicit vtrumq; finitorem, id eſt Orientis, & Occidentis, quadrato radio, quia eſt in media diſtancia ab Ortus ad Occaſum, nimirum a punctis ſui Ortus, & Occaſus, qui ſunt a, b. Quod ſi aliter diſtat a punctis Orientis Eclipticæ, & Occidentis, nihil reſert; nam portio maxima diuidenda in radios non eſt Zodiacus in hoc caſu, ſed circulus morus, & influxus Aſtri ab Ortus ad Occaſum a $\frac{1}{2}$ b, id eſt circulus a puncto Ortus Iouis per viam motus eiſdem, vſque ad punctum Occaſus eiſdem Iouis.

Tertio, Si veri ſunt radij Siderum ad cardines in Signifero, opus eſt, vt Sidus, dum occidit, diſtet ab Ortus partibus 180. eſt enim ibi in eius oppoſitione, quæ in Signifero eſt partium 180. ſed falſum eſt Sidus, dum occidit, diſtare ſemper ab Ortus partibus 180. nam Sidus extra Equatorem reperiunt, ſi Borealem habeat declinationem, dum occidit, pluribus partibus ab angulo Orientis diſtat, quam 180., & minus, ſi declinationem Auſtralem; etenim mobile tot partibus diſtare dicitur a termino a quo, quos deambulando peregit, & luſtrauit, & non pluribus; neq; paucioribus; quippe falſum eſt affirmare, quod diſcendens ab Vrbe diſtet ab eadem Vrbe decem miliaribus, cum deambulauerit tantum quinq; Quod ſi per aliam viam diſtet illis decem, nihilominus ineptum eſt aſſumere eius ab Vrbe diſtanciam per aliam viam, quam per illam, quam progreditur. Ergo Sidus in tropico, exempli gratia, Hyemali ſub elevatione Poli gr. 43. dum occidit, deambulauit ab Ortus ad Occaſum partes 132. quibus non poteſt dici diſtare partibus 180. ſi nondum tot compleuerit deambulando: In Aſtuo tropico, dum occidit, progreſſum eſt part. 228. Qua nam ergo ratione dici poteſt ibi diſtare partibus 180. ſi longè plures deambulauit? nulla ſane.

Dices. Intuitus eſt diſtancia quædam proportionalis, proportio autem vnica eſt, ſcilicet quæ in Zodiaco ſit, extra quem nulla proportio; vt ex Ptolemao cap. de 12. locorum configuratione citato: Vbi configurationes tantum in Zodiaco ſpectat, ſubditq; tandem rationem conuenientium figurarum eſſe conſimilitudinem Signorum, e contra verò inconuenientium eſſe diſſimilitudinem, ita ut naturæ figurarum aliunde minimè pendeant, aut pendere poſſint, quam a naturis Signorum, & extra Signa figuræ nullam habeant naturam, aut qualitatem actiuam. Reſpondeo primo, negando minorem propoſitionem; locus autem Ptolemai citatus, ſi acciperetur in tali ſenſu, impugnaret ea, quæ idem ipſe docet cap. de locis apheticis, vbi configurationes tribuit etiam cæleſtibus manſionibus, quamuis hæc non contineant

neant Signorum naturas. Pugnaret etiam cum doctrina, quam tradit *cap. Quo nam sint vita moderanda rationes*, ubi assumit conuenientes etiam Signorum configurationes, nimirum trigonum, & sextilem deprauatos breui, vel longa ascensione pro læthalibus. *Respondeo secundo*. Cum radij sint proportionales quædam distantia, tot poterunt esse, & naturaliter sum, quot modis Astra distantiam creant, & augent: Duplicem verò distantiam efficiunt Sidera, vnã quidem super Signiferum inter se, de qua loquitur *Ptolemaus loco citato*, prout ex titulo, qui est *De configurationibus 12. locorum*, colligi potest, agit enim ibi ex professo de configurationibus Signorum; alteram verò ad cardines, quam efficiunt describendo, dum mouentur parallelum ad *Æquatore*: nam, vt dictum est, Sidera non creant distantiam ad cardines, neq; eam augent progrediendo super Signiferum, sed super parallelum ad *Æquatore*, qua ratione diuidit *Ptolemaus 12. Cælestes mansiones cap. de locis apheticis, atq; alibi*: non enim accipit proportionem Signiferi ad definiendas domus, nam asserit, quod domus decima tetragonis semper radijs respiciat Orientem, & quod sit Meridionalis circulus, quem docet semper vertici incumbens, & quod Undecima sextili radio respiciat Orientem, Nona trigono, cum tamen sæpissimè accidat, vt ab his domibus Signa aut non intueantur partem Signi ex Orientis in finitote inuentam; aut certè alijs radijs. Subdit verò *Ptolemaus* rationem conuenientium figurarum esse consimilitudinem naturæ Signorum; at non assignat pro ratione formali: inquit enim. *Quarum quidem figurarum triquetra, & sexangula putantur conuenientes*; putantur, inquit, ac si dixisset hominum est opinio: prout etiam paulo infra de hostilibus, *inconuenientes perã figura habentur*. Nam, vt bene notat *Maginus cum Card. no in suo Primo Mobili Can. 39*. Diameter sit inter Signa sexu conuenientia, attamen hostilior est ipso tetragono: non assignat ergo *Ptolemaus* pro ratione formali, adeoq; vt velit extra Signiferum nihil valere configurationes, prout colligi etiam potest ex pluribus alijs locis, ubi clarè docet inter mansiones quoq; Domorum intercedere proportionales radios.

Quarò probatur. Intuitus est proportionalis quædam distantia; sed proportio sumitur comparatione quantitatum, scilicet præcedentis, & sequentis; etenim quantitas proportionata non difert materialiter ab improporcionata, ex qua, tanquam ex materia, & partibus integrantibus constat: sed Astrorum quantitas distantia ad cardines præcedens, & subsequens non est Signifer, neq; pars eius, vt demonstratum est, & insuper latius patebit; sed est motus, & positius Astrorum influxus, quem illuminando, dum ab vno ad alium cardinem progrediuntur, præstant; ergo non est sumenda hæc quantitatum proportio ad cardines super Signiferum; sed super Siderum motum, & influxum; minor probatur. Distantia quantitas est, quæ intercipitur a termino a quo inceptions distantia, & motus, vsq; ad terminum ad quem, quo peruenit Mobile; quilibet enim alius terminus ad rem non facit omninò, terminus autem inceptions distantia, & motus Astrorum in cardinibus, non est ubi post discessum ex ortu Sideris oriuntur

Oriuntur gradus Eclipticæ; sed ubi exortum est Sidus. Ut quarta figura refert duas medietates Zodiaci; & siue ascendat p. o. & siue p. o. ♃. Iuppiter, qui est in Meridiano in p. o. X. siue dicamus in p. o. ♃. est in quadrato ad horoscopum, quia distantia, qua inde ab ortu distat, non constat ex partibus Zodiaci, sed ex partibus paralleli, quem, dum ab Ortus ad Meridiem deambulauit, descripsit; nam termini omnis distantie Siderum a finitore sunt puncta Ortus, & Occasus eorumdem, & non puncta Orientis, & Occidentis gradus Eclipticæ.

Tertia Conclusio. Astrorum radij ad cardines, & domus accepti secundum proportionales distantias, seu partes arcuum diurnorum, & nocturnorum eorumdem Siderum, sunt veræ, & efficaces familiaritates, quas in Mundo voco. Pro cuius intelligentia.

Cauendum est distantiam inter duo puncta sumi posse ad libitum nouis semper modis in infinitum penè, prout ad libitum nouæ semper in infinitum fingi possunt viæ, seu lineæ, super quibus distantiam accipimus, & metimur. In hoc autem tota consistit Quæstio, tam de radijs, quam de domibus, & positionum circularis: Ut exempli gratia quis metiri vult distantiam inter Romam, & Venetias, tot poterit modis, quot sunt viæ inter has Ciuitates, quæ penè innumeræ. Quod si distantia non iam inter duo puncta sit accipienda, sed inter vnum punctum, & lineam aliquam extensam, puta inter summitatem trianguli, & lineam basis: multiplicentur adhuc modi, quibus distantiam ab illo puncto summitatis ad lineam basis accipere possumus, quot puncta in ipsa linea, & basi assignari possunt, quæ semper de nouo in infinitum.

In casu autem nostro quæstio est de distantia puncti ad lineam, nimirum de distantia Sideris ad lineam cuspidum domorum: & tota difficultas est, an sit sumenda distantia Sideris a puncto Eclipticæ in cuspide domus repperito, an a puncto, per quod transit, vel transiturum sit Astrum, cuius distantiam metimur. Volo autem remendam esse a puncto transitus Astri ad ipsum Astrum, & per lineam rectam sphericam, quæ est via motus Astri a cardine ad cardinem.

Hæc sanè conclusio patet omnibus rationibus superioris conclusionis, probatur tamen. Radij sunt proportionales distantie acquisite per motum, seu sunt proportionales partes motus, & influxus Astrorum, sed arcus diurni, & nocturni Siderum iidem sunt, quod eorum motus, & influxus erga finitorem: ergo proportionales partes diurni, & nocturni arcus Astrorum sunt veræ, & efficaces Familiaritates. Maior propositio patet ex dictis alibi: nam hæc Familiaritates ad cardines, & domus, de quibus loquor, accipiuntur proportionali diuisione positivi motus illuminationis, & influxus Astrorum, & non puro circino, neque ad libitum diuisione puræ quantitatis, quæ non est actiua.

Dices. Astrorum radij ad cardines in Signifero spectati sunt partes positivi influxus, & motus eorum, quem efficiunt super Signiferum, ergo huiusmodi radij ad cardines erunt naturales, & efficaces. *Respondeo,* Astrorum influxum in Signifero esse efficacem respectu aliorum Siderum in Signifero

fero morantium, & progredientium, eo quia post presentialem coniunctionem, vel pariter, vel proportionaliter intendunt accensas per talem congressum qualitates, dum successivè progrediendo per Signiferum, super ipsum distantiam ab invicem creant, & augent, quousq; proportionales ibidem distantias ab invicem attingant, ubi efficacem reddunt omnem retrò per motum, & illuminationem, exhibitum influxum; itaut proportionales in Signifero distantia Siderum ab invicem, sint efficaces ratione separationis, & applicationis ad invicem, quas efficiunt super ipsum Signiferum, in quo pro distantia, quam efficiunt, intendunt, & remittunt qualitates: Etenim radij sunt proportionales distantia eo modo sumendæ, quo fiunt, & inter quæ fiunt, & per eam regionem, qua moru, illuminatione, & influxu fiunt. Cæterum ad cardines, & domus Astra non efficiunt suas distantias progrediendo per Signiferum, neq; enim dum ad cardines, & domus eunt, progrediuntur per Signiferum, etsi in eo reperiantur, progrediuntur quidem per Signiferum; dum ab invicem in eo variant distantiam Astra.

Dices, Ptolemæus ad formandam oppositionem accipit diametrum: videtur autem diameter transire debere per centrum Mundi; at si sumatur diameter secundum meum modum, a puncto scilicet exorientis Astri ad punctum Occalus eiusdem, non transit per centrum Mundi, nisi tantum cum Sidus in circulo æquatoris fuerit: ergo non potest accipi talis diameter &c. *Respondeo primo Ptolemæum ibi definire oppositionem per diametrum, eo quod ageret de radijs in circulo magno Zodiaci sumptis, nam Zodiaci divisionem inquirebat, atq; in eo configurationes: omnis vero circuli magni diameter per centrum Mundi transit. Non est autem opus, ut oppositio fiat per diametrum semper, cum tamen sit vera oppositio, ex qua dimidium accipientes efficaces tetragonos constituimus angulis rectis constantes: Nam oppositio accidit etiam in circulis minoribus, quorum diametri non sunt concentricæ Mundo, in quibus circulis non minus, quam in alijs magnis, radios accipere licet, & figuras; teste Naboda apud Maginum de diebus criticis, qui coluros non minus disungi quadrante prope Polos, quam in Æquatore, qui circulus maior est, affirmat: Quod Ptolemæo quoq; assentitur, nec enim esset ratio, qua superior angulus in quadrato semper consisteret ad Ortum. Respondeo etiam non esse opus, ut diameter oppositionis transeat semper per centrum Mundi, nam Sidus quodcumq; & cuiusvis latitudinis, seu declinationis, dum est in Occasu, est in oppositione ad Ortum; & ad omnem Stellam in Oriente repertam, & ratio est, quia tota regio Orientalis aduersatur Occidentali, utpote contrariæ naturæ, & proprietatis, adeo ut qualibet pars Ortus aduersetur cuilibet Occidentis parti, & contra: At Sidus exoriens, nisi habeat eandem declinationem secundum numerum partium, sed contrariæ denominationis, quam habet Sidus Occidens, non emittit diametrum per centrum Mundi ad ipsum Sidus Occidens, ut de se patet: non est igitur opus, ut oppositionis diameter transeat per centrum Mundi. Quod verò binæ Stellæ in huiusmodi oppositis sicutis regionibus, si diversæ sint declinationis, adhuc dici debeant*

peant opponi, patet: nam alias nunquam fieret oppositio, nisi quando locandum etiam latitudinem partilis.

Dices: Ptolemæus cap. de his, qui non nutriuntur, docet oppositiones partiles, id est quarum diameter transit per centrum Mundi, esse efficacissimas, ergo reliquæ oppositiones debiliores: semper, prout ab hac diametro elongantur, ergo illæ tantum sunt veræ oppositiones. *Respondeo Ptolemæum ibi, assumere ad efficaciam malitiæ infortunatum oppositiones præfatas, eo quia cum ipsis plura genera radiorum, seu dicamus familiaritatum, accidunt: nam fit oppositio in Primo Mobili, seu Zodiaco, fit oppositio in Mundo, & sunt paralleli omnes, quibus singulis & vniuersis radijs aguntur Astra, vt dictum est, & amplius demonstrabitur; ad efficaciam enim oppositionis in Signifero opus est, vt eius diameter non elongetur a centro Mundi: ad efficaciam oppositionis in Mundo, vt diameter non distet a superficie, quæ a centro Mundi ad finitorem extenditur, quam vocare possumus diametralem; & hoc sufficit ad oppositionem in Mundo constitutam, & non est opus, vt per centrum Mundi eius diameter transeat, sed tantum vt a punctis Ortus, & Occasus Astridacatur.*

Secundo probatur Conclusio. Radii Siderum ad inuicem super Signiferum non ob aliam rationem veri sunt, & efficaces, nisi quia super Signiferum ad inuicem efficiunt motu suas distantias, & dum ibi mouentur, intendunt, & remittunt qualitates: sed ad cardines distantias, & qualitatum intensiorem, & remissionem efficiunt solum dum mouentur super parallelis, ergo super ipsis tantum reales sunt, & efficaces ad cardines radii Siderum.

Dices: non ob eam tantum rationem, sed ob id potissimum, quia Ecliptica est via Solis, Sol verò principium omnis virtutis viuientium. *Respondeo primo.* Si Ecliptica ex eo, quod sit via Solis, vim habet, vt Astrorum super eam radij reales sint, & efficaces, sequitur, quod Astrum repertum extra ipsam Eclipticam non recipiat radios intuentium: & si dicas extra Eclipticam etiam recipi radios, veruntamen non sic validè, quia elongantur partes a via Solis, qui est causa efficiens huius virtutis, partes verò intra spheram virtutis agentis quo magis remouentur, eo infirmantur: *Respondeo id non doceri a Ptolemæo, qui ad efficaciam oppositionis obseruat similitudinem latitudinis diuersæ, conjunctionis eiusdem.* *Respondeo secundo.* Sicut Sol describendo lineam Eclipticæ communicat ei talem virtutem, quæ maior est ratio, quin possit & similem virtutem communicare parallelis, quos motu raptus perpetuo describit? potior sanè ratio non apparet, ergo non propter allatam rationem, sed quia ibidem efficiunt Astra suas distantias, & exinde producant, & alterant qualitates.

Tertio probatur. Radij debent sumi diuisione proportionali quantitatis interceptæ inter terminum a quo, & terminum ad quem motus Astrorū: sed quantitas inter terminum a quo, & terminum ad quem motus Astrorum circa Mundum, & cardines, est arcus diurnus, vel nocturnus Astrorū, ergo &c. Minor propositio patet: quantitas motus Astrorum ad cardines accipitur a punctis, seu terminis punctualibus Ortus, & Occasus eorumdem, a quibus accipiuntur arcus diurni, & nocturni: Maior autem propo-

hinc illa probatur: Diuisio alicuius quantitatis non erit proportionalis, nisi fiat comparatione precedentis, & subsequenter quantitatis, incipiendo a termino a quo; vsq; ad terminum ad quem eiusdem quantitatis, vt saepius dictum est: Quantitas autem motus Astrorum ad cardines non est via Ecliptica; vel Signiferi, sed est parallelus quidam: Quod si fiat diuisio Signiferi, non erit diuisio proportionalis, quia non fiet comparatione partium quantitatis motus Astrorum ad cardines; qui motus est arcus diurnus, vel nocturnus interceptus inter terminum, seu punctum a quo, & terminum, seu punctum ad quem motus eorum, quae sunt puncta Ortus, & Occasus eorumdem: Vt in quarta figura puncta Ortus, & Occasus $\mathcal{W}$. sunt, a, b, quantitas intercepta est arcus diurnus, a $\mathcal{W}$. b, & non arcus Zodiaci, siue a $\mathcal{W}$. ad $\mathcal{G}$. siue $\mathcal{W}$.

Dices: radij ad cardines accepti in Signifero sunt partes quantitatis in rebus Astra, & ipsos cardines: ergo efficaces sunt: *Respondeo*, multipliciter sumi posse, vt saepius dixi, quantitatem, seu distantiam Sideris ab angulis, quarum tamen distantiarum nulla est efficax, nisi quae est a termino a quo, & ad terminum ad quem motus Astrorum; cuiusmodi non sunt distantiae in Signifero ad cardines: sunt verò lineae parallelae ad Aequatorem, quas describunt stellae, dum a cardine ad cardinem eunt.

Dices adhuc: Arcus Zodiaci a cardine ad Astrum est quantitas realis, & definita a duobus terminis: nimirum a linea cardinis, & ab Astro. *Respondeo*, Quod de puncto quidem Astri pro vno termino: non sit difficultas: ac linea cardinis quamuis sit terminus realis diuidens partem sphaerae, qua diuisioe diuidit etiam Signiferum; attamen cum in ipsa linea cardinis possint accipi puncta infinita, non sunt realia ipsa puncta, nisi quae assignantur ab ipsis Astris, dum transeunt per ipsam lineam cardinis; vbi constituunt alterum terminum motus. Et hoc est, quod debet optimè intelligi.

Quarta Conclusio. Radij Siderum ad inuicem secundum distantias Domorum sunt verae, & efficaces familiaritates, quas voco Siderum ad inuicem in Mundo.

Explicatur. Volo, vt quibus radijs, & distantijs Astra respiciunt Cardines, & Domus, ipsidem quoque respiciant Stellae, quae in illis Cardinibus, & Domibus fuerint inuentae: Vt si in Culmine fuerit aliquod Sidus, & aliud in finitore, se se mutuo respiciant haec Sidera quadrato radio, quo eodem quadrato respiciunt mutuo Cardines, quibus adherent: qua de re dictum est superiori Conclusionem.

Probatum primo. Sidus in Ortu respicit quadrato radio decimam Domus, ergo eodem quadrato radio respicit etiam Astra, quae ibidem tunc reperiuntur, antecedens patet ex dictis: consequens probatur: Domus est circulus horarius ab Austrum ad Boream, ergo si Sidera inuentur Domum, inueniuntur omnia Sidera, quae in eadem Domo sunt, quamuis latitudine, & declinatione dissentiant: ergo si Sidus ab Ortu respicit decimam Domum quadrato radio, respicit etiam omnia Sidera ibidem reperia eodem quadrato radio: Vt in quarta figura, Sidus g. est in Horoscopo, & respicit decimam Domum quadrato radio, respicit etiam quatuor illas Stellae, quae in eadem

dem

dem decima Domo sunt, & vicissim ab illis respicitur quadrato radio.

Secundò. Omnis Domorum influxus, & divisio in Cælo, pendet a lumine, & influxu Siderum, nam, vt dicitur infra cap. de Domibus, nisi essent in Cælo Astra luminosa, non essent Domus, quia non esset illuminatio, & motus, quorum proportionalibus partibus Domus accipiunt suos fines: ergo primum, & principaliter Astra se se respiciunt inuicem ab ipsis Domibus, inde consequenter etiam ipsas Domus, ergo si Stelle respiciunt Domus secundum Domorum distantiam, eo magis a fortiori se se inuicem intuebuntur Astra ab ipsis Domibus.

Tertiò. Est communis Mathematicorum sententia, & experimentis perpetuò comprobata, duo Sidera etiam si valde distent ab inuicem secundum declinationem, sint tamen in eodem circulo, vel finitoris, vel Meridiani, vel positionis quocumq; alio; huiusmodi, inquam, Sidera esse ad inuicem coniuncta: Sed hæc coniunctio spectatur tantum ratione Domus; nam in Signifero non sunt coniuncta, vt patebit infra, si sint extra spheram suæ actiuitatis, itaut ab inuicem distent per declinationem pluribus partibus, quam sit area suæ virtutis actiue: ergo si Stelle efficiunt ad inuicem coniunctionem ratione Domus, cæteras etiam familiaritates more Domorum efficere sunt censendæ: Maior, & principalis propositio illa recipitur ab omnibus in supputationibus Directionum ad corporales congressus, & patebit infra: Vt in quarta figura, Stelle in Meridiano sunt coniunctæ ratione Domus, & situs in Mundo, ergo ratione eiusdem Situs, & Domus omnes sunt in quadrato ad Stellam, g,

Quinta Conclusio. Radij sumpti in Æquatore iuxta modum a Magino propositum, non sunt reales, neq; efficaces familiaritates.

Explicatur. *Maginus* Vir circa Matheses, nostri sæculi celeberrimus, & in supputandis Cælestibus motibus, figuris, & circulis accuratissimæ diligentia, putauit, quod Sidera qua distantia proijciunt suos radios super Zodiacum, pari distantia proijciant eosdem radios circumquaq; in Orbẽ, igitur ponit Stellam pro centro, & circumducit radios in Orbem, adeout radius quadratus sit circulus magnus diuidens spheram in duas partes æquales; sextilis, & trigonus sint circuli paralleli minores 30. gradibus ab illo vtrinque distantes. Ex quo sequitur, vt his radiorum circulis Astra inter secent præ cæteris Æquatorem circulum: vult autem *Maginus*, vt Astra, & Cardines tunc recipiant radios Planetarum in Æquatore; quando ad Situm positionis Planetarum, siue ad Cardines locus sectionis radij in ipsa Æquatoris linea, tanquam in subiecto circulari, impressus peruenerit, & ascenderit, aut descenderit; eodem scilicet, & pari modo, quo deducuntur radij in Signifero ad situs positionum, & Cardines: Vt in figura 3. a, b, c, d, est circulus sextilis Saturni, & secat Æquatorem in puncto; c; cum verò hoc punctum sit in Horoscopo, in quo est etiam Sol, secundum *Magini* sententiam Sol est in sextili Saturni in Æquatore: ego autem puto hunc radium esse inanem. Et hæc quidem Conclusio patet rationibus superiorum Conclusionum; nihilominus tamen

Probatuè primò. Quocumq; Sidus eodem, quo respicit efficaci radio, aliud

aliud Sidus, respicit debet ab illo: sed hoc non fit radiis in *Æquatore* sumptis ad hunc modum *Magini*: ergo hi radii non sunt efficaces: Maior propositio negari non potest; nam radii sunt distantiarum proportionales inter duo, quorum stultum est asserere, ut alias dixi, vnum distare magis, vel minus ab altero, quam hoc alterum ab illo: etenim distantia inter duos terminos est correlatiua, itant pariter ab inuicem distent: Minor verò propositio probatur. Quando in situ positionis alicuius *Astri*, exempli gratia *Solis*, ascendit locus radii in *Æquatore* sumpti alterius *Astri*, puta *Saturni*, *Sol* vicissim debet aspicere *Saturnum* pari in *Æquatore* radio, sed non respicit eodem radio in *Æquatore*, ergo radii in *Æquatore* non fiunt mutuo, quod inconueniens est. Ut in tertia figura, *Sol* est in sextili *Saturni* in *Æquatore*, ut dixi, *Sol* verò non tangit *Saturnum* suo sextili in *Æquatore* sumpto, & neq; *Saturni* corpus, neq; circulum positionis eius: Nam *Sol* circulo sui sextilis secat *Æquatorem* in puncto, g, cuius puncti circulus positionis est f, g, h, Circulus verò positionis *Saturni* est $\mathcal{T}$, a, s.

Dices id nihil referre, quia radii intuentis *Astri*, dum incidunt in circulum positionis alterius, diffunduntur per totum circulum, & attingunt ipsam *Prorogatorum*, cum autem accidat, ut *Prorogatoris* radii non tangant circulum positionis *Sideris* intuentis, opus non est, ut & mutuo *Prorogator* aspiciat *Stellam* intuentem. Et confirmatur primo: nam *Prorogatoris* radii non spectantur, sed habentur inanes, & ideo sunt negligendi. Secundo, sicut accidit in coniunctione partiali, quæ est inter duo *Sidera*, quorum vnum ob maiorem latitudinem spheræ virtutis tangit alterum, & non tangitur ab illo propter minorem latitudinem spheræ illius: ita potest accidere in casu nostro: Respondet: Radius non est tantum proiectio luminis; quia sic radii infiniti fierent, sed est proiectio luminis secundum proportionalem distantiam, sumptam non quoquo modo, sed directe, & immediate à *Sidere* ad *Sidus*, vel locum definitum, cum quo congressum habet per circuitus, quibus ambo suas qualitates, & influxus ad inferiora transmittunt, & ex quibus consequenter ipsæ proportionales distantiarum, quæ radii efficaces sunt, accipiuntur: radii enim, ut supra demonstratum est, sunt proportionales partes motus, & influxus, quem efficiunt *Astra* post congressum: adeo ut *Sidera* se se intuentia habeant necessariam correlationem distantiarum, & sint duo termini proportionalis distantiarum, quæ est Irradiatio; quorum terminorum non magis, nec minus dexter elongatur à sinistro, quam absit sinister a dextro; sed omnino pariter. Cum ergo radii inter *Sidera* sint proportionales distantiarum eorundem, non sufficit loca distantiarum conuenire in circulis positionum *Siderum*; sed opus, ut conueniant cum *Sideribus* ipsis, tum maxime, cum radii diffundi non possint per circulos positionum, ut suo loco ostendam. In prima confirmatione assumitur falsum, nam *Sol*, & *Luna* etiam ex *Ptolemai* doctrina, tum *Prorogatoris*, tum occurrentis obtinet virtutem, qua & recipere, & proicere efficaces radios omnino sunt censendi. In secunda confirmatione assumitur disparitas: nam spheræ virtutis circa *Sidera* sequitur vim lucis eorundem *Siderum*, quorum lux quo maior est & intensiue, & extensiue,

eo maior etiam emergit sphaera virtutis : tactum vero radiorum efficiunt, Astra quaecunque etiam minimae magnitudinis, licet virtus radii sit imbecillis iuxta vires sui Sideris.

Secundò probatur conel. Fieri potest, vt locus radij in Aequatore distet secundum declinationem partibus 28. & pluribus ab Astro, quod respicitur, ergo locus radii non potest in hoc Astrum, quod respicitur, agere; nam propter adeo magnam distantiam non tangitur corpus Astri ab illo radio, vbi verò non est contactus, non est Familiaritas, neq; actio, & passio. Vt in eadem 3. fig. Punctum è sextilis Saturni distat a Sole 14. sex gradibus, non potest ergo in Solem agere.

Dices. Virtus Radii diffunditur per totum situm, seu circulum positionis vsq; ad corpus Astri. *Respondeo* hoc esse figmentum inane; quia non diffunditur aliquid nisi lumen: locus autem radii non habet lumen, ergo non potest diffundi, sed de hac re elibi.

Tertio. Non efficiunt radios Astra; nisi per viam suorum motuum: sed per Aequinotialem non mouentur nisi tantum circa Mundum, quando fuerint sub ipso Aequinotiali; ergo non efficiunt radios Astra in Aequatore, nisi tantum, quando fuerint sub ipso, & tunc efficiunt radios in Mundo: Maior propositio patet: nam radij sunt distantiae proportionales Astrorum secundum prius, & posterius spacium motus.

Quarto. Si dantur radii in Aequatore, necessarium etiam est dari coniunctionem in Aequatore: sed hoc rarissime accidit, scilicet quando Stellae coniunguntur in punctis Aequinotialibus, ergo &c. probatur maior: in omni genere radiorum prima familiaritas est coniunctio: immò, vt probatum est, in quo genere Astra non coniunguntur, non efficiunt reliquas radiorum familiaritates; quia in coniunctione accendunt nouas qualitates, quas postea per motum, & distantias intendunt, & remittunt: ergo si in Aequatore non accendunt per coniunctionem nouas qualitates, non efficiunt sub ipso aliam proportionalem distantiam. Attamen, & si sub ipso Aequatore aliquando coniungantur, quia tamen sub ipso non mouentur, neq; de consequenti proportionales distantias efficere possunt: atq; propterea neq; efficaces radios.

Quinto. Radii in Aequatore non sunt naturales; sed mero hominum arbitrio assumpti; ergo &c. probatur antec. Radii ducti in circulum ambiunt omne Caelum, cuius non omnes, & singulas partes lustrant Planetæ eo modo, quo lustrant Signiferum, & parallelos, in quibus motu, & influxu efficiunt reales, & naturales distantias ante omne nostrum arbitrium, & dimensionem, quae cuncta per reliquas Caeli plagas non efficiunt Stellae: sed homines assignant, & non motu, & influxu Stellarum, sed puro circino; non proportionem quantitatis a termino a quo interceptæ vsq; ad terminum, ad quem, & per viam realis motus Astrorum; sed ab Astris, quidem ad eorum diametrum; attamen per inuia, & qua non transeunt Planetæ, neq; vnde influunt.

Dices. Radii definiuntur fundamento projectionis laminis Astrorum: projectio autem luminis fit ad omnem locum, & omnem partem Caeli;

ergo radii circumscripti in orbem, reales, & naturales sunt, & non hominum arbitrio ficti. *Respondeo*, quod non sufficit Astra proiicere lumen, vt ex eo fiant familiaritates radiorum efficaces; nam si sufficeret, omnis luminis iactus, siue proportionalis, siue improporcionalis, esset familiaritas efficax, quod falsum est: non igitur omne spacium, ad quod peruenit lumen Astrorum, aptum est, vt ex illo fiant efficaces radii: sed requiritur adhuc, vt proportionales distantie fiant realiter in Caelo ab ipsis Astris, mediante motu, & successiua de loco ad aouum semper locum reali illuminatione, quæ exhibetur proximè, & immediate a corpore luminoso ipsorum Siderum, & non a iactu lucis: item per viam motus eorum, non per loca inuia, per quæ nunquam transeunt, & ad quæ nunquam perueniunt. Sed hanc obiectionem lib. 1. reieci.

Quot sint species Familiaritatum Siderum in utroque genere.

CAPITULUM SECVNDVM.

Species familiaritatum locorum Zodiaci, quæ sint exponitur a *Ptolemao lib. 1.* vt per ipsas inter Domos etiam, seu dicamus in Mundo, quæ ibidem sint applicationum species, cognoscere possimus: qui sic ait. *Familiaritas autem intercedit locis Zodiaci secundum primum ips, quæ eam alijs aliquam figuram describunt, quæ sunt demeriana &c. Triquetra, Quadrata, S. xangu-*
la &c. Exordium sumit a figuris radiorum in Zodiaco, & assignat quatuor species, nimirum oppositionem, trigonum, quadratum, & sextilem. Quarum figurarum dum exponit rationem, de qua rursus aliæ species Familiaritatum inter Signa deduci optime possunt; eas vique, prout solet, Mathematicorum prudentiæ inuestigandas relinquit.

Ceterum, an aliæ reperiantur species familiaritatum, & quæ sint, opus nobis est quam accuratè perquirere: etenim in allegato contextu *Ptolemaus* non exponit coniunctionem, quam tamen esse veram, & efficacissimam familiaritatem, ipsemet docet sæpissimè in omnibus quatuor libris, & nemo repertus est vaquam, qui negauerit: cumq; non meminerit coniunctionis, alias quoq; nonnullas familiaritates silentio præteruisse credere potest. Ducit autem rationem a proportionalibus diuisionibus circuli a quibus oriuntur figuræ radiorum: itaut velit familiaritates Zodiaci tot esse, quot fieri possunt proportionales diuisiones, quotq; oriri figuræ. At si nè ratio hæc non est formalis, neque adæquata, nam adhuc percontamur, quam ob rationem proportionales diuisiones, quæ figuras constituunt, sint efficaces familiaritates, quæ non apparet. Deinde plures proportionales diuisiones, pluresque figuræ constitui possunt in Zodiaco præter eas, quas ponit *Ptolemaus*, quæ tamen, an exhibeant efficaces familiaritates, non constat.

Ego puto rationem formalem effecaciz radiorum haberi non posse: & eius questionem pertinere ad ultimas differentias, quę prorsus ignorę sūt, atq; propterea, quot sint species familiaritatum Siderum sola dace ratione cognoscere, prorsus impossibile cenſeo.

In exponendis autem, & inuestigandis rebus naturę, si vacet ratio, vel sit obscura, vel admodum imbecillis, ad exempla, & illis cofimilia, diligenter perquirenda conuerti debemus, si quid inde ad eorum rerum notitiam conducens haurire forſe valeamus.

Excellentiss. Keplerius agens de Trigono Igneo cap. 9. ex musicis consonantijs admodum ingenioſe venatur numerum familiaritatum Siderum, & ego, qui musicis modis animi gratia delector, & Studij, quandoq; non modicum impendi, puto simillimam comparisonem reperiri inter Cęlestes radios, & musicos concentus: pluresq; rationes id suadent.

Prima ratio similitudinis ducitur è subiecto diuisionis, quod tamen in vtrifq; est causa efficiens: nam sicut consonantię musicę sūt diuisione quantitatis continuę, scilicet Chordarum, Tibiarum &c. huiusmodi; ita familiaritates in Cęlo sūt diuisione distantiarum, motuum, & influxuum, quę sūt quantitates continuę.

Secunda. Ex determinatione quantitatis huius subiecti, seu causę: etenim sicut consonantię musicę non sūt ex omni quantitate chordarum, fistularum &c. sed ex data aliqua longitudine Chordę, Tibię, &c. cuius è duabus partibus, quomodocumq; fiat diuisio, altera pars, quę vel est maior; vel ad summam æqualis, exhibet. vel minorem vocem, quam sit octaua, vel ipsam octauam: adeoq; vt rota sphaera consonantiarum sit octaua, tanquam maxima portio: ita familiaritates in Cęlo non sūt ex omni quilibet quantitate, sed ex maxima portione, quę a coniunctione, & oppositione definitur, vt docet Ptolemæus.

Tertia ducitur ex similitudine motus in vtrifq; qui successiuus est, quo motu successiuo a distantijs, quę non sūt proportionatę, peruenitur ad distantias, quę sūt proportionatę, & è contra, &c.

Quarta. Ex similitudine motus circularis, in quo fit recessus, & accessus: nam sicut voces in recessu elongantur ab inuicem successiuè, vsq; ad maiorem distantiam, quę est octaua, a qua postmodum fit regressio successiuè vsq; ad vnisonum, vt patet conuocendo ponticulum sub chorda musicę: ita familiaritates in Cęlo elongantur ab inuicem successiuè vsq; ad maiorem distantiam, quę est oppositio, post quam iterum ad coniunctionem appropinquant, & redeunt.

Quinta. Ex ordine in vtrifq; etenim sicut prima consonantia in recessu ab vnisono (ideſt ab eadem voce) est tertia minor, deinde quarta, mox quinta, nouissima octaua: ita prima familiaritas in Cęlo post diſceſſum a coniunctione est sextilis; sequitur quadrata; deinde trigona: tandem opposita: sed & in regressu è contra ordine retrogado pariter ad se se inuicem referuntur.

Sexta. Ex mensura quantitatis vniuscuiusque etiam secundum ordinē: sicut enim tertia minor in consonantijs musicis distat sexta parte: ita sextilis.

tilis radius est distantia sextæ partis: Quarta musica distat quarta parte; sic quadratus; Quinta musica distat tertia parte, sic trigonus: Octaua musica est maxima distantia, sic oppositio: Et mensuræ in vtriusque sunt exquisitæ.

Septima. Ex similitudine effectuum; nam consonantiæ recessu, & accessu intendunt, & remittunt voces, ita familiaritates recessu, & accessu intendunt, & remittunt qualitates.

Octaua. Ex identitate medii, & causæ instrumentalis: nam consonantiæ musicæ fiunt medio aere percusso, vel etiam aqua: quo tanquam medio instrumentali deferuntur voces, & consonantiæ quoquouersum: Astra dictum est agere lumine, sed lumen non transmittitur, nisi per mediū perspicuum Aeris, & Aquæ; est enim lumen Actus perspicui.

Nona. Quæ tamen est nonnihil remota, & vniuersalis; Ad omnes effectus naturales causarum sublunarium est communis sententia Philosophorum concurrere Cælestes causas: ex dictis autem patet Astra non concurrere cum his causis, nisi per successiuum influxum, qui est secundum duplicem eorum motum, & qui diuiditur in Radios in Zodiaco, & in Mundo. At verò inter effectum, & causam, aliqualis semper intercedit similitudo, saltem secundum proprietates: ergo si Astra suis radijs concurrunt ad musicas consonantias, opus est, vt inter radijs, & consonantias sit aliqua similitudo.

Alias quoq; si diligenter perquiras, Lector humanissime, reperies profecto similitudines inter Astrorum familiaritates, & musicas consonantias: censeo autem quas enumeravi ad rei euentiam satis esse.

At quare non consonent voces musicæ, nisi quæ ad inuicem proportionè distant; ratio non apparet primaria; puto autem, vt de familiaritatibus dixi, pertinere ad vltimas differentias, quæ profus latent. Dicam tamen, quæ differendo reperi, & continent verisimilitudinem quamdam.

Sciendum est Primò: Sonum a percussente fieri, vt a primum mouente, quod tamen potentia sonum contineat, non enim omne corpus percussiendo aptum est edere sonum, vt nimis mollia, qualis est lana, spongia, &c., ita Aristoteles 2. de Anima tex. 77. & 78.

Secundo. Sonum ex Aristotele *ibid.* esse motum medii ab ictu primi percussentis incæptum, qui motus per medium vsq; ad aures, & ad remotiora quoq; loca in orbem diffunditur, tanquam vnde in aqua; etenim vna pars alteram ciet successiuè: at verò quia nullum agens potest omnem suam virtutem alteri communicare, hinc est, cum vna pars non possit eandem vim, & impulsam, quam in se habet, alteri parti inferre, vt motus in medio successiuè viribus deficiat vsq; tandem ad nihilum.

Tertio. Sonum fieri etiam in aqua, sicut in aere: in qua tamen minor fit sonus, & breuior, tardioresq; motus, ob medij maiorem densitatem, & resistantiam: & non nisi à percussente, vt à primum mouente &c. vt dixi: ita Arist. *ibid.*

Quarto. Sonum differre à sono bifariam; *Primò*, quia alter acutus est, alter grauis. *Secundò*, quia alter vehemens est, & vltius peruenit, alter imbecillior,

breuillior, & non procul auditur. *Primo modo*, differt sonus a sono ratione maioris, vel minoris extensionis agentis: minor enim extensio acutum, maior grauem efficit sonum: *Secundo modo*, differt ratione maioris, vel minoris intensiois virtutum, & virtutis actiuæ agentis ad hanc rem, vt chorda longior grauem efficit sonum, breuior acutum: chorda leniter percussa debilem sonum; acriter percussa vehementem, & qui ad vltiores, & remotiores partes peruenit, producit.

Quinto. Sonum acutum fieri a velocitate motus agentis, grauem a tarditate: ita *Aristoteles ibid. tex. 26. atq; alibi*. Item similiter sonum vehementem fieri a velocitate motus agentis, sonum imbecillum a tarditate motus eiusdem, cum hoc tamen inter ipsos discrimine, prout sequitur.

Sexto. Velocitatem, & tarditatem motus tripliciter fieri a motu locali, à motu qualitatis, & a motu quantitatis. Sonus acutus, vel grauis fit a velocitate, vel tarditate motus quantitatis, sonus vehemens, vel imbecillus fit a velocitate, vel tarditate motus qualitatis: nam qualitas nimis intensa nimis etiam velox est ad agendum, quam sit qualitas remissa, quæ & segnior est, & tardioris actiuitatis. Quare vehementior fit sonus ab agente intensioris virtutis; imbecillior ab agente remissioris actiuitatis. Similiter agens maioris quantitatis velocius agitatur, & commouetur, quam agens maioris quantitatis: hinc est, vt agens parvæ quantitatis acutum edat sonum; agens verò maioris quantitatis grauem: hinc etiam quare chorda subtilior, & intentior, vel etiam breuior, acutiorem pariat sonum, quam chorda crassior, vel remissior, vel etiam longior: Nam chorda subtilis velocius mouetur, quam chorda crassior, quia facilius secat mediū, sic chorda intentior, & breuior, quam remissior, & longior, quia fortius in se ipsa.

Ad rem nostram. Fit sonus in aere, sicut vnda in aqua; nam vnda in aqua censeo, quod sit editus sonus, qui etiam ad partes interiores aquæ mouetur, sed tardius, quam in aere, vt dixi. Sint ergo duo percipientes aquam ad oram lacus, vnus tardus, alter velox; si inter vnā percussioem, & aliam tardi motoris, velox percipiat proportionem, vt bis, ter, quater &c. coibunt vndæ singulis proportionum locis; si verò absque proportionem, non coibunt. Quæ verò coeunt voces, consonant; nam consonare est vna conuenire sonu, quæ non cohærent, consonare nullatenus possunt: quare voces, quæ non conueniunt vna, neque consonare possunt.

Nunc per translationem, Acutus sonus, si proportionem habeat ad grauem, vndam quodammodo coeuntem cum sonu graui pariet, atque propterea consonantem vocem cum voce graui, alias secus. Sed ratio hæc per translationem a motu locali ad motum quantitatis est deducta.

Ex consonantijs ergo musicis ad Cælestem harmoniam intelligendam transire, quia optima ratione licet, percipere si volumus, quæ, & quot sint Cælestes consonantiæ, videlicet efficaces familiaritates; opus est optime nouisse, quæ, & quot sint, & qua proportionem fiant, musicæ consonantiæ.

Consonantiæ musicæ sunt octo, Vnisona, tertia minor, tertia maior, quarta,

quarta, quinta, sexta minor, sexta maior: octaua. Et inueniuntur Oriri ex proportionalibus chordæ diuisionibus, prout sequitur.

Sint octo Chordæ, sicut apparet in figura sexta, quæ tum inter se, tum in se ipsis sint æquales, & vniformes, tam secundum longum, quam secundum crassum, & æqualiter intentæ super suos ponticulos, itaut omnes eandem ad vnguem percussæ proferant vocem.

Vnaquæq; harum chordarum representet totum, & integrum circulum in Cælo, itaut constet, & sit diuisa in gradibus 360. sicut est prima chorda signata A B, quæ præferret totum circulum Zodiaci, & diuiditur in duodecim signa, sicut vides.

Secunda chorda C D E: diuisa, idest signata in sex partes æquales: supponatur ponticulus in puncto D. primæ partis, ita tamen, vt leuiter tangat chordam, quia si eleuaret, illam intenderet, & voces non corresponderent diuisionibus, quod in singulis chordis obseruari debet: Pars D E percussa reperitur in tertia minori immediata supra vocem totius chordæ A B siue supra vocem sui ipsius integræ: nam omnes hæ chordæ eandem referunt vocem. Pars C D in quinta acuta supra quintam decimam, idest in decima nona. Ad inuicem verò pars C D in tertia maiori acuta supra quintamdecimam, idest in decima septima respectu alterius partis chordæ D E. Pars autem C D refert radium in Cælo sextilem, & constat gradibus 60. Pars D E constat partibus 300. quæ refert residuum circuli. Vbi caue, ne forte decipiaris perspicuens vocem in tertia minori proxima reperiendam fieri a chorda, quæ constat gradibus 300. cum tamen constare debeat gradibus 60. eo quod referat radium sextilem: nam pars D E est longitudo vnus vocis, & A B est longitudo alterius, cuius differentia, seu excessus supra partem D E est C D, idest gradus 60. quæ est portio radij sextilis: & hoc cauendum est in omnibus alijs.

Tertia chorda F G H diuisa in quinque partes æquales; supponatur ponticulus in puncto G primæ diuisionis: pars G H, quæ continet quatuor & quinque partibus, percussa resonat tertiam maiorem grauem, idest immediatam supra vocem chordæ A B, & constat gradibus 288. Pars F G refert tertiam maiorem acutam supra quintamdecimam, idest decimam septimam ad chordam A B, & constat gradibus 72. Respectu verò ad alteram chordæ partem, idest G H, exhibet quintamdecimam, ex hac consonantia ponitur in Cælo radius Quintilis.

Quarta chorda I K L diuidatur in quatuor partes æquales: pars K L resonat quartam proximam ad chordam A B, & constat gradibus 270. Pars I K sonat quintamdecimam supra chordam A B, & constat gradibus 90. Pars I K ad partem K L ponitur in quinta acuta supra octauam, idest in duodecima. Per hanc consonantiam ponitur in Cælo radius Quadratus.

Quinta chorda M N O diuisa in tres partes æquales, cuius pars N O efficit quintam immediatam supra chordam A B, & constat gradibus 240. Pars M N resonat quintam acutam supra octauam, idest duodecimam ad chordam A B, & constat gradibus 120. Ad partem verò N O pars illa ponitur in octaua. Per hanc consonantiam ponitur in Cælo radius Trinus.

Sexta

Sexta chorda PQR in octo partes æquales diuisa: subiiciatur ponticu-
lus in puncto Q pars QR, quæ continet quinq; partes octonas, sonat sex-
tam minorem proximam supra chordam AB, & constat gradibus 225.
Pars PQ resonat quartam supra octauam, scilicet vndecimam ad chordã
AB, & constat gradibus 135. At vero respectu ad chordam QR ponitur in
sexta maiori proxima. Per hanc consonantiam ponitur in Cælo radius
sesquiquadratus.

Septima chorda STV in quinque partes æquales diuisa: si supponatur
ponticulus in puncto T. Pars TV sonat sextam maiorem ad chordam AB
constat tribus è quinq; partibus, & gradibus 216. Pars ST tertiam maiore
supra octauam ad chordam AB, & constat duabus, è quinque partibus, ni-
mirum gradibus 144. hæc pars est in quinta proxima ad alteram partem
chordæ. Per hanc verò consonantiam ponitur in Cælo radius biquintilis,

Octaua, & vltima chorda XYZ in duas partes æquales diuisa, quæ ad
inuicem in vnifono sunt: ad chordam verò AB sunt in octaua, & ambq;
constant gradibus 180. Per hanc consonantiam ponitur in Cælo radius op-
positionis.

Eadem proportiones, & consonantiæ reperiuntur, si transferantur pon-
ticuli ad partes diuisionum posteriores chordarum, vt ad puncta a, b, c, d,
e, f, sed consonantiæ, quæ erant a dextris, ponuntur a sinistris, & è contra:
similiter autem accidit ipsis radijs in Cælo, quorum alij propter hanc ra-
tionem dextri vocati sunt, nimirum qui separatione mobilium fiunt, reli-
qui sinistri.

Cæterum cum in chordæ diuisione aliæ consonantiæ musicæ non appa-
reant, quam quæ enumeratæ sunt, manifestantur, quæ, & quot sint fami-
liaritates inter sidera; sunt enim octo, Coniunctio, Sextilis, Quintilis,
Quadratus, Trinus, Sesquiquadratus, Biquintilis, & Oppositio.

At verò, quæ familiaritates conuenientes, & quæ hostiles censeantur
iuxta communem aliorum sententiam, *Ptolemaus* paucis exponit, omnes
enim à bonis, & felicibus Astris felices esse existimat, ab infelicibus infeli-
ces: putantur enim, inquit *Ptolemaus*, scilicet hominum est opinio. Et
ratio de differentia sexus signorum leuis est, nam oppositio censeatur hosti-
lior ipso quadrato, attamen in ea non accidit discrimen sexus. Propterea
eap. de moderanda Vita, Quadratum trinum, & oppositionem æquè felices
recescet a beneficis *Ptolemaus*, *impediuntur enim*, inquit, *si beneficorum ali-*
quis radium eò ei aculatur tetragonum, aut trigonum, aut oppositum sanè ad ipsam
partem interemptricem &c. sic paulò superius hexagonum a maleficis infeli-
cem esse, & luminarium coniunctionem dixerat. Non nego tamen magis,
vel minus conuenientiæ reperiri inter familiaritates; & si felicitatem om-
nem ab Astrorum bonitate potissimum pendere censeam. Radij sextilis,
quintilis, trigoni, & biquintilis felices sunt, coniunctio & indifferens, qui
superfunt infausti: & possunt naturæ radiorum ex ipsis consonantijs musi-
cis cognosci.

Post familiaritates inter signa per figuras *Ptolemaus* duas alias tradit spe-
cies familiaritatum in Zodiaco, priorem, quæ fit inter imperantia, & obe-
dientia-

dientia loca; posteriorem, quæ inter potestate paria: Quas familiaritates Auctores vocant Antiscia, & primaria, quæ potestate paria sunt, cætera secundaria: & putant secundaria esse debilioris virtutis actiua, quam primaria, cum tamen *Ptolemaus* priori loco exponat Antiscia secundaria, deinde primaria, & nullum innuat inter has familiaritates discrimen.

Hæc autem Antiscia esse veras, & efficaces familiaritates præter *Ptolemai* auctoritatem, patet ex eo, quod partes Zodiaci, quæ sunt in Antiscio, ad inuicem efficiunt parem quantitatem influxus ab Ortus ad Occasum: paritas autem est vera proportio, sicut ferè coniunctionis. Sed de Antiscijs, quæ magis propriè parallelos ego voco, quia prout ipse *Ptolemaus* docet, sunt in parallelis ad Aequatorem, latius agam ex professo suis locis.

Et quemadmodum paralleli in Zodiaco, qui sunt de genere familiaritatum in eodem Zodiaco, & in toto etiam Primo Mobile, re, & ratione videntur efficaces; ego reperi efficaces etiam esse parallelos in Mundo, qui sunt de genere familiaritatum in eodem Mundo; de quibus item suis locis ratione, & experimentis grauissimis, & plurimis latè demonstrabo.

An propter latitudinem Astra fiant magis, Vel minus familiaria.

CAPITULUM TERTIUM.

QUOD est, an vniuersaliter seruanda sit latitudo Siderum in supputationibus familiaritatum. Quæ difficultas cum ad plura pertineat, nimirum ad irradiationes, ad coniunctiones, ad Antiscia &c. Separatim suis locis, & capitibus de singulis disputabo. Nunc de latitudine quæstionem in genere propono, eo quod non desint Auctores, qui affirmauerint ita negligendam esse latitudinem Astrorum, vt vbiq; reperiantur Astra, & quamcumq; latitudinem habeant, semper tamen, & vbiq; non corpora Siderum agant, sed eorum vice loca longitudinis eorum, sumpta in Ecliptica, producant effectus illorum Siderum; adeout omnis virtus actiua, quæ sit in Cælo, non inhæreat corporibus Astrorum, sed locis longitudinis eorundem in Ecliptica sumptis: & nihil prorsus conferat magnitudini, vel paruitati effectuum, & eorum temporibus, si Sidera sint ab Ecliptica magis, vel minus deuia; siue ab inuicem magis, vel minus remota, vel propinqua.

Probant suam sententiam primo auctoritate *Ptolemai*, qui tradens Directionis Methodum *cap. de Vira spacialib. 3.* ibiq; subdens exempla, nunquam meminit latitudinis, sed neq; videtur vnquam alibi meminisse; quo cunctis pateat negligendam omnino esse vbiq; & semper latitudinem Stellarum.

Secundò Sidera, quo magis Eclipticæ propinqua sunt, eò experimur esse semper in agendo validiora, ergo signum est, quod omnis eorum virtus actiua inhæreat in ipsa Ecliptica.

Tertio Ecliptica est via Solis ; sed Sol est maximè actiuus , & sua lucē calefacit nimis ipsam Eclipticam , calor autem est omnium qualitatum maximè actiuus , ergo Ecliptica infert Astris , maiorem vim actiuam . His atq; similibus arguunt .

Quæstio hæc potest quatuor modis proponi . *Primo* , an Astra propter maiorem , vel minorem latitudinem , enadant magis , vel minus robusta in se ipsis , vt sic , ad agendum quacumq; familiaritate . *Secundo* , an Astra eum latitudinem habent , nullam habeant actiuitatem in proprio corpore , sed omnis eorum vis actiua resideat in Ecliptica . *Tertio* in congressu , & oppositione ad inuicem , an validius agant sibi inuicem , vel debilius , ob maiorem , vel minorem distantiam ex latitudine emergentem . *Quarto* , an latitudo his tribus modis spectanda sit tantum in Natali , & in quotidianis Astrorum familiaritatibus , an etiam in Directionibus .

Prima Conclusio . Astra ex maiori propinquitate ad lineam Eclipticam non sunt magis robusta , vt sic , simpliciter loquendo , ad actionem .

Explicatur : puto , quod Astra non accipiant maiores vires in se ipsis ad agendum , a maiori propinquitate ad Eclipticam , & pono particulam *vs sic* (simpliciter loquendo) quia deinde volo , vt quæ Sidera in mutuis cōiunctionibus præsentialibus cum Sole minorem habent latitudinem , non solum fortius agant in ipsa coniunctione ; sed insuper vt efficiant cum Sole cæteras familiaritates , imò & ipsas familiaritates semper efficaciores , quo cominus iunguntur : Similiter , quæ Sidera magis è propinquo iunguntur Lunæ , & cæteris , ratione similis latitudinis eorum , vt fortius tunc agant , & efficiant familiaritates semper efficaciores &c. Ex hoc autem non sequitur , vt ratione maioris propinquitatis ad Eclipticam fiant robustiora in se ipsis , simpliciter loquendo .

Probatur primò . Sidera habent determinatas in perpetuum vires in se ipsis ratione magnitudinis corporis , intensiōis lucis , & aliarum proprietatum , quas non permutant ratione maioris , vel minoris propinquitatis ad Eclipticam ; alterant solummodo ratione differentiæ situs ad Cardines , ad Solem , ad Signa , & cæteras Stellas ; vt habet *Ptolemaus cap. vltimo lib. 1. Ex quibus omnibus* , ita concludens ex dictis per totum librum , *euidens sit habitudines Stellarum singularum exquirendas eadē ex propria natura earum , eū de natura signi , in quo fuerint , nec non secundum configurationem ad Solem , & Cardines , quæ cuncta à nobis indicata sunt* . Vbi *Ptolemaus* non meminit propinquitatis ad Eclipticam , quam tanti faciunt Professores .

Secundò . Maior vis Astri in eo est , quod maiorem intensiōem , seu qualitatis vltiorem gradum producere possit : sed hanc vim Astra non possunt accipere ab Ecliptica , ergo &c. Maior propositio negari non potest ; nam cum Astra non agant in res inferiores , nisi medijs qualitibus , vt prior libro dictum est , omnis eorum maior vis actiua maiorem gradum intensiōem qualitatum virtute continet : Minor verò propositio probatur ; Singulorum Astrorum actiuitas est in determinato genere , & specie qualitatis ; sed Ecliptica indifferens est ad omnes qualitates ; imò ex suppositione aduersariorum calorem tantum videtur intendere posse ; quia Eclip-

vica est via Solis, Sol autem calefacit; adeo ut Stellarum frigidarum vires cito comprimere deberet.

Dices. Ecliptica auget vires, non qualitates in Astris. *Respondeo,* in Astris non posse separari vires ab ipsis qualitatibus: sicut neq; in rebus inferioribus separari possunt gradus intensionales ab ipsis qualitatibus: nam magis actiua qualitas est maior intensione qualitas, seu maior entitas eiusdem qualitaris: neq; enim augeri potest vis actiua absq; augmento entitatis qualitaris, à qua pendet actio, & maior actio, cum vis actiua nil aliud sit, nisi ipsa qualitas, & maior vis maior qualitas; neq; enim distinguunt Philosophi effectum formalem ab ipsa forma, vt esse calidum non differt à calore, ita neq; magis calidum à maiori calore; quare non potest Ecliptica augere vires Astrorum, & non augere eorum qualitates actiuas: cum verò non augeat qualitates actiuas, consequens est, vt neque vires augere possit.

Secunda Conclusio. Et quamuis Astra reciperent maiores vires à propinquitate Eclipticæ; attamen non proinde sequitur, vt ipsa Sidera nullam habeant actiuitatem in se ipsis, ita ut omnis eorum virtus actiua resideat in ipsa linea Eclipticæ. Hoc inquam non sequitur.

Probatur. Si Siderum omnis virtus actiua residet in Ecliptica, ergo nihil est virtutis in Astris, nam qui non seruant Siderum latitudinem, sic censent: Quod si aliquam actiuitatem acquirant Astra à propinquitate Eclipticæ, sicut ipsi assumunt ad probandam suam sententiam; ergo non omnis eorum actiuitas est in Ecliptica; hæc enim implicat, non comprobant. Item si omnis Astrorum actiuitas sit in Ecliptica, frustra Sidera deperdunt, vel acquirunt vires, si nihil agunt: nam si Ecliptica agit omnino, & Astra nihil prorsus; iam Astra nullam habent vim agendi, vel frustra acquirunt.

Tertia Conclusio. Ecliptica non potest agere vice Stellarum. *Probatur primò.* Ecliptica non habet lumen, ergo non potest agere: nam quod non habet lumen, non habet virtutem actiuam; est enim lumen virtus instrumentalis Astrorum, vt superiori libro demonstratum est; igitur si Ecliptica non potest agere simpliciter, neq; vice Stellarum poterit.

Secundò. Ecliptica non continet in se naturas Stellarum, ergo non potest earum vice agere: nemo enim dat, quod non habet, ergo si Ecliptica non habet in se virtutem Siderum, qua producunt effectus sibi connaturales, non poterit attingere effectus naturæ eorum.

Quarta Conclusio. Stellæ habent suam actiuitatem in se ipsis ab Ecliptica omnino independentem. Ad probationem.

Sciendum est primò. Omne Sidus habere circa se aream circularem, seu spheram quamdam actiuitatis, sicut habent omnes causæ inferiores; vt ignis non calefacit, nisi circa se ipsum in definito gyro, & *Ptolemaus* definiit erraticis, Veneri octo graduum, Ioui duodecim &c. intra quem ambitum si sit aliud Sidus, recipit actionem eius per coniunctionem præsentialem, extra non recipit; nisi alijs familiaritatibus.

Secundò. Virtutem actiuam intra hanc spheram successiuè deficere viribus, prout elongantur partes à Sidere; nam alias non esset ratio, cur in infinitum extendi non posset hæc virtus, nisi successiuè deficeret: propterea
nullum

Nullum agens in parte subiecti distante potest producere eundem gradum qualitatis, quem penes se habet, ergo minoris sunt semper gradus partes.

Tertiò. Nihil in Cælo esse actiuum, nisi inceat; nam, si partes, quæ non lucent, sint actiuæ, iam causæ in Cælo forerent infinitæ, & incognitæ; & cessat omnis ratio agendi Stellarum lucentium, quia iam non agunt per lumen, si quæ non luminosa sunt agunt: sicut alibi dictum est. Nunc

Probatur conclusio primò. Actiuitas Astrorum est lumen, sed lumen est in Astris, ergo &c. Maior propositio patet lib. 1. & conceditur etiam ab omnibus Philosophis; itaut hæc conclusio negari non possit.

Secundò probatur. Aut actiuitas, cuius quærimus residentiam, reperitur tam in Stella, quam in gradu Eclipticæ suæ longitudinis; itaut non prius tempore, aut natura, in vno, quam in altero; & quæ in vno est, nullo modo pendeat ab altero, tanquam effectus à sua causa: aut secundò, quæ in est Sideri, posterior est & tempore, & natura, nimirum dependens sicut effectus à causa: aut tertiò è contra, hæc virtus in Astris prior est, tanquam causa, à qua pendeat virtus, quæ est in Ecliptica. Si primò, actiuitas vnius non pendet ab altero; & sic pari modo, & semper inuenitur in Astris, & non augetur, neq; minuitur; adeout Astra semper à se ipsis, siue habeant latitudinem, siue non, possint agere, & producere suos effectus; & parè quoq; modo, & semper hæc actiuitas est in omnibus, & singulis Eclipticæ partibus; itaut non magis sit in longitudine ipsorum Siderum, quam in reliquis omnibus Eclipticæ partibus, quia non pender ab Astris; ergo quælibet pars Eclipticæ, & vbiq; reperiantur, poterunt, etiam longè absentibus Astris, eorum vices gerere, & producere effectus naturæ eorundem Siderum: quod inconueniens est: & est impossibile; plurimà quoq; sequerentur absurda. Secundum dici non potest primò, quia frustra fieret, vt dixi, iam enim Astra ex suppositione non agunt: secundò, vis actiua Siderum in lumine est, & cum lumine, sed lumen Astra non habent ab Ecliptica. Tertiò si sint coniuncta duo Sidera contrariæ naturæ, puta Iuppiter, & Saturnus, non apparet ratio, qua eadem Eclipticæ pars possit communicare duas naturas inter se contrarias; cum non possit neq; in se ipsa continere; deinde non apparet ratio, quare Ecliptica communicet bonitatem Ioui magis, quam Saturno, aut è contra. Si dicas tertium, itaut hæc actiuitas sit in Astris primò, & principaliter, tanquam in causa, deinde in Ecliptica, tanquam effectus pendens ab Astris; sequitur quòd, cum actiuitas causæ intra spheram successiue deficiat viribus, prout elongatur à centro, & causa; hæc actiuitas præstantior sit in Astris, tanquam in causa, & ab Ecliptica iam amplius pendere non poterit, cum efficiens causa pendere non possit à suo effectu apud naturales. Deinde, si actiuitas sit in Astris, poterunt Astra à se ipsis res inferiores agere: Similiter, si actiuitatem hanc communicant Eclipticæ, iam poterunt etiam rebus sublunaribus communicare. Tandem hæc actiuitas in Astris si sit prior, idest vt causa, quam sit in Ecliptica, vbi sit effectus; Sidera, siue errantia, siue fixa, quæ maiorem latitudinem habent, siue quæ magis distant ab Ecliptica, quam sit spheræ suæ actiuitatis, non poterunt communicare hanc actiuitatem ad Eclipticam: Tunc

vero

verò hæc Sidera, si nequeant à se suos producere effectus, neq; per Eclipticam poterunt: & sic huiusmodi Sidera nullam habebunt virtutem actiuam neque in se, neq; in Ecliptica: Quod absurdum.

Sciendum est, coniunctionem in Zodiaco, quæ vocatur præsentialis, non esse efficacem, nisi eam, qua coniunguntur, vt se se tangant mutuo, vel per corpus, vel per virtutem sphaeræ actiuitatis. Cum autem coniunctiones contingant infinitis penè modis, hinc multiplex varietas efficaciz coniunctionum.

Coniunctio, alia præsentialis est, alia virtualis: præsentialis fit, quando Stellæ se tangunt ad inuicem vel corpore, vel præsentiali sphaera actiuitatis, quam scilicet habent præsentem circa corpus: quam *Ptolomæus* in *Venerè* definit 8. partium in *Ioue* 12. &c. tunc enim Stellæ sunt ad inuicem præsentès, & se tangunt inuicem præsentiali actiuitate, & hanc voco coniunctionem in Zodiaco, seu in Primo Mobili: Vt in figura octaua Sol est præsentialiter iunctus cum Mercurio; quia Mercurius est intra sphaeram Solis & Sol intra sphaeram Mercurij.

Coniunctio virtualis fit, quando plura Sidera confident in aliquo circulo cardinum, vel situs positionis; & hanc voco coniunctionem in Mundo, quæ est de genere familiaritatum in Mundo; vt in figura eadem Sol est iunctus Stellis fixis Australi, & boreali, quia est cum ipsis in eodem cardine, siue illa linea sit alius quouis circulus positionis.

Coniunctio præsentialis, alia est plastica per longum, & latum: alia est partialis per longum tantum; alia est partialis per longum, & latum. Coniunctio partialis per longum, & latum, quæ dicitur etiam corporalis, & concentrica, fit, quando corpore se tangunt Sidera, quia per longum, & latum simul sunt, & est omnium familiaritatum efficacissima.

Coniunctio præsentialis partialis per longum tantum fit, quando Sidera sunt in eadem exquisita longitudine, cum aliquali per latum distantia, non ultra tamen, quam sit eorum sphaera actiuitatis: nam si per latum, ultra hanc sphaeram distent, nulla omnino est coniunctio, sed prorsus inefficax: Vt in eadem figura Sol, & ♃ iuncti sunt per longum exquisitè, & parilliter, distant vero per latum, sed non ultra sphaeram suæ actiuitatis, qua nisi se tangerent, non essent coniuncti præsentialiter.

Coniunctio præsentialis plastica per longum, & latum, fit inter ea Sidera, quæ se tangunt quidem sphaera actiuitatis, distant tamen, & differunt ab inuicem in longum, & latum. Vt in figura eadem ☉, & ☽ distant per longum, & latum, se se tamen inuicem tangunt sphaera suæ actiuitatis.

Coniunctio plastica duplex est, alia mutua; alia partialis; mutua est, qua se tangunt inuicem mutuo Sidera cum sphaera suæ actiuitatis. Partialis est qua vnum tantum Sidus tangit, & non tangitur ab illo; itant Sidus, quod tangit, agat in quod tangitur, sed ab illo, quod tangitur, minimè reparatur. Hoc autem accidit ratione maioris latitudinis sphaeræ Sideris tangentis, qua ambit aliud Sidus, quod habet minorem sphaeram, quam sit distantia ab inuicem: Vt in eadem figura ☉, & ♃ mutuo iuncti sunt, vt dictum est. ☽, & ♃ iuncti sunt partialiter, nam ♃ tangit Mercurium, & illam

non ambit sua sphaera actiuitatis; sed non tangit Lunam, quia eius sphaera actiuitatis non peruenit vsque ad Lunam, & sic agit in Mercurium, sed non reparitur ab illo.

Quod si fiat tantummodo contactus sphaerae vnus cum sphaera alterius, nulla est coniunctio. Vt ibidem sphaera Iouis, & Mercurij se tangunt ad inuicem, & nec propterea iuncti sunt ♃, & ♄ opus est enim, vt sphaera tangat corpus Astri, & non sufficit, vt pars sphaerae tangat partem sphaerae alterius.

Ceterum in his coniunctionibus contingere possunt plures modi, vt quod fiant simul partialis, praesentialis, & virtualis: plastica, & virtualis &c. quae nunc non sunt ad rem nostram. Sunt vero causae maioris, & minoris efficaciae coniunctionis Astrorum.

Dices. Ad coniunctionis efficaciam non est necessarius contactus sphaerae actiuitatis vnus Astri ad corpus alterius: nam duo planetae, si sint in eadem longitudine, secundum omnium Professorum sententiam, coniuncti sunt, etiam si distent in latum ab inuicem magis, quam sit eorum sphaera actiuitatis: vt si distet Venus a Sole per latum 9. partibus, sint tamen ambo in eadem longitudine; aut Luna sit ibidem in eadem longitudine cum latitudine 5. partium contraria, Venus, & Luna non se tangunt sphaerae suae actiuitatis, attamen nihilominus coniunctae sunt. *Respondeo*, quod in his casibus non fit coniunctio praesentialis; & haec Sidera non sunt coniuncta in Zodiaco, seu in Primo Mobili: Quocirca fixae, quae magis distant ab erraticis in latum, quam sit earum sphaera actiuitatis, non habeant cum ipsis coniunctionem praesentialem: & hoc absolute loquendo, & omnino absque vlla exceptione, vt alibi demonstratum est: Nam sphaera actiuitatis fit in orbem, & pari modo se habet in latum, sicut in longum; in longum autem non censentur coniuncta Sidera, nisi se tangant hac sphaera, ergo neque per latum: & haec ratio validissima est.

Quinta conclusio. Astra maiores, vel minores vires non acquirunt ad agendum in coniunctionibus praesentialibus ex maiori, vel minori ad inuicem propinquitate: sed magis, vel minus actu agunt ad inuicem.

Patet haec conclusio: nam seplus dixi, quod actio causae naturalis, quatenus procedit a causa, sequitur modum essendi eius: & a causis quidem necessarijs procedit semper secundum omnes vires causarum, quia ex parte sui, & in actu primo, semper sunt paratae agere, & agere secundum omnes vires: attamen non possunt agere, nisi datis requisitis omnibus, vt subiecto actionis, & applicatione; tunc autem necessatio agunt. Ex maiori vero, vel minori applicatione, & propinquitate subiecti, quia tangunt maiori, vel minori virtute, fit vt magis, vel minus agant. Hoc autem euidentius est in omni agente necessario, vt in igne, qui secundum maiorem, vel minorem propinquitatem subiecti, magis, vel minus illud calefacit, non acquirit in se ipso aliquam maiorem vim ex maiori propinquitate; aut deperdit ex separatione a subiecto passibili, sed vel actu agit, vel cessat ab agendo in illud subiectum. Est enim applicatio conditio necessario requisita, vt agens agere possit.

Sexta conclusio. Duo, vel plura Sidera, & siue fixa, siue errantia, quę hęc sint in eadem exquisita longitudine in Zodiaco, si magis distent ab inuicem per latum, quam sit eorum sphaera actiuitatis, non debent censerı coniuncta in Zodiaco, quę est coniuñctio presentialis. Vt in figura eadem Venus est in eadem longitudine Mercurij in Zodiaco: cumq; habeat latitudinis Australis partes 9. & Mercurius borealis partes 5. distant ab inuicę magis, quam sit eorum sphaera actiuitatis; ideoq; coniuñcti non sunt in Zodiaco, idest coniuñctio presentiali.

Patet hac conclusio ex principijs Physicis: nam cause naturales agere non possunt extra sphaeram suę actiuitatis; iam enim extra hanc sphaeram non habent potentiam agendi, ergo non possunt agere: Quod si possit agere, ergo sphaera actiuitatis maior est: Quod si, sphaera actiuitatis eorum sit determinata, prout necesse est in omnibus causis naturalibus; iam extra ipsam agere non possunt.

Ex hac conclusione sequitur *primo*, quod Stellę fixę non debent poni secundum longitudinem circa Planetas, si per latum magis distent ab illis, quam sit eorum sphaera virtutis actiue.

Secundo. Sequitur; quod neq; debent poni in angulis figurę secundum longitudinem, siue sint fixę, siue Planetę, si magis discesserint ab angulis quam sit earum sphaera virtutis actiue. Vt in figura tertia Venus longius discessit, & distat a puncto, in sui ortus, quam sit eius sphaera actiuitatis; quare Venus non est amplius in cardine, quamuis ibidem sit gradus Eclipticę longitudinis eius.

Quod vero & *Ptholomæus* hoc idem sentiebat, ex pluribus eius locis fit euident, vt *lib. 2. cap. de tempore euentuum Eclipsium.* Deq; alijs vna ex orientibus Stellis effectiois designatricibus, & *cap. de genee euentuum* ibid. *Stellarum autem inerrantium assumetur ea, qua loco defectiuo quasi affecerit in praterente. Cardine, primum splendore secundum nouem modos demonstratos in prima compositione nostra libris: deinde vel cum cardine Orientis, vel medijs Cali sequente locum defectiuum reperta;* & *lib. 3. cap. de forma, & temperatura corporis.* Amplius ex *coascendentium ipsis fixarum Stellarum delineatione* &c. Quibus locis respectum habet ad corpora Stellarum, & ad earum coascendentiam in effectibus ipsis, & non ad loca longitudinis: atq; pluribus etiam alijs locis *Ptholomæus* ostendit hanc habuisse sententiam.

Septima Conclusio. Non debet fieri discrimen inter familiaritates Astrorum Natalis, & familiaritates eorundem, quocumq; alio modo, & motu, si motus sit realis, & naturalis, acquisitus: vt per Directionem, Progressum, Ingressum, Transitum, & quotidiano motu.

Probat. Non apparet ratio disparitatis; quia Siderum familiaritates, siue sint in Natali, siue fiant postea per Directionem, siue quocumq; alio reali motu, eandem vbiq; & semper obtinent naturam, & virtutem actiuam; & omnibus vbiq; & semper conuenit definitio familiaritatis, si eodem modo, & distantia fiant: itaut non appareat ratio disparitatis, quare magis sint actiue familiaritates acquisite per Directionem, quam quę extant in Natali; & fiunt ceteris quibuscumq; alijs motibus; & quare diuersis modis

modis accipi debeant in diuersis motibus, si Astra eadem sunt; & familiaritates sunt proportionales distantiae, & influentiae, quae eadem sunt semper, & vbique; Non debet ergo fieri discrimen inter familiaritates Astro-
rum eiusdem generis, & speciei, eo quia fiant diuersis temporibus, & mo-
mentis.

Argolus *tomus* I. *suarum Ephemeridum cap.* 16. & 29. è contra, ratione, & *Ptole-*
mai auctoritate persuadere nititur suam sententiam, cuius hæc sunt verba.

Stella in figura constituenda sunt, seruata solum longitudine, latitudine neglecta, non
secus, ac collocantur planeta latitudine qualibet pradii; quamuis in earum directioni-
bus latitudo omnino magnificienda; nam vt alibi diximus, cum duo in huiusmodi facul-
tate potissimum quarantur, qualitas influxus Stellarum, & tempus influxus earundem,
Qualitas autem influxuum hauriatur tum à natura Stellarum, tum à relatione, quam
habent ad Zodiaci gradum, sub quo esse dicuntur: Tempus verò ab aduentu ipsarum-
Stellarum ad cardines Regionum Mundi, & ad luminaria; hinc est, quod Ptholemaeus
cap. 10. lib. 4. Quadripart. explicans qualitates influxuum Capitis Medusæ cum
Martis, & Solis irradiatione, considerat illam Stellam in signo mutilato, & imperfec-
tæ figura, nimirum in Tauro, vbi secundum longitudinem reperitur, non autem insignis,
cum quibus oritur, vel occidit in diuersis Mundi Regionibus; alioquin cum Roma oria-
tur cum signo Piscium, quod non est mutilatum, absurdum maximum sequeretur, eam-
dem Stellam, non solum in pluribus Zodiaci partibus, verum etiam in diuersis signis,
diuersoque influxu pradiis, eandem influxus qualitatem posse retinere: præter quam
quod aspectus Solis ad eandem euanesceret &c. Hactenus ille.

Proponit *Argolus* initio suam sententiam simplici conclusione: ad quam
probandam distinguit tempus influxus à qualitate eiusdem influxus: Puto
ergo, quod nomine qualitatis influxus *Argolus* voluerit intelligere prædispo-
sitionem potentialem ad talè in specie effectum; omne enim, quod fit, prius exi-
stit potentia, iuxta Philosophum; vt non omne corpus aptum est comburi,
aut fieri animatum, aut dealbari &c. quæ dispositio præordinatur in Na-
tali; & sic concedo separari tempus effectus à tempore suæ præordinatio-
nis, seu dispositionis potentialis. Attamen separari omninò non potest
modus, quo Sidera præordinant hanc dispositionem, à modo, quo attingunt
in tempore ipsam effectum: neutrum enim præstare possunt absque
applicatione, seu familiaritate: & diuersæ seu genere, seu specie assignari
non possunt familiaritates, quibus præordinant dispositiones in potentia,
à familiaritatibus, quibus in tempore producunt ipsam effectum: Et ra-
tio est: Vtrobique agunt Astra, ergo necesse est, vt utrobique sint applica-
ta, & familiaria: adeoque vt quibus modis censentur Astra esse applicata,
& familiaria per directionem; eisdem quoque modis censentur esse ap-
plicata, & familiaria in Natali: neque enim diuersæ sunt familiaritates
efficaces Astro-
rum acquisitæ per directionem, à familiaritatibus Natalis.

Subinfert *Argolus*. Qualitatem influxuum hauriri tum a natura Stella-
rum &c. At quæso quarum nam Stellarum? profecto quæ familiares sint,
& applicatæ. Cæterum non omnes Stellæ applicatæ dici possunt per lon-
gitudinem, vt supra dixi; nam quæ maiorem habent latitudinem, siue di-
stantiam per latus, quam sit area suæ actiuitatis, non attingunt sua virtute
actiua,

actiua, vbi prædispositionem potentialem inferre possint: & ita, cum non sint applicatæ, & familiares huiusmodi Stellæ, nullum influxum exhibere possunt, siue in Natali, siue per directionem, siue quocunque alio modo: Quod si constanter velit *Argolus*, vt Astra fixa, cuiusuis latitudinis sint, nihilominus tamen in Natali applicata censeantur esse gradibus *Eclipticæ* suæ longitudinis, & agere, siue influere in Prorogatores ibi repertos; quæro, cur non etiam alijs temporibus, & motibus applicata sint Prorogatoribus pari modo repertis in eisdem locis longitudinis illorum Siderum? Mihi sanè non videtur adesse disparitatis ratio.

Hoc autem est fundamentum, quo *Ptolemæus* præ cæteris, quæ seruari possunt in occurſu lætali, exposuit diuersam latitudinẽ, de qua sæpius dictũ est. *Ac si corpus, inquit, vtrumq; dũ est, & quod occurſat, & quod moderatur, non sit eadem vtriusque latitudo, qua diuersitate corpora Stellarum se se inuicem demittant, vt ad inuicem familiaritas, sit semper leuior, quo inter earum corpora maior per latus distantia; quæ demum, si sit maior, quam eorum ambitus virtutis, coniuncto in Zodiaco, seu secundum longitudinem, quam præſentialem voco, nulla prorsus euadit, & inefficax, vt dictum est.*

Dicit Argolus, Ptolemæi locus allegatus probat seruandam latitudinem in directione, non in Natali, in qua nunquam meminit latitudinis Ptolemæus. Respondeo Ptolemæum cap. de his, qui non nutriuntur, ita spectare latitudinem in Natali, vt à congressibus, & oppositionibus partibus luminarium cum maleficis, secundum longitudinem quidem, sed maximè secundum etiam latitudinem, colligat vehementiam influxus ad statim perdendum puerum ali, inquit, non poterit, quod natum est.

Addit *Argolus* afferens *Ptolemæi* auctoritatem de Medusa; circa quam falsum est, quod *Ptolemæus*, dum explicat qualitates influxuum Medusæ cum Marte, & Sole, consideret illam Stellam in signo mutilato, & imperfecto, nimirum in Tauro: Nam *Ptolemæi* verba sunt hæc. *In mutilatis, & imperfectis signis, aut circa Caput Medusæ, aut;* inquit; qua particula separat signa mutilata, & imperfecta à Capite Medusæ, quia diuersa sunt, quamuis eadem ob mutilationem influendi naturam habeant. Quare signa mutilata ex se habent hunc influxum, & Caput Medusæ item independenter à signis habet; adeo non sit opus, vt hæc duo simul concurrant, & signum mutilatum, & Medusa; sed potest Medusa cum quouis signo etiam benefico congressa; & quoduis signum mutilatum absque Medusa membrorum incisionem influere, si vitæ moderatoribus infelicitè se habentibus in Natali per directionem misceantur. Influunt autem solummodo, quando per directionem applicata, & familiaria sunt: nam à loco directionis *Ptolemæus* venatur semper qualitatem, seu speciem effectuum; præordinatur verò felicitas, vel infelicitas ab Astris in Natali ex familiaritatibus felicitium, vel infelicitium Siderum erga luminaria, & vitæ moderatores. Etenim aliud est quærere speciem effectus, aliud felicitatem, vel infelicitatem eiusdem: Planesæ hoc efficiunt: fixæ adducunt speciem effectus: vide quæ tradit *Ptolemæus* de Eclipsibus: non enim omnes, quibus vitæ prorogatioq; extinguitur iuxta Medusam, vel aliam mutilatam imaginem, seu mutilatum

ellatum signum ceduntur membris: neque omnibus, qui tali morte decedunt, extinguitur vitæ prorogatio iuxta Medusam, vel mutilatum signum, aut imaginem: Quippe violentia præordinatur primum ab erraticis; specificatur postea cuius generis violentiæ per fixas, siue signa sint, siue reliquæ imagines, quæ circumstant; ideoque *Prolemaus*, ait, circa *Caput Medusa*.

Neque enim *Eclipticæ* signa recipiunt suas proprietates, verbi gratia pulchritudinem, humanitatem, aut esse quadrupedia, terrestria, mutila, volantia, vocem habentia, atque huiusmodi, quæ tangit *Prolemaus* cap. de signis masculinis, & femininis, & diffusè non est prosequutus subdens. Quorum omnium cum in ipsis figuris causa manifesta sint: à figuris externis; sed habent à propria natura. Et quod ita senserit *Prolemaus* pater ex locis supra citatis, tum etiam ex 2. lib. cap. de genere euentuum, vbi sic habet: nam quibus signis forma humana tribuitur, siue in signifero, idest *Eclipticæ* intelligatur, siue per reliquos inerrantes appareant, significant &c. & lib. 3. de forma, & temperatura corporum particulatim verò humana quidem figura constellationes, tam intrâ signiferum, quàm extra &c. vbi separat naturam signorum *Zodiaci* à natura reliquarum Stellarum inerrantium, itaut ab inuicem secundum suas proprietates, & agendi modum, non pendeant; sed vnumquodque in se ipso suas proprietates habeat.

Ex dictis hucusque constat Stellas non acquirere maiores, vel minores vires in se ipsis a maiori, vel minori latitudine, seu propinquitate, & distantia ab *Ecliptica*, siue ab inuicem in coniunctionibus præsentialibus, sed tantum ex maiori ad inuicem propinquitate actu, magis, vel minus tunc ad inuicem agere.

Secundo. Constat Sidera habere suas vires agendi in se ipsis, & indepenter ab *Ecliptica*; itaut non sit opus, sed neq; fieri possit, vt *Ecliptica* vicibus earum in operando gerat.

Tertio. Stellas, quæcunque sint, siue fixæ, siue erraticæ, propter minorem, vel maiorem latitudinem fieri magis, vel minus familiares, tam ad inuicem, quàm erga cardines: quæ maiori, vel minori familiaritate, maiores, vel minores vires ad agendum actu tunc temporis, siue ad inuicem, siue ad cardines acquirere.

Quarto. Erraticas, quamuis ea iam describantur in Angulis, & domibus figuræ secundum suam vniuscuiusque longitudinem; attamen si propter magnam latitudinem corpore excefferint ab Angulis eousque, vt iam amplius area suæ virtutis actiue non tangant lineam Angulorum, vel domorum, non debere censi esse in ipsis Angulis, & domibus: immo neq; debere adscribi in Angulis, ne decipiant nos in iudicando.

Quinto. Eo minus censi angulares fixas maximæ latitudinis contra *Argoli* sententiam: sed neque debere describi, & reponi in Angulis, domibus, & circa reliquas erraticas, nisi secundum coascendentiam, idest congressum in eodem circulo situs.

Sexto. Non esse diuersas familiaritates, quibus *Astra* influunt in Natali, à familiaritatibus, quibus influunt per directionem, & quotidianis la-

tionibus; sed esse eiusdem generis, & naturæ, & pari modo, & distantia in longum, & latum se habere in omnibus locis, & latitudinibus.

Septimò tandem, fixas posse congregari cum omnibus signis indifferenter, & non sequi signorum naturam in suis influxibus, sed suam vniuscuiusq; & sibi propriam.

De Siderum familiaritatibus in Zodiaco.

CAPVT QVARTVM.

Proportunum duxi, tum ad rerum intimam veritatem intelligendam, tum ad meam sententiam facilius, & plenius explicandam, definitiones rerum tradere; sic enim manifestantur conceptus, qui fiunt in mente de ipsis rebus, qui fundamenta sunt, in quibus inhæret totius Philosophiæ structura.

Prima Conclusio. Familiaritas Astrorum efficax in Signifero, est proportionalis Astrorum influxus per motum localem, quo præsentialem conjunctionem efficere possunt. Quæ definitio deducitur ex descriptione familiaritatis in vniuersum exposita cap. 9. lib. 1. Dico, quod sit influxus, eo quod Astrâ perpetuo, & iugiter semper influant, & perpetuam habeant erga nos familiaritatem, sed non semper efficacem; quare adijcio (proportionalis) vt efficacem reddam: ex proportione enim emanat efficacia influendi Siderû. Dico (per motum localem) nam Astra si cessarent à motu, dicunt cõmuniter Philosophi, quod cessaret etiã omnis rerum generatio; quia per motû circumducunt lumen suum, instrumentalem causam. Addo tandem (quo præsentialem conjunctionem efficere possunt;) *primò*, vt excludam motum vniuersalem ab Orru ad Meridiem, & Occasum, quo non efficiunt præsentialem conjunctionem, quam motu solum in Zodiaco efficiunt, quo etiam cæteras ibidem familiaritates: *Secundò*, vt ostendam inter illa Sidera, quæ præsentialiter non coniunguntur; non fieri reliquas in Zodiaco familiaritates, vt alibi probatum est. Superest modus inquirere, quibus familiaritates in longum, & latum sint accipiendæ: Auctores enim plurimi, etiam grauissimi, dissentiant inter se, & nullius hucusque mihi placet opinio.

Regiomontanus, qui radios putat esse circulos, quorum centrum sit Astrum intuens, ex latitudine Stellarum ponit eam differentiam, quæ prouenit à circulis minoribus, quorum centrum remouetur à circulo maiori, in quos sumuntur radij; nam quo magis centrum minoris circuli elongatur à maiori, eo maior accidit differentia distantia in loco sectionis, id est minor semper pars accipitur de circulo maiori. Vt in figura tertia Sol, Mercurius, Venus eandem longitudinem habent constitui in grad. 0. ☉ est in Ecliptica; ♃ habet latitudinis borealis partes 5. ♀ habet partes 9. Sextilis Solis ambit sextam partem circuli Eclipticæ, incidens in part. 0. signi ♄, quia
sextilis

sextilis centrum, idest Sol est in Ecliptica : sextilis ♀ minorem parte m ambit Eclipticæ, quia distat ♀ ab Ecliptica : sextilis ♀ minorem partem ambit Eclipticæ, quia distat ♀ ab Ecliptica : sextilis ♀ minorem adhuc partem, quia utroque remotior est Venus ab Ecliptica : nam successiue minorem semper partem Eclipticæ Sidera sextili radio sumunt, quò successiue magis remouentur ab ea vsque tandem ad nihilum.

Auctores tamen, qui sententiam hanc sequuntur, negligere solent in directionibus differentiam, quæ prouenit, utpote modicam; nisi propter Siderum magnam latitudinem notabilis fiat. Ad supputationem verò sumunt puncta sectionis radiorum in Ecliptica, & secundum eorundem punctorum declinationem, Ascensionem rectam, vel obliquam, ducunt illa puncta, tanquam si essent sidera, ad moderatores indifferenter, quique sint, & habeant latitudinem, vel non habeant. Ut in figura tertia, siue dirigant Solem, siue Lunam, siue horoscopus ad sextiles ♀ ♀, & ☉ accipiunt tres illas sectiones Eclipticæ in locis, n, ubi intersecant Eclipticam in tres sextiles; & secundum eorum punctorum Ascensionem obliquam subducunt Ascensionem obliquam Solis, Lunæ, vel horoscopi, ab Ascensione illorum punctorum Eclipticæ, vniuscuiusque secundum ordinem.

Blanchinus, cuius sententiam comprobat *Argolus tom. 1. suarum Ephem. cap. 16.* à puncto Sideris ad punctum in longum, & latum oppositum ducit circulum, qui in quadratis secat Eclipticam; inde colligit in trigonis, & sextilibus obseruandam semissem latitudinis intuentis Astri. Ut in figura, quam affert *Argolus ibidem*, Venus habet latitudinis partes 4. ducto circulo ad diametrum, ait *Blanchinus*, quadrati, fiunt in Ecliptica sextiles, & trigoni cum dimidia latitudine Veneris: in hexagonis eiusdem denominationis, in trigonis diuersæ.

Contrariæ sunt hæc sententiæ, nã prior vult radios esse circulos in latum, quorum centrum sit Astrum intuens; radium autem quemlibet sumi in puncto horum circulorum, quo intersecant Eclipticam: Altera vult esse circulos in longum transeuntes per corpora Siderum intuentium; radios autem sumi tanquam puncta super hos circulos in distantijs consuetis, idest pro * 60. part. &c. Ut in figura tertia circulus radiorum Martis per *Blanchinum* est linea, o, r, s, & sextilis Martis in puncto, o, Circulus sextilis Martis ex *Monteregio* est, q, r, s.

Et sanè inter hæc differentia maxima est, & magnam etiam referunt differentiam in supputationibus. Opinio *Monteregii* partim vera est; nam, ut infra dicam, radij ducuntur quidem in orbem, sed non prius, neque alibi, quam cum transeunt, & nisi ubi transeunt Astra radios recipientia, dum mouentur. *Blanchini* quoque sententia quoad radiorum quantitatem, & distantiam in longum à Sidere intuente verum asserit, in quo conuenit cum *Monteregio*; fictum tamen, falsumque assumit circulum; in quo contingantur radij, ut extra ipsum non habeant virtutem aliquam: Quare reprobat *Blanchini* sententia.

Primo. Circulus ductus à corpore Sideris ad diametrum super Eclipticam inclinatus mera hominum libertate fingitur: Quadrati quidem radij

dij secundum Regiomontanum nihil differentiae adducunt in Ecliptica; circuli enim magni aequaliter se secant semper, in quacunq[ue] sint ad inuicem obliquitate; vnde quadrati à pluribus Aëtris quacunq[ue] diuersam latitudinem habeant, si sint in eadem longitudine, nihilominus secant semper Eclipticam in eodem loco: At non sequitur inde, vt quadrati non extendantur in latera extra Eclipticam quoque: Circulus, inquam, ille realis, non est, non descriptus à motu, vel lumine Siderum: Nam si dicant describi per puncta radij quadrati, & oppositi; Quadrati in Ecliptica describuntur ab hoc circulo, ergo non possunt esse causa huius circuli; quia essent simul causa, & effectus: similiter & circulus esset causa, & effectus, si describeretur à punctis, & puncta describerentur à circulo: quod absurdum est apud omnes Philosophos: quia causa prior est semper suo effectui, & effectus posterior, saltem secundum naturam, seu dependentiam: nihil verò potest esse prius, & posterius in eodem genere: ideoq[ue] nihil potest esse effectus, & causa secundum idem. Quocirca *Blanchini* demonstratio, & circulus, quem exhibet *Argolus loco cit.* nihil probat; sed est falsus, immò impossibilis.

Secundò reprobat[ur] validissimè hæc sententia. Radij Siderum sextiles, & trigoni, vel ita mittuntur ad puncta mediæ latitudinis, idest super assumptum à *Blanchino* circulum, vt extra non exeant, & ad cætera loca in latum non perueniant, vel ita ut exeant, & perueniant ad omne latus: si hoc secundum, circulus inanis est, effectui vacuus, & frustra positus, & assumptus: si primum, sequitur, vt radij Siderum non tangant Prorogatores, qui per aliam viam progrediuntur quocunq[ue] motu, siue quotidiano, siue directionis &c. atq[ue] si non tangunt, neq[ue] in ipsos agant: nam nisi virtus actiua agentis tangat passum, non potest agens in ipsum passum agere. Vt in figura tertia Mars habens latitudinis 8. partes mittit suum sextilem ad punctum, o, idest cum latitudine 4. partium: si virtus actiua huius sextilis Martis non exit ab illo puncto, o, sed omnino continetur in ipso puncto circuli *Blanchini* latitudinis Martis, ita ut extra hunc circulum agere non possit hic sextilis Martis; sequitur necessariò, quod Sol, quando transit circa hoc punctum, etiam in minori distantia, quæ fit in eadem longitudine, idest in puncto, r, non recipiat radiom sextilem Martis, neq[ue] afficiatur ab illo; sed quod deuret illum, & euadat incolumis: Consequens negari non potest: nam virtus sextilis non reperitur extra circulum latitudinis, & extra punctum, o, ex suppositione.

Dicunt ipsi, quando punctum, o, sextilis Martis peruenerit ad situm positionis Prorogatoris, sicut est ibi in figura, in qua punctum, o, est, in circulo positionis Solis, tunc sextilis agit in Prorogatorem, & Mars in Solē: quia virtus radij diffunditur per totum circulum positionis. Attendè, ingeniose Lector, & perspice contradictionem: Diffunditur, inquiunt ipsi, virtus radij per totum circulum positionis, & non exit a puncto in diuisibili, o, vt possit peruenire ad punctum, r, distantia 4. graduum: peruenit vsq[ue] ad Solem, qui distat 8. gradibus ferè, & non exit ab illo puncto, o, vt peruenire possit ad distantiam 4. graduum: quæ sanè ad inuicem pugnant.

Deinde

Deinde non est in Cælo quidpiam, quod possit diffundere suam virtutem, nisi lumine præditum sit, vt ostendi *lib. i.* virtus enim actiua Siderum in lumine est, & diffusio est actio, quare neq; diffundere possunt virtutem actiuam, nisi lumen habeant loci Cæli quicunq;

Tantum radij sunt proportionales distantie inter duo entia realia, tanquam efficientem, & subiectum, & inter duos terminos reales; ergo radij fieri debeat inter Astra a corpore ad corpus, ergo etiam inter ipsa corpora sumendæ sunt distantie; & non inter puncta ad libitum ficta, & assumpra; vt ab ipsis punctis dicatur postea diffundi virtus radii per circulum positionis vsq; ad ipsa corpora Siderum.

Dices fortasse Blanchinus. Punctum sectionis radii in assumpto circulo latitudinis radiorum se habet, tanquam si esset Sidus, nam sicut Sidera habent suam spheram actiuitatis maiorem, vel minorem secundum lucis, & corporis magnitudinem, quam *Ptolemaus* Veneri definit 8. partium &c. Sic & puncta radiorum in dicto circulo habent suam spheram actiuitatis parem intuentis Astri. Et probare posset: nam per longitudinem, quæ partes tribuuntur Astris, totidem etiam dantur eorum radiis: ergo etiam per latera in orbem debent dari ipsis radiis.

Respondeo primo. Circa corpus Astri sit orbis actiuitatis ratione luminis, quod in Astro reperitur, & Sidus ponitur in centro: sed in distantis non est lumen, neq; radius, nisi adsit quippiam tanquam subiectum, erga quod permutet distantiam Sidus: & ideo fixæ ad inuicem non habent radios, quia ad inuicem non mouentur, vt efficiant influxum, & distantias a coniunctione ad oppositionem, & contra; Sed in radijs medijs Astra efficiunt a parte anteriori, & posteriori per longum determinatam virtutem, ratione applicationis, & separationis, quas efficiunt Sidera se se intuentia: in latum verò radii proiiciuntur pari virtute, & robore ad omnem partem laterum, per quam transeunt alia Sidera; quocunq; enim per latus loco transeant in sexta parte distantie, vbique semper inueniunt sextilem, & eiusdem roboris, quia semper distant sexta parte circuli. *Secundo Respondeo.* Nouum systema affertur, & a doctrina, & assertionibus iam expositis alienum; quo dato, in primis non est ratio, quare centrum huius spheræ virtutis radii poni debeat magis in assumpto circulo, quam in Ecliptica, aut alibi; Deinde, si spheræ hæc tanta est, quanta spheræ Sideris intuentis, iam non poterit diffundi per totum circulum positionis, quia definita est, & modica, & non maior, quam sit circa Sidus intuens. Quod si dicant esse maiorem, itaut diffundi possit per totum circulum positionis, redit prima ratio in contrarium, quod scilicet assumptus circulus sit inanis, quia virtus diffunditur per totum circulum positionis, & non continetur tantum in assumpto circulo latitudinis. Quod vero neq; possit esse maior, quam sit spheræ Sideris intuentis, patet; Nam circa Sidus deficit successiue vsque ad nihilum; quod nemo aliter docuit vnquam; ergo etiam in loco radij deficere debet pari modo vsque ad nihilum; talis est enim effectus, qualis causa; Radii sunt effectus Astro- rum, ergo non potest esse maior, vel latior virtus in radiis, quam sit in Astris:

Astris: Igitur si sphaera aetivitatis radij successivè deficit eo modo, quo circa Sidus intuens, Sol in figura Tertia maiorem aetivitatem patietur a sextili Martis, quando erit in puncto, r, longitudinis radii sextilis Martis, quia ibi proximior centro aetivitatis, quam si sit in eodem circulo positionis cum eodem centro radij, vt ostendit figura, quia in circulo positionis remotior est Sol a centro sphaerae aetivitatis sextilis Martis.

Monteregij verò sententia ex qua parte sit vera, qua falsa, patebit ex dicendis.

Secunda Conclusio. Coniunctio presentialis, idest in Zodiaco, seu in Primo Mobili est contactus sphaerae aetivitatis vnus Astri ad corpus alterius, quoquoversum fiat, siue per longum, siue per latum; itaut extra hanc sphaeram non fiat coniunctio in Zodiaco.

Probat. Sphaera aetivitatis Astrorum per longum est determinata, ergo est etiam determinata per latum; ergo si per latum sint extra hanc sphaeram, non se tangunt, neq; sunt coniuncta in Zodiaco.

Tertia Conclusio. Radii Siderum in Zodiaco sunt proportionales post presentialem coniunctionem influxus Astrorum. Per hanc definitionem volo primum; Quod Astra non fiant ad agendum familiaria radiis in Zodiaco, nisi ibidem etiam coniungantur per presentiam, iuxta ea, quae alibi dicta sunt.

Secundo volo, quod proportionaliter influant, proportionem enim fiunt efficaces perpetui Siderum influxus, vt supra dixi.

Tertio, vt radii non sint circuli ad modum *Regiomontani*, nam nullum habeat esse, priusquam ad proportionales influxus, seu distantias ab invicem perveniant Astra; & nullo loco consistant radii ante proportionalem Astrorum distantiam, seu influxum.

Quarto, vt neque definiantur super circulum latitudinis a *Blanchino* fictum, propter eandem rationem, nam priusquam Sidera proportionaliter influant, seu ab invicem distent, nullo loco consistunt radii, neq; super aliquem circulum, & quando etiam distant, & influunt proportionaliter, non proiciuntur radii, nisi mutuo a corpore vnus Astri ad corpus alterius, & è contra, absque vlla per latum differentia, quia influxus emergit ex distantia Siderum, & proportionalis a proportionali; itaut per latum nullo modo, vel augeatur, vel minuatur, vel deficiat virtus radii, & non possint assignari loca, ad quae non possint pervenire omnes vires radiorum, dummodo per illa loca transeant Astra, quae aliquando presentialem coniunctionem egerunt.

Quinto volo, vt talis efficaciz sint radij, qualis fuit coniunctio: nam qui dat esse apud Philosophos, dat etiam esse quale &c. sed radiorum esse pendet à coniunctione, ergo etiam quoad robur. Quare si coniunctio fuit robusta, robustae sunt reliquae familiaritates, si imbecillis, imbecilles.

Quarta Conclusio. Sidera post presentialem congressum tunc proportionalem exhibent influxum, quando deambulando per suam viam, quaeq; sit, distant ab invicem proportionali distantia longitudinis, sumendo distantiam à corpore vnus ad corpus alterius. Vt in figura Tertia, Luna dum

moue-

mouetur deambulans per viam suæ latitudinis, quæ est linea *Jo b n*, cum peruenerit ad punctum, *n*, est in sextili Veneris, deinde Mercurij, & Solis. Similiter Sol in punctis, *n*, Eclipticæ reperit sextiles ♀, & ☿.

Ex quibus omnibus patet, quæ sit differentia inter meam sententiam, & duas superiores. Ego enim tunc temporis, & ibi locorum, definio radios, quando, & ubi transeunt Astra, dum proportionaliter ab inuicem distant, & non prius, aut posterius, neq; alibi. Quocirca mens sextilis, & trinus sunt semper cum distantijs *Regiomontani*, & *Blanchini*; sed non prius, neq; alio modo, aut alibi, in latum, quam cum transeunt, & ubi transeunt Sidera in distantijs radiorum. Vt in figura Tertia, distantia sextilis Martis in longum est circulus ille *Regiomontani*, *q r s*, sed non est ibi realis hic circulus, neq; sextilis, nisi quando transeunt ibi Sidera: vt Luna dum mouetur per suam viam in puncto, *o*, inuenit, & recipit sextilem Martis, immò & remittit inde sextilem ad Martem. Sol recipit sextilem Martis, & etiam remittit à puncto, *r*, Venus à puncto, *x*, Mercurius à puncto, *s*, &c.

Tandem radios quadratos ego accipio similiter per viam, quam ambulant Sidera, idest à corpore vnus, ad corpus alterius; & non tantum in Ecliptica, vt censuit *Blanchinus*, sed quacunq; transeunt Astra. Vt in eadem figura Luna efficit quadratum cum Saturno in puncto, *z*, Sol in puncto, &, &c.

Ad hæc respondent omnes, cum quibus sermonem habui de hac questione, quorum plurimi hercè ingenio clarissimi sūt: fieri quidem posse, vt quotidiano motu, & circuitu Sidera non aliter inter se perficiant configurationes, quam sicut ego doceo: attamen in Directionibus, de quibus ex professo nunc loquor, rem non ita se habere: Nam cum certum sit, quippe innumerabilibus experimentis exploratum, & apud omnes receptum, Moderatorem immobilem permanere in situ positionis; fieri non potest, vt moueatur; quod si non mouetur, cessat omnis doctrina superius tradita: nam si non mouetur, non efficit influxū per motum, neq; de consequenti radios &c. Et rebus sic se habentibus, opus est definire radios in aliquo puncto, vt eos per Directionem deducere possimus ad situm Prorogatoris. Contra hæc adest quidem *Septima conclusio cap. 3. exposita*. Attamen quoniam Aduersarij proponunt questionem, quo modo Prorogator consistat immobilis in locis Natalis, hac de re ex professo dictum est *cap. 17. lib. 1.*

An radij in Signifero intermedij permutent suam naturam breui, vel longa Ascensione &c.

CAPVT QVINTVM.

Communis Auctorum omnium sententia superioribus sæculis fuit semper, & viget adhuc, radios in Zodiaco ex eo, quod signa breuiter, vel tardè ascendant, vel descendant in finitoribus obliquis, permutare naturam suam ex felici in infelicem; & è contra.

Probant primò suam sententiam auctoritate *Ptolemæi*, qui *cap. de Moderanda Vita*, agens de occurribus interimentibus, præ cæteris ponit trigonum in breui signorum ascensione, & sextilem in longa: & quod magis refert, vult *Ptolemæus*, quod proprius Aphetæ radius huiusmodi sextilis, vel trigoni, vim habeat hostilem: nam si à maleficis dixisset fieri hostilem, prout dixerat in æquipollentijs; respondere poteramus fieri hostilem ratione malkiæ; Stellarum intuentium, sicut eodem capite docet felicem esse quadratam, & oppositionem felicium Stellarum; adeoq; vt seruare possint in occurru interimentium, *impediuntur enim, inquit, si in benefici alicuius terminum incidunt, & si beneficorum aliquis radium eo iaculatur tetragonum, aut trigonum, aut oppositum sanè ad ipsam partem interemptricem &c.* Dicit autem, quod proprius Aphetæ radius interficit, itaut velit hostilitatem esse in ipso radio, non tantum in proijciente; quod si sit etiam in proijciente eo sit hostilior: hæc sunt *Ptolemæi* verba, *Tetragonus quoq; Aphetico loco radius intersinit, si est iuxta Signorum consecutionem: Aliquando è signis longarum ascensionum iam deprauatus hexagonus, quemadmodum è signis breuium ascensionum trigonus.*

Secundò probant. Sextilis longarum ascensionum, & trigonus breuium, sunt Quadrati in Aequatore; & nisi semper, sæpè tamen exquisiti; ergo permutant hi radij suam naturam breui, & longa ascensione.

Tandem afferunt multitudinem experientiarum ex diuersis grauissimis Aucto-ribus: Quicquid tamen sentiant alij: sit

Prima Conclusio. Radiorum natura in suis generibus permutari non potest ex felici in infelicem, & è contra.

Explicatur. Duo genera radiorum necessariò dari, vnum in Signifero, alterum in Mundo, alibi demonstraui: nunc dico, quod radij in Signifero non permutent suam naturam ex eo, quod diuersam habitudinem acquirant à situ Mundi, idest ab ascendentibus, & descendentibus breuibus, vel longis. Similiter, quod neq; radij in Mundo permutent suam naturam ex eo, quod comprehendant Signa, & distantias in Zodiaco aliorum Radiorum, vt si inter Orrum, & Culmen intercipientur quatuor signa, vel duo tantum; nam cardines recti ad obliquos semper sunt in quadrato ad inuicem: adeoq; vt vnum genus radiorum non possit permutare naturam radiorum alterius generis. Igitur censeo, quod radij utroq; genere agant secundum suam, & propriam vniuscuiusq; naturam, quæ in singulis immutabilis est.

Probatur primò. Radorum natura pendet ex proportione influxus, sed proportiones permutari non possunt, ergo neq; natura radorum: Maior pater; nam esse, & esse quale, ab eadem causa pendet apud Physicos: sed à proportione influxus pendet esse radorum, ergo etiam eorum qualitas naturæ. Minor verò illa probatur: proportiones si permutentur, iam non sunt amplius proportionales; deinde sumuntur à distantijs acquisitis per motum sui generis radorum, quæ alterari non possunt: nam Quadrati distantia, verbi gratia in Zodiaco est semper quarta pars illius; ergo non potest esse tertia, vel sexta, similiter sexta, & tertia, non potest esse quarta: hoc enim implicat omnino. Rursus *Protemeus* dicit quadratum esse hostilem ratione diuersitatis sexus signorum, trinum, & sextilem felices ratione similitudinis sexus; sexum autem non permutant signa, ergo neque naturam radorum. Tandem *Astra* ex radiis in primo mobile influunt determinatam secundum gradum intensionem qualitatis, quam non possunt alterare, & permutare ex breui, vel longa ascensione: semper enim intensio illa eadem perseverat: vt ex quadrato fit intensio media, quæ semper media est, siue breuiter, siue tardè ascendant, vel descendant signa.

Sciendum hic est *primò*, quod Signa, dum erga Mundum circumferuntur, & ab vno ad alium cardinem eunt, successiue gradatim prout successiue mouentur, permutant suam ascensionem, si fit recta ad breuem, vel longam, & hanc rursus ad rectam: hanc, inquam, mutationem efficiunt gradatim, & successiue, non statim, & in momento: quare sequitur, vt signa in omnibus, & singulis sitibus positionum variant suas ascensiones, & descensiones: Cum verò circuli positionum infiniti assignari possint, infinitis modis variant suas ascensiones, & descensiones, Huius autem rei causa est diuersa obliquitas circularum positionis; nam a circulo recto ad finitorem, maiorem semper obliquitatem habent singuli positionum circuli: & è contra a finitore ad circulum rectum: quare idem signum variat semper suas ascensiones, vel descensiones, prout ad diuersos situs positionum ascenderit, vel descenderit. Hæc est vna causa varietatis ascensionis Zodiaci.

Secundò sciendum, quod signa dum circa Mundum progrediuntur, prout successiue transiliunt, & prætereunt iuxta vnum quemuis circulum positionis, ipsa Signa ibidem permutant suam ascensionem, vel descensionem a breui ad mediam, & longam, & è contra signa opposita. Huius autem secundæ varietatis ascensus Signorum causa est obliquitas Zodiaci, Signorum, & eorum partium.

Tertid. In ipso circulo recto Signa notabiliter variant suas ascensiones, vt ex tabulis ascensionum rectarum constat: nam tardius ascendunt Signa circa Tropicos; quam Signa circa *Æquinoctia*: & hoc accidit duplici de causa. *Primò*, quia circa Tropicos gradus *Æclipricæ* maiores sunt, quam gradus circuli Tropici, cum enim fit circulus minor, eius quoque gradus minores esse necesse est. Quare ad transitum vnus gradus circuli Tropici, seu etiam *Æquatoris*, (simul enim progrediuntur) non transit integer gradus *Eclipticæ*, quia maior est. *Secundò*, quia circa *Æquinoctia*

Ecliptica non efficit angulos rectos cum circulo recto: & sequitur, ut plures gradus ibidem transeant Eclipticæ, quam Equinoctialis, qui efficit angulos rectos cum circulo recto: ergo breuioris sunt ascensionis gradus Signorum circa Equinoctia, quam gradus ipsius circuli Equinoctialis.

Ex his colligitur *primò* quatuor esse evidentissimas causas, propter quas Signa permutant breuitatem, & longitudinem ascensionis, & descensionis: *Secundo*, quod harum quatuor causarum quælibet efficiat iugiter semper diuersam ascensionem; quamuis reuertatur eadem diuersitas singulis diebus, & eodem quoque modo fiat, & ordine. Quibus bene cognitis.

*Probat*ur *secundo* mea conclusio. Si velocitas, vel tarditas ascensus, & descensus Signorum, sit causa permutationis naturæ radiorum, sequitur, ut natura radiorum tot modis suscipiat variationem, quot sunt causæ velocitatis, & tarditatis ascensus, & descensus Signorum, immò, quod quælibet causa infinitam variationem afferat: sed causæ sunt quatuor, ergo quatuor infinitis modis permutari potest natura radiorum: hoc autem inconueniens est maximum; nam emergit confusio magna, propter quam iam amplius discernere non possumus, quæ sit vera radiorum natura.

Tertio. Si radii permutant naturam ex diuersitate ascensus, & descensus Signorum, iam de natura radiorum non poterit dari scientia: sed hoc est inconueniens, ergo & antecedens; minor probatur; nam nisi nouerimus naturam radiorum, tota ruit de Sideribus scientia: sequela verò maioris probatur: De rebus perpetuo mutabilibus non datur scientia: nam multiplicantur principia, & causæ infinitæ, de quibus inter nos, qui intellectum habemus finitum, nulla scientia: ergo si quatuor infinitis modis perpetuo mutatur natura radiorum, nullo modo fiet possibile, ut eorum naturam nouerimus.

Quarto. Sequeretur necessarium esse dari in radijs naturam mediam, quæ neque felix, neque infelix esset; quod nemo vnquam dixit, nec *Ptolemaeus* id docuit: sed & videtur prorsus inuicissimile; nam non esset efficax siue boni, siue mali: probatur sequela: Felix, & infelix natura, contrariæ sunt ad inuicem, ergo si radij transeunt ex vna in alteram, per mediũ utriusque transire debent, ergo deberet dari natura media in radijs: Immò amplius opus esset dari maiorem, & minorem felicitatem, & infelicitatem, pro maiori, & minori a medio indifferenti, & a terminis contrarijs, distantia.

Dices. Radij transeunt de felici ad infelicem in instanti indiuisibili. *Respondeo*, hoc esse falsum omninò, nam breuitas, & tarditas ascensus, quæ censentur causæ alterationis naturæ radiorum, successiue gradatim, & paulatim augentur, & minuuntur, ut probatum est, & patet etiam ex tabulis ascensionum, & Dommorum.

Quintò. Alia item duo sequuntur absurda ingentia: Quod scilicet Triunus, & sextilis, vel cessarent esse efficaces familiaritates, vel quod duo Trigoni, & duo sextiles, deberent dari efficaces in eodem semicirculo eiusdem generis, quæ nunquam asseruit Professorum aliquis: Probatur sequela: in longis ascensionibus, dicunt aduersarii, quod sextilis euadit quadra-

tus;

ris; quadratus fit Trinus, ergo subsequens Trinus, vel non erit radius efficax, vel duo Trigoni efficaces ponendi sunt in eodem genere eiusdem naturæ, & diuersæ proportionis, & dimensionis; In breuibus autem ascensionibus Trinus fit quadratus, quadratus euadit sextilis; ergo subsequens sextilis vel non erit radius efficax, vel duo sextiles efficaces in eodem genere sunt ponendi: atq; ita, vel duo tantum radij inter medijs accipiuntur ex vno semicirculo, seu maxima portione, in breui, & longa ascensione, & descensione: aut certè debent dari duo Trigoni, & duo sextiles in eodem genere, & eodem semicirculo, cum diuersis proportionalibus distantijs. Proh, quæ confusio, mi lector.

Sextò. Radii Siderum in Zodiaco vniuersales, & similes sunt toti Orbi terrarum, sed habitantibus sub Zonis torrida, & frigida non fit hæc permutatio naturæ radiorum, ergo neq; in alijs Zonis fieri potest: minor patet, quia Zona torrida, cum habeat finitorem rectum, aut parum obliquū, parum etiam alterantur ibi ascensiones, & descensiones. Similiter in Zonis frigidis, vbi Signa non oriuntur, neq; occidunt, non fit diuersitas ascensus, & descensus. Maior verò illa negari non potest; nam in hoc differūt familiaritates in Primo Mobile a familiaritatibus in Mundo, quia illæ cum habeant centrum in centro terræ, ad quod ex communi sententia radij omnes concurrunt, nulla fit propterea diuersitas in Siderum familiaritatibus sub Zodiaco respectu diuersarum terræ regionum, nisi fors propter paralaxim, quæ tamen emergens differentia insensibilis est, & negligitur: At familiaritates in Mundo sequuntur habitudinem finitorum, & ideo particulares sunt cuiq; Regioni. Ergo familiaritates in Zodiaco cum sint vniuersales toti Orbi terræ, & in maiori illius parte non fiat hæc radiorum alteratio, & mutatio: sequitur, vt neq; in alijs regionibus fieri possit.

Dices: Sæpe accidit, vt inter duo Sidera fiat vnus radius felix in Zodiaco, & simul alter radius infaustus in Mundo; ergo non erit discernere naturam, & effectum illorum radiorum, aut certè erit media, & composita. *Respondeo* esse duos radios diuersæ naturæ, qui separatim suos producent effectus; attamen non nego, quod possint ad inuicem misceri, & temperari in ipsis rebus inferioribus. Cum verò accidat, vt his duobus moribus in locis radiorum concurrant alia Sidera diuersæ naturæ, sæpe fit, vt virtus vnus radij proprius succumbat, & præualeat alter radius.

Ad textum *Ptolemæi* supra allatum respondi in Thesibus: vult enim ibi *Ptolemæus*, vt proprius Aphetæ sextilis, & Trigonus in Zodiaco, si in Mundo conuertantur in quadratos ratione breuitatis, vel tarditatis ascensus: & descensus Signorum, sint hostiles; tunc autem sunt quadrati in Mundo & hanc ob rationem opposuit particulam aliquando, quam præmittere non debuerat, si naturæ ordine semper hi radij permutent suam naturam ex breuitate, & tarditate ascensionis Signorum.

De Parallelis in Primo Mobile.

CAPVT SEXTVM.

Inter Signa post figuras *Ptolemaus* duas alias tradit species familiaritatum, priorem, quæ sit inter imperantia, & obedientia loca, posteriorem, quæ sit inter potestate paria: Antiscia vocari solent a Professoribus, & primaria quidem, quæ inter potestate paria; secundaria, quæ inter imperantia, & obedientia, atq; minoris hæc roboris, & efficaciam censentur, maioris illa, cum tamen *Ptolemaus* priori loco exponat Antiscia secundaria, posteriori primaria, & nullum iniiciat inter has familiaritates discrimen. Parallelos ego voco has familiaritates, non eo tantum, quia *Ptolemaus* dixerit, quod hæc partes eisdem describant parallelas, sed etiam quia censeo has familiaritates fieri in ipsis circulis parallelis, in quibus pares sunt ipsæ virtutes actiua Siderum, in quo stat efficacia parallelorum, ut ostendam.

De imperantibus, & obedientibus locis *Ptolemaus* incipiens hæc habet, *Dicuntur etiam imperantia, & obedientia loca, quæ aequali spacio distant, seu ab uno, siue ab utroque punctorum æquinoctialium.* Quibus verbis tradit modum expeditum, quo primum cognoscere possimus familiaritates, quæ sunt inter imperantia, & obedientia loca, quas Professores, ut dixi, vocant Antiscia secundaria; Et sanè *Methodus* hæc *Ptolemai* perfacilis est; nam quæ partes æquedistant a punctis *Æquinoctialibus* in Antiscio secundario, sunt ad invicem; quæ verò imperent, & quæ obediant, & qua ratione, docet ultimo loco. *Ceterum, quæ in Æstiva sphaera parte sunt imperantia, quæ in Hiberna obedientia nominantur, quia Sol illic dies, hic vero noctes incipit producere, in alia versione legitur, quia Sol in Æstiva parte longiores facit dies, in Hiberna vero breviores.* Partes ergo *Zodiaci*, quæ sunt declinationis Borealis imperant iis, quæ sunt declinationis Australis, & hæc obediunt illis.

Huius familiaritatis tres affert rationes *Ptolemaus*; Prima est, eo quod aequali spacio temporis perorantur, quæ ratio tripliciter intelligi potest. Primo eo quod Signa, quæ imperant, eodem spacio temporis orientur, quo oriuntur ea, quæ obediant: ut quanto tempore oritur Signum Tauri, tanto oriuntur Signum Aquarii, quanto Signum Arietis, tanto Signum Piscium &c. Quod ex tabulis ascensionum Signorum, & Domorum evidentissimè est.

Secundo. Potest intelligi *Ptolemai* ratio, ita ut quælibet pars imperans eodem spacio temporis oriatur in quocumque circulo; (quod idem est, ac moveri, nam oriri in rigore sumptum, est ire ad circulum ortus, ire autè moveri est;) quo oritur, hoc est movetur pars obediens, & è contra: etenim velocissimè omnium partium Cæli moventur, quæ in *Æquinoctiali* circulo sunt; deinde semper tardius moventur partes; quæ ab *Æquinoctiali* magis recedunt, & appropinquant *Polis Mundi*, adeunt tandem per-

penia.

ueniatur ad puncta Polorum omnino immobilia; Illę igitur partes, quę equedistant a punctis Aequinoctialibus, pari, & eadem velocitate, & temporis spacio oriuntur in quolibet circulo positionis, & mouentur: propter quam motus, & ortus paritatem *Ptolemaus* familiares ad inuicem esse has partes opinatus est.

Tertio, & vltimo, potest intelligi nomine ortus mora illa, quam ducunt Zodiaci partes in Emisphæris: nam quarta Mundi ab Ortu ad Meridiem, Orientalis est, & huic opposita, quę ab Occasu ad Imum est, ex *Ptolemaus cap. de Coniugio*; igitur Stellę in vtroque finitore, tam Ortus, quam Occalus, ad quartas orientales eunt: quod est oriri: nam oriri nil aliud est, quam ad partes, & regiones orientales ire: cum verò quanto tempore ducunt moram supra terram partes Boreales imperantes, tantam etiam partes Australes obediētes ducant moram sub terra, pari spacio temporis oriuntur vtręque, id est vadunt ad quartas orientales; quia pari spacio temporis partes Boreales feruntur ab Ortu ad Occasum, & Meridionales ab Occasu ad Ortum sub terra: Quod verissimum est, & hanc censeo præ cæteris optimam rationem; Sic enim æqualis est quantitas diurna locorum Borealiū quantitati nocturnę Australium.

Secunda Ptolemaei ratio est, quia eosdem describunt parallelos, eosdem, inquit, non eundem, quia describere eundem parallelum pertinet ad Antiscia primaria, quę sub vno, & eodem circulo ad Aequatorem parallelo fiunt, vt dicam: iidem vero sunt paralleli, si duo circuli pari spacio distent hinc inde ab Aequatore, quia sunt circuli magnitudine pares, vt sunt circuli Tropicorum, quorum vnus non est maior altero.

Tertia Ptolemaei ratio est. Cæterum quę in Estiua sphaera parte sunt, imperantia, quę in Hiberna, obediētia nominantur, quia Sol illic dies, hic verò noctes incipit producere, siue dixerit, quia Sol in Aestiua parte longiores facit dies, in Hiberna verò breuiorē: vbi dum probat familiaritatem, ostendit etiam causam imperii, & obediētię: nam conditio mascula, quod calida, & diurna imperium post Creatoris decretum, & sententiam in Paradiso voluptatis editam, naturę ordine sortiri videtur supra fæminam, quia hæc humida, & nocturna: nam calor maximę actiuitatis est, humiditas segnior, & merè passiuæ: hanc ob rationem ad Regnum aptiores, & promptiores sunt qui luminaria in masculinis Signis habent, & in Angulis, quia euadunt calidiores, & promptiores: Igitur quę partes Boreales eandem diei durationem efficiunt, quantam partes quędam Australes durationem noctis; habent ad inuicem hanc familiaritatem Antiscii secundarii: & Boreales imperant, Australes obediunt; Nam, & si vice versa tantam noctem efficiant Boreales partes, quantum diem Australes; semper tamen partes Boreales maiorem efficiunt diem, quam noctem: & de consequenti maiorem semper diem, quam sit dies partium Australium; vt de se manifestum est. In figura Quinta Mars est in principio ♃. Iuppiter in fine ♃; æque distant a punctis Aequinoctialibus: circulus parallelis Iouis a puncto, g, ad punctum, h, est æqualis circulo parallelo Martis, qui est a puncto, d, ad punctum,

d, & quia hi circuli æquales sunt magnitudine, æquali etiam spacio temporis mouentur, & oriuntur hæc Sidera in quauis Mundi quarta, & positione. Mars imperat, Iuppiter obedit, quia arcus semidiurnus Martis a puncto, e, finitoris ad punctum, d, Meridiani, est æqualis arcui seminocturno Iouis a puncto, f, finitoris ad punctum, g, medię noctis.

Post hæc *Ptolemaus* ad intuentia, & eiusdem potentie loca tradenda descendit dicens. *Præterea dicimus eiusdem potentia esse eas partes, quæ aequali spacio distant, seu ab vno, seu ab vtroque puncto Tropico.* Quemadmodum de imperantibus, & obedientibus primò proposuerat modum facilem repertiendi; ita etiam nunc de intuentibus docet methodum, quæ expedite cognoscere possimus intuentes: sunt autem, quæ æquedistant a punctis Tropiceis. Sequitur *Ptolemaus*, *sit enim per illas partes Sole meante, vt spacia dierum, ac noctium, itemq; horarum sibi respondeant, hæc est prima ratio huius familiaritatis ducta a posteriori, idest ab effectu: & sunt temporum spacia æqualia, quæ pariter fiunt ab illis partibus se se intuentibus.* Pro spacijs horarum duo possunt accipi, arcus diurni, & nocturni in horis, & minutis, & horaria tempora. Addidit demum *Ptolemaus itaq; & intueri se se mutuo illa Signa dicuntur cum obeas causas, quas exposuimus, tum quod vtraque, & ab iisdem partibus horis orientis & oriuntur, & occidunt.* Ratio hæc, & si nouissimo loco posita; primaria tamen, & principalis est, & a priori ducta; & ponitur pro causa, & fundamento supradictarum rationum; eo enim, quod partes oriuntur, & occidunt in iisdem finitoris punctis; efficiunt æqualia tempora, & spacia dierum, noctium, &c.

At, quæso, Lector benigne, quid aliud est oriri, & occidere in iisdem finitoris punctis, nisi eandem habere differentiam ascensionalem, eandem declinationem, & eundem describere parallelum ad Aequatorem? Etenim sanè Sidera, quæcumq; sint, & vbiq; reperiantur, si describant eundem parallelum, itaut eandem Declinationem, & numero, & nomine: illa oriuntur quoq; & occidunt in iisdem finitoris punctis; efficiunt æquales horas, æqualia horaria tempora, æquales dies, æquales noctes, idest æqualem quantitatem arcus diurni, & nocturni, quid plura? progrediuntur vniuersali per eandem viam, quia describunt eundem parallelum; namque distant à Polis Mundi, & ab Aequinoctiali circulo.

Cæterum *Ptolemaus* tradens has duas species familiaritatum, scilicet obedientium, & imperantium; & pariter valentium locorum; cum inter loca Zodiaci per longum tantum demonstrauerit, & docuerit; & mentionem non fecerit de partibus laterum Signiferi; magna propterea surrexit difficultas, atq; inter Doctores dissensio, an scilicet, & quo modo, partes latitudinis respiciant se se inuicem, tum etiam ipsam Eclipticam. Etenim sunt qui censent seruandam non esse latitudinem, quamuis Astra intuentia latitudinem habeant: sed locum intuitus Antiscij purant esse semper in Ecliptica: Nituntur *Ptolemai* rationibus, quibus non meminit latitudinis, neq; Siderum, sed tantum partium Eclipticæ; itaut velit omnem virtutem Antisciorum pendere à partibus Eclipticæ; vnde sequitur, vt Astra non intuentur, nisi dependenter à gradibus suæ longitudinis, quamuis latitudi-

nem

tem habeant. Et deducunt, quod hæc familiaritates fiant tantum inter partes, non inter Sidera, communicari postmodum ipsis Astris non nisi independenter ab illis partibus Antiscia verò esse proprietates partium Eclipticæ ad alias partes, & non esse radios Astrorum.

Hæc sententia eorundem est, qui latitudinem nullo modo seruant, siue in corporibus, siue in configurationibus; tam ex parte aspicientis, quam recipientis radium, quippe qui familiaritates, viuectas ad Eclipticam remittunt. Quare reprobatur hæc sententia omnibus rationibus contra negantes seruandam latitudinem expositis; & infra latus improbabitur ex demonstrationibus veræ sententiæ. Sed ostendamus quidditatum conceptum de Antiscijs, seu parallelis in genere, & demus eorum definitionem, vt facilius percipiantur infra dicenda.

Prima Conclusio. Antiscium, seu Parallelus sumptus in Primo Mobili, nil aliud est, nisi æquipollentia influendi Siderum à Primo Mobile.

Dico esse æquipollentiam influendi: nam omnis familiaritas opus est, vt sit proportionalis modus influendi: æqualitas verò est omnium proportionum primaria, & principalia: ideoq; paralleli sunt efficacissimi, ferè sicut coniunctiones, quæ item sunt proportionones æqualitatis.

Dices. Definitio non debet conuenire alijs quam rei definitæ: sed hæc conuenit etiam coniunctioni, ergo mala definitio. *Respondes*, quod conuenit coniunctioni, quia in coniunctione sunt plures familiaritates simul, & præ cæteris adest Antiscium, seu parallelus: nam quæ simul sunt Astra, in eodem parallelo sunt; quare omnis coniunctio præsentialis partilis in longam, & latam, est semper cum parallelo, & propterea conuenit illi hæc definitio.

Ptolemaus agens de Antiscijs tradit ea per æqualitatem distantiarum, æqualitatem temporum, dierum, noctium, horarum, æqualitatem ortus, occasus, & similia: cum verò Sidera non agant in hæc inferiora, nisi ortu, distantijs, ortu, occasu &c. quibus variant influendi modum, fit vt Antiscia ex ipso *Ptolemao* nihil aliud sint censenda, nisi pares influxus, seu æquipollentiæ. Immo cap. de moderanda vita *Ptolemaus* Antiscium vocat expressè æquipollentiam: sic enim habetur Inuersione Gogapæ Grauiensis. *Altkquando verò è Signis disto eorum audientibus, aut aspicientibus secundum æquipollentiam hexagonis quoq;* agit autè ibi *Ptolemaus* de occurribus antretarum. At verò qua ratione Antiscia sint æquipollentiæ, patebit infra.

Dico, Siderum: quia non influunt Cæli loci, qui lumen non habent; omnem enim influxum puto cum lumine proficisci, sine lumine nequam omnino, vt lib. I. ostensum est.

Addo tandem, à Primo Mobile: ad differentiam parallelorum in Mundo, quibus Astra non à Primo Mobili, sed à situ in Mundo in nos influunt, vt docetur suo loco.

Secunda Conclusio. Non partes Eclipticæ à *Ptolemao* definitæ, inuentur alias partes, sed Astra in ipsis partibus inuenta respiciunt alia Sidera in alijs partibus, quæ per *Ptolemaum* ab illis dicuntur aspici, reperta. Hoc est: Antiscia nō sunt inter partes Eclipticæ, sed inter sidera, & corpora luminosa.

Patet hæc conclusio ex dictis primo lib. ubi demonstratum est, quod familiaritates non fiunt, nisi à corporibus luminosis; nam intuitus est projectio luminis, seu influxus proportionalis, quem præstare non valet quicquid lumine priuatum est: Eclipticæ verò partes lumen non habent, ergo neque fluere possunt.

Par quoque ex rationibus ipsius *Ptolemæi* afferentis, quod Sol in illis partibus, & non partes ipsæ efficiant dies, noctes, & horas, ad se se inuicem respondentes, & pares.

Dices. Immo contra est, *Ptolemæus* tradens familiaritates omnes in tribus libris lib. 1. docet eas fieri tantum inter Signa, & nunquam inter Sidera, norum ibi non meminit, nisi tantum Solis, qui existens principium omnis virtutis Astrorum, est etiam causa, & principium omnis virtutis Eclipticæ, quam motu suo deseribit, calefacit, & efficacem reddit.

Huic oppugnationi alibi *responsum est*; Nam *Ptolemæus* tradit familiaritates, formaliter loquendo, rationibus, diuisionibus, figuris, distantijs &c. eas non poterat, nisi in subiecto aliquo, & materialiter loquendo, proponere, ideoque in ipso Signifero; sicut in aptissimo, & proximo subiecto, tantam super ipsam eandem tabulam, in qua coloribus mox ad viuum sine imprimenda, & pingenda imagines suorum præceptorum; prius exhibet rationes, metitur ibi distantias, delineat figuras, signat diuisiones &c. Quæ

Ptolemæus in *Zodiaco*, tanquam in eodem subiecto, describit omnes, quas scire possunt ad se se inuicem ibidem Astra familiaritates; & dum redde rationem, proponit illam obseruandam in Astrorum familiaritatibus; fert autem exemplum operis Solis, quia opus eius in temporum diuisionibus euidentiſſimum est præ omnibus cæterorum Siderum, & congruit Signifero, in quo *Ptolemæus* descripserat suas diuisiones. Et quod res ita se habeat, *Ptolemæus* in cæteris sequentibus libris nunquam meminit radiorum Signorum, sed tantum Siderum; ad quam rem longum esset nimis, & peruacuum *Ptolemæi* afferre loca, quæ creberrima extant.

Si vero concedat Antisciorum quidem familiaritatem fieri non posse ab his partibus Eclipticæ; fieri tamen ab Astris ad ipsas partes Eclipticæ; sicut Astra, siue latitudinem habeant, siue minus, projiciant Antiscia, partes Eclipticæ, attamen non secundum etiam latitudinem eorum deseruam, sed secundum longitudinem tantum acceptas, nimirum neglecta latitudine, quæcumque sit. Hoc sane idem est, quod supra.

Quæ de Parallelis hucusque dicta sunt, quia pertinent ad omnes, vniuersiter de omnibus præmissa sunt. Sed quoniam diuersimodè sunt Paralleli primarij à secundarijs, opus est nunc diuidere Quæſtionem: Et primo inuentibus, id est de Parallelis primarijs differemus.

Tertio Conclusio. Loca Eclipticæ, quæ à sideribus latitudinem habentibus projiciuntur Antiscio primario, non sunt quæ secundum longitudinem eandem Siderum æquedistant à punctis Tropicis: Vt si sit Astrum in grad. 20. cum latitudine Australi grad. 5. locus Antiscij non gradus 20. Canis in ipsa Ecliptica sumpsit.

Probatum primo. *Ptolemæi* auctoritate supra allata, Astrum cum latitudi-

non efficit tempora equalia, neq; oritur, aut occidit in iisdem finitoris punctis, in quibus partes Eclipticę longitudinis; diuersam enim habent declinationem, diuersam ascensionalem differentiam, diuersum arcum diurnum, & nocturnum, diuersum tandem punctum ortus, & occasus in horizonte, vt notum est.

Secundo. Sidus, & locus Antiscij in Ecliptica non distant pariter a punctis Tropicis: Vt in figura Vndecima Mars in principio ϵ cum latitudine Boreali gr. 8. magis distat a puncto Tropico, a, quam distet Iuppiter in Ecliptica in fine γ situs ab eodem puncto, a, nam distantia Martis est equalis arcui Eclipticę, a, b.

Propter has igitur rationes Professorum plurimi, & insignes, opinati sunt seruandam esse eandem & numero, & nomine latitudinem in loco primarij Antiscij, qualem habet Sidus: Vt in eadem figura Vndecima locus Antiscij Martis putant esse punctum, c, quod habet eandem latitudinem & numero, & nomine, quam habet Mars; continet enim omnes requisitas, & sæpius enumeratas conditiones: & putant hoc punctum se habere sicut Sidus; adeo vt virtus Antiscij, vel non tanget Eclipticam, vel debili admodum virtute pro maiori, vel minori ab ea distantia, quare Iuppiter ibi parum, aut nihil afficietur ab Antiscio Martis, & e contra, Mars ab Antiscio Iouis, quod ad punctum, d, in Ecliptica iacitur.

Cum vero in directionibus ducant punctum illud ad situm positionis luminarium, fit, vt eo magis distent luminaria ab illo puncto in Directionibus, vt sæpius ostensum est: nam in finitore obliquo sæpe sæpius maior est basis, quam reliqua duo latera trianguli latitudinis, & differentię ortus. Vt in figura Testis magis distat Sol a puncto, m, exortus Veneris, quam ab ipsa Venere.

Quarta Conclusio. Planeta, siue latitudinem habeat, siue minus, non intuetur solum partem illam, quę secundum longum æquedistat a Tropico seruata insuper eiusdem Planetę simili latitudine, sed intuetur etiam partem Cali locum, quicumq; sit; vel ubicumq; qui eandem habeat Declinationem, eiusdemq; nominis. Describit enim integrum circulum Aequatoris parallelum, ita vt respiciat omnia Sidera, quę sub ipso parallelo fuerint inuenta, & vicissim ab ipsis respiciatur.

Probatu primo ex Ptolomæo loco supra citato, vbi imperantium, & obedientium subiunxerat rationem, tanquam primariam, & formalem; eo quod equali spacio temporis peroriantur, eosdemq; describant parallelos. Quęcumq; ergo equali spacio temporis mouentur, & eosdem describunt parallelos, se se inuicem intuebuntur. At in casu nostro eundem describunt parallelum, quod magis refert, quam si describeret eosdem, & non solum eodem spacio temporis, sed per eandem etiam viam mouentur: ergo eò magis he partes sunt ad inuicem in Antiscio.

Confirmatur ex eodem Ptolomæo, qui de intuentibus afferens rationes formales, & fundamentales ait: fit enim per eas partes Sole meante, vt spacio dierum, ac noctium, itemq; horarum, sibi respondeant. Itaque & inuerti se se inuicem illa signa dicuntur, cum ab eis causę, quę expostiuę, non quod verę, & ab iisdem partibus

partibus horizonis & oriuntur, & occidunt. At hæc omnia conueniunt omnibus Astris, quæ sub eodem parallelo ad Æquatorem fuerint incensa, siue quod idem est, quæ eandem habuerint Declinationem: hæc enim æquali spacio temporis ascendunt, eundem describunt parallelum; spacia dierum, noctium, & horarum similia præstant; tandemque in iisdem horizonis partibus & oriuntur, & occidunt, prout definit *Ptolemæus*: Et non nisi propter has rationes partes Eclipticæ æque distantes à Tropicis sese respiciant per Antiscium.

Secundo probatur ratione. Sæpius ostensum est Sidera esse ad inuicem familiaria si paribus, vel proportionalibus viribus agant in hæc infelora: sed paribus viribus agunt, si eandem habeant Declinationem, seu eundem arcum diurnum, vel nocturnum: ergo &c. probatur minor. Sidera, quæ habent eandem Declinationem, seu eundem arcum diurnum, vel nocturnum, efficiunt parem influxum, & parem qualitatum intensiorem; sed hoc est paribus viribus agere; ergo &c. Maior patet, nam huiusmodi Stellæ progrediuntur per eandem viam, & idem tempus absumunt ab vno ad alium finitorem eundo, ergo efficiunt parem influxum: minor quoque sæpius ostensa est; nam Astra successiuè influxu intendunt, & remittunt qualitates, ergo pari influxu parem qualitatem efficiunt, ergo paribus viribus agunt. Vt Sidera à ♄ ad ♃ intendunt successiuè vnâ qualitatem, è contra à ♃ ad ♄ remittunt successiuè eandem: fit ergo, vt in omnibus paribus distantijs, siue ab vno, siue ab vtroque puncto Tropico, vt parem intensiorem qualitatis efficiant hæc Sidera, vnum accedendo, alterum recedendo ab eodem puncto Tropico.

Obijciens: hæc Conclusio est contra præceptum *Ptolemæi* seruandæ æqualitatis distantie à punctis Tropicis: non enim apparet modus, quo seruetur hæc æqualis distantia: ergo falsa conclusio. *Respondeo* non esse contra *Ptolemæi* præcepta; nam ea Sidera dico esse in Antiscio primario, quæ in eodem sint parallelo ad Æquatorem: sed circulus Æquatoris æquedistat à circulis Tropicis, igitur etiam paralleli æquedistant à circulis Tropicis: nam quæ ad inuicem sunt æqualia, sunt etiam æqualia ad tertium quodlibet.

Dices. *Ptolemæus* præcipit æqualem distantiam à punctis, non à circulis Tropicis. *Respondeo primò*, quod puncta Tropicorum sunt in ipsis circulis Tropicis: ergo si paralleli æquedistant ab ipsis circulis Tropicis, æquedistant etiam ab omnibus, & singulis punctis, quæ in circulis illis sunt. *Secundò Respondeo.* Quod *Ptolemæus* ideo tradidit has familiaritates per distantiam à punctis, quia diuidebat lineam Eclipticæ: linea verò non diuiditur nisi punctis; sicut superficies diuiditur lineis; & profunditas superficieribus: Cum ergo *Ptolemæus* diuideret lineam, non poterat nisi per assignationem punctorum super ipsam eandem lineam. At quia latius patet hæc familiaritates propter rationes eiusdem etiam *Ptolemæi* allatas, & propter necessitatem emergentem ex latitudine Siderum, quando sunt extra lineam Eclipticæ; adeo ut loca, & Sidera se se inuicem intuentia, sint quæcumque nascuntur, vel occidunt in iisdem finitioris punctis; atque propterea

fit, ut hæc familiaritates non tantum sint puncta, sed sint lineæ circulares parallelæ ad Æquatorem: sequitur, ut æqualitas distantiarum sumi debeat à lineæ circulari, ad aliam lineam circulem; & ut fieri debeat diuisio superficiæ Primi Mobilis, & non tantummodo lineæ Eclipticæ.

Dices tandem. Prorogator consistit immobilis in eo Mundi situ, quem habet in Genesi: opus est igitur definire locum Antiscii in longum, & latum, quem locum Directionis motu deducere possimus ad eius situm positionis: ergo falsæ sunt superiores Conclusiones. Hoc Argumentum perit, an, quo modo, & qua via moueatur Prorogator Directionis motu: sed de his alibi dictum est: nam Prorogator dum mouetur, vel diurno motu, vel Directione, deambulat per suam realem, & naturalem viam: Sol per lineam Eclipticæ, Luna, & cæteri erronei per viam suæ latitudinis, quæ via, cum non sit ipsa Ecliptica, neq; illi parallela, exhibet planetis diuersam semper latitudinem, prout, dum mouentur diuersimodè, distant à capite, & cauda sui draconis: Quare Prorogator tunc impingit in parallelum, siue inuentum, siue imperatum alicuius Astri, quando progrediens per viam realem sui motus acquirit similem secundum numerum declinationem declinationi illius Astri. Ut in figura Tertia Sol impingit in parallelum Veneris primarium in puncto, 3, quia ibi acquirit eandem numero, & nomine declinationem, quam habet Venus: in secundarium verò in puncto, 4, vbi habet eandem numero, sed nomine diuersam declinationem. Luna verò in primarium eiusdem Veneris in puncto, 6, in secundarium in puncto, 7, dum progreditur per viam suæ latitudinis, quæ est linea Q. 67 n.

In Antisciiis secundariis Professores propter eandem serò rationes supra allatas opinantur obseruandam esse latitudinem secundum numerum eandem, nomine tamen diuersam, quam habet Sidus mittens Antiscii, ut in figura Quinta Venus in grad. 17. ꝛ cum latitudine Australi grad. 8. mittit Antiscium secundarium ad grad. 13. ꝛ cū latitudine Boreali grad. 8. ad punctum, m, dicunt ipsi: Sic enim æquedistat Antiscium à puncto Æquinoctii, sicut distat Venus.

Quinta Conclusio. Planeta, siue latitudinem seruet, siue non seruet, tunc incidit in Antiscium secundarium alicuius Stellæ, quando acquirit eandem secundum numerum declinationem, denominatione tamen diuersam; seu quando similem magnitudine parallelum in altero ab Æquinoctiali Emisphærio. Ut in eadem figura quinta Venus mittit Antiscium, seu parallelum secundarium ad omnia Sidera, quæ sunt sub circulo g, f, h,

Probatæ conclusio. Omnia Sidera, quæ sunt sub eodem parallelo ad Æquatorem, mouentur æquali temporis spatio, & habent cætera omnia, quæ docet Ptolemæus supra releta; ergo si Sidus mittit Antiscium ad vnum punctum huius circuli, ut concedunt Aduersarii, etiam ad omnia Sidera, quæ sub hoc circulo fuerint inuenta, consequens est ut mittat: Ut in eadem figura Quinta, si Venus mittit Antiscium secundarium ad punctum, m, quod est sub circulo g f h, mittit etiam idem Antiscium ad omnia Sidera, quæ sub hoc circulo inueniuntur.

Ex

Ex dictis autem patet, quid sint Paralleli, seu Antiscia, & tam primaria, quam secundaria: Nam primaria fiunt sub declinatione, numero, & nomine eadem; secundaria vero, numero quidem sub eadem, sed nomine diuersa; & declinatio Borealis imperat, Australis obedit.

Distributio Duodecim Domorum.

CAPVT SEPTIMUM.

VA de re tot, adeoq; diuersa, ac inter se se discrepantes exant Professorum sententia, vt grane, molestunq; sit eas referre: liceat id nihilominus, paucis tamen, ad rerum intimam veritatem arripiendam.

Quidam diuidunt Signiferum in duodecim partes aequales circulis per Polos eiusdem ductis, quorum primus per punctum exorientis partis Eclipticae transit.

Alij secundo diuidunt similiter parallelum Aequatori, qui parallelus transit per gradum Eclipticae orientem, ductis circulis per Polos Mundi.

Alij tertio diuidunt in partes aequales portionem Signiferi interceptam ab vno ad alium Cardinem.

Alij quarto constituunt Domorum cuspides per binas temporales horas in Signifero, itaut, quae pars Eclipticae distet ab ortu duabus temporalibus horis, dicatur esse in duodecima domo, quae quatuor, in vadecima, &c. Deinde per haec puncta ducunt circulos positionum transcentes per commissuras finitoris, & Meridiani: cuius autem rei gratia ducantur haec positionum circulos, fateor non intelligere.

Alij quinto, diuidunt Aequatorem circulis per eandem finitoris, & Meridiani commissuras, quam sententiam Recentiores communiter recipiunt.

Alij sexto diuidunt circulum Verticalem, qui per puncta ortus, & occasus Aequatoris transit, ductis circulis per commissuras finitoris, & Meridiani.

Alij tandem diuidunt Angulorum intercapedines per binas temporales horas, prout videtur tradere *Ptolemaeus*. Quicquid autem sit de tot discrepantibus sententijs.

Prima Conclusio: Domorum distributio, vt naturalis sit, fieri debet in proportionales ad inuicem partes.

*Probat*ur primo ex *Ptolemaeo*, qui sapienter docet, quod Domus vadecima respiciat orientem hexagonis radijs, Decima tetragonis, Nona trigonis, &c. Sed inuenitur *cap. de 12. locorum configuratione*, dixerat esse proportionales partes; ergo vult *Ptolemaeus*, vt Domus ad inuicem sint proportionales partes.

Secundo, Non apparet ratio disparitatis, qua vna maior altera sit constituenda: neq; enim Domorum partitio sequitur finitoris accidentales affectio;

affectiones, puta claritatem, aut obscuritatem, vaporum maiorem, vel minorem densationem, aut aliud huiusmodi. Non nego quidem Domus his affectionibus speciales quasdam qualitates nancisci; id tamen per accidens fit; itaut Domus per se non constituentur per has affectiones, quæ inconstantes sunt, tum intensiue, tum extensiue, & communicabiles cæteris Domibus, vt Sidus si ad Meridiem valde deflexerit, eandem ferè à vaporibus patietur tenebricositatem in duodecima, atq; in undecima, & decima domo: Deinde vaporibus obnoxia est nihilominus septima domus, quam sit duodecima, cum tamen hæc omnium infirmissima sit: per pluribus alijs præstet illa: tandemq; sub horizonte non reperiuntur hæ affectiones, attamen adest ibi quoq; domorum partitio; Quia igitur non appareat ratio disparitatis, ad inuicem æquales debere esse necesse est.

Secunda Conclusio. Non sufficit Domus esse æquales inter se in vno tantum circulo, puta in Equatore, aut Signifero, aut Verticali, aut quocumque alio principali ad diuisionem assumpto; sed opus est, vt extra hos circulos quoq; pari proportionali diuisione disperiantur.

*Probat*ur primò ex *Ptolemaeo*, qui pro locis Hylegialibus assumit, quæ cum horoscopo radijs communicant, quæ secus omnino reijcit *ex ijs etiam*, inquit de locis apheticis, quæ supra terram extant, neq; illum locum, qui nullo familiaritatis vinculo cum Ascendente coheret, accipere conuenit, qui *Argos*, id est *pliger à grecis dicitur &c.* Mox in Prorogatores assumit ea Sidera, & loca, quæ per se, & alias idonea in his locis fuerint inuenta, & si quam maximè ab Equatore, aut alio circulo, ad domorum diuisionem assumpto distent: igitur vult *Ptolemaeus*, quod huiusmodi Prorogator respiciat orientem a locis Domorum etiam in latum acceptis: atq; propterea Domus secundum etiam latum debeant esse ad inuicem proportionales partes.

Secundò. Domus titulo, vel sumi debet longitudo tantum sub vno circulo, puta Equatore, Verticali, parallelo, aut alio; vel accipi debet spacium habens longitudinem, & latitudinem: primum dici non potest; cum enim Domus sint loca Siderum, & Sidera habeant longitudinem, & latitudinem, opus est, vt domus quoque latitudinem habeant; alias dici non poterunt esse in domibus Astra: si secundum, cum necesse sit ex dictis domus ad inuicem esse proportionales partes, nisi æquales sint secundum omnes longitudes ad intra latitudinem sumptas, iam proportionales non erunt: non sufficit ergo domus æquales esse in vno tantum circulo &c.

Tertio. Locorum quantitatem, seu cuiusuis spacii, spectamus secundum, quod motu mensuramus ipsa loca, & spacia; etenim quantitatem, inquit *Aristoteles 4. physicorum tex. 112.* mensuramus vel motu, vel tempore; hæc enim se se inuicem mensurant: sed Sidera lustrant Domus etiam in longitudinibus secundum latum sumptis, ergo etiam ibi proportionales partes pro domibus constituere tenentur: & fit, vt dicam infra, quod eo modo proportionales partes constituentur, quo ab vno ad alium cardinem eunt.

Tertia Conclusio. Domorum distributio permanere semper debet eodem modo, & eadem mensura in vnoquoq; horizonte.

*Probat*ur

Probatur primò. Domus se se muticem inuentur radijs; sed radij sunt proportionales partes, quæ sunt semper eadem, eiusdem quidem quantitatis maximæ alicuius portionis: At inter Cardines eandem semper esse quantitatem, & maximam portionem, ostendetur postea.

Secundò. Domus eandem semper naturam habere debent; sed naturam habent à situ: ergo si non variant naturam, nec; situm variare debent.

Tertiò. Domorum distributio est modus, quo quilibet finitor Regionum recipit Cælestes influxus: sed finitores non permanent habitum, sunt enim cum ipsis Regionibus immobiles: ergo nec; modum, quo recipiunt Cælestes influxus, permutare poterunt: omnis enim actio ad modum recipientis fit: Et confirmatur; nam idem Astrum, prout idem est, idem influit in inferiora ab eodem Cæli puncto, & positione respectu finitoris: sed ab eadem domo idem influit, ergo vnaqueq; domus in eodem Cæli situ immobilis respectu finitoris permanere necesse est.

Quartò. Quatuor Mundi cardines permanent immobiles ad quaecumq; Signiferi ascensionem, & descensionem, ergo etiam intermedia loca proportionalitèr distantia immobiliter consistere censenda sunt. Antecedens supponatur nunc, demonstrabitur enim postea. Consequens patet; nam quod permanet in media distantia ad duo loca, si hæc loca immota quiescunt, & illud immotum quiescere cum ipsis locis necesse est; alias iam non erit in media distantia ad illa loca.

Quarta Conclusio. Domorum diuisio, vt naturalis sit, fieri debet diuisione influxus Astorum, non spaciij Cæli, vel aeris. Pro cuius intelligentia.

Notandum est, Sidus esse in centris domorum, dupliciter spectari posse; *primò* itaut domorum sectiones sint lineæ quedam, & situs permanentes in Cæli, seu aeris plagis, etiam absentibus Astris; puta si essent ibi reales circuli, & metæ, ad quas quia peruenerint Astra, dicantur esse in illis domibus, seclusa omni alia ratione, & si quæ reperiat, sic posterior; & pendeat ab illa Sideris positione: vt sunt radij ad cardines, qui ex eo fiunt ab Astris à domibus, quia sint in illis circulis, non relatione proportionali præcedentis motus, & influxus. *Secundò* è contra; itaut domorum sectiones absq; vlla meta, seu circulo, vbi Sidera peruenerint ad proportionales distantias à cardinibus, dicantur esse in illis domibus, seclusa omni alia ratione; & si quæ adsit, sit posterior; vt puta locum Domus esse permanentem, eo quia Sidus quoduis, seu quælibet Primi Mobilis pars in eodem semper loco, & situ se ponat ad constituendam eandem domum; itaut non à sitibus, sed ab irradiationibus pendeant domorum naturæ, & distantie: accidat autem domorum situs esse permanentes in vnoquoque horizonte.

Probatur nunc conclusio primò. Domus inter se non nisi familiaritate, seu radijs dispertiantur, sed radij non fiunt, nisi à corpore luminoso influente: ergo domus constituendæ sunt pro eo, quod Sidera influunt, & non prout sunt metæ, seu circuli in Cælo, & aere: minor quidem propositio constat; ex dictis cap. de radijs; probatur tamen adhuc: Inuitus sunt proportionales influxus, qui fieri non possunt, nisi à corpore luminoso: Et confirmatur; nam si radij fieri possent à quouis parte non luminosa, iam quouis pars Cæli esset

esset actiua, non secus, ac ipsa Sidera, frustraneumq; esset lumen in Astris; vt alibi dictum est. Rursus modus agendi in ipso agente est, ergo diuersi modi agendi Siderum à diuersis sitibus, sunt in lumine Astrorum, & non suscipiunt ipsos Astra à domibus. Tandem frustraneæ essent in Cælo huiusmodi mansiones independentes ab Astrorum radijs; nam adhuc Sidera efficerent radios ad cardines, quibus variarent suos agendi modos: adhuc enim per morum Astra acquirerent proportionales ad cardines distantias, quæ sunt veræ irradiationes, vt suo loco demonstrari: Maior verò propositio illa principalis patet, tum ex doctrina *Ptolemæi*, qui sæpius affirmat domus se se inuicem intueri; tum etiam ratione ex dictis, cum enim domus ad inuicem æquales esse debeant, & sint constituendæ numero duodenario; sequitur necessariò, vt ad inuicem exquisitam irradiationum distantiam seruent: Cum igitur domus non dispertiantur alijs distantis, quam irradiationum, euidenter deducitur, domus nil aliud esse, quam irradiationes ipsas, quæ nisi à corporibus luminosis elici non possunt.

Secundò Probatur. A singulis domibus Astra variant naturam radiorum, sed varietatem hanc non possunt habere à situ, ergo ab influxu: minor probatur, Situs sunt partes quantitatis, quæ & non est actiua, & est eiusdem semper naturæ: ergo à situ non suscipiunt variationem influendi Sidera.

Dices, Domus non accipiunt suas qualitates à radiis, sed à sitibus, & eorum accidentibus: vnde *Ptolemæus* præ cæteris cap. de locis apheticis lib. 9. ait de duodecima domo. *Quoniam Astrorum ibi commorantium in terram effluxus, cum etiam ab angulo præcipitetur, turbat, ac veluti abolet, quæ ex terræ humoribus nascitur famosa tenebrositas, quæ de causa suis neq; coloribus, neq; magnitudinibus apparent*: non aliunde igitur *Ptolemæus* venatur domorum naturam, quam ab irradiationibus. *Respondeo*. Qualitates, quæ à *Ptolemæo* spectantur in duodecima domo, esse quid amplius supra id, quod dixerat prius de locis inconiunctis cum ascendente, quos eo primùm, & maximè, quod sint cum ascendente inconiuncti, ex Apheticis exemerat. Et quidem in primis compluribus debilior est quoad vires hæc domus, ob rationes à me superius allatas; addito nunc, quod ascendenti inconiuncta; tum demum tenebrositate, atq; à terræ vaporibus exorta caligine, languida; atq; prorsus inepta ad vitalem prorogationem inferendam arguitur; Etenim, quæ à terræ vaporibus fit obscuritas, non potest esse sufficiens ratio partitionis illius domus, cum non minus subsit eidem passioni angulus occidentis, vbi non spectatur: item Domorum diuisio fit etiam sub terra, vbi nulla contingit à vaporibus, aut alio accidente alteratio: Rursus vapores modò magis, modò minus eleuatur; quo fieret, vt sectio, seu meta duodecimæ domus, inconstanti fluxu, & refluxu perpetuo trepidaret: In finitore quoq; obliquo duodecima domus maior esset cæteris domibus, quo proximior Austro; minor è contra, quo magis ad Aquilonem appropinquaret: Demum si aeris passiones sibi esset de essentia, seu proprietatibus Domorum, non esset ratio, cur non obseruandæ essent nubes, pluuia, venti, caligines, & alia, quæ penè infinitæ sunt, aeris passiones in singulis domibus: Atq; potissimè huiusmodi sequerentur absurda. *Fundamentum ergo primùm, & potissimè diuisionis*

diuisionis domorum non sunt huiusmodi accidentales affectiones, sed sunt proportionales Astrorum distantia.

Tertio. Non apparent in Cælo huiusmodi circuli, & metæ Domorum; sed neq; distinctio aliqua, qua aliter afficiatur vna Domus, & non altera; qua aliter vna Domus afficiat Sidera, aliter altera; iam enim aeris passiones non sufficiunt, vt dictum est; ergo nullum aliud esse habent domus, nisi a proportionalibus Astrorum distantijs.

Dices, finitor est circulus realis secans vniuersum in apparens, & latens Hemisphæria; circulus item Meridianus secans in ascendens, & descendens; interstitia verò sunt spacia realia, vbi adsunt reales proportionales distantia, ergo &c. *Respondeo primo,* negando assignatos circulos esse reales: cuius negationis ratio efficacissima est, & insolubilis, quia infinitum actu à nemine Philosophorum vnquam admissum est ob infinita, quæ in eo sequerentur, absurda, & impossibilia; certum autem est, si prædicti circuli reales sint, cum vniciq; puncto circumferentiæ Telluris tribuendi sint speciales, & ab alijs diuersi finitores, & Meridiani; & huiusmodi puncta in terra sint infinita; vt pote semper de nouo assignabilia; quod infiniti erunt actu huiusmodi finitores, & infiniti Meridiani. Ego autem puto, quod nullum aliud esse reale habeant huiusmodi circuli, nisi quod in ipsis loca Telluris suscipiunt varietatem illuminationis Astrorum; puta in finitore orientali sit eis patens Astrorum lumen, quod prius latebat; in Meridiano sit eis descendens, cum prius ascenderet; in ocausu absconditur ab eis, cum prius pareret &c. Sed & interstitia inter hos circulos censeo, quod nullum aliud esse reale habeant, nisi successiuam Siderum realem præsentiam, & illuminationem, adeout, nisi hæc spacia lustrarentur ab Astris, percunctari possemus, an essent quid reale, à nihilo enim iam non differrent; certum tamen est, & manifestum, quod nullam haberent virtutem actiuam, sed neque circuli finitoris, & Meridiani, quippe in quibus loca Telluris non susciperent varietatem illam influendi Siderum, sed nullum influxum.

Quod si contendas omnino hos circulos reales esse, sicut ego quoq; censeo, *Respondeo secundo* negando consequentiam, nam finitor & si secet Vniuersum in apparens, & latens Hemisphæria, partes non luminosæ nullam suscipiunt diuisionem, cum nullibi appareant; sic & Meridionalis circulus diuidit ascendentiam, & descendentiam; at partes non luminosæ cum non appareant, asserere possumus non esse, & si sint, non suscipere motum; non enim defuerunt ingenia, quæ Stellas, vt pisces in aqua, & aues in aere progredi sint opinata; Mox cum sint expertes luce, qua Sidera, vt instrumento influunt in hæc inferiora, nequibunt suos influxus ad sublunaria transmittere; atq; ita siue ascendant, siue descendant, sine apud nos, sine sub terra, nihil ad rem, In interstitijs verò proportionales partes cum tot modis accipi possint, quot ad nostrum arbitrium duci lineæ inter hos circulos, quæ sanè semper aliæ de nouo, & aliæ in infinitum, & irregulares, & rectæ, & à nouis circulorum punctis ad noua semper puncta, nisi adsint definitæ quantitates, & termini, seu puncta in ipsis circulis, à quibus proportionales intermedia pendant; non possumus affirmare adesse in interstitijs

stitijs huiusmodi proportiones, vt infra dicam.

Dices: Idem secundum idem, manens semper idem, idem natum est efficiere: sed Astra ab ortu, ad occasum eadem sunt in se ipsis per omnia, ergo nisi à domorum varijs qualitibus, & naturis alterentur Astra, iam non diuersa, sed tantum eadem poterunt efficere semper; quod & rationi, & experimento aduersatur. *Respondeo* negando maiorem, nam quoduis agens, puta Ignis, si patienti ligno sit applicatus, manens idem dum intendit in ipso ligno calorem, iam non eundem, qui semel productus est, caloris gradum efficit, sed superaddit novos gradus, qui à primo productis diuersi sunt, ea saltem diuersitate, qua partes quantitatis continuæ diuersæ sunt ab alijs partibus; tandemq; ignis attingit summam caloris intensiorem, & formam ipsam ignis; ergo idem manens idem iam non idem efficit: seu dicamus: potest causa idem efficiendo, diuersos effectus attingere ob alias causas, & conditiones. *Respondeo* secundo, distinguendo maiorem, nam Sidera eadem perpetuo sunt in se ipsis, etiam secundum qualitates suas actiuas; etenim in Cælo Astra nullam suscipiunt in se ipsis alterationem, sicut alibi ostensum est; sed non manent secundum idem quoad sublunaria, tum etiam quoad Solem, & inuicem, erga quædam permutant habitudinem, variant suos effectus. Pro cuius rei maiori intelligentia.

Sciendum est naturam, & qualitatem effectuum cuiusq; causæ efficientis variari posse infinitis propemodum de causis, & si efficiens causa eadem semper sit per omnia, etiam secundum omnes qualitates. Causæ autem huius variationis effectuum sunt primo quidem infinitæ; ac inter se diuersæ passibilium rerum affectiones, & naturæ; itaut non inueniantur duæ res eiusdem omnino temperamenti: Cum verò, omnis actio agentis causæ recipiatur ad modum potentis passi, vt sæpius dictum est; hinc fit, vt eadem causa, manens in se ipsa eadem, possit diuersa producere, puta Sol cum homine hominem generat, cum leone leonem &c. huiusmodi omnino diuersa, & etiam contraria, pro sublunarium rerum affectione, atq; recipiendi potentia. *Secundo*. Causa varietatis effectuum est varia applicatio efficientis causæ ad subiectum patiens, vt in magnete sunt duo poli, vno attrahit alium magnetem, altero expellit, cum tamen sit idem lapis: ignis extrahit pullos ab ouis in mediocri distantia, in minori decoquit, prope comburit: Si quis in Sole moderato passu deambulet calefiet temperatè; si stet, aut decurrat, immoderatè: Sic ad ignem admota manus, si firma teneatur, excalefiet successiuè semper, & magis, tandemq; etiam aduretur, nisi remoueatur; quod si hinc inde circumducatur maiorem sufferet propinquitatem, vt etiam inter medias flammæ immissa, nullam læsionem perpeffura. Ad rem nostram.

Tot diuersorum effectuum eiusdem causæ Cælestis in sublunariibus causa non est positio, seu locus, secundum quod talis est, aut qualis, in quo consistat causa efficiens; itaut à loci natura, & qualitibus non pendeant natura, & qualitates effectiue eiusdem causæ: (& quidè quod possit causa efficiens aliqualem, leuem tamen, alterationem à loci positione, ob medijs varijs affectiones, suscipere, dictum est) potior autem causa diuersitatis esse

Quum, aut est subiectarum rerum varia recipiendi potentia, & dispositio; aut varia erga ipsas causarum Cælestium applicatio; qua cum diuersimodè immittant deorsum lumen suum, instrumentalem causam, diuersos producunt effectus, sicut dictum est lib. 1.

Quartò probatur. Domus, vt naturales sint, debent esse ad inuicem æquales, & proportionales; sed erunt æquales tantum, si assumatur diuidendus Astrorum influxus, seu motus, itaut si assumantur Cæli, seu aeris spacia, æquales esse non possint, ergo &c. Probatum minor, & primò: Tunc erunt æquales domus, si æquali temporis mora influant, & motu æqualem quantitatem lustrent Sidera in omnibus, & singulis domibus, itaut non magis in vna morentur, quam in altera; nam si maiori temporis mora influant, & permaneant in vna, quàm in alia, iam æquales dici non possunt domorum mansiones, ergo æquales erunt domus, si assumatur diuidendus Astrorum influxus, & motus; etenim è contra, si assumatur diuidendum Cæli spaciū, in quo contingit, vt maiorem ducant moram, & maiori tempore influant in vna domo, quam in alia, iam domus æquales dici non poterunt: *Æqualitatem verò domorum cenſeo motu, & influxus tempore debere diuidi, ex Aristotele 4. phys. tex. 113.* vbi quantitatem mensurat motu, & tempore, & è contra, ergo nisi Sidera æqualem ducant temporis moram, atq; æqualem quantitatem spaciij lustrent motu in omnibus, & singulis domibus, iam domus æquales dici non poterunt; quæuis enim alia æqualitas accipiat nihil ad rem. Probatum secundò, minor illa principalis: Domus omnem, quam habent actiuitatem habent, à corporibus luminosis, nimirum ab Astris; quod enim luce priuatum est, actiuum esse non posse alibi ostensum est: ergo etiam determinationem suæ quantitatis Domus habent ab Astris: probatur consequens: à quo aliquid pendet in esse, pendet etiam in esse quale, & quantum; ergo si Domus in esse actiuo pendent ab Astrorum influxu, ab eodem influxu pendebunt etiam in esse quanto &c. Hæc autem ratio efficacissima est.

Quintò. Cælestes domus, vt reales, & naturales sint, diuidi debent secundum quantitatem aliquam realem, & definitam à natura; sed nulla alia quantitas realis, & definita apparet sumenda, nisi Siderum motus, & influxus, qui ab ortu ad Meridiem, & reliquos cardines fit, ergo &c. minor probatur: Ab ortu ad Meridiem quæuis alia linea sumatur diuidenda, quam quæ ab aliquo mobile influxu reali describitur, mero hominum arbitrio fingitur, & sumitur, ergo &c. antecedens patet; nam successiuus Astrorum ab Ortū ad Meridiem influxus, & motus realis est, atq; realem post se relinquit effectum in inferioribus, vt superius ostensum est; iugiter enim semper agunt Astra in hæc inferiora; actio autem realis est: At è contra, quæuis linea, seu circulus accipiat, qui non describatur à parte rei in natura ab aliquo mobile, mero hominum arbitrio ponitur, atque propterea rea omnino fictitius erit.

Pro cuius rei maiori intelligentia cauendum est; Quod cum quæstio sit de diuisione spaciij, quod est inter finitorem, & Meridianum, tot modis fieri potest quæstio, vt supra dixi, & in alijs quoq; capitibus, quot modis duci possunt

possunt lineæ à finitore ad Meridianum, quæ quidem infinitis, prout in his circulis infinita assignari possunt puncta, à quibus sint ducendæ lineæ: Quapropter tota quæstio erit, quænam sint puncta, tam in finitore, quam in Meridiano, inter quæ ducendæ sint lineæ in proportionales partes, seu Cælestes mansiones diuidendæ: Sit igitur.

Quinta Conclusio. Puncta in finitore, & Meridiano, à quibus ducendæ lineæ, & in Cælestes mansiones diuidendæ, sunt puncta, in quibus Sidera oriuntur, & Cælum mediant.

Probatum primo ex diffis. Dominus omnem suam ætuitatem, & consequenter qualitatem, & quantitatem, habent à corporibus luminosis, vt probatum est; ergo hæc omnia habent ab eorum motu, & præsentia, tam in angulis, quam in interstitijs, ergo quantitas in mansiones domorum diuidenda, est Siderum motus à puncto sui ortus, ad punctum mediationis Cæli, &c.

Secundò. Quænis alia puncta sumantur, & ducantur lineæ inter ipsa, mero hominum arbitrio sumuntur, & ducuntur, nul loq; in natura fundamento reali, ergo &c.

Tertiò. Proportionales Astrorum distantia ad cardines, & domos sumi debent à puncto, & loco, à quo distantiam inchoauerunt, ergo &c. stultum quippe omnino videtur, ab vno puncto Sidera suam distantiam inchoasse, & eiusdem distantia quantitatem, & dimensionem ab alio puncto accipere, per hominum arbitrium assumpto.

Quartò. Vna Domus est spacium, quod decurrit, & lustrat Sidus a puncto sui introitus in ipsam Domum, ad punctum exitus ab ipsa: ergo ab his punctis accipienda est illius domus quantitas; ergo etiam pari ratione trium domorum ab ortu ad Meridiem quantitas accipienda erit à puncto exortus, & mediationis Cæli, nimirum introitus, & exitus Astrorum ab ipsa quarta: Antecedens patet, nam vnus domus spacium est illud, in quo Sidus dum gerit moram, proijcit ad nos suos influxus ex natura illius domus; hoc autem non potest efficere Sidus, nisi dum est intra domum illam, à puncto scilicet introitus vsq; ad punctum exitus ab illa, ergo ab his punctis sumenda est quantitas illius domus.

Sexta Conclusio. Prior Mundi diuisio fieri debet in quatuor partes. *Probatum primo ex Ptolemao,* qui sæpius Mundi quattas alternatim, vnã orientalem, alteram occidentalem constituit; diuersamq; naturam, & proprietates tribuit orientalibus, atq; occidentalibus, vt *cap. de signis masculinis, & femininis lib. 1. cap. de coniugio lib. 4. & alibi.* In rebus autem naturalibus à proprietatum, & naturæ diuersitate arguitur vera distinctio apud Philosophos.

Secundò. Astra latitudo diurna alterant quatuor prima corpora, quæ ab inuicem natura diuersa sunt; ergo & situs, vnde id præstant natura diuersi erunt; ergo in quatuor partes diurna Siderum latitudo est secunda.

Septima Conclusio. Hæc quatuor partes constituuntur, & definiuntur à duobus circulis maximis, finitore, & meridiano. *Probatum primo ex Ptolemao,* qui inter cætera loca *cap. de locis Apheticis,* nomine horoscopi non intelligit locum

locum illum exorientis partis Eclipticæ, sed lineam, quæ ad nostrum aspectum emittit Sidera. Quod cum horoscopo, inquit, ad lucem venit, quæ linea est finitor orientalis; sed & passim per totum opus liquet hanc esse *Ptolemai* sententiam.

*Secundo Probat*ur ratione: Et quidem non est difficultas de parte Signiferi horoscopante, quin dicatur esse in centro primæ domus, hoc enim ab omnibus conceditur; sed an Sidera in latitudinem deflexa dicantur esse in centro primæ domus, cum sunt in finitore, aut certè in longitudine exorientis partis Eclipticæ, vt contendit *Argolus*, probamus nunc. A finitore constituuntur partes Eclipticæ, in quocunq; puncto orientur, ergo etiam Sidera in quocunq; puncto orientur, ab eodem finitore constituuntur ibidem: ratio disparitatis non apparet.

Dices: Agens, & patiens tunc magis virtute iuncta sunt, quando proximiora ad inuicem sunt, quam si remotiora sint; etenim intra spheram actiuitatis virtutis fortior est ipsa virtus, quo proximior ad suum principium, & causam: Sed si sit Sol in Oriente, Sidera, quæ per longitudinem cum ipso iuncta sunt, proximiora illi sunt, quam quæ cum ipso in eodem cardine, vt demonstrari facillimè potest; ergo huiusmodi Sidera cum Sole per longitudinem congressa, si cominùs illi iuncta sunt, opus est in centro Orientis cum eodem esse. Vt in figura Tertia. Venus, quæ habet latitudinis borealis part. 9. in gr. 0. signi X, orta est fere cum gr. 10. in puncto, 00, horoscopi, in quo gradu Aquarij si esset Sol in ipso horoscopo, vbi consequenter oriretur etiam Venus; magis ibi distaret Sol à Venere, quam distet in eadem longitudine in gr. 0. X, sicut in ipsa figura exprimitur, in qua magis distat à Venere punctum, m, quam Sol.

Validissima ratio hæc est, & insolubilis quoad illud, huiusmodi Sidera cum Sole proximius iuncta esse per longitudinem, quam si sint in eodem cum ipso circulo finitoris: Verumtamen non concludit huiusmodi Sidera esse in oriente, idest in linea horoscopi; quia respectus diuersi sunt in Mundo, & in Signifero, iuxta ea, quæ aliàs tradidi. Et hinc oritur pulcherrima distinctio coniunctionis Astrorum in Signifero, quæ cum radijs in Signifero sumptis conuenit genere; & coniunctionis in Mundo, siue in circulis positionum horarijs, quæ cum radijs in Mundo acceptis genere conuenit; prout ego censeo, & suis locis docui: Cum hac tamen distinctione, quod Sidera in Signifero non dicantur esse iuncta, aut opposita, nisi sint intra spheram suæ actiuitatis, quam definit *Ptolemaus* Veneri octo partium, Ioui duodecim &c. Non sic in Mundo, ibi enim iuncta sunt duo Sidera, cum in eodem circulo positionis horario vna conuenerit, quamuis longè ab inuicem propter diuersam declinationem ab sint: de quare alibi dictum est.

Hinc apparet, quomodo vera possit esse, & etiam falsa *Argoli* sententia: Nam duo Sidera sub Primo Mobile, seu dicamus in Signifero, iuncta sunt, quando in eadem longitudine sunt, dummodo tamen secundum latitudinem vnum non distet ab alio ultra spheram virtutis actiue; licet inde fiat, hæc Sidera non esse in eodem circulo positionis horario: Quod si distauerint ultra spheram virtutis, iuncta non sunt in Signifero; poterunt tamen iungi in circulo positionis.

Neq;

Neq; dicās: Quæ sunt eadem ad inuicem, patiter se habent & ad tertium quodlibet, cum non sit maior ratio vnus, quam alterius, quia eadem sunt: ergo quo modo se habet alterum horum ad tertium, & quod reliquum est pariter se habere ad illud necesse est: ergo si per longitudinem iuncta sunt, & in Mundo iuncta esse necesse est: atq; si alterum horum sit in cardine, quod reliquum est, esse etiam in cardine opus est. Argumentum enim procedit de his, quæ in omnibus, & per omnia simul sunt; at quæ virtute iunguntur, simul non sunt, tanguntur tantum virtutibus suis: & sequitur, vt rām corpore, quam virtute aliter se possint habere ad tertium quodlibet: Immo amplius contingit etiam, vt si vnum virtute tangat alterum, ab hoc illud minimè tangatur; si quod tangit maioris spheræ virtutis sit altero, quod tangitur: fieri enim tunc poterit, vt quod minoris est virtutis, sit intra spheram eius, quod est maioris, & propterea patiatur ab illo; at reagere in illud non possit, quod sua virtute, quæ spheræ minoris est, ipsum non tangat. Quæ distinctio cauenda est, sæpissimè namq; in hac disciplinā contingere solet.

Tertiò Probatur. Partes Mundi debent constitui, & definiri secundum quod Astra diuersas luminis passiones in ipsis partibus acquirunt, qua diuersitate diuersas qualitates suscitant; sic enim distinctio realis est, quia diuersi effectus diuersitatem causæ, aut saltem virtutis actiue arguunt; nam idem secundum quod idem est, idem efficit; & contrariorum contrariæ causæ, prout habet *Aristoteles diffusè 2. generat. à text. 55.* At verò Sidera diuersas, & contrarias luminis passiones acquirunt à circulis finitoris, & Meridiani; inde enim accedunt, & recedunt ad nos; atq; ad contrarios motus conuertuntur, quibus passionibus diuersas, & contrarias qualitates afferunt, vt ibidem ostendit Philosophus: nam ab ortu ad Meridiem scandunt, & lucent; inde ad occasum descendunt, & lucent: mox ad imum descendunt, & latent; hinc tandem ad ortum ascendunt, & latent: vnde fit, vt Mundi cardines diuidant Siderum lationes, prout in ipsis Astra ascendunt, vel descendunt, apparent, vel latent. Ergo quatuor Mundi plagæ non nisi à finitoris, & Meridiani circulis sunt dispertiendæ.

Quarto Probatur. Duæ sunt Astrorum lationes, vna in Signifero, altera in Mundo erga tellurem; vbi non magis in vna, quam altera, luminæ, & eius diuersis modis agendi influunt in hæc inferiora: at verò in Signifero diuersam virtutem acquirunt pro eo, quod lumen augent, vel diminuunt, & pro eo quod magis apparent, vel latent: vt efficit Sol, qui dum diutius supra finit orem, quam subter, manet, & auget dies; humiditate, & calore Vernum tempus affert: dum dies minuit, calore, & siccitate Æstatem: dum diutius sub terra, & auget noctes, siccitate, & frigiditate Autumnum: dum minuit noctes, frigiditate, & humiditate brumam: Ergo pariter ratiocinandum de lationibus erga tellurem, id est in Mundo; itaut Sol ab ortu ad Meridiem, vbi auget lucem, Verni qualitates afferat; hinc ad occasum, vbi minuit, Æstatis; mox ad imum, vbi auget tenebras, Autumni, tandem ad ortum, vbi minuit, Hyemis: Sic & reliqua Sidera suis vnumquodque qualitatibus efficiere censendum est. Hæc autem doctrina est communis,

& gra-

& grauissimorum Auctorum, vt *Galenus*, *Ptolemaei*, & colligitur etiã ex *Aristotele* loco sæpius citato, vbi causas perpetuitatis generationis, & corruptionis inuestigat: & nil aliud assignat, nisi luminis accessum, & recessum. *Videmus enim*, inquit, quod adueniente quidem Sole generatio est, recedente autem corruptio &c. rursus, si in adueniendo, & prope esse generat, & in recedendo, & longè fieri, id ipsum corrumpit, prout efficit Sol in Anno: tandem & si in sæpe adueniendo, id est latationibus diurnis, quæ sæpè fiunt, nam quæ in Anno, non sæpè, generat, & in sæpe recedendo corrumpit, contrariorum enim contraria causa &c. Cum igitur diurni Siderum accessus, & recessus, propè esse, & longè, atq; contrarij motus, non nisi à finitore, & Meridiano separentur; euidenter fit ab his circulis Siderum diurnas latationes primum diuidi.

Stantibus sic rebus, reijcitur primò diuisio Signiferi in duodecim partes æquales, circulis per Polos eiusdem ductis, quorum primus per gradum Eclipticæ Orientem transeat; quia huiusmodi diuisio est inconstans, nec diuidit luminis passiones, atq; propterea neq; primas qualitates, quæ inde oriuntur; & constituit supremum cardinem extra circulum, qui vertici incumbit contra *Ptolemaei* doctrinam, omnemq; rationem supra allatam.

Secundò reijcitur diuisio paralleli ad Æquatorem exorientis gradus Eclipticæ, circulis per Polos Mundi; ob easdem ferè rationes.

Tertiò reijcitur diuisio portionum Signiferi inter cardines interceptarum, quia inconstans, & perpetuæ mutationi obnoxia.

Quartò reijcitur sententia quarto loco exposita, quæ manifestam contradictionem in se ipsa continet; assumit enim circulos positionum; verumtamen Eclipticæ partes non ponit in domorum centris, nisi secundum horaria tempora: quæ cum positionum circulis non cohærent, vt notum est, ergo tanquam inanis omnino abijcienda est hæc opinio.

Quintò reijcitur diuisio Æquatoris circulis positionum peracta: & ratio validissima est: sic domus extra Æquatorem non sunt æquales, & proportionales, vt ostendam, & vtrò concedit *Maginus Can. 24. suarum Tabular. Primi Mob.* adeo vt Sidera extra Æquatorem ab his sectionibus non intueantur Cardines; nullam enim, quocumq; modo spectare velis, proportionem ad Cardines habent, vt præ cæteris omnibus infirmior sit hæc domorum partitio. Ad rerum autem maiorem intelligentiam.

Cauendum est primò. Quod & supra dixi. Cum domus sint proportionales distantia ab vno ad alium cardinem, tot modis à nobis spectari posse huiusmodi distantias; quot modis duci possunt lineæ ab vno ad alium cardinem; cum verò nouæ semper, & aliæ in infinitum duci possint, hinc tot discrepantium sententiarum modi prodierunt.

Secundò, Cum domus sint spacia quædam prædita longitudine, & latitudine: in longum quidem Auctores primum diuiserunt circulum vnum principalem, prout cum sententijs relatum est: mox ductis circulis ab his punctis ad Boream, & Austrum constituerunt cæteras domorum longitudes ad intra latitudinem sumptas, diuisione parallelorum ad primum circulum diuisum, quorum parallelorum centrum, vt plurimum, statuunt punctum illud, tam in Austro, quam Borea, vbi omnes circuli domo-

rum conueniunt: Vt exempli gratia; qui diuidunt verticalem à punctis diuisionis huius circuli, ducunt circulos positionum per commissuras finitoris, & meridiani; & fit, prout animaduertit *Naiboda*, quod proportionaliter appareant diuise omnes longitudines ad intra latitudinem, nimirum omnes paralleli erga hunc circulum verticalem: quapropter *Sidos* quacunq; latitudine ablit ab isto verticali, eandem proportionem habet à contris domorum ad cardines, quam haberet in ipso verticali, licet parallelus, cui infidet *Astrum*, sit quantitate minor ob rationem ad eodem *Naiboda* subtiliter allatam: quod nimirum ad permutatam figuræ quantitatem non sit opus permutari qualitatem, vt coluri non minus disiunguntur quadrante prope *Polos*, quam in *Æquatore*: in casu item nostro sicut se habet ad totum circulum portio circuli verticalis, inter *Vndecimam* domum, & finitorem orientalem intercepta, sic & ad totum parallelorum portio cuiusq; paralleli intercepta inter circulum positionis eiusdem *Vndecimæ* domus, & finitorem orientalem; erit autem vtraque portio sexta vtriusq; circuli pars: nihil enim refert circulos quantitate dissimiles esse; satis est similiter se habere vnamquamq; portionem ad totum suum circulum: Sic & qui diuidunt *Signiferum* ducentes circulos per *Polos* eiusdem, diuidunt parallelos ad *Eclipticam* cum eadem proportione. Hoc autem accidit in vtroq; exposito modo non ob aliam rationem, nisi quia circuli *Domorum* ab *Austro* ad *Boream* conueniunt in centro maioris circuli ad diuisionem assumpti: & hoc est illud, in quo deficit diuisio *Æquatoris* relata; quæ cum non ducat circulos positionum per *Polos* *Æquatoris*, quem primò assumpit diuidendum; fit vt paralleli ad *Æquatorem* non appareant proportionaliter diuisi, prout in *sphæra* facillimè demonstrari potest; & sequitur, vt domus extra *Æquatorem* non seruent proportionem, & æqualitatem, quod inconueniens est; sed neq; aliam proportionem seruare videtur hæc diuisio extra *Æquatorem*, quocumq; modo proportionem, & diuisionem accipiamus; vt merito præ omnibus modis infirmior censeri debet hæc domorum diuisio.

Dices primò. Extra *Æquatorem* domus non teneri ad proportionem, & æqualitatem; sed sufficere æquales, & proportionatas esse in ipso *Æquatore*; quia ipse est circulus maximus, & regula motus *Primi Mobilis*; deinde necessarium videtur duci circulos magnos per commissuras finitoris, & meridiani, eo quia mundi quartæ ab huiusmodi commissuris dispertiri incipiant, & per circulos magnos separentur in latera; sic & partes intermedias per circulos magnos constituto debere par ratio suadet.

Dices secundò. Extra *Æquatorem* domus seruant proportionales distantias ab angulis super circulos positionis; eo quia paralleli ad circulum verticalem appareant proportionaliter diuisi ab eodem circulo positionis. Puta, sit *Sol* sub *Æquatore* in centro *Vndecimæ* domus; *Sidera* cuiuscumq; sint declinationis, quæ super circulum positionis *Vndecimæ* domus sunt, seruant ad cardines proportionales distantias eo modo, quo seruat *Sol*; nam ductis per corpus *Solis*, & per corpora illorum *Siderum* circulis, qui fiat ad *Verticalem* paralleli, comperientur huiusmodi paralleli portio:

portionaliter diuifi: quo eodem fundamento censentur Prorogatoribus iuncti occurrentes per Directionis motum, vbi ad illorum circulum positionis peruenerint.

Ad primum respondeo ex diſſis, Domus nimirum teneri ad æqualitatem etiam extra principalem circulum assumptum ad diuisionem; vt scilicet vñdecumq; Sidera, in Domorum centris reperta, seruent proportionales distantias. Cæterum negamus duci debere circulos magnos per commissuras finitoris, & meridiani ob paritatem rationis: hi enim circuli constituent mundi quartas, quia in ipsis Astra permutant illuminationis modum, atq; modum influendi: paritas autem rationis suadet, vt in singulis quartis id assumatur diuidendum, per quod vna quarta differt ab alia; est verò integer illuminationis modus, modusq; influendi.

Ad secundum Respondeo, Quod hoc pacto diuifio Aequatoris per circulos positionum mixto se habeat modo à natura semper excluso: Ex vna enim parte assumitur diuidendus Aequator; ex altera proportionales distantie comparantur in parallelis ad Verticalem illum, qui modi diuersi sunt, & posterior adhæret sententiae diuifionis Verticalis, quæ & ipsa naturalis non est, vt ostendam. Hic ergo dicendi modus inuoluit contradictionem; nam si in Aequatore assumimus proportionales de eodem partes pro domorum distantijs ab angulis, extra Aequatorem, cur accipere volumus proportionales partes parallelorum ad Verticalem? aut enim vti debemus vna diuifione, aut altera; vtraq; non licet, quia discrepant. Tandem Sol, exempli gratia, sub Aequatore in Vñdecima domo distat ab ortu sexta Aequatoris parte; aliud Astrum sub circulo verticali in eodem cum Sole positionis circulo non distat ab ortu sexta parte de ipso Verticali, vt demonstrari potest in Sphæra, sed neq; si alio quocumque modo eius ab ortu distantiam accipias; non potest igitur huiusmodi Sidus dici esse cum Sole in eadem domo.

Reprobatur adhuc huiusmodi sententia. Aequatoris circulus vel assumitur diuidendus *primò*, quia sit circulus magnus: vel *secundò*, quia huius circuli diuifione appareant æqualia inter se domorum spacia; vel *tertiò*, quia sit regula motus Primi Mobilis; vel *quartò*, quod sit via motus Astro-rũ, quæ sub ipso sunt; vel *quintò*, & *vsimò*, propter hæc omnia simul: alia ratio non apparet. Et *prima* quidem non sufficit, adsunt enim plures alij circuli magni, quorum, nisi adsit alia ratio cur vnus altero magis sit ad diuifionem assumendus, dignior ad hanc rem non apparet. Neq; *secunda ratio* sufficit, quin immo infirma est, vt ostendi: & diuifione aliorum circulorum domus item apparent æquales. *Tertia ratio* non sufficit: nam Primi Mobilis motum æquè benè supputamus in quolibet parallelo ad Aequatorem, ac in ipso Aequatore; pari enim passu progrediuntur partes Aequatoris, & partes cuiusuis ad illum paralleli: vt & *Nairoda* concedit, & de se perspicuum est: Deinde Aequator est regula motus Primi Mobilis in ordine ad nostram cognitionem tantum, nihil enim influit in Primi Mobilis motum Aequator: Si ob *quartam rationem*, sequitur, quod si ad domorum distributionem accipiamus Siderum motum sub ipso Aequatore, pari
ratione,

ratione, & extra Aequatorem quoq; Siderum motum accipere debemus. Si propter omnes rationes simul, cum in eludant motum Siderum, & regulam motus Primi Mobilis, sequitur, vt domus æquales esse debeant, etiam extra hunc circulum, in alijs etiam circulis, qui & regula sint motus Primi Mobilis, & motu Siderum describantur, sicut sunt paralleli ad Aequatorem; tum quia sicut diuiditur Aequator, quod sit via motus Astrorum, sic diuidendi sunt ceteri circuli, qui viae sunt motus Astrorum, cuiusmodi sunt paralleli ad Aequatorem.

Sextò, & vltimo loco reijcitur Diuisio circuli verticalis, qui per ortum, & occasum Aequatoris transit; Quæ quidem diuisio proportionalis est, & ubiq; , & permanens semper: Verumtamen non est naturalis hæc diuisio, & ostenditur.

Primò: quia non diuidit Astrorum motum, & influxum, sed aeris plagas.

Secundò, proportionales distantias domorum non accipit a terminis motus Astrorum, a quo, & ad quem, sed a punctis parallelorum illorum, qui nullum habent esse reale, & naturale, nisi tantum per intellectum nostrum.

Tertiò. Astrorum cum Ascendente coniunctio fit in puncto eorum exortus, diameter in puncto eorum occasus, ergo intermedie proportionales distantie non fiunt a punctis parallelorum illorum, in quibus non oriuntur, neq; occidunt Astra: stultum autem est accipere distantias motus ab alijs, quam a punctis inceptionis, & desitionis, quæ sunt in terminis a quo, & ad quem ipsius motus, vt puta quis ab Ostia Tiberina petit Urbem, inter quas mediant nouem milliaria, vt ergo deambulauit tria milliaria, nonne stultum esset affirmare reperiri tunc in media distantia, eo quod a loco vbi tria milliaria expleuit, absit ab Ostia per aliam viam longiorem sex milliariibus? vtiq; Mobilium ergo distantie accipi debent ab ipsis terminis motus eorumdem, a quibus inceperunt influere, & motu augere suas distantias, vsq; ad proportionales, omneq; lationem. Vt autem id melius percipiatur, fit.

Octaua Conclusio. Domorum partitio, vt naturalis sit, fieri debet per beatas temporales horas locorum, & Siderum: idest proportionali diuisione motuum, seu dicamus arcuum mobilium ab vno ad alium cardinem. Probatur primò ex Aristotele, qui 4. phys. 113. hæc habet. mensuramus magnitudinem motu, & motu magnitudinem, multam enim dicimus esse viam, s; ambulatio multa sit, & hanc multam, si via multa sit: & tempus, si motus, & motum, si tempus, distantiam ergo mobilis mensurat eiusdem mobilis motu, & tempore ipsius motus.

Dices: Aristotelis locus allegatus impertinens est ad rem nostram: assignat enim ibi Philosophus modum, quo nos metiri possimus quantitatem, motum, & tempus, nimirum singulis singula, eo quia vnum aliud includat, & concomitetur, non quod dum mobile mouetur metiatur, constituatq; exactæ quantitatis, & temporis proportionales distantias. Respondo primò, nostram cognitionem temporis, motus, & expletæ quantitatis posteriorem esse, & a mobilis motu, tanquam a causa, & obiecto, pendere: cognitio namq; nostra fit res singular, quæ in rerum natura, seu in causis

non sint, frustra id omnino, & merito arbitrio inaniterque præstat, nec verum esse potest, cum non sit ens reale, veritas enim penes tantum ens reale. *Aristoteles* autem præsupponit, quod magnitudo, motus, & tempus præcedant nostram cognitionem, quamuis eorum singulis ad mensurandum utamur, quia nobis fortasse notioribus. Etenim re vera ante omnem nostram cognitionem Mobile mouetur, efficit tempora &c. *Responded secundò*. Modus agendi in ipso agente est, quatenus quidem actio ab agente fluit: Stultum quippe videtur passuum velocitatem, & proportionales distantias a Petro fieri asserere, gressus autem a Paulo, ita ut non Paulus, qui mouetur, velociter, aut lentè progrediatur, & proportionales distantias efficiat; sed Petrus, qui stat. Igitur Mobile progrediendo ab vno ad alium cardinem verè, & realiter metitur interceptum spacium, & constituit omnes distantias, tam proportionales, quam improportionales. Cæterum nobis datum est deinde posse tantum agnoscere huiusmodi dimensionem & distantias, non definire.

Dices. Hinc sequitur intuitus non proijci, nisi ab illis mobilibus, quæ, & in se, & ad se se mouentur: ita ut fixæ se se inuicem intueri dici minime possint, quod falsum esse lumen, quod emittunt, demonstrat: est enim intuitus proportionalis distantia corporis luminosi &c. ergo & id vnde sequitur, falsum erit. Et confirmatur: Signa dicuntur ad inuicem se se intueri, cum tamen ad inuicem non moueantur, sed permaneant semper in eadem ad inuicem configuratione, & habitu. *Responded verissimum esse* intuitus non reperiri, nisi inter duo mobilia, quæ ad inuicem distantiam motu permutent, vnde concedo fixas se se inuicem non intueri, emeret enim radorum inter eas inextricabilis confusio, sed & cum sint perpetuò permanentes hæ irradiationes fixæ, iam non a propria natura luminis inferta recipere qualitatē agendi, sed misceretur cum natura cæterarum fixarum intuentium, quod falsum est. Cæterum lumen; quod fixæ ad inuicem proijciunt, est quale Planetarum in coniunctis locis. Signa se se inuicem non intuentur, sed erronee in ipsis inuenti: nam Leonis signum calidissimum est, licet Aquarius ei opponatur frigidissimus, & Scorpio de quadrato illud aspiciat, qui & ipse frigidissimus est: diametro verò, & quadrato Planetæ quam vehementer suam communicant naturam, ex communi sententia: vt Saturnus his radijs cum luminaribus summum infert frigus, Mars calorem &c. *Ptolemaus* autem fixarum tantum præsentiam, & coascendentiam spectat, quod & radios, non apparet.

Secundò. Probatur ratione. Tunc æquales sunt domus, cum æquali temporis mora in singulis domibus moram gerunt Astra; ergo per binas temporales horas dispertiri debent: antecedens patet; nam Astra influunt nobis successiue semper, & incessanter; quod si maiori tempore influant nobis ab vna domo, minori ab alia, iam non sunt æquales mansionum portiones.

Tertiò. Sidera secundum hanc distributionem ex centro Vndecimæ domus respiciunt horoscopus de sextili; ex decima de quadrato, ex nona de trigono, iuxta *Ptolemai* præcepta; quod non fit in alijs diuisionum modis; ergo

ergo naturalis est mea hæc distributio, & præceptis *Ptolemæi* consona: antecedens patet; nam Sidus in centro Undecimæ domus repertum, est in tertia parte distantiz ab ortu ad occasum; in decima, est in media distantia; in nona, est in duabus tertijs, ergo &c. Quod non accidit in alijs domorum distributionibus, vt patet, & etiam ostensum est.

Dices: Neq; per binas temporales horas domus æquales sunt: nam extra *Æquatorem*, versus *Boream* apparent maiores supraterraneæ, quam subterraneæ, è contra ad *Astrum*, ergo &c. Pulcherrima sanè difficultas, quæ clarius quidem alibi patet. *Respondeo tamen primò.* Quod inter domus requiritur æqualitas tantum in eodem *Emisphærio*; habita nimirum prius partitione *Mundi* in quatuor quadrantes; aut saltem in *Emisphærio* superius, ab inferiori, ob rationes supra allatas: Quoniam verò *Emisphærium* superius ab inferiori non differt qualitate figuræ, licet differre possit quantitate, prout fieri posse subtiliter ratiotinatus est *Naboda*: tum quia *Sidera*, quamuis minorem circulum ambient latrone terram supra, quam sub terram, aut è contra; nihilominus tamen integras *Mundi* quartas lustrant; tum etiam quia *Siderum* velocitas in lustrandis quartis non minuit effectum, & eius intensiorem, vt experimur in *Luna*, quæ cæteris omnibus multò velocius lustrat *Signiferi* quartas, & longè minori circuitu, & tamen non minus cæteris affert temporum qualitates, non ob aliam rationem, nisi quia ad integritatem influxus sufficit integritas illuminationis quartæ; quod si quarta quantitate minor est, aut velocius illustretur, nihil refert. Hinc fit, vt non minus *Astra* producant suos effectus in quartis Minoribus, aut velociori motu illustratis, quam in maioribus, aut tardiore motu. Cum verò domus disperditæ per binas temporales horas, sint partes proportionales quartarum, fit vt secundum influxum æquales sint omnes ad inuicem, etiam si quantitate extensionis, nimirum *Arcus*, sint inæquales in *Hemisphærijs*. Quo eodem fundamento videtur mihi immobilis permanere *Prorogator* in *Mundo*, id est in circulo positionis horario, quamuis ad partes sub *Primo Mobile* maioris, vel minoris arcus accedat per *Directionis* motum, vt *cap. de Immobilitate Prorogatoris* dixi.

Respondeo secundo. Hanc difficultatem militare contra omnes domorum distributiones, præterquam in diuisione *Verticalis*, quæ tamen diuisio non est naturalis ob rationes supra allatas.

De familiaritatibus in Mundo.

CAPITULUM OCTAVUM.

Istantias illas proportionales, quas efficiunt *Astra* à quibusuis definitis terminis motus horarij, seu raptus, & vniuersalis, qui fit ab *Ortu* ad *Occasum*, esse veras, & efficaces familiaritates, tam erga ipsos terminos, quam erga ipsa *Sidera* *cap. 1. demonstratum* est. Quoniam verò à nemine præteritorum temporum huiusmodi familiaritates

tates vnquam fuerunt exhibitæ, neq; in vsum assumptæ, inquirendum (ut perest, tum formaliter quid sint, ad earum maiorem intelligentiam, tum materialiter, quomodo sint accipiendæ ad euacuandas omnes difficultates.

Familiaritas in Mundo formaliter nihil aliud mihi videtur esse, nisi proportionalis Astrorum influxus secundum motum circa Mundum. Dico primo (proportionalis influxus), quia omnis influxus, vt sit familiaritas efficax, requirit proportionem, vt alibi dixi: & hæc particula stat loco generis. Adde (secundum motum) vt excludam radios Regimontani, & eorum, qui cum accipiant radios ex distantia situs, non motus, describunt enim radios suos in orbem, & in circulos non ex motu, & per motum; ideo non efficiunt reales, & efficaces familiaritates. Tandem particula, (secundum motum) adieci, (circa Mundum) ad differentiam alterius generis familiaritatum, quod fit secundum motum in Zodiaco: duo enim sunt motus Astrorum, primus est in Zodiaco particularis cuiq; Planetæ, & fit ab occidentalibus Signiferi partibus ad orientales partes eiusdem: alter est circa Mundum ab Ortum ad Occasum, & dicitur motus raptus, & vniuersalis. Cum vero Sidera influant his duobus motibus, vt dixi, tunc influxus in vtroque motu fit efficax familiaritas, quando est proportionalis. Hæc de definitione.

Cæterum in accipiendis radijs huius generis, neque attendenda est longitudo, neq; latitudo Siderum, sed tantum arcus eorum semidiurnus, & seminocturnus, ex quorum proportionali diuisione emergunt radii in Mundo: Dixi non esse spectandam longitudinem, aut latitudinem, quia radij in Mundo non fiunt secundum longitudinem, & latitudinem Zodiaci: attamen ad accipiendum arcum semidiurnum, & seminocturnum Siderum vti debemus eorum longitudine, & latitudine, ex quibus emergit declinatio, ex declinatione differentia ascensionalis, ex qua habetur arcus semidiurnus, vel seminocturnus, cuius proportionali diuisione fiunt proportionales distantie Siderum ab ipsis domibus, & angulis, quas distantias puto ego esse radios in Mundo. Vt verbi gratia, Ascensioni obliquæ Sideris si addatur tertia pars eius arcus semidiurni, quando summa hæc ex ascensionibus obliquis oritur in horoscopo, Sidus est in centro duodecimæ domus, & in sextili ad culmen: aut si detrahantur duæ à tribus partibus eiusdem arcus semidiurni ab ascensione recta eiusdem Sideris, quando residuum est in cubine ex ascensionibus rectis, Sidus item est in duodecima domo, sicut prius: & sic de reliquis radijs, & domibus, quemadmodum alibi dictum est.

Difficilis autem in hoc genere radiorum grauissima, quæ militat contra plura capita mentium rerum, maxime contra præsens, & contra distributionem 12. domorum, est; Quod radij Siderum ab Aequatore declinationum non sunt æquales supraterranei subterraneis, quia non sunt æquales ipsæ quartæ motus Astrorum, seu arcus eorum semidiurni, quartis, seu arcibus seminocturnis; ergo neq; domus, neq; radij superioris Emisphæris æquales sunt domibus, & radiis inferioris: Et sequitur, vt radij, siue in eodem Emisphærio, siue ex vtroque mixti, non possint esse proportionales.

males ; quod si non proportionales , ergo neque efficaces ?

Oportet autem meminisse eorum , quæ *lib. i.* tum etiam *cap. de Domibus* dicta sunt , scilicet influxum Siderum circa Mundum necessario diuidi primum , & principaliter in quatuor partes ex reali distinctione diuersi modus influendi ; id est ex ascensione , & disensione , apparitione , & occultatione , & sequitur , vt fiat diuisio à duobus circulis meridiano , & horizonte : nam meridianus diuidit ascensum , & descensum , finitor apparitionem , & occultationem ; eo prorsus modo , quo in Zodiaco puncta tropica , & æquinoctialia diuidunt accessum , & recessum , prope , & procul esse , vt ait *Aristoteles* . Quare sit .

Prima Conclusio . Omne Sidus in centro horoscopi est in oppositione Occidentis , & in centro Occidentis est in oppositione horoscopi : Rursus in centro culminis est in oppositione Imi , & in centro Imi , est in oppositione culminis , Hæc non indigent probatione .

Secunda conclusio . Quodlibet Sidus , & cuiusuis declinationis , ab his quatuor punctis assignatis constituit erga quemlibet horizontem cuiusuis puncti telluris quatuor angulos pares , id est rectos .

*Probat*ur . Super lineam ductam à puncto ortus Astri ad punctum occasus eiusdem linea descendens à puncto eius culminationis ad Imum , est perpendicularis ; ergo in communi sectione hæ lineæ constituunt angulos pares rectos . Et confirmatur : nam circuli paralleli ad Equatorem in punctis sui ortus , & occasus æquè distant , seu ab vtraque communi sectione finitoris , & meridiani : ergo quælibet linea à meridiano ad Imum ducta efficit angulos rectos super lineam ductam ab ortu , & occasu paralleli . Vt in figura Quarta puncta ortus , & occasus Iouis sunt a , b , à quibus ducta recta ; quælibet linea à meridiano descendens ad Imum , angulos rectos cum ipsa constituit in puncto medio , h ; Similiter accidit parallelis Tro-picorum in punctis i , l ,

Tertia Conclusio . Sidus in culmine , & Imo iacit quadratum ad Ortum , & Occasum : vicissim in Ortum , & Occasum iacit quadratum ad culmen , & Imum .

*Probat*ur primo Hæc conclusio ex præcedenti conclusione : nam iuxta communem Professorum sententiam quadrati efficiunt angulos rectos in centro , & ostensum est *lib. i.* Sed ab his quatuor punctis efficiunt angulos rectos in centro : ergo efficiunt quadratos .

Secundo probatur . Sidera à culmine , & Imo iaciunt quadratum ad Ortum , & Occasum , ergo etiam ab Ortum , & Occasum iaciunt quadratum ad culmen , & Imum . Antecedens sæpius demonstratum est : nam in illis punctis sunt in media distantia ab Ortum ad Occasum : media autem distantia à coniunctione ad oppositionem constituit quadratum ex *Ptolemao cap. de radijs Zodiaci* . Consequens vero illud probatur : radij sunt distantia correlatiuæ , itaut sit terminus A sit in quadrato ad terminum B , necessario terminus B , sit in quadrato ad terminum A , ergo si culmen , & Imum sunt in quadrato ad Ortum , & Occasum , etiam Ortum , & Occasum erunt in quadrato ad culmen , & Imum .

Tertio. Influxus Astrorum ab Ortu ad Meridiem de communi Professorum sententia est similis influxui ab Ariete ad Cancrum; à culmine ad Occasum similis influxui à Cancro ad Libram, & eor. de reliquis, sed hæc signa sunt in quadrato ad inuicem, ergo etiam cardines Mundi.

Dices. Nihil refert hæc similitudo, neque correlatiua distantia cardinum, neq; æqualitas angulorum rectorum in centro; adhuc enim inæquales sunt arcus motus Astrorum diurni à nocturnis. Cum verò assumitur huiusmodi arcus ad constituendos radios, radij efficaces esse non possunt, quia inæquales, & improportionales. *Responsio* patet ex sequentibus.

Quarta Conclusio. Non est opus, vt arcus motus Astrorum sint æquales ad inuicem ad hoc, vt sint æquales, & proportionales eorum radij, seu influxus.

Probatum primo. Prima diuisio influxus Astrorum in quatuor partes non fit ex æqualitate puræ quantitatis, sed ex finibus diuersi modi influendi, qui fines, sicut dictum est, constituuntur à duobus circulis Meridiano, & horizonte; & sequitur, vt non æqualitas, seu proportio Mathematica, sicut sæpius in toto opere demonstrauimus; sed æqualitas, & proportio physica sit efficax: nam qualitates naturales actiue non pendent à quantitate, quatenus quantitas est, ergo neq; ab illius diuisione, vel æquali, vel proportionali, sed cum pendeat ex qualitate modi influendi, sequitur, vt & proportionales, & efficaces gradus qualitatum pendeant ex proportionali influxu, & modo influendi, & non ex æquali, & proportionali diuisione puræ quantitatis.

Secundo. Maior, vel minor distantia Siderum a subiecto passibili; quod tanquam in centro influxuum Astrorum censetur esse, nihil refert, sed neque aliquid refert maius, vel minus tempus, quod impendunt Sydera in ipsis lationibus, ad æqualitatem influxuum, & radiorum, ergo siue Sidera circumuoluantur eminus, siue cominus, aut velocius, vel tardius, nihil refert ad complementum influxuum: quia complementa influxuum distinguuntur à quatuor locis cardinalibus, tam in Zodiaco, quam in Mundo, sicut ostensum est. Antecedens euidentissimè demonstratur, primo in diuersis Astris, puta in Saturno, & Luna; nam Saturnus longissimè circumfertur, Luna quamproxime circa terram; at tamen pares habent vires Saturnus, & Luna in suis vterque qualitatibus. Saturnus ab Ortu ad Meridiem, & Occasum, & iterum ad Ortum citius rapitur, tardius Luna, quæ nonnunquam magis, quam integra hora tardius. E contra Luna totum Zodiacum triginta ferè diebus, Saturnus totidem annis lustrant; at tamen eorum influxus non complentur, neque terminantur, nisi in finibus cardinum, & quartarum, tam Mundi, quam Zodiaci, prout demonstratum est lib. 1., & communis videtur Professorum sententia. Secundo demonstratur Antecedens illud in vno, & eodem Sidere: nam Luna, & vniuersaliter omnis quouis Planera, ratione Eccentrici, aut etiam Epicycli, modo remotissimè, modo quam proximè circa terram vehuntur, & modo velociori motu, modo tardiori, modo etiam regrediuntur; ita Luna compleat quartam Zodiaci aliquando sex ferè diebus, nonnunquam octo;

quam

quam tamen differentiam nihil referre differentie in influxu patet experimento in ipsis Crisibus, & diebus decretorijs. Retrocedentes vero Planetæ sanè diutius permanent in ea quarta, in qua sunt; attamen potius de suo influxu remittunt; sicut docet *Ptolemaeus cap. finali lib. 1. & alibi*: & non ob aliam rationem, nisi quia reuertuntur à gradibus influxus, & eius complemento, quod non nisi in fine quartæ, id est in puncto cardinali contingit. Vt exempli gratia, in figura septima, siue planeta moueatur in circulo a b c d, siue in circulo e f g h, siue in tertio i l m n, siue in qualibet alio quocumq; modo eccentrico; qui omnes diuersimode dispartuntur à duabus illis lineis rectos angulos constituentibus, quæ Meridianum, & horizontem representat: omnis quæuis portio horum circularum respectu centri continet quadrantem circuli, & non magis, nec minus, nihil proinde refert, siue planeta velocius, siue tardius ab vno ad aliud punctum cardinale moueatur, & siue cominus, siue eminus; nam ad permutatam figuræ quantitatem non est opus permutari qualitatem: Quia si quis metiri voluerit spacia horum motuum, licet inter se differant, & secundata distantiam, & secundum quantitatem motus, vt ibi apparet, omnia tamen spacia quadrante metietur, comparatione ad communem sectionem lineæ meridiani, & horizontis.

Ex quibus omnibus sequitur, quod licet arcus semidiurni sint inæquales à seminocturnis, siue eiusdem Sideris, siue diuersorum, nihil tamen infert differentiat inter radios, siue eiusdem Emispherij, siue diuersi: Omne enim Sidus à culmine respicit Ortum, & Occasum, & omnia ibidem innenta Sidera quadrato radio, & vicissim quadrato ab his respicitur, respicit trigono domum secundam, & sextam, & omnia ibidem reperta Sidera, & contra, ab his trigono respicitur, & pari modo de reliquis domibus nascendum. Et hæc adeo mihi probantur ita se habere in ipsis rebus naturæ, vt nisi mihi concedantur, totam scientiam de Sideribus, tanquam imaginem, mendacem, & confusione plenam, missam faciam.

In genere familiaritatum in Zodiaco post radios ibidem egi de Parallelis, cum vero etiam in Mundo excogitauerim Parallelos re, & ratione esse efficacissimas familiaritates, de his placuit seorsim agere, prout sequenti cap.

De Parallelis in Mundo.

C A P I T U L U M.

Parallelum in Mundo distantiam illam esse censeo, quam parentem habens ab eodem cardine duo Sidera vtrò citroq; manentia; hoc est accedente vno, recedente altero ab ipso cardine: & parallelum primarium, seu eiusdem potentie voco, qui pari distantia sit à cardine recto: secundarium, qui sit à cardine obliquo; in quo casu Sidus diurnum, id est supra terram existens, imperat nocturno, id est sub terram manenti, & hoc illi obe-

dit. Ut si sit Iuppiter in cuspide Vndecimæ Domus, & Mars in cuspide Nonæ, pariter ambo distant à circulo recto culminis, & Ideo in eodem parallelo primario eos dico esse. Item si sit Mercurius in Octaua Domo, & Mars in Sexta, quia pariter ambo distant ab Occasu, puto esse in parallelo secundario, & Mercurius, quia supra terram est, seu diurnus, imperat Marti, & Mars obedit, quia sub terra est, & nocturnus.

Et equidem prævideo Mathematicarum rerum Professores ad primum huius capituli intuitum proculdubio fore, si vnquam à me superius exhibitas inuentiones despexerint, vt hanc parallelorum in Mundo vehementer etiam irrideant; nam huiusmodi paralleli nec ex *Ptolemai* doctrina colligi posse videntur, neq; ex dictis alicuius fide digni grauis Auctoris: quare licet tanquam dementis insomnia fuerint paruipensi, non proinde tamen, aut querar, aut dolebo, dummodo rationes interm, & experientias non minus notabiles, quam euidentissimæ, quas sfferam, diluantur. Vt autem essentialem de huiusmodi parallelis in Mundo conceptum, humanissime Lector, plenius arripas; eorum definitionem ne graueris prius accipere.

Prima Conclusio. Parallelus in Mundo nihil aliud est, nisi æquipollentia influxus Astrorum circa Mundum. Duplici motu, & illuminatione, vt sæpius docui, Sidera influunt in res inferiores; id est, & sub Primo Mobile, & circa Mundum. In Primo Mobile præter alias familiaritates Astræ efficiunt parallelum, quem dixi esse æquipollentiam influxus Astrorum à Primo Mobile; nam vbi Sidera parem intensionem qualitatum attingunt eundo, & redeundo à punctis cardinalibus Zodiaci, quæ sunt duo puncta Tropica, & duo Æquinoctialia, vt dictum, & ostensum est. *cap. 6.* effocent familiaritatem contrahunt, quam parallelum in Primo Mobile vocare de congruo placuit. Ita similiter a pari Sidera circa Mundum præter alias familiaritates, de quibus iam dictum; efficiunt parallelum, & ibi efficiunt, vbi parem influxum, seu intensionem qualitatum attingunt eundo, & redeundo à punctis cardinalibus Mundi, quæ sunt contra duorum cardinalium Meridionalis circuli, & duorum finitoris. Vt exempli gratia, parem influxum, & qualitatis intensionem suscitant duo Sidera, vnum in centro Vndecimæ Domus, & aliud in centro Nonæ; cum hoc tamen discrimine, quod in Vndecima per intensionem vnius qualitatis ex ascensione, in Nona per remissionem eiusdem qualitatis ex contrario motu descensionis; ita similiter vnum Sidus in cuspide Octauæ Domus, & aliud in cuspide Sextæ propter eandem rationem;

Dico igitur parallelos huiusmodi esse æquipollentiam influxus Astrorum; nam ingiter semper influunt Astræ ex Idgi, & sempiterna illuminatione, quæ non est efficax, nisi sit proportionalis; si vero fuerit æqualis, tunc est maximè proportionalis; quare sequitur, vt æquipollentia influxus sit familiaritas efficax, sicut dixi de alijs parallelis. Addidi circa Mundum ad differentiam parallelorum in Primo Mobile, vt ostendam hanc æquipollentiam oriri ex influxu Siderum circa Mundum; non ex influxu à Primo Mobile,

Diferimen inter parallelos in Primo Mobile, & parallelos in Mundo est, quod primi semper sunt paralleli physicè, idest intensiue, & semper etiam sunt paralleli Mathematicè, idest extensiue: sed posteriores, licet sint semper paralleli physicè, idest intensiue; raro sunt paralleli Mathematicè, seu extensiue. Pro cuius rei intelligentia,

Sciendum est primò, Quod lineæ parallelae sunt, vel rectæ, vel circulares: rectæ, si in eadem superficie plana in infinitum eiciantur, in neutram partem coincidunt: circulares parallelae, siue in superficie plana, siue sphaerica sunt, quæ habent centrum commune; cum enim lineæ à centro ad unum circulum sint æquales, & æquales etiam lineæ ab eodem centro ad alium circulum, fit vt hi circuli æqualiter vbiq; ab inuicem distent; quia si æqualia ab æqualibus auferantur, quæ supersunt æqualia sunt; ergo si lineæ, quæ suat à centro ad minorem circulum, auferantur à lineis maioris circuli, quia æquales ab æqualibus, quæ supersunt lineæ inter hos circulos æquales erunt: ergo circuli, siue in superficie plana, siue sphaerica paralleli sunt qui habent centrum commune; & hi circuli sunt paralleli Mathematicè, idest secundum extensionem.

Secundò sciendum, Parallelos physicè, idest intensiue, esse duas virtutes viribus pares; puta duos calores eiusdem gradus intensiõis, & roboris virtutis actiua.

Tertiò, Parallelos extensiue, seu Mathematicè sumptos, non posse esse efficaces familiaritates; nam, vt alibi dixi, pura partium extensio, quæ est pura quantitas, non est actiua: & hoc fundamento *Aristoteles* prohibet res physicas Mathematicè tractari.

Quartò, Omnem efficaciam familiaritatum parallelorum pendere à paritate intensiõis virium, & virtutis actiua; seu à parallelis physicè sumptis, & nullo modo à paritate linearum, & extensionis, sed à parallelis extensiue, & Mathematicè sumptis: Nam paralleli in Primo Mobile sunt efficaces familiaritates non ex eo, quod sint lineæ, & circuli secundum extensionem paralleli, sed ex eo, quod ibi Sidera paritatem habeant physicè, & secundum intensiõem virtutem actiuam.

Quapropter paralleli in Mundo, de quibus loquimur, quamuis non sint paralleli Mathematicè, idest secundum extensionem; sunt tamen semper paralleli physicè; eandem enim secundum intensiõem virtutis actiua habent Sidera in assignatis à me parallelis in Mundo.

Paritas verò, & similitudo inter parallelos in Primo Mobile, & in Mundo est **primò**, quod in vtriusq; efficacia familiaritatis consistit in paritate, seu æquipollentia virtutis actiua. **Secundò**, sicut paralleli in Primo Mobile exhibent eandem quantitatem ascensionis signorum, vt verbi gratia pari tempore ascendit signum Piscium, & Arietis: item signum Geminorum, & Canceri: Ita similiter paralleli in Mundo exhibent eandem quantitatem ascensionis, & descensionis, vt Vndecima Domus paritatem habet ascensionem descensionem Nonæ: & Domus Duodecima paritatem ascensionem ascensionem Secundæ &c. **Tertiò**, sicut paralleli in Primo Mobile sunt pares distantia à punctis cardinalibus Zodiaci, ita paralleli in Mundo sunt pares distantia

tantia à punctis cardinalibus Mundi : dixi pares, sumpta tamen paritate proportionaliter ex quantitate arcuum semidiurnorum, & nocturnorum, sicut fit in constituendis Domibus, & sedibus Prorogatorum. *Quarò.* Sicut paralleli in Primo Mobile exhibent pares temporales horas; ita paralleli in Mundo exhibent pares temporales horas distantiarum à cardinibus: atque alia quoque similitudines reperientur, si diligenter inquirantur.

Secunda Conclusio. Paralleli in Mundo, de quibus est sermo, sunt verae & efficaces familiaritates. *Probatum:* Astra non contrahunt efficacem familiaritatem, nisi ex pari, vel proportionali influxu; sed ex parallelis in Mundo exhibent parem influxum; ergo contrahunt efficacem familiaritatem maiorem demonstrari *lib. 1.* & nemo Professorum denegat: minorem ex supradictis ostendo: Astra ab vno cardine ad alium oppositum influunt per successiuam intensionem vnâ qualitatem, à quo cardine rursus per alium Emisphæriam redeundo ad primum illum cardinem, influunt contrariam, remittendo successiuè priorem qualitatem, quia contrariorum contrariae causae: ergo necessariò accidit, vt per similes, & pares gradus remittant qualitatem illam, quam primò per successiuam intensionem prodixerant: sed pares gradus per intensionem ex vna parte, & per remissionem ex altera contingunt in parallelis in Mundo, qui pares sunt à cardinibus vtrinq; distantia, ergo &c. hæc ratio validissima est.

Probatum item. Tot species familiaritatum in Mundo admitti debent; quot reperiuntur in Primo Mobile: sed in Primo Mobile præter alias species reperiuntur Paralleli, ergo etiam in Mundo dari debent Paralleli: in maiori propositione non apparet ratio disparitatis, quare scilicet plures species familiaritatum in vno genere admitti debeant, quam in altero, præsertim cum non desit rationis paritas, & multiplex, vt ostensum est: ergo tot species familiaritatum admitti debent in vno genere, quot reperiuntur in altero.

At verò cum huiusmodi Paralleli in Mundo sint à me nuper excogitati, operæ pretium duxi experimentum aliquod ad eorum efficaciam probandam exhibere: Et sanè plura possem, & ingentium casuum, quos ego met obseruaui; ne quis autem existimet esse figmenta, afferam ex alijs Autoribus, & accipiam ex illis quadraginta, quæ alias ex *Argolo* desumpsi: in quorum aliquibus cum non appareant alia Directiones Aphetarum satis exitiales, huiusmodi parallelos in Mundo reperi. Vt in *Henrico Tertio*, circa cuius genensim hucusq; tortus sum, cum ibi non nisi leues admodum Directiones apparerent: postmodum obseruaui Lunam ad parallelum Martis in Mundo Directionis, vtroq; motu, directo scilicet, & conuerso peruenisse, exquisito penè calculo, vt mox ostendam. Item in *Alexandro Cardinali Ursino* Sol eodem vtroq; motu ad parallelum Saturni in Mundo. In *Marco Antonio Columna* Pars fortunæ, quæ est Vitæ prorogatrix vtroq; motu ad parallelum Saturni. In *Cardinali Borromæo* Sol ad parallelum Saturni: atque etiam in alijs, de quibus agam infra: pro nunc satis sit asserre supputationem in *Henrico Tertio*, in quo casus ingens est, tum ratione dignitatis personæ, tum vehementia rei.

Luna distat a Culmine versus Undecimam Domum gr. 30. 7. expectat ibidem parallelum Martis in Mundo, id est (paralem distantiam Martis ab Imo versus Tertiam Domum; cuius supputatio talis est.

L V N A.		M A R T I S.	
Ascensio recta	p. 47. 45.	_____	205. 57.
Differ. ascensionalis	p. 14. 37.	_____	10. 56.
Arcus semidiurnus	p. 104. 37.	nocturnus	100. 56.
Distantia recta	p. 30. 7.	_____	8. 19.

Nunc per regulam auream quaero, si arcus semidiurnus Lunae gr. 104. 37. dat eius distantiam a Culmine gr. 30. 7. quam distantiam dabit arcus seminocturnus Martis gr. 100. 56. emergit autem distantia secundaria Martis ab Imo gr. 29. 3; quae addita cum primaria, quia Mars est in quarta Orientali, & locus distantiae secundariae in quarta Occidentali, efficit summam gr. 37. 29. quae est arcus Directionis quaesitus, secundum motum directum.

Secundum vero motum horarium, seu conuersum, Luna ponitur in parallelo Martis, quando versus Nonam Domum distat a culmine, similiter sicut distat Mars ab Imo; cum autem Mars parum distet ab Imo, & parua sit differentia inter arcum Lunae, & Martis, absq; parte proportionali possumus addere distantiam primariam Lunae distantiam primariam Martis, & fit summa gr. 38. 26. Quod si in medio Caeli Natialis ponatur gr. 20. Arietis, tempora respondent exquisitè; Exemplum hoc dignum est.

Ex dictis hucusq; in toto libro fit manifestum, quae Sidera, siue fixa, siue errantia, aliquo modo familiaritatem contrahere possint, & quae sint istae familiaritates: nam illa Sidera, quae ad inuicem non permutant distantiam, nullo modo familiaritatem contrahere possunt: quia cum non moueantur ad inuicem, non permittent ad inuicem suos influxus: sed cum maneat semper in eodem habitu, tanquam inconiuncta perpetuo censeantur esse. Illa vero Sidera, quae ad inuicem moueantur in Zodiaco, efficiunt in Primo Mobile omnes illius generis familiaritates; cum hoc tamen discrimine, quod planetae efficiunt parallelqs in Primo Mobile cum illis fixis tantum, cum quibus similem Declinationem acquirere possunt; cum illis vero ad quarum Declinationem non perueniunt, non efficiunt parallelqs: Item radios in Zodiaco planetae non habent cum fixis, nisi tantum cum quibus efficiunt coniunctionem praesentialem, saltem platicam, de qua dictum est cap. 3. Caeteras vero familiaritates, siue radios, siue parallelqs in Mundo efficiunt in vniuersum omnia Sidera, siue fixa, siue errantia, quae a centris Domorum se se respiciunt, vel in proportionalibus, & similibus a Cardinibus distantijs ponuntur.

Quæ sit similitudo situum ad Cardines.

CAPUT DECIMUM.

Omnium Professorum est sententia, & ego ratione demonstraui lib. 1. Moderatorem permanere in motu quoad Regionis horizontem, in sua loci positione, atq; ibi expectare subsequeutes Promissores, donec consimilem acquirant situm, vbi demum congressi producant suos effectus. Comprobant hoc semper experientia, licet aliquando non nihil differant in suis temporibus, eo quia nondum peractè explorata sit huius rei veritas. Id ipsum docet *Prolemus lib. 3. cap. Quenam sine Vice moderanda rationes, per totum, & maxime ibi ad quos nimirum cardines locorum similitudines accipiuntur, & cap. diuisionis temp. à reliquis pro ratione propinquitatis ad Cardines, & alibi.*

Multiplieiter verò contingit sumi posse similitudines distantiarum ab Angulis, vè sæpius in hoc opere dixi, & tot modis, quot fingere possumus terminos, & lineas, super quibus fingimus distantias: Vt trianguli summitatis punctum distare dici potest à linea basis tot modis, quot lineæ rectæ duci possunt ab illo puncto ad basim, quæ tot dari possunt, quot assignari puncta in basi, omnesq; semper diuersæ, id est maioris erunt longitudinis prout à puncto perpendicularari remouentur, perpendiculararis enim lineæ omnium breuissima, & breuiores, quæ huic propiores; Pari ratione Sidus tot modis distare fingi potest ab vno cardine, quot lineæ ab Astro ad lineam ipsius cardinis duci possunt: Vt si sit Astrum sub circulo verticali magno, qui per ortum, & occasum Aequatoris transit, sub quo circulo distet ab horizonte verbi gratia partibus 60. à puncto autem sui ortus, in quo nimirum ortum est sub altitudine poli gr. 43. pluribus partibus distabit, & successiue semper pluribus, quò magis puncta elongantur ab Aequatoris ortu, siue versus Boream, siue Meridiem.

Abraham Auensra primum, quem plures sequuti sunt Recentiorum etiam insignes, vt *Regiomontanus, Maginus, & alij*, paripendens *Prolemæ* sententiam accepit similitudines locorum ad Cardines super lineas, seu circulos parallelos Verticali magno, qui per puncta ortus, & occasus Aequatoris transit, itaut æquedissent ab Angulis duo Sidera diuersæ declinationis, si pari proportionali parte sinuum arcuum parallelorum ad Verticalem distent ab eisdem Angulis. Itaque totum fundamentum similitudinum locorum *Auensra* ponat in huiusmodi circulis parallelis ad Verticalem descriptum. Ad facilitatem verò supputationum duxit circulos magnos, quos horizontes vocauit, per communes finitoris, & Meridiani sectiones: putans quæcunque eocoincidunt in vnum huiusmodi Hemicycliû, in consimili proportionali distantia reperiri ad cardines, eo quia seruent eandem ad illos figuræ qualitatem, licet non eandem quantitatem, vè perquam

perquam doctè subinfert *Naloda*, ea ratione, quod ad permutatam figurarum quantitatem non sit opus permutari qualitatem, prout de Coluris rectè sentit non minus disiungi quadrante propè polos, quam in media rugentis globi altitudine. Assumit *Regiomontanus* locum *Ptolemai* cap. moderandæ *Vitzæ*: *Necessarium quidem in Dialectione sequentis loci positionem similem fieri positioni antecedentis*. Vbi positionis nomine putat, quod *Ptolemaus* intelligat de ijs positionum circulis per communes finitoris, & Meridiani sectiones incidentibus: Quod etiam ex mente *Haly* expositoris confirmat, qui tamen non videtur ita sentire, cum *Domorum* diuisiones per binas temporales horas instituat. *Regiomontanus* verò hæc subdit. *Quid igitur de tam prudenti, quam eruditissimo viro sentiemus? Nunquid tantum Philosophum repugnantes asseruisse sententias impune suspicabimur? Credo equidem Ptolemaum; & serio tradidisse fundamentam artis per semicirculos huiusmodi, & modum numerandi apprime calluisse, quamuis difficilem, adronat perplexum potius redderet auditorem, quam doctum. Satis ergo putans prope verum versari, quam veritatem ipsam radicibus querendo desperare supputationes quasdam breues veritati propinquas exposuit. Vix credere possum *Regiomontanum* virum adeo præclarum hæc de *Ptolemao* sentire, & dicere, qui ad methodum supputationum descendens, si prope verum versari teneret animo; exquisitam supputationem per semicirculos, quos ab una ad aliam finitoris, & Meridiani commissuram descriperat, relinqueret Mathematici prudentiæ, prout ea solet, quæ explicari non possunt, atq; se excusaret, ne vel imperitus doctor extitisse, vel stanscus videretur posteris: sed neq; eodem ipsam supputationis methodum aggredere, nisi prius, quam supra tradidit doctrinam, in Epilogo referret inquitens & quoniam, que hideris temporalibus horis distans a Meridiano signiferi partes, sub uno eodemq; continentur prædictorum semicirculorum, spectare oportebit post quod *Aequinoctialia* tempora sequens locus paribus horis distabit ab eodem Meridiano &c. quibus eidentissime patet se velle similitudines locorum haberi per similes temporales horas, cui deinde doctrinæ subinfert exemplum. Non desunt qui *Ptolemaum* integrè, & confusissimè hanc edocere artem dixerint: quod ideo profectò, quia receptio ad modum recipientis potentia fit, ut qui doctorum acie laborant, nec nisi confusè percipiunt, quare mirum id fieri minimè debet.*

Ut autem circa hæc plene intelligatur mea sententia, opus est optimè nouisse fundamentum meæ similitudinis ad Cardines. *Ancyesra*, atq; *Regiomontani* similitudinum modos iam habes, constituunt enim similitudines ad Angulos super circulos illos parallelos ad Verticalem per ortum, & occasum *Aequatoris* transversentem, quos circulos, quamuis sint minores, diuidunt non secus, huiusmodi in 360. gradus, itaut quilibet eorum quadrans ab uno ad alium cardinem sit partium 90. non enim hi circuli permutantur qualitatem figurarum, licet quantitatem ad instar parallelorum ad *Aequatoris*, qui & si minores diuiduntur & ipsi in 360. partes, quorum quadrantes ab uno ad alium Coluram constant part. 90. ob eam, quam asserit *Naloda* rationem supra relatam; quod ad permutatam figurarum quantitatem non sit opus permutari qualitatem. Sumunt autem locorum simi-

litudines per parem partium quantitatem distantie ab Angulis super hincirculis ad Verticalem parallelis. Vide ipsam *Nairodam* apud *Magnus de diebus criticis*.

Ego verò has similitudines accipio super circulos parallelos ad Aequatorem, qui sunt viz motus Astrorum de vno ad alium cardinem sic: Prorogatoris arcus de vno ad alium cardinem super circulum Aequatori parallelum, quem describit motu super ipsam incedendo, est magnitudinis partium verbi gratia 70. distat verò a Meridiano partibus 20. Quot nam ergò distare debet subsequens expleta directione, cuius circuli paralleli ad Aequatorem arcus de vno ad alium cardinem est part. 80? Qua habita distantia per regulam auream innotescet arcus partium, quem Aequator traiecit. Ceterum, quæ sit differentia inter parallelos ad Verticalem, & parallelos ad Aequatorem, notissimum est, itaut non sit opus demonstrare.

Prima Conclusio. Similitudines locorum ad Angulos reales, & naturales sunt, si eo modo sumantur, quem dixi, & *Ptolemaus* doctrina, & exemplis tradidit: scilicet comparatione arcuum motus Astrorum: quæ similitudines sic acceptæ coincidunt in hemicyclis horarijs, de quibus loquitur *Ptolemaus*, quod pares temporales horas exhibeant.

Probatur primò. Relatio similitudinis, ut sit realis, & naturalis, debet fieri, & fundari in quantitate aliqua reali, & naturali: alias similitudo, & comparatio realis dici non poterit, etenim relatio talis est, quale est subiectum, in quo fit, & fundatur, quare nisi fiat similitudo super reali quantitate, similitudo realis, & naturalis esse non potest, sed tantum esse illius similitudinis erit per intellectum, prout per intellectum accipiuntur, & ponuntur ipsæ quantitates: At similitudo *Ptolemaei* sit inter duas quantitates reales, & naturales, & realiter ab ipsa natura descriptas, atq; definitas, ergo realis erit: minorem hanc probo: Quantitates, quas *Ptolemaus* comparat, & assimilat, sunt quantitates motus, & influxus Astrorum ab vno ad alium cardinem, motus autem, & influxus de se reales sunt, quia motus est actus quidam, & influxus est actio procedens ab Astris: igitur quantitates, quas *Ptolemaus* comparat, reales sunt in ipsa natura. E contra verò Aduersariorum similitudines non fundantur in quantitate reali, ut ostendetur postea: nam circuli paralleli ad Verticalem illum non sunt reales, & positi a natura, sed tantum per intellectum ex nostra libertate, non enim Sidera institunt motum super hos circulos, quia prout mouentur ab vno ad alium cardinem successiue semper permutant huiusmodi circulos, quod in modo *Ptolemaei* non accidit, eodem quippe circulo parallelo ad Aequatorem, quo exorta sunt Sidera, medium Cæli transeunt, sed & persequerant sub eodem circulo per totam intercedentem.

Secundò. Similitudo hæc distantiarum est realis, quia Sidera æqualem seruant proportionalem distantiam ad priorem, & posteriorem terminum in ipsis Angulis, sed termini distantiarum Siderum in Angulis sunt puncta, in quibus oriuntur, & Cæli mediant: ergo similitudo distantiarum ab his punctis est sumenda: probatur minor: nam ab alijs quibusvis punctis distant Sidera, etiam quando sunt in ipsis Angulis; ergo cum non sint termini

termini motus, neq; distantiarum possunt esse. Et confirmatur *primò* ex eo, quod non sit maior ratio in vno puncto, quam in altero, quod sit terminus distantiarum. *Secundo* confirmatur, nam terminus distantiarum summi debet a puncto, a quo ipsa distantia incipit, & deinde augetur, quia influxus Astrorum est successiva illa illuminatio, quæ incipit in ipso termino motus a quo, & desinit in termino ad quem. *Tertio* confirmatur ex definitione motus, dicitur enim esse actus entis in potentia, est igitur motus localis actus entis in potentia ad nouum semper locum, & terminum; & sanè non est in potentia ad terminum, ad quem Mobile nunquam peruenit: sed est in potentia ad terminum, ad quem tandem peruenit.

Tertio. Si duo Mobilia iuncta sint in principio motus, & similiter iuncta inueniantur esse etiam in fine motus: si motus eorum sit vniformis in se ipso, licet ad inuicem differant velocitate, eo quia circulus motus vnus sit maior altero; iuncta tamen sunt semper in omni loco, & distantia media: Sed Sidera iuncta sunt in cardine antecedente, & sequente, & motus eorum est in se ipso vniformis, est enim motus Primi-Mobilis: ergo iuncta etiam sunt in omni loco medio. Vt si duo Sidera iuncta sint in linea horoscopi dum oriuntur, & etiam inueniantur iuncta in linea Meridionalis circuli: dico fuisse etiam iuncta semper in omnibus, & singulis punctis intermedijs: & ratio est, quia motus eorum est vniformis in se ipso, quamuis secundum velocitatem non sint similes ad inuicem propter diuersitatem quantitatis spacii, quod vtrumque lustrat: quare sequitur necessario, vt iuncta sint semper in omni loco, & puncto intermedio; nam separari non possunt in intercapedine, nisi propter difformitatem motus in se ipso saltem alterius Astri: quia scilicet modo tardius, modo velocius mouetur. Hæc ratio validissima est, comprobatur enim modum *Protoni*, abstrahendo ab eo, quod sint reales, vel non reales ipsæ similitudines distantiarum; cum tamen iam euidenter ostensum sit esse reales: quare hæc ratio est, quid insuper à fortiori.

Secunda Conclusio. Similitudines distantiarum, quas *Auenstra*, *Regiomontanus*, & alij sumunt comparatione arcuum parallelorum Verticali descripto, quæ coherent in circulis positionum, transeuntibus per communes commissuras finitoris, & Meridiani; non sunt reales in natura; sed fiunt tantum per intellectum ex hominum libertate.

Probatum primò. Quantitates, super quibus accipiuntur hæ similitudines, non sunt reales, ergo neq; ipsæ similitudines; quia talis est relatio, quales est subiectum relationis: antecedens probatur; quantitates super quibus accipiuntur hæ similitudines, sunt portiones circulorum parallelorum ad Verticalem illum; sed hi circuli paralleli non sunt reales, ergo &c. minor probatur; omnes circuli sumpti in Cælo, qui non definiuntur realiter in natura ab aliqua causa efficiente, vel iam definiti sint, non sunt reales, sed mera hominum libertate ficti; sed paralleli ad Verticalem non definiuntur in Cælo ab aliqua causa efficiente, neq; sunt ibi definiti; finguntur autem mera hominum libertate, ergo &c.

Dices: Termini reales sunt; sunt enim lineæ, seu circuli quatuor Cardi-

num, ergo etiam consimiles distantiarum, quæ constituunt circulos positionum, reales erunt *Respondeo* lineas cardinum esse terminos communes utriusque sententiæ: cum vero ab ipsis lineis infinita puncta pro terminis accipi possint, unde orta est dissensio inter Doctores, non sufficere ipsas lineas esse reales, sed opus esse definire puncta realia in ipsis lineis Cardinum pro terminis similitudinum distantiarum. Cum vero circuli paralleli ad Verticalem non sint reales in natura, neque realia possunt esse puncta, in quibus hi circuli secant lineas Cardinum: igitur si termini non sunt reales, neque similitudines distantiarum, neque circuli positionum reales possunt esse.

Secundo probatur. Termini harum similitudinum distantiarum non sunt actu reales in natura; ergo neque ipsæ similitudines, nam ab indefinitis terminis non potest sumi aliqua distantia, ergo neque consimilitudo: Antecedens probatur: puncta intersectionum parallelorum ad Verticalem, cum Angulorum lineis non sunt actu realia, quia indiuisibilia non sunt actu realia in quantitate ex communi Philosophorum sententia, sunt autem potentia, actu autem per assignationem; quæ in casu nostro fit tantum ab ipso mobile in terminis à quo, & ad quem ipsius motus.

Tertiò. Dum Mobile mouetur, non debent mutari, & moueri termini comparationis distantiarum, sed termini harum similitudinum mutantur ad motum Mobilium, ergo falsi sunt: minor propositio patet; nam in sinitoribus obliquis, dum Sidera mouentur, permutant successiue circulos illos parallelos ad Verticalem, semper enim acquirunt nouum parallelum ut notum est: Maior vero probatur: si recte metiri velimus distantias, & habere similitudines, opus est, ut termini distantiarum non moueantur; nam si mouentur, vel incerta erit mensura, vel saltem pro termino, qui mouetur, debet assignari aliquod reale Mobile; non est autem aliquod Mobile reale in Angulis, quod moueatur ad motum Siderum, adeo ut acquirat semper illius Sideris parallelum, ergo falsi sunt huiusmodi termini in lineis Angulorum.

Dices: quicquid sit de parallelis istis; lineæ Cardinum reales sunt, sed circulus positionis vndiq; distat proportionaliter ab Angulorum lineis, iuxta *Ptolomæi* præcepta; ergo cum definiatur realiter à præsentia Sideris in situ, realis, & proportionalis erit in natura: Cæterum de parallelis assumptis non loquitur *Ptolomæus*; quod si & in illis quoque resultet similitudo proportionis, erit quid amplius, *Respondeo.* Quod circulus positionis proportionaliter quidem distat ab Angulorum lineis, proportione tamen ratione tantum ficta, ex præceptis *Ptolomæi* dissidentis, qui proportionem comparatione motuum Astroꝝ sumendâ instituit, & non locorum, inquit. Et quoniam, quæ iisdem temporalibus horis distant à Meridiano Signiferi partes, sub vno eodemque continentur prædictorum semicirculorum, spectare oportebit post quos Equinoctialia tempora sequens locus paribus horis distabit ab eodem Meridiano, quas postquam collegerimus, videbimus quot secundum eam, qui prioris partis erat summa &c. Vbi clare patet, quod *Ptolomæus* velit similitudinem proportionis debere sumi à quantitate motuum de angulo ad angulum, & non locorum, id est

idest situm positionum: adeo ut circuli situm describi debeant per partes, temporales horas, & non secundum opinionem *Auenesra*, & *Regiomontani* &c.

Dices: Consimiles temporales horæ non describunt semicirculos, sed lineas quasdam irregulares, ergo aut *Ptolomæus* sibi ipsi contradicit, aut certe vult uti temporalibus horis ad expeditiorē supputationem in exemplum calculi, & methodus adductam, non in veritatem. *Respondeo*, quod *Ptolomæus* nomine semicirculorum intelligit quascunque circuli partes, licet non semisses, & integras, nam alij traducunt (Hemicyclos) idest sedes circulares, quæ quotæ sint, etiamsi minores semicirculo, adhuc Hemicycli vocantur: magisque sic faciunt ad rem nostram, nam de sedibus sermo. Cæterum temporanearum horarum sedes in circulum ducuntur à communi sectione Horizontis, & Meridiani Australis, vsq; ad circulum descriptum à punctis Primi Mobilis Horizontalibus, idest quæ nec oriuntur; nec occidunt, tangunt tamen quotidie finitorem: & hoc supra terram, similiter è contra, sub terra. Præterea possunt etiam dici semicirculi, qui per temporales horas describuntur; pari enim distantia circumducuntur à Mundi centro, quod satis est, ut semicirculi dicantur; alias si irregulares sint, nihil refert; nam tali pacto, neque circuli maiores essent circuli, quia non in circulum ducuntur, sed in lineam rectam, sphericam tamen.

Tertia Conclusio. Circuli positionum *Auenesra*, *Regiomontani*, & aliorum, quamuis essent reales, (cum tamen ut ostensum est nullo modo reales possint esse) in ipsis tamen Mobilia iuncta dici non possunt.

*Probat*ur primò. Significator, seu dicamus Prorogator Directione directa ex communi sententia, & *Ptolomæi* auctoritate, debet consistere immobilis in suo situ, quamuis permutet declinationem, ut ostensum est *lib. 1.* Sed si promissor, seu dicamus occurrans iungeretur ei in circulo positionis, non consisteret immobilis Significator; ergo in circulis positionum non possunt dici iuncta ipsa Mobilia; probatur minor, immobilitas Prorogatoris erga Cardines in eo consistit, ut non augeat distantiam ab vno, neq; minuat ab altero; alias diceretur mutare distantiam, & moueri: sed hæc immobilitas non seruetur in circulis positionum, ergo in circulo positionis non consistit immobilis Prorogator: minor patet, quia cum opus sit, ut Prorogator Directione directa permutet Declinationem, ut dixi, sequitur necessario, ut in eodem circulo positionis permutet similitudinem distantiarum ab Angulis; Ut si sit Sol in gr. 0. Arietis distans ab Ortu, & Meridie horis tribus, utique est in media distantia; si dirigatur ad gradum 0. Geminarum in eodem circulo positionis, non erit tunc amplius in media distantia ab illis cardinibus, ut demonstrari potest; ergo Sol motus erit à sua sede; & hoc quocunque etiam modo sumantur distantia, & similitudines, ut etiam dixi *cap. de Domibus*

Secundò. Gradus intensionis qualitatum, quos insunt Astra, pendent ab eorum successiuo motu, & influxu, non à sitibus positionum; ut ostensum est *lib. 1.* ergo occurrantes tunc pars qualitatum gradus, gradibus qua-

litatum Significatoris influunt, quando secundum motum distant, & non secundum situm. Vt Sol non ab elatiori situ in Horizonte maiorem calorem efficit, sed à diuturniore motu, & influxu; sic etiam cætera Sidera.

Dices. Sol non præstat maiorem calorem ex maiori motu, sed quia ad situs elatiores fertur, quos attingendo, novos caloris gradus producit; adeo quod lux Solis non ex eo quia sit diutius apud nostrum Emisphærium mota, sed ex eo, quia supra nostrum horizontem eleuationem situm habeat, magis calefaciat. *Contra est:* nam Sol non ex eo, quod sit in Meridiano calefacit nimis, sed ex eo quod ascendendo, & influendo successiue auerit productum ab ortu calorem: nam si ex eo, quod eleuationem situm attingit, magis calefacit, & non quia diutius illuminauerit, sequitur calidiorem esse Meridiem Brumæ sub altitudine poli gr. 13. quam AEstatis sub altitudine gr. 71. quia in posteriori Sol est humilior, & in priori elatior. Quod tamen falsum esse satis notum est: Quare Sol non ex eo, quod altiorem situm occupauerit, magis calefacit, sed quia diutius progrediendo per Emisphærium nostrum, ipsum diutius illuminauerit: calor namq; sicut & cæterarum qualitates non à situ fiunt, sed ab Astrorum lumine, sic & eorum gradus ab Astrorum illuminatione, motu, & influxu successiuo: Vnde est, vt calor etiam quartæ descendenti tribuatur, quamuis à vertice declinet, quia diuturnior influxus, & illuminatio in ea continuatur: licet in Occasum Sol minus calefaciat ratione interpositionis vaporum, quod est per accidens, & non derogat perfectioni, & complemento influxus.

Obijcit Franciscus Leuera apud Argulum: Ptolomæi similitudinem hanc distantiarum proportionatam non esse ex eo videlicet, quod quælibet Signiferi pars eandem ascensionalem differentiam deberet efficere quouis extra cardinis loco, quod falsum esse constat, at ille, neque enim quælibet Signiferi pars eandem proportionem seruat in intermediis locis, quæ est totius quartæ Signiferi, ad totam ab Horizonte ad Meridiem propter vnicuiusque partis diuersitatem ascensus in quauis ab Horizonte eleuatione, vt liquet ex ascensionum, & Domorum Tabulis. *Respondeo* negando quod quælibet Signiferi pars eandem ascensionalem differentiam iuxta Ptolomæi modum deberet efficere in quodlibet loco: bene quidem sequitur ascensionalem differentiam cuiusque partis vnicuiusque inuicem à finito re obliquo ad Meridianum, & contra ratione pari à Meridiano ad finitorem augeat. Deinde nihil contra me, qui extra Cardines Signiferi ascensiones negligo, perpendens tantum motum de angulo ad angulum vnicuiusque partis totius adhuc Primi Mobilis, nedum Signiferi, in quo motu accipio transitum partium AEquatoris ad numerum Annorum accipiendum, vt dicam sequenti libro.

Rursus ait Leuera. Sideris cuiusque, quod supra terram exempli gratia re-
pertum est, horaria tempora sumi debere à loco sui situs, vbi proximius est Polo Artico, quam si finitorem possideret: quo magis enim supra finitorem attollitur, eo magis accedit, & appropinquat ad eundem Polum Boreum. *Respondeo,* Astra prout mutant à Polis distantiam, mutare quidem etiam horaria tempora: Ceterum falsum esse appropinquare Polis ex motu ab

tu ab Ortu ad Meridiem; nam appropinquat ant solum quando à Declinatione Meridiana ad Borealem accedat, vt notissimum est: vnde fit, vt diuersa Declinatio diuersitatē importet horariorum temporum. Sed iam scrutemur sensum verborum Ptolemai: Vt at vero vulgata versione, qua vsus est Cardanus, Iunctinus, & alii, quæ est Gogaua Graniensis edita Louanij 1548

Exponit rem hanc Ptolemaus ex professo cap. de vita spacio: dicens. *At verò Annorum numerus, quem interstitia illa reddunt, qua inter Vita moderatorem, & inter seclerem interyiciuntur, interstitia, inquit, non partes Equatoris, Annorum numerum reddunt; partes enim Equatoris conuenienti naturæ modo sumi debent, vt dicam: non simpliciter sanè, neq; vt se obtulerit, accipiendus est, nam quæ simpliciter accipiuntur, & prout quis offendit, citra naturam sunt, sicut plures tradiderunt ex ascensionis temporibus semper vnus cuiusq; partis, nisi tunc demum cum ipsa Oriens Cali pars Vita gubernationem adepta est, aut quippiam illi cooriens, hæc in exemplum stant, & in præceptum de cardine Orientis. Vna verò ex omnibus ratio reliqua est ijs, qui natura consentaneam considerationem insistant, sepositis quibusq; alijs modis arbitrarijs, & prout se se offerunt, sequi debemus naturam, cuius proprium est vnicum semper, ac permanentem agendi modum, suarum cuiq; rerum conferre, ex proprietatibus earundem emanantem; ob idq; cum proprietates immutabiles sint, quippe quæ rerum ab essentia, quæ immutabilis est, fluant, modum earum agendi vnicum semper, ac firmum, & eundem esse cuiq; necesse est: in casu nostro talis est: videre quot Equinoctialibus temporibus sequentis corporis, aut irradiationis locus in præcedentem secundum ipsam generationem peruat, est autem Primi Mobilis motus, quo ad Significatorum situm vehuntur obuij, hic autem motus quocunq; modo, vel loco accipiatur, nimirum, vel ope horarum æqualium, aut circulorum Tropicorum, vel alio rei consono, nihil refert; præcipit verò in Equatore, quia & circulus maior est, & nobis notissimus: his tradit nobis Ptolemaus definitionem motus Directionis, de qua dicam lib. 3. eo quod Equinoctialia tempora æqualiter transeunt, & finitorem, & Meridianum; hæc pro ratione stant eorum, quæ dixerat, ab Equatoris proprietate ducta, quæ & vna est, & semper eadem; ex eo enim, quod Equinoctialia tempora æqualiter transeant vbiq; locorum, vna simplex; & temper eadem ex omnibus ratio reliqua superest Naturæ consonam methodum sectantibus, pendens omnino ab Equatoris, siue Primi Mobilis motu, qui regularis est, atq; vniformis vbiq; semper. Ad quas locorum similitudines accipiuntur, nimirum tunc sequentem locum iam ductum ad præcedentem putamus, cum similitudinem tenuerint ambo eandem ad memorata Cardinum loca: & valet vnumquodq; huiusmodi tempus vnâ Solis conuersionem, in versione, quam affert Naboda, additum est (probabilis ratione,) quod & in quibusdam alijs etiam reperitur: hæc ad menturam Annorum spectat, de qua sequenti libro dicetur. Quando igitur in ipso Orientali finitore fuerit Vita Moderator, & præcedens locus ascensionis, tempora partium interiectarum, vsq; ad occasum conuenit accipere, tot enim temporibus Equinoctialibus interfectus in Vita gubernatoris locum, hoc est in Orientalem finitorem fertur. Aggreditur*

dicit nunc *Ptolemaus* explanare Directionis modum Angulorum, & Prorogatorum ibidem existentium; incipit autem ab Oriente, & docet fieri per ascensiones obliquas penes Regionis finitorem: *Quando verò in Meridie repertus fuerit, recta sphaera ascensiones quantis vnaquaq; sectio Meridianum perambulet, hæc est Methodus Cardinis recti. Cum autem in occidentali finitore versatur, quantis singula intersapedinis partes occidunt, hoc est quantis opposita illis oriuntur.* Oppositorum eadem est disciplina, sunt enim correlatiua, quæ in vnam conuenire rationem necesse est; licet inter opposita intercedat discrimen ex oppositione resultans; vt pari quidem ratione, & temporis spacio Aries pertransit ex vna parte circulum, & Libra ex altera è regione; ascendente tamen vno, descendente reliquo: Sic & circuli magni sphaeræ; vt finitor in Oriente diuulgat Astra, in Occidente abscondit: Meridionalis pars superior descensum indicit Astris, inferior ascensum; pari tamen in vtrisque passu, & ratione: atq; similia. Et hæc quo ad Cardines, & Prorogatores ibidem repertos. *Cum autem præcedens locus in his tribus limitibus non reperitur, sed medio inter hos intervallo.* Quatuor quidem sunt Cardines, sed quemadmodum dixerat de Occidente posse supputari per ascensiones oppositorum locorum, sic supponit posse fieri in limo Cæli: Præterea rectæ Signorum ascensio, vbiq; fiat, siue supra terram, siue sub terra, eodem semper modo fit; non est igitur opus dixisse in quatuor limitibus. Aggreditur autem hic methodum Directionis Prorogatorum extra Cardines degentium, de quibus prosequitur agere vsq; ad exemplam supputationum, non amplius de eorum ascensionum, aut descensionum, aut Cæli culminacionum temporibus, sequentia loca ad eosdem cum præcedentibus sedes perferunt, sed diuersa. Sed in nomine situs proculdubio intelligit Præcursorum in Mundo, quas etiam sedes Hemicyclos alij in alijs versionibus vocant, vt dictum est; eo quòd hæc sedes circulorum partes sint: Quomodo autem in circulum duci debeant hæc sedes nondum explicat; vt autem benè intelligatur quid, & quæ sint hæc sedes, præmittit prius de his negationes, quod nimirum non conueniant eis methodi Directionum prædictæ, itaut non fiant ad instar modorum Cardinum, sed diuersæ. *Similis sanè, & idem locus est, qui similem eisdemq; in partibus situm habet, & ad finitorem, & ad Meridianum,* Duplicem habere possunt sensum hæc verba. Primum: *Quod Ptolemaus* velit Prorogatorem dirigat ad modum Cardinis, in quo repertus fuerit, de qua re supra expresso egerat, & definierrat: Secundum, itaut his verbis afferat vltimam differentiam similitudinum locorum, de quibus hic agit, quales nimirum esse debeant: Cum enim primò dixisset sequentem locum ad præcedentem duci, inde huiusmodi loca similitudinem seruare debere ad finitorem, & Meridianum; rursus horum locorum Directionem non fieri ad instar Cardinum, sed diuersæ; tandem similitudinem hanc quonam modo fieri debeat definit; nimirum ex comparatione interceptarum partium, subintelligendum Æquatoris, de quo hucusque loquutus est; itaut similitudinem hanc portionibus tantum Æquatoris inter Cardines interceptis fingere liceat, quæ portiones sunt arcus, si supra terram semidurni, sin minus seminocturni, qui deinde arcus diuiduntur in temporales horas locorum: Quo-

rum omnium sensuum prior non probatur, cum quia non videntur ita sonare illius verba; loquitur enim de similitudine ad Cardines, de qua dixerat in locis intermedijs necessario seruari debere: tum etiam quia de modo dirigendi Prorogatorum in vnoquoq; Angulo consistentem, egerat supra ex professo, nunc verò sermonem habet, quando extra Cardines repertus fuerit Prorogator, qua de re aggressus est agere ibi. *Cum autem procedens locus in his tribus limitibus &c.* Posterior igitur est verus huius loci sensus, ita ut cum prius gradatim, & per affirmationes, & per negationes circumscribere inchoasset Directionis extra Cardines modum, nunc tandem ultimam tradit propositæ methodus differentiam, nimirum esse similem, & eundem locum, id est esse in eodem circulo, de quo sollicitus est, qui similem seruant ad Cardines, & eisdem in partibus, id est Aequatoris, de quo semper loquutus est, situm; adeo ut similitudines locorum secundum proportionatas distantias Aequatoris partibus acceptas fingere debeamus. Et ne quis positionum circulos accipere posset, præ agus forsitan Ptolemæus huius erroris futuri: nouam subdit exceptionem dicens; *illud verò proxime accidit eis, qua sub eodem semicirculo sunt ex eorum genere, qui describuntur per sectiones finitoris, & Meridiani, verbum (illud verò) inuuit, quod prius dixerat, id est similem, & eundem esse locum; vnde hic reijcit positionum circulos, quos & describit ad omnem tollendam ambagem, & rationem reddit dicens: Quorum singuli iuxta eandem positionem horam proxime aequalem efficiunt, ex eo enim, quod iuxta eandem positionem horam non æqualem efficiant, id non accidit eis, id est esse similem, & eundem locum; ex quo etiam patet nomine positionis loci, siue situs, siue sedis intelligere semper circulos horariorum temporum, & non positiones Aduersariorum. Cumq; circumducitur circa distas sectiones, in eundem quidem situm incidit cum finitore, & Meridiano, transitus vero Signiferi tempora inæqualia vtrobiq; efficit, eodem modo etiam iuxta aliarum distantiarum situs per inæqualia illis tempora transitiones conficit. Quod vult circumduci, Aequator est proculdubio, cuius accipienda sunt tempora interiecta inter priorem, & posteriorem locum, quod etiam patet ex verbis illis (in eundem quidem situm incidit cum finitore, & Meridiano,) quod tantum Aequatori conuenire potest, ut patet. Cæterum Signifer per inæqualia semper tempora non solum in Angulis, sed etiam in quouis alio loco transitiones conficit. Vna tandem nobis erit institutio, ad modum Directionum descendens idem repetit, quod in exordio proposuerat, id est vnā, simplicemq; ac semper eandem esse debere viam, si naturæ consonam methodum instituere velimus. Cuius opera, siue Orientalem, siue Meridianam, siue Occidentalem, siue aliam quomocunq; situm habeat locus procedens, id quod respondet temporibus prætergredientibus loci sequentis deprehendetur, è simplici ratione, ac methodo, simplex etiam modus, ac semper idem in omnibus situum locis emergit, qui est, sumi partes Aequatoris transeuntes, vsquequo sequentis locus ponatur iuxta præcedentem: cum enim acceperimus culminantem Signiferi partem, & amplius præcedentem, & insequentem, primum contemplantur: præcedentis situm quos temporalibus horis distet à Meridiano numerantes, qua inter illum, & Calum me*

dium

dium interfunt, siue supra terram, siue subter in recta sphaera ascensiones, & diuidentes in multitudinem horariorum temporum ipsius partis præcedentis, si quidem supra terram fuit diurnorum, sin minus nocturnorum. His incipit viam describere *Ptolemaus*, quam ad partes Directionū accipiēdas aggredi debeamus. Cum autē proponat methodum horariorum temporū, illamq; exordiatu absq; protestatione aliqua, nec exquisitam supputationem relinquat Mathematice prudentiæ, prout solet, vbi specificè, & singillatim de singulis ob materia infinitatem, aut difficultatem agere nequit, in dubium reuocari nō potest supputationis, & exempli methodus, quam affert, quin ea sit, quam nos vti velit. Deinde præcipiendo docet semper *Ptolemaus*, quod alias si per positionis circulos Directionis effici voluisset, non traderet, neq; methodum, neq; exempla per horaria tempora sic absolutè loquendo. Præcipit et go sumirectas ascensiones Meridiani, loco præcedentis, & subsequēntis; deinde distantiam præcedentis a Meridiano, eamq; redigi in temporales horas iuxta suum arcum semidiurnum quidem, si supra terram, extiterit, sin minus nocturnum. Et quoniam quæ iisdem temporalibus horis distant a Meridiano Signiferi partes, sub vno, eodemq; continentur prædictorum semicirculorum, descendens iam iam ad supputationem Directionis, fundamentum recenset, propter quod Mobilia similem, eundemq; locum possidere dicantur, quod est cum iisdem temporalibus horis a Meridiano disteterint Quibus denuo reicit positionum circulos per sectiones linearum Cardinū incedentes, de quibus dixerat horam æqualem non efficere: adeout rotatio Directionum extra Cardines in hoc sistat, vt tunc impletæ dicantur esse, cum Mobilia paribus horis temporalibus a Meridiano disteterint: ibi enim iuncta cum sint, effectus suos eliciunt. Quæ subiungit *Ptolemaus* de se plana sunt, & ad numerum supputationum spectant.

Ex dictis ergo in hoc capite, & etiā lib. 1. cap. 17. & alibi, colligitur, quod Prorogatores dicuntur consistere immobiles in situ positionis horario, & non ob aliam rationem, nisi quia manent, & conseruant per totam vitam eundem gradum qualitatē prorogatoriæ; & hoc contingit non ex eo, quod Prorogatores vere, & realiter consistant immobiles in Cælo, hoc enim dici non potest, sed quia in rebus inferioribus conseruatur effectus productæ qualitatē in eodem gradu, cum relatione dependentiæ ab illo situ Prorogatorum in Cælo, ad quem situm dum accedunt, & applicant cetera sidera, alterant efficaci actione gradum productæ qualitatē prorogatoriæ. Quocirca omnia Sidera, cuiuscunq; sint Declinationis, & arcus diurni, vel nocturni, tunc attingunt suis qualitatibus eundem gradum intensiōis, quam habet qualitas prorogatoria, quando proportionalem situm ex motu, & influxu, non ex altitudine supra horizontem, neq; ex diuisione quantitatis, sicut dixi seruant.

Quoniam vero contingit, quod Sol influat lucem etiam sub terra in spacio Crepusculorū ante Ortum, & post Occasum; Si velimus describere circulum situs, in quo Sol eundem gradum lucis producit, certum est, quod non erit circulis positionis, neq; horarius, sed erit parallelus ad horizontem, in eo enim Sol eandem intensiōem lucis exhibet toto Anno. Vt igitur

Igitur Sol manuteneat eandem intentionem lucis, debet dirigi in Crepusculinis parallelis ad horizontem, sicut dixi lib. 1. cap. 17. Hinc vero sequitur, ut in reliquo spacio obscuro debeat dirigi comparatione arcuum obscurorum, tanquam si essent arcus nocturni, sicut ibidem dixi.

Elevatione Siderum super Sidera quid sit.

CAPITULUM UNDECIMUM.

Ptolemaeus sapius meminit Sidera eleuari, & ferri super alia Sidera, & quidem agens de rebus grauissimis; docetq; valde nimis referre; nam quae eleuantur, deprimunt secundum excellentiam aliorum vires: quid autem intelligere voluerit elevationis nomine, dissentiant Auctores inter se; nam alij dicunt, quod eleuantur Sidera, quae maiorem latitudinem habent borealem, id est quae magis propinqua sunt Polo boreali Zodiaci, alij quae magis propinqua sunt Polo boreali Mundi: alij, ut Cardanus, eleuari putant illa Sidera, quae tardioris motus cum sint, expectant, quae ad ea proficiscuntur Sidera velocioris motus: alij quae erga horizontem, & vniuersaliter in Mundo situm eminentiorem possident: alij, quae magis appropinquant Apogeo: alij aliter.

Conclusio. Sidera eleuante super alia Sidera, quae cum sint illis aliquo modo familiaria, robustiores vires obtinent. Duo enim necessaria sunt; ut sint aliquo modo ad inuicem familiaria, & quod vnum sit validius altero.

Et quod haec fuerit vera Ptolemaei sententia patet; ait enim ipse, quod Sidera, quae super alia Sidera eleuantur, siue feruntur validiora, noxia illis sunt, id est si diuersae sint naturae, alterant validissime naturas eorum, super quibus eleuantur: Sed hoc non potest contingere, nisi haec duo concurrant, id est familiaritas, & excessus virium, ergo &c. probatur minor, & quod sit necessaria familiaritas: Elevationis effectus ex Ptolemaei doctrina est diminutio virium in eo Sidere, super quod aliud viribus existens validius dicitur eleuari, qui quidem effectus est actio eleuati Sideris in depressum: sed Astra non agunt ad inuicem, nisi se se respiciant, ergo necessarium est, ut se se inuicem intueantur: nam proculdubio Sidera, quae ad se se inuicem non sunt aliquo modo familiaria, non possunt ad se se inuicem agere: Quod vero necessarium quoque sit excessus virium probatur: Non potest vnum Sidus deprimere vires alterius, nisi sit viribus validius; nam quando Sidera sunt ad inuicem familiaria, agunt, & repatiuntur ad inuicem, quae validiora sunt, magis agunt, & minus repatiuntur; quae vero debiliora minus agunt, & magis repatiuntur, & sequitur, ut Sidus, quod viribus praecellat, dum intuetur aliud Sidus viribus debilius, illud agat in hoc, & virtutem, & qualitates eius deprimat: Quare si eleuantur beneficae supra malignas, bonum est, nam beneficae deprimunt vires malignarum, & contra, valde noxium est malignas Stellae eleuari supra beneficas; corrumpunt enim earum bonitatem, & ipsa bonitas noxia fiat.

Vires autem Siderum spectantur pluribus modis, quos recenset *Ptolemaeus lib. 1. Apotelesm*; puto autem esse qui sequuntur.

Situs in nobiliori cardine, & domo: Maior ad cardinem, ad quē proficiuntur, propinquitas: Orientalitas à Sole: Occidentalitas à Luna: In Domo, altitudine, triplicitate, siue finibus suæ naturæ: Maior ad Polum Arcticum propinquitas supra terram, & ad Polum Antarcticum sub terra: Ascensio supra terram, & descensio sub terra secundum latitudinem, secundum declinationem, & secundum situm in Mundo: familiaritas Siderum consimilis naturæ, & cum Capite Draconis: Motus additio: Descensio ad Apogæum, tam Eccentrici, quam Epicycli: Atque si qui sunt alij modi, quibus augeant Sidera suas vires: ad Cardines autem comparatio præ omnibus validior est.

De Dignitatibus Planetarum in signis.

CAPVT DVODECIMVM.

¶ Vinque Dignitates Planetarum ponuntur à *Ptolemaeo* pluribus locis, ut præ cæteris *lib. 3. cap. 2. de parte horoscopi*: & sunt, Domus, Triplicitas, Exaltatio, Fines, & Radij, seu familiaritates. De Radijs, & familiaritatibus satis dictum est: remanet, ut de Dignitatibus in signis differamus.

Qui in Astrologiam invehuntur, dicunt, quod Dignitates Planetarum in signis sunt mera hominum figmenta, quia nulla apparet ratio Physica, qua Dignitates huiusmodi in natura ponantur; quapropter quod sint ad libitum hominum inuentæ. Et possunt sic probare.

Dignitates Planetarum in signis Zodiaci, vel ponuntur ratione naturæ & qualitatis Stellarum fixarum, quæ reperiuntur in ipsis signis, vel propter aliam rationem, quæ nulla alia apparet possibilis: sed non ponuntur propter naturam Stellarum fixarum: ergo falso ponuntur: minor propositio patet, nam Stellæ fixæ progrediuntur: & non permanent semper in ipsis signis; adeo à tempore *Ptolemaei* plurimæ stellæ fixæ migrauerint ad alia signa. Deinde fixæ in signis non omnes sunt similes secundum naturam dominantibus Planetis ipsis signis.

Quod vero neq; apparet alia ratio certum est: nam quæ afferunt à *Ptolemaeo lib. 1. cap. de Domibus*, nulla prorsus est; ait enim. *Quia ex duodecim signis duo proxime accedunt ad verticalem nobis punctum, id est calores, & astus generant, ea sunt Cancer, Leo, placuit tribuere illa duobus præcipuis, & maximis, hoc est ipsis luminibus, Solis quidem Leo, propterea quod masculinum est signum, Luna vero Cancer, quod femininum esset. At vero etiam signum Geminorum est masculinum, & vertici nostro magis proximum, quæ magis declinat ad Boream, quam Leo: ergo potius Geminorum signum; quàm Leonis oporteret, ut esset domus Solis.*

Deinde secundum hanc rationem descriptionis, Dignitates Domorum erunt

erunt diuersæ in diuersis terræ regionibus: nam in Australibus signa Capricorni, & Aquarii erunt Domus Lunarium, quia regionibus illis magis verticalia, atq; plura similia contingunt absurda. Finium quoque Dignitas nulla ratione, quæ in natura inhæreat, comprobari potest, adeo quod prorsus fictitia censeretur debeat. His, atq; similibus rationibus, & sane validissimis, reiici possunt Planetarum dignitates in signis: propter quas rationes, fateor, quod prius quam inuenissem, & posuissem mea prima principia, & fundamenta, putauerim omnino, quod dignitates Planetarum in signis fictæ prorsus essent, & inanes.

Et sane quidem certum est; quod dignitates Planetarum in signis non debent poni propter naturam Stellarum fixarum, quæ in ipsis signis reperiuntur, sed propter aliam causam. Ratio *Ptolomæi* optima est, sed non æque plane declarata.

Oportet autem primo meminisse proprietatum luminis Astrorum, de quibus dixi *lib. 1.* quarum primariæ, & principales sunt intensio, & extensio: & quod hæ proprietates maxime omnium inueniuntur in luminaribus, & in Sole præ ualeat magis intensio, à qua fluunt qualitates actiuæ, in Luna præ ualeat extensio, à qua oriuntur qualitates passiuæ: quippe secundum has proprietates luminaria agunt potentissimo præ omnibus Astris modo. Ergo in illis signis, in quibus maxime exercent has proprietates, obtinent suam dignitatem: quia dignitas Astrorum nihil aliud est, nisi locus, ubi magis valide exercent suas vires, casus uero est locus, ubi minimas vires exercent.

Secundo, oportet meminisse eorum, quæ dixi cap. 14. eodem lib. quod qualitates incipiunt à punctis Mobilibus Zodiaci, & quod à Capricorno incipit humiditas, ab Ariete calor, & successive semper intenduntur per totum semicirculum vsq; ad oppositionem, &c.

Tertio, quod influxus lucis Astrorum non est efficax, nisi in proportionalibus distantis, quæ efficaces radios præstant.

Ex his ergo patet primo, quod Luna in Cancero, ubi totum semicirculum complet ab initio Capricorni, exercent summam vires ex humiditate: quod patet experimento in temporum mutationibus, & in Maris fluxu, & refluxu; & hinc est, quod Cancer super aquas Maris præcipue influat.

Secundo patet, quod cum Sol incipiat influere calorem ab Ariete, augendo dies, supra noctes; ubi tangit validiorem radium ex maiori intensione, ibi obtinet dignitatem: efficit autem sextilem in Geminis, quadratum in Cancero, trinum in Leone, & oppositionem in Libra, quorum radiorum trinus est omnium validissimus, quia intensiorem gradum attingit qualitatis ex diuturniori influxu: & hinc est, quod signum Leonis sit calidissimum, & igneum, nam in Leone tres radii contingunt ad initium Arietis: trinus, scilicet quadratus, & biquintilis: in Libra contingit oppositio, quæ quidem validissima est; at quia Sol in Libra minuit dies, & auget noctes, infirmantur ibi vires lucis: Virgo nullum habet radium ad Arietem, & est signum femininum.

Optima igitur ratione, & natura rerum consentanea signum Canceri

tribuitur Luna, & signum Leonis Soli: Et hinc etiam colligitur, quod Luna habet similiter dignitatem in Tauro, quia in eo tangit trinum, tum etiam sesquiquadratum, & biquintilem ad Capricornum, a quo incipit influere humiditatem; Tandem, quod etiam habeat aliquam dignitatem in Piscibus, Virgine, & Scorpione ratione radiorum felicium ad Capricornum, & Cancrum: Item colligitur, quod Sol habet dignitatem in Ariete, ubi incipit augere lucem supra tenebras; & quod in Geminis, & cæteris signis masculinis acquirit vires masculas, sicut alibi dixi. Hæc quoad dignitates luminarium.

Reliquorum vero Planetarum dignitates *Ptolemæus* inuestigat triplici ratione, ex ordine situs, ex qualitate naturæ, & ex partitione Zodiaci in duos semicirculos, quos luminarium ditioni adscribit.

Ex ordine situs incipit distribuere dignitatem Domus à Saturno, qui est sit à luminariis omnium remotissimus, remotissima signa signis luminarium tribuit eidem: deinde quæ subsequuntur signa, dat Ioui &c.

Ex natura vero, quia Saturnus frigidus est, & siccus, habens lumen exiguum, tam secundum extensionem, quam secundum intensiorem, & colorem terrenum, ideoque omnino contrarius naturæ luminarium, opposita signa signis luminarium illi adiungit: At vero Ioui, quia secundum naturam benignus, & beneficus est, habens lumen secundum extensionem, intensiorem, & colorem temperatæ naturæ, dat signa benigno, & beneficio radio conciliata signis luminarium; atque, similiter de reliquis.

Ex partitione Zodiaci in duos semicirculos colligit radios esse validiores in eodem semicirculo; ex quo infert, quod verbi gratia Taurus sit magis felix ratione felicis radii ad Cancrum, quia in eodem semicirculo Lunæ, quam infelix ex quadrato ad Leonem, quia ex diversis semicircularis, & quod Libra sit magis felix ex sextili ad Leonem, quia ex eodem semicirculo, quam infelix ex quadrato ad Cancrum; quia ex diversis semicircularis &c.

Triplitatem venatur à similitudine sexus, & conditionis, & à dignitate domus; maxime in signis fixis: Altitudinem vero ex natura unicuiusque & opposita, seu contraria signa dat planetis secundum naturam oppositis, & contrariis: Fines tandem assignat Planeti secundum rationem principalem dignitatum.

Harum autem omnium distributionum ratio ex meis principiis est, primo quod dividitur Zodiacus in duas partes ratione qualitatum; quæ in ipsis generantur; nam à Capricorno vsque ad Cancrum viget humiditas; quapropter radii in hoc semicirculo sumpti relativiè ad initium, & finem intensiorem humiditatis sunt magis efficaces, quia emergunt ex partitione unius, & eiusdem qualitatis, quæ est humiditas, in proportionales partes: Et sequitur, ut in reliquo semicirculo sint magis efficaces radii sumpti relativiè ad loca caloris, quia ex partitione graduum intensiorem eiusdem. Secundo; ratio Dignitatum nulla alia mihi videtur, & probatur esse, nisi radij Siderum ad puncta tropica, & æquinoctialia.

Ut Capricornus est dignitas Saturni, & Martis, ratione quidem opposita

sitionis ad signum Lunæ, & quadrati ad Arietem altitudinem Solis; sed magis ratione maxime depressionis lucis, cuius causa remanet expertis omnis humiditatis; initii quartæ Hyemalis frigidissimæ; vade emergunt radii hostiles ad illa loca.

In Aquario plus valet quadratus ad Taurum, & oppositio ad Leonem, quam sextilis ad Arietem, tum quia continet vltimum residuum frigidity, tum etiam quia ex hoc semicirculo radii plus valent ratione qualitatibus passivæ, quam activæ, at vero ad puncta tropica signum Aquarii nullum habet radium.

In Piscibus Astra tangunt primum sextilem, & quintilem ad initium Capricorni, & trinum ad Cancrum, quare signum qualitate humidum est, & natura benignum ad instar Iovis, Veneris, & Lunæ, qui in hoc signo dominantur.

In Ariete fit quadratus ad puncta tropica, & est initium virium lucis diei supra tenebras noctis; quare ex initio caloris tribuitur hoc signum Soli, & Marti: etenim non tantum Mars aduersatur Lunæ, sed etiam Sol, quia calor absorbet humiditatem, sicut è contra, humiditas extinguit calorem; hinc est, quod Sol, & Luna hostes ad inuicem sunt, & axillantur in locis quadratis ad Domus alterutris.

In Tauro Planete attingunt sextilem ad Cancrum, & trinum ad Capricornum, immo etiam sesquiquadratum, & biquintilem; hinc qualitate humidum est hoc signum valde, & natura beneficum, sicut est Venus, & Luna; habet etiam caloris aliquid, sed parum efficax, quia nondum obtinet radium ad initium Arietis.

Geminorum signum est quidem masculinum, quia habet sextilem, & deinde etiam quintilem ad initium Arietis: tamen hi radii debiles sunt; sunt enim ad initium caloris, in semicirculo humiditatis. Est autem hoc signum humidum valde, ratione magnæ augmentationis lucis, quæ in ipso contingit ab initio Capricorni, sed eius humiditas est inefficax, quia nullo radio conciliatur ad Capricornum, & Cancrum: ideoque cum exili calore refert naturam versatilem, & inconstantem; nam inefficacia inconstantia quadam est secundum Mercurii naturam.

In Cancro fit maior secundum extensionem lux, sicut dictum est; ideoque signum est humidum nimis, iuxta naturam Lunæ, Veneris, & Iovis: cum vero sit in quadrato ad Arietem, habet aliquid naturæ Martis.

In Leone Sidera tangunt radium trinum ad Arietem, & nullum ad Cancrum, & Capricornum, & hinc est, quod licet habeat humiditatem, tamen habet ex remissione, & gradu inefficaci: at cum in Leone præualeat nimis calor ex radio maxime efficaci, deprimat dominium humiditatis; adeo ut exinde signorum radii magis ad loca caloris, quam humiditatis spectari debeant; nam re vera humiditas post hac remittitur, & augetur siccitas; hoc ergo signum cum calore versatilem habet naturam, quemadmodum Sol.

Virgo nullum habet radium ad Arietem, quare secundum calorem inefficax: siccitatem efficit aliquam ex primo sextili ad Cancrum, sed parum

rum actiuam, quia siccitas qualitas segnis est, ideoque in hoc semicirculo parum valent radii signorum ad puncta tropica: hoc igitur signum inconsonans est naturæ, sicut Mercurius.

In Libra lux minuitur, & non augetur, frigiditatis auxilium, iuxta naturam Veneris, & Saturni: fit quadratus ad Cancerum, & oppositio ad Arietem luminarium dignitates; sicut Saturnus hostis est luminarium: at vero in hoc semicirculo magis valet sextilis ad Leonem, cuius causa hoc signum Veneris naturam induit.

In Scorpione parum valent radii ad puncta tropica sicut dixi, sed magis radius quadratus ad Leonem, tum etiam oppositus ad Taurum.

Sagittarius habet trium ad Arietem, & ad Leonem, ideoque natura benignus est, licet in fine, eo quod perueniat ad oppositionem. Cancris, & quadratum Arietis, secundum naturam fere maleficus sit.

Dices. Sapè in hoc opere dictum est, quod loca in Cælo, quæ non habent lumen, non sunt actiua: at vero signa in Cælo spectantur independenter ab Astris omnibus tam fixis, quam erraticis, & luminaria non permanent in suis signis: ergo signorum radii ad signa luminariū inanes sunt, quia à locis lumine priuatis ad loca lumine priuata; ergo inanes etiam sunt dignitates, si in radiis signorum ad alia signa fundentur: etenim reuera non signa, sed luminaria, & Sidera efficiunt in illis signis illas luminis passionis, & configurationes; quia sine Astris cum nullum habeant lumen, nullam habere possunt luminis proprietatem, vel passionem, vt extensionem, augmentum, decrementum, &c. *Respondeo*, quod dignitates Planetarum non constituuntur in signis per radios signorum ad alia signa, sed per modum influendi vnus cuiusque Sideris in singulis signis: nam omne Sidus à Capricorno auget lumen vsque ad Cancrum; ab Ariete intendit lucem ex diuturniori semper mora supra terram &c. Quapropter non signa agunt in Planetas in ipsis inuentos, sed ipsi Planetæ à singulis signis, & locis Zodiaci diuersimode agunt iuxta diuersum modum influendi, qui modus naturæ singulorum Planetarum assimilatur: vt Sol, Luna, & cæteri, in Libra agunt secundum naturam Veneris, & Saturni &c. Et hinc dicuntur dominari Planetæ in Luminarium congressibus, & cæteris radiis, quia ipsa luminaria ab illis signis agunt secundum naturam Planetarum ibidem dominantium.

Cæterum tanquam in somnia semper censei dominie Planetarum in signis, quasi sint iura quædam ipsorum dominio, & imperio reseruata: hoc inquam inane est asserere.

Dices item. Planetæ, qui dominantur in luminarium ad inuicem radijs, & congressibus, agunt validissime: tunc in cœluni circa res subiectas, vt in transformandis aeris qualitatibus, in desinentis momentis natalium, in Eclipsium eliciendis effectibus, atque huiusmodi: Hoc autem signum est, quod Planetæ, cum habeant ius dominij in illis luminarium familiaritatibus; funguntur postea munere suo, tempore sui iuris. *Respondeo*, quod cū præordinentur effectus, & qualitates à luminarijs in suis familiaritatibus secundum naturam illorum Planetarum dominantium in illis signis: ipsi Plane-

Planetae dominantes eliciunt postea ad actum ipsas qualitates, & res praerordinatas; quas alias non possent producere: Praerordinant verò Sol, & Luna secundum naturam signorum; idest secundum modum influendi à diuersis locis Zodiaci; & secundum familiaritates Siderum, de quibus supra dictum est. Quapropter, vt melius percipiatur fundamentum dignitatum Planetarum in locis Zodiaci.

Cauendum est, quod quinq; Planetae, Saturnus, Iuppiter, Mars, Venus, & Mercurius ratione suarum proprietatum, & maxime coloris sui luminis, habent in se ipsis determinatos quosdam qualitarum gradus similis naturae gradibus illis, quos luminaria producunt omnibus suis lationibus: dixi similis naturae, intelligo saltem quoad gradus, non quoad naturam qualitatis: nam luminaria non efficiunt qualitates, quas Mars, & Saturnus, quae omnino corruptivae sunt, &c. Etenim, quod Iuppiter habeat illos gradus qualitatis caloris, qui ex radio trino oriuntur, humiditatis verò, illos gradus, qui ex radio sextili; & propterea quod Iuppiter sit fortuna maior ratione maioris intensiois caloris &c. sicut alibi dixi: Venus, quod contineat illos gradus caloris, qui ex radio sextili fiunt, humiditatis verò qui ex trino; & hinc quod sit fortuna minor ratione maioris qualitatis passivae. Saturnus, quod habeat illos gradus frigiditatis, qui ex oppositione fiunt, idest summos, siccitatis verò illos gradus, qui ex quadrato oriuntur; & ideo quod sit infortuna maior ratione excessus frigiditatis supra siccitatem: tandem Mars obtineat illos gradus ariditatis, qui ex oppositione emergunt, & caloris destructivi illos gradus, qui ex quadrato: & ideo quod sit infortuna minor; Mercurius quia inconstantis apparet coloris, inconstantis naturae censetur esse, & experimento constat.

Huius autem rei ratio vnatah est. Luminaria suis lationibus generant quatuor primas qualitates, à primo gradu, vsq; ad octauum, & summum, ergo omnes gradus, ergo illos etiam gradus, in quibus constituuntur naturae Planetarum, quae ratio validissima est.

Secunda ratio. Planetae exhibent gradus qualitarum, maxime per colorem sui luminis, vt alibi demonstravi; sed lux luminarium exhibet omnes colores; ergo signum est, quod exhibeant etiam illos gradus qualitarum, quos praestant Planetae suis coloribus.

Tertia ratio. Colores ex *Aristotele libello de sensu, & sensibilibus cap. 3.* sunt sicut consonantiae harmonicae, quia fiunt ex varijs permixtionibus, sicut habet cum ibi, tum alibi idem Philosophus. Sed consonantiae harmonicae omnino similes sunt radiis Astrorum in Caelo, quemadmodum ostensum est *cap. 2.* ergo colores quinq; erraticarum similes sunt radiis Astrorum, & modis eorum influendi.

Igitur prout sidera tangunt diuersos radios, & gradus qualitarum ex diuersis distantijs, & modis influendi à punctis mobilibus, tangunt etiam loca in ipsis circulationibus, quae similem naturam, saltem quoad intensioem graduum, habent naturae quinq; erraticarum; quae loca, dignitates earundem vocantur. Sed perquiramus tandem finium quoq; rationes, & fundamenta: & putescemi Lector, quod nouas causas, aliaq; principia si-

nium assignare velim? nequaquam: in hoc enim mihi maximè comprobantur res meæ, quod iisdem omnino principijs, & fundamentis vniuersum hoc opus constructum est, & consistit.

Sumo autem fines Ægyptiorum, eò quod secundum communem Professorum sententiam veritati rerum magis cor respondeant, quàm fines Chaldeorum, siue Ptolemæi.

In exordio Arietis, sex partes Iouis fines sunt, & sex sequentes Veneris; quæ ibi incipit augeri lumen dierum viuificum, supra tenebras noctium; ideoq; partes illæ beneficæ sunt: deinde octo partes Mercurij, ex radio inde quintili, ad Tropicum Cancræ, quæ supersunt, fines Martis, & Saturni sunt, qui semper vltimas partes Signorum habent, eò quod radii antequam attingantur secundum suas proportiones, non adeo foelices sint; quemadmodum consonantiæ harmonicæ dissentiant validissimè, ante veram proportionem.

In exordio Tauri, octo partes fines Veneris sunt, ratione trini ad Tropicum Capricorni, & sextilis ad Cancrum, postea sex Mercurij, ex biquintili ad Libram, quamuis re vera secundum partes, non æquè benè cor respondeant: inde octo Saturni, ratione sesquiquadrati, qui radius hostilis est, ad initium Capricorni, & Libræ: quinque Iouis, ratione biquintilis ad Tropicum Capricorni: quæ remanent Martis sunt.

In Geminis, sex Mercurij, ratione domus &c. sicut dixi: Sex Iouis, & sex Veneris, ratione quintilis ad initium Arietis; & ita correspondet hic radius, vt ponatur in medio finium Iouis, & Veneris, ne putes hæc esse fragmenta; quæ potius admiratione digna sunt: reliquæ partes infortunis dantur.

In Cancro, septem partes sunt Martis, ex quadrato ad initium Arietis a sex Veneris, ratione humiditatis Tropici: sex Mercurij, & septem Iouis: ob quintilem ad initium Libræ: quatuor vltimæ Saturni.

In Leone, sex Iouis, propter trinum ad Arietis initium: quinque Veneris, ob radium biquintilem ad tropicum Capricorni: septem Saturni, qui incidit ibi sesquiquadratus ad initium Capricorni, & Arietis; quæ remanent Mercurij, & Martis sunt.

In Virgine septem sunt Mercurij, ob sextilem ad Cancrum: decem Veneris; & quatuor Iouis propter quintilem ad tropicum Cancræ: reliquæ infortunarum.

In Libra, sex Saturni propter oppositionem ad initium Arietis, & quadratum ad Cancrum: octo Mercurij indifferentes: septem Iouis, & septem Veneris, ex quintili ad Tropicum Capricorni, adeoq; quintilis sit ferè in medio finium Iouis, & Veneris: reliquæ duæ Martis.

In Scorpione, septem Martis, ex quadrato ad Leonem: quatuor Veneris ratione trini ad tropicum Cancræ: octo Mercurij, quos cenfeo Maleficas esse ob sesquiquadratum ad initium Cancræ, & Arietis: quinque Iouis ex biquintili ad tropicum Cancræ: sex Saturni.

In Sagittario, duodecim sunt Iouis; quinque Veneris, propter trinum ad initium Arietis, & quintilem ad initium Libræ, qui inter fines Iouis, & Veneris

neris ad vnguem ponitur: quatuor Mercurij indifferentes: reliquæ Saturni, & Martis.

In Capricorno, septem Mercurij, quas potius Veneris putarem cum Chaldeis propter initium augmentationis dierum, inde septem Mercurij; septem Iouis, siue sint Veneris, ob quintilem ad initium Arietis: reliquæ infortunarum.

In Aquario septem Mercurij, ob sextilem ad Arietem: sex Veneris; septem Iouis; sed ego censeo esse Saturni, propter sesquiquadratum ad Cancrum, & ad Libram, & quinque sequentes esse Iouis, ob radium biquintilem ad Libram; vltimæ Martis sunt.

In Piscibus, duodecim sunt Veneris, ob trinum ad Cancrum, & sextilem ad Capricornum: quatuor Iouis, propter quintilem ad Capricornum, qui radius in medio est finium Veneris, & Iouis exquisitè: tres Mercurij indifferentes: reliquæ infortunarum.

In qua finium vniversa distributione tantum in medio signi Aquarii videtur aliqua difficultas: in reliquis omnibus correspondent fines miro modo iuxta radios partium Signorum ad puncta mobilia, quod spectatu dignum est.

Ex quibus omnibus clare patet, quid respondendum sit rationibus in contrarium allatis: & concedendum est, quod in Regionibus Australibus alio modo disponantur Planetarum dignitates.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY
5800 S. UNIVERSITY AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60637
TEL: 773-936-3700
FAX: 773-936-3700
WWW: WWW.CHEM.UCHICAGO.EDU

QVÆSTIONVM
PHYSIOMATHEMATICARVM

LIBER TERTIVS

DE

SIDERVM
AD FAMILIARITATES

MOTIBVS, ET NVMERIS

AUCTORE

DIDACO PRIPTO FELVSIENSI.

AD LECTOREM.

DE viribus Astrorum, erga sublunares res, atque de familiaritatibus eorumdem, in genere, & in specie, tum etiam de circulis, & distantijs, quibus illæ sint accipiendæ, satis dictum sit. Consequens nunc est perquirere, quot, quinè sint motus in Cælo, quibus ad efficaces familiaritates Astra contendunt: etenim tunc proculdubio, ex ipsis nimirum motibus, emergent numeri, quibus effectuum naturalium inde manantium tempora cognoscere quàm plenè, planèq; valeamus: quippe cum tempus sit numerus motus; & causæ non nisi per motum congregari possint; si congressum sedes, nimirum familiaritatum situs, & longitudines, iuxta naturæ decreta, deinde singulorum motuum tramites, perfecte nouerimus, illico voti compotes efficiemur. Quapropter ne graueris, humanissime Lector, & hanc tertiam mei laboris, qualis illa sit; lustrare partem; quæ licet breuissimis capitulis, totius tamen operis summam refert, interim valeas.

Q U E S T I O N V M
P H Y S I O M A T H E M A T I C A R V M

L I B E R T E R T I V S

D E

S I D E R V M

A D F A M I L I A R I T A T E S M O T I B V S ; E T N Y M E R I S .

Quod sint motus in Cælo.

C A P V T P R I M V M .

Reponunt Philosophi Quæstionem hanc in libris de Cælo, & afferunt communiter in Cælo esse duos motus, vnum, quo Sidera ab ortu ad meridiem, & occasum feruntur, quem vocant motum raptus Primi mobilis, & vniuersalem; aliorum contra motum primi mobilis, ab occidentalioribus eius partibus ad orientales, & dicunt esse particularem singulis

Astris quem loquendi modum nunquam comprobare potui, si tamen Physice loquamur; nam Philosophia rerum veritatem sequitur, non apparentias, & debet loqui veris, & ingenuis verbis, non falsis, & fictis; Astra autem moueri duobus modis contrariis repugnat, & est impossibile.

Prima Conclusio. Si Physicè loquamur, vno tantum motu mouentur Astra; qui est motus primi mobilis, ab ortu ad occasum. Probat

Primo. Ille est motus mobilis, quo mobile relinquit aliquas partes fixas Vniuersi; & appropinquat aliis partibus fixis Vniuersi: siue quò permutat distantiam à partibus fixis Vniuersi; non autem quo permutat distantiam ab aliis mobilibus: sed omnia sidera relinquunt solummodo ortum, & accedunt ad occasum, quæ sunt partes fixæ Vniuersi, quia terra non mouetur: ergo hoc tantum motu mouentur Astra; Maior propositio probatur; quod non permutat distantiam à partibus fixis Vniuersi, iam censendum est fixum, & immobile, sicut ipse partes fixæ Vniuersi; nam quæ ad inuicem similia sunt, etiam similiter se habent ad tertium quodlibet; ergo si vnum fixum est, alterum quoque fixum esse necesse est: è contra vero illa mobilia, quæ dum mouentur, permutant distantiam ad inuicem, non est ratio, quare vnum potius erga alterum moueatur; nam Planete permutant quidem distantiam ab Astris, & partibus Primi mobili: attamen peto, quare potius Planete ad ortum mouentur, quam fixæ, & primum mobile ad occasum? nam si dicant Philosophi, quod mouentur Planete,

ab occidentalioribus partibus primi mobilis ad orientales eiusdem; & ego è contra dicam, quod potius primum mobile maiori velocitate ab ortu ad occasum fertur, qua velocitate reliquis posse se minus veloces in motu Planetas, adeo quod Luna omnium tardissime ab ortu ad occasum feratur: atq; ita potius partes primi mobilis occidentaliores discedunt à Planetis orientalioribus, qui tardius mouentur motu raptus; quam ipsi Planeta discedant à partibus occidentaliioribus primi mobilis, & accedant ad partes orientaliores eiusdem. Vt sit mobile A velocioris motus, & mobile B tardioris, quæ simul discedant à termino C, & moueantur ad terminum D, sanè prius perueniet mobile A ad terminum D, & in medio successiue separantur ab inuicem ista duo mobilia. Philosophi si dicant, quod mobile B mouetur contra motum mobilis A à termino D ad terminum C; hoc est contra suppositum: si vero dicant, quod mobile B moueatur à mobile A tanquam à termino à quo, hoc ineptum est affirmare, nam mobile A, quia velocius fertur, separatur à mobile B, tanquam à termino à quo, relinquit enim ipsum post se, & citius peruenit ad terminum D; quam perueniat mobile B, non autem è contra; nam mobile B non potest dici moueri, & discedere à mobile A, quia mobile B tardioris est motus: Separatio autem ab inuicem horum duorum mobilium, dum mouentur, fit ratione diuersitatis velocitatis eiusdem motus mobilium, non ratione diuersorum motuum à diuersis terminis. Ita accidit in Cælo: Planeta non mouentur contra motum primi mobilis, sed primum mobile, quia velocius ad occasum fertur, & Planeta tardius, ideo separantur ab inuicem. Omnes igitur stella vnico tantum motu mouentur, si Physice loquamur, qui est raptus; in quo contingit propter velocitatem, & tarditatem, & talia citius, alia tardius rapiantur.

Secundo probatur. Si Planeta mouentur motu particulari sub primo mobile, & quia permouentur situm sub ipso: sequitur tot dari motus in singulis Astris, quot sunt permutationes sicut vnusquisq; eorum sub orbibus reliquorum, tam Planetarum, quam fixarum; omnis enim Planeta permouet situm sub orbe aliorum: Vt Luna dicetur moueri octo motibus sub orbe Veneris, Solis, Martis, Iouis, Cæli stellati, & primi mobilis; sed hoc sanè stultum est asserere: ergo &c.

Secunda Conclusio. Attamen ad facilius explicandas res Astrologicas, dico duobus modis moueri Sidera, iuxta eorum communem loquendi modum: nam re vera Stella, non solum ex permutatione situum, & distantiarum circa Mundum, quam Aristoteles 2. de gener. sem. 36. primam rationem vocat; agunt in hæc inferiora; sed etiam ex permutatione situum, & distantiarum in Zodiaco, quæ circum obliquum idè nominat, & ad latitudines secundum hunc circulum refert causam perpetuitatis ortus, & interitus rerum.

Tertia Conclusio. Imo dico amplius tot esse motus in Cælo, quot modis Astra permouentur respectus erga nos, qui tamen respectus habent relationem ad modum patendi per nos. Est haec quidem modi pars, quod plures sint, attamen ex antiquitate, & huiusmodi traditione, Antiquorum obserua-

seruatione, & rationibus, quas subiectam, dico esse quatuor; motum Solarum, qui Directio dicitur; motum Lunarem, qui progressio, & processus; lationem quotidianam respectiuam ad loca Directionis, & Processus, quam ingressum appellat Ptholemaeus, & lationem quotidianam respectiuam ad loca Natalis, quam Transitum nominat. Hac conclusio constabit ex infra dicendis suis locis; nam Directionis, & Processus motus efficacis, ratio, & fundamentum, ex dictis etiam patent: lationes vero quotidianae respectiuae ad loca directionis, & Processus educunt ad actum effectus illos, qui sunt in fieri, & potentia proxima, pendentes a familiaritatibus Siderum in directione, & Processu: lationes eadem respectiuae ad loca Natalis profunt, vel officiant congenitae, & connaturali corporis calori, & humiditatis vitalis dispositioni, & intensiori.

Quod ut plenius percipiatur, remittisci debemus, quae dixi c. 8. l. 1. in homine reperiri primo quidem congenitum temperamentum corporis, caloris &c. quod competat a constitutione Natalis, sequitur, ut alteretur maxime a transitibus Siderum quotidianis, super loca eiusdem Natalis: Secundo, in homine successiue, & iugiter semper exire ad actum praedictam calorem vitalem, & humiditatem cum suis coeffectibus: Et qualitates quidem horum actuum pendunt a familiaritatibus Siderum in directione, & processu: artans n. quia omne, quod actu fit, requirit causam proximam, seu praesentaneam, quae ex potentia ad actum eliciat ipsum effectum, ideo effectus Directionum, & Processuum non exeunt ad actum, nisi Sidera lationibus quotidianis conferant consimili influxu: nam causa praesentanea, ut eliciat ad actum praesistentem potentia aliquem effectum, opus est, ut sit similis effectui eliciendo; alias nunquam ipsum eliciet ad actum: quas lationes respectiuas ad directionem, & Progressum, Ptholemaeus vocat Ingressum. Sed iam de singulis seorsim dicamus.

Directionis motus quid sit.

CAPUT SECVNDVM.

Aris quidem, diuersisq; modis causarum caelestium motus illi in ordine ad Genituram (quos Directionis ab iter dirigendo, puto, vocant) ab Auctoribus concipi, & definiri solent, in hoc tamen omnes fere conveniunt, quod ab intellectu operatione pendere censeant.

Quidam enim dicunt esse venari Aequatoris tempora, quae Significato-ri, & Promissori interficiuntur; alii inquirere arcum Aequatoris interceptam inter duo loca in Caelo, alii mensuram artificiosam itineris; alii investigationem illius veri motus, partis in Caelo sequentis, ad partem praecedentem; alii aliter definiunt: Quae de directionis motu, an bene dicantur, mox constabit.

Meminisse autem oportet eorum, quae superioribus libris dicta sunt; nimirum.

nimirum in Caelo esse quaedam Sidera, & loca, quae se habeant tanquam subiectum passibile, & diximus esse quinque: Solem, Lunam, Horoscopum, Culmen, & Partem Fortunae: Omnia vero Sidera, & etiam quaecumque noua Phenomena, se habere tanquam causas efficientes, imo ipsa luminaria, quibus non repugnat ex eminenti virtute, diuersarum causarum vim inesse. At vero, sicut efficientes rerum inferiorum causae nequeunt suos elicere effectus, si procul sint à subiecto, in quod recipi debet actio, & unde actus educi, prout Philosophi censent, sic à pari ducta ratione, superiores causae effectum suum non eliciunt remoto subiecto; quamobrem, nisi congregiantur, nullum producunt effectum. Quomodo autem effectuum inducitur in rebus inferioribus à causarum mora, quam decurrit ante congressum pendens; sic apud superiores effectuum inducitur non nisi pendens à mora, quam causae gerunt in motu, ante congressum, qui motus Directionis vocatus est.

Et sanè quod necesse sit motum hunc realem esse in ipsis causis, veteri non possumus; nam, noui effectus elici non possunt, nisi ex causarum congressu; congregari vero nequeunt, nisi moueantur; cum vero motus sit causa temporis, hinc oritur effectuum mora; ergo si causarum congressus sint reales, realis etiam necesse est quod sit motus earum: Quare, inepte Directionis motum definiunt, qui nostram industriam, & numerorum venationem in definitione inserunt; Etenim inquirere, investigare, venari, mensurare, atque huiusmodi, quae de Directione dicunt Auctores, intellectu sunt; Directio autem est motus realis, quem sequuntur applicationes causarum, ad effectus reales. Praeterea definitio, quam tradunt Auctores, conuenit omni motui Siderum; non omnis autem eorum motus est Directio.

Conclusio. Directio est velox quidam motus, quo in nato caelestis causa breui tempore praordinant potentia effectus naturales ad actum ituros in diurno Vitae decursu. Colligitur haec definitio ex dictis in toto Opere: dico esse motum, quia in Caelo omnis distantia inter Sidera, quae ad inuicem congregari possunt, & congregiuntur, motu expletur, & absimitur: cum vero Sol, & Luna praordinent decursum principiorum vitae, quae sunt calor, & humiditas vitales; haec non nisi per motum, & influxum praordinare possunt; quorum qui fit à Sole, Directionis dictus est, qui vero à Luna, Processus. At quod praordinentur potentia principia vitalia, & caeteri effectus naturales, decursus vitae patet: nam decursus vitae, est mansio caloris vitalis, qui successive perpetuo fluit, & euaporat, itaut successive de nouo fieri necesse sit, quod si de nouo fit, ex aliquo fit praexistenti potentia, & virtute, quod actu fit calor: est enim calor vitalis, adeo, praecellens, ut non possit ex quolibet, & in quolibet subiecto fieri, sed opus est, ut contineatur potentia, & virtute; itaut praexistat virtus, & Potentia proxima, & proportionata ad talem effectum caloris; sicut experitur in cunctis viventium generibus, quae non ex quolibet fiunt, sed ex semine, in quo adest virtus, & potentia praexistentes, ad animam vegetantem: aut si ex putri, praexistit in materia haec eadem virtus, sicut alibi dictum est. Necesse

Certe introducitur prius a Sole iteratis lationibus, & deinde ipsa anima vegetans.

At verò, quod his vitæ principijs præordinentur ceteri effectibus naturalibus patet, quia omnis effectus naturalis in vivente præsupponit hæc duo principia, sine quibus non est vivens, neque capax cæterorum effectuum: quæ quidem principia de se indifferentia sunt; habent enim naturam omnino simplicem, & qualitatem temperatam, vel intemperatam adventitiam admittunt, qualem verò admittunt, dum præordinantur, talem ad actum emittunt, qualiterq; ipsa principia præordinantur virtute, & potentia, taliter ad actum eunt; itaut ceteri effectus sint coeffectus cum ipsis vitæ principijs.

Dixi (esse velocem motum, quo causæ cælestes brevi tempore præordinant &c.) Cum enim præordinatio effectuum, & principiorum Vitæ sit omnino necessaria, & necessariò præcurrere debeat; Sidera præordinare non possunt, nisi modo sibi connaturali, & proprio; Astra verò latione, & successivo influxu agunt, ergo latione, & successivo influxu præordinant, ergo latione veloci, & brevis temporis, & ut in parva seminali virtute brevis lationis, & influxus, præordinent illos effectus, qui ad actum ituri sunt in Vitæ diuturno decursu.

Definitio hæc convenit etiam motui Progressionis, sicut patebit; nam hæc præordinatio habet duos terminos, seu fundamenta, calorem vitalem, & humiditatem radicalem: calor vitalis pendet à motu, & lumine Solis, qui Directionis dicitur est, humiditas radicalis pendet à lumine, & motu Lunæ, qui Processus dicitur: Hæc verò duo fundamenta, seu termini præordinationis, ita ad invicem famulantur, & correspondunt, ut se se adiuvant, & nisi ambo pariter patiantur, & afficiantur à cæteris causis, non admittant novos notabiles effectus: quia humiditas est subiectum caloris, & calor eius actus, & perfectio: & hæc est ratio, quare in omni notabili effectu necessarius sit assensus, etiam Progressionum, & quare progressionem ipsam de se non sufficiant, sed necessarius sit assensus Directionum: Et quia calor est actius, humiditas passiva, Directiones, quæ fundamento caloris sunt, fortiores sunt ad attingendum effectum; sicut ait *Ptolemaeus lib. 4. cap. 76. generalium temporum arbitri*, idest dispositores in Directionibus, potiores sunt ad decretum absolvendum; *particularium verò*, idest dispositores in Progressionibus, *conducunt, aut reluctantur, pro convenientia, & adversitate nature sua &c.*

Directionis motus quis sit, & quomodo fiat.

CAPVT TERTIVM.

Actum est (Directionem esse motum quemdam velocem, quo Sidera breui tempore præordinant potentia, & virtute quadam seminali futuros effectus &c.) cum verò non appareat hic motus, neq; constet quomodo fiat, consequens est perquirere, quis sit, & quomodo fiat.

Et primò quidem certum est, quòd motus Directionis est motus Solis; quærimus enim motum causæ, quæ præordinat alterum Vitæ principium, quod est calor vitalis; calor autem vitalis non nisi à Sole fieri potest, sicut lib. 1. dixi.

Secundò, certum est, quòd lationes motus Directionis non sunt lationes Solis annuæ: nam lationes annuæ Solis sunt causæ præsentaneæ, quæ nunc eliciunt ad actum virtutem illam præexistentem, & præordinatam ex velociori, & breuiori motu præterito: oportet ergo lationem huius motus breuiorem, & velociorem esse, quam sit annua; aliàs enim non præexistere, sed fieret eodem tempore; quod contingere non potest.

Tertiò, certum est lationem motus, qua Sol præordinat hanc virtutem, debere esse similem lationi annuæ, qua elicit ad actum præexistentes, & præordinatos effectus: nam omnis actus est semper similis suæ potentie; ergo causa huius actus debet esse similis causæ eius præordinate, & præexistentis virtutis, & potentie; & è contra: igitur latio motus Directionis similis esse debet lationi Solis annuæ, in qua exeunt ad actum præordinati potentia effectus.

Quarò, certum est duas tantùm esse Solis lationes, diurnam, & annuam; & has lationes esse ad inuicem omninò similes: nam latio annua dividitur in quatuor partes, quæ quatuor anni tempora constituunt: latio diurna dividitur in quatuor partes, quæ similes omninò sunt quatuor anni temporibus; non modo secundum qualitates, sed etiam secundum modum influendi, sicut ostensum est lib. 1.

Quinò, certum tandem est, quòd hæc latio motus Directionis correspondere debet ipsi experientie, & Veterum traditioni; qui vnanimes afferunt motum Directionis esse vnus gradus ferè Æquatoris, pro vno integro anno.

Prima Conclusio. Lationes, quibus Sol præordinat in potentia vitalem calorem, sunt lationes diurnæ, quæ immediatè subsequuntur natiuitatem: Patet ex dictis hæc conclusio: nam sunt à Sole; sunt similes lationibus annuis; imò non reperiuntur aliæ, quæ similes sint; sunt minores, & breuiores; quare sub minori, & breuiori latione continent virtute annuos effectus vitales; vnde præexistunt, & præcurrunt; tandem lationes diurnæ constituunt ferè integros Æquatoris gradus, ad integros annos, sicut dicam infra

Ita cap. de mensura; ita ut quamproximè correspondeat ipsi experientia, & Veterum traditioni.

Quibus evidens sit, quis sit motus Directionis, (est enim motus Solis per dies circa Mundum, seu sunt integræ Solis per dies lationes, quibus Sol quotidiè circa Mundum, ab ortu ad meridiem, & occasum &c. circumfertur, quibus lationibus idem Sol præordinat potentia vitalem calorem, ad actum iturum annuis lationibus; adeo ut singulæ diurnæ lationes, singulis annis respondeant.) Quomodo autem fiat hic motus, nunc subjicio.

Secunda Conclusio. Dum Sol circa Mundum fertur latione diurna, seu motu raptus, Primum mobile, vna cum omnibus Astris, quæ tanquam fixa sub ipsa censentur esse, ex dictis lib. 1. cap. 13. quia velocius mouetur hoc motu, quam Sol, successivè non nihil præcurrit ipsum Solem; ita ut in fine vnus integræ diei reperiatur præcessisse vno gradu ferè, quantum scilicet dicimus esse motum Solem, contra ipsum Primum mobile: Dum ergo Sol latione vnus integræ diei præordinat calorem vitalem, ad vnum annum, Astra præcurrendo appropinquant sitibus positionum Prorogatorum, per gradum ferè, & similiter successivè subsequèntibus diebus: dum autem appropinquant, applicant etiam ad familiaritates, quibus præordinant naturales effectus ad actum ituros vna cum ipsis Vitæ principijs, sicut sæpius dictum est. *Vt, exempli gratia,* si in aliqua genesi, sit Sol in meridie, dum circumfertur ad occasum, imum, & ortum, Primum mobile successivè paulatim antecedit, ita ut vbi Sol ad meridiem exquisitè pervenerit, inveniatur Primum mobile cum omnibus Astris præcessisse per gradum ferè, quantum scilicet dicimus Solem fuisse motum contra ipsum: Dico igitur tali modo fieri motum Directionis.

- Deducitur autè ex supradictis, quod est naturalis, realis, & evidentissimus hic modus, nullam inuoluit repugnantiam, non fingitur hominum libertate, sed fit a causis naturalibus, & in eo emergunt reales, & naturales mensuræ motus Directionis ad annorum tempora: apparent Siderum applicationes ad mutuas ad inuicem familiaritates, & ad cardines Mundi. Cum verò per hunc motum præordinentur principia vitalia, & cum ipsis reliqui effectus in rebus ipsis inferioribus, ponitur fundamentum naturale, quo licet hi motus tanto tempore præcedant ante suos effectus, nihilominus tamen sint efficaces, & productiui nonasum rerum, & suis per ordinem temporibus: quod si Directionis motus realis est, & naturalis, prout antiquitas ex observationibus testata est, nullus alius apparet evidenter modus.

¶ Nam sicut alij censent, quod nimirum statim post Natalem, motu raptus, seu horario, minori spatio, quam vna die, compleantur omnes motus Directionis; in hoc modo non apparet ratio mensuræ ad annos, nullæ similitudo motus causarum ad suos effectus, & nullus modus præordinationis futurarum rerum naturalium.

Dicitur Si talis est motus Directionis, sequitur, quod Astrorum in eo familiaritates non sint efficaces, nisi in puncto reditus Annorum: quia non contingunt, nisi in punctis reditus Solis ad eandem horam Natalis in fine singulorum dierum post Natalem. Hæc difficultas videtur validissima; at-

ramen. *Respondeo*. Quod cum Prorogatores consistant immobili es ex *dictis* lib. 1. sequitur etiam, vt eandem semper seruent ad inuicem distantiam, quamuis totum Cœlum ingiter semper circumuoluatur: Vt si cui ascendat gr. 0. Arietis, & culminet gr. 0. Capricorni, semper hæc partes illorum Cardinum sunt, & influunt qualitates eorum: Interim verò vniuersa Sidera mouentur contra ipsum Primum mobile, & circa Mundum. Deinde *respondeo*, quod ex ratione propositæ difficultatis, in punctis reditus Annotum fit Causarum vniuersalis quædam dispositio ad effectus producendos anno illo, & hæc est ratio fundamentalis, quare ascentus Reuolutionum valde polleat, qui alias inanis omnino censendus esset: effectus tamen intra annum non attinguntur, nisi secundum Ingressus, Transitus, Progressiones &c.

Quotuplex sit Directionis motus.

C A P V T Q V A R T V M.

Duplicem instituit *Ptolemaeus* cap. de *Vita* lib. 3. Directum, quem *astinobolium* vocat, & docet fieri versus consequentia signa, & conuersum, quem *horimaan* nuncupat, & ostendit fieri versus præcedentia signa, secundum scilicet motum horarum. *Cum vita moderanda principes indicauerimus* (ait) *amplius huius quoque: moderationis duos esse modos intelligamus, eum, qui consequentia signa versus instituitur, quam astinoboliam, id est radiorum proiecctum dicimus, quando in orientali- bus locis, nimirum à Celi culmine, & ascendente interceptis, Vita gubernator inuen- tus fuerit; & eum, qui non solum consequentia versus, sed in præcedentia signa per- agitur, quam horimaan dicunt, cum in locis à culmine declinantibus reperitur &c.* Sit igitur.

Conclusio. Duplex est motus Directionis, iuxta modum hunc duplicem à *Ptolemaeo* traditum. *Probat*ur primo. Motus Directioni est motus Astro- tum, quo præordinant potentia vitalem calorem cum effectibus natu- ralibus, sicut supra dictum est; sed Sidera, & Sol duplici motu mouentur, directo, & conuerso, in quibus non minus in vno agunt, quam in altero, ergo duplex est motus Directionis, directus, & conuersus: minor patet, nam omnia sidera mouentur motu directo sub Primo mobile, a partibus occidentalioribus ad partes orientales eiusdem: & mouentur motu conuerso, ab ortu ad meridiem, occasum &c. Quo utroque motu ita agunt, vt pari virtute, & robore tam in vno, quam in altero; sicut ratione, & auctoritate grauissimorum Auctorum ostensum est lib. 1.

Secundo probatur. Virtus prorogatoria cuiusvis Prorogatoris constituitur immobilis in duplici loco, id est in Primo mobili, & in situ positionis in Mundo; ergo necesse est, vt quæ in primo mobile constituta est, moueatur cum ipso, quæ verò in Mundo, moueatur sub primo mobili, sicut sæpius dixi: antecedens probatur. Et quidem quod virtus prorogatoris con-
stitua-

statur immobilis in situ positionis in Mundo, & consequenter, quod moueatur sub Primo mobile, ad partes eius orientales in Zodiaco, est communis opinio, nam ad situm positionis Prorogatoris omnes Professores dirigunt obuios: Quod verò constituatur immobilis etiam in ipso primo mobile, & consequenter cum ipso moueatur circa Mundum ab ortu, ad meridiem, & occasum, pater: nam *Ptholemaus*, & communiter omnes Professores, super locum Prorogatoris Primi mobilis obseruant esse efficaces Eclipses, Comeras, transitus Astrorum, & similia: Deinde ex *dictis lib. 1.* Natus respicit loca Prorogatorum, tam in Mundo, quam in Zodiaco sumpta, tanquam ibidem firma, & immobilia.

Ex quibus evidentissime constat, adeo ut nulla ratione negari possit duplicem esse motum Directionis, rectam, & conuersum, quamuis Professores nostri temporis communiter censeant vnum tantum esse Directionis motum, scilicet rectum in Zodiaco, alterum verum conuersum omnino datent.

De Directione directa.

CAPVT QVINTVM.

Prorogatores, dum supra dictis duobus motibus præordinant potentia qualitates suas prorogatorias; in ipso eodem motu dum impingunt in familiaritates Astrorum, præordinant effectus illos, qui cum ipsis qualitatibus prorogatoriis comproducentur, & exeunt ad actum: Quapropter consequens est inquirere, quæ sint familiaritates, in quas impingunt his motibus Prorogatores, scilicet cuius generis, & speciei, & quæ sit via motus eorum.

Prima Conclusio. Cardines, idest Horoscopus, & Culmen (sicut etiam omnes Domus) nullam aliam familiaritatem contrahunt cum Astris, Directione directa; nisi tantum familiaritates in Mundo acceptas, idest conjunctionem, radios, & parallelos, nullo autem modo conjunctionem, neque radios in Zodiaco, neque parallelos in primo mobile. Pater hæc conclusio ex *dictis lib. 2.* nam eo modo, & motu contrahuntur familiaritates in Cælo, quibus fiunt, & moueantur mobilia; ad Cardines verò familiaritates fiunt, & eunt Sidera dum mouentur circa Mundum, nullo autem modo motu, quo mouentur in Zodiaco; ergo Sidera ad Cardines, & Domus efficiunt tantum familiaritates in Mundo, & nullo modo in Zodiaco.

Secunda Conclusio. Omnes alij Prorogatores, idest Soli, Luna, Pars fortunæ, & Planetæ, quando Prorogatores euadunt, Directione directa contrahunt cum Astris omnes familiaritates omnis generis, & speciei, de quibus dictum est *lib. 2.* idest & in Mundo acceptas, & in Zodiaco, tum etiam parallelos utrobique sumptos, suis, vel distinctis temporibus, vel per accidens eodem tempore. Hæc etiam Conclusio consequitur ex dictis, nam Sol,

Sol, Luna, Pars fortunæ, & Planetæ mouentur in Zodiaco, & circa Mundum; ergo, utroque modo, & motu efficiunt familiaritates.

De via motus Prorogatorum plura dixi *lib. 2. cap. 4.* ex quibus possunt etiam deduci, quæ ad hoc spectant, tum etiam ad Progressiones, Ingressus, & Transitus; nam si Sidera non efficiunt ad inuicem quotidianas familiaritates in Zodiaco, nisi perambulando per suam viam; utique, etiam inferretur, quod eodem modo, & per eandem viam efficiant Familiaritates in his omnibus motibus.

Tertia Conclusio. Prorogatores motu Directionis, Progressionis, Ingressus, & Transitus deambulant super suam viam, quæcumque sit, ut Sol per Eclipticam, cæteri Planetæ vnusquisque per viam suæ latitudinis, quæ singulis contingit diuersa. *Probat. primò.* Motus Directionis, Processus &c. sunt motus reales, nam alias per ipsos non contingerent efficaces familiaritates: ergo per aliquam viam fiunt: sed per aliam, quam per suam vnus cuiusque, quam lustrant motu quotidiano, quem sensu percipimus, est iam possibile fieri, ergo &c. minor probatur, non est possibilis actus, qui non fuerit prius in potentia; sed nulla apparet potentia, qua Sidera motu Directionis, Progressionis &c. progrediantur per aliam viam, quam illam eandem, quam lustrant quotidiano motu, ergo &c.

Secundò probatur. Motus Directionis, Processus &c. sunt iidem, qui fiunt quotidie, & quos sensu percipimus, ergo Prorogatores in illis motibus deambulant singuli per eandem suam viam, quam lustrant quotidiano motu: antecedens patet in singulis capitibus: nam Directionis, & Processus motus imprimuntur quidem in corpore Nati, id est in eo præordinantur potentia per hos motus effectus inde pendentes, motus tamen Siderum Directionis, & Processus &c. non sunt diuersi, sed sunt iidem, qui fiunt quotidie, & quos sensu percipimus. Hæc de via motus Prorogatorum in genere dicta sint.

Caterum maior mihi difficultas occurrit de via motus Partis fortunæ, quæ quid sit, & quod fundamentum constituat in loco longitudinis, dictum est *cap. 7. lib. 1.* in latum verò, ubi constitui debeat, & super quam viam moueatur, non constat, neque repetitur Auctor, qui rem hanc attigit, vel in dubium renouauerit.

Quarta Conclusio. Pars fortunæ definienda est in longum, & latum; *Probat. primò.* Quando Sol est in ortu, Luna describit locum Partis fortunæ in longum, & latum, itant non sit latior virtus Partis fortunæ, quam sit virtus ipsius Lunæ, nam alias effectus esset latior sua causa, & virtus causa reperiretur extra spheram eius virtutis, quæ implicant: quod si Pars fortunæ definitur in longum, & latum in hoc casu, sequitur ut etiam semper in longum, & latum definiatur, in quocumque loco sint Luminaria.

Secundò, si Pars fortunæ non definiatur etiam in latum, sequitur quod non possit accipi eius situs positionis, quia non potest sumi eius Declinatio, neque Ascensio recta &c. hoc autem inconueniens est: sit enim, ut non possit dirigere ad occurrentes.

Quinta Conclusio. Pars fortunæ non subsistit sub via Solis, id est in Ecliptica.

ea. Probatur: hæc pars non habet esse a Sole, ergo neq; imitatur motum eius: Antecedens probatur; definitur enim a Luna, non a Sole.

Dices: Pars est reflexio lucis amborum luminum, verisimile autem est deambulare per viam perfectioris, & nobilioris. *Respondeo* negando consequens: quinimò verisimilius est deambulare per viam eius, a quo pendet in constitui; nam concurrunt quidem ambo luminaria, tanquam duo termini ad eius definitionem: dum autem Sol, qui vnus terminus est, reperitur in Ortu; Luna, quæ est alter terminus, definit ipsam Partem.

Sexta Conclusio. Pars fortunæ consistit in via latitudinis Lunæ, seu in via, per quam in latum deambulat Luna, & super hanc viam perpetuo mouetur, non secus ac si esset ipsa Luna. iam ex dictis per inductionem patet hæc Conclusio: attam en

Probatur primò. Pars fortunæ definitur a Luna secundum distantiam, quam habet a Sole, ergo in nouilunio, oriente Sole, seruat distantiam altitudinis Lunæ; nam alias non seruaret hanc distantiam, aut non definiretur a Luna: neq; enim maior ratio est, vt seruet distantiam hanc secundum longitudinem, & non secundum latitudinem. Quod si definitur a Luna secundum longum, consequens est, vt ab eadem definiatur etiam secundum latum. Eadem ratio valet, vbiq; sit Luna, oriente Sole; nam si Luna habet latitudinem, opus est, vt etiam hæc Pars eandem habeat latitudinem, vt verum sit, quod a Luna constituatur: & quod similiter distet ab ortu, sicut Luna distat a Sole; & quod sicut Sol est in ortu exquisitè, ita Luna sit exquisitè cum Parte fortunæ.

Ex his ergo satis constat, quod Pars fortunæ constituatur sub via, quam seruat, & deambulat Luna per latitudinem, & quod super hanc perpetuo moueatur, tam Directionis, quam Progressionis, Transitus, ingressus, & quotidianæ vniuersalis lationis.

De Directione Conuersa.

C A P V T S E X T V M.

irectionem conuersam ad præcedentia loca plurimi negligunt omnino, adeoque vt, seposita ratione, & auctoritate *Philonis*, etiam damnant: Cum tamen si naturali metodo fiat, reperiatur effectibus optimè assentire, & nihilominus esse efficacem, quam sit Directio directa; sicut supra ratione demonstratum est.

Duz difficultates accidunt in hoc capire: primò cuius generis familiaritates sint efficaces in hoc motu: Secundo de numero annorum, qui adijcendi, vel subtrahendi sunt in descensu Apheræ ad occasum: qua de re Professores, qui motum hunc admittunt, valdè dissentiunt inter se. Circa priorem difficultatem sic.

Prima Conclusio. Prorogationes motu conuerso non efficiunt alias familiarita-

liaritates, quam in Mundo acceptas. Hæc conclusio deducitur ex dictis: Nam hoc motu Prorogatores non mouentur motu directo super Signiferum, sed permanent immobiles in Signifero, & cum ipso mouentur motu conuerso circa Mundum: dum vero mouentur circa Mundum, impingunt in familiaritates cæterorum Siderum, quas in Mundo reperiunt: quia radij Siderum in Zodiaco præcedentes non expectant Prorogatores in hoc motu; nam Prorogatores non mouentur ad partes Zodiaci præcedentes, sed ad sequentes in Zodiaco quidem; mouentur autem ad præcedentes in Mundo constitutas sedes, siue Siderum, siue radiorum. Quoniam verò radij in Mundo constituuntur ab Astris immobiles ibidem, ideò dum circa Mundum mouentur prorogatores, impingunt in ipsos radios in Mundo acceptos.

Circa posteriorem difficultatem accedit dissensio inter Professores, propter hæc verba *Ptholemai* (*Quot enim fuerint horaria tempora inter diurnam, & nocturnam noctem*) nam cum sint accipienda horaria tempora vniuscuiusq; partem, siue occurrant, siue restituantur Astri, quæ inter occasum, & moderatorem fuerint inuentæ, opus non erat, vt *Ptholemaus* conditionem temporis diurnam, a nocturna secerneret: videtur ergo aliud innuere se velle.

Cardanus, quem sequutus est *Naiboda*, putat *Ptholemaum* loqui de Planetis aspicientibus: pro iis enim, qui sub terram morantur tempora nocturna vult apposuisse: Ratione quidem ingeniosa, quippe fortiores proculdubio sunt radij remotiores, vt puta Diameter, inde Trigonus, Terragonus, vltimò Sextilis; maiorem igitur annorum numerum addere, siue detrahere poterunt Astra, quo remotiorem radium interijciunt, cum maior eis debeat numerus horariorum temporum, quia sint Orienti proximiora; At ratio hæc subtilis quidem, non proinde tamen absoluta; corporalis enim præsentia, & occurfus, maximis proculdubio radiorum omnium est prædita viribus, minorem tamen præ omnibus Annorum numerum addendum, vel detrahendum exhiberet, quod rationi non videtur consentaneum.

Deinde radij se habent tanquam instrumenta Siderum, atq; propterea ipsi radij proximè, & immediatè eliciunt opus; subiectis enim proximè inxambunt: At modus agendi, quo res procreantur, penes agentem proximum; potissimè quod agendi tempus, & duratio eius, quæ non nisi ab immediatæ causæ applicatione pendent. Primum ex eo patet, quod Sidera intuentia sunt remota, & aliud corpore, aliud radiis operantur, vt per directos occurfus contingere solet. Secundum ex se patet: præterea non produciuntur effectus ante applicationem causæ immediatæ, cuius discessu definit actio, adeo quod perseueret non nisi quandis causa proxima fuerit applicata: Tandem *Ptholemaus* non venatur maiorem numerum addendum ex vi Siderum, aut radiorum, ex infirmitate minorem: sed ex proportionem illa ab oriente ad occidentem: nihil igitur ad rem Astrorum intuentium, aut radiorum robur, & ad ortum propinquitas.

Maginus Can. 48. suarum Tabularum Primi mob. vbi, post quam Cardani, & Naiboda modum intelligendi retulerat, subdit suam sententiam, & opinatus

tur Ptolemaeum sumi velle horaria tempora, non planetarum intuentium, sed interceptorum, siue sint corpora, siue radii, ita ut quae interfunt, siue corpora, siue radii agant, non quae intericiunt radios: Horariorum vero temporum distributionem non exorditur ab oriente, sed ab ipso Prorogatore, vsq; ad occasum: & in fine eiusdem Canonis, vbi *Cardani*, & *Nigiboda* refellit sententiam, reddit rationem: nimirum, quia interceptae stellae, siue radii fouent Prorogatorem, si beneficae sint, sin minus, officiant: Quae ratio; quam leuis sit, facile est cognoscere: Nam in primis non euitat communem difficultatem, quod frustra *Ptolemaeus* posuisset discrimen diurnum, & nocturnum, si de interceptis loquutus fuisset. Secundò, falso putat *Ptolemaei* fundamentum additionis, & diminutionis Annerum esse, quia lumen interceptum, siue radiis, siue corpore, felix quidem foueat Prorogatorem, infelix minuat eius vires, vnde addatur, vel minuat annerum numerus: maior verò, vel minor prout cominus, vel eminus: Nam bene quidem procedit intra actiuitatis sphaeram intercepti Sideris, siue radii, intra quam successiue infirmantur gradus virtutis actiuae, prout remouentur partes à Sidero, seu centro irradiationis: At extra praedictam sphaeram emergit maxima difficultas; sibi enim ipsi pugnaret *Ptolemaeus* eodè capite docens (*Iouem non ultra duodenas, Venerem non supra octonas*) agere posse: Deinde si tale fundamentum esset huius rei, oporteret etiam metiri, & pendere vires fouentium, aut insidentium Siderum, tum etiam radiorum, fines, & quicquid effectiuae qualitates habet: quod non praestans, aliud esse fundamentum insinuat *Ptolemaeus*: Tertiò, contra *Ptolemaei* doctrinam opinatur, quòd Planetam Solis radiis oppressum, nec ad seruandũ, nec ad perdendum valere docet ibidem; in casu nostro autem maiorem numerum adderet, vel detraheret, quod rationi non assentitur. Quartò, *Ptolemaeus* aperte, & clare docet, ita ut non sit locus dubitandi, ab ortu debere fieri distributionem, & non ab Apheta. Quintò tandem, quod magis urget: Si Planeta prope Aphetam sit, in pluribus tamen partibus, efficit ipsum, maxime si ponderosior sit; Aphetam expectans, eo quia iungatur; nihilominus cum non sit inter Aphetam, & occasum, nec addere, nec minuere poterit: Sibi itaq; ipsi pugnat *Maginus*.

Ut autem verborum *Ptolemaei* verum assequamur sensum, obseruandum nobis est primò, quod Directio conuersa est motus primi mobilis ab ortu, ad meridiem, & occasum, quo Primum mobile rapit secum vniuersa sidera, & eorum radios: At verò, quia in Directione directa Prorogatores non mouentur motu rapens Primi mobilis, sed persistunt immobiles in situ suae positionis, ob rationes ubi allatas; sit, vt sidera, & eorum radii in Zodiaci motu primi mobilis ad moderatorum suum delata, in ipsos moderatores impingant, sicut supra dictum est: Quod fieri omninò non potest in Directione conuersa, in qua Primum mobile rapit sidera, & radios in Zodiaco sumptos, & simul etiam ipsos moderatores, qui cum persistant immoti in ipso Primo mobile, impossibile omninò est, vt hoc motu radii siderum in Zodiaco sumpti in moderatores impingant. Sed è contra accidit; nam moderatores dum Directione conuersa mouentur, impingunt

in radios Astrorum, in Mundo tamen acceptos, sicut dictum est: Vnde patet, quam consona sit naturæ rerum *Ptolemæi* doctrina, cum ait, *Quod non in locum Apheticum hæc impingant, sed contra.*

Secundò. Obseruandum est, quod sidera, quæ vel corpore, vel radiis intericiuntur inter Prorogatorum, & occasum, dum rapiuntur motu primi mobilis, præcurrunt, & afficiunt suis qualitatibus quoddam spacium a loco radii, vsq; ad occasum; in quod spacium Prorogator motu raptus impingit: Quibus sic stantibus videtur hæc res admodum naturaliter se habere: Nam Astrum, siue corpore, siue radiis, siue supra, siue subter terram, motu Primi mobilis raptum, lustrat spacium illud à loco radii intercepti supra occasum, vsq; ad ipsum occasum, vbi in nihilum abire virtutem docet *Ptolemæus*: incipit verò momento natalis, & desinit quando sidus respicit eodem radio ipsum occasum, aut illuc corpore peruenit, si corpore interceptum est: lustrando deinde spacium illud afficit suis qualitatibus, ad quod descendens, & impingens Prorogator substinetur à felicibus Astris pro quantitate feliciter affecti spatii, deprimitur ab infelicibus pari ratione: adeò quod tempus addendum, aut detrahendum, a motu pendeat, prout ratio naturalis postulat, nimirum Prorogatoris per bonè, vel malè affectum spacium.

Secunda Conclusio. Non sunt accipienda horaria tempora loci, seu partis radii intercepti, sed Sideris, aut intuentis, aut intercepti.

Probatur primo. Sidus non nisi progrediendo motu conuerso lustrat interceptum spacium à loco radii, vsque ad occasum: ita ut motus intercepti radii non nisi pendeat a motu intuentis Astri, quòd tanto tempore, & motu, radiis lustrauit spacium illud: Vt Sidus, dum à quinta domo mouetur ad quartam, afficit quadrato radio spacium inter octauam, & occasum exquisitè; esto qualemcumq; habeat arcum seminducturum, & quocumq; horaria tempora, siue plurima, siue pauca, non est ergo spectandus locus radii, sed sidus intuens.

Secundò. Cum accipi debeant, vt dictum est, intuitus in Mundo; opus est huiusmodi radios sumi proportionè ad totum arcum conditionarium, intuentis Astri, proportionali scilicet diuisione arcus, sicut alibi dixi, ergo &c. Bonè igitur docuit *Ptolemæus* horaria tempora diurna de die, nocturna de nocte sumenda esse, quia contingere potest, vt sidera sint, vel supra terram, vel subter.

Hæc autem horaria tempora dispartienda sunt, sicut docet *Ptolemæus* ab ortu ad occasum; Quod hoc modo fieri debet, vt perquam exquisitè quem desideramus, annorum numerum nanciscamur: Dirige, siue interpositum sidus ad occasum per descensionès obliquas, vel ascensionès oppositas: siue interceptam irradiationem supputatam in Mundo; sic enim habebis quantitatem spacii à Planetis affectam inter situm Prorogatoris, & occasum; Inde habeas arcum conditionarium Astri, siue interpositi, siue testificantis, & horaria tempora, sicut præcipit *Ptolemæus*: Tandem per regulam auream, quære partem proportionalem horariorum temporum, congruentium arcui Directionis supra accepto, qui est spacium illud a Sidere

à Sidere perlustratum, inter situm moderatoris, vsq; ad occasum, sic: Si totus Sideris Arcus diurnus, vel nocturnus dat nobis ot horaria tempora, quotnam dabit Arcus Directionis Sideris, vel eius radii ad occasum iam supputatus? multiplica secundum, & tertium, & diuide per primum: quod superest, sunt partes addendæ, vel detrahendæ. Et mea in hoc capite sententia eo amplius mihi probatur, quo deducta ex meis primis principiis, & omnibus aliis rebus concinna.

De mensura in Directionibus.

C A P V T S E P T I M V M.

Vbductis motuum Directionis calculis, acceptisque partibus, & minutis, quæ processerunt, *Æquatoris* in *Causarum* congressibus, quæritur inter Doctores, quota pars *Æquatoris* cuiq; debeat Anno.

Quidam cum *Priscis* opinantur partes *Æquatoris* æquales Annorum esse mensuram, nituntur traditionibus maiorum, tanquam per immemorabilia sæcula experientia ratis, atq; firmis; tum demum his *Ptholemai* verbis *cap. de Vita lib. 3. Valetq; huiusmodi tempus vnam Solis conuersionem*, simpliciter acceptis. At verò

Cauendum, quod perpendit *Naiboda*, *Ptholemai* doctrinam sensper, & vbiq; conuenienti Naturæ modo sumi debere, adeo ut ab arbitrariis penitus abstinemus; Cæterum, cum *Æquatoris* diuisio in trecentum sexaginta partes æquales, hominum arbitrio, ficta sit ad opportuniorem, atq; expeditiorem vsum, in rerum Natura locum habere non potest, cum per ipsam numeris arbitrariis, inquit *Ptholemaus*, nulla vis agendi sit inserta.

Alii censent addi debere septuagesimam secundam partem; accipiunt autem medium Solis motum in circulo recto. *Cardanus* id primum docuit, quem postea sequuti sunt recentiorum plurimi etiam insignes, vt *Naiboda*, *Maginus*, qui tamen prius aliter sentiebat, atq; alii. Probat sententiam hanc *Naiboda*.

Æquatoris diuisio in partes æquales hominum arbitrio cum sit facta commodi gratia, naturalis cenferi non potest, nec inter naturales causas admitti, e contra, quæ Solis motu trecentis sexaginta quinque diebus, & quadrante cum fiat a causa naturali, naturalis cenferi debet, & inter naturales causas assumi, vt potè quæ à naturali causæ reali motu ducit ortum, naturalis igitur Anni mensura erit vna pars è trecentis sexaginta quinque diebus, & quadrante totius *Æquatoris* circuli.

Animaduertit præterea *Naiboda* in græco Codice *Ptholemaus* non simpliciter afferuisse vnum quodq; *Æquatoris* tempus efficere Annum solarem vnum, sed adito *sinu*, hoc est bonis, & naturalibus, consentaneisq; rationibus, quas Mathematici prudentiæ relinquit, prout solet.

Cardanus quidem rem naturalem perquirebat, atq; benè probat *Naiboda*

reiciendo gradus æquales, cum *Ptolemai* auctoritate sententiam hanc: Attamen doctrina eorum sanè mihi plenè non probatur: Distinctionem partium Aequatoris realem non esse, nec naturalem, nisi motu Solis fiat, qui ad initium Arietis, a quo discesserat, redit trecentis sexaginta quinque diebus cum quadrante, clarè patet: Nihilominus tamen iucidit *Cardanus* in quod euitare studuerat; motus enim Solis medius non est realis, neq; naturalis, tantum ratione ponitur, nam Sol progreditur motu medio, nisi tantum circa mediam elongationem ab Apogæo, quod non sufficit; Naturalis ergo censerì non potest hæc mensura.

Nonnulli rursus, vt hanc fortasse difficultatem effugerent, opinati sunt portionem Aequatoris illam esse sumendam, quam ascendit Sol in circulo recto, motu vnus diei, iuxta Prorogatoris locum Signiferi, quando per locum illum transit, licet Sol natalis momento procul inde absit: eo quod saliter ibi moueri soleat, videtur enim Sol motu dierum inscribere, & constituere in Aequatore diuisionem partium sui motus diurni: Cessat hoc modo superioris sententiæ difficultas, assumitur enim diuisio Aequatoris illa, quam efficit Sol motu suo, quæ diuisio videtur realis, & naturalis, quia fit reali, & naturali motu diurno.

Appropinquat adhuc opinio hæc ad rem naturalem, quæ est diuisio in Aequatore constituta per Solis motum, qui æqualis non est; Cæterum apud Physicos causæ prout actu mouentur, & agunt, producent suos effectus, & non prout potentia; motus verò Solis in quocunque loco, præter quem possidet Natalis tempore, actu non est, tantum potentia.

Quidam tandem propterea, censeo, ad motum Solis diei Natalis conuersi sunt, affluentes Aequatoris portionem illam, quam ascendit Sol in sphaera recta motu diei Natalis. Corruunt enim sic prædicatarum sententiarum difficultates omnes; assumitur quippe Solis motus realis, ac naturalis, non hominum arbitrio positus, in actu, non in potentia: At verò vtuntur huiusmodi mensura pro omnibus, & singulis Annis totius vitæ: quod mihi non probatur.

Prima Conclusio. Mensura Directionis ad primum Annum vitæ Nati est portio illa Aequatoris, quam ascendit Sol in sphaera recta motu primæ post genescim diei.

Hac Conclusio primò patet inductione ex reprobatione supra positarum sententiarum, ex quarum falsitate euidenter deducitur, quod hæc mea opinio sit naturalis, & vera. *Secundo patet* ex dictis cap. 3. Tandem probatur non leui ratione. Effectus Directionis est effectus temporaneus: sed tempus in effectibus pendet a motu, ergo prioris Anni mensura pendere debet ab aliquo motu: dictum est autem, quod Directionis motus est motus Solis; ergo effectus Directionis, qui est annualis vita, pendet a motu Solis, quod quidem alibi probatum est: duplex verò est motus Solis, annualis, & diurnus; motus annualis est causa præsentanea; ergo motus diurnus est causa, & mensura præordinans: & Confirmatur, nam sunt per omnia similes hæc lationes, sicut sæpius dictum est: inter causam verò, & effectum: siue inter causam præordinantem, & præsentaneam, est semper similitudo, quia eundem effectum producent.

Secunda Conclusio. Mensura profecundo anno est portio illa Aequatoris, quam ascendit Sol in sphæra recta motu secundæ post genesis diei; pro quarto, quartæ &c.

Probatur primò. Quævis mensura firmatur pro singulis annis, ita sumi debet, ut una pars mensuræ metiatur unam partem anni, altera alteram partem, adeo ut prior pars mensuræ correspondeat, & metiatur priorem anni partem, secunda secundam partem, ultima ultimam anni partem; in metiendo enim admoemus partes mensuræ ad partes rei, quam metimur, aut à contra: Deinde motus producit suum effectum successivè; ergo si mensura prioris anni constituatur per motum Solis primæ post genesis diei, proculdubio à pari ducta ratione, mensura secundi anni constitui debet per motum Solis secundæ diei; & sic deinceps; probatur consequens; ita se habet prior pars motus Solis diei genesis ad priorem partem unius anni Nati, sicut totus motus Solis illius diei ad totum annum Nati: sed prior pars motus Solis illius diei non resumitur, ut mensura, qua metiamur secundam anni partem, neq; tertiam &c. ergo neq; motus Solis primæ diei resumitur, ut mensura ad secundum annum, neq; tertium, aut alium. Proportio negari non potest, sit enim de partibus ad totum.

Secundò. Prior anni pars pendet à priori parte motus Solis diei, media à medijs, novissima ab ultima motus Solis eiusdem diei, sicut dictum est; ergo prior pars subsequenti anni pendebit à priori parte motus Solis subsequenti diei: Consequens ex eo probatur, quòd motus Solis continuus est, & successivus ad subsequentià semper loca, regressivus ad præcedentià nunquam: Nam ex suppositione motus Solis diurnus metitur annum, ut supra etiam probatum est: cum verò Sol progressus fuerit motu unius diei, iam non amplius idem spacium resumit trajectendam secundam diem, sed ingreditur subsequens, ut de se patet.

Tertiò. Metæ, seu termini mensuræ, pro annis non possunt poni, nisi in ipso successivo Directionis motu, quo occurrentes de die in diem semper sitibus moderatorum appropinquant: At motus Directionis efficiens annos est motus Primi mobilis, quòd semper ab oriente in occasum tendit, & nunquam regreditur, ut eundem spacium iam semel transactum denuò transeat; si enim resumeret singulis annis idem spacium, nunquam transiret loca planetarum, seu occurrentium ad Prorogatores, quæ cum Primi mobilis motu vehuntur; ergo Directionis termini, seu metæ pro annis poni semper debent ad succedentes partes, ad præcedentes non amplius. Quòd verò metæ, seu termini mensuræ pro annis non possint poni, nisi in ipso Directionis motu successivo, ex eo probatur, quia, ut dictum est, priores partes motus Directionis indicant, & efficiant primos annos, mediæ intermedios, novissimæ ultimos annos; ergo fines, seu metæ ad singulos annos poni debent successivè semper in ipso Directionis motu, nisi mirum in partibus semper subsequentijs ipsius motus Directionis.

Dices metæ ad annos ponuntur in ipso successivo motu, sed tamen ab in-
vicem eam distantiam ad singulos annos servant, quam efficit Sol natalis
die, non autem sequentibus. Contra est, quia si Sol auctor est in Directionis
motu

motu mensuræ ad primum annum; motu primæ diei, eo quod prior pars sui motus ea die metiatur priorem partem in Directionis motu ad priorem partem anni, reliquæ partes sui motus eiusdem diei metiatur reliquas partes motus ad aliquas partes anni; sequitur, ut par ratio sit de integris diebus, ita ut motu subsequente dierum metiatur motum Directionis ad subsequentes annos; paritas negari non potest.

Quartò: Non est maior ratio ducta à momento natalis, cui sumere debemus magis motum Solis diei natalis pro mensura ad singulos annos, quam reliquorum etiam dierum; ergo aut non debet accipi Solis motus diei natalis, aut certè assumi debet etiam motus reliquorum dierum: probatur antecedens: ita se habet momentum natalis ad motum Solis unius diei, sicut ad reliquos successiuos, quod cum sit instantaneum, motus verò dierum successiuus, nullam refert similitudinem, aut proportionem: indivisibile enim nullam similitudinem, aut proportionem habet siuè ad maiorem, siuè ad minorem quantitatem: non debet igitur excludi Solis motus subsequente dierum. Quod si ad sit peculiaris ratio, quare meta omnium annorum debeat esse Solis motus primæ diei, assignetur ego fateor ignorare.

Dices: Igitur annorum mensura nunquam erit eadem, sed semper diversa, quod inconueniens est; tempora enim, quæ metimur, nimirum anni, æquales sunt, ergo & mensura semper æqualis esse debet; aut certè, & tempora, quæ metimur, inæqualia esse oportet. *Respondeo* primò, negando minorem; possunt namq; inæquales mensuræ res æquales metiri; ut in horologijs solaribus planis, inæquales linearum distantia metiuntur æquales Cœli motus, & distantias; atq; similia. *Secundò*, respondeo negando maiorem; annorum enim mensura sunt dies, ut dixi *cap. 3.* dies autem naturales æquales sunt perfectione reditus Solis, à quo pendent annuæ animalis vitales nutritiones.

Quod verò *Ptolemæi* quoq; fuerit sententia partes Æquatoris non æquales, sed ratione desumptas, annorum esse mensuram, iam dixi in relatione sententiæ *Nabodæ*, qui in textu græco reperit particulam illam supra relata, quam in multis alijs etiam versionibus egiomet obseruari adesse.

Ex quibus de primo, ad vltimum clare patet, qualis sit annorum mensura in Directionis motu: Nam primi anni est portio Æquatoris illa, quam ascendit Sol in sphaera recta prima post genesim die integra, atque completa, descripta non à Primo mobile, sed à Sole, cum ad idem momentum æqualium horarum à quo discesserat, redierit; aut, quod idem est, ad eandem à meridiano distantiam rectam. *Secundò* verò anni est portio Æquatoris, quam ascendit Sol in sphaera recta, secunda post genesim die; tertij anni quam ascendit tertia die, & sic de reliquis à singulis diebus ad singulos annos: Quapropter ascensionis rectæ Solis adde arcum Directionis, summam deinde hanc require in corpore Tabulæ ascensionum rectarum, à tergo cuius sume gradum, & minutum signi Eclipticæ, ad quem gradum Sol motu dierum proprio quot diebus peruenit, tot annos demonstrat, & quot insuper binis horis æqualibus, tot menses.

De Directione Secundaria.

CAPVT OCTAVVM.

Nomine Directionis secundariæ intelligo omnem motum, quem Sidera libere, sicut notantur in Ephemeridibus, efficiunt diebus illis post generatam, in quibus fit præordinatio vitalis caloris cum suis coëffectibus naturalibus.

Differt à primaria multipliciter, nam in primaria tam Prorogatores, quam occurrentes consistunt immobiles duobus locis, sicut dixi lib. 1. cap. 17., & 18. In Directione secundaria, nisi sint stationarij, nullo modo, aut loco consistunt immobiles; sed semper moventur, & sub Primo mobile, & circa Mundum.

Secundò, differunt, quia in primaria moventur motu Primi mobilis regulari, aut secundum ascensiones, & descensiones signorum: in secundaria moventur libere, sicut notantur eorum motus in Ephemeridibus secundorum mobilium; quare non opus est alijs Tabulis, sed sufficiunt Ephemerides.

Tertiò. Primaria Directio, sicut ait *Ptolemaeus*, potior est ad decretum absolendum, itaut, quamvis eius decretum possit ab alijs motibus non nihil vel minui, vel augeri, absolute tamen neque potest extinguì, neque sine ipsa aliud decretum ab alijs motibus fieri, sed tantum vmbrae effectuum.

Quartò. In Directione primaria, Sidera, ad quorum familiaritates applicant Prorogatores, vocantur à *Ptolemaeo* generales temporum arbitri: In Directione secundaria vocantur annui: In progressionibus menstrui.

Ad quantum valeant hi motus secundarii, & familiaritates Astrorum per hos motus acquisitæ, iam alias experimento demonstravi. Ratio vero naturalis, quæ motuum horum efficaciam mihi suadet, hæc est. Post Natalem à Luminaribus fit præordinatio principiorum vitæ, sicut sæpius dixi, quæ sunt calor, & humiditas; hæc vero quoad coëffectus taliter præordinantur, qualiter Luminaria, à quibus pendent, tunc afficiantur ex familiaritatibus cæterorum Siderum: ergo prout tunc Luminaria acquirunt familiaritates cum cæteris Astris, præordinant cum vitæ principii coëffectus de eorundem Siderum natura.

In his autem motibus reperitur verum, naturale; & experientiis consonum fundamentum annorum climactericorum, seu dicamus criticorum; nam quia Luna singulis septem diebus fere post Natalem ponitur in loco critico respectu ad suum locum radicalem, sequitur, ut singulis septem annis fere per ipsam constitutur tempus criticum, seu climactericum. Quantum vero experientia assentiatur huic principio critico, ne graueris respicere exempla, quæ *Maginus*, & *Argolus* posuerunt: nam decem repetiis, in quibus contingunt anni climacterici ex huiusmodi positione Lu-

na in loco critico; *Vrsinum*, *Franc. Medices*, *M. Ansonium*, & *Philippum Columnas*, *Gypsum*, *Veropium*, *Borromium*, *Cohellutium*, *Tirundulam*, *Gasparem Taliacottium*, in quo, & in *Borromao*, bis contingit, *Millinum* quoque infra positum; & possem centum, & amplius exempla proferre, in quibus correspondent tempora, vsque ad gradus loci Lunæ.

Sunt igitur obseruandæ familiaritates Astrorum ad Prorogatores, Solem, Lunam, cardines, &c. maxime ad Solem, & quibus diebus contingunt, respondent ad singulos annos secundum ordinem dierum, id est à prima die ad primum annum, à secunda ad secundum &c. partes quoque vniuscuiusque diei ad partes annorum respondent, primæ primis, mediæ mediis &c. sicut dictum est de mensura in Directionibus, etenim pari ratione, & modo procedunt, Nam quibus diebus luminaria, & potissime Sol, maleficarum hostiles familiaritates sustinent, malum minantur in eo genere præcipue, ad quod tunc Directiones primariæ inclinant, ut potè, quæ potiores sunt ad decretum attingendum. Et Luna, quibus diebus, & horis, vel quadratum, vel oppositionem, vel reddictum habet ad suum locum natalis, sicut dixi, constituit crism, & tempus climactericum; quod si tunc Luna infortunarum radiis sit obnoxia, adauget malum; si etiam Sol, amplius; si demum contingat Prorogatoris vitæ infelix Directio, manifestam mortem; familiaritates vero spectantur omnes, de quibus dixi lib. 2. itaque non sit opus denuo recensere.

De Progressionibus.

C A P I T U L U M.

 HOC mihi sine dubio, persuasum est, forent nimirum Professores, ubi rem capitis huius cognouerint, excadescant præ ira: & quod in me non verebuntur acriter inuehi, qui rem omnino præter antiquorum, & recentiorum omnium, ut nemo dissenferit vnquam, usum, & acceptionem; imò contra experientias ipsas, sicut illi dicunt, ego non ita; solum quasdam, sed vniuersas, firmam, atq; ratam hanc eorum methodum comprobantes, tradere atque rationibus demonstrare proposui. Et sane veterum modos ab omnibus posteritatis in usum receptos damnare non audeo, nec in huius capituli institutione nunc statim demoliri animo, intendo, quæ per immemorablem sæcula subsistunt, tantummodo ea referre, quæ rationem sequi videbuntur, ob eam, quam alibi retuli, causam, ut scilicet, si quis in aduersum firmitiores è physicis deductas rationes habeat, mihi, qui veritati summo pe re studeo, impertiat.

Progressionum vsitati modi non tantum æuales, regulares, & vniiformes finguntur, verum etiam equalibus temporibus reuertentes, & ad idem locorum punctum omnes statis temporum momentis, ut omnino nihil imparitatis irregularitatis, aut cuiuscumque generis, inæqualitatis in semetip-

metipsis contineant, adeo quod non parum admirationis id mihi semper attulerit; cum maxime non appareat hi motus in Cælo.

Prima Conclusio. Progressiones æquales in usum communiter acceptæ naturales non sunt. *Præbatur primo*, eadem ratione, qua *Naboda* reiecit mensuram annorum in Directionis motu esse integras Aequatoris partes. Res quæcumque sit, quæ hominum arbitrio ponitur in Cælo, naturalis dici non potest; sed huiusmodi Progressionum modi, ac mensuræ in Cælo, hominum arbitrio positæ sunt, ergo naturales dici non possunt: minor propositio patet, nam non apparet in Cælo talis motus, imo, sicut dicam infra, repugnat dari posse: ergo hominum arbitrio Progressiones æquales factæ sunt in Cælo.

Secundò. Motus Progressionum aut fit à Prorogatoribus, itant hi moueantur, fixo persistente, & immoto primo mobile, aut immotis Prorogatoribus mouetur primum mobile cum omnibus suis Astris, & signis: primum dici non potest, nam finitior non mouetur, neque meridianus; quod si persistas moueri, adhuc motus eorum per signa æqualis, & vniformis esse non potest propter varias signiferi habitudines, tam ad circulum rectum, quam ad obliquum: Quod si Progressionum motus fiat à primo mobile fixis persistentibus quinque Prorogatorum locis, quæ sunt duo cardines Lamina, & pars fortunæ, item æqualis, & vniformis esse non potest hic motus ob signiferi varietatem ascensus, tam in circulo recto, quam obliquo: ergo &c.

Tertiò. Motus Progressionum transfert signa, & loca ab Astris quocunque modo affecta ad moderatorum situs in Mundo; sed signa, Astra, & loca, quæ ab Aequatore ad meridiem declinant, persistunt in hemisphærio inferiori maiori tempore, quam quæ ad Boream, & è contra in superiori; quod causa est, vt citius, aut tardius ad finitoris cardines petuant; ergo repugnat motum Progressionum esse æqualem.

Quartò. Auctoritate *Ptholomæi*, qui perpendit absque discrimine siderum ingressus per loca, ad quæ per Directionem, & Progressum deuenierint Prorogatores, *cap. de temporum diuisione* (Respicendum est ad ingressus in præcipua potissimum loca, neque enim parum momenti habent in temporum decretis, maximè Saturni generalium, Iouis annorum, Martis, Solis, Veneris, & Mercurij menstruorum, Luna diurnorum): Sed Directionis motum *Ptholemeus* non instituit æqualem, & vniformem sub signifero, ergo idem sentit de Progressionis motibus, Rursus eodem capite, paulò supra tradens Progressionis methodum, non ponit exquisitam mensuram; quod sic facile sibi fuisset, si voluisset æquales, & vniformes esse progressionum motus, vt nihil prorsus obstarat, quin ad vnguem eam definire potuisset, ad tollendam à lectoris mente omnem ambiguitatem, prout in aliis præstat, tum potissimè cum & firma, atque inuariabilis vbiq; semper extitisset huiusmodi mensura: indicat ergo silendo se non posse huiusmodi mensuram exquisite definire, quia variabilis est, nec semper eadem persistit.

Quinto. Inter effectum, & causam intercedere omnino debet aliqualis similitudo, sed inter annualem nutritionem vitæ animalis, quæ est esse.

ctus, & motum vnus signi, nulla apparet similitudo, ergo neque referri poterunt ad modum causæ, & effectus; maior est communis opinio Philosophorum: minor probatur: annualis nutritio, & vita hominis est circulatio integra, & perfecta, signum vero est tantum circuli pars; ergo nulla apparet inter eos similitudo. Quod si adsit, assignetur.

Dices. Effectus, nimirum annua vitæ hominis duratio, non, est circulatio integra, & perfecta, sed est pars puri temporis viuentis hominis, tempus autem est totum semper eiusdem rationis. *Respondeo:* Cum tempus sit tantum numerus motus ex Aristotele, in durationibus rerum habet locum tantum extrinsecæ mensuræ quantitatis ipsius durationis rerum, itaut tempus durationis rerum sit quid consequens positiuam rerum consistentiam, vt alibi dixi, prior enim secundum naturam est existentia, seu conseruatio rei, siue sit ens permanens, siue successiuum, quam temporanea eiusdem duratio, & numeri dimensio: Nam causæ cælestes non influunt rebus tempus, vt effectum pro illarum conseruatione, sed positiuas qualitates, quarum munus est manutene, & conseruare res in suo esse per tempora: adeo quod animantium vita non ex eo, quod numeris numeretur à nobis in cælestibus motibus, sed ex eo, quod qualitibus à cælesti causa manuteneatur, prorogetur.

Dices adhuc. Annuæ nutritiones in homine distinguuntur ad inuicem ab annuo Solis reditu, & cum sit vnaquæq; in se ipsa quippiam integrum, atq; completum, consentaneum est Prorogatores singulis annis permanere in vna integra Signiferi parte, quæ est vnum è duodecim signis: itaut per signa tanquam per gradus deambulent Prorogatores in annis, & contingat eis manere singulis annis in singulis signis per ordinem numericum, & distributionem singulorum signorum ad singulos annos. *Respondeo.* Annuam quidem distinctionem optimè esse assignatam, minimè verò Signiferi partem anno congruentem, tanquam causam suo effectui: Nam aut conuenit Prorogatoribus manere per singulos annos, in singulis signis, secundum numerum continuum, aut secundum numerum discretum (numerus continuus fit ex partibus entium successiuorum, siue continuorum merè assignatis: discretus ex partibus ab inuicem realiter disiuictis, & separatis, omnem successionem excludentibus, etiam in se ipsis, vt puncta, instantia &c. quod si partium successionem includant, vt lapides, dies &c. spectatæ sub ratione numerica discreta nihil ad rem earum partium successio, & continuitas:) si dicas primum, itaut velis, quod signa succedant locis Prorogatorum reali, & successiuo motu de signo ad signum, & de partibus signi ad alias partes; sequitur huiusmodi motum æqualem esse non posse ob rationes supra allatas: si secundum, itaut velis, quod Prorogatoribus contingat vnum signum post aliud per ordinem quidem, sed tamen sine successione motus continui, tantum successione numerica discreta: fictum omninò asseritur; adhuc enim Prorogatores per vnumquodque signum successiuè censentur progredi a Professoribus, & sic de hoc motu rursus quæro, an fiat equaliter, nec ne: Deinde fictitium omninò videtur signa succedere, & contingere locis Prorogatorum in secundum nume-

numerum discretum, in ipsis verò Prorogatores deambulare secundum quantitatem continuam continuitate motus; eadem quippè ratio est de partibus, ac de toto.

Dices tandem in rebus tam remotis magis experientiæ credendum, quam rationi, & antiquorum magis traditionibus, quam nouis ratiocinationibus, & inuentis. *Respondeo*, Priscos quidem omninò venerandos esse, & rationes meas, atq; inuentiones in medium allatas esse volo, non vt duces, sed vt ad aures præclarissimorum ingeniorum ductæ ad differendum, & respondendum alliciant, tantum, vt è prauis hisce opinionibus eruar; discernere quippe, non docere egressus sum.

Sexto probatur Conclusio. Si Progressiones fiunt regulari, & æquali motu, sequitur necessariò, vt Anguli distantiam ab inuicem murent: itaut verbè gratia Culmen ab Horoscopo, modò plus, modò minus quarta sphaeræ parte distet; quod non videtur possibile contingere posse, ergo &c. probatur sequela; si sit in Horoscopo ad latitudinè gr. 43. prima pars Arietis, anno quarto a Natali, in eodem Horoscopo secundum Aduersarios erit pars prima Cancrì: at si ponas in Horoscopo hanc partem primam Cancrì, & dicas in Culmine reperiri primam partem Arietis, Culmen non erit in meridie, sed magis versus vndecimam domum: Siue si dicas in meridie, idest in Culmine, sed decima domo, hoc quarto Anno esse primam partem Arietis, eo quod in Natali esset ibi prima pars Capricorni: prima pars Cancrì, quæ in Horoscopo debet esse, exorta iam erit, & supra orientem eleuat a plusquam 24. partibus, ergo si ipsa sit in Horoscopo, iam Horoscopus permutauit situm; atq; similia, quæ ex Domorum Tabulis manifesta fiunt.

Ex quibus satis patet, quam inane sit Progressionum motus æquales, vni-formes, regulares, & pari ratione, ac tempore reuertentes fingere, vt mirum fieri non debeat Disciplinam hanc ab omnibus præclarissimis ingenijs rejci, & damnari.

Ego autem ab eodem naturali principio, a quo deduxi motum Directionis, deduco etiam motum Progressionum: Nam quemadmodum per Directionis motum præordinatur in potentia calor vitalis, cum suis effectibus; ita per motum Progressionis censeo, quod præordinetur in potentia humiditas radicalis cum suis effectibus. Et sicut præordinatio caloris fit à Sole: ita præordinatio humiditatis fiat a Luna, propter rationes lib. 1. allatas: Sol enim, & Luna, sicut ibidem probaui, causæ sunt primarię distinctionis in genus masculinum, actiuum, & diurnum &c., & in genus femininum, passiuum, nocturnum &c. Partè verò actiuam, & partè passiuam reperiri in cunctis, non modo corporibus, sed etiam actionibus, moribus, qualitatibus, & entibus quibuscunq; naturalibus, est communis Philosophorum opinio.

Secunda Conclusio. Luna præordinat potentia in homine humiditatem radicalem latioribus suis circa Solem mensuris, immediatè sequentibus Natalem: itur mensura in Progressionibus constituatur per singulos Lunę reditus ad eandem eum Solem faciem, & distantiam exquisitam, quam habuit in Natali.

Probatur primò. Præordinatio humiditatis radicalis cum suis coeffectibus necessaria est, sicut dictum est de vitali calore, quæ vt præcurrat, fieri debet latatione breuiori, quam sit annua; tandem opus est, vt sit similis, alias enim non posset educi ad actum a latatione annua: sed latio Lunæ circa Solem est breuior, & similis; ergo præordinat hanc humiditatem, & dum præordinat instituit Progressionum motum; Similitudo autem inter has latationes patet ex *Ptolemao cap. de Siderum ad Solem configuratione lib. 1.*

Secundò, & est ferè idem argumentum. Sicut Sol actiui generis dispositor latationibus diurnis post Natalem, metam imponit motui Directionis, eo quia ipse huiusmodi latationibus præordinet in Nato seminalem virtutem caloris vitalis ad annos; ita Luna domina generis passiuæ, latationibus erga Solem, metam imponere valebit motibus Progressionum; eò quia huiusmodi latationibus præordinet in Nato seminalem virtutem humiditatis radicalis ad annos.

Tertiò. Circuitus hic Lunæ erga Solem ad vnum demonstrat anni circuitum; nam tempore, quo Luna post discessum a Sole ad ipsum redit, & in quo Sol signum ferè perambulat, ascendunt in singulis Mundi Cardinibus tot signa, quot sunt anni dies ad vnguem; sed spacium ferè vnus signi demonstrat vnum diem, ergo latio Lunæ erga Solem demonstrat anni reditum: pulchra mihi videtur hæc ratio: Maior propositio ostenditur postea: minorem probo, Signum demonstrat annum ob motum Progressionis Solis per vnum signum, ex communi suppositione, & de hoc non est quæstio, tantùm de modo, mensura, & ratione formali a priori: ergo demonstrat etiam diem ob motum vnus signi in angulis velocissimam; efficiens enim, & effectus, similes sunt, vt sæpius dictum est, at dies efficit annum in Directionibus; ergo si signum ferè demonstrat annũ per tardiozem motum, poterit etiam demonstrare diem per velociorem motum; nam quæ ad inuicem referuntur, & ad tertium quodlibet pariter se habent; Maiorem illam probo. Annus Lunaris est dierum 354. hos diuide per 12. lunationes, & remanent dies 29. cum dimidio; quibus Luna ad Solem redit, & est spacium mensis lunaris medium: Hos produc per 12. signa, quæ ascendunt singulis diebus in quouis Mundi Cardine, & fiunt signa 354., quæ ascendunt tempore vnus lunationis, quibus adde signum vnum, quod transiit Sol, & consequenter etiam Cardines his diebus, & fiunt signa 355. Cauendum autem est, sicut non signum in integrum, sed quid minus, spacium videlicet, quod progressus est Sol vna integra lunatione, indicat annum in Progressionibus; ita quoq; quid minus signo indicat diem; supersunt autem in fine anni de 12. lunationibus 11. ferè gradus, itaut de singulis latationibus signiferi circa Mundum, detractis 12. portionibus pro 12. Lunæ circuitibus, supersint adhuc 11. gradus: produc ergo 11. per 29. dies, in quorum singulis ascendunt 12. signa, & fiunt gradus 319. quos reduc ad signa, & fiunt decem signa cum residuo; quæ iuncta superioribus fiunt 365. cum residuo. Supputemus aliter: mensis lunaris medius est dierum 29. cum dimidio ferè: hos produc per 360. gradus totius signiferi, & fiunt gradus 10620. quibus adde 29. quos Sol, & Anguli pro-

gressi sunt tempore circuitus Lunæ, & sunt gradus 10649. qui ascendunt in sigulis Cardinibus temporibus integri circuitus Lunæ erga Solem. Hos diuide per tot gradus, quot deambulat Sol medio motu, tempore circuitus Lunæ, quos sic habebis, diuide per 12. lunationes omnes gradus, quos perambulat Sol tempore 12. lunationum, sunt autem gradus 349., & sunt 29. gradus cum duodecima parte, per hanc igitur mensuram diuide summam illam omnium graduum ascendentium in Angulis tempore vnus lunationis, & remanent 366. ferè quot sunt videlicet dies anni, vt admiratione dignum sit: Quibus patet, quod tot signa ascendunt in quolibet cardine, tempore vnus integræ lunationis, quot sunt dies anni ad vnguem: ergo signum ferè habet relationem ad annum, & ad diem: ergo circuitus Lunæ circa Solem in mense, ad viuum demonstrat circuitum anni.

Quarto. Præordinatio humiditatis radicalis in potentia necessaria est, vt fieri possit actu per annum, sicut dictam est etiam de calore vitali, & fieri non potest, nisi à Lunæ lationibus: sed lunationes ante Natalem non sufficiunt, quia sunt ad summum decem, vel vndecim; ergo necesse est, vt hæc præordinatio fiat a lunationibus post Natalem.

Et hinc inferitur, vt etiam vitalis calor præordinetur in potentia a lationibus Solis, subsequenter Natalem, sicut lib. 1. dictum est.

In Progressionibus autem supputandis seruandæ sunt latitudines omnium Planetarum, & omnes familiaritates, de quibus lib. 2. dictum est.

De Lationibus quotidianis.

C A P V T D E C I M V M.

dicunt vnanimis omnes, periti, & imperiti, Philosophi, & Theologi, ipsi Sancti Patres concedunt, quod sidera lationibus suis iugiter semper, & nulla vnquam interposita mora, agitent materiam hanc sublunarem, prima corpora, & quicquid ex illis mixtum est; at tamen lationes Astrorum cū sint eadem, & eodem penè modo se habeant erga res omnes inferiores, quod nihilominus diuersimodè, & diuersis temporibus agant in singula indiuidua, tum etiam in diuersas Mundi regiones, primo intuitu & mirabile videtur, & proorsus impossibile.

Huius diuersitatis agendi siderum in res inferiores duplicem solent Professores asserere causam. *Prima* est diuersitas dispositionis, & naturæ indiuiduorum, & Regionum. *Secunda* situs varietas: dicunt enim a Sole liquefieri pingua, exsiccare lutum &c. a diuersis verò sitibus cum emergant diuersi Siderum respectus, & habitus, hinc diuersæ applicationes, & familiaritates, diuersi effectus, & diuersa tempora. Quæ quidem causæ licet semper concurrant, sicut dictum est lib. 1. non sunt tamen sufficientes: nam indiuidua eiusdem speciei communicant in natura, at tamen non omnia indiuidua vnus speciei afficiuntur ab aliqua vniuersali constella-

tione; Item si Sidera minantur alicui Ciuitati, vel Prouinciæ necem ex luc, bello, terremoto, igne, submersione, aut similibus, non omnes illius Prouinciæ, vel Ciuitatis intereunt; aliunde igitur querenda est ratio huius diuersitatis.

Cauendum autem, quod licet omnia indiuidua alicuius speciei habeant naturam communem, quæ est a forma substantiali specifica, & a quibusdam etiam proprietatibus: attamen vnumquodq; indiuiduum differt ab alio quoad intensiorem qualitatum suarum dispositionem, tum etiam quoad mixtionem primorum corporum: nam omnes homines differunt ab inuicem in gradu caloris vitalis, & humiditatis radicalis, tum etiam in temperamento mixtionis, quod experientia ipsa demonstrat. Vnde & sequitur, vt qualitates eorum vitales, etiam quando exeunt ad actum in vitæ decursu, differant inter se: vnusquisq; enim quantum potest manuret, & conseruat gradum sibi connaturalem.

Igitur in homine duo sunt spectanda, quæ differunt inter se, tanquam principium, & principiatum: primò, congenitum temperamentum membrorum, quibus insident vegetantes potentie; est autem corpus mixtum: Secundò exercitium potentiarum, & sunt vitales functiones, seu qualitates vitales, dum exeunt ad actum cum suis coeffectibus naturalibus: illud pendet a constitutione Natalis, in qua Sidera consistunt immobilia, sicut alibi dictum est: Exercitium potentiarum pendet a motibus Directionis, & Progressionis, quibus præordinatæ sunt in potentia vitales functiones cum suis coeffectibus naturalibus.

Sidera latioribus vniuersalibus quotidianis attingunt vniuersos gradus qualitatum indiuiduorum, sicut dictum est lib. 1. Cum verò motus eorum sit continuus, sequitur, vt ait Aristoteles, quod etiam sit continuus eorum influxus erga omnia indiuidua; qui tamen non est efficax noui notabilis effectus, nisi quando sidera attingunt eisdem gradus qualitatum præexistentium in potentia proxima in indiuiduis ex motibus Directionis, & Processus: tunc enim eliciunt ad actum ipsos effectus, quos in potentia proxima reperiunt.

Quare latioribus vniuersales quotidiana duplicem habent respectum ad res nati, vnum ad Sidera Natalis, & pertinet ad congenitum temperamentum mixti: alterum ad loca Directionis, & Processus, & pertinet ad exercitium potentiarum, seu ad ipsos effectus præexistentes in potentia proxima: Hunc Ptolemaeus vocat Ingressum, illum verò Transiitum, de quibus seorsim dicendum est; & deinde innotescet solutio difficultatis initio capitis propositæ.

Et caucas, quod nomine latioribus vniuersalis, & quotidiana, in hoc capite, & sequentibus, non intelligo tantum motum raptus Astrorum, ab ortu ad occasum, cum Primo mobile; qui dicitur vniuersalis ad differentiam motus particularis vniuscuiusq; Sideris, qui fit ab occidentalioribus partibus ipsius primi mobilis ad orientales eiusdem: sed intelligo omnem motum Siderum quotidianum; quibus Astra influunt in vniuersam sublunarem materiam, est autem latio, seu motus Astrorum quotidianus quicunq;

gung; sit; & voco vniuersalem ad differentiam motuum particularis Directionis, Progressionis &c. qui fiunt erga singula indiuidua. Quamuis re vera hi quoq; motus particulares Directionis &c. hauriantur ab vniuersalibus, itaut non differant, nisi tantum ob varios respectus ad singula subiecta passibilia, sicut sæpius dictum est,

De Ingressibus.

CAPVT VNDECIMUM.

Quotidianas Astrorum vniuersales toti Mundo lationes *Ptolemaus* diuidit in ingressum, & transitum, & primo agens de ingressu dicit fieri, quando Sidera lationibus quotidianis vniuersalibus contrahunt familiaritates cum locis Directionis, & Processu Prorogatorum; nam beneficæ quidem semper profunt, maxime de conuenienti familiaritate, & maleficæ obsunt potissimè de inconuenienti; præcipuè tamen ingressus valent ad eliciendos ad actum illos effectus, qui sunt in potentia proxima, vel ad retardandos, vel minuendos; prout similes fuerint *stelis*, vel dissimiles ipsi effectibus producendis.

Sunt autem Ingressus in duplici differentia, quidam sunt actiui, quidam passiu: Ingressus actiui sunt, quando Sidera, quæcunq; sint, quæ virtutem habent actiuam, motu vniuersali quotidiano ingrediuntur ex aliqua familiaritate loca Directionum, & Processuum Prorogatorum; tunc enim Sidera agunt in Prorogatores: Vt in 6. Exemplo è septem à me desumptis ex *Magino*, quod est Cardinalis Ant. Mariæ de Saluiatis, Luna vitæ prorogatrix per Directionem anno 65. ætatis lustrabat partem 23. Leonis in Decubitu, & decessu Saturnus ingressus est quadratum ad illum locum à grad. 23. Scorpionis: ergo Saturnus agebat per ingressum ex inconuenienti ratio in Lunam vitæ prorogatricem, in eius videlicet locum Directionis. Item progressiones ad diem obitus eiusdem, sicut ibidem notauimus, fiunt die 2. Maij 1542. in qua erat Sol in parte 21. Tauri, & die obitus quæ fiunt 16. Aprilis 1602. erat Saturnus in oppositione exquisita à grad. 21. Scorpionis: Saturnus ergo per ingressum ex oppositione agebat in Progressionem Solis.

Ingressus passiu sunt, quando Prorogatores vniuersales toti Mundo, id est, Sol, Luna, Horoscopus, Culmen, & pars fortunæ, motu quotidiano ingrediuntur ad familiaritates locorum Directionis, & processu Astrorum quæcunq; sint, quæ virtutem habent actiuam: tunc enim quodammodo, sicut dicam infra, Prorogatores vniuersales patiuntur ab illis Astris. Vt in eodem exemplo Saturnus per Processum die 2. Maij 1542. erat in parte 4. Scorpionis cum latitudine boreali part. 2. 55. cum qua latitudine obtinet Declinationis part. 10. hanc declinationem exquisite ingressi sunt Sol, & Luna die obitus 16. Aprilis 1602. itaut luminaria parerentur parallelum Saturni per ingressum ad eius Declinationem, quam habet in Progressionibus.

Prima Conclusio. Ingressus actiui Siderum, quando contingunt, si similes sint effectibus producendis, eliciunt ad actum præordinatio, in potentia per motum Directionis, & Processus, effectus illos suæ naturæ, quos in potentia proxima reperiunt: si vero sint dissimiles, vel retardant effectus, vel deminuunt.

Probatnr. Ingressus actiui sunt causæ efficientes præsentaneæ familiares ergo si sint similis naturæ præordinatis in potentia effectibus, quos inveniunt in potentia proxima, eliciunt ad actum: si sint dissimilis naturæ, resistunt, vnde vel dimittunt, vel postponunt effectus: Consequens patet; nam in physicis causa familiaris, seu applicata subiecto, in quo præexistat in potentia proxima effectus suæ naturæ, illum elicit ad actum, & contra resistit, si sit dissimilis naturæ: antecedens negati non potest.

Hoc enim sanè certum est, quod effectus aliquis præordinatus in potentia, vt educatur ad actum indiget causa proxima applicata, & similis naturæ; quæ in Astris est causa præsentanea similis naturæ; siue dicamus, quod sint quotidianæ lationes similibus Astrorum. E contra certum est; quod causæ proximæ dissimilis naturæ retardant: vel deminuunt effectus, si familiaritatem maximè hostilem contrahant cum subiecto actionis.

Rursus certum est, quod Astra nouis quotidianis lationibus sunt applicata locis Directionis, & Processu prorogatorum, si ad illa loca contrahant aliquam familiaritatem, *ex dictis lib. 2.*

Secunda Conclusio. Ingressus passiuui Prorogatorum vniuersalium toti Mundo, quos recensui, administrant alimonias ad refrigerationem, & conseruationem caloris vitalis, & humiditatis radicalis. *Probatnr,* Sol, & Luna, & cæteri Prorogatores, producant in rebus inferioribus qualitates cælestes vitales cunctis viventibus, sicut dictum est *lib. 1.* Sed animalia non nutriuntur, nisi his qualitatibus; nam pura elementa, & eorum qualitates, siue simpliciter, siue mixtim acceptæ, non nutriunt, ergo &c. Dico autem huiusmodi Ingressus esse passiuos, & pati quodammodo Prorogatores vniuersales ab Astris Directionum, & Processuum, quia cum administrant alimenta, alimenta non nutriunt, nisi patiantur à potentiis vegetantibus animalis; itaut alterentur; alias enim in eius substantiam nunquam conuerterentur.

Colligitur ex dictis *primo*; quod, quia constellationes præsentaneæ non eliciunt præexistentes in potentia proxima effectus, nisi similes sint illis effectibus, seu constellationibus, quæ fuerant causæ præordinationis illorum effectuum; euidenti ratione à præsentanea constellatione colligere possumus exitum rerum naturalium, vt à Decubitu exitum ægitudinis &c.

Secundo. Colligitur, quod effectus felices ad valetudinem fient, si constellationes præsentaneæ primo reddant felices Solem, & Lunam, & Cardinem ortus; & ipsi deinde simili felicitate affecti familiaritatem contrahant cum locis Directionis, & Processu Prorogatoris, vbi tunc præexistat in potentia proxima talis effectus; ita re vera semper expertus sum. Nam Luminaria de præsentanti feliciter affecta disponunt causas proximas vniuersales

fales: familiaritates eorum ad loca Directionis &c: conciliant eas erga natum illum, & non alium. E contra effectus infelices non fiunt, nisi primo quidem de præfenti luminaria, & Cardines infelicia sint; deinde hostilem familiaritatem habeant ad loca Directionis, & processus, vbi tunc præexistat in potentia proxima talis effectus. Quare tunc petenda sunt, vel auerrenda mala, quando felices sunt præfentes constellationes erga luminaria, & Cardines: tunc cauenda mala, vel conuertenda; quando infelices sunt constellationes præfentes erga luminaria, & Cardines. Et hæc verissimum est, dictumq; sit notatu dignissimum ad vtilitatem ex hac arte capiendam.

De Transitibus.

CAPVT DVODECIMVM.

Transitus *Ptolemaus* dicit esse familiaritates Astrorum motu vniuersali acquisitas ad loca Siderum Natalis; & beneficarum quidem Transitus prodesse, maximè de conuenienti radio, maleficarum autem obesse, præcipuè de inconuenienti &c.

Cum autem loca Siderum Natalis referant congenitum temperamentum mixtionis corporis, sicut sæpius dixi; euidenter consequitur, quòd Transiens Astrorum, quia sunt familiaritates ad illa loca, respiciant congenitum temperamentum mixtionis corporis, & ipsas potentias seu principia naturalia omnium motuum, & operationum vitalium; adeo ut Sidera Transitibus profint, vel obsint ipsis potentijs, & principijs naturalibus operationum vitalium.

Quemadmodum verò dixi de Ingressibus, ita similiter dico, quòd transitus, alij sunt actiui, alij passiu: Transitus actiui sunt familiaritates ex vniuersali motu Astrorum virtutem actiuam habentium ad Prorogationes Natalis: Transitus passiu sunt familiaritates Prorogatorum toti Mundo vniuersalium ad Sidera Natalis virtutem actiuam habentia.

Meminisse enim oportet eorum, quæ dixi *cap. 8. lib. 1.* Quòd nimirum in homine hæc omnia reperiuntur inter se diuersa. Calor vitalis; humiditas radicalis; organa, quibus insident ipsæ potentia vegetantes, & sentientes; exercitium potentiarum, ipsa nimirum vegetatio, ipsæ sensationes; materia exercitij: Tandem omne corpus sublunare subijctus perpetuò actioni Siderum, tum ratione materis, tum ratione primorum corporum, ita ut Sidera quotidianis vniuersalibus lationibus iugiter semper, & nulla interposita mora, agitent sublunaria corpora.

Calor vitalis, & humiditas radicalis pendent à Sole, & Luna tam in potentia, quam in actu, organa, & eorum connaturales dispositiones pendent à constitutione Siderum Natalis; exercitium potentiarum à motibus Directionis, & Progressionis; materia exercitij à laminarium quotidiano vniuersali motu, patiuntur autem organa, tum etiam calor vitalis, & hu-

miditas radicalis ab Astrorum quotidianis latioribus, quando Sidera actiua contrahunt familiaritates cum locis Prorogatorum Natalis, maxime Solis, & Lunæ; Quare Sidera actiua quotidiano motu si respiciant Solem, & Lunam, & Prorogatores Natalis, agunt in organa, in calorem, & humiditatem, & in primum congenitum temperamentum, & hi respectus vocantur Transitus: si respiciant loca Directionis, & Progressionis, agunt in exercitium potentiarum, & vocantur Ingressus: Prorogatores vero vniuersales conferunt alimonias vtroque modo ad refrigerationem, & conseruationem; qui si contrahant familiaritates cum Astris Natalis virtutem actiuam habentibus, conferunt alimonias profuturas, vel è contra obfuturas, pro natura illorum Siderum, & hi vocantur Transitus passiuui, de quibus omnibus satis dictum sit. Vt in decubitu *Saluati* Saturnus obtinuit Declinationem Solis natalis, & constituit Transitum actiuum erga Solem: Luna vero perpeffa est oppositionem Saturni natalis, idest Transitum à Saturno passiuum, quo alimonias Mundo vniuersales in atram bilem exga natam conuertit.

*Super vltima Ptolemæi verba capitis
diuisionis Temporum.*

C A P V T T E R T I V M D E C I M V M.

IN exordio illius capitis *Ptolemæus* ea recenset, quæ tanquam vniuersalia, atque superiora peruertere, siue etiam immutare pecularia cuique *Genesi* stellarum decreta possunt; vt quæ ab antiquitate pendent, moribus gentium, regionum, ac lege sancita, aut succrescentia nouis de causis, vt propter Eclipses, Cometas, atque huiusmodi ab eodem *Ptolemæo* lib. 2. exposita; aut quæ hngulis regionibus, & climatibus ex aeris temperie nascuntur, siue tandem hominum ætati vnicuique pecularia; quæ quidem omnia de se plana sunt, nec est circa ea immorandum: & de his concludit sermonem *Ptolemæus* verbis illis *sint igitur hæc temporum singulares inclinationes iuxta naturam generalem, & communem statum in hunc modum exposita*. Post hæc naturas quinque principalium locorum Genituræ explanare aggreditur dicens *Particulares vero ex genitura inquisitiones quemadmodum prius proposuimus: iterum ac summam à precipuis progressionibus constituemus*, per particulares inquisitiones vult omne genus quæstionum, de quibus hucusque egit toto 3. & 4. lib. idque ab omnibus, non veluti in vita spacio perquirendo, ab vna tantum, sed ab *Horoscopo pro ijs, quæ corpori eueniunt, & profectiionibus &c.* ijs damnat sententiam eorum, qui nullo seruato discrimine, ab Ascendente, Sole, Luna, & parte Fortunæ, prorogationem rerum ineptè quærunt; contra quos sæpius coram disputari, & miseratione sane dignos censui, cum enim subsequutorum effectuum tempora recentè more, iuxta methodum, & Tabulas

Ias Regiomontani, Argoli, & aliorum, à quibus primo disciplinam hanc acceperunt, per circulos videlicet positionum inquirant, neque rudi calculo contentientes temporibus numeros affequi mereantur, hinc inde migrant, ab vno videlicet Prorogatore ad alterum requirentes tempora rerum; & penes quem inveniunt, quicumque sit, siue ad rem, siue minus, ipsum, tanquam illorum effectuum auctorem accipiunt; vnde quam ingens oriatur confusio, & à rerum varietate longinquitas, non erit difficile præclaris ingenijs cognoscere. Distinctionis autem suæ Ptolemaus rationem à posteriori ductam subinfert dicens, *hoc sanè patto iisdem temporibus, non idem erit beneficis horum dominus; cum multa sepe eueniant sub iisdem temporibus contraria.* In singulis enim quæstionum generibus ratio diuersa: quod si ab vno horum locorum singula rerum capita disquiramus; pro quouis occurssu aliquem omni ex parte felicem, aut infelicem futurum oportet esse; id tamen cum fit, quod raro contingit, ab alia pendere causa scias, quæ est *sed acciderit fortasse, & illud quo tempore plane beati, aut calamitosi sumus, quando in omnibus, aut pluribus Apheticis moderationibus conueniant occurrantur beneficorum omnino, aut contra maleficorum, id quod raro vsu venit, propter humana natura imbecillitatem ad extrema vtraque perferenda; quam ita comparatam esse apparet, vt temperaturam postulet bonorum, & cum id raro fiat, vt experientia demonstrat, opus est etiam hæc à diuersis pendere causis, quæ raro conueniant: Loca igitur Aphetica ad hunc modum discernemus, hæc quoad Aphetica loca, occurrantur vero non solum interemptores, quæ admodum vbi de vita spacio quaritur, sed vniuersos accipere oportet, atq; ita non corpore tantum, aut radijs oppositis, quadrangularibus obuiantes, verum etiam trinis, ac sextilibus. In vitæ spacio tantum radij hostiles, aut corporei congressus maleficarum abscindunt; in cæteris capitum quæstionibus intuitus, familiaritates omnes, quæcunq; sint, aliqualem producant effectum: Et ratio est, quia astra in hæc inferiora agunt secundum præsuppositam materiam, cum vero vitæ bonum largiantur in Genesi, nõ superest felices stellas nouum quid boni circa ipsam vitam agere posse, nisi tantum ab infelicibus præseruationem, vt dicitur *cap. de vitæ Prorogatoribus: Quod non accidit in rebus, quæ superueniunt. Ad primum sanè tempus in singulis moderatioribus illi dabitur, qui Apheticum locum corpore occupat, vel radijs*, hic attente obseruare debemus Ptolemai modum loquendi; nam moderationis titulo vult modum gubernandi Prorogatoris non tantum quoad vitam, verum & in singulis rerum generibus: Prorogator enim est veluti gubernator; modus vero, quo suam regit prouinciam, pendet à natura, quam pro tempore induerit; eam vero naturam induit, quam ab inuentibus, aut præsentibus Astris, cum communicatione tamen, prout paulo post subdit, finium planetarum acceperit. *Quod si nullus fuerit, asseicemus proximè antecedentem ad eum vsq;* innuit hic Astrorum cuique esse spheram activitatis, intra quam tam in partibus, quibus applicat, quam in quibus se separat, agere, prout dixerat *cap. moderanda vita, qui proximè succedentem aspiciam partem, deinde hoc vtentur vsque ad proximum, atq; in alijs similiter assumentes in gubernandi communicatione terminorum dominos planetas.* Hæc extat potissima ratio, cur humanæ naturæ res perpetuo exagitentur motu, itaut*

nunquam in eodem permaneant statu; nouæ enim succedentes causæ, nouos edunt effectus; quæ causæ cum diuersæ sint naturæ, effectus etiam, qui consequuntur, nunc fœlices, nunc infœlices apparent; *Atq; iterum partibus interiectis annos tribuimus secundum eam, quæ ab ascendente sumitur moderationem, tot videlicet, quot sunt eius regionis ascensionum tempora. A cali medio quot sunt tempora cali culminationum, à reliquis vero pro ratione propinquitatis ad angulos.* Propinquitas est passio mobilis, quam motu tantum acquirit, nisi enim moueatur, appropinquare, & accedere non valet ad terminum motus; itaut velit *Ptolemaus* duo mobilia extra cardines tunc iuncta esse, cum parrem propinquitatem tenuerint ad cardines, nimirum cum paribus temporaneis horis propinqua ad cardines inuenta fuerint. Loca autem, quæ immobilia sunt ad inuicem, vt positionum circuli, non possunt dici magis, vel minus propinqua, sed potius magis, vel minus absentia; neque enim connotare possunt distantiam, quæ motu acquiritur, si non mouentur. Cæterum quæ immota consistunt, ad sese referri non possunt, nisi numerari, & rationis vsu accipiantur, & comparentur partes interceptæ quantitatis. Quæ autem loco mouentur, absque vlla intellectus operatione discedunt à termino motus à quo, & iunguntur termino ad quem, ex qua iunctione resultat effectus; terminos autem motus ego deinde accipio & ad inuicem confero, vt exoptatam quantitatis motus, & distantia, seu propinquitatis mobiliū, & causarum, cognitionem assequar ad accipienda futurarum rerum tempora, quæ à solo motu pendent; nam à distantia situum, quæ est pura quantitas, & extensio partium, tempus emanare nunquam potest. *Ascensionum, aut descensionum, culminationumue tempora accipimus, sicut cum de vita spacio ageremus definiuimus, tempora procul dubio partes Æquatoris circuli vult esse, de quo circulo dixerat partes eius equaliter transire apud finitorē, & meridianū. Hunc igitur ad modum generales temporum arbitros creabimus; generales temporum arbitros vocat, quos obuios, & occurrentes per Directionis motum alibi nuncupauerat. Annuos vero reijcietes annorum multitudinem ab ineunte ætate à singulis Apheticis locis, iuxta ordinem signorum singulorum eum assumentes, qui signo dominatur, in quo subsisteremus, id ipsum in mensibus præstabitur abijcietes iterum mense natali præteritorum mensum numerum à locis annui dominij, secundum ordinem signorum dies viginti octo: Ita dies etiam à natali abijcietur à mensuris locis pro vno signo dies duos, & trientem.* Instituit nunc *Ptolemaus* progressiones, annuas mensuras, & diurnas; modumq; demonstrat, quo genituris conferant: Cæterum non assignat exquisitum tempus, & mensuram earum: inquit enim de mensuris quidem, dies viginti octo, de diurnis vero duos, & trientem: cum tamen constet apud auctores, qui Progressiones vniformes, regulares, atque æquales efficiunt, menstruas perfici diebus viginti octo, horis duabus, & minutis 18. Diurnas diebus duobus, horis 3. & min. 52, quarum supputationum inter se differentia plurimum importat processu temporis: Cum facillimum extitisset *Ptolemaeo* Progressionum tempora adamussim diffinire, si regulariter vniformiter, & æqualiter fieri voluisset; maxime vero, cum definita perpetuo firma, atque inuariabilia permansissent, id nihilominus non præstans,

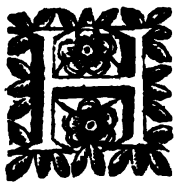
stans, aliud insinuare se velle demonstrat, quod mathematici prudentiæ relinquit, sicut solet, & efficit in fine huius capituli; vult autem, cenſeo, Progressionum motus non debere fieri æqualiter, & vniformiter, quia sic non sunt naturales, sed arbitrarij: at de his ex professo dictum est suo loco. Assumit vero, vt dispositorem ad bonum, vel malum, dominum signi, ad quod Progressio deuoluta fuerit: per dominum signi puto quod intelligat omnem familiarem Planetam, & stellam, & non dominos signorum tantum: *Respicendum enā est ad ingressus in præcipua potissimum loca, præcipua loca iam assignauit supra, & sunt loca Prorogatoria, ad minus numero quinque, possunt autem esse plura, si quis cæterorum Planetarum hylegiale sit adeptus potestatem; Cardanus addit etiam Mercurium ad cognoscendos animi morbos. Ingressum vero nomine intelligit familiaritates Astroꝝ ex quotidianis inambulationibus ad loca Directionis, & progressionis; qua vero ratione perpendi debeant hæ familiaritates quotidianæ, paulò post subinfert. Neq; enim parum momenti habent in temporum decretis, inanes non euadunt siderum ingressus; nam nulla causa otiosa in rerum natura, si debito modo sit applicata, quid autem efficiant exponit paulo infra, *Maximè Saturni generalium, Iouis annuorum, Martis, & Solis, Veneris, & Mercurii mensuꝝ, Luna diuꝝ, quodlibet Sidus quancumque ingreditur ex aliqua familiaritate locū motus, vel Directionis, vel Progressionis Prorogatoris, semper illū afficit qualitatibus suis, magis tamen, vel minus, prout magis, vel minus perseverauerit familiaritas illius Astri cum Prorogatore, diutius autē perseverat, si motus Planetæ similis sit motui, vel Directionis, vel Progressionis Prorogatoris, tunc enim diu simul progrediuntur; & fit, vt Sidus diu familiare Prorogatori, illū magis afficiat suis qualitatibus: Quamobrē Planetam illū Ptolemæus Prorogatoris motibus iungit, cuius motus medijs similis sit velocitati motuū Prorogatoris; sic enim diu simul progrediēdo Prorogator, quam valde afficitur qualitatibus concomitantis astri, & tēdiu disponitur, quousque tandem in eo nouus producat effectus. Cæterum doctrina hæc Ptolemæi de septem extracticis vnica salis est, & ex partibus illa, *maximè; cognosci potest: iis autem insinuare nobis voluit perpendendum esse quemlibet Planetam incidenter iunctum, & familiarē singulis Prorogatorum Directionibus, & Progressionibus, maxime tamen illum, cuius motus sit æqualis velocitatis motus Prorogatorum, licet per accidens talis sit eius motus; quod contingere potest propter varias in epicyclo lationes, cuius causa nunc velox, nunc tardius incedit, modo stat, modo regreditur. At quemadmodū generalium temporū arbitri potiores sunt ad decretum absolucendum, generalium temporum arbitri potiores existunt ad attingendum decretum, quam particularium: Directionis enim motus à Solis motu pendet, Progressionum à Lunæ motu: At longe maior est Solis vis in hæc inferiora, quam Lunæ, & propterea causarum applicationes, quæ ab eius motu pendent, robustiores, & efficaciores esse necesse est; itaut effectum præordinatum à causis motu Solis applicatis, quæ eo dictæ sunt arbitri generales, quia & Sol, cuius sequuntur motum, sit temporum primus, & generalis arbiter, particularium temporum arbitri, vt potè Lunæ motum***

motum sequuti, quæ longè inferior est virtute ipso Sole, quoad torum euertere minimè possint: Vnde subdit, *ita particularium conducunt, aut reluctantur pro convenientia, & aduersitate natura sua*, tantum enim conferunt, aut reluctantur operibus arbitrorum generalium temporum: ex quibus etiam colligi licet particularium temporum arbitros nihil, aut parum ex se efficere posse, sed tantum assensum præbere, vt inferius dicetur, *transitus verò augmenta, & decremēta euentuum adducunt*. Transituum nomine accipit quotidianas Astrorum familiaritates cum locis radicis, seu natalis, quæ ob velocitatem quotidianæ lationis cito pertranscunt, & separantur, Primo enim *Prolemans* vim demonstrat arbitrorum generalium temporum id est Directionum, inde arbitrorum particularium, id est Progressionum, postea Ingressuum Siderum, tandem vim Transituum, quorum tantummodo vis est augmenta, & decremēta circa tempus euentuum asserere. *Nam summaria qualitatis variationem, & temporum prorogationem Apheticus locus, & generalium temporum arbitrorum, vna cum finium dominio designat, eo quod familiare est vnamquodque Sidus iis genitura locis, quorum ab initio gubernationem sortitum est, rationem asserit nunc prædictorum, genus enim effectus, & tempus dilationis eius ab Aphetico loco ab occurrente, & finium dominio loci occurrentis demonstrantur, ita tamen, vt etiam à familiaritate Siderum disponentium in Natali. (Sed bono ne sint, an malo) genus euentuum ex prædictis venandum percipiat Prolemans; an verò deinde cum felicitate, an non. Ex eorum qui temporibus præstant naturali, & mixta propensione ad bene, malene faciendum colligitur, naturalis propensio ea est, quæ perpetuo remanet penes ipsa Sidera: mixta, quæ per accidens sit pro statu erga Mundum, signiferum, Solem, & Lunam, cæteralq; erraticas, de quibus Prolemans lib. 1. & eorum familiaritate, aut inimicitia, quam ab initio susceperunt, nam licet Sideris occurrentis potentia tam ex naturali propensione, quam ex mixta ad bene agendum tendant; bonum adhuc, vt inimicus Aphetæ natalis elicere minimè potest; de tetragono, & diametro cito malum, de tetragono, & sextili, & congressu non bonum, vel leue, Quibus vero temporibus magis elucescet decretis vis summæ nunc intensioris decretorum tempora inquit dicens Significatur ab annuorum, & mensuarum signorum, cum obnoxia locis configuratione; per obnoxia loca vult infortunatum loca natalis, earumque radios hostiles; siue etiam loca Siderum quorumcumq; qualitatem actiuam habentium. Et secundum ingressu; Astrorum, & Solis, Lunaq; radiationes ad annua, & mensue signa perpendit hic ingressus Astrorum, de quibus supra dixit, si enim cōgrediantur Sidera diurno motu cum Progressionibus Prorogatorum itaq; incedant ex aliqua familiaritate, supereminet effectus intra potentiam Prorogatorum detentus, quod si & luminaria iisdem progressionibus iungantur, tum potissimè si nonibentis, & plenitunia fiant in huiusmodi configuratione, eoque magis si desuper eadem Signa Directionum, & processuum, aut ex aduerso in malis; non immoratur effectus: ad bonum, an vero malum hæc conducant, subdit *Nam si conuenienter se habeant cum locis affectis ab initio in genitura accepto, & secundum inambulationes conueniant illis configurantur, pro re proposita bonum, Sidera si per inambulationem, id est lationem**

tionem quotidianam conuenienter configurantur, cum locis Prorogatorum natalis bonum, arguit pro re proposita ex genere affecti Prorogatoris: Conuenientia est familiaritas de sextili, & trigono, sicut dixerat *cap. de configuratione lib. 1.* igitur ex conuenientia colligit bonum, etiam si de malo agatur propter malam Directionem pendentem; conuenientia namque suspendit malitiam, *Si inconuenienter, & prater conditionem opposita quidem, aut quadrangula figura in transitibus malorum auctores sunt*, alterum membrum declarat ad infortunium tendens ex inconuenientia, quæ per hostiles fit intuitus resultans *aliter vero configurata non ita* ex quibusuis aliis configurationibus malum non est opus prouenire semper, licet quandoque proueniat, ut si per æquipollentiam contrahant familiaritatem Prorogatores cum malis, iuxta trigonum, vel sextilem, vel simili alio modo, prout dixerat *Ptolemæus capite de vita*, sequitur hic. *Ac si iidem, & temporum, & introituum domini fuerint planeta, illustris sit, & maximè mediocris decreti natura, siue illud bono, siue malo fuerit, malo vero magis, cum non solum temporis, quod gubernant, nomine causarum generi præsunt, verum etiam ab initio secundum genituram verbo, illustris, non intelligit magnitudinem decreti, de qua fustus alibi loquutus est; sed intelligit modum productionis decreti liberum absque renitentia, de qua dixerat paulò supra verbis illis conducunt, aut reluctantur pro conuenientia, & aduersitate natura sua, eoque magis si non modo eadem Astra præsent locis omnibus temporum, verum quoque in genitura ipsa; tunc enim effectus absoluti, ac liberi à suis causis exeunt, suntque in suo magnitudinis gradu nitidi, ac illustres. Quibus habemus ex mente Ptolemæi, qualem vim habeant Directiones, Progressiones, Ingressus, & Transitus, tam de conuenienti, quam inconuenienti configuratione &c.*

Praxis arithmetica motus Directionis ad familiaritates in Zodiaco, seu in Primo Mobile.

CAPVT QVARTVM DECIMVM.

Vcusque disputando meam de influxu, familiaritatibus, & motibus cælestium causarum prodidi sententiam, quam censeor tum ratione, tum etiam auctoritatibus summorum in Philosophicis, & Mathematicis Doctorum satis euidenter comprobata, ut qui res Astrorum per causas, & principia cognoscere cupiunt: voti compotes fieri possint: at si futuri sint, qui rebus meis fidem lubenter impertiantur, & nolint absumere tempus in controuersijs: cum ex dictis in toto opere non tam facile fuerit methodum supputationum singulorum motuum colligere, in hoc, & sequenti capite breues Canones ad vniuersam Praxim instituo.

Quoniam verò meæ Tabulæ nondum absolutæ sunt, poterit quis uti omnibus Tabulis aliorum Auctorum, quæ saltem contineant ascensiones rectas, declinationes etiam secundum latitudines, & differentias ascensionales

nales ad elevationes polares illarum regionum, in quibus velit Directiones supputare: Quod si adsint etiam ascensiones obliquæ, & secundum latitudines, ad elevationes polares earundem regionum, & Tabula horariorum temporum, maius commodum. Non trado nunc modum accipiendi ascensionem rectam, obliquam, Declinationem, horaria tempora, arcum semidiurnum, & seminocturnum, quia docent omnes Auctores: qui Tabulas condiderant, vt *Regiomontanus, Maginus, Argolus*, & alij, ponam autem cum Tabulis.

Cum duo sint motus, quibus Astra influunt in hæc inferiora, sicut dixi, vnus in Primo Mobile, alter circa Mundum; vnde duo genera familiaritatum Siderum oriuntur; vt numerorum acceptionem in singulis faciliorem reddam, operæ pretium existimaui seorsim tradere supputationes motuum ad familiaritates in Primo mobile, & motuum ad familiaritates in Mundo: de illis in hoc priori Capite sermonem faciam, de cæteris in subsequenti: Quapropter tunc ne decipiaris, benigne Lector, quod in omnibus titulis Canonum huius capitis intelligo familiaritates in Primo mobile, quod ne id ipsum repetam in omnibus titulis Canonum, satis sit in titulo capitis huius expressum esse.

Memineris etiam eorum quæ dixi de coniunctione Siderum in Zodiaco, quam præsentialem voco in *Questionibus*: nam tunc Sidera sunt iuncta in Zodiaco, quando sunt in eadem exquisita longitudine, licet distent secundum latitudinem, non ultra tamen, quam sit eorum sphaera virtutis, quia illa Sidera, quæ ab inuicem magis distant secundum latitudinem, quam sit eorum sphaera actiuitatis, non efficiunt coniunctionem præsentialem, idest in Zodiaco. Vt Venus, si habeat 9. gradus latitudinis, non efficit coniunctionem in Zodiaco cum Sole, aut alijs Astris, vel nullam habentibus latitudinem, vel contrariam. Et similiter eadem est ratio de oppositione. Quæ verò Sidera non efficiunt coniunctionem hanc in Zodiaco, neq; cæteros radios efficere possunt ibidem.

C A N O N E S
Ad Primariam Directionem.

Nomine Primariæ Directionis intelligo Directionem Prorogatorum, ad Occurrentes secundum communem apud Auctores acceptionem, quamuis non nihil differant inter se de modis supputandi, & ego quoq; ab ipsis. Primariam ergo Directionem puto esse duos illos motus, quorum altero Prorogator, dum consistit immobilis in Mundi situ, idest in circulo horario, mouetur ad partes orientales Primi mobilis, fixis manentibus sub ipso primo mobile cæteris Astris, quæ ab ipso rapiuntur ad situm Prorogatoris. Altero motu consistit immobilis sub Primo mobile, rapitur tamen ab ipso versus partes occidentales Mundi ad situs cæterorum Siderum. Nam, sicut demonstraui *lib. 1. cap. 17.* Prorogatores duobus motibus mouentur, idest sub primo mobile, & circa Mundum; duobus item locis consistunt immobiles, idest in Mundo, seu in circulis horarijs, & sub primo

primo mobile. Occurrentes verò, sicut ostendi ibidem cap. 13. duobus locis consistunt immobiles, in Mundo, & sub primo mobile: mouentur autem vno tantum, idest raptus, seu horario ad circulos Prorogatorum. At verò nomine secundariæ Directionis, quid intelligam, iam dixi supra cap. 8. & constabit etiam infra Can. 10. vbi supputationem eius tradam.

C A N O N. I.

Solem constitutum in Angulo recto, ad congressus, & radios Astrorum dirigere.

SI Sol reperiat in Culmine, vel Imo, si tamen circa centrum, seu cuspidem, & siue citra, siue vltra non magis distet, quam per 5. aut 6. gr. quod si magis distet, tunc supputatio fit secundum infrapositū Canonem 4. Sume ascensionem rectam solis & ascensionē rectā longitudinis Eclipticæ loci occurrentis, siue sit coniunctio, siue radius, & siue stella habeat latitudinē, siue non; semper in hoc casu accipies ascensionē rectam neglecta latitudine: deinde subtrahe ascensionē rectam Solis, ab ascensione recta longitudinis loci occurrentis, & habebis arcū Directionis. Quod si Sol sit circa finē ascensionū rectarum, & locus occurrens in principio: ascensionē rectam loci occurrentis adde integram circulum p. 360. & a summa detrahe ascensionem rectam Solis, sicut docent omnes Auctores. *Vt in tertio exemplo,* ascensio recta Solis est p. 269. 54. ascensio recta Veneris accepta sine latitudine est p. 290. 55. a qua dempta ascensione recta Solis, remanet arcus Directionis Solis ad coniunctionem Veneris in Zodiaco p. 21. 1. Item ascensio recta oppositi Saturni, absq; latitudine est p. 297. 13. a qua detracta, ascensione recta Solis remanet arcus Directionis Solis ad oppositum Saturni in Zodiaco p. 27. 19. atq; similiter in omnibus.

Omnis deinde arcus Directionis ad habendos annos, & menses rerum futurarum, æquari debet, sicut dicam infra Can. 9.

Radij, seu proportionales distantie efficaces, sunt septem; Sextilis, qui constat partibus 60. Quintilis p. 72. Quadratus p. 90. Trinus p. 120. Sesquiquadrans p. 135. Biquintilis p. 144. Oppositio p. 180. Sextilis, Quintilis, Trinus, & Biquintilis felices sunt, reliqui hostiles.

C A N O N. II.

Solem in Angulo recto, ad Antiscia, seu Parallelos dirigere.

Supputatio fit sicut supra, nisi quod oportet definire locum Antiscij, seu paralleli in Ecliptica: Nam si Sidus proiciens parallelum non habeat latitudinem, & sit in Ecliptica, loca Antisciorum, seu parallelorum accipiuntur more consueto: Vt gradus 10. Leonis habet Antiscium, seu parallelum primarium, & intuentem cum gr. 20. Tauri: secundarium, & imperantem ad gr. 20. Scorpionis &c. Quod si Sidus proiciens parallelum non sit in Ecliptica, sed habeat latitudinem; ingredere Tabulam Declinationum, & accipe Declinationem illius Astri, vsq; ad minuta; deinde in eadem Tabula require hanc Declinationem illius Astri, in columna De-

clinationis Eclipticæ: ita ut inuenias quis gradus Eclipticæ, vsq; ad minuta sit eiusdem Declinationis, quam habet illud Sidus: nam in illo gradu, & minuto adest parallelus, seu Antiscium illius Astri. Sume igitur ascensionem rectam illius loci Eclipticæ, a qua detrahe ascensionem rectam Solis, & habebis Directionis arcum.

Declinationes verò Meridionales sunt paralleli obedientes: Boreales imperantes: eiusdem nominis, sunt inuentæ, & eiusdem potentie. *Vt in undecimo Exemplo*: Iouis Declinatio sumpta secundum latitudinem eius est p. 5. 32. meridiana; hanc Declinationem requiro in columna Eclipticæ eiusdem Tabulæ; & inuenio a tergo gradus 16. 0. Piscium: Dico igitur ibi adesse parallelum Iouis inuentem, quia Declinatio Iouis, & huius loci utrâq; est meridiana. Et accepta ascensione recta huius gr. 16. 0. Piscium, quæ est p. 347. 7. ab ipsa detraho ascensionem rectam Solis, quæ est p. 305. 9., & efficio arcum Directionis Solis ad parallelum Iouis inuentem p. 41. 58. Locus autem paralleli, cui obedit Iuppiter est p. 16. Virginis.

Quoniam verò paralleli vniuscuiusque Sideris, sunt duo circuli pariter ab Æquatore distantes, quorum utrâq; secat Eclipticam in duobus locis, sicut in questionibus dixi: sequitur vt omne Sidus extra Eclipticam reperiunt, constituat in ipsa Ecliptica quatuor loca parallelorum; duo sunt sicut supra dixi, alia duo sunt circa corpus, & circa oppositionem Sideris, quæ quando Sidus est in Ecliptica euadunt partilis coniunctio, & oppositio cum Ecliptica, & ideo hæc familiaritates tunc robustiores sunt. *Vt in eodem Exemplo*, alia duo loca paralleli Iouis sunt in p. 14. Arietis, & Libræ: nam hæc partes horum Signorum habent eandem Declinationem Iouis: ergo si accipias ascensionem rectam partis 14. Arietis, & ab ipsa detrahas ascensionem rectam Solis efficies Directionem Solis ad parallelum Ioui imperantem, quia Arietis declinat ad Boream, Iuppiter ad Austrum.

Tandem caueas, quod paralleli, seu Antiscia, quia sunt circuli permanentes semper in eodem positionis habitu, erga Cardines, & Domus, id est in Mundo, non possunt efficere familiaritatem efficacem cum ipsis Cardinibus, & Domibus, sed tantum cum Astris, quæ ex accessu, & recessu a Polis Mundi variant Declinationem; Quare Cardines non dirigitur ad parallelos, siue dicam ad Antiscia secundum meam sententiam.

C A N O N. II.

Solem in Angulo obliquo ad omnes familiaritates dirigere.

SI Sol sit in ortu, accipe ascensionem obliquam Solis ad finitorem Regionis, sicut docent omnes Auctores: deinde ascensionem obliquam longitudinis in Ecliptica loci occurrentis, siue sit coniunctio, siue alius radius, absq; latitudine semper; & detrahe ascensionem obliquam Solis, ab ascensione obliqua loci occurrentis, & quod superest est Directionis arcus. Ad parallelos verò; prius definias locum paralleli in Ecliptica sicut supra dixi; deinde accipe illius loci Eclipticæ ascensionem obliquam, a qua detrahe ascensionem obliquam Solis &c. Si verò Sol sit in occasu, perficies Dire-

Directiones cum locis oppositis in Ecliptica semper, vel cum descensionibus obliquis, acceptis item semper absque latitudine. Vt in nono Exemplo, si Sol esset in ortu, eius ascensio obliqua esset p. 111. 56. Si dirigeremus illum ad coniunctionem Veneris, cuius ibidem ascensio obliqua sumpta, absque latitudine est p. 171. 56. a qua, si detrahamus ascensionem obliquam Solis, efficiamus arcum Directionis p. 60. atque similiter de cæteris.

C A N O N. IV.

Solem supra terram extra Cardines ad omnes Astorum familiaritates dirigere.

Accipe horaria tempora diurna Solis, & eiusdem distantiam a circulo recto, qui est meridionalis: Deinde horaria tempora diurna loci occurrentis in Ecliptica semper, sicut dictum est, siue sit congressus, siue radius, & siue parallelus, qui tamen desinatur in Ecliptica modo *Can. 2.* exposito, & eiusdem loci occurrentis distantiam a culmine, seu meridiano, quam primariam voco: Tandem per Regulam auream quære, si horaria tempora Solis dant eius distantiam a culmine, quam distantiam dabunt horaria tempora loci occurrentis? produc secundam, & tertium numerum, & productum diuide per primum, & quod prouenit est distantia secundaria a culmine loci occurrentis: hæc distantiam secundariam loci occurrentis, quando Sol est in quarta orientali detrahe a distantia primaria eiusdem loci occurrentis: quando Sol est in quarta occidentali, si etiam locus occurrens in natali sit in eadem quarta occidentali, detrahe primariam distantiam a secundaria: tandem si Sol sit in quarta occidentali, & locus occurrens in quarta orientali, iunge ambas distantias primariam scilicet, & secundariam ipsius loci occurrentis, & siue residuum ex deductione, siue summa ex additione, est arcus Directionis quæsitus.

Quartæ orientales sunt ab ortu ad culmen, & ab occasu ad imum: occidentales sunt a culmine ad occasum, & ab imo ad ortum.

Et caue, quod vice horariorum temporum poteris vsi arcu semidiurno, & siue sumptò in horis; & minutis, siue in gradibus, & minutis Aequatoris, prout placuerit, & fuerit opportunum.

Vt in duodecimo Exemplo sit dirigendus Sol ad coniunctionem Mercurij in Zodiaco.

Solis.

Ascensio recta	p. 181. 50.
Horaria temp.	p. 14. 53.
Distantia a Culmine	p. 45. 35.
<i>Mercurij sine latitudine.</i>	
Ascensio recta	p. 202. 14.
Horaria tempor.	p. 13. 32.
Distantia a Culm.	p. 65. 59.

Quæro igitur si horaria tempora Solis p. 14. 53. dant distantiam eiusdem a culmine p. 45. 35. quam distantiam dabunt horaria tempora Mercurij p.

13. 32. multiplico secundum, & tertium numerum, & productum diuidis per primum, & prouenit distantia secundaria Mercurij p. 41. 27. quam detraho ab eiusdem primaria, quia Sol est in quarta orientali, & remanet arcus Directionis p. 24. 32.

C A N O N, V.

Solem in spacijs Crepusculorum constitutum ad omnes familiaritates dirigere.

Quoniam Sol in spacijs Crepusculorum repertus agit in nos secundum gradus lucis, quam iugiter successiue semper magis intendit in spacio Crepusculi orientalis prout magis ad ortum appropinquat: è contra post occasum remittit, & non agit secundum distantiam a Cardinibus, sicut ex dictis in quæstionibus euidentissimum est, sequitur, vt Sol in Crepusculis consistens, non sit dirigendus in circulis horariis, in quibus fiunt proportionales a Cardinibus distantie, sed in circulis parallelis ad finitorem, in quibus Sol quæcumq; Declinationem habeat, conseruat erga nos eundem semper gradum intentionis lucis. Ad hanc ergo rem desiderantur quidem Tabulæ ascensionum, & descensionum obliquarum in circulis Crepusculinis: Sed quoniam ad condendas huiusmodi Tabulas opus esset plurimum temporis, & laboris, quæ sanè frustra contererentur, fieretq; in vanum ingens volumen, si per multo pauciora, & promptiora id ipsum, quod optamus, præstare possimus. Hinc excogitavi modum breuissimum in infra posita tabella expositum, quæ continet quantitatem Crepusculi ad plures eleuationes polares, & ipsam quantitatem Crepusculi lectam in sex circulis parallelis ad finitorem pro singulis, nimirum ternis gradibus depressionis sub Horizonte, ex quibus diuisionibus cum colligatur distantia Solis ab Horoscopo a singulis parallelis pro omni gradu Eclipticæ, facile etiam erit, & pluribus modis colligere arcum Directionis; vnum ergo modum præ cæteris faciliorem exponam, qui talis est.

In capite, & pede Tabellæ posita sunt signa, & eorum gradus nullus, quintusdecimus, & trigessimus, idest initium signorum; medium, & finis a tergo, in prima columna eleuationes polares, in secunda gradus depressionis sex parallelorum, qui sunt 3. 6. 9. 12. 15. & 18. In hoc ultimo adest tota quantitas Crepusculi: nam quando Sol tangit hunc parallelum depressionis gr. 18. ante ortum, incipit Crepusculum, post occasum desinit; nisi sit circa tropicum Cancræ tota nox luce Crepusculi pèrfusa: sicut accidit in altitudine poli gr. 50. & sequentibus maioribus.

Si Sol sit in ortu: *Primo* cum Tabulis Domorum accipe distantiam Solis ab ortu, detrahendo tempus pomeridianum, siue dicam a meridie partis Eclipticæ in Horoscopo inuentæ a tempore pomeridiano Solis in Horoscopo constituti: Quæ distantia si maior sit, quam tota quantitas Crepusculi posita in primo paralelo, qui est depressionis gr. 18. nondum Sol ingressus est spacium Crepusculi; si æqualis, incipit; si sit minor, ingressus est, & tunc cum hac distantia ingredi Tabellam Crepusculorum in columna signi, & gradus Solis ad eleuationem tui poli: & ipsi Solis distantiam hanc ab ortu inuenieris, ipse est parallelus Crepusculinus, cui inheret Sol, & per-

& permanet semper in omnibus Directionibus, de quibus nunc loquimur.

Secundo, supputabis singulas Directiones Solis, secundum ascensiones Horoscopi, supponendo Solem reperiri in centro Horoscopi, licet distet: quas Directiones poteris optime, & exquisitè supputare cum Tabulis Domorum, detrahendo tempus pomeridianum Solis in Horoscopo positi, a tempore pomeridiano singulorum locorum occurrentium per Directionem accepto, quando sunt in Horoscopo: nam vna hora valet 15. gradus Aequatoris &c. sicut docent etiam alii Professores. Quod si tibi magis placuerit supputare cum Tabulis ascensionum obliquarum per Aequatoris tempora, nihil refert; quia idem est.

Tertio, supputatis Directionibus in Horoscopo, necesse est ad singulos arcus Directionis addere, vel ab ipsis detrahere differentiam ortiuam, quæ contingit in circulo Crepusculino Solis tali modo. In corpore Tabellæ Crepusculorum in eodem circulo parallelo, cui inhæret Sol, require sectionem Crepusculi, idest distantiam ab Horoscopo singulorum Eclipticæ locorum occurrentium per Directionem: quæ distantia si sit eadem, quæ est Solis, habes arcum Directionis, est enim ille, quem supra supputasti, si differant, detrahe semper minorem a maiori, & residuum differentiam ortiuam voco: Deinde si distantia loci occurrentis sit minor, distantia verò Solis maior: adde differentiam ortiuam ad arcum Directionis iam supputatum: Si verò è contra illa maior sit, Solis verò minor, detrahe differentiam ortiuam ab arcu Directionis: & quod prouenit est arcus Directionis supputatus in circulo parallelo Crepusculino, cui Sol inhæret.

Sit Exemplum in *Serenissimo Ratuio Farnese Parmae Duca*, cuius Genesim ponit *Argolus* in opere de diebus criticis lib. 2. pag. 55., & dicit natum esse anno 1569. Martii die 26. hor. 16. min. 24. P. M. oriente gr. 13. Piscium ad lat. pol. 44. In primis accipio distantiam Solis ab ortu sic. Tempus a meridie gradus 13. Piscium in Horoscopo est hor. 17. min. 24. Tempus a meridie Solis in Horoscopo positi est hor. 18. min. 34. a quibus detraho horas 17. 24. & remanet distantia Solis ab ortu hor. 1. 10. Hanc distantiam requiro in Tabella Crepusculorum sub columna gr. 15. Arietis, quem possidet Sol, ad polum gr. 44. & inuenio in circulo Crepusc. depressionis gr. 12. Igitur huic circulo inhæret Sol.

Secundo. Volo supputare Directionem Solis ad quadratum Martis in Zodiaco; & primo supputo in Horoscopo: Tempus a meridie Solis in Horoscopo positi hor. 18. 34. At vero tempus a meridie gr. 0. Cancris in Horoscopo positi est horarum 22. 20 a quibus detraho horas 18. 34. & remanet arcus Directionis hor. 3. min. 46. in Horoscopo supputatus.

Tertio. In circulo Crepusculino gr. 12. sub columna gr. 0. Cancris reperio horas 1. min. 30. a quibus detraho distantiam Solis ab Horoscopo, quæ est hor. 1. min. 10. & remanet differentia ortiuam min. 20. Quam differentiam ortiuam, (quia distantia loci occurrentis est maior, & distantia Solis minor) detraho ab arcu Directionis, & remanet arcus Directionis hor. 3. min. 26. qui valet gradus 51. min. 30. Aequatoris, & adæquatus ex dicendis *Can. 9.* dat annos 53. quibus Dux ille obiit: nam alias nulla tunc appa-

ret Directio Solis, qui ibi est vitæ Prorogator validissimus, quia in Horoscopo. *Argolus* dirigit Horoscopum ad trinum Saturni, qui est longissimè ascensionis, sed inani ter.

At verò, si distantiam Solis ab ortu non inueneris exquisitam in Tabellis neq; Solis gradum in Signo; sume partem proportionalem; ex qua cognosces verum circulum Crepusculinum depressionis Solis sub Horizonte ad quem circulum oportet sumere etiam distantiam ab Horoscopo loci occurrentis, sicut dixi.

Sit aliud Exemplū in *Gustavo Adolpho Suetia Rege*, cuius Genesim ponit ibidem *Argolus* pag. 39. ex qua magis comprobatur mea de Crepusculis sententia: cuius exempli supputationem non exposui inter quadraginta, quia nondum confeceram inferiorem Tabellam: neq; erat mihi Planispherium ad elevationem poli gr. 59. Natus est *Gustavus* anno 1594. die 19. Decembris hor. 7. min. 28. matutina, ascendente gr. 4. 32. Sagitt. sicut ponit *Argolus* sub altit. poli 59. In qua Genesi cauendus est error in Sole, qui secundum *Thyconis* calculum poni debet in gr. 28. 13. Sagitt. & non in gr. 27. 13. sicut ponitur ab *Argolo*, quare etiam supputatio Directionis ab eodem ibi exposita necessariò correctionem postulat.

Sol distat ab ortu horis 2. 0. cum quibus ingredior Tabellam Crepusculorum, & sub columna gr. 30. Sagittarij, quia Sol habet maximam declinationem, inuenio in circulo Crepusculino depressionis gr. 12. ad polum gr. 59. horas 1. min. 59. itaut desit vnum tantum minutum.

Supputemus autem Directionem Solis ad quadratum Martis in Zodiaco; ibi enim incidit etiam oppositio Saturni, propter eius latitudinem borealem. Ascensio obliqua Solis correcti, ad polum gr. 59. est gr. 314. 29. ascensio obliqua gr. 25. 2. Aquarii est 350. 25. Vnde remanet arcus Directionis in Horoscopo supputatus p. 35. 54.

In Tabellâ Crepusc. sub columna gr. 15. Aquarii in circulo Crepusculino Solis gr. 12. est distantia hor. 1. min. 42. in gr. 30. Aquar. est distantia hor. 1. min. 36. ex quibus sumendo partem proportionalem pro gr. 25. Aquar. fit distantia hor. 1. min. 38. quibus addo vnum minutum, quia deest ibidem in distantia Solis, itaut fiat vera distantia loci occurrentis hor. 1. min. 39. hanc detraho à distantia Solis, & superest differentia ortiua minorum 21. quæ (quia minor est distantia loci occurrentis, & maior distantia Solis) addenda est ad arcum Directionis supra supputatum; cum verò sit supputatus in gradibus Æquatoris, oportet reducere differentiam ortiuam ad gradus Æquatoris; minuta horaria 21. sicut docent omnes Auctores dant gradus 5. & min. 15. Æquatoris, qui additi ad arcum Directionis supra in Horoscopo supputatum, efficiunt verum arcum Directionis gr. 41. 9. supputatum in Circulo Crepusculino Solis.

Ad accipiendos annos pro æquatione addo hunc arcum ad Ascensionē rectam Solis, quæ est gr. 268. 3. & efficio aggregatum p. 309. 10. respondens ad gr. 6. & min. 47. Aquarii; ad quem Sol ab hora natalis peruenit diebus 37. & tribus quartis, qui tot annos indicant, quos vixit *Gustavus*.

Si verò Sol sit in Crepusculo vespertino post occasum, *Primo* cum Tabulis

lis domorum sume distantiam Solis ab occasu, qua cognosces parallelum Crepusculinum, cui inhæret Sol. *Secundò*, supputabis Directionem Solis tanquam si esset in centro occasus, siuè per descensiones Solis, & locorum occurrentium, siuè per ascensiones locorum oppositorum ad eleuationem poli regionis. *Tertiò*, sub eodem circulo Crepusculino Solis quære distantiam, quam ab occasu habet locus occurrens, idest quam sectionem Crepusculi, quæ si sit eadem, quæ Solis, habes Directionem, est enim illa, quæ supra in finitore supputasti, si sit diuersa, detrahe minorem à maiori, & residuum voco differentiam descensiuam: deinde si distantia loci occurrentis idest sectio Crepusculi sit minor, distantia verò Solis maior, detrahe differentiam descensiuam ab arcu Directionis; si verò è contra illa maior sit, Solis autem minor adde, differentiam descensiuam ad arcum Directionis, & quod prouenit est Arcus directionis supputatus in parallelo Crepusculino, cui Sol inhæret: nam supputationes in occasu è contrario fiunt à supputationibus in ortu. Sequitur Tabella Crepusculorum.

Elevation Poli gr.		TABELLA CREPVSCVLORVM												
		Quæ continet sectiones Crepusculi in sex Parallels ad eleuationes Poli in prima columna positas.												
Parall. Crepus. gr.		♈	♌	♍	♎	♏	♐	♑	♒	♓	♈	♌	♍	
gr. o.		15.	0.	15.	0.	15.	0.	15.	0.	15.	0.	15.	0.	
h. m.		h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	
38	3	018	018	018	017	016	016	016	016	017	017	017	018	018
	6	037	037	036	034	032	031	030	030	031	032	033	034	035
38	9	059	055	053	049	049	048	047	046	048	049	050	051	052
	12	117	116	113	108	105	103	102	101	103	104	105	107	108
39	15	137	136	133	126	122	119	117	116	118	119	120	122	124
	18	22	159	153	146	140	135	133	132	133	134	137	139	140
39	3	019	018	018	017	017	017	016	016	016	017	018	019	019
	6	038	037	036	035	033	032	031	031	032	033	034	035	036
39	9	058	056	054	051	050	049	048	047	048	050	051	052	052
	12	119	117	116	110	106	104	103	102	104	105	107	108	108
39	15	139	138	134	128	124	120	118	117	119	120	122	125	126
	18	25	23	196	149	142	137	135	134	135	136	139	141	142
		30.	15.	0.	15.	0.	15.	0.	15.	0.	15.	0.	15.	0.
		II		III		IV		V		VI		VII		VIII

TABELLA CREPUSCULORVM,
 Quae continet sectiones Crepusculi in sex Parallelis ad
 elevationes Poli in prima columna positas.

Elevationes Poli gr.

Parallel. Crepusc. gr.

	♈	♉	♊	♋	♌	♍	♎	♏	♐	♑	♒	♓	♈	
	o. 15.	o. 15.	o. 15.	o. 15.	o. 15.	o. 15.	o. 15.	o. 15.	o. 15.	o. 15.	o. 15.	o. 15.	o. 15.	
	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	
36	019	018	018	017	017	017	016	016	017	018	018	019	019	
6	039	037	036	035	034	033	032	032	032	034	035	036	036	
40	9	10	157	055	053	050	049	048	048	048	050	052	053	053
12	120	018	115	112	108	105	104	103	103	104	106	109	110	110
15	143	140	135	130	125	121	120	119	120	122	124	127	128	128
18	29	26	159	151	143	138	136	135	136	138	141	142	143	143
3	020	019	019	018	017	017	017	017	017	017	018	019	019	020
6	040	038	037	036	035	034	033	032	033	034	036	037	037	037
41	9	11	059	057	055	051	050	049	049	049	051	053	054	054
12	122	120	117	113	110	106	105	104	104	105	107	110	111	112
15	146	143	138	133	127	123	121	120	121	123	125	128	129	129
18	214	211	203	193	186	180	177	176	177	180	183	184	185	185
3	020	019	019	018	017	017	017	017	017	017	018	019	019	020
6	040	039	038	036	035	034	033	032	033	034	037	037	037	037
42	9	12	11	058	056	052	051	050	049	050	052	054	055	056
12	124	122	119	114	111	107	105	104	104	106	108	110	112	113
15	050	147	141	135	130	125	122	121	122	125	127	129	130	130
18	218	215	206	196	188	182	178	177	178	181	184	186	187	187
3	021	020	020	019	018	018	018	017	018	018	019	020	020	020
6	042	041	039	038	036	035	034	033	034	035	037	038	038	038
43	9	14	13	10	057	053	052	051	050	051	053	055	056	057
12	127	126	121	116	112	109	107	106	107	110	112	114	115	115
15	154	151	144	137	131	127	124	123	124	127	129	130	132	132
18	224	220	211	199	190	184	180	179	180	183	186	188	189	189
	130.	15.	o.	15.	o.	15.	o.	15.	o.	15.	o.	15.	o.	15.
	1	II	8	V	X	æ	7							

TABELLA CREPUSCULORVM
 Quae continet sectiones Crepusculi in sex Parallelis ad elevationes
 Poli in prima columna positas.

Elevationes Poligr.

Parall. Crepusul. gr.

	♈	♉	♊	♋	♌	♍	♎	♏	♐	♑	♒	♓	♈	
gr. o.	15.	0.	15.	0.	15.	0.	15.	0.	15.	0.	15.	0.	15.	30.
	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.
43	021	021	020	019	018	018	018	017	018	018	019	020	020	020
9	043	042	040	037	036	035	034	033	035	036	037	038	039	039
44	1	1	1	2	057	053	052	051	051	052	054	056	057	058
12	130	129	128	117	113	110	108	107	108	110	113	115	116	116
15	158	159	147	138	132	128	125	124	125	128	130	131	133	133
18	232	227	215	202	192	186	182	181	182	185	188	190	191	191
45	3	022	022	021	020	019	018	018	018	018	019	020	021	021
6	041	043	041	038	036	035	034	034	035	036	038	039	040	040
9	107	106	103	059	055	053	052	051	051	054	057	058	059	059
12	134	132	125	119	114	111	109	108	109	112	114	116	117	117
15	203	200	190	181	174	170	166	165	167	169	172	174	175	175
18	239	234	219	205	195	188	184	183	184	187	190	193	194	194
46	3	022	022	021	020	019	018	018	018	018	019	020	021	021
6	045	044	042	040	037	036	035	035	036	037	039	040	041	041
9	109	108	104	101	057	055	053	052	053	055	058	100	100	100
12	137	135	128	122	116	112	110	109	111	113	116	118	119	119
15	209	206	194	185	177	173	168	167	168	170	174	177	178	178
18	249	241	226	210	198	191	186	185	186	189	192	195	196	196
47	3	023	023	022	021	020	019	019	018	018	019	021	022	022
6	046	045	043	041	038	037	036	036	037	038	040	042	042	042
9	111	110	106	102	058	056	054	053	054	056	059	111	112	112
12	140	138	131	124	118	113	111	110	112	114	117	120	121	121
15	215	211	198	188	179	175	170	169	170	172	176	179	180	180
18	254	252	232	214	201	193	188	187	188	191	194	197	198	198
	30.	15.	0.	15.	0.	15.	0.	15.	0.	15.	0.	15.	0.	0.
		II		III		IV		V		VI		VII		VIII

TABELLA CREPUSCULORVM,
 Quae continet sectiones Crepusculi in sex Parallelis ad
 eleuationes Poli in prima columna positas.

Parallel. Crepusc. gr.

	♌	♍	♎	♏	♐	♑	♒	♓	♈	♉	♊	♋	♌
	o. 15.	o. 15.	o. 15.	o. 15.	o. 15.	o. 15.	o. 15.	o. 15.	o. 15.	o. 15.	o. 15.	o. 15.	o. 30.
	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.
3	023	023	022	021	020	019	019	018	019	020	022	023	023
6	047	046	043	042	039	038	037	036	037	038	041	043	043
9	114	113	118	114	059	057	055	054	055	057	111	113	113
12	144	142	134	126	120	115	113	112	113	116	119	122	123
15	223	217	211	152	142	135	132	130	131	134	138	141	142
18	330	318	240	220	164	156	152	148	149	152	156	201	211
3	024	024	023	022	021	020	019	019	020	021	023	024	024
6	049	048	045	043	040	039	038	037	038	039	042	044	045
9	118	117	111	106	100	058	056	055	057	059	112	114	115
12	153	147	137	128	121	117	114	113	115	118	121	124	125
15	233	224	210	155	144	137	134	132	134	136	140	143	144
18	400	335	250	225	208	158	152	150	151	174	158	222	233
3	025	025	023	022	021	020	019	019	020	021	023	024	024
6	051	050	048	045	042	039	038	038	039	040	042	044	045
9	122	120	114	108	102	059	057	057	059	111	114	116	117
12	159	154	142	132	123	119	115	115	117	120	123	126	127
15	246	237	218	200	146	139	136	134	136	138	142	245	147
18			306	232	172	22	156	153	155	57	200	255	177
3	026	026	024	023	021	020	020	021	021	022	023	025	025
6	054	052	049	046	043	039	039	039	040	041	043	046	057
9	135	133	117	110	104	100	058	059	100	112	115	118	119
12	166	160	147	135	126	120	117	116	118	121	225	139	130
15	313	250	224	204	149	141	138	136	137	140	145	148	150
18			323	239	217	204	158	55	156	159	204	208	210
	o. 15.	o. 15.	o. 15.	o. 15.	o. 15.	o. 15.	o. 15.	o. 15.	o. 15.	o. 15.	o. 15.	o. 15.	o. 15.
	l	ll	lll	llll	lllll	llllll	lllllll	llllllll	lllllllll	llllllllll	lllllllllll	llllllllllll	lllllllllllll

TABELLA CREPUSCULORVM
 Quae continet sectiones Crepusculi in sex Parallelis ad elevationes
 Poli in prima columna positas.

Elevationis Poli	Parall. Crepus. gr.	Poli												
		0	15	30	45	60	75	90	105	120	135	150	165	
		h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	
52	3	027	027	025	023	021	021	020	021	021	022	024	026	027
	6	1 0	054	051	047	043	039	040	039	040	042	045	049	049
	9	1 32	1 27	1 20	1 12	1 6	1 1	1 0	0 59	1 1	1 3	1 6	1 11	1 11
53	12	2 4	2 7	2 53	2 39	2 29	2 22	2 19	2 18	2 20	2 23	2 27	2 32	2 33
	15		3 19	3 35	3 10	2 54	2 44	2 40	2 38	2 39	2 42	2 48	2 52	2 54
	18				2 49	2 32	2 28	2 28	2 28	2 28	2 28	2 27	2 23	2 21
54	3	028	028	026	024	022	021	021	022	022	023	025	026	028
	6	1 1	057	053	048	044	041	041	040	041	043	047	050	051
	9	1 38	1 32	1 23	1 14	1 8	1 2	1 1	1 1	1 2	1 5	1 9	1 13	1 14
55	12	2 29	2 17	2 0	1 42	1 32	1 24	1 22	1 20	1 22	1 25	1 30	1 34	1 36
	15		3 28	3 48	3 16	2 57	2 47	2 42	2 40	2 41	2 45	2 51	2 54	2 58
	18				3 0	2 37	2 21	2 14	2 11	2 11	2 11	2 10	2 15	2 19
56	3	029	029	028	025	022	021	021	022	022	023	026	027	029
	6	1 2	1 0	055	050	045	043	042	042	043	045	049	051	053
	9	1 44	1 39	1 28	1 18	1 10	1 4	1 3	1 3	1 4	1 7	1 12	1 15	1 17
57	12	2 54	2 31	2 7	1 47	1 35	1 26	1 24	1 23	1 24	1 28	1 33	1 37	1 40
	15			3 10	2 24	2 2	1 50	1 45	1 43	1 44	1 48	1 54	1 58	2 2
	18				3 15	2 33	2 14	2 8	2 4	2 5	2 8	2 15	2 18	2 23
58	3	031	030	029	026	023	022	022	022	023	024	027	029	030
	6	1 5	1 3	058	051	047	044	043	043	044	046	050	053	055
	9	1 55	1 47	1 33	1 20	1 12	1 6	1 4	1 4	1 5	1 9	1 14	1 18	1 20
59	12		3 0	2 17	1 52	1 38	1 28	1 26	1 24	1 26	1 30	1 35	1 40	1 43
	15			3 53	2 32	2 17	1 54	1 47	1 45	1 47	1 52	1 57	2 2	2 5
	18				3 45	2 43	2 19	2 11	2 6	2 8	2 12	2 18	2 24	2 27
		30.	15.	0.	15.	0.	15.	0.	15.	0.	15.	0.	15.	0.
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	30

DE SIDERVM AD FAMILIARITATES

TABELLA CREPVSCVLORVM,
 Quæ continet sectiones Crepusculi in sex Parallelis ad
 eleuationes Poli in prima columna positas.

Parallelus Crepusc. gr.

	♈	♉	♊	♋	♌	♍	♎	♏	♐	♑	♒	♓	
	0. 15.	0. 15.	0. 15.	0. 15.	0. 15.	0. 15.	0. 15.	0. 15.	0. 15.	0. 15.	0. 15.	0. 15.	
	h. m. l h. m.	h. m. l h. m.	h. m. l h. m.	h. m. l h. m.	h. m. l h. m.	h. m. l h. m.	h. m. l h. m.	h. m. l h. m.	h. m. l h. m.	h. m. l h. m.	h. m. l h. m.	h. m. l h. m.	
3	033	032	029	026	024	023	022	022	023	026	028	030	031
6	111	1 9	1 1	053	049	045	044	043	045	048	052	056	057
9	2 6	157	139	123	116	1 9	1 6	1 5	1 7	111	116	122	124
12			230	159	142	133	128	126	128	133	139	145	147
15				243	213	158	151	148	150	155	2 0	2 8	2 9
18					250	226	215	2 9	212	217	223	231	232
3	035	034	030	027	025	024	023	023	024	027	029	031	032
6	119	114	1 4	055	050	046	045	044	046	050	054	058	059
9	233	213	146	128	118	111	1 8	1 7	1 9	113	119	124	126
12			253	2 6	146	135	130	128	131	136	142	148	150
15				259	218	2 1	154	151	153	158	2 4	212	213
18					3 0	231	219	213	215	226	227	225	237
3	039	037	032	028	025	024	024	023	025	027	029	031	032
6	127	121	1 8	058	051	048	046	046	048	052	056	1 0	1 1
9		239	155	134	120	113	110	1 9	112	116	122	127	129
12				215	150	138	133	131	134	139	146	152	154
15					225	2 4	158	154	156	2 2	2 9	216	219
18					311	287	224	218	219	225	233	240	244
3	043	040	033	030	026	025	024	024	026	029	032	033	034
6	137	129	113	1 1	055	050	048	047	049	054	1 0	1 3	1 3
9			2 9	139	124	116	112	111	114	119	126	131	133
12				225	156	143	136	133	136	142	151	157	159
15					234	211	2 1	157	2 0	2 6	215	221	224
18					332	344	229	221	223	230	239	246	250
	30.	15.	0.	15.	0.	15.	0.	15.	0.	15.	0.	15.	0.
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	♊

66

Solens in spatii noctis obscuro reperitur ad familiaritates omnes dirigere

Si Sol non distat ab Imo plus, quam 4. partibus circiter, siue ultra, siue citra, supputatio fit, sicut supra *Canon 1.* Si vero distat magis; primo subtrahere arcum Crepusculi Solis ab eius arcu seminocturno, & remanebit eiusdem arcus seminocturnus obscurus, & sume distantiam Solis ab imo. Deinde subtrahere arcum Crepusculi loci occurrentis ab eius arcu seminocturno; acceptis residuis in Belliptica semper absque latitudine; siue sit in coniunctio, siue radius, & siue Parallelus, definitus tamen in Ecliptica modo supra dicto, & remanebit arcus seminocturnus obscurus loci occurrentis; item eiusdem loci siue distantiam ab imo, quam primariam voco. Tandem quere, si arcus obscurus Solis dat eius distantiam ab imo, quam distantiam dabit arcus obscurus loci occurrentis. Prode productum, & tertium numerum; & productum diuide per primum, & quod provenit est distantia secundaria loci occurrentis, quam detrahe à primaria, quando Sol est in quarta orientali, sicut supra dictum est. *Ut in sexto Exemplo, sit dirigendus Sol ad festilem Martis in Zodiaco;*

- Arcus crepusculi p. 348. 39.
- Distantia ab imo p. 63. 48.
- Arcus seminocturnus hor. 6. 17.
- Arcus Crepusculi hor. 3. 37.
- Et remanet arcus obscurus hor. 4. 40.
- Partis 18. 18. Arcus
- Arcus seminocturnus p. 37. 3.
- Distantia ab imo prima p. 92. 12.
- Arcus seminocturnus hor. 9. 34.
- Arcus Crepusculi hor. 1. 36.
- Arcus obscurus hor. 3. 58.

Quero nunc, si arcus obscurus Solis hor. 440. dat eius distantiam ab imo p. 63. 48. quam distantiam dabit arcus obscurus loci occurrentis, qui est hor. 3. 58. multiplico secundum, & tertium numerum, & productum diuido per primum, & emergit distantia secundaria loci occurrentis p. 54. 14. Cum vero Sol sit in quarta orientali, detraho hanc distantiam à primaria, & remanet arcus Directionis p. 37. 58.

CANON VII.

Plurimatorem quolibet ex Astris cum latitudine incidendam, ubique; febrilitate, ad congressum, & radios dirigere.

Sol perpetuo deambulat per Bellipticam, ideo ipsam super eam dirigat cetera vero Sidera remouentur ab Ecliptica, & modo magis, modo minus: Quare vnumquodque super suam veram, & realem viam, quae, cuique sit, dirigat.

Duo igitur postulat hic *Canon*. 1. definire locum occurfus secundum longum, & latum; deinde supputare motum ad familiaritates; hoc posterius fit sicut dictum est de Sole; nam in angulis rectis per ascensiones rectas, in obliquis per obliquas, in alijs locis per horaria tempora, vel arcus semidiurnos, & seminocturnos &c. eodem prorsus modo, in omnibus locis sicut de Sole dixi. Nisi, quod sub terra non observantur Crepuscula, neque arcus obscuro, sed tantum arcus seminocturni, sine horaria tempora &c. Nam præter Solem nemo affert lucem Crepusculi, nisi forte Luna, sed exituam, & quæ nullam, vel omnino modicam differentiam in supputationibus afferre potest.

Locum occurfus ita definitur secundum longum, nihil variat, à consuetis radijs, nisi velis observare modicam illam differentiam à *Regiomontano* positam, quæ penè insensibilis est, & potest absolute negligi: secundum vero latum sic; quare latitudinem, quam obtinet Prorogator in loco longitudo occurfus, & habet locum occurfus definitum in longum, & latum: Et tunc, quod omne Sidus, præter Solem, variat successive semper latitudinem, prout monetur per longum; velo autem, ut sumatur latitudo illa, quam acquirit Prorogator ex reali motu. *Ut in undecimo Exemplo* Luna dum vadit ad oppositionem Martis, quando est in p. 15. 58. Virginis obtinet latitudinem borealem p. 2. 41. ibi enim distat à capite Draconis, à quo discedit gr. 32. 35. In trino Solis iuxta p. 2. 50. Libræ habet lat. p. 3. 48. in conjunctione Jovis p. 4. 31. borealem semper &c. Horum igitur locorum secundum longum, & latum, accipiendæ sunt ascensiones rectæ, vel obliquæ, distantia à circulo recto, horaria tempora, vel arcus semidiurni, & seminocturni &c. Directiones autem supputantur, sicut dictum est supra, & exemplis ostensum. Et sicut exemplum de Luna, ita contingit de cæteris Astis, & parte Fortune, quæ latitudinem servat, prout distat à capite, & cauda Draconis, tanquam si esset ipsa Luna.

Ad proprios radios in singulis casibus Prorogatores diriguntur, sicut si locus Prorogatoris esset Promissor: etenim tunc evadit Promissor.

CANON VIII.

Prorogatorum cum latitudine incidentem, ubi unq. reperitur, ad Parallelos dirigere.

Duo hic quoque *Canon* postulat, primum definire locum occurfus secundum longum, & latum; Deinde supputationem motus: Supputatio eisdem prorsus modis fit, sicut supra: locus vero sic definitur: Et in primis ad calcem cuiusvis narrativæ Thematæ poni debent Declinationes omnium Planetarum; etenim Paralleli sunt ipsæ Declinationes. Secundo, observandi sunt Prorogatores, an angant, an minuant Declinationem, si augent, impingunt in Parallelos maiorem Declinationem habentium; si minuant, ab ipsa declinatione modicum: tunc ingredi corpus Tabulæ Declinationum, & incipiunt à Declinatione Prorogatoris, à loco eius longitudinis, & latitudinis progredi se secundum verum motum Prorogatoris, vel ascendendo, vel descendendo, & serva latitudinem, quam ipse verè, & realiter

litter feruat dum mouetur post horam natalis, & vbi incideris in Declinationem alicuius planetæ, ibi erit locus Paralleli illius planetæ; sume igitur longitudinem, & latitudinem illam, tanquam si effet aliquod Sidus; deinde eius ascensionem rectam, vel obliquam, distantiam à culmine, horaria, tempora, arcum semidurnum, vel seminocturnum &c. sicut supra dictum est. Vt in valedico exemplo Luna habet Declinationem borealem p. 19.30. quam dimittit, quia descendit à Tropico Canceri ad Libram, ergo aliquando incidit in Declinationem, seu Parallelum Iouis, Veneris, & Martis, qui minorem habet Declinationem. Ingredior corpus Tabulæ Declinationum, iuxta p. 28. Leonis sub columna gr. 1. latitudinis Sep. vnde sumpta est Declinatio Lunæ: inde transeo ad signam Virginis sub columna latitudinis gr. 2. Postea circa gr. 20. Virginis sub columna latit. gr. 3. nam quia ibi Luna distat à capite Draconis p. 37. habet latit. p. 3. septent. Cum vero ibidem obtineat Declinationem Borealem p. 6.44. reperit Parallelum imperantem Veneri, cuius Declinatio est p. 6.50. Merid. Rursum in p. 23. fere Virginis vbi cum latitudine p. 3.13. acquirit Declinationem Martis p. 5.54. Tandem in p. 24. ferè inuenit Parallelum, seu Declinationem Iouis, quæ est p. 5.31. Subinde Luna post multa tempora transit ad Declinationem Australem circa p. 10. Libræ, vbi habet latitudinem meridionalem p. 4., & quia inde incipit augere Declinationem, futurum est, vt de nouo incidat in Parallelos eorumdem, non tamen amplius imperantes, sed eiusdem potentiam; & primo applicat Parallelo Iouis, iuxta p. 23. Libræ cum lat. Sep. p. 4.40. inde in Parallelum Martis, tandem Veneris. Loca autem horum Parallelorum sumenda sunt exquisitè secundum longum, & latum, & seruata etiam differentia Parallaxis, propter rationes capituli 4. lib. 1. quas attuli. Horum vero locorum accipe ascensionem rectam, vel obliquam, distantiam à circulo recto, horaria tempora, vel arcum semid., & seminoct., &c. sicut dictum est, tanquam si hæc loca Parallelorum in longum, & latum sumpta essent Sidera.

C A P. X. IX.

Adaquare Directionis Arcum ad accipiendos Annos, & Menses effectuum.

Directionis arcum adde ascensioni rectæ Solis; summam require in corpore Tabulæ ascensionum rectarum sub columna Eclipticæ, & vbi nueneris, accipe gradum Signi cum suis minutis à tergo inuentum, & correspondentem summæ illi ascensionis rectæ; postea in Ephemeridibus secundorum mobilium numera quot diebus, & horis Sol ab hora natalis peruenit ad illum gradum, & minutum Signi: quot enim diebus, tot annos significat, quot binis æquinoctialibus horis, tot menses. Ad hanc rem adsumt duodecim Exemplaria in fine.

Nomine Directionis Secundariæ quid intelligam, quomodo differat à Primariâ, & de eius efficacia iam dixi cap. 8. Observanda sunt igitur Luminariū cum cæteris Astris familiaritates, quæ in Zodiaco accidunt diebus subsequensibus ipsam Genesim; quibus fit præordinatio vitæ coloris, cum suis coeffectibus, supputando tempora à singulis diebus post natalem ad singulos annos vitæ; quot enim diebus, & binis æquinoctiis libus horis contingunt post natalem, tot annis, & mensibus post eandem suos effectus habent, videlicet augendi, vel minuendi decreta primariæ Directionis &c. Et Luna, sicut creberrimæ docent experientie, in annis climactericis, seu diei criticis valde pollet: etenim quibus diebus post natalem ipsa efficit vel quadratum, vel oppositionem, vel etiam coniunctionem cum loco suo natalis, præordinat orisim futuram illo anno climacterico; in quo si contingat Directio hostilis aliqua Prorogatoris vitæ, discrimina eidem vitæ minatur, sicut ostendi in *quadragesima Exemplis*, quæ iam pridem ex *Argolo*, & in *septem*, quæ ex *Magino* desumptis ad mearum rerum comprobationem. Ad cognoscendam vero diem, & horam, ad quam deuoluta sit Directio secundaria in quolibet anno, & mense nati; horis diei natalis addendæ sunt tot dies, quot anni transierunt ætatis: & tot binæ temporales horæ, quot menses, & quo peruenerimus; ibi subsistit Directio secundaria: Vt in *quinto Exemplo*, infra posito, quod ex *Argolo* retuli: obiit Cardinalis ille, die 21. Septemb. 1631. ætatis anno 67., & diebus 23. Quapropter horis diei natalis addo dies 67. & horam vnā cum dimidio, & peruenio ad diem 24. Octobris vna hora fere ante meridiem: Vbi Sol est in Parallelo Saturni, & obediens, eandem enim habent Declinationem quoad numerum quidem, sed quoad nomen diuersam, quia Saturnus declinat ad Boream, quare imperat, Sol vero ad Austrum, vnde obedit: Peruenit quoque Sol ad quadratum Saturni natalis: Luna ad p. 11. Canceri, quam proximè applicans ad oppositionem sui loci natalis; ideoque criticum tempus, annumque climactericum attulerat.

C A N O N. XI.

Progressiones supputare.

Progressiones, siue dicamus Processus æquales more solito secundum communem hucusque sententiam, & vsum assumptas, esse fictitias, impossibiles; & citra naturam suam satis ratione demonstrari in questionibus modus vero, quomodo ego naturalem esse puto, & comprobauit *quadragesima septem Exemplis ex Magino, & Argolo* desumptis, oritur ex integris lunationibus Embolismicis post natalem, quarum singulæ sunt spatio 29. dierum, in quibus Luna erga nostrum intuitum repræsentat omnem suam faciem, & à Sole distantiam, quam potest habere, & redit ad eandem, quam habebat ab initio, vnde discesserat, quo circuitu lustrat tredecim signa, & Sol

Sol vnum signum fere. Processus ergo ab his luminariis motibus secundum meam sententiam ortum habent: nam prima post genesim lunatio nectitur Progressionem primi anni nati, secunda Progressionem secundi anni, tertia tertij &c. ita tamen, vt partes quoq; vnus cuiusq; anni: primas, primas, mediae medias &c.

Ad supputandas vero Progressiones, & cognoscendum, quo peruenierit, numerandae sunt tot huiusmodi lunationes Embolismicae post natam quot anni transierunt aetatis nati, ponendo semper Lunam in ea facie, & distantia à Sole, quam habet in natali; tandem pro quolibet insuper mense aetatis addendi sunt ad locum Lunae gradus 2. 30. qui sunt duodecima pars vnus lunationis. Quod si ad multos annos expedite velis supputare Progressiones, caue quod Luna non complet 12. lunationes in vno integro anno, sed 11. diebus minus: Igitur habes distantiam Lunae à Sole in natali, hanc require 11. diebus ante finem primi anni nati, & vbi inuenieris, ibi complentur Progressiones 12. annorum, similiter 22. diebus ante finem secundi anni complentur Progressiones 24. annorum &c. Inde progredere à singulis lunationibus ad singulos annos aetatis, & à singulis signis cum gr. 2. 30. motus Lunae ad singulos menses aetatis &c.

Vbi cunq; autem luminaria feliciter afficiuntur, tam in ipsis Progressionibus, quam erga loca beneficorum natalis, conferunt ad felicitatem, à contra &c. Vt in eodem quinto Exemplo in fine posito, volo supputare, quo peruenierint Progressiones in annis 673, & diebus 23. Luna in natali distat à Sole signis quatuor, & gr. 10. pertransijt enim primum trinum, & gr. 19, à Sole: Anno sequenti 1569. die 7. Augusti Luna complet 12. lunationes Embolismicas, ibi enim distat à Sole signis 4., & gr. 10. anno 1566. die 27. Iulij complet 24. anno 1567. die 16. Iulij complet 36. anno 1568. die 4. Iulij 48. anno 1569 die 24. Iulij 60. Hinc à singulis mensibus vsque ad 67. tandem peruenio ad diem 17. Ianuarii 1570. vbi Luna ponitur in gr. 18. Geminarum, & Sol in p. 8. Aquarii. Pro 23. diebus insuper aetatis addendi sunt ad locum Lunae gradus 25., & ponitur Luna in gr. 13. Cancris, Sol vero in gr. 10. Aquarii, in partibus scilicet oppositione Saturni natalis, & Luna in eodem loco critico secundariae Directionis: sicut supputantur superiori Canone.

C A N O N XII.

Ingressuum consensus accipere.

Iam dixi in quaest. quod ingressus quidam actiui sunt, quidam passivi: Actiui sunt familiaritates Actiuorum siderum, vniuersali quotidiano motu acquisitae cum locis Directionis primariae, & secundariae, & Processus Prorogatorum. Passiui sunt familiaritates Prorogatorum vniuersali toti Mundo cum actiuis Astris Directionis, & Processus. Huiusmodi autem Ingressus, siue beneficorum ad loca motuum Prorogatorum, siue Prorogatorum vniuersalium ad loca motuum beneficorum, id est tam actiui, quam passivi, profunt: maleficarum autem eisdem modis obsunt. Vt in eodem quinto Exemplo, die mortis Saturnus à gr. 14. Scorpionis ingres-

sus est ad locum secundariæ Directionis Solis, & ad quadratum Processus eiusdem: & Mars paucis diebus ante mortē ingressus est ad locum secundariæ Directionis, & Processus Lunæ, qui erat locus criticus: hi autem sunt ingressus actiui. Viceuersa Sol aliquot diebus ante mortem ingressus fuit ad quadratum Martis Progressionum. Luna die obitus ad quadratum Martis Directionis secundariæ, & hi sunt Ingressus passiuī. Qua vero ratione, & naturali fundamento distinguantur, & conferant huiusmodi Ingressus, in quæstionibus dictum est.

C A N O N. XXX.

Transituum consensus accipere.

TRansitus quoque, sicut supra dixi, alii actiui sunt, alii passiuī: actiui sunt familiaritates actiuorum Siderum motu vniuersali quotidiano acquisitæ cum Prorogatoribus natalis, id est cum eorum locis immobilibus: Transitus passiuī sunt familiaritates Prorogatorum vniuersalium toti Mundo cum actiuis Astris natalis, id est cum eorum locis immobilibus: Adeo in hoc differant Ingressus à Transitibus, quod Ingressus aspiciunt loca motuum mobilium: Transitibus verò respiciunt loca fixæ natalis. Ut in eodem quinto Exemplo, paucis diebus ante obitum Mars pertransit in oppositione Lunæ radicis; deinde in quadrato horoscopi à loco Culminis, id est à gr. 14. & 23. Canceri, & hi sunt Transitus actiui. Item paucis diebus ante obitum Sol pertransiit super Martem natalis, id est super gr. 20. Virginis & Luna die mortis applicuit Saturno iuxta gr. priores Leonis, & hi sunt Transitus passiuī.

Praxis arithmetica motus Directionis ad familiaritates in Mundo.

C A P I T Q V I N T U M D E C I M U M.

Auendum est, quod & saepe dixi, Directionis motum esse duplicem, rectum, & conuersum: motus Directionis rectus à Ptolomæo dicitur *Actiuobolius*; id est secundum successionē Signorum; & ita fit, vt Prorogatores permaneant immobiles in Mundo, id est in suis circulis horariis positionis, moueantur vero contra primum Mobile ad partes eius orientatiores. Hoc autem motu duo genera familiaritatum accidunt in Zodiaco, & in Mundo. Motus Directionis conuersus à Ptolomæo dicitur motus horarius, & fit à Prorogatoribus circa Mundum ad circulos horarios occurrentium: Et in hoc motu vnum tantum genus familiaritatum fit, id est in Mundo. Quapropter sequitur, vt in hoc capite de duplici Directionis motu sit agendum, recto, & conuerso: in vtroque enim contingunt familiaritates in Mundo. In singulis ergo titulis Canonum huius capitis intellige

lige familiaritates in Mundo, & nullo modo, in Zodiaco, de his enim iam dictum est.

De Directione Recta.

CANON I.

Culmen ad coniunctionem, & oppositionem Siderum dirigere.

AD coniunctionem: Sume ascensionem rectam Sideris occurrentis, seruata eius latitudine, si quam habet, à qua detrahe ascensionem rectam Culminis, & residuum est Directionis arcus. Ad oppositionem: Sume ascensionem rectam loci oppositi Sideris cum latitudine contraria Sideris, à qua detrahe ascensionem rectam Culminis: Aut ab ascensione recta Sideris detrahe ascensionem rectam Imi, & prouenit arcus Directionis quaesitus. Non opus hic exemplo.

CANON II.

Horoscopum ad coniunctionem, & oppositionem Siderum dirigere.

AD coniunctionem: Sume ascensionem obliquam Sideris occurrentis seruata eiusdem latitudine ad elevationem Poli regionis, à qua detrahe ascensionem obliquam horoscopi, & remanebit Directionis arcus, ad oppositionem; Sume ascensionem obliquam loci oppositi Sideris, cum latitudine contraria eiusdem: à qua detrahe ascensionem obliquam horoscopi, vt prius. Vt in nono Exemplo; Ascensio obliqua Lunae sumpta cum eius latitud. gr. 5. Mer. ad Polm Romæ est p. 239. 52. à qua detracta ascensio obliqua horoscopi, remanet arcus Directionis p. 46. 8. Ascensio obliqua oppositionis Martis accepta cum latit. Septentr. p. 1. 23. quia latitudo Martis est Merid. est p. 236. 23. à qua detracta ascensio obliqua horoscopi, remanet arcus Directionis p. 42. 38.

CANON III.

Culmen ad medios radios dirigere.

IN primis sciendum est, quod omnia Sidera, quando sunt in domo octaua, & duodecima; idest quando distant à Culmine duabus ex tribus partibus sui arcus semidiurni, seu quatuor temporalibus horis, habent sextilem ad Culmen: In punctis ortus, & occasus; idest quando distant à Culmine toto arcu semidiurno, habent quadratum: In secunda, & sexta domo; idest quando distant ab Imo duabus ex tribus partibus arcus seminocturni, seu quatuor temporalibus horis, habent trinum ad culmen: Quando distant à Culmine quatuor partibus ex quinque; totius arcus semidiurni, habent quintilem ad Culmen; sicut patet in figura pentagona, quartæ figuræ supposita. Quando distant ab Imo duabus ex quinque partibus arcus seminocturni, habent biquintilem ad Culmen: Quando distant ab Imo dimi-

diò arcus seminocturni, id est tribus temporalibus horis, habent sesquiqua-
dratum ad Culmen.

Ex his benè perceptis facile supputabis: nam primò definias ascensio-
nem rectam harum distantiarum sic: Si Planetæ per Directionem ponan-
tur in quartis orientalibus, quæ sunt ab ortu ad meridiem, & ab occasu ad
imū, detrahe ab ascensione recta Planetæ partes illas arcus semidiurni,
vel seminocturni eiusdem: Inde à residuo subtrahe ascensionem rectam
Culminis, si Planeta ponatur supra ortum; vel ascensionem rectam Imi, si
sub occasum; & residuum est arcus Directionis. Si verò Planetæ ponantur
in quartis occidentalibus, partes illæ arcus semidiurni, vel seminocturni
addendæ sunt ascensioni rectæ Planetarum, & à summa subtrahenda est
ascensio recta Culminis, vel Imi, vt emergat Directionis arcus.

Alio modo, habeas distantiam primariam Sideris à Culmine, vel Imo;
inde distantiam secundariam, quæ est à situ loci Directionis: tandem sub-
trahe distantiam secundariam à primaria, si Planeta ponatur in quarta
orientali: è contra subtrahe primariam è secundaria, si sit semper in quar-
ta occidentali; si tandem à quarta orientali transeat ad occidentalem, iun-
ge ambas distantias, sicut alibi dictum est: & vel residuum, vel summa est
arcus Directionis.

Vt in nouo Exemplo sunt supputandi omnes radij ad culmen Iouis, & Mar-
tis. Iuppiter primò efficit biquintilem, inde sesquiquadratum, trinum,
quintilem, tandem sextilem; Mars è contra primò efficit sextilem, inde
quintilem &c.

Iouis.

Ascensio recta	p. 243. 20.
Declinatio	p. 20. 19.
Arcus seminocturnus	p. 109. 29.
Horaria tempora nocturna	p. 18. 15.
Distantia ab imo primaria	p. 49. 25.
Quinta pars arcus seminocturni	p. 31. 54.

Iuppiter efficit biquintilem ad Culmen, quando distat ab Imo duabus
ex quinque partibus sui arcus seminocturni: Quinta pars geminata dat gr.
43. 48. Et hæc est distantia Iouis ab Imo, quando peruenit ad biquintilem
Culminis; quam secundariam voco: ab hac detraho primariam, quia Iup-
piter est in quarta occidentali, & remanet arcus Directionis p. 3. 23. Siuè
addo hanc Iouis distantiam p. 43. 48. ad eius ascensionem rectam, & defi-
nio ascensionem rectam Imi expleta Directione p. 287. 8. à qua reijcio af-
censionem rectam Imi natalis, quæ est p. 283. 45. & remanet idem arcus di-
rectionis p. 3. 23.

Sesquiquadratum ad Culmen efficit Iuppiter, quando distat ab Imo tri-
bus temporalibus horis: sunt autem p. 54. 45. & hæc est distantia Iouis ab
Imo secundaria: Ab hac igitur detraho distantiam primariam, & fit arcus
Directionis p. 14. 20. siuè hanc distantiam secundariam Iouis addo eius af-
censionem rectæ, & fit aggregatum p. 298. 5. à quo reijcio ascensionem re-
ctam Imi natalis, & remanet idem arcus Directionis.

Trinum ad Culmen efficit Iuppiter, quando ponitur in centro secundæ domus, seu quando distat ab Imo quatuor temporalibus horis: Ducto igitur horaria tempora per 4. & fiunt p. 73. 0. quæ sunt distantia secundaria Iouis ab Imo, idest quando ponitur in centro secundæ domus: ab hac reijcio primariam; siuè addo ipsam ad ascensionem rectam Iouis, & à summa detraho ascensionem Imi; & efficio arcum Direct. p. 32. 35. Trig. Iouis ad Culmen, qui æquatus dat. an. 35.

Quadratum ad Culmen Iuppiter efficit à puncto orientis: possumus ergo supputare hanc Directionem per ascensiones obliquas horoscopi, & Iouis: deinde subtrahendo distantiam ab Imo primariam Iouis ab eius arcu seminocturno, qui est p. 109. 29. & remanet arcus Directionis p. 69. 4. Hucusq; Iuppiter in quarta occidentali sub terra moratus est: post hac surgit supra horoscopum, & distantia à Culmine sunt accipiendæ, & vtendum tempor. horis diurnis &c.

Quintilem efficit, quando distat à culmine quatuor è quinq; partibus arcus semidiurni: siuè quando distat ab ortu quinta parte: Pluribus ergo modis possumus supputare hanc Directionem: & primò, addendo quintam arcus semidiurni partem arcui Directionis Iouis ad horoscopum: Secundò, subtrahendo quatuor è quinq; partibus arcus semidiurni Iouis ab eius ascensione recta, & à residuo subtrahendo ascensionem rectam Culminis. Tertio, subtrahendo distantiam Iouis à Culmine secundariam à primaria. Igitur addo p. 14. 6. ad arcum Directionis Iouis ad horoscopum, & efficio arcum Directionis Iouis ad quintilem culminis p. 83. 10. Siuè, Quater duco p. 14. 6. & efficio p. 56. 24. quæ sunt distantia Iouis secundaria; hanc reijcio ab ascensione recta Iouis, & supersunt p. 186. 56. à quibus reijcio ascensionem rectam Culminis, & remanet idem arcus Directionis p. 83. 11. vel tandem subtraho p. 56. 24. quæ est distantia secundaria Iouis à Culmine, à primaria eiusdem, & remanet idem arcus Directionis p. 83. 11.

Iouis.

Distantia primaria à Culmine p. 139. 35.

Arcus semidiurnus p. 70. 31.

Horaria tempora diurna p. 11. 45.

Quinta pars arcus semidiurni p. 14. 6.

Tandem Iuppiter efficit sextilem ad Culmen à centro duodecimæ domus, siuè in distantia à Culmine quatuor horarum temporis: siuè in distantia duarum horarum temp. ab horoscopo: supputabis sicut in quintili, & emerget arcus Directionis p. 92. 34.

In supputandis radijs Martis ad Culmen supra terram, vtendum arcu semidiurno, distantijs à Culmine, temporalibus horis diurnis; & subtrahenda est distantia primaria à secundaria: vel addenda est secundaria ad ascensionem rectam, & à summa subtrahenda est ascensio recta Culminis &c. Sub terra vtendum arcu seminoct. distantia ab imo &c.

Eisdem prorsus modis, sicut supra, perficies: nam Sidera in tertia, & vndecima domo, idest in distantia ab ortu quatuor horarum temporalium: sine in distantia à Culmine, vel ab Imo versus ortum duarum horarum temporalium, sunt in sextili ad horoscopum: In Culmine, & Imo sunt in quadrato: In quinta, & nona domo sunt in trino: In distantia quatuor ex quinque partibus arcus semidiurni supra terram, & seminocturni sub terra, sunt in quintili: In distantia ab ortu nouem horarum temporalium, sunt in sesquiquadrato: In distantia trium ex quinque partibus arcus semidiurni à Culmine, & ab Imo versus occasum, sunt in biquintili &c. His bene perceptis facile supputabis, & pluribus modis, idest ascensionibus rectis Culminis, & Imi, & obliquis horoscopi: breuitatis autem gratia vnum tantum modum tradam, nimirum per ascensiones rectas Culminis, & Imi.

Si Sidus maneat supra terram, detrahe ab eius ascensione recta geminata horaria tempora; & à residuo detrahe ascensionem rectam Culminis, & habebis Directionem horoscopi ad sextilem Sideris supra terram, idest ab vndecima domo: Vt in quinto Exemplo: ab ascensione recta Solis detraho geminata horaria tempora eiusdem, quæ sunt p. 33. 20. & sit residuum p. 323. 16. à quo detraho ascensionem rectam culminis, & superest arcus Directionis horoscopi ad sextilem Solis p. 8. 5.

Si verò ab ascensione recta Sideris demas quintam partem arcus Semidiurni eiusdem; & à residuo detrahas ascensionem rectam Culminis, efficiet Directionem horoscopi ad quintilem Sideris: Vt in quarto Exemplo: quinta pars arcus semidiurni Lunæ est p. 15. 57. hanc detraho ab ascensione recta Lunæ, & remanent p. 330. 59. à quibus detraho ascensionem rectam Culminis, & remanet arcus Directionis horoscopi ad quintilem Lunæ p. 15. 30.

Quadratum ad horoscopum Sidera efficiunt à circulo meridiano: quare ad ipsum dirigantur per ascensiones rectas &c.

Pro cæteris radijs supra terram è contra addendæ sunt portiones ad ascensionem rectam Sideris; vt pro trino adde geminata horaria tempora ad ascensionem rectam Sideris, & à summa detrahe ascensionem rectam Culminis: pro sesquiquadrato adde triplicata horaria tempora: pro biquintili adde tres è quinque partibus arcus semidiurni &c. Et ne decipiaris in supputandis radijs quintili, & biquintili, obserua figuram pentagonam, quam sub quartam figuram posui: in ipsa enim apparent distantia à Cardinibus; & punctum à potest accipi pro omni Cardine.

Sub terra è contrario pro sextili, & quintili addendæ sunt distantia ad ascensionem rectam Siderum: pro trino sesquiquadrato, & biquintili, detrahendæ sunt &c.

C A N O N V.

Prorogatorem alium quemlibet in centrīs Cardinum constitutum ad coniunctionem, & radios Astrorum motu recto dirigere.

Diriges omnimò sicut ipsum Cardinem, in cuius centro reperitur, seruando latitudinem Siderum occurrentium coniunctione, & oppositione, in accipiendis eorum ascensionibus rectis, & obliquis, sicut supra de Cardinibus dictum est: & memineris, quod hæ familiaritates vocantur, & sunt in Mundo.

C A N O N VI.

Prorogatorem quemlibet extra Cardines reperiunt ad coniunctionem, & oppositionem Astrorum motu recto dirigere.

SI Prorogator sit in centro alicuius domus facilis est supputatio, nimirum ex occurrentium Directione ad centrum illius domus, sicut dictum est Canon. 3. & 4. Si verò non sit in centro alicuius domus, supputabis modo quem dixi cap. 14. Canon. 4. nisi tantum quòd accipienda sunt horaria tempora, ascensiones rectæ, & distantia à meridiano, seruata latitudine occurrentium. Hoc enim est discrimen inter congressum in Zodiaco, & congressum in Mundo, quòd congressus in Zodiaco fit ex proximiori propinquitate, quæ contingere possit inter duo Sidera, dum per suam viam progrediuntur, proximior autem propinquitas tunc fit, quando sunt in eadem longitudine, sicut dixi in quæstionibus: congressus in Mundo fit, quando Sidera sunt in eodem circulo horario; pro quo congressu oportet sumere loca Siderum occurrentium, secundum etiam eorum latitudinem, similiter horaria tempora, ascensionem rectam, proportionales distantias &c. Deinde supputare sicut Canon. 4. superioris capitis dictum est, In oppositionibus seruatur latitudo contraria Sideris oppositi. *Vt si in duodecimo Exemplo sit dirigendus Sol ad coniunctionem Mercurij in Mundo: Solis ascensionem rectam, horaria tempora, & distantiam à culmine iam habes cap. 14. Canon. 4. at verò*

Mercurij cum latitudine,

Ascensio recta

p. 201. 1.

Horaria temp.

p. 13. 2.

Distantia a culmine

p. 64. 46.

Et sit distantia secundaria p. 39. 55. quæ detracta à primaria relinquit arcum Directionis p. 24. 51. quibus Mercurius fertur ad circulum horarium Solis.

Quòd verò per hunc duplicem congressum in Zodiaco, & in Mundo producantur distincti effectus præter rationes superius allatas non pauci mihi suaserunt Exempla, quæ in aliud tempus asseruo.

Prorogatorē quemlibet extra Cardines inuentum ad medios radios motu recto dirigere.

Si prorogator sit in centro alicuius domus, Directiones ad medios radios consuetos in Mundo acceptos, idest sextilem, quadratum, & trinum, facillè supputantur, nimirum ex deductione promissorum ad centrum illarum domorum, à quibus moderatores recipiunt illos radios: puta si sit moderator in centro duodecimæ domus; recipit sextilem à secunda, & decima domo; quadratum à tertia, & à nona; trinum à quarta, & ab octaua &c. de quibus iam dictum est: Sesquiquadratus fit à media domo ultra trinum; vt in dato casu à media distantia inter quartam, & quintam domum, & inter octauam, & septimam: dimidium autem vnius Domus sunt horaria tempora Siderum intuentium, seu sexta pars arcus semidiurni, vel seminocturni. Ex hoc autem colligitur distantia promissorum secundaria à circulo recto, vel etiam obliquo, & de consequenti etiam arcus Directionis eisdem modis, quibus supra dixi. Pro quintrili, & biquintrili obseruabis figuram pentagonam infra positam; etenim quintrilis est semper quinta parte minor, quam sit quadratus, idest arcus semidiurnus, vel seminoct. biquintrilis verò quinta parte minor, quam sit oppositio, idest quam sit totus arcus diurnus, vel nocturnus.

Quod si moderator non sit in centro alicuius domus; in primis poteris eum locare, & ponere in centro illius domus, cui proximior est ipse moderator, præsupponendo, quod reperiatur ibi, sicut nonnihil distet; adhuc enim supputationes parum, aut nihil ab exquisita veritate aberrabunt. Vt in quarto Exemplo supponamus Lunam esse in centro vndecimæ domus, itaut distet a Culmine tertia parte sui arcus semidiurni, idest p. 24. 36. & in Culmine sit p. 19. 54. Aquarij, cuius ascensio recta est p. 322. 20. Tunc autem in Imo adsunt p. 19. 54. Leonis, cuius ascensio recta est p. 142. 20. Distantia Saturni primaria ab hoc Imo est p. 14. 53.

Volo nunc dirigere Lunam ad omnes radios Saturni in Mundo acceptos.

Sesquiquadratus Saturni, eò quia proijciatur à medio tertiæ domus, idest quando Saturnus distat ab imo temporibus horarijs, seu sexta parte eius arcus seminocturni, videlicet p. 11. 48. quæ minor est, quam sit eiusdem distantia ab Imo primaria, fit vt sesquiquadratus præcesserit p. 3. 6.

Trinus fit à centro tertiæ domus, idest quando Saturnus distat ab Imo geminatis temporibus horarijs, seu p. 23. 36. à quibus detracta distantia primaria, remanet arcus Directionis p. 8. 43.

Quadratus fit à centro secundæ domus, idest quando Saturnus distat ab imo duabus è tribus partibus arcus seminocturni, seu quater ductis temporibus horarijs, quæ sunt p. 47. 12. à quibus detracta distantia primaria fit arcus Direct. 32. 19.

Quintrilis est quinta parte minor, quam sit quadratus, quapropter addo arcui Directionis quadrati quintam partem arcus seminocturni Saturni, quæ

quæ est p. 14. 9., & sit arcus Directionis ad quintilem p. 46. 28.

Sextilis fit ab horoscopo, quare dirigo Saturnum ad horoscopum, vel per ascensiones obliquas, vel detrahendo distantiam eius ab Imo primariam, quæ est p. 14. 53. ab eiusdem arcu seminocturno, qui est p. 70. 44., & superest arcus Directionis p. 55. 51.

Quod si velis Directionem supputare exquisitè in circulo horario cui inhaeret moderator, opus est accipere proportionalem distantiam Promissoris à centro, vel præcedentis, vel sequentis domus, vnde post Directionem projicit radium ad Moderatorem, quam habet ipse Moderator à centro præcedentis, vel sequentis domus sui situs. Qua habita distantia facillè postmodum supputantur Directiones, & pluribus modis, quorum vnus talis est.

Primò, sumas distantiam rectam Moderatoris in natali (distantiam rectam voco distantiam à circulo recto per ascensiones rectas) vt in quarto Exemplo Luna distat à Culmine p. 31. 27.

Secundo, accipe distantiam rectam, quam ipse Moderator efficeret ab illa domo, ad quam proximè fertur; & memento, quod geminata horaria tempora sunt spatium vnus domus, quater ducta sunt spatium duarum domorum &c. Vt in eodem quarto Exemplo Lunæ distantia recta, si ponatur in centro vndecimæ domus, ad quam proximè fertur, sunt geminata horaria tempora, id est p. 24. 36.

Tertiò, harum duarum distantiarum detrahe minorem à maiori, & remanebit distantia moderatoris à centro proximæ domus: Vt in dato Exemplo, remanet distantia Lunæ ab vndecima domo p. 6. 51.

Quartò, accipe distantiam Promissoris primariam à centro illius domus, ad quam proximè accedit, completa Directione, tali modo: Si Promissor ea Directione, quam supputamus, maneat semper in eodem hemisphærio ascendente, vel descendente, detrahe distantiam eius rectam minorem à maiori, quarum vna est, quæ in natali, altera quam habet, si ponatur in centro illius domus, ad quam proximè accedit, completa Directione; vt in eodem Exemplo, si dirigamus Lunam ad triam Saturni, huius distantia recta in natali est p. 8. 2. geminata horaria tempora p. 23. 36. quibus distat ab Imò, dum ponitur in centro tertiæ Domus, ad quam proximè accedit completa Directione; nam trinus Saturni ad Lunam in Mundo acceptus fit, antequam Saturnus perveniat ad centrum tertiæ domus: Quare detraho p. 8. 2. à p. 23. 36., & remanet distantia Saturni primaria à centro tertiæ domus p. 15. 34. Et caueas, quod vtendum est temporibus horarijs diurnis, si Domus illa, ad quam proximè fertur Promissor completa Directione, sit diurna, licet Promissor in natali sit sub terra; & nocturnis si sit nocturna, licet ille in natali sit supra terram: Quod si promissor transeat ab hemisphærio ascendente ad descendens, aut è contra, iungo ambas distantias, & habebis eius distantiam primariam ab illa domo. Alio modo, quem docui in compendio; Si domus est quartæ orientalis, adde ascensionem rectam circuli recti geminata horaria tempora promissoris pro singulis domibus, à circulo recto remotis; summam detrahe ab ascensione recta

promissoris, & remanet eius distantia primaria ab illa domo: Si vero domus est quartæ occidentalis, detrahe ab ascensione recta circuli recti geminata horaria tempora: pro qualibet domo distante à circulo recto, & summam detrahe ab ascensione recta promissoris &c. Vt, quia tertia domus est quartæ occidentalis, & prima distans à circulo recto Imi, detrahe p. 23. 36. quæ sunt geminata horaria tempora Saturni ab ascensione recta circuli recti, quæ est p. 135. 29., & remanent p. 111. 53. Has detraho ab ascensione recta Saturni, quæ est p. 127. 27., & remanet distantia Saturni à centro tertie domus p. 15. 34. sicut prius. Item exempli gratia, secunda domus est quartæ occidentalis, & est secunda distans à circulo recto: detraho quater ducta horaria tempora, id est p. 47. 12. ab ascensione recta Imi, & remanent p. 88. 17. has detraho ab ascensione recta Saturni, & remanet eius distantia primaria à secunda domo p. 39. 10. Alio modo; distantia Saturni à tertia domo, quæ est p. 15. 34. addo geminata horaria tempora Saturni, quæ sunt p. 23. 36., & prouenit distantia Saturni à secunda domo p. 39. 10. sicut prius.

Quinto, per regulam auream quæro, si horaria tempora Moderatoris dant eius distantiam à centro illius domus, quam distantiam dabunt horaria tempora Promissoris? quam habitam detraho à distantia primaria promissoris, & quod superest est Directionis arcus: Vt, si horaria tempora Lunæ p. 12. 18. dant eius distantiam ab undecima domo p. 6. 51. quam distantiam dabunt horaria tempora Saturni p. 14. 48. & prouenit distantia secundaria Saturni ab illa domo p. 6. 4. quam detraho ab eius primaria à tertia domo pro trino, quæ erat p. 15. 34., & remanet arcus Directionis p. 9. 0. exquisitè supputatus. Pro quadrato detraho partes 6. 34. ab eius distantia primaria à secunda domo, quæ erat p. 39. 10. siue arcui Directionis ad trinum p. 9. 0. addo geminata horaria tempora Saturni p. 23. 36., & prouenit idem arcus Directionis p. 32. 36. Differt autem arcus Directionis exquisitè supputatus ab alio sumpto supra in centris domorum, tantum minutis 17. & fit, vt omnes radij Saturni ad Lunam similiter differant min. 17. quæ addenda sunt: vt scias, quod multipliciter fieri possunt Directiones huiusmodi, & facili methodo, si tamen rectè percipiuntur mea principia, & mente concipiuntur circuli spheræ, distantia domorum, ascensiones rectæ, regula aurea, distantia radiorum: &c. In præsentiarum autem eruditis censeo hæc satis esse; in Tabulis enim, si faxint Diui, diffusus.

Ad proprios radios Prorogatores diriguntur, sicut si locus Prorogatoris esset Promissor.

CANON VIII.

Prorogatores quemlibet, vbicunque reperiantur, ad Parallelos Astrorum motu recto dirigere.

Paralleli in Mundo quid sint, dictum est, & ostensum lib. 2. sunt enim æquales vtrinque distantia, proportionaliter tamen sumptæ duorum Siderum

derum ab eodem Cardine: Et hinc sequitur. *Primo*, quod si Prorogator sit in centro alicuius Cardinis, non possit recipere parallelos in Mundo, sed opus est, vt aliquo modo distet.

Secundo, sequitur, quod paralleli in Mundo contingant semper à duabus quartis, quarum vna orientalis est, altera occidentalis.

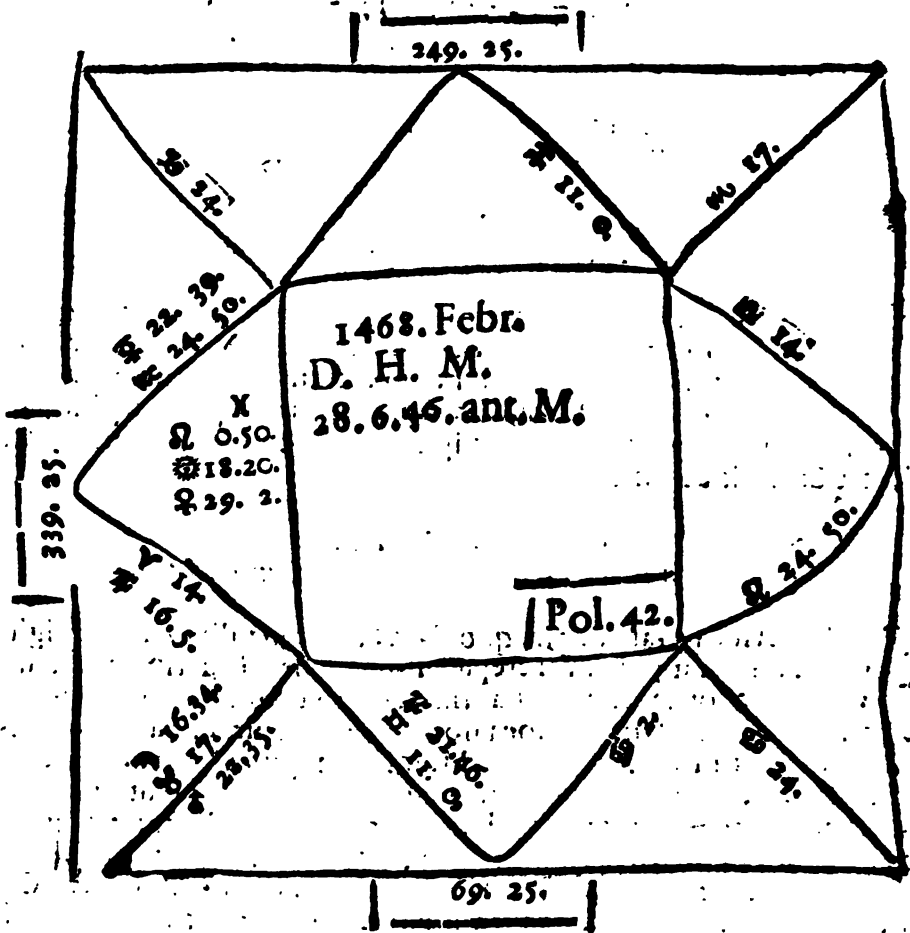
Tertio, quod contingunt octo modi, duo si Prorogator sit supra terram in quarta orientali, & Promissor ponatur in quarta occidentali, vel supra, vel sub terram: Alij duo, si Prorogator sit supra terram in quarta occidentali, & Promissor ponatur in orientali, vel supra, vel sub terram: & totidem contingunt modi, si Prorogator sit in quartis subterranei: quibus bene cognitis.

Accipe horaria tempora conditionaria tam Significatoris, quam Promissoris, & eorum distantiam à circulo recto. Deinde quare, si horaria tempora Significatoris dant eius distantiam rectam, quam distantiam dabunt horaria tempora Promissoris? *Exempla* habes duodecim in fine, quae satis sint, quamuis non contingant in ipsis omnes casus possibiles; quos prudentiae Lectoris committo.

C A N O N. I X.

Qua sunt obseruanda in Directione Solis sub terram constituti.

Quando Sol sub terram degit, quoniam, vt sapiens dixit, non dirigitur in circulis horariis, sed vel crepusculis, si sit in spatio crepusculorum, vel in proportionalibus distantis acceptis ex arcibus obsecris, si sit in reliquo spatio obsecro, quae loca non coherent cum circulis horariis; Directiones Solis ad familiaritates in Mundo acceptas aliquam difficultatem afferent yronibus: oportet enim cognoscere, quam distantiam habeat Sol ab Angulis tempore expletae Directionis. Cuius supputationis methodus ex dictis colligitur, nunc re ipsa sic ostendo. Sit Exemplum in quodam viro nato anno 1468. die 28. Febr. hor. 6.46. ante Merid. sub Caeli constitutione infra posita, qui obiit anno sub aetatis 81. mens. 8. cuius effectus Professor cenent, quod Ascendentis Directio ad proprium trinum exitisset causa, eo quia sit in signis brevissimae ascensionis. At quoniam ego in primis reticio radios in Zodiaco ad Cardines. *Secundo* non tribuo vires actiuas Cardinibus, vt possint fieri promissores; *Tertio* puto radios non permutare suam naturam breui, vel longa ascensione &c: *Quarto*, si Lumina sint vitae moderatores, nullo modo admitto, quod Cardines abscindere valeant vitam, in hac autem Genesi Sol est vitae moderator validissimus in Cardine orientis repositus, afferens claram admodum lucem crepusculi: Propterea dico, quod Sol tunc temporis motu recto, & conuerso peruenit ad proprium quadratum in Mundo, quo radio vtraque virtus Solis prorogatoria, scilicet tam quae in primo mobile haeret, quam quae in Mundo, vicissim hostiliter laesa fuerunt: Deinde dico, quod Sol peruenit ad parallelum Martis in Mundo motu conuerso: Tandem motu recto ferebatur inter parallelum Lunae, & Martis in Mundo illum precedentem,

Afc. recta	p.	349. 16.	Lat. sep.	p.	0. 40.
Afc. obliq.	p.	353. 27.	Afc. recta	p.	49. 57.
Hor. temp. noct.	p.	15. 42.	Arc. femin.	hor.	4. 47.
Hor. tem. diur.	p.	14. 18.	Dist. ab Imo	hor.	1. 18.
Arc. semid. hor.		5. 43.			
quin. Equat. est.		89. 48.	Lat. mer.	p.	0. 24.
			Afc. obliq.	p.	58. 54.

hunc sequentem quam proximè: Anno 66., & dimidio Sol ad Iouem perueniat.

Directio Solis ad proprium quadratum contingit, quando pars 18. 10. X. quam habet Sol in natali, ponitur in pari proportionali distantia à Culmine

mine, quali expleta Directione, distat ipse Sol ab Ortū in eodem circulo Crepusculino, cui inhaeret in natali: pro qua supputanda in primis opus est cognoscere, ad quem gradum Eclipticæ Sol, manens in eodem circulo Crepusculino, peruenerit expleta Directione; vt sciamus eius arcum Crepusculinum, arcum semid. &c. tali modo dirigo Solem, tanquam si sit in horoscopo ad proprium quadratum in Mundo, qui fit à Culmine; est autem Directio totus arcus semid. p. 85. 48. Hunc arcum addo ascensioni obliquæ Solis, quæ est p. 353. 27. & fit aggregatum p. 439. 15. à quo reiecto integro circulo, remanet ascensio obliqua p. 79. 15. quam habet Sol expleta Directione, in horoscopo supputata, cui responderet ferè gradus 10. ☿

Secundò, ex Tabulis Domorum accipio distantiam in horis, & minutis, quam habet Sol in natali, sicut supra dixi, detrahendo tempus pomeridianum horoscopi hor. 16. 38. à tempore pomeridiano Solis, in horoscopo positi, quòd est hor. 17. 34. Et remanet distantia Solis ab ortu hor. 0. 56.

Tertio, hanc distantiam requiro in Tabella Crepusculorum sub gradu 15. X. ad elevationem Poli p. 43. quæ distantia non reperitur, sed est media inter hor. 0. 49. & hor. 1. 4. sumpta parte proportionali, reperio Solem inhaerere circulo Crepusculino p. 10. 24.

Quartò, sub gradu 10. ☿ ad hunc parallelum p. 10. 24. in eadem Tabella accipio distantiam Solis ab Ortū hor. 1. 11. quæ quia excedit minutis 15. distantiam Solis natalis, quæ erat horarum 0. 56. reijcio ad Ascensione obliqua supra inuenta, quæ erat p. 79. 75. minuta horaria 15. seu partes 3. 45. & remanet vera ascensio obliqua loci Eclipticæ Directionis Solis rectæ p. 75. 30. in circulo Crepusculino Solis respondens ad gr. 7. ☿ ferè, cuius rursus in eadem Tabella Crepusculorum accipio Solis veram distantiam, quam quæro, & est eadem hor. 1. 11. quia circa Tropicum.

Quintò, per regulam auream peto, si arcus seminocturnus hor. 4. 29. partis 7. ☿ in qua reperitur Sol expleta Directione, dat distantiam Solis ab ortu hor. 1. 11. quam distantiam dabit à Culmine arcus semidiurnus hor. 5. 43. partis 18. 20. X. Prouenit autem distantia hor. 1. 31. qua habita pluribus deinde modis, sicut supra dixi, potest sumi Directionis arcus. Quare hanc distantiam horarum 1. 31. reijcio ab arcu semid. Solis horar. 5. 43., & remanent horæ 4. 12. quæ sunt distantia ab ortu partis 18. 20. X. expleta Dir., his addo distantiam Solis ab Ortū in natali, quæ est hor. 0. 56. & efficio arcum Directionis hor. 5. 8. quæ ad Aequatoris gradus redactæ fiunt p. 77. 0. Pro æquatione addo ascensioni rectæ Solis, & fit aggregatum p. 426. 16. à quo reiecto integro circulo remanent p. 66. 16. respondentes ad gr. 8. 11. ad quem Sol ab hora natalis peruenit diebus 81. & hor. 18. qui tot annos, & 9. menses indicant.

Directio Solis ad parallelum ☿ in Mundo motu conuerso talis est, & facilis: Quæro, si arcus seminocturnus ☿ hor. 4. 47. dat eius distantiam ab Imo hor. 1. 18. quam distantiam dabit à Culmine arcus semidiurnus ☉ hor. 5. 43. Et prouenit distantia hor. 1. 33. scilicet duobus tantum minutis horarijs, seu 30. minutis ex gradibus Aequatoris maior, quam altera supra accepta, adeout exquisitè eodem tempore contingat, si vno tantum horæ minuto producatur tempus natalis.

Dire-

Directio Solis ad Iouem: ab ascensione obliqua Iouis, quæ est p. 58. 54. detraho ascensionem obliquam Solis, quæ est p. 353. 27. addendo scilicet prius ad ascensionem Iouis integrum circulum p. 360. & efficio arcum Directi. p. 63. 27. Deinde in Tabella Crepusculorum sub gr. 21. seu 15. 11. ad parallelum Solis p. 10. 24. accipio Solis distantiam ab Ortus, est autem illa eadem, quam supra inuenimus, eo quia loca contingant circa Tropicum, scilicet hor. 1. 11. quæ maior est, quam sit distantia Solis natalis, minutis 15. horarijs, seu gradibus 3. 45. Aequatoris; quare iuxta ea, quæ supra dixi, rejicio has p. 3. 45. ab arcu Directionis p. 63. 27. & remanet versus arcus Directionis in circulo Crepusculino Solis supputatus p. 61. 42. qui Aequatus more solito indicat annos 66. cum dimidio; Reliquas Directiones prudentiæ tuæ relinquo. Cæterum de quibusdam fertur, quod non ingenua, ac naturali de Sideribus scientia uteretur: Nam si pars. 22. 11. fuit felix Soli, quare potuit esse infelix Orienti, cui deinde vitæ moderatio, nulla ratione debebatur? Hæc de Sole in spatijs Crepusculorum inuenio.

Si verò Sol sit in reliquo spatio obscuro, quando ipsum dirigimus ad familiaritates in Mundo, oportet similiter cognoscere, quam distantiam habeat Sol ab Imo, seu à centrâ aliarum domorum circa tempus expletæ Directionis, qua cognita, primus numerus sunt horaria tempora nocturna Solis; secundus distantia illa Solis; tertius sunt horaria tempora Promissoris. De his hæcenus, nunc latius, & facilius in Tabulis.

De Directione Conuersa.

CANON X.

Dirigere Solem, Lunam, partem Fortuna, & qua Sidera Prorogatores sunt, ad omnem quamlibet familiaritatem Siderum motu conuerso.

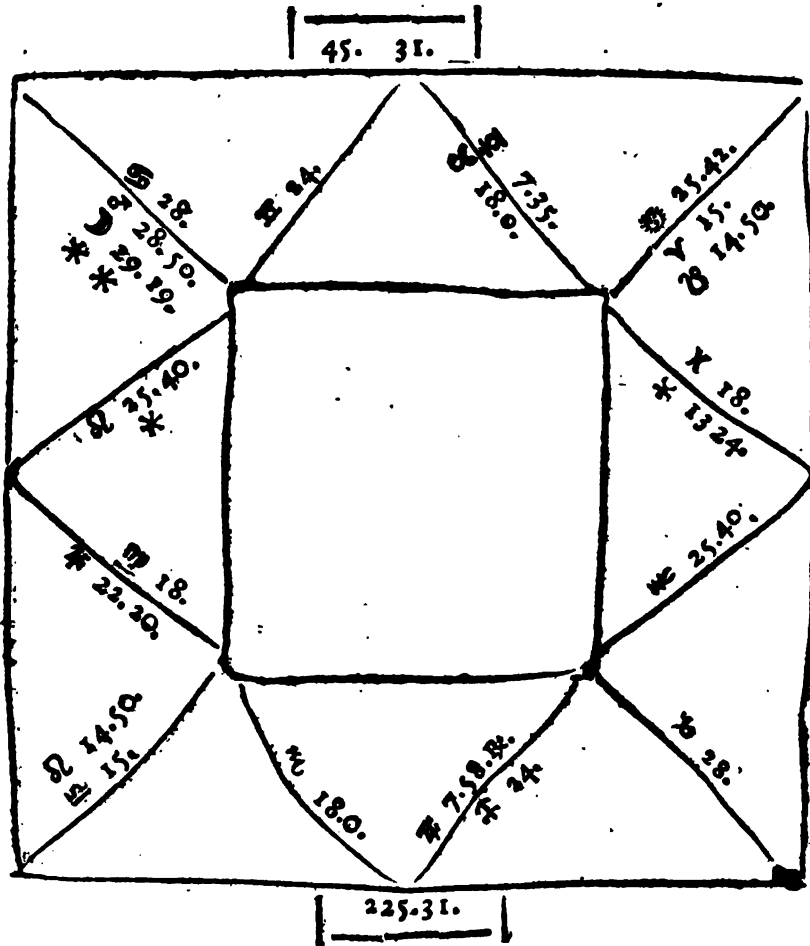
IN hac Directione contingunt familiaritates in Mundo tantum iuxta institutum huius capitis. Excipio autem Cardines, & domus, quæ non possunt dirigi motu conuerso.

Directionem conuersam ad omnem quamlibet familiaritatem supputabis eisdem prorsus modis, de quibus dictum est in hoc capite, cum hoc tamen, quod permutantur nomina Significatoris, & Promissoris: nam in hac Directione Significator discedens à suo situ, siue circulo horario, mouetur ad situm, seu circulum horarium Promissoris: Quare permutatür ordo numerorum regulæ aureæ, ita ut primus numerus sint horaria tempora Promissoris, siue eius arcus conditionarius: secundus numerus sit eisdem distantia à circulo recto; tertius numerus sint horaria tempora, seu arcus conditionarius Significationis. *Ut in duodecimo Exemplo, volo dirigere Solem ad coniunctionem Saturni, primus numerus sunt horaria tempora Saturni, secundus numerus eiusdem distantia à Culmine, tertius horaria tempora Solis, & qui provenit quartus est distantia secundaria Solis, quæ iuncta primariæ efficit arcum Directionis. De parallelis in Mundo habes exempla in fine.*

C A N O N X I.

Dirigere Prorogatorem ad Occasum cum additione, vel detractione partium, quæ sit ab Astris, scilicet radijs felicitibus, vel infelicitibus intermedijs.

Primò, dirige Prorogatorem ad Occasum per descensiones obliquas, vel ascensiones oppositas tui finitoris, seruata eius latitudine. *Secundò*, cogitabis an inter Prorogatorem, & Occasum intercedant Sidera, vel radij sumpti tamen in Mundo à domibus; quod cognosces ex Directione Siderum, & radorum ad Occasum, nam quæ primò perueniunt, minori scilicet arcu directionis, quam sit arcus directionis Prorogatoris ad Occasum, interiacent inter Prorogatorem, & Occasum, quæ verò perueniunt postea, idest maiori arcu Directionis non intermediant. *Tertio*, Singulorum Siderum, quæ intermediant, vel interponunt radijs, sume arcum conditionarium, & horaria tempora ad hemispheriũ, in quo fuerit Sidus, & non ubi fuerint radii, sic enim fit, vt diurna de die, & nocturna de nocte sicut præcipit *Ptolemaeus*. *Quartò*, Per regulam auream quære: Si totus arcus Astri conditionarius dat nobis omnia horaria tempora, quot nam dabit arcus Directionis Astri, vel radij ad Occasum iam acceptus? multiplica secundum, & tertium numerum, & diuide per primum: Quod superest adde si de bonis agatur, minue si de malis à Directionis arcu Prorogatoris ad Occasum, & emerget arcus Directionis auctus, vel diminutus: qui deinde debet æquari more meo solito. Sit Exemplum in infra posito natali, cuius valetudinis felicitis causam professores communiter vnanimes asseruerunt extitisse cor Leonis in Horoscopo, cum trino Solis à nona domo, & signo Arietis: hoc autẽ quã leue sit affirmare ex à me supradictis cognosces: deinde plurimas egrorum hominum geneses cum corde Leonis in centro Horoscopi, & Culminis, & felicitibus Solis radijs in Zodiaco vidi: Censeo ego, iuxta ea quæ 2. lib: tradidi, fuisse causam felicitissimum ad luminaria, maxime ad Solem satellitium beneficarum angularium: nam Sol est in sextili Veneris in Mundo, sicut in primo alijsq; exemplis ab *Argolo* allatis, quæ dudum recensui: in Veneris item parallelo in primo mobile propter eandem ferè Declinationem: deinde est in parallelo Iouis in Mundo, scilicet similiter distans à Culmine; sicut Iuppiter ab Imo: amplius defluit à sesqui quadrato Iouis in Zodiaco, & applicat eius biquintili: tandẽ est in trino cordis Leonis, cũ quo, quia coniungitur præsentialiter in Zodiaco, efficit cum ipso reliquas omnes ibidem familiaritates, iuxta ea quæ suis locis dixi, & rationibus comprobaui. Luna verò enim centro duodecimæ domus in sextili scilicet ad Culmen cũ fixis Canis maioris, & minoris, in parallelo ferè Iouis, & Mercurij in Zodiaco. Venus in quintili ad Culmẽ descendens cũ lucida Fidiculæ: ad quam Sol directione conuersa peruenit Anno 56 Anno 76., & mens. 3. Sol ad Occasum peruenit: contingit autem, vt Venus, quæ corpore interponitur, addat aliquod paruum tempus: Saturnus succedens oppositione minuat quid amplius, quam addat Venus; Iuppiter deinde trino, quousque scilicet ponatur in centro tercię domus, superaddit plus tempo-

Latitudo.	Arcus.	Hor. tempor.	Asc. rect.
♄ 2. 37. S.	84.53. femin.	14. 8. noct.	173.58.
♃ 1. 15. S.	110.24. femin.	18.23. noct.	246.23.
♂ 2. 13. S.	112.53. semid.	18.49. diur.	121.24.
☉ 0. 0.	99.26. semid.	16.38. diur.	23.49.
♁ 0. 3. M.	83.50. semid.	13.57. diur.	344.43.
♂ 0. 7. S.	103.39. semid.	17.17. diur.	35.11.
☾ 4. 50. M.	106.50. semid.	17.48. diur.	120.26.

temporis, quam auferat Saturnus: tandem Mars iustrans maius spatium quadrato radio, quam reliqui omnes, quousq; ponatur in centro Culminis, magis, quam ceteri omnes adimit: Mercurius quia mixtus sextili Veneris, & sequiquad. Saturni non dat, neq; tollit suo sextili. Supputationes in Exemplum Canonis accipe.

Directionis Veneris ad Occasum est p. 23. 21. Quæro nunc, si totus arcus diurnus Veneris p. 167. 40. dat horaria tempora p. 13. 57. quot dabit arcus Directionis p. 23. 2. ? & fiunt p. 1. 54. Item arcus Directionis Saturni ad horoscopum est p. 33. 20. quæro, si totus arcus nocturnus Saturni p. 169. 46. lat horaria tempora p. 14. 8. quot dabit arcus Directionis p. 33. 20. ? & proueniunt p. 2. 37. Rursus arcus Directionis Iouis ad centrum tertie domus, vnde habet terminum ad Occasum, est p. 57. 38. quæro, si totus arcus nocturnus Iouis p. 230. 48. dat horaria tempora p. 18. 23. quot dabit arcus Directionis p. 57. 38? fiunt verò p. 4. 47. Tandem arcus Directionis Martis ad Culmen, vnde iacit quadratum ad Occasum est p. 75. 53. peto, si totus arcus diurnus Martis p. 225. 46. dat horaria tempora p. 18. 49. quot dabit arcus Directionis p. 75. 53. ? & fiunt p. 6. 16. Adeo ut Iuppiter, & Venus addant p. 6. 41. Saturnus, & Mars auferant p. 8. 53. ab his si detrahatur p. 6. 41. remanent auferendæ p. 2. 12. ab arcu Directionis Solis ad Occasum, quibus maleficæ superant beneficas.

Dirigo Solem ad Occasum sic: detraho ascensionem rectam Solis ab ascensione recta Culminis, & fit distantia Solis à Culmipe p. 21. 42. Hanc distantiam detraho ab arcu semidiurno Solis, qui est p. 99. 26. & remanet arcus Directionis Solis ad Occasum p. 77. 44. ab hoc arcu detraho partes illas 2. 12. quibus infortunæ superant fortunas, & remanet arcus Directionis Solis ad Occasum diminutus, & auctus ab infœlicibus, & fœlicibus astris p. 75. 32.

Hunc arcum pro æquatione addo ascensionem rectam Solis, & fit aggregatum p. 99. 21. respondens ad p. 8. 35. signi Cancræ, ad quam Sol peruenit diebus 76. & quadrante. Cæterum quoniam Martis radius quadratus nouissimus omnium repertus est in Occasu ante descensum Solis, scilicet duobus ferè gradibus; hinc maximè comprobatur mea de his rebus sententia.

De nouis Phenomenis.

C A P I T U L U M S E X T U M D E C I M U M .

LX dictis in toto opere clarè patet, quæ sint summæ causæ, etiã in nouis Phenomenis quomodocunq; quandocunq;, & vbi-
conque fulserint: nam à proprietatibus, passionibus, motu,
situ, & tempore eorum, pendunt proprietates, passiones,
motus, regiones, & tempora effectuum: Vt ex magnitudine
extensionis sequitur magna secundum extensionem materiæ, & quali-
tatum: passiuarum commotio: ex intensione lucis intensio, & vehe-
mentia affectuum: ex passionibus, puta mutatione figuræ, quantitate lucis
&c. sequuntur passiones in ipsis effectibus pari modo: ex situ, situs in
Mundo: ex motu locali, siue in primo mobile, siue circa Mundum, se-
quitur motus effectuum localium in terra, & circa res subiectas: Ex tem-
pore apparitionis, tempora durationis effectuum, colliguntur: Ex figu-
ra,

ts, & imagine, speciès, & similitudo rerum: ex colore qualitas, & natura: atque huiusmodi, prout innuit *Ptolemæus lib. 2. cap. de Crinitis*; pro quibus si rectè ea, quæ dicta sunt, percipiuntur, non est opus denuò tempus absurrere; attamen

Cauendum est primo circa situm, quod cum Phænomena appareant in varijs abq; discrimine à terra distantijs, videlicet à summis Cœlorum, vsq; ad infimam regionem aeris, sequitur, vt erga nos varios respectus habeant: nam si in infimis locis, non conspiciuntur, nisi in aliquibus terrarum locis; si in sublimi aeris regione, à pluribus; si se ponant inter sidera, circumferuntur cum ipsis, & sic toti Mundo lucent &c. In prioribus casibus agunt in omnem regionem, cui fulserint; si cum sideribus circumferantur, respiciunt illas regiones, quæ subijciuntur illis signis, & imaginibus, cum quibus se se sociant: Ita *Ptolemæus* loco citato, *ceterum loca, in quibus hæc euentura sint, designantur cum à signiferis partibus, in quibus collecta illa stella fuerint*, subiuntellige, quando inter sidera se ponunt, & cum ipsis circumferuntur in vniuerso, cum de *Criniti* figuratiõis inclinatione, subiãdi quando infima loca possident, & non circumferantur in vniuerso.

Secundò, cauendum circa motum, quod si Phænomena sint in infimis locis, dum mouentur localiter, cum se se manifestent nouis terrarum Prouincijs, deferunt ad illas suos effectus; Si sint inter Sidera, & cum ipsis circumferantur; si non permutens locum in primo mobile, vnã tantum Prouinciã intuentur, illam scilicet, quam signum, & imago loci Cœlis quem possident: si mutent situm, transferunt suos effectus etiam ad alias Prouinciãs, quæ respiciuntur à signis, & Imaginibus, quas Phænomena lustrant.

Tertiò, cauendum, quod effectuum tempora à Sole, & Luna definiuntur eodem ferè modo, quem in Directionibus, & Progressionibus dixi: nam quot diebus, vel horis fulserint Phænomena, si inter Sidera, tot Annos, vel menses indicant, si in infimis locis, quot horis tot Annos, vel menses &c. Tunc verò maxime eorum effectus augebuntur, quando luminaria cum locis Astroꝝ, quæ auctores, & causæ fuerunt Crinitarum familiaritatem inierint; siuè etiam, quando cum ipsis Phænomenis, cum inter sidera possident locum.

Quartò, tandem cauendum, quod Phænomena quamcunque proprietatem, & passionem habeant ex rarefactione lucis, magnitudine, figura, colore, motu &c. quibus diuersam naturam induunt; in hoc tamen conueniunt omnia, quod in Martis, Mercurij naturam primam, & maxime inclinant; ita *Ptolemæus ibidem*, vbi postquam enumerasset quædam genera Crinitarum, & similitum, subdit, *est enim harum natura, effectio Martis, ac Mercurialis proprietatis, bellorum, gestus, turbulencia, & eorum, qua ista sequi consueverunt*. Et rationem censeo esse, quia noua Phænomena ex vltibili, & transmutabili materia coagmentantur, qua naturam Martis referunt: cum verò talis materia inconstans sit, naturam Mercurij adiungit. Et hinc est, quod suscitant corruptiuas, viles, & omnino lætales qualitates, quibus corrumpuntur quæcunq; optima sunt, è contra roborantur vilia,

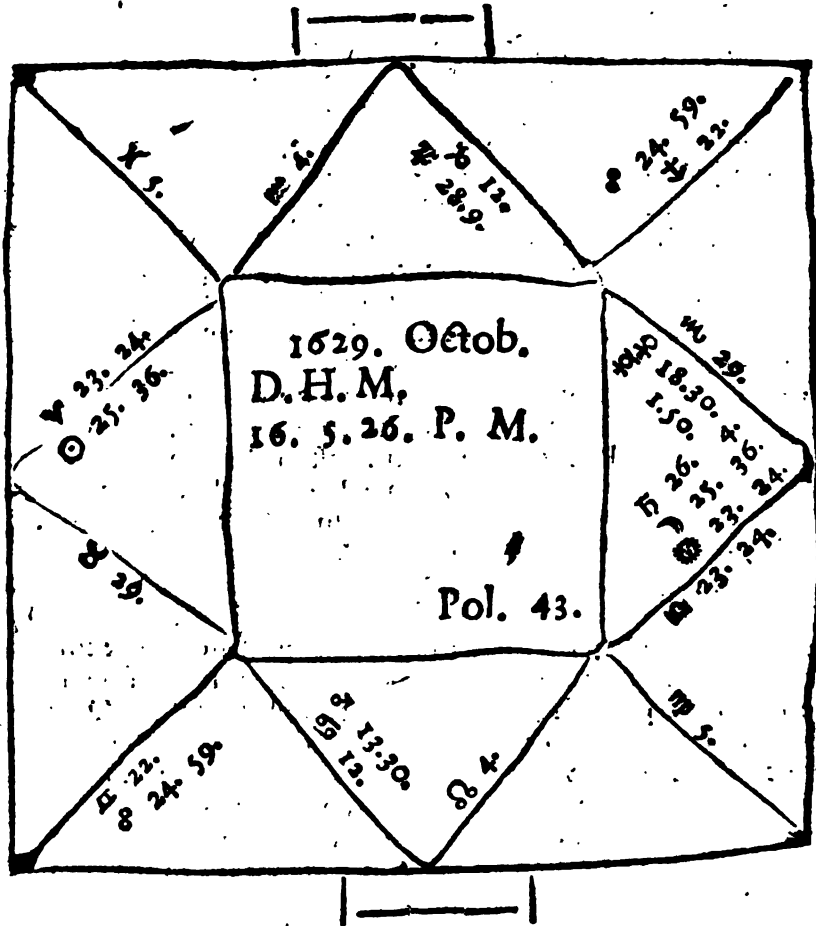
& pernicioſa: vnde corrumpunt aerem &c. procreant animalia pernicioſa, atq; ſimilia.

Cæterum quia Crinitæ, & noua Phænomena contingunt varijs ſemper modis, vt dixi, vberiore, & certiore de iſtis doctrinam cenſeo dari non poſſe: afferam autem dno exempla noſtri ſæculi, ſanè quæ ad poſteros perueniant non indigna.

Die 16 Octobris 1629. quo diè accidit nouilunium: dum ego com morarer in inſigni cænobio Montis Olinèti propè Senas Hetruriz, poſt Solis occaſum extincta luce Crepuſculorum Solis in ipſo occaſu; ſuperfuit in Horizonte alia lux regionis Septentrionis, & permanſit ſemper in tenſior ſpacio circiter duarum horarum: tandem viſa ſunt ſidera ignea in omnem partem volantia, quæ ſtrependo euauerunt vna cum luce.

Hęc inquam in Horizonte Senarum a multis fuerunt obſeruata, ſed intra mœnia Ciuitatis, & locorum; itant nemo eorum potuerit aperto Cœlo reſpicere peculiaria, quæ circa finitorem contingebant. Poſtmodum ex Inſubria, & Pedemonte relatum eſt, in ipſo eodem veſpere eiſdem die; è regione Aquilonis viſum eſſe poſt Solis occaſum finitorem ſplendore perſuſum, tanquam clariffimæ lucis Crepuſculi; & quod a terra ex parte magis verſus occaſum aſcenderet corpus quoddam magnitudinis quaſi Lunæ plenæ, coloris Leonis ſubobſcuri, & perueniſſet ad altitudinem 40. gr. ferè; cum quo ſimul aſcendqret è regione Orientis columna quædam aurei coloris: tandemq; poſt horam ſecundam noctis corpus illud igne accenſum in diuerſa, & plurima ſidera volantia ſtrependo diſcerptum ſit, omniq; tum euaniſſet viſio. Quam cum à pluribus accepiſſem, tam in Hetruria, quam ab Inſubria, itatim Cæli Thema conſtruxi circa Solis occaſum, vt vides, vbi horrendum eſt inſpicere luminarium amborū inter maleficas angulares obſidionem, nullo beneficorum aſſulgentem, qui luminaria tam hoſtili grauitate non nihil leuaret: Sol in ſignificatus diſcedens a quadrato Martis in Signifero inter parallelum, & corpus Saturni, cui quamproximè iungitur, inuenitur: tandem ſubſtinet quadratum Martis in Mundo a quarta domo exquiſitè: Luna ſub Solis radijs Saturno iuncta eſt ferè partiliter: ſunt autem in ſuis detrimentis Sol, Iuppiter, Venus, & Mars; Saturnus, & Iuppiter in quadrato, quod obſeruatione dignum eſt: omnes in ſignis maleficarum.

Quam Cæli conſtitutionem, vt vidi, in primis aeris corruptelam, luem, caſitatem, tandemq; bellorum motionem è regione Septentrionis ominatus fui, ſicut plurimi ad hæc ſuperſtites audiverunt. Et ecce tibi ſub initio ſequentis Anni, *Guſtanns Adolphus Suetia Rex*, mouet ingentem manum regiones noſtras verſum: duobus Annis ſtrenuè decertans Iuſtravit, & ſubegit proſperè vniuerſam penè Germaniam. Interim grauiſſima lue premebatur Iſrlia pars ferè dimidida, cui corpus illud ſubobſcurum puto fulſit: nimirum Inſubria, Veneta ditio, *Amilua*, & pars Hetruriz vſq; ad Senas: etenim non conſtat, quod ſupra finitorem Senarū emerſerit, quamuis ibidem aliqua Sidera ignita, in quæ corpus illud ſo-

Latitudo.

♄	2. 16.
♃	0. 45.
♃	0. 45.
☉	0. 15.
♃	0. 28.
♃	4. 20.

Sept.
Mer.
Sept.

Mer.defc.	17.35.
Sept.defc.	11.44.
Sept.	5.45.

Declinatio.

8. 0.
21.23.
23.35.
9. 9.
17.35.
11.44.
5.45.

lutum est, visa fuissent. Annone quoque caritate graviter laborabat tota Italia: Molestissima tandem imbrum copia; adeo ut homines dolerent, & conquererentur, pluries quidem hæc tria simul contigisse, bellum, egestatem, & pestem, at inundationem quoque nunquam ante hæc auditum.

Post biennium anno scilicet 1631. dum Vgubij manerem œconomus præ-

præ-

præclari Coenobij S. Petri, inter colloquendum æstiuo tempore cum necessarijs, & beneuolis, præ cæteris de Suetia Rege, & gestis eius, quamuis mihi nondum pateret illius genesis, attamen sæpius afferui, quod iditurus esset circa medium Octobris grauissimum prælium, & auspicabar ex coniunctione Saturni, & Martis iuxta oppositionem Iouis. Igitur 16. die Octobris ingens habuit prælium, in quo cum magis, quam de more, audacter, insolens, reor, superioribus victorijs effectus, nimis fortuna fidens, intra legionum acerrimos congressus se se misceret, pluribus confossus vulneribus cecidit, & mortuus est hora 3. post Merid. Quod non minus admiratione, quàm obseruatione est dignum: incidit enim in ipsam eandem diem apparitionis Phænomeni. Rursus ab hoc tempore peste leuati coepit Italia, adeo ut redeunte Vere prorsus libera fuerit, inuenta: & Æstate subsequente tanta frumenti copia, rerum omnium affluentia restituta est, vt neque reperiretur, qui saltem frumentum emere postularet.

Obseruandum autem est in primis, quod tres superiores, quando congre-
diuntur, vel in hostili ponuntur aspectu, præordinant semper aliquem
notabilem effectum, vel in Cœlo, vel in terra; quod etiam a priscais Ara-
bis, & Ægyptijs obseruatum reperitur: Vt anno 1572. apparuit nouum
Sidus in Sede Cassiopeæ, fulsit toto Anno sequenti, & aliquot mensibus
anni 1574. quousq; videlicet Saturnus, & Iuppiter in diametro steterunt
ad inuicem: Anno 1604. mense Octob. ex congressu trium Superiorum
in ♄, nouum Sidus ibidem exortum est: Anno 1618. mense Nouemb. &
Decemb. duo Cometæ eundis notissimi prodierunt in lucem ex quadra-
to Saturni, & oppositione Martis ad Iouem: Anno 1629. die 16. Octob.
Phænomena, de quibus loquor, cum essent in quadrato duo superiores.
In terram autem quot, & quales effectus inferant, nemo ignorat: satis
nunc sit in Exemplum, horribilem commemorare terremotum, vtriusq;
Calabriæ Anni 1638. circa finem Martij, quando Iuppiter, & Saturnus
in partili positi sunt quadrato a signis fixis, quo terremotu integræ sub-
uersæ sunt ciuitates. Horum tamen similibus effectuum, tam in Cœlo,
quam in terra, etiam Eclipses luminarium aliquando sunt causæ. Cæ-
terum quoniam nona Phænomena, vel ideo, quod non nunquam pa-
rum durant, vel nubibus tecta videri prohibentur, vel quod contingunt
sub luce diei, vel in sublunariis locis, vt propterea non possint a toto
Mundo conspici; hinc est, quod non in singulis familiaritatibus superio-
rum nobis obijciuntur: etenim firmiter censeo, quod plurima fiant, quæ
forte contingit, vt à nemine conspiciantur, attamen ingentes effectus
exfufcitant.

Secundo, quando superiores contrahunt has familiaritates, si ambo
quoq; luminaria suum præbeant ascensum ex hostili radio, magna, se-
cundum extensionem, & intensionem, sunt Phænomena: Si verò lumi-
naria non assentiantur, sunt paruæ Stellæ, Hæc autem Phænomena, de
quibus loquor, exorta sunt tempore Synodi luminarium, iuxta coniu-
ctionem Saturni in quadrato Iouis, & Martis constituti: vt ideo mirum
non

non fiat, si & extensione, & intensione lucis extiterunt magna.

Tertio, hæc Phenomena eo quod eleuarentur a terra, quamuis Astra post meridiem ad Occasum descenderent, verisimile est appatuiffe, & loco posita fuisse non inter Sidera, sed in sublunari plaga; quod euident omnino fit ex audito crepitu, dum in ignes volantes conuertebantur, innuit enim non longe a terra contigisse. Et sequitur, quod non fulserint, nisi aliquibus terræ Prouincijs, & reor soli Europæ; ita tamen, ut respectu ad Italiam visa fuissent circa finitorem, a quo pendent res valetudinis, ideoq; lues ibidem postmodum ex orta est: respectu ad Germaniam, in vertice domus decimæ; respectu ad Suetiam, magis versus meridiem, item in Supremo Cardine, & verisimile est, quod ab illis regionibus versus nostras mouerentur; vnde bella ad meridionalem plagam allexerunt.

Quarto, luminarium hanc Synodum in Culmine *Gustani* contigisse, vnde naturales propensiones dependent, & in trino Iouis, sextili Saturni, & sextili Solis eiusdem, quæ felicitatem adiungunt.

Quinto, visio durauit duas horas: duobus annis superuixit *Gustanus* præliando, & felicitè progrediens: similiter & lues in Italia: quo dato spatio in causis præordinantibus, tunc extinctus est actualis effectus, quando superiores planetæ, tanquam causæ presentaneæ, rursus hostilè radium aggressi sunt à signis diuersæ naturæ, nimirum fixis, cum in causis fuissent in mobilibus: & accidit ipsa eadem die 16. Octob. in qua Sol rediens ad locum, quem habuit in causis, vbi tunc infelicitè se habuit, nunc ut liber libertati restituit affecta subiecta.

Sexto, in causis Iuppiter corpore applicabat loco Directionis secundariæ Solis, *Gustani*, & Venus de Quintili; at quando cecidit *Gustanus*, Sol Directione secundaria lustrabat partem 5. Aquati; ad quam die casus in parallelo a primo mobile positi sunt Saturnus, Iuppiter, & Mars. Directione primaria Sol initio belli stetit ad parallelum, & corpus Iouis tempore mortis applicuit quadrato Martis, & oppositioni Saturni: ad quem locum ipsa die casus Iuppiter, Saturnus, & Mars in quadrato reperiuntur.

Septimo, tandem in natali *Gustani* obseruanda est oppositio Iouis, & Saturni, & ad ipsos quadratura Martis a signis fixis, quæ contrarietatem, & qualitatum temperamenti non modicam decernant in nato, quibus ab arduis non abhorrebat: etenim quemadmodum superiorum huiusmodi radij suscitant, sicut dixi, ingentes effectus in Cælo, vel in terra; ita in singulis subiectis suscitant ingentes motus, & qualitates.

Alterum Phenomenum vidi ego dum essem Ianuæ 1639. die 27. Octobris in pectore Canis maioris, non longè præcedens fulgentem Syrii: erat magnitudinis quartæ partis Lunæ circiter, sphericæ figuræ, cum paruula cauda ad Solis diametrum in cuspidem conuersa: exigua, & subobscura fulgebat luce: vidi Cælo vndequaq; sereno ante Solis ortum, quatuor horis ferè cum ad matutinas laudes vocarer: vnde post horam rediens, inueni motum esse cum omnibus Astris versus Occasum, sed in primo

primo mobile descendisse plusquam dimidio vnus gradus a Borea ad Austrum. Nunciaui hoc quòd videram ipsa die *Illustris. D. Francisco Maria Spinula fil. quon. Io. Bapt. patritio Ianuensi*, viro humanitate, prudentia, litteris, & scientijs etiam mathematicis ornatissimo, quiq; per æuū superstit digno: subsequenti nocte Phænomenum visum est sub primo mobile descendisse ad Australem plagam plusquam 15. gradib. manens intra imaginem Navis, sub qua ab Ortū ad Occasum totum Iustravit hæmisphærium, prout obseruatum etiam fuit ab eodem *D. Francisco Maria*, nec amplius apparuit.

De vero momento, & loco generationis huius Phænomeni non constat, quamuis probabiliter censeam, quoad tempus exortum esse die 26. eiusdem mensis in nouilunio: quoad locum, in signo Geminorum intra Zodiacum, vtruncq; sit, hoc certum est. *Primò*, quod erat inter Sidera, cum quibus vniuersali motu primi mobilis circumferebatur ab Ortū ad Meridiem, Occasum &c.

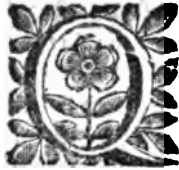
Secundò, certum est, & constat ex tabulis domorum, quod cum esset Sol in Imi cuspide, Saturnus erat in Occidentis puncto, & tunc Phænomenum in horoscopi linea: dum Sol occuparet finitorem Orientis, Saturnus in Imi centro repertus est, & tunc Phænomenum erat in illa eadem positione, nimirum in octaua domo, in qua contigerat Eclipsis Lunæ die 20. Decembris superioris anni 1638. quæ celebrata fuerat in gr. 29. Gemin. & in qua eadem contigerat Eclipsis Solis die 1. Iunij 1639. iuxta gr. 11. Gemin. in quarum vtraq; luminarium Eclipsi exoriebantur apud horoscopum primæ partis Scorpionis, vbi postea inuenta sunt luminaria tempore apparitionis huius Phænomeni, vt ideo rationi consentaneum sit has Eclipses, & prædominantes in eis Stellas extitisse causas eius: Nam tres superiores tunc in sextili, & trigono ad inuicem ponebantur, adeo quod huius Phænomeni nulla alia causa naturalis in Cælo assignari verisimiliter possit, quam Eclipses prædictæ.

At quid ærum producendum futurum esset ab hoc Phænomeno, fateor quod ignorarem: omnibus autem notum est, quod post aliquot menses Regnum citerioris Hispaniæ rebellat ab optimo Rege, & non multo post Lusitaniæ Regnum; nam illud censeo subijci signo Geminorum, hoc verò signo Cancri, & imagini Navis: hæc de Phænomenis.

De aeris mutationibus annuis, mensuris, diurnis, & horarijs inuestigandis, *Ptolemæus satis habet circe finem 2. lib.* Hoc vnum adijcio, obseruandas esse omnes familiaritates, *de quibus dixi lib. 2.* & maximè familiaritates Luminarium cum cæteris in Mundo, quando sunt in Cardinibus, ab ipsis enim potissimè pendent diurnæ, & horariæ temporum mutationes.

De Arte, & Natura.

CAPVT, DECIMUM SEPTIMUM.

VÆ nunc subiecio spectarent quidem ad primum librum; ibi tamen, quod hæc silentio præterire statuissem, non exposui: Postea dum prælo cuderetur hoc opus, hæc etiam opus esse omnino consului tradere, quæ paucis accipere non te pigeat, benignissime Lector, cuius prudentiæ diffidere pluribus vsus verbis non effugerem quin viderer, &

Caueas primo, quod ego nunc nomine naturæ ordinem illum intelligo, quo causæ necessariae, & necessario agentes creatæ sunt, & præordinatæ à Deo rerum omnium opifice, Summo, Optimo, Maximo; ut quod ignis calefaciat, quod Sol luceat, quod animal nutriatur, & similia, quæ secundum naturæ decursum necessario per viam Diuinæ præordinationis ab exordio Mundi progrediuntur.

Secundo caueas, quod nomine artis intelligo libertatem causarum liberarum, qua libertate ex arte, & industria applicantur, adiuuantur, separantur, peruertuntur, siue quocumque alio modo tractantur causæ illæ necessariae, quæ viribus causarum liberarum aliquo modo subiiciuntur.

Tertio caueas, quod libertas in causis liberis, quamuis potest à causis necessariis allici ad magis appetendum hanc, quam illam rem, ex apprehensione bonitatis, pulchritudinis &c. tamen cogi nullatenus potest: ut exempli gratia fames, & sitis, quæ conseruandi gratia indiuidui in animalibus ab Astris suscitantur, alliciunt hominem ad comedendum, & bibendum, non cogunt; & nonne famem, & sitim liberè patiuntur homines cum ieiunant; & quare non poterunt sustinere adhuc vsque ad mortem? nam quod magis, vel minus, non est questio; sufficit quod aliquo modo famem liberè patiantur, tum etiam alias corporis passiones, a causis necessariis suscitatas.

Quarto caueas, quod plures effectus causarum necessariarum, & plures quoque causæ necessario agentes possunt perverti, & de facto pervertuntur, vel adiuantur, vel alio modo tractantur a causis liberis; nam alias non essent liberæ: Terra quippe filiis hominum a Deo dicitur fuisse data, ut in ea pro sua libertate operarentur. Cum hoc tamen, quod non omnes effectus, neque omnes causæ necessario agentes perverti possint à causis liberis, sed tantummodo, quæ viribus earum subiiciuntur. Et hinc est, quod qui ingenio magis præstant, industria, & arte sua plura possint efficere, & plures, & nobiliores causas necessarias, & earum effectus tractare, pervertere &c. quam possint ingenio hebetiores.

Quinto caueas, quod Sidera ex parte sui agunt in hominum corpora disponendo, & afficiendo singula suis qualitatibus, & adeo quod qualitates, & accidentia vnius hominis non pendeant ab influxu, qui fit in altero homine.

Sexto, caueas Astra quoad ea, quæ extrinsecus aduocant, vt sũnt honores, diuitiæ, munera, & similia, nullo alio modo influere, nisi disponendo hominem talibus qualitatibus, moribus, dotibus, &c. quibus, vel allitunt hominum animos in sui obsequium, vel expellunt: hinc verè dictum vnumquemq; suæ fortunæ auctorem esse, id est principiu fortis in singulis esse. Ex hoc autem sequitur quod non omnes quibus Astra influunt Regnum Reges fiant, pluribus de causis, id peruertentibus; sunt autè Reges ex ijs, qui in magis proxima dispositione, & propinquitate stus reperitur, vt ex ijs quibus Astra magis fauent modo, quæ dixi.

Septimo, caueas, quod ex arte, & natura emergit confusa quædam mixtio, vt non omnia, quæ præordinata sunt in natura, seu in causis necessarijs exant ad lucem, & habeant suum effectum, eo quia peruertantur ab arte, ideoq; non omnes naturæ effectus possint prævideri: Neq; quæcunq; sunt ab arte sortiantur optatum finem, eo quod natura iuxta cursum suæ præordinationis aliter disponat.

Octauo, tandem caueas, quod infinitis penè modis, & artibus libertas ciuitatum liberitatem trahat pes naturæ, vel coadiuuando, vel resistendo, qui tamen modi ad vnum cenfeo caput, quod redigantur omnes; nimirum ad applicando actiua passiuis. Hæc autem omnia euidentissima sunt.

Primo, Ex quibus perspicuum fit quàm multipliciter decipiuntur Astrologi quidam incauti plura prædicendo, quæ quia manifestam inuolunt repugnantiam, in contemptum, & ludibrium incidunt, non modò apud peritos, & prudentes, sed etiam apud rudes, & omniadò simplices; vt

Primo, falluntur qui putant sedula educatione non posse mores in pueris adhiberi parentum, & nutriendum concipi; quod in ipsiis brutis manifestissime constat, in quæ studio, & arte plures ludicri mores, & dotes, quamuis in ipsiis natura validissime renuat, introducuntur.

Secundo, decipiuntur, qui bonarum artium perpetuam imperitiam natis prædicunt, quasi ex libertate non possint vigilijs, & labore sibi comparare: Verù tamen est, quod ingenij docilitas, & peculiaris ad disciplinas etiã in specie propensio plurimùm conferat, atq; ad longè vteriore perfectionem, & minori labore deducat.

Tercio, decipiuntur prædicentes natis, quæ ad fidem, & pios mores attinent, quasi non possit homo amore, & timore sui conditoris Domini Dei, tum etiã cultu legis naturæ pro sua libertate se subtrahere ab iniquitate, illecebris, & impijs gestis; quamuis hæc à Sideribus quàm validissime infundantur: et enim profectò Sancti viri Dei non aliunde præmia meritorum assequuntur, nisi per eam, quàm ab acerrimis certaminibus cum illecebris, & prauis sensuum propensionibus victoriam reportant, & quod maior est pugna, eò gloriosiore triumphum victoriæ, magis amplius præmium, splendidiorè coronam, quàm non nisi legitime certanti paratà testatus est Dominus Paulus, nam qui caret hostibus non pugnat, neq; victoriam, indeq; præmiũ aliquod consequi meretur, vt habet *Io. Chrysostomus homil. 63. in Matth. Cogita, tecum si aut à natura talis esses, de eunuchis ibi sermo, aut ab hominibus eam inturiã passus, quid faceres, cõ, & huiusmodi voluptate careres, & nullã carèdo mercedè cõsequereris*.

Quarto, decipiuntur qui consent, quod accuratè colentes, & arant terras, serentes arbores &c. velint nolint Astra, parere sibi fruges, & segetes caritatis tempore nullatenus possint: nam re vera quemadmodum Sidera non valent à se Solis afferre nobis alimonias, saltè optimas, & electas; ita si studio, & labore incum-

batur, licet possint imminuere, funditus auferre nequaquam: etenim Sidera vniuersalem quandam Influentiam ad nos immittunt, vel foelicem, vel infelicem, hæc negligentibus omnino denegat, illa nimis auarè largitur; diligentibus hæc parùm adimit, illa copiosissimè tribuit.

Quinto, decipiuntur qui censent, præseruari non posse futuros infelices. Astro- rum affatus, vt eos, vel euadere, aut saltem imminuere, si infelices sint, vel augere si foelices, quis arte, & industria minimè possit, puta medicamētis, alijsq; cautelis, & nam medicaments præmuniunt corpus ad resistendum, & quædam sumunt roborā- tur, & adiuantur ad euadendū, & præseruandū; qui negligunt, auxilio, & robo- re se se manifestè priuāt: Alias enim Ars medica prorsus inanis, & otiosa foret, & vt talis abiicienda fuisset, quòd stultum omnino, & impiū: medicū enim ad ho- minis bonum, & commodū Deus Optimus in sacris codicibus creasse perhibetur.

Septimo, decipiuntur qui viris, vel vxoribus prædicunt plura matrimonia, maximè statim temporibus.

Octauo, decipiuntur prædicantes alicui Regnum, vel aliquod in specie antiq; nus, maximè statim tempore.

Tandem in caput suum à causis liberis ominari, qui à causis necessarijs omni- entur infelicia potestati capitis habentibus, nescius ex eminenti libertate, qua tale potiuntur ad tantam indignatione prouocari posse, quòd velint, uolint Astra potius ipsum Astrologum infelicitatibus afficiant, vt mendacē, & factuum reddant: nam Astra non tollunt libertatem quin homines contra Stellarum influxū in hu- iusmodi casibus agere possint, tū maximè, qui summe libertate, & potestate possēt.

Hæc tunc hic dixisset sapientibus loquutus, quibus pauca facis, infinitos pe- nē possibiles huiusmodi casus excogitandos, & memoriæ committendos in con- dendis prædictionibus prudentiæ tuæ, Lector humanissime, reliquens.

Exempla duodecim.

CAPVT DECIMUM OCTAVVM.

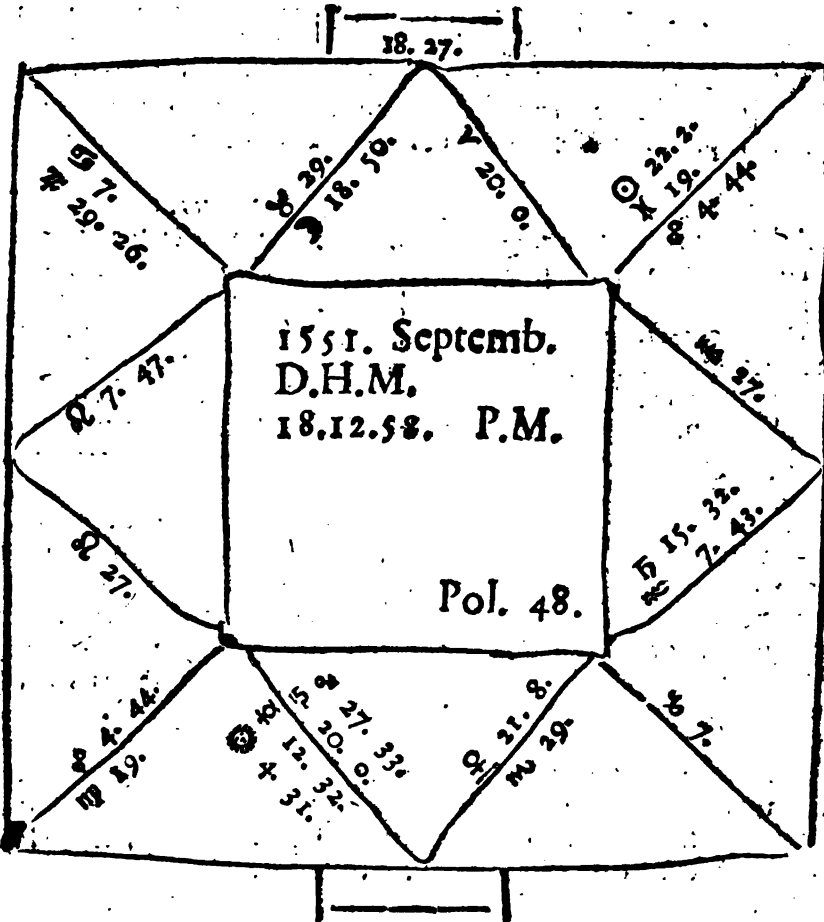
Presentes Questiones nondum absolueram, cum iam pridè inter disputandum coram Astrologiæ Peritis, opinaciones has meas in medium exhibuissem. Sæpius rogatus Compendiū edere compulsius fui, ad cuius res comprobandas exempla plura attuli, & in ijs excogitatas à me Siderum res admodū euidenter ostendi. Quoniam verò nuper inueni Parallelos in Mundo, de quibus in *Quæstio- nibus lib. 2. cap. 9. satis ratione disserui*: Quamuis innumerabilia penè mihi non de- sint exempla, quibus exquisito calculo res meæ cunctæ demonstrantur, quorum centum si faxint superi publicæ vtilitatis gratia edere ducan; nihilominus tamē necessarium omnino censui nonnulla nunc ad horum Parallelorum euidentiam ex- ponere, vt si qui sunt, quorum intelligentiæ non plene suadent rationes, patefa- ciant sensibus exēpla: & ne quis ea existimet pro mea libertate fictè fuisse assūp- ta, partim ex opere de diebus Criticis *Argoli* denuo retuli, nimirū octo; quatuor quæ supersunt à Doctis, & probatissimis viris adhuc viuentibus accepi. Cæterū præ multis ea mihi visa sunt asserenda, in quibus de vitæ Prorogatore disputari, & dubitari nulla ratione possit: nam ex his duodecim Exemptis octo sunt, quæ Prorogatores habent in supremæ Calamnis Angulo viribus robustissimos, reli-
qua

quæ in succedenti vndecima domo, & plurimos in suis dignitatibus; adeout a vitæ moderatione se poni nullo iure possint: alioquin Astrophiæ, quæ dignitas? quæ veritas? vel quis ordo? nihil prorsus boni, sed confusio (pace dixerim) & stultitia. Hæc igitur libenti percurras animo, studiose Lector, & si quid in aduersum obijciendum cognoueris, mihi quam incundum scias facturus, si luci tradideris.

Exemplum Primum.

Henrici III. Galliarum Regis.

Laticudo.

♄ 1. 21. M.		♂ 1. 1. S.		♃ 0. 37. S.
♃ 0. 19. S.		♀ 1. 29. M.		♄ 4. 50. M.

In hoc Exemplo priusquam Parallelos in Mundo cognouissem, putabam, quod Luna, quæ proculdubio vitæ Prorogatrix est, Anno 38. ad

seſequadratum Saturni in Mundo acceptum perueniſſet: ſed quoniã ſemper cenſui, quod hic radius, eo quia non ſit admodum hoſtilis, & effica x, non poterit adeò ingentem effectum producere; diu laborant veram, & efficacem cauſã querens. Poſtmodum deprehendi, quod Luna ad Parallelum Martiſ in Mundo acceptũ duplici motu, recto ſcilicet, & conuerſo perueniſſet, ſicut dixi, & ſupputaui etiã in *Quaſt. lib. 2. cap. 9.* Cũ enim Luna in hac geneſi nondum retigerit Culmen decimæ domus, quando Mars, qui eſt in quarta domo motu raptus, ſeu horario poſtquã pertranſijt Imum, dirigens iter verſus cuſpidem tertix domus, peruenit ad eam diſtantiã ab Imo, quam habet Luna a Culmine, ſupra comparatione ad arcum Lunæ diurnum, & Martiſ nocturnum; tunc Luna ſecundũ motũ rectum perpeſſa eſt Parallelum Martiſ in Mundo: dixi ſecundũ motũ rectum, ſecundum quem Prorogatores immobiles conſiſtunt in Mundo, & mouentur directè verſus partẽ orientalioreſ primi mobilis: Cuius Directioniſ ſupputatio, ſic ſe habet. Aſcenſio recta Culminis eſt p. 18. 27.

Luna.

Aſcenſio recta p. 47. 45.

Differ. aſcen. p. 14. 37.

Arcus ſemid. p. 104. 37.

Diſtant. recta p. 29. 18.

Martis.

Aſcenſ. recta p. 265. 57.

Differ. aſcen. p. 10. 56.

Arcus ſemin. p. 100. 56.

Diſtant. recta p. 7. 30.

Nunc per regulam apreã quæro, ſi arcus ſemidiurnus Lunæ p. 104. 37. det eiſdẽ diſtantiã à Culmine p. 29. 18. Quã diſtantiã dabit arcus ſeminoturnus Martiſ p. 100. 56? emergit verò diſtantiã ſecundaria p. 28. 16, quæ eſt Martiſ ab Imo completa Directione, quæ addita cũ primaria, eo quia Mars eſt ante cuſpidem Imi, & locus Directioniſ eiſdem poſt eandẽ cuſpidem, ſit arcus Directioniſ p. 35. 46. Qui pro æquatione additus aſcenſioni rectæ Soliſ, quæ eſt p. 184. 8. efficit aggregatum p. 219. 54. quibus reſpondet ex Ecliptica gr. 12. 24. ſigni Scorpiõniſ, ad quem gradum Sol motu diurno ab hora nataliſ peruenit diebus 38. ferè, qui rot annoſ indicant.

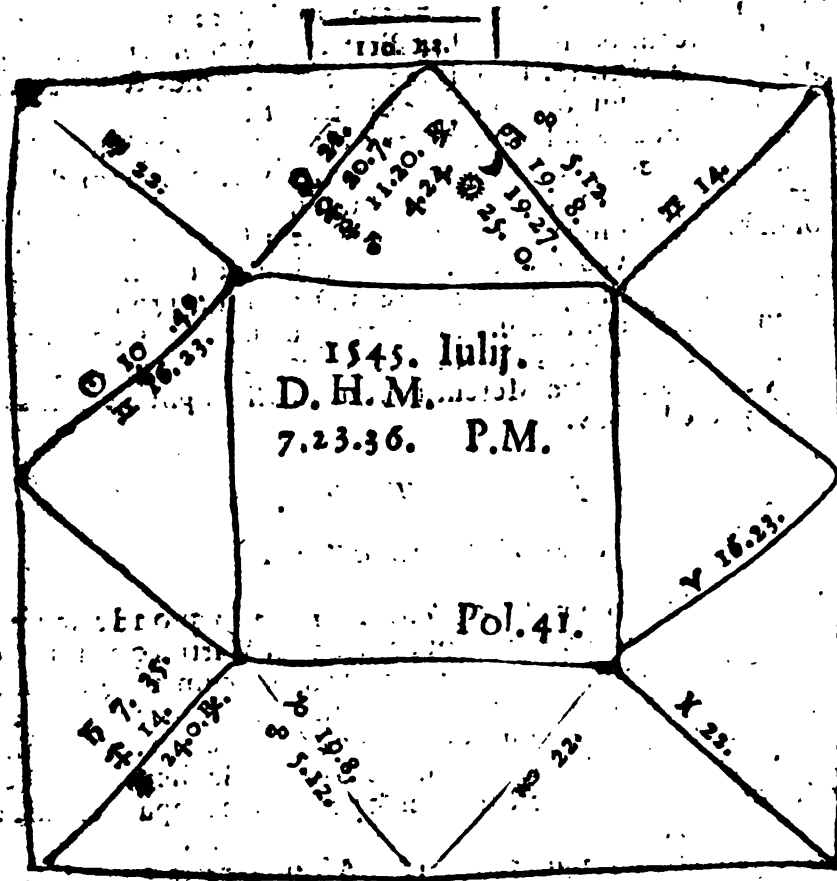
Motu autem conuerſo Luna ponitur in Parallelo Martiſ in Mundo, dum ipſa mouetur motu raptus poſtquam pertranſijt Culmen, vbi diſtat a Culmine verſus nonam domum ſimiliter, ſicut diſtat Mars ab Imo: at verò diſtantiã Martiſ modica eſt, adeout non ſit opus accipere partem proportionalem; ſed poſſumus addere diſtantiã Lunæ a Culmine, ad diſtantiã Martiſ ab Imo, & efficitur arcus Directioniſ p. 36. 48. quæ vno tantum gradu differt ab alia. Hoc autem Exemplum ſpectatu dignum eſt ratione ſubiecti, tum etiã rei, & violentiæ.

Exemplum Secundum.

Caroli Filij Regiſ Hiſpan. Philippi. II.

Figuram huius Exempli exponit *Argolus lib. 2. pag. 43.* & dicit eſſe verã, & fuiſſe deſcriptã a *Gergeo*, in qua pro morte, quæ accidit anno 23. expicte.

plato, affumit quadratura Martis ad horoscopum indignifero sumptu, cum tamē Sol omnino sit vice moderator in cetero fare Calminis insides. Ego

autem antea suspicabar non esse veram hanc figuram natalis; nunc dico quod Sol anno 23. pervenit ad Parallelum Martis in Mundo duplici motu, recto & converso, motu recto contingit quando Mars motu horario seu raptus postquam pertransit Culmen, positus est in pari a Culmine distantia versus nonam domum, quam habet Sol ab eodem Culmine in natali; cuius hæc est supputatio.

Solis.

Martis.

Ascensio recta p. 116. 57.
Dist. a Culmine p. 6. 14.

Asc. recta p. 126. 44.
Dist. a Culm. p. 16. 2.

Cum

Cum verò arcus semidiurnus Solis, & Martis parum, aut nihil differant, & loca Directionis sint, quam proxima Culmini, possumus absque suspitione erroris efficere distantiam Martis secundariam, illam, quam habet Sol in natali: & emergit arcus Directionis p. 22. 15. qui pro æquatione additus ascensioni rectæ Solis, efficit aggregatum p. 139. 12. respondens in Ecliptica ad gr. 17. Leonis, ad quem Sol à die, & hora natalis peruenit diebus 23. qui totidem annos indicant.

Directione conuersa Sol motu horario, seu raptus, ponitur in Parallelo Martis in Mundo quando, dum mouetur versus notam domum, similiter distat à Culmine, sicut distat Mars in natali. Supputatio talis est. Sol distat à Culmine p. 6. 14. cum verò idem fere sit arcus semidiurnus Solis, & Martis, vt dixi, fit, vt distantia Solis secundaria sit eadem, quæ est Martis in natali; quare idem arcus Directionis prouenit: in hac autem secundaria distantia Sol inuenit caudam Draconis ad vnguem, nullo suffragante beneficio. Thema quoque respondet exquisitè: In qua Directione concurrat etiam Mercurius, qui in alijs Ephemeridibus ponitur in gr. 7. fere Leonis.

Exemplum Tertium.

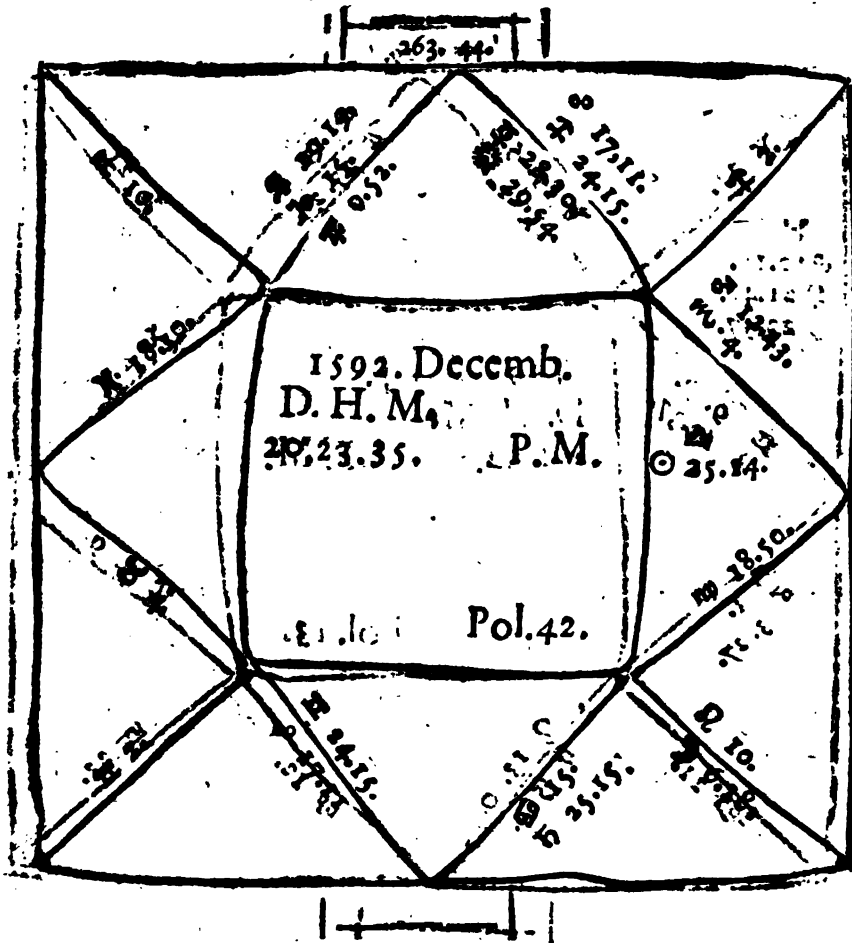
Alexandri Cardinalis Præfati.

Ponitur hoc Exemplum ab *Argololib. 2. pag. 57.* in quo ad annum 34. mortis dirigit horoscopus ad oppositionem Martis, quamuis Sol, quia est in Culmine validissimus, sit vitæ largitor; cum ergo ad annum 34. non appareat aliqua Solis directio hostilis secundum communem doctrinam, putabam horam huius genesis non esse veram. Nunc dico, quod Sol appulit ad Parallelum in Mundo Saturni duplici motu, recto scilicet, & conuerso eodem fere tēpore: & posterioris supputatio hæc est.

Solis.		Saturni.	
Ascensio recta	p. 260. 54.	Ascensio recta	p. 117. 11.
Declinatio	p. 23. 32.	Declinatio	p. 20. 19.
Arcus semid.	p. 66. 2.	Arc. seminoct.	p. 69. 49.
Dist. à Culm.	p. 6. 10.	Dist. ab Imo	p. 33. 27.

Quæro igitur si arcus seminocturnus Saturni p. 69. 49. dat ejus distantiam ab Imo p. 33. 27. quam distantiam dabit arcus semidiurnus Solis p. 66. 2. prouenit ergo distantia Solis secundaria à Culmine p. 31. 45. quæ addita cum primaria efficit arcum Directionis p. 37. 55. Hunc pro æquatione addo ascensioni rectæ Solis, & efficio aggregatum p. 367. 49. respondens in Ecliptica ad gr. 5. 25. Aquarij, ad quem gradum Sol peruenit diebus 34. ab hora, & die natalis, qui tot annos indicant.

Supputatio verò Directionis Solis secundum motum rectum ad Parallelum Saturni in Mundo sic se habet. Addo distantiam Saturni ab Imo, ad distantiam Solis à Culmine, quæ est p. 6. 10. nã quia Sol parum distat à Culmine, & pa-
rum

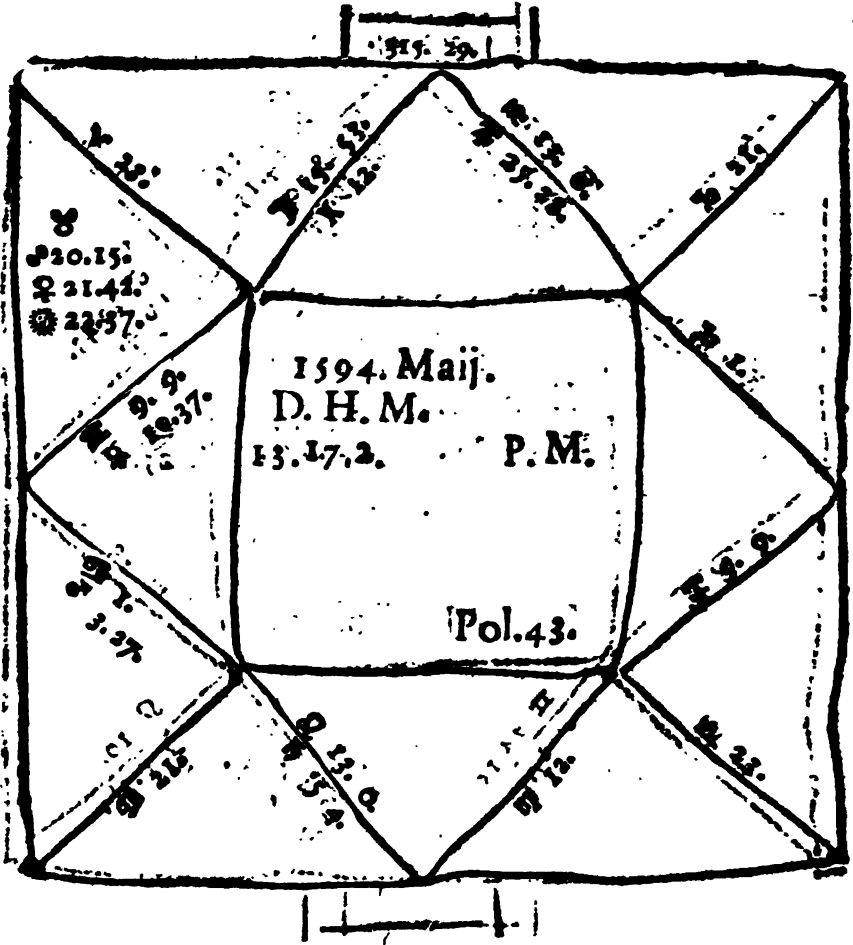
rum differunt inter se arcus Solis semidiurnus, & Saturni seminocturnus, parvam quorundam differentiam efficiunt: & emergit arcus Directionis p. 39. 37. adeoque parum distaret à Sole Parallelus Saturni in Mundo secundum motum rectum.

Exemplum Quartum.

Francisci Medici Fratris Cosmi III.

In figura huius natalis *Argolis* non ponit horam, & censeo, eo quia produxit tempus a vero in minuta hora, sed posuit Astra tribus partibus *Equatoris* versus occidentaliores situs in Mundo, ut diceret Martem ad horoscopus anno 20to tunc tamen Luna proculdubio sit.

Latitudo

Latitudo:	Planetarum:
♂ 0. 15. S.	♀ 0. 23. M.
♂ 0. 27. M.	♀ 1. 52. S.
♂ 0. 27. S.	♃ 4. 35. M.

Vitz moderatrix. Nunc ergo si ponamus in Culmine gr. 13. Aquarij, quod verisimile est, & possibile, quia differentia modica est, Luna dirigitur motu recto ad Parallelum Saturni in Mundo receptum, cum praecessisset quadratus Martis in Zodiaco, & succedat intra duos gradus. Parallelus item in Mundo eisdem Saturni secundum motum conuertum. Supputatio motus recti haec est. Ascensio recta Culminis est p. 325. 29

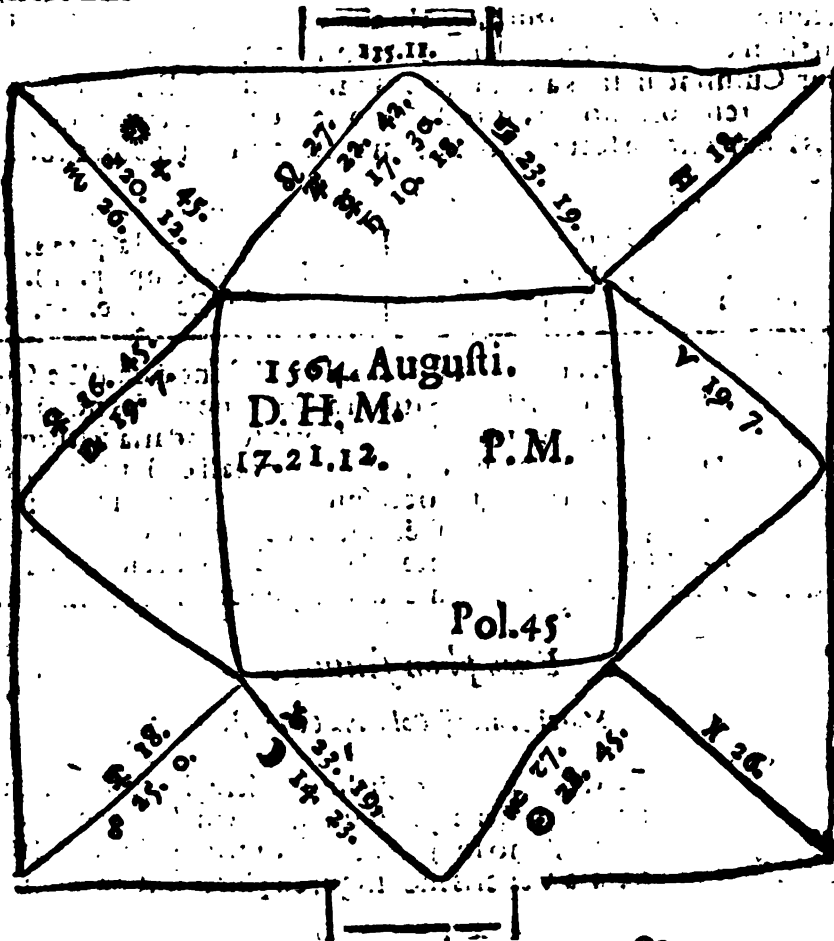
Luna.	Saturni.
Ascensio recta p. 246. 36.	Ascensio rec. p. 127. 27.
Declinatio p. 10. 35.	Declinatio p. 19. 9.
	Differ.

Differ. ascens. p. 10. 13.
 Arcus semidi. p. 79. 47.
 Dist. a Culm. p. 32. 27.

Diff. ascens. p. 19. 16.
 Arc. lemin. p. 70. 44.
 Dist. ab Imo p. 8. 2.

Quero, si semidiurnus arcus Lunæ p. 79. 47. dat eius distantiam a Culmine p. 32. 27. quam distantiam dabit ab Imo arcus seminocturnus Saturni, qui est p. 70. 44? fit autem distantia secundaria Saturni p. 27. 55. ab Imo, quando ponitur in Parallelo Lunæ in Mundo, a qua detracta distantia primaria, quæ est p. 8. 2. reliquitur arcus Directionis p. 19. 53. Qui pro equatione additus ascensioni rectæ Solis, quæ est p. 50. 11. efficit aggregatum p. 70. 4. respondens gr. 11. 31. Geminorum, ad quem Sol a die, & hora natalis peruenit diebus 20. qui tot annos demonstrant.

Supputatio Directionis Lunæ ad Parallelum Saturni in Mundo motu conuerso, talis est. Si arcus seminocturnus Saturni p. 70. 44. dat eius distantiam ab Imo p. 8. 2. quam distantiam dabit a Culmine arcus semidiurnus Lunæ p. 79. 47. & fit distantia Lunæ secundaria p. 9. quæ detracta a primaria efficit arcum Directionis p. 32. 27. fore, duabus nimirum partibus superiore maiorem.

Latitudo.

♄ 0. 1. M.	♃ 0. 10. S.	♅ 0. 31. M.
♄ 0. 28. S.	♃ 4. 15. M.	♅ 1. 37. S.

*Exemplum Quintum.**Federici Cardinalis Borromaei.*

Decessit è viuis, seu potius dixerim è mortalibus terræ incolis, ut inter
 Diuos perpetuo viveret Cælo, piorum suorum operum præmia sus-
 cepturus humanissimus, atq; integerrimus hic Præsul anno 1631. die 21.
 Septemb. ætatis 67. & dieb. 23. in cuius rei naturalem ab Astris causam
 Argolus assumit Saturni trinum ad horoscopum, qui Signa longissima
 ascensionis, quia continet, ex communi omnium Sententia nullo modo
 lethalis dici potest: Deinde Sol est viarum moderator omnino. At ego re
 vera cogitabam tempus huius generis fictitium esse, quia nulla mihi cõ-
 stabat Solis infaulta Directio: Nunc dico, quod Sol Directione directa
 applicuit ad Parallelum Saturni in Mundo, cum paulo prius sterisset ad
 Parallelum eiusdem item in Mundo secundum motum conuerfum, aut
 certe in Culinæ natalis adsunt gradus 22. Cancræ, & Directio conuerfa
 respondet tempori mortis, directa vero subsequitur statim intra duos
 gradus, Supputatio secundum motum rectum hæc est abla: alteratione
 figuræ.

Solis.
 Ascensio recta p. 156. 36
 Horaria temp. p. 16. 40.
 Dist. à Culm. p. 41. 35.

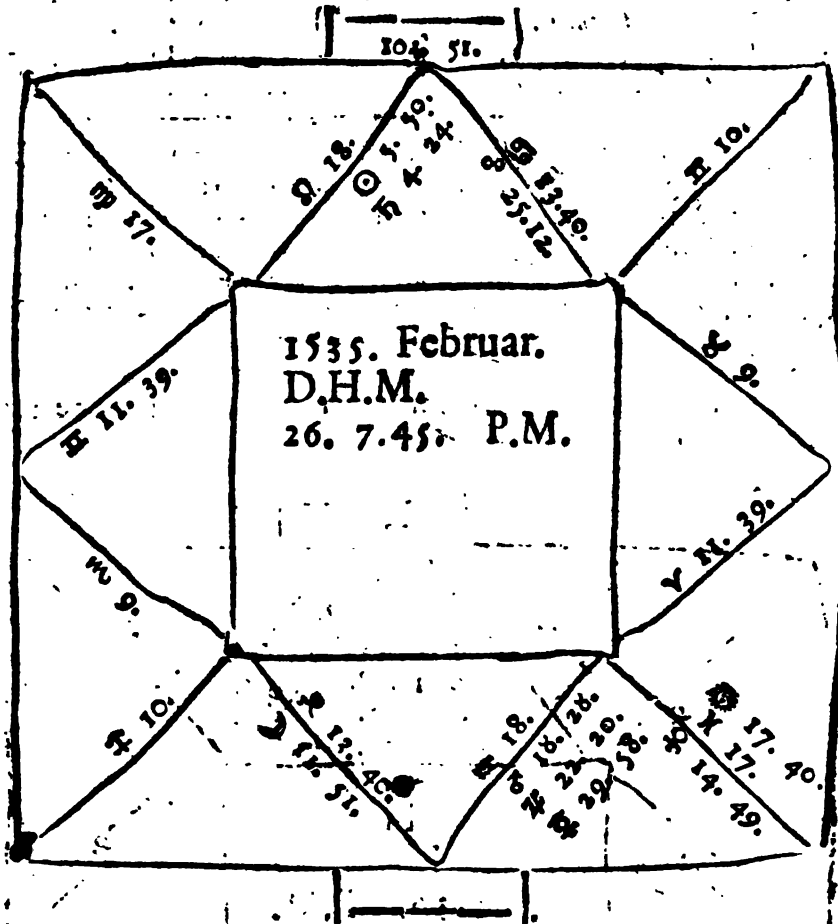
Saturni.
 Ascensio recta p. 132. 46.
 Horaria temp. p. 18. 6.
 Dist. à Culm. p. 17. 35.

Quæro si Solis horaria tempora p. 16. 40. dant distantiam eundem a Culmi-
 ne p. 41. 25. quâ distantiam dabunt Saturni a Culmine versus eandem domum
 horaria tempora eiusdem p. 18. 6. & sit distantia secundaria Saturni p. 44.
 58. quæ addita cum primaria, quia Saturnus in natali est à parte orientis,
 & per Directionem ponitur versus occasum, efficiat arcum Directionis p.
 62. 35. Hunc pro æquatione addo ascensioni rectæ Solis, & efficio aggrega-
 tum p. 219. 11. respondens in Ecliptica ad gr. 11. 40. Scorpionis, ad quem
 Sol à die, & hora natalis peruenit diebus 67. qui tot annos demonstrant.

*Exemplum sextum.**Marci Antonij Columnæ Censitis.*

Argolus in hac Genesi ad annu 49. et dimidio ferè, in quo mortuus est
 natus, dirigit horoscopu ad quadratu Martis in Zodiaco, licet sub-
 sequatur quadratus Iouis, & non longe præcesserit trinus Veneris, & sit ibi
 præses trinus Solis nature Veneris induti, qui eum plures sint benefici robu-
 stiores

fiores proculdubio videntur ad servandum; quàm sit solus Mars ad perdendum: & hæc ex communi aliorum sententia; nam ipse iam satis ostendit re, & ratione, quod radij ad Cardines in Zodiaco accepti sint inanes, & effectû vacui. Deinde secundum Ptolemai doctrinam, & rationem naturalem Pars fortunæ est vitæ moderatrix, quæ mortis tempore ad Saturni Parallelam in Mundo motu recto, & converso eodem tempore applicuit: & supputatio facilis est, eo quia Saturnus, & Pars fortunæ simul ferè sint, & differentia modica inter eorum arcus semidiurnos, itaut non sit spectanda: quare ex additione distantie a Culmine Saturni, cum distantia partis emergit, utraq; Directio, recta scilicet, & conversa: itaut Saturnus ponatur in Parallelo partis quando distat a Culmine versus nonā domû, sicut distat pars a Culmine in natali, & hæc est Directio recta, in qua pars nō discedit a suo situ in Mundo: Directione verò conversa pars ponitur in Parallelo Saturni in Mundo, quando ipsa distat a

Culmine versus nonam domū, sicut distat a Culmine Saturnus in natali.

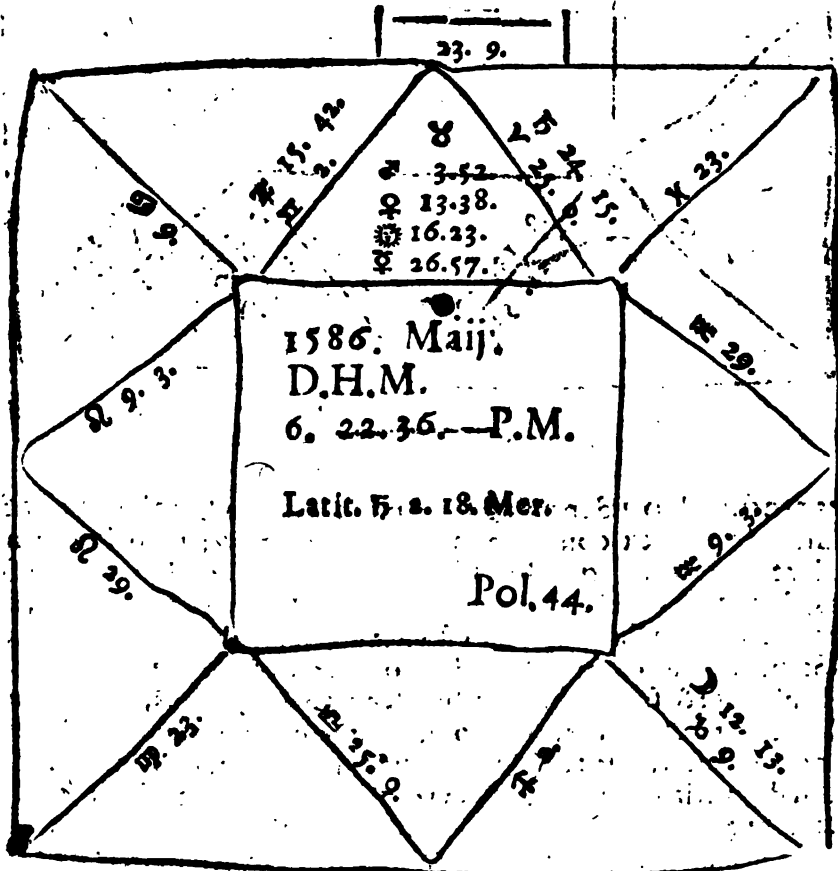
Partis fortuna.

Saturni.

Ascensio recta p. 128. 1.
Dist. a Culm. p. 23. 10.

Ascensio recta p. 126. 57.
Dist. a Culm. p. 22. 7.

Addo distantiam partis a Culmine ad distantiam Saturni, & efficio arcum Directionis p. 45. 17. quem pro æquatione addo ascensioni recte Solis, quæ est p. 348. 39. & efficio aggregatum p. 393. 56. a quo reiecto integro circulo remanet residuum p. 33. 56. cui responder in Ecliptica pars 6. 15. Tauri, ad quam Sol ab hora natalis peruenit diebus 49. cum dimidio fere, qui tot annos significant. Caterum quod causa mortis in hac genesi pensanda sit infausta directio Partis fortunæ, comprobabitur Professoribus ex ipsa re, & causa, ob quam iter haberet cum decessit; quod præordinatum evidentissimè constat in natali a coniunctione Saturni cum parte fortunæ.

Exemplum Septimum.

Francisci Gonzagæ Ducis Mantua.

M Argolus, & Argolus putant hunc Principem ægrotasse anno 19. ex
 Mocrisio reguli ad horoscopum, & Argolus insuper ex quadrato Sa-
 turni ad Lunam, cum tamen Sol sit Vitæ largitor omnino, vt potè vali-
 diffimus in Calamine. Ego verò dico, quod Sol ad Parallelū Saturni
 in Mundo secundū motū rectū directus est, & non decavit, quia
 succedebat Iuppiter. Supputatio hæc est.

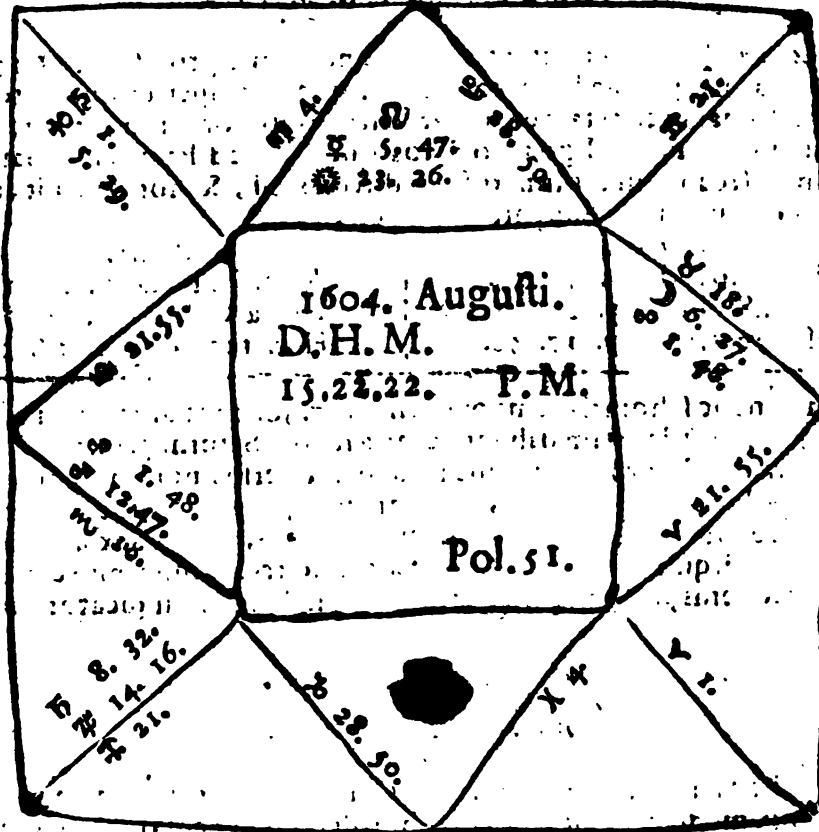
<i>Solis</i>		<i>Saturni.</i>	
Ascensio recta p.	43. 34.	Ascensio recta p.	23. 18.
Dist. à Culm.	p. 26. 45.	Dist. à Culm.	p. 0. 9.
Hor. tempor.	p. 17. 50.	Hor. tempor.	p. 16. 11.

Quæro nunc si horaria tempora Solis p. 17. 50. dant distantiam eiusdē
 p. 20. 45. quam distantiam dabunt horaria tēpora Saturni p. 16. 11. & pro-
 venit distantia Saturni a Culmine secundaria versus nonā domū p. 18.
 41., quæ addita cum primaria, quia Saturnus propter latitudinem meri-
 dianam nōdū tetigit cuspidem decimæ domus, vt patet ex ascensione
 recta Saturni, quæ maior est quam sit ascensio recta Culminis, efficit ar-
 cum directionis p. 18. 30., qui æquatus more meo solito indicat annos 19.

Exemplum Octavum.

Bernardi Veimariæ Ducis.

SOL in hoc natali, quia in supremo Cardine, & potissime in propria
 domo, moderator est vitæ, non horoscopus, vt putat Argolus. An-
 zeretam censeo esse Mercurium, vt pote ex plurium planetarum qualitati-
 bus mixtum, magis tamen infortunatum, quæ cæteris felicius in figu-
 ra longè robustiores repèriuntur esse: Nam Mercurius est in sextili Ve-
 neris, in quadrato Martis, in trino, & Parallelo in Zodiaco Saturni, & in
 quadrato Lunæ: cumque maleficæ plures concurrant, & robustiores quo-
 ad cardines, & Mercurius separetur a beneficiis, applicet verò maleficis,
 evidentissime colligitur, quod Mercurius maleficarum naturam induit,
 Manet autem in signo Leonis, & Sol cum corde exquisitè, hinc præcor-
 diorum ariditas illa, de qua loquutus est Argolus a medicis reperta in in-
 terioribus Veimariæ: Cumq; Mercurius sit in summo Culminis apice, &
 à Solis radijs liber, vtiq; robustissimus cōsensus est, sicut in cæteris quo-
 que effectibus talis apparuit: erat enim natus ingenio calidissimus. Sol
 verò ad Mercurij Parallelū in Mundo vtroque motu, recto, & conuer-
 so directus est tempore mortis, anno ætatis 35. cuius supputatio talis.

Latitudo ♀ 2. 2. M.

♂ 0. 32. M.

Solis.
 Ascensio recta p. 145. 47.
 Dist. a Culm. p. 24. 47.
 Declinatio p. 13. 46.
 Hor. temp. p. 17. 52.

Mercurij.
 Ascensio recta p. 138. 3.
 Dist. a Culm. p. 7. 2.
 Declinatio p. 19. 7.
 Hor. temp. p. 19. 12.

Nunc quero si horaria tempora Solis p. 17. 52. dant eius distantiam a Culmine p. 24. 47. quā distantia dabunt horaria tempora Mercurij p. 19. 12. & sit distantia Mercurij a Culmine secundaria p. 26. 37. quæ addita cum primaria eiusdem facit arcum Directionis p. 33. 39. in qua Directione secundum motum rectum Solis, Mercurius ponitur similiter distans a Culmine versus nonam domum, sicut distat Sol in natali.

Item

Item quæro, si horaria tempora Mercurii p. 19, 12. dant eius distantiam à Culmine p. 7. 2. quam distantiam dantur horaria tempora Solis p. 17. 32. emergit vero distantia secundaria Solis à Culmine p. 6. 32. in qua ponitur Sol secundum motum conuersum in simili distantia à Culmine versus nonam domum, prout distat Mercurius in natali: hæc ergo iuncta primariæ distantie eiusdem Solis dat arcum Directionis p. 31. 19. Hunc pro æquatione addo ascensioni rectæ Solis, & efficio aggregatum p. 177. 6. respondens p. 27. Virginis, ad quam Sol ab hora natalis peruenit diebus 35., qui totidem annos metiuntur, Hucusq; Exempla ex Argolo desumpta sunt.

Exemplum Nonam.
Iulij Cardinalis Sabelli.

Cardinalis hic emenditæ prudentia, & integritate fuit eximius, cuius decessus, totius temporis penè Christiani orbis corda transiit, quippe qui virtutibus vniuersis cumulatus in sui non minus amorem, quam summam etiam admirationem animos hominum trahebat. Et non me latet huius artis professoris eius subsequutum obitum, sicut ex dilectione nolebant credere, ita neq; ex arte potuisse; nam secundum communem doctrinam, & methodum nulla prorsus tunc extat Solis vitæ modelatoris infaulta Directio, sed neq; Ascendens, adeo quod nullum adsit periculum.

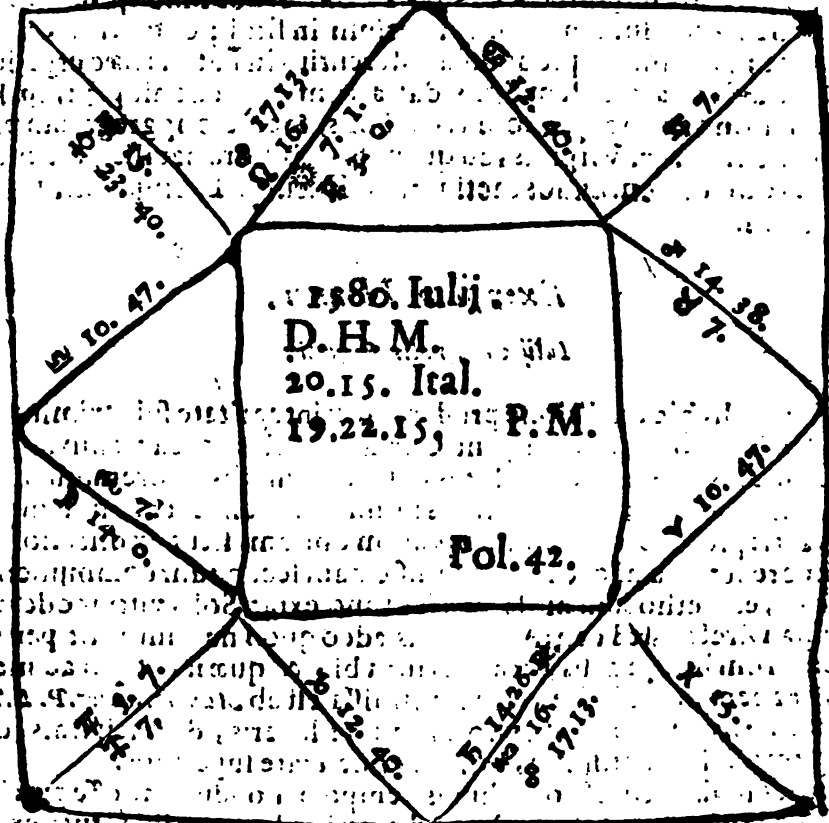
Ceterum hæc genesis circumfertur vbiq; & quæ iam olim ad me peruenit, eadem nouissime ex vrbis transmissa est ab Admod. Rauer. P. D. Paulo Antonio Ranzo Mediolanensi, viro probitate litteris, & disciplinis etiam Mathematicis ornatissimo, valida adhuc ætate superstite.

Equidem sanè Directionis huius tempora nondum adesse putabam, proxima tamen suspicabar, eo quod natalis Thema mihi ratum exquisitè non constaret: Sol igitur ad Parallelum Saturni in Mundo utroq; motu, recto, & conuerso, sicut in præcedentibus Exemplis deuolutus est: cuius Directionis hæc est supputatio.

<i>Solis.</i>	<i>Saturni.</i>
Ascensio recta p. 129. 26.	Asc. recta p. 317. 12.
Declinatio p. 18. 35.	Declinatio p. 17. 31.
Hor. tempor. p. 17. 16.	Hor. tempor. p. 17. 45.
Dist. à Culmine p. 25. 45.	Dist. ab Imo p. 33. 27.

Quonia vero parum differunt inter se Declinationes Solis, & Saturni, & multo minus horaria tempora, possumus tuto efficere Directionem per ascensiones rectas, addèdo distantiã Saturni ab Imo, ad distantiã Solis à Culmine; & sic arcus Directionis p. 59. 8. quæ pro æquatione addo ascensioni rectæ Solis, & efficio aggregatum p. 183. 34. respondens gradibus 9. 20. Libræ; ad quos Sol ab hora natalis peruenit diebus 64. qui totidè annos metiuntur; & est supputatio vtriusq; Directionis, id est rectæ, quia Saturnus positus est in eadem

103. 45.

19. 86. Julij
 D. H. M.
 20. 15. Ital.
 19. 22. 15. P. M.
 Pol. 42.

Latitudo.

B. O. 56. M.

23. M.

S. 1. 27. S.

5. O. M.

7. O. 55. S.

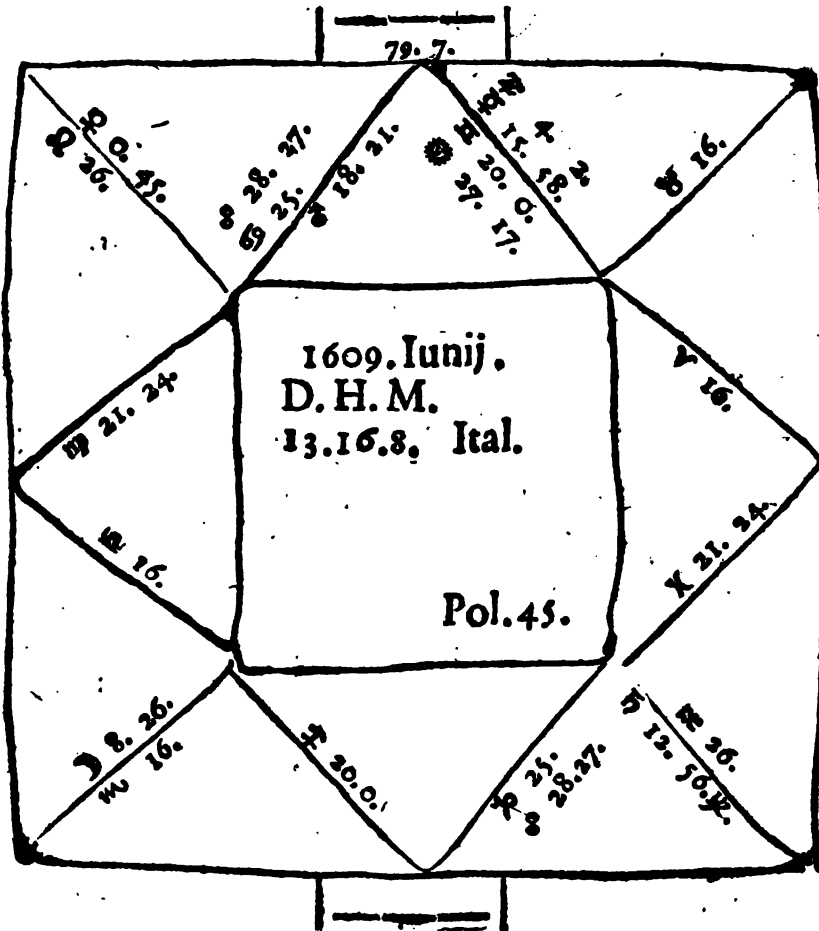
eade ab Imo distantia versus tertiam domum, qua distantiam habet Sol a Cusmine in Saturni; & etiam conuertat, qua Sol positus est in eadem distantia Cusmine versus nonam domum, quam distantia habet Satorus ab Imo in Saturni; & in Sol utroque notu ad Saturni Parallelam in Mundo personam dabo 64, in quo suavitatis hic Principe obijt.

Exemplum decimum.

D. Harij N. Mantuani.

Religiosus & probus hic erat, qui cu die 5. Septemb. 1641. circa hora 1. nobis sequens in circulo pluriu infelici casa reperireturi glade fistula

cula

Latitudo:
 5 o. 6. S.
 7 o. 55. M.
 8 o. 16. S.
 9 3. 15. S.
 10 o. 48. M.

Declinatio:
 7 20. 7.
 8 22. 36.
 9 23. 18.
 10 22. 3.
 11 21. 49.

tula tormentaria, quam contra ipsam fortuna in rectum tenderat, & eius rotæ rationem concesserat, accenso igne, pectore transfossus, obiit die 13. eiusdem mensis; ætatis anno 32. cum tribus mensibus expletis. Hanc genesim, duasq; sequentes dudum accepi a D. Carolo Maria Cardono a Mantua, viro plurimarum disciplinarum genere, potissimè mathematicarum, erudito, qui florida adhuc ætate potitur, & ne ficta videar exhibuisse somnia, veritatem harum geniturarum testabitur.

In hoc natali Sol est vitæ moderator, qui iam euaserat Directione re-
cta corpus Martis, ratione succedentium sibi Parallelorum in Zodiaco Io-
uis, Mercurij, & Veneris, vt ex eorum Declinatione constat: tempore
verò infœlicis huius casus Sol ad Parallelum Martis in Mundo vtroq;
motu recto, & conuerso delatus est: cuius supputatio facilis, quia eadem
est Declinatio Solis, & Martis, itaut Sol in natali Parallelo Martis in Zo-
diaco deuinceretur; cuiusq; Luna etiam quadrato Saturni, proculdubio
violentiam minabatur ex *Ptolemai* doctrina.

Solis.

Ascensio recta p. 81. 35.
Dist. à Culm. p. 2. 28.

Martis.

Ascensio recta p. 109. 55.
Dist. à Culm. p. 30. 48.

Addo nunc distantiam Solis ad distantiam Martis à Culmine, & emer-
git arcus Directionis p. 33. 16. qui pro æquatione additus ascensioni recte
Solis, efficit aggregatum p. 114. 51. respondens in Ecliptica gradui 23. 0.
Canceri, ad quem Sol ab hora natalis peruenit diebus 32. & quadrante,
qui tot annos significant: Est autem supputatio vtriusq; Directionis, &
recte, qua Mars versus nonam Domum ponitur similiter distans a Cul-
mine, sicut Sol in natali, & conuersæ, qua Sol versus nonam domum
ponitur similiter distans a Culmine, sicut Mars.

Seio, quod non deerunt, qui in hac genesi dirigant horoscopum ad
quadratum Martis in Zodiaco; Quod si Sol non censetur vitæ modera-
tor, quia validissimus in Centro Culminis, quæ est ars Astrologiæ, nisi
rerum confusio? Scientia nequaquam.

Exemplum Vndecimum.

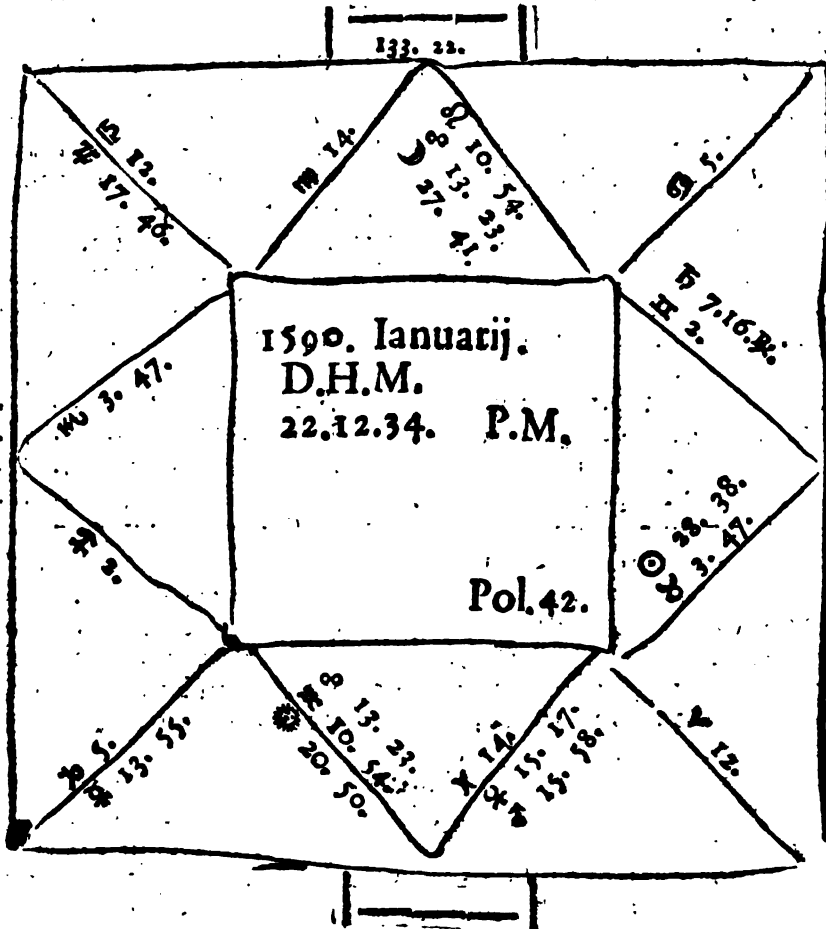
Ferdin. Millini Episcopi Imolensis.

ERat hic præsul aspectu pulcherrimus, sermone blandus, suauissimis
decoratus moribus: incidit autem in morbum ex animi puto sollicitu-
dinibus, quo plusquam per annum vexatus est, medicorum consilio su-
mit aquam Lucensem, quæ cū nō reddidisset obiit die 16. Augusti 1644
ætatis suæ anno 64. & dimidio ferè, ad quod tempus alij dirigunt horos-
copum ad quadratum Martis, quamuis subsequatur statim sextilis Iouis
cū finibus Veneris, qui ad seruantū maximè in ætate robusta idonei cen-
sēdi sūt ex doctrina *Ptolemai*: Deinde Luna proculdubio, nō horoscopus
est vitæ moderatrix validissima, quia in Culmine sita, & plena luminibus.

Ego autē plures Lunæ ad maleficas directiones reperio, tã in Zodiaco,
quã in Mundo, & in Mundo, tã secundum motum rectum, quã conuer-
sum. Nã in Zodiaco Luna lustrabat partem 24. Libræ cū latitudine Sep-
tentr. p. 4. 44. vbi præcesserat sesquiquadratus Saturni; sed hoc nihil est; cū
Luna habeat ibi Declinationē p. 5. 0. & Mars p. 5. 54. si locus Lunæ sumat.
secundū Parallaxim, sicut rationi cōsentaneū esse in quætionibus demō-
strauit, parū admodum differt a Declinatione Martis: itaut Luna tunc in

Martis

Latitudo.

- ♃ 2. 23. M.
- ♄ 1. 35. S.
- ♃ 0. 23. M.
- ☉ 0. 0.
- ♀ 1. 4. M.
- ♄ 0. 10. M.
- ♃ 1. 16. S.

Declinatio.

- 19. 15.
- 5. 31.
- 5. 54.
- 19. 35.
- 6. 50.
- 22. 58.
- 13. 30.

Martis Parallelum incidisset in Zodiaco. In Mundo verò secundū motū rectum duobus annis ante mortē, quo tempore natus graue periculū violētū euasit cū animi perturbatione nō modica, Luna applicuit ad parallelū Martis in Zodiaco, qui versus tertiā domū similiter discesserat ab Imo

sicut Luna a Culmine. Secundum verò motum conuersum Luna versus nonā domum tempore mortis reperta est ad vnguem in parallelo eiusdē Martis, item in Mundo, scilicet ita distans a Culmine, sicut Mars ab Imo in natali. Cum verò in motibus secundariæ Directionis Luna rediisset ad locum suum natalis exquisitè, attulit tempus climactericum, infelicitatem non modicam superaddens, sicut ostendi in alijs Exemplaribus, quæ ex *Argole*, & *Magino* desumpsi: Nam directiones secundariæ pendent 2. die 18. Martij 1590. in meridie, quæ est dies 54. cum dimidio ab hora natalis, indicans annum 54. cum dimidio: fuit autem tunc Luna in gr. 28. Leonis, in eodem scilicet gradu sui loci natalis. Non fiat igitur mirum si, Luna vitæ prorogatrix tot, tantisq; afflictis mœroribus destiterit a vitali luce. Supputationes harum Directionum sic se habent.

<i>Luna.</i>		<i>Martis.</i>	
Ascensio recta	p. 150. 20.	Ascensio recta	p. 347. 13.
Declin. hor.	p. 13. 30.	Declin. Austr.	p. 5. 54.
Hor. tempor.	p. 17. 5.	Hor. tempor.	p. 15. 54.
Dist. a Culm.	p. 16. 58.	Dist. ab Imo	p. 33. 51.

Quæro si horaria tempora Lunæ p. 17. 5. dant eius distantiam a Culmine p. 16. 58. quam distantiam dabunt horaria tempora Martis p. 15. 54? & prouenit distantia secundaria Martis p. 15. 48? quæ addita cum primaria efficit arcum Directionis p. 49. 39. qui pro æquatione additus ascensioni rectæ Solis, dat aggregatum p. 354. 48. respondens in Ecliptica ad gr. 24. 20. Piscium, ad quem Sol à die, & hora natalis peruenit diebus 51. qui tot annos metiuntur.

Item quæro si horaria tempora Martis dant eius distantiam ab Imo, quæ distantiam dabunt horaria tempora Lunæ? & prouenit distantia Lunæ secundaria p. 36. 22. quæ addita cum primaria efficit arcum Directionis p. 53. 20. & pro æquatione iunctus ascensioni rectæ Solis, quæ est p. 305. 9. dat aggregatum p. 358. 29. respondens g. 28. 15. Piscium, ad quem Sol peruenit diebus 55. qui totidem annos metiuntur, in quibus Luna motu conuerso posita est in Parallelo Martis in Mundo.

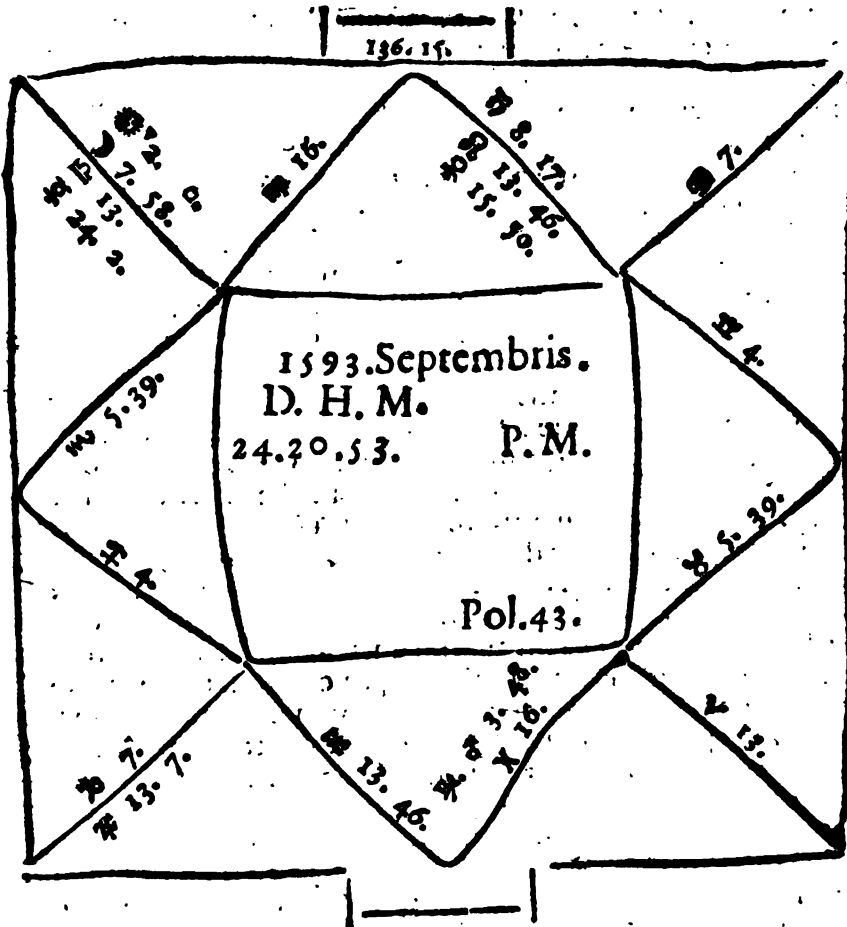
Directio Lunæ ad Parallelū Martis in Zodiaco fieri poterit per ascensionem rectas, quia Luna est in Culmine. Ascensio recta gradus 24. Libræ cū Latitudine p. 4. 44. Septentr. est p. 203. 12. a qua detracta ascensione recta Lunæ, remanet arcus Directionis p. 52. 52. Hęc autem Directio non est variabilis, quia est a corpore Lunæ per Zodiacum secundum veram, & realem Lunæ latitudinem, quia incidit in eadem Declinationem Martis; adeo ut si permutaretur hora natalis, nihilominus tamen erit ferè semper eadem.

Exemplum Duodecimum.

D. Angeli Mariae Alexij Abbatis.

Ploribus à iuuentute sup̄ctus est moneribus hic presul, qui tandē die 7. Maij 1645. electus in Vicarium Generalem sui Ordinis, postea ex improuiso

proniso moritur nocte antecedente diem 30. eiusdem mensis Maij, quando Luna iuncta Marti transijt super Saturnum natalis: cuius accidentis nulla tunc temporis apparet, siue Solis, siue horoscopi secundum communem modum, & sententiam Directio: & ipse natus aiebat hanc suam genesim a Doctissimis celeberrimis Professoribus meditatam fuisse, qui

Latitudo. ♈. 0. 15. M.

♋ 13. 15. M.

diuturnam vitam inde praesagiebant. At ego, qui natalem hunc iam pridem noueram, putabam quod ad summum expectaret ultimos dies Iulij eiusdem anni: fit autem Directio Solis secundum motum rectum ad Parallelum Saturni in Mundo, sicut in alijs expositis Exemplis, succedente intra duos gradus coniunctione Solis ex motu conuerso ad Saturnum. Quarum Directionum haec est supputatio.

Solis.

Solis.
 Ascensio recta p. 181. 50.
 Horaria temp. p. 14. 53.
 Dist. à Culm. p. 45. 35.
 Arc. semid. p. 89. 15.

Saturni.
 Ascensio recta p. 130. 39.
 Horaria temp. p. 17. 57.
 Dist. à Culm. p. 5. 36.
 Arc. semid. p. 107. 39.

Quæro nunc si horaria tempora Solis p. 14. 53. dant eiusdem distantia à Culmine p. 45. 35. quam distantiam dabunt horaria tempora Saturni p. 17. 57. & provenit distantia secundaria Saturni à Culmine p. 54. 58. à qua detracta distantia primaria eiusdem, quia semper est in parte descendente, superest arcus Directionis p. 49. 22. qui pro æquatione aditus ascensionis rectæ Solis, efficit aggregatam p. 23. 11. 2. respondens gr. 23. 37. Scorpionis, ad quem Sol ab hora natalis peruenit diebus 51. & dimidio, qui tot annos metuntur.

Directio Solis conuerso motu ad coniunctionem Saturni fieri potest per ascensiones rectas, quia Saturnus parum distat à Culmine: siue igitur addamus distantiam Saturni ad distantiam Solis à Culmine, siue subtrahamus, ascensionem rectam Saturni ab ascensione recta Solis, efficiamus arcum Directionis p. 57. 11.

Præcesserat quoq; per duos gradus ferè quadratus ad Solem in Mundo, cuius hæc est supputatio. Subtraho distantiam Solis, quam habet à Culmine, ab eiusdem arcu semidiurno, & remanet distantia Solis ab ortu p. 43. 40. Quæro igitur si horaria tempora Solis p. 14. 53. dant eiusdem ab ortu p. 43. 40. quam distantiam dabunt à Culmine horaria tempora Saturni p. 17. 57. Et emergit distantia Saturni à Culmine secundaria p. 52. 39. à qua detracta distantia eiusdem primaria remanet arcus Directionis p. 47. 3. Et sanè duobus annis ante mortem natus non parum exciderat à robore suæ valetudinis: quasit autem, quia Sol in Zodiaco ferebatur per Directionem rectam in sextili Iouis, & per conuersam iuxta Venetam.

Cæterum nobis quicunq; meas has opiniones methodusq; viderint, quibus negotii planities portus, quam rerum veritas si per ardua laboris, & vigiliarum quaerenda sit placeat, nimia obscuritatis eas arguent, tum propterea difficultate perterriti non verebuntur falsi damnare, & profusus abijtere: Et ipsi quæso nouerint omnem quamcunq; viam licet vnicam, rectam, tractabilem, & clarissima luce fulgentem, primò intuitu semper difficultatis aliquod præferre: Vsu frequentatam, è contra, quamuis arduam, obliquam, multiplicem, & obscurissimis tenebris opertam, cæcis ipsis patere. Meminerit tandem si nihil hominibus, tam laboriosum, quam abdita naturæ rerum inferiorum mente duntaxat percipere, quòd difficilius sentendum velle siderum res manibus atrectare, imitari, æmulari inano præcurrere, & numeris exquisitè præfinire? Etenim Philosophiæ sublunarium rerum etiam summi Doctores, quot distinctiones, quod definitiones, difficultates, responsa, cautiones, præmonita, declarationes, conceptus, mentis, atq; penè innumera huiusmodi in rerum doctrinam interponunt, vt inferiores naturæ res intel-

lectu tantum percipiant & quod tandem adhuc non assequi, aut saltem admodum leuiter, sententiarum multiplicitas, & contrarietas manifestissime demonstrant, quia veritas vna solum. Astrorum verò influxus vtpote remotissimos, & harum rerum causas, intelligere nullo labore vendicabimus? Atque tandem rebus hisce cunctis ad laudem Conditoris, & Gubernatoris Cæli, & Terræ finem imponere liceat.

INDEX CAPITVM

LIBER PRIMVS.

De viribus Astrorum in Sublunaria

Instrumta Astrorum Virtus, quæ & quodplex c. 1. pag. 1.
 Proprietates, & Passiones luminis Astrorum c. 2. p. 2.
 Vtrum Astra agant, & patiuntur ad iuicem in Cælo, & id necessarium sit, ut agere possint in Sublunaria c. 3. p. 13.

An lumen Astrorum agat in sublunaria secundum suam intentionem, & extrastrorem veram, & realem, an verò secundum apparentem. c. 4. p. 17.

Quonam modo Cælum, cum sit causa vniuersalis, possit determinari ad specificeos, & indiuiduos effectus. c. 5. p. 24.

Astra non esse signa rerum, quarum non sint cause c. 6. p. 25.

Proprietates, & Passiones lucis Siderum con-naturales effectus in genere c. 7. p. 28.

Distinctio, Natura, & Ordo effectuum luminis Astrorum in rebus ipsis inferioribus

bus c. 8. p. 30.

Siderum familiaritas in vniuersum quid sit c. 9. p. 38.

Signorum, & Domorum distinctio in Cælo an realis. c. 10. p. 68.

Sexus Signorum vnde procedant c. 11. p. 71.

Proprietatum luminis Astrorum effectus naturalis in specie. c. 12. p. 72.

Effectus colorum lucis Siderum c. 13. p. 77.

De motu locali Siderum, & Passionibus, quæ ipsum sequuntur c. 14. p. 80.

Quod sit verum momentu Natalis c. 15. p. 96.

Quomodo futura, & successiva accidentia fiant, & pendeant à presenti momentanea Natalis constellatione c. 16. p. 99.

De Prorogatoribus, & eorum immobilitate c. 17. p. 105.

De occurrantibus, & eorum immobilitate c. 18. p. 112.

De Criticis temporibus c. 19. p. 115.

De Fluxu, & refluxu Maris c. 20. p. 123.

LIBER SECVNDVS.

De familiaritatibus Astrorum.

Quot sint genera Familiaritatum Siderum c. 1. p. 129.

Quot sint species Familiaritatum Siderum c. 2. p. 140.

An propter latitudinem Astra fiant magis, vel minus familiaria c. 3. p. 146.

De Siderum familiaritatibus in Zodiacis c. 4. p. 156.

An radij in Signifero intermedij permuteant suam naturam breui, vel longa Ascensione c. 5. p. 162.

De parallelis in primo mobile c. 6. p. 166.

Distributio duodecim domorum c. 7. p. 174.

De familiaritatibus in Mundo c. 8. p. 189.

De Parallelis in Mundo c. 9. p. 193.

Quæ sit similitudo firmam ad Cardines c. 10. p. 198.

Elevatio Siderum super Sidera, quid sit c. 11. p. 209.

De Dignitatibus Planetarum in Signis c. 12. p. 210.

LIBER TERTIVS.

De Siderum ad Familiaritates moribus, & numeris.

- Q**uot fiat motus in Coelo c. 1. p. 227.
 Directionis motus, quid sit c. 4. p. 223.
 Directionis motus quid sit, & quomodo fiat c. 3. p. 226.
 Quotplex sit Directionis motus c. 4. p. 228.
 De directione directa c. 5. p. 229.
 De directione conuersa c. 6. p. 231.
 De mensura in Directionibus c. 7. p. 235.
 De Directione Secundaria c. 8. p. 239.
 De Progressionibus c. 9. p. 240.
 De Latationibus quotidianis c. 10. p. 245.
 De Ingressibus c. 11. p. 247.
 De Transiibus c. 12. p. 249.
 Super vltima Ptolemaei verba capitis diuisionis temporum c. 13. p. 259.
 Praxis arithmetica motus Directionis ad familiaritates in Zodiaco, seu in primo mobile. c. 14. p. 245.
 Canon I. Solem constitutum in Angulo recto ad radios Astrorum dirigere p. 257.
 Canon II. Solem in Angulo recto ad Antiscia, seu Parallelos dirigere p. 257.
 Canon III. Solem in Angulo obliquo ad omnes familiaritates dirigere p. 258.
 Canon IV. Solem supra terram extra Cardines ad omnes Astrorum familiaritates dirigere. p. 259.
 Canon V. Solem in spacijs Crepusculorum constitutum ad omnes familiaritates dirigere p. 260.
 Tabella Crepusculorum p. 263.
 Canon VI. Solem in spacio noctis obscuro repertum ad familiaritates dirigere p. 269.
 Canon VII. Prorogatorem quemlibet ex Astris cum latitudine incidentem, vbiq; reperitur, ad congressum, & radios dirigere p. 269.
 Canon VIII. Prorogatorem cum latitudine incidentem, vbiq; reperitur, ad Parallelos dirigere p. 270.
 Canon IX. Adquam Directionis arcum ad accipiendos annos, & menses effectuum p. 271.
 Canon X. Directionem secundariam supputare p. 272.
 Canon XI. Progressiones supputare p. 272.
 Canon XII. Ingressuum consensus accipere p. 273.
 Canon XIII. Transiuum consensus accipere p. 274.
 Praxis arithmetica motus Directionis ad familiaritates in Mundo c. 15. p. 274.
 De Directione Directa.
 Canon I. Culmen ad coniunctionem, & oppositionem Siderum dirigere p. 275.
 Canon II. Horoscopum ad coniunctionem, & oppositionem Siderum dirigere p. 275.
 Canon III. Culmen ad medios radios dirigere p. 275.
 Canon IV. Horoscopum ad medios radios dirigere p. 278.
 Canon V. Prorogatorem alium quemcunque in centro cardinum constitutum ad coniunctionem, & radios Astrorum motu recto dirigere p. 279.
 Canon VI. Prorogatorem quemlibet extra Cardines repertum ad coniunctionem, & oppositionem Astrorum motu recto dirigere p. 279.
 Canon VII. Prorogatorem quemlibet extra Cardines inuentum ad medios radios motu recto dirigere p. 280.
 Canon VIII. Prorogatorem quemlibet, vbiq; reperitur, ad Parallelos Astrorum motu recto dirigere p. 282.
 Canon IX. Quae sint obseruanda in Directione Solis sub terram constituti p. 283.
 Canon X. Dirigere Solem, Lunam, partem Fortunae, & quae Sidera Prorogatores sunt ad omnem quamlibet familiaritatem Siderum motu conuerso p. 286.
 Canon XI. Dirigere Prorogatorem ad Occiduum cum additione, vel detractione partium, quae sit ab Astris, seu radijs infelicitibus, vel foelicibus intermedijs p. 287.
 De nonis Phenomenis c. 16. p. 289.
 De Arte, & Natura c. 17. p. 296.
 Exempla Duodecim c. 18. p. 298.

I N D E X

P R A E C I P V A R V M R E R V M.

- A**stra differunt inter se virtute actiua pag. 10.
- A**stra, vide etiam Sidera.
- A**ccessus est passio luminis Astro- rum 12.
- A**stra an agant, & patientur ad inuicem in Caelo 13.
- A**stra dum communicant inuicem suum lumen, vel nihil alterantur, vel ex hac alteratione nihil in se acquirunt, vt dimerfionem agant 14.
- A**stra, ex quibuslibet applicationibus, seu familiaritatibus ad inuicem, fit, vt eorum virtutes actiue perueniant ad nos simul iuncte 16.
- A**stra agunt in haec inferiora secundum apparentem intensiorem virtutis actiue 18.
- A**stra non agunt secundum veram, & realem extensionem, quam in se ipsis habent, sed secundum apparentem 19.
- A**stra non sunt signa rerum, quarum non sunt cause 25.
- A**ccidentia, alia actiua, alia passiva 31.
- A**ccidentia, alia insensibilis, alia sensibilia 31.
- A**ccidentia omnia reducuntur ad haec duo, qualitatem, & quantitatem 32.
- A**nimalium ex putri nascantium nulla alia causa, nisi Caeli 40.
- A**nimalia venenata quare necant cetera 42.
- A**stra nunquam desistunt ab alterando sub- lunaria 59.
- N**on quousvis alteratio est productiva no- tabilis effectus, sed cum proportione 59.
- A**stra quare imbecilla in domibus cadenti- bus, robustiora in succedentibus, robu- stissima in Angulis 62.
- A**stra nihil reale ponunt in partibus Caeli, quae non lucent 64.
- A**nnum habere principium contra Pi- cum 71.
- A**stra non differunt inter se post extensio- nem, & intensiorem, & motus veloci- tatem, nisi per colores 77.
- A**ctio pendens à luminis passionibus se- quitur easdem passiones 82.
- A**ctio, quatenus procedit ab Astris, sequitur modum essendi eorum: quatenus verb recipitur in passio, similiter sequitur mo- dum essendi Siderum, cum adiecto mo- do, essendi, & recipiendi ipsius subiecti passibilis 82.
- A**ccessus, & recessus Astrorum propè, & procul esse, duobus modis contingit 81.
- E**x accessu, & propè siem sequitur aug- mentatio luminis secundum extensio- nem 81.
- E**x augmentatione luminis secundum ex- tensionem consequitur maior intensio secundum gradus 81.
- E**x augmentatione luminis secundum ex- tensionem sequitur augmentum humi- ditatis 81.
- A**ccessus, & propè esse causa generatio- nis 82.
- A**stra omnia, & singula, efficiunt omnes primas quatuor qualitates, & quomo- do 84.
- A**nimantium durationes sunt ex eo, quod exeunt ad actum qualitates vitales prae- existentes potentia 89.
- A**nimalia perfectiora viuunt per annos, & menses 92.
- A**scendens, vide Horoscopus.
- A**ugmentum, & decrementum Maris, vide fluxus.
- A**stra ex propinquitate ad Eclipticam non sunt robustiora 146.
- A**strorum virtus actiua non est in Eclip- tica 148.
- A**stra non acquirunt vires a proximiori coniunctione, sed solum tunc ad inui- cem magis agunt 151.
- A**stra quaecumque, si per latum magis di- stent, quam sit eorum sphaera actiua- tis, non sunt coniuncta in Zodiaco 152.
- A**ntiscia primaria, & secundaria, seu Pa- ralleli in primo mobile, quid sint 169.
- A**ntiscia non sunt familiaritates locorum ad alia loca, sed Siderum int er se 169.
- A**ntiscia ab Astris latitudinem habentibus non iaciuntur à locis longitudinis, ad loca longitudinis eorundem 170.
- A**ntiscia primarium projicitur ad totum circulum Paralleli eiusdem Declina- tionis secundum numerum, & nomen pag. 171.
- A**ntiscium secundarium projicitur ad to- tum circulum Paralleli eiusdem De- clinationis, secundum quidem nume- rum, sed ordine diuersum 172.
- A**stra in punctis Cardinum Mundi habent quae

quadratos, & oppositorem adfecte- ros Cardines	19.	Colores lucis Astrorum sunt cause quali- tatum	79.
Arcus magnus sferum non est opus qua- les esse, vt sint equales, & proportio- nales eorum radij, si influxus	192.	A Cardinalibus punctis Mundi, & Zodia- ci Sidera incipiunt influere primas qua- tuor qualitates	84.
Ablatio, & additio sferum in descensu Prorogatoris ad occasum, quomodo efficienda	232.	Consensatio, & restitutio ad astrales connaturales qualitates fit a qualitatibus virtualibus	100.
Annorum Climactericorum, seu Critico- rum, naturalis, & fundamentalis ratio	239.	De Crepuscularibus, quae dixerim, vide Sol.	
Adaequare Directionis arcum	291.	Culmen actionum naturalium largitor, & quare	182.
De arte, & Natura eiusdem	296.	Crisis quid	216.
Colores proprietates luminis Astrorum	9.	Critica tempora horae, diei, mensis, & anni	119.
In Coelo non possumus negare, quae per- spicimus	9.	Criticorum temporum causa	119.
Coelum non esse corruptibile, licet dica- mus habere colores, vel esse mixtum ex Elementis	10.	Crisis quare contingat in locis quadratis, &c.	119.
Colores in causis Coelestibus important effectuum diuersitatem	11.	Crisis quomodo fiat	122.
Colorata nisi sit species cuiuslibet obiecti, non est visibilis	11.	Critici anni, seu Climacterici	122.
Coelum cum sit causa vniuersalis, quo- modo determinetur ad specificos, & in- diuiduos effectus	24.	Consonantiarum ratio per translationem	142.
Corpus simplex nullum animatum: Mix- tum, animatum, aliud sensitiuum, aliud insensitiuum: sensitiuum, aliud rationa- le, aliud irrationale	21.	Consonantiae musicae, quae, & quot	142.
Calor, & frigiditas desoluntur ex virtute actiua conregandi, & separandi	32.	Coniunctio Siderum duplex praesentialis & virtualis	150.
Corpora simplicia quatuor, quae, & ori- us naturae	35.	Climactericorum annorum ratio	239.
Calor Solis non est qualitas elementaris	44.	Canones primariae Directionis ad familia- ritates in Zodiaco	256.
Caloris vitatis in animalibus non est Ele- mentis, neq; ab Elementis ortu habet	42.	Crepuscularum Tabella	267.
Calor Vitatis frigo in Corde	43.	Culminis Directio	270.
Caloris ignis quomodo generet pulles in ouis	45.	Causatum necessarium, plures effectus possunt a causis liberis peruari &c.	206.
Colores primi simplices sunt quatuor	47.	In Decubitu Sidera quomodo sint causa	28.
Colorum plura genera	51.	Domorum distinctio	68.
Calor coelestis habet positum frigiditatis	56.	Domorum, & Cardinum distinctio fit, & reperitur in Terrae regionibus	69.
Cuiuslibet calori cuiuscumq; generis, est con- traria omnis frigiditas cuiuscumq; gene- ris, & e conersa	56.	Domus mathematicae suppositae sunt termini relatiui: si physice, sunt termini in- fluendi	69.
Causa eadem ratione praesentis, & ab- sentis, producit effectus contrarios positi- uos	57.	Domus caelestes, quare imbecillae, angu- stae, & lares robustissimae	66.
Causae, vt aliquid de nouo producant, opus est, vt fiant de nouo familiares	62.	Domorum efficacia, & diuisio	62.
Non quilibet circulus mundi potest ad cau- sas efficiendos, sed circulus motus, & influxus Astrorum	63.	Decubitus non contingunt, nisi cum fami- liaritatibus infortunatum in Mundo acceptis	90.
Colorum luminis Siderum diuersitas im- portat distinctiorem effectum	77.	Differentiae Coelestium qualitatum in mix- tis, vnde procedant ab astris	94.
		Decubitus quare indicent grauitatem mor- bi	107.
		Decima domus, vide Culmen	
		Distancia inter duo loca sumi potest in- finitis modis	122.
		De domorum distributione, septem le- tionem	122.
		Domorum distributio, vt fit naturalis, quomodo efficienda	174.
		perhibitas temperales horas efficienda	187.
		Dignitates Planetarum in signis esse rea- les	182.

tes	216
Directionis motus quid sit	223.
quomodo fiat	226.
duplex	228.
In Directione directa quae familiaritates fiant	229.
In Directione conuersa quae iteum fami- liaritates	231.
In Directione Aphetae ad occasum ratio addendi & detrahendi	234.
Directio secundaria in quo differat a pri- maria	239.
Directiones ad familiaritates in Zodiaco pag.	255.
Directionem secundariam supputare	272.
Directiones ad familiaritates in Mundo	274.
De Directione conuersa	286.
De Directione ad Occasum	287.
Extensio luminis utra eius proprietates	9.
Effectus sequitur modum agendi causaef- ficantis, tam in fieri, quam in facto esse pag.	29.
Extensio luminis causa qualitatis passivae	73.
Effectus quibus habetur naturae refertur ad lumen Solis, quatenus intentum est	75.
Effectus quibus passivae naturae refertur ad extensioem luminis	79.
Effectus eorum loci siderum	77.
Erraticarum erga Solem quatuor status	83.
Elementa sunt materia completa omnium mixtorum	93.
Extensio partium in materia est in medio id est inter summam densationem, & summam raritatem	126.
Ecliptica non potest agere vice stellarum pag.	148.
Equatio siderum super sidera quid	209.
Etiorum natales quomodo indicent pa- rentum, & fratrum naturam	27.
Familiaritas Siderum in vniuersum quid sit	58.
Familiaritas Siderum duplex, pure alterati- ua, & quid utraq;	59.
Familiaritatum species omnes sunt ad in- uicem necessariae	62.
Familiaritas minor est pars maioris	62.
Figura dupl. ceter contingit in Astris	76.
Fluxus, & refluxus Maris triplex modus possibilis	123.
Fluxus, & refluxus Maris non efficiunt luminaria per veram generationem, & corruptionem Aquarum neq; tra- hendo localiter aquas, sed per rarefa- ctionem, & densationem	124.
Familiaritates in Signifero sumptae sunt verae, & efficaciae temporum in Sidera	

que intra signiferum sunt, non autem ad Cardines, & domus	129.
Fixae, si per lacum magis distent, quam sit earum sphaera virtutis, non debent po- ni secundum longitudinem circa Plane- tas, neq; in Cardinibus	152.
Inter Familiaritates Astrorum, Natalis, & Directionis, siue alterius cuiuslibet motus, non est ponendum discrimen contra Argolam	152.
Fixae possunt congregari cum omnibus Si- gnis, & influere secundum suam natu- ram, licet a natura illorum Signorum diuersam	156.
Familiaritas Astrorum efficax in signifero pag.	156.
In Mundo vero quid sit	189.
Finium ratio distributionis, & efficaciae	215.
Genus masculinum, & foeminium vnde oriatur	34.
Humiditas, & siccitas definiuntur ex pro- prietate passiva terminari	32.
Hominis partes quae	35.
Humiditas radicalis in viventibus non est elementum, neq; ab Elementis ortum habet	46.
Horoscopus qua ratione sit vitae proroga- tor	111.
Henrici III. Exemplum	196.
Horoscopum dirigere	275.
Instrumentalis agendi virtus debet neces- sario dari in Astris esse triplicem quidam asserunt: debet rangere passum, vel alia virtus ab ipsa procedens	2.
Ignis non potest atterere Aerem &c.	3.
Influentiam occultam non est opus dare in Astris, neq; est possibile	3.
Instru mentum Siderum est lumen tantum pag.	4.
Intensio luminis proprietates eius	6.
Interrogationes quomodo possint esse ve- rae, & quomodo falsae	26.
Intensio luminis causa qualitatis actiuae	73.
Ex maiori intensioe luminis sequitur ma- ior calor	82.
Influendi modi Siderum quatuor coniu- gationes	83.
Influxus Astrorum pendet a motu, & illu- minatione, non a situ	86.
Immobilitas Prorogatorum quorupl. accipi potest	106.
Indicatum Crisis est dimidium vnius Quartae	120.
Indicatum tempora sunt etiam in die, & in anno	123.

Ingressus quid, & quotuplex	247.	Mixtio quid ex Aristotele	37.
Ingressuum consensus accipere	273.	quomodo fit definienda	37.
Lumen tantum est instrumentum Siderum	4.	Mixtorum qualitates, & natura, non sunt	
agitur etiam in viscera terrae, & quomodo	7.	Elementares	39.
Lumen quae Coeli partes non habent, agere non possunt	2.	originem habent ab Astris	40.
Luminia Astrorum varietas quaevis varietatem effectuum importat	2.	Matutini tres Superiores quare fortiores	84.
Luminis Astrorum duae principales proprietates	9.	Mixta sunt in diversis gradibus perfectionis	88.
Lumen Astrorum an agat in sublunaria secundum luminis intensiorem, & extensionem veram, & realem, an secundum apparentem	17.	Mixta temperata utuntur, vel intemperata, a quibus causis fiunt	94.
Ex una, & eadem ratione sequitur semper generatio, aut corruptio	82.	Moderator vide Prorogator	
Luminaria ex deliquio cessant ab influxu pag.	37.	Mascula conditio quare imperat foeminae	pag.
Luminaria continent eminenter omnes effectus rerum inferiorum, & quare	87.	Mundi prima divisio in quatuor partes	181.
Luna quomodo respiciat elementa, & qualitates vitales	94.	Motu unico moventur Astris, si phisice loquamur	228.
Lunaris mensis triplex, conjunctionis, prorogationis, & apparitionis	118.	Motus, vide etiam Latio	
Latitudinis servanda Quaeisio, quatuor modis proposita	147.	De mensura in Dissectionibus	236.
Latitudo in radijs secundum Regionentium, & Blanchinum	155.	Nebulositas stellarum quid efficiat	762.
Longitudo, & brevitatis ascensionis signorum non permittunt naturam, radiorum pag.	162.	Natalis tempus non habet latitudinem, sicut censuit Cardanus	96.
Latio Solis diurna, & annua, similes sunt pag.	226.	quale sit pag. 96. qua ratione requirit Ptolemaeus	98.
Latio, vide etiam motus.		Natalitia momentanea constitutio siderum quomodo fit causa futurorum, & successorum accidentium	99.
Luna praerordinat in homine humiditatem radicalem, & quomodo	243.	Natalitia constitutio Siderum licet non perseveret, est tamen causa evasuationis generis, & quomodo	100.
Rationes quotidianae duplicem habent respectum ad res nati	246.	De Natura, & arte	296.
Libertas in causis liberis potest allici, cogi nullatenus	296.	Obscuritas proprietatis causarum	31.
Motum quare Philosophi dicunt esse causam instrumentalem Siderum	2.	Obiectum visibile quare minus apparet in appropinquatione, minus è contra in elongatione	20.
motus non potest esse instrumentum Siderum pag. 2. non pervenit ad omnia sublunaria pag. 2. non elicit calorem pag. 2. non potest producere novum effectum pag. 3. nullo modo potest esse instrumentum pag. 3. quid ad lunarem valeat pag. 3. Aristor. quid sentiat pag. 3. est praecipua passio luminis p. 12.		Ortus, & occasus Astrorum sunt successus	69.
Motus raptus est causa generationis diurnae	32.	sunt terminis reals	70.
Modus causandi sequitur modum essendi	28.	Obscuritas stellarum quid efficiat	77.
Materia, ex qua constat compositum substantiale, eadem est in omnibus	31.	Obliquitas Zodiaci causa accessus, & recessus Astrorum	82.
		De Occurrentibus, & eorum immobilitate	113.
		Oriri, & occidere in iisdem finitoris partibus est habere eandem Declinationem, differentiam ascensionalem &c.	168.
		Proprietates, & passiones luminis Astrorum quae	8.
		Proprietatum, & passionum lucis Astrorum effectus in genere	28.
		Purificatio quid est Arist.	41.
		Potentia vegetantium, & sensuum opus habent materiae exercitii	50.
		Prorogatores quare eligantur in proportionalibus tantum distantis ad horoscopus	60.
		Partes Coeli, quatuor saltes sunt, non possunt	

possunt fieri efficaces causae	64.	tantijs, & virtutibus	48.
Præordinatio effectus est productio virtutis cuiusdam seminalis	93.	Qualitates cuiuscumque generis habent contrarias qualitates, etiam in diuerso genere	56.
Præordinant Astra in animali potentias, & qualitates virtuales quibusdam latioribus breuioris temporis	103.	Quantitatem, & spatium Coeli diuiduæ communiter omnes Auctores in accipiendis familiaritatibus, domibus &c. ego verò realem siderum influxum	63.
incipiunt in ipso momento natalis pag. 103. efficiunt hæc præordinationem diebus, & mensibus pag. 103. ab hæc præordinatione pendet accidentia naturalia, quæ fiunt in vitæ decursu pag. 104. eodem ordine, quo præordinantur, exeunt ad actum p. 104. potiora tempora, in quibus apparent effectus præordinati, sunt in quibus accidunt con-		Qualitas quatenus in tensa est actiua	73.
situationes similes illis	105.	Qualitates primæ ad punctis cardinalibus Mundi, & Zodiaci, incipiunt produci	84.
Prorogatores ex Ptolemæo sunt quinque	105.	Qualitatum duæ coniugationes contrarietatis	86.
Prorogator quomodo consistat immobilis pag.	106.	Qualitates actuales quæcumque; siue mixtorum, siue Elementorum, pendet a latiore Siderum horaria circa Mundum	87.
Prorogatoris duplex virtus	111.	Qualitates actuales agunt vehementiori, & celeriori motu, & actione, quam virtuales	87.
Partis fortunæ quæ sit virtus	112.	Qualitates virtuales Elementorum pendet a latioribus peragratiõnis Astrorum in Zodiaco	90.
Promissores, vide occurrentes.		Qualitates actuales vitales animalium videntur per annos, & menses pendet a latioribus Solis in Zodiaco, & Lunæ circa Solem	91.
Prorogatoris vtriusque; virtus cuius generis familiaritates accipiat ab Astris	114.	Qualitates virtuales vitales præordinantur à Sole, & Luna	93.
Paralleli in primo mobile, seu Antiscia pag.	166.	Qualitatum vitalium in animalibus differentiarum vnde fiant	94.
Paralleli in Mundo quid	193.	Qualitates virtuales in animalibus præordinantur à Sole, & Luna latioribus breuioris, & angustioris temporis	102.
sunt efficaces familiaritates	195.	Quantitas, alia Physica, alia Mathematica	126.
Pars fortunæ defendenda est in longum, & latum	230.	Quantitas Physica non consistit in extensione partium	126.
Progressiones æquales hucusque acceptæ in vitium reijciuntur	241.	Recessus est passio efficax lucis Astrorum	14.
Progressiones supputare	272.	Rarum, & densum ex Arist. quid	33.
Prorogatorum, quemlibet in centris cardinalium, & extra cardines repertum, ad coniunctionem, & oppositionem Astrorum motu recto dirigere	279.	Restitutio ad pristinas connaturales qualitates fit a qualitatibus virtualibus intrinsecis	54.
ad media radios dirigere p. 280. vbi- cunque reperitur ad Parallellos Astrorum motu recto dirigere	282.	Radij, vide etiam Familiaritates.	
De nouis Phenomenis	289.	Radij quare efficaces	63.
Quantitas ex se non est actiua, attamen qualitas actiua in maiori, vel minori quantitate magis, vel minus agit	19.	Radij ex communi sententia sunt Anguli	63.
Qualitates quatenus passiuæ, & extensæ emanant a materia, & sunt passionis, & accidentia materiæ quatuor	33.	Ad radiorum diuisionem tres circuli ad summum constitui possunt	66.
Quatuor primæ qualitates, alie actu, alie potentia, seu virtute, & tam actu, quam potentia, alie Elementares, alie mixtorum	35.	Radij accepti in orbe Sideris intuentis non sunt efficaces	66.
Qualitates mixtorum, vide mixta.		Radij accepti in orbe Sideris recipientis radium, id est de corpore vnius Sideris ad corpus alterius, non sunt reales, neque efficaces	66.
Qualitates vitales prius existunt potentia, quam actu fiant	47.	Radij accepti in concauo primi mobilis non possunt esse efficaces	57.
Qualitates vitales actuales iugiter, & successiue semper fiunt, & fluunt a sua po-		Radij fiunt ex diuisione successiui influxus Astro-	

Astrorum	78.	flora ibidem esse ips, quæ minorem	87.
Recessus, & longè esse, causa corrup- tionis	84.	Siderum modus agendi duplex	91.
Raresfactionem, & densationem effusio- luminaria media qualitate coelesti: non esse motum ad quantitatem	125.	Solis latio diurna validior, quam annua, & quomodo	93.
Radij in Aequatore secundum Maginum non sunt reales, neq; efficaces	137.	Sol quomodo producat effectus inter se contrarios, vt etiam animalia inter se hostilia, & necantia	95.
Radiorum similitudinis ad muscas conso- nantias nouem rationes	141.	Significator, vide Prorogator.	
Radiorū Siderum in Zodiaco definitio	160.	Sol in Crepusculis repertus consistit im- mobilis, & debet dirigi in circulis Cre- puscularibus	110.
Radij in Zodiaco intermedij sunt à corpo- re vnius Aitri ad corpus alterius	160.	Sol in aliquo spatio obscure quomodo sit dirigendus	110.
Radiorum natura in suis generibus ob lon- gitudinem, vel breuitatem ascensus, vel deicensus Signorum, non potest permutari	162.	Sidus, vide etiam Astrum.	
Reuolutiones annorū quare sint validæ	227.	Sidus quodcumq; in ortu inuentum, est in oppositione cuiusvis alterius Sideris in occasu reperti, & è contra	134.
Sidera, vide etiam Astra.		Sidera habeat suam aduicitatem in se ipsis, ab Ecliptica omnino independentem	148.
Scintillatio proprietates quædam siderum	11.	Sidera habent sphaeram aduicitatis defini- tam, in qua virtus successiue deficit ad partes remotiores	148.
Sarani effectus, duraturæ durationis, tar- di motus, nigri coloris	30.	Sidera variant longitudinem, & breuita- tem ascensionis, & descensionis qua- tuor modis p. 154. imò infinitis modis pag.	164.
Solis effectus calor, aduicitas, splendor, regnandi aptitudo	30.	Signa æquali temporis, spatio omni triplex acceptio	166.
Sol non ex altiore situ, sed ex diuturniori illuminatione, efficit intensioris calorē	63.	Similitudo signorum quorūpluribus accipi po- test pag. 198. probatur mea sententia iuxta Ptolemaum pag. 194. reprobat sententia Regiomontani, & aliorum p. 195. Explicatur textus Ptolemæi	200.
Spacia Coeli, vide partes.		Solem dirigere super Zodiacum	257.
Sidera nihil reale ponunt in Coelo per lu- men, quo ad cæteras omnes Coeli par- tes, præter ea quæ lucem emittunt	64.	in Crepusculis p. 260. super repertū	283.
Signorum distinctio realis	70.	Tempus rerum aut mensuratur, aut effi- citur à causis celestibus	55.
Signa Zodiaci differunt inter se secundum sexum, & quomodo	71.	Purum tempus durationis rerum inferio- rum non est effectus coelestium motū, sed positina conseruatio, siue in motu, siue in quiete	55.
Scintillatio quid efficiat	76.	In Coelo causa temporis rerum inferiorum non est tempus motus Siderum, sed est realis, & positina eorum influxus	55.
Superiores tres quare a Ptolemæo censentur fortiores, si sint maturi, & tres in- feriores vespertini	84.	Tempora durationis mixtorum animato- rum, vel sunt horæ, vel dies, vel men- ses, vel anni	88.
Sidera incipiunt influere quatuor primas qualitates a punctis cardinalibus Mun- di, & Zodiaci	84.	Termini Planetarum, vide Finis I	
Quonam modo sidera, vel calida, vel fri- gida, vel alterius naturæ, singula in- fluant etiam frigiditatem, calorem, & omnes quatuor qualitates	87.	Transitus quid, & quorūpluribus, & quid effi- ciat	249.
Pluribus latioribus influunt Sidera	87.	De temporum diuisione Ptolemæi vera sententia	250.
Sidera à punctis cardinalibus influunt qua- litates continenter, & semper successi- uè: & dum intendunt vnam qualitatem, et remittunt alteram illi contrariam	86.	Transitus supputare	272.
Sidera velocis motus velociter agunt motu directo intendunt, regressu re- mittunt qualitates	86.	Varietas omnis in astris varietatem effe- ctuum importat	87.
Signa, quare aliqua sint mobilia, aliqua fixa, aliqua communia	87.	Valitudo bona, vel mala, vnde pendat	117.
Sidera, quæ maiorem habent arcum, siue supra terram, siue sub terra, robu-			

AD PLACIDIANAM
DOCTRINAM
ADDITAMENTA
EXCERPTA

Ex III. libro Astromicarum Rerum
præmittendarum

Ad futuram Astrologiam Italicam

A CURSINO FRANCOBACCI
EX AFRICANO SCIROTHA ROMANO.

MEDIOLANI, MDCLXXV.

Ex Typographia Francisci Vigoni.
Superiorum permissu.

IMPRIMATUR:

F. Raimundus Capisucius Ord. Praed. S. P. A. Magister.

**Impr. Fr. Antonius Maria Cruceius Sac. Theol. Magister, & Commiss. S. Officij Mediol.
Iacobus Saita Can. S. Ambrosij pro Eminentiss. D. Card. Archiep.
F. Arbona pro Excellentiss. Senatu.**

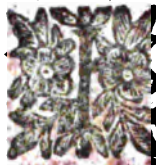

Editor Lectoribus:

 M assiduis amicorum interpellationibus Placidi de Titis Viri in astronomicis rebus summi, Philosophiam Coelestem Typis meis denuò edendam curarem, & ad finem iam aduentaretur, nuncium allatum est Roma, adeò gratam esse iteratam hanc editionem, vt aliqui bonam iusti ipsorum Operis partem huic volumini intertexere deliberauerint, tum Placidi amore, cum etiam, vt eius Doctrina latiùs pateret, magna enim suorum Canonum mole grauatus author multa indigesta emisit, quæ hic enucleabuntur. Accedent etiam nouæ familiaritates, nuper ab authoribus animaduersæ, rationibus, experimentisq; certis obfirmatæ, quæ bono iure huic Operi debentur, non quidem ad astronomicæ Doctrinæ integritatem tantùm, quàm ad Placidi maius decus, cum suis rebus adeò affines sint, vt miraturus sit aliquis, cur illi hæc fuerint prætermissa: Sed non omnibus omnia. Vna etiam Placido obiecta temeritatis nota, quòd Patrum tradita in hac arte audaciùs innouauerit, diluatur, Doctrinaque ab ipso restituta, præterquam quòd Ptolemæo fuerit accepta, veterum, & bonorum Authorum fulcietur auctoritatibus, ostendeturque longè antiquiorem esse Doctrinam Placidianam, quàm sit illa Rationalium. Hæc vobis, Vranophili, grata futura non diffido: præstolemini intetè Astronomicarum Rerum libros IV. Practicos, quos Auctores præmittent paulò post, ad eorum futuram Astrologiam Italicam, quos hic non esse cumulandos rati sunt; parcendum enim erat, ne plus iusto hoc Opus alienis excreseceret. Valet.

Authores Lectoribus.

Inter oīa aestiua elapsi anni Placidiana Canones ex omnibus
escriptoribus in unum coegeramus, multisque per amicorum
manus in totam Italiam exemplaribus divulgatis, enixè, ut
publici iuris fierent, impellebamur: sed quoniam opus, quod
iocose ferè legimus diligentiori Minerva limandum, & ad
rationem rithmicam exactius erat deducendum, distulimus editionem.
Inter hæc novos Canones, qui Placidum suggerant, concinnauimus, & paulò
post nonæ familiaritates obuiet sunt nobis facta, de quibus tanta frequentia
interpellamur, ut efflagitantibus satisfacturi noua Placidiana Philoso-
phis editioni, præcoci studio, deliberauerimus superaddere. Integram
Opus quamprimum dabimus, cuius præcipua tantum manus superest admo-
uenda. Est in mente illud præmittere Futura Astrologia Italice, in animos
nostros diu versate, & ad res naturales cognoscendas, morbosque præcauen-
dos destinata. Suscipite intereà, qua hic proferimus, eo ordine ex nostro
opere excerpta, prout ibi primò scripsimus. Præbere boni, liberalisque Viri
officium, Lectores humanissimi, & fruimini.

Ex libro II. Astronomicarum Rerum.

CAPVT VLTIMVM.

Exarare aspectus, & congressus, quos in Mundo adipiscuntur duo Planeta ad inuicem, dum rapiuntur ambo motu primi Mobilis.

Agni fecit Placidus istas familiaritates, sed Canonem non posuit, quanto tempore dato principio, complerentur, insinuauit tamen aequaliter per Domorum Tabulas in primo Mobili exemplo XXIV.

Sunt igitur huiusmodi familiaritates perfecta analogia tractu temporis acquisita inter diuersos arcus diurnos, vel nocturnos duorum Planetarum, motu primi mobilis ad partes æquales sese mouentium, requisita ad integrum aspectum, qui in radice non erat integer. Cum enim raro in radice absolutos, radios cosmicos habeant duo Planetae, sed aliquibus minutis, imò & gradibus pluribus maiores, vel minores, excessum, vel defectum aspectus, tractu temporis complebunt. Quia si isti duo Planetae simul orientar in parte Boreali, vicinior Aequinoctiali minori arcu diurno prædictus, citius occideret, quam remotior, maiorem habens arcum diurnum, qui tunc ab occasu distabit, quantum differunt amborum arcus diurni. Iterum, si ponatur in oriente, proximior æquinoctiali, & remotior supra Horizontem, tantum quantum differunt eorum arcus diurni, certum est in occasu ambos coituros, simulque occasuros. Idem vsu venit in aspectibus: Quia si tempore ortus vicinior æquinoctiali, alter Planeta remotior sit trans culmen, quantum differunt eorum arcus semidiurni, cum occidet remotior ab æquinoctiali, proximior mediabit Cœlum, ponenturque in Tetragono Mundano: Sin autem poneretur in oriente remotior, & proximior distaret à culmine versus ortum, quantum differunt eorum arcus semidiurni, cum occidet proximior, remotior eliminabit; ita ut animaduertatur aspectus modo defectuosus, & modo excedens, & tamen statò tempore æquari. Et quidem excedens æquatur, cum Planeta habens maiorem arcum diurnum, nocturnumque, motu primi mobilis præcedit Planetae minore arcum habenti, e contra procedendo, hic aspectus defectuosus ampliatur vsque ad complementum, quod in praxi obseruandum, quia aliquando vnus aspectus in radice statò tempore potest transire in alium, in magna tamen arcuum differentia. Vnde constat Planetas motu primi mobilis analogare suos arcus, cum differentia inter eos, atque ex hac procedere similes aspectus: si enim differentia arcuum esset nulla, manerent Planetae semper in eadem distantia cosmica.

Accipiaturigitur pro primo numero Regulae aureae haec differentia arcuum vtriusque Planetæ quorum neuter in motu mutet hemisphærium, per subtractionem minoris à maiori, sint licet in diuerso Hemisphærio, id enim non refert. In secundo loco eiusdem Regulae disponatur arcus diurnus, nocturnusue Planetæ, qui illum maiorem habet. Pro tertio autem numero Regulae: Dirige secundum Canonem 32. lib. 3. Primi mobilis Placidi, alterutrum Planetarum ad datum aspectum, constituendo immobilem Planetam maiori arcu diurno, nocturnoue, vel pluribus horarijs temporibus præditum, mobilisque alter deducatur ad proportionalem distantiam à data pro aspectu domo, & ille solitus directionis arcus est regulae tertius numerus. Compleatur nunc aurea regula, quotiensque erit exoptata directio.

Proferamus exemplum in eadem Genitura Card. Panciroli in prim. mob. Placidi exemplo 24.

Ascensio recta

☉ p. 293. 41.

♄ p. 183. 7.

Distantiæ rectæ

♄ p. 58. 6.

☉ p. 11. 20.

Horaria tempora

☉ p. 11. 29.

♄ p. 14. 48.

Arcus

☉ 137. 56. diurnus

♄ 177. 34. nocturnus

Differentia arcuum ☉ & ♄ est p. 39. 38. primus regulae aureae numerus, secundus est arcus nocturnus ♄ quia maior p. 177. 34. Pro tertio vero dirigo ☉ ad □ cosmicum ♄ motu conuerso, vt moris est. Si Horaria tempora ♄ p. 14. 48. dant eius distantiam à VI. domo p. 1. 6. quid dabunt Horaria tempora ☉ p. 11. 29. ? & dant p. 0. 51. quibus additis distantia ☉ à IX. domo, quæ est p. 11. 38. efficitur totus arcus directionis, quæ est p. 12. 29. Qui est tertius numerus vt supra inquirendus.

Disponamus nunc auream regulam; Si differentia arcuum ☉ & ♄ p. 39. 38. dat rotum arcum ♄ p. 177. 34. quid dabit excessus, qui est inter □ ☉ & ♄ p. 12. 29. & dat p. 55. 56. & est arcus directionis quæsitus. Aduerte, quod non poteris vti Horarijs temporibus, vel arcu diurno ☉ in secundo loco regulae aureae, nisi accipias tertium constituendo immobilem ipsum, & accipiendo distantiam ♄ à □. At regula supra designata est facillima, & tuta.

Sed quoniam sæpè sæpiùs contingit, dùm vterque Planeta capitur motu primi mobilis, fieri transitum alterutrius de vno in aliud Hemisphærium, aspectusque, qui perficiendus erat in vno, absoluitur in alio Hemisphærio: vel potius Planetæ amplius eum non assequuntur, vel eandem aspectum iam completum in vno Hemisphærio, & tempore occasus, vel ortus alterutrius, denuò deprauatum excessu, aut defectu ob variationem arcuum, iterum perficiunt, de hoc etiam tradenda est Regula, seu potius iteranda operatio.

Deducamus primò Planetam transiturum in aliud Hemisphærium ad cuspidem finitoris, ad occasum scilicet, vel ad Horoscopum, & hanc distantiam seruabimus ad alium vsum, atque eo momento occasus, vel ortus

tus eiusdem supponendum est cœleste thema fuisse erectum: Ideoque eadem distantia aptetur alteri Planetæ, quod fiet addendo, vel subtrahendo dictam distantiam horizontalem à distantia recta, quam habet Planeta ab utrolibet meridiano, aut à certa domo, prout commodius expediet. Tunc Planetam in aliud Hemisphærium properaturum animadvertente in ipso finitore, aliumque Planetam tantùm motu primi mobilis progressum esse, quantum alter distabat à finitore, atque in hoc situ Planetarum dirige alterutrum minoribus horarijs temporibus præditum ad aspectum, quo primò sibi obuiabunt, constituendo immobilem alterum, qui maiora habet Horaria tempora, vt suprâ docuimus.

Accipiamus nunc arcum diurnum, vel nocturnum vtriusque Planetæ, minorem subducendo à maiori, differentiamque disponamus pro primo regulæ aureæ numero, vtendo tamen Planetæ proficiscentis ad aliud Hemisphærium arcu, vel horarijs temporibus ibi conditionarijs. Secundus numerus regulæ aureæ erit arcus diurnus, nocturnusue Planetæ, qui illum maiorem habet. Tertius tandem numerus regulæ erit ille arcus directionis, quem exaranimus tempore Ortus, vel Occasus Planetæ præcedentis, & confecta regula aurea quotienti addamus arcum directionis, seu distantiam Planetæ (qui vadit ad aliud Hemisphærium) à puncto alterutrius Horizontis, & conflatum erit completa directio aspectus motu vniuersali stellarum inter eos acquisiti.

Sit exemplum in eadem Constellatione Panciroli, vbi postquam ☉ confecit cum ☽ □ supra Horizontem, antequam occidat aliquibus minutis idem □ decrescit, & postea augetur ☽ arcu nocturno, & ☽ eodem suo arcu nocturno, eoque minore, iterum □ complet: Deducimus igitur ☽ ad occasum hoc pacto.

Arcus semi diurnus ☽ est p.68. 58.

Eius distantia recta subtrahenda p.11. 20.

Vndè resultat illius distantia ab occasu p. 57. 38. quæ detracta à distantia recta ☽ p. 58. 6. remanet distantia ☽ à meridiano nocturno tempore, occasus ☽ p. 0. 28.

Esset nunc deducendus ☽ ad □ cosmicum ☽ motu recto, quia Sol est maior arcu nocturno, sed quoniam ☽ supponitur in centro occasus, distantia recta ☽ p. 0. 28. est eius directio, & inferuet pro tertio numero regulæ aureæ. Primus numerus habetur per subtractionem arcus seminoturni ☽ ab illo ☽ qui est p. 222. à ☽ verò est p. 177. 34. & differentia primus regulæ aureæ numerus p. 44. 30. secundus numerus est arcus nocturnus ☽ p. 222. 4.

Hunc si differentia arcuum p. 44. 30. dat arcum nocturnum ☽ p. 222. 4. quid dabit differentia □ p. 0. 28. ? quotiens est p. 2. 19. qui additus distantia ☽ ab occasu 57. 38. absoluit iterum □ Solis cum ☽ in p. 59. 57.

Ex libro III.

CAP. I.

De parte fortuna Ptolemaica.

Vicquid in hac re Astrologi inuenerunt, à Ptolemæi præceptis alienum est: nam Luna eandem configurationem pro Genituræ situ habere debet ad sortem, quam Sol ad orientalis finitoris Cardinem proiecit, dicta, ne loca totidem partibus inter se se distare debent. Pars verò Fortunæ per Zodiaci gradus communiter desumpta ob diuersitatem Horizontum, & declinationum ab æquatore eundem ad Lunam non seruat aspectum, quem Sol ad Horoscopum. Placidus noster illam in Lunæ orbita manere credidit, ex quo eruditè Negusantius (cuius sententiam Titus in primo mobili vulgauerit) distantiam veram Solis ab ortu iussit addi ascensioni rectæ Lunæ in diurnis, & in nocturnis subtrahi pro ascensione recta partis Fortunæ constitutæ in eodem parallelo declinationis Lunæ.

Verùm neque hac methodo eundem aspectum Pars fortunæ seruat, quem Ptolemæus iubet; vnde alij diuersis numeris absoluerunt, in declinatione tamen cum Negusantio assentientes. Et quidem R. P. Innocentius à Papiæ Ordinis Min. Obseru. ref. Vir doctus, distantiam obliquam Solis ab Horoscopo cum Negusantio assumendam esse docuit, & proportionalem distantiam ex horarijs temporibus Solis, & Lunæ quæsitam addere ascensioni rectæ Lunæ, summamque conflata esse ascensionem rectam partis Fortunæ. At R. P. Hieronymus Vitalis Clericus Regularis eruditione clarus, vult, ascensione recta Solis, ab ascensione obliqua Horoscopi detracta, reliquum addi ascensioni rectæ Lunæ pro ascensione recta partis Fortunæ.

Cum autem neque his, inuentis vt plurimum eadem configuratio cosmica, quam mutuo dicta loca seruare conuenit, reperiatur ob diuersitatem locorum, in quibus cadit supputatio partis fortunæ, & ob differentiam Polorum, qui inter medium Coeli, & horizontem interceptiuntur, in quibus Sol, & Luna inesse contingit: imò neque eisdem partibus distat Pars fortunæ à Luna, quot distat Sol ab Horoscopo: istas enim partes R. P. Innocentius nequit dimetiri in Zodiaco, quia in eo sortem non concipit, neque in æquinoctiali, quia ob proportiones, quas assumit, non remanent eadem numero partes. Et cum neque pars fortunæ in declinatione Lunæ, sed in circulo horario, in quo cadit supputatio, veniat describenda, vt sit tamquam lunaris Horoscopus; nam Solis Horizontem non in puncto, in quo ipse emergit, sed in circulum deductum consideramus, cum gradu Zodiaci coorientem, vna cum coascendentibus constellationibus, pari etiam modo in circulo partis Fortunæ gradus Zodiaci,

ei, qui ascensionum obliquarum Regula dicitur horarium circulum for-
tis interfecat, apponendus est in Theorice prædicendo vitæ Governato-
re, vt docet Ptolemæus lib. 3. cap. 13. & lib. 4. cap. p.

Prædictis omnibus, ac sententiæ Ptolemæi consona est supputatio, si
ipsam instituemus in æquinoctiali circulo, tamquam vniuersali, & om-
nibus Horizontibus conueniente, idcirco Ptolemæus æquinoctialem
lib. 3. cap. 3. ascensionum obliquarum Regulam dixit, quia in eo omnes
mensuræ in arte Astronomica absoluntur, ex quo assequemur præ-
dicta loca partibus etiam æqualibus semper inter se se distare, & ean-
dem configurationem habere, iuxta ea, quæ Anshor præcipit lib. 3.
cap. 12.

Vndè facilis deducitur Canon, Si ascensio, vel descensio obliqua Solis
in suo circulo horario, subtrahatur ab ascensione obliqua Horoscopi,
addaturque, vel subtrahatur differentia, iuxta ea, quæ docet Ptolemæus,
ab ascensione, vel descensione obliqua Lunæ in suo circulo, & quod pro-
ueniet erit ascensio, vel descensio obliqua Partis fortunæ. Idemque as-
sequemur, si distantiam ex partibus æquatoris Intermedijs inter circulos
Horarios Solis, & Lunæ, desumptam ab ascensione obliqua Horoscopi
abijciamus, vbi enim ea desinet supputatio, deducemus Partis Fortunæ
Horarium circulum tamquam lunarem Horoscopum.

Ascensiones verò, & descensiones obliquas exactissimas facili eriuimus
methodo absque tabulis, disponendo regulam auream hoc ordine. Si
Arcus semidiurnus, vel seminocturnus dat distantiam rectam Planetæ,
quid dabunt p. 90. Aequatoris? hic enim tertius numerus Regulæ aureæ
semper, & vbiq; est p. 90. quia Ascensiones, & descensiones obliquæ
sunt partes Aequatoris, quibus interfecat tamquam illarum Regula Ho-
rarium circulum: Quotientem aptamus Ascensioni rectæ vtriuslibet
Meridiani; Nam Planeta si fuerit inter ortum, & meridiem, vel in locis
oppositis, addimus Quotientem ascensioni rectæ culminis, vel Imi Coeli.
Sin autem fuerit in duobus reliquis Quadrantibus, quotientem subtrahi-
mus ab ascensione rectæ eorundem culminis, vel Imi Coeli; Quod con-
stat, est descensio, vel ascensio obliqua dari loci.

Facta deinde cõparatione ascensionis, vel descensionis obliquæ Solis
tis, cum ascensione recta meridiana, cognoscemus quot partibus æqua-
toris ab eodem distet. Cum verò vnaquæque domus 30. partibus æqua-
toris constet, si toties partes 30. abijciamus ab ea distantia; quoties po-
nerimus, sciemus tandem, in qua domo sit Pars Fortunæ, quantumque
ab eius cuspide remoueat.

Cognoscemus deinde Polos interceptos inter eam Domum, & se-
quentem, in quibus Sortem intercepti contingerit, & auream Regulam
disponamus, si in tota quantitate Domus partium 30. Aequinoctialis,
tot interceptantur Poli, quæ interceptantur in tanta distantia Sortis ab
vna ex Domibus? Vtemus Quotientæ (habita tamen consideratione
inæqualitatis incrementi Polorum à meridie ad Horoscopum, de qua ad-
monuit Titus in primo mobili can. 12. par. primæ) & in tabulis ascensio-

num, & descensionum obliquarum addicemus, gradum Eclipticæ, qui illum intersecat apponendum cum suo signo in Themate Cœlesti Ptolemaico.

Ex quo quidem fit, vt Sole in culmine constituto, vndè tetragonum radium habet ad Finitoris circulum ex propof. 13, Euclid. lib. 1. ac ab eo 90. partibus Aequatoris elongatur, Luna verò in Horizonte sita, necesse est quoque Partem Fortunæ in Imo Cœli reperiri, & non alibi, vt eundem cum Luna assequatur aspectum, quem Sol habet ad Horoscopum, ac vt eisdem 90. numero partibus distet; atque ita de cœteris aspectibus inter Domos, vt docet Ptolem. lib. 3, cap. 11.

Verùm vt hanc nostram sententiam ex Ptolemæo desumptam esse, ostendamus, audiamus ipsum Ptolemæum, paucis tantum verbis ex reliquo illius Opere ascitis, & ad eius mentem interpositis, ita præcipientem de Parte Fortunæ lib. 3, cap. 12,

Fortunæ quidem Partem colligimus vbique de nocte, non secus ac die ex numero partium AEQVATORIS interceptarum inter Solem, & Lunam ASCENSIONVM OBLIQVARVM REGVLAE DESVMPTARVM, si totidem AEQVATORIS partes ab ascendente signo, iuxta signorum consequutionem abijciamus, quo tunc sanè euaserit. Supputatio eam signiferi partem eumque locum AEQVATORIS dicimus Fortunæ Sortem continere DEDVCTO HORARIO CIRCULO PER GRADVS AEQVATORIS, & ECLIPTICAE, vt quam rationem, siue configurationem SITV GENITVRÆ habet Sol ad Orientalem Finitoris partem, eam habeat PRO GENITVRÆ SITV, & Luna ad Partem Fortunæ, & PARTIS FORTVNÆ HORARIVS CIRCVLVS sit veluti lunatis quidem Horoscopus, Cœtera, quæ sequuntur in Textu, optimè cum nostra sententia conueniunt,

Directiones verò Partis Fortunæ eadem methodo absoluemus, qua Placidus noster docuit de Cardinibus ad mentem Ptolemæi.

Praxis autem dirigēdi erit, si cum cognita distantia per gradus Aequatoris Partis Fortunæ ab vna Domorum, utemur in quacumq; Genitura XV. Horarijs temporibus Partis Fortunæ, quæ in Aequatore sita nunquam diuersa horaria tempora habere potest, & dispositis in tertio loco Regulæ aureæ proprijs Horarijs temporibus Promissoris, eiusque cognita distantia Primaria quotiente utemur, vt solitum est.

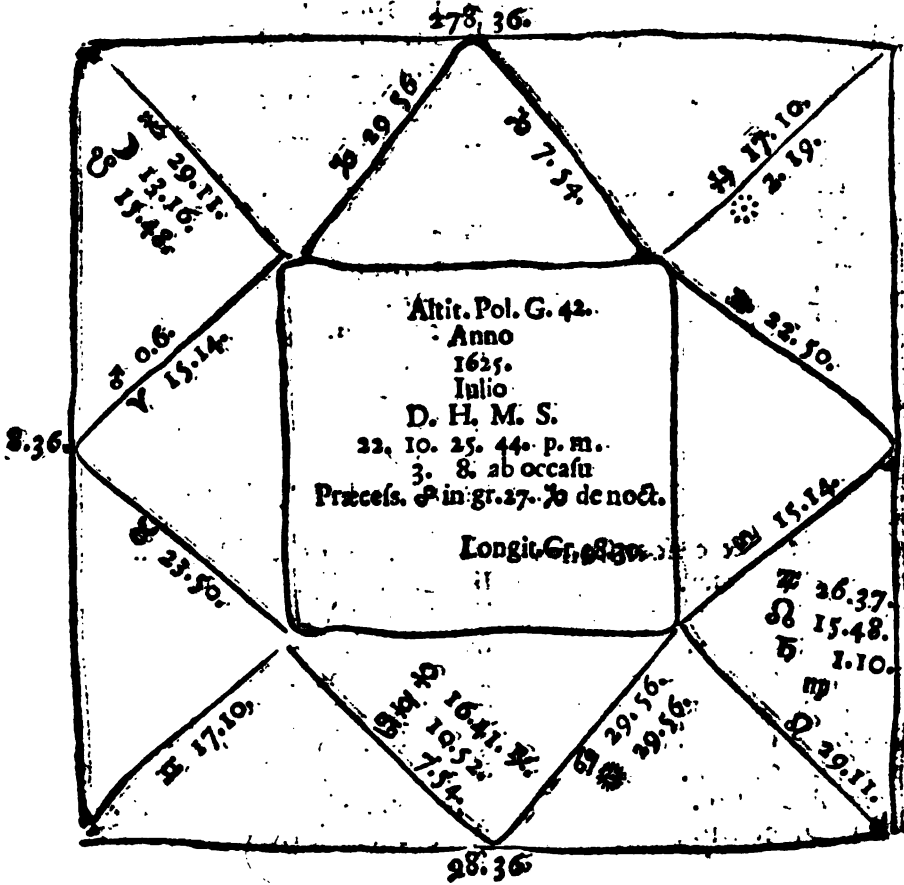
Quod si velimus Parti Fortunæ tribuere propria Horaria tempora competentia gradui Zodiacali intersecanti illius Horarium circulum, id etiam vtile erit. Accipiamus enim eius gradus Eclipticæ Declinationem, differentiam ascensionalem, arcum semidiurnum, vel seminoctum, & cum his Horarijs tempora diurna, nocturnaè, & ascensionem rectam, & distantiam rectam, diuersam tamen ab ea sumpta per Aequatoris partes, ita etiam distantiam obliquam à Domibus, & ea omnia, quæ in significatore manente in Ecliptica solemus, iidem enim arcus Directionum omnino pronentiant necesse est.

EXEM-

EXEMPLVM.

Thema Coeli Ptolemaicum Ex Tabulis Rodolphinis

Latitudes.

♈	1.35. S.
♉	1.13. S.
♊	4.30. M.
♋	6.32. M.
♌	2.25. M.
♍	0.13. S.

Declination.

♈	12.34. S.
♉	2.08. S.
♊	4.51. M.
♋	10.14. S.
♌	16.11. S.
♍	20.10. S.
♎	6.48. M.

Paralleli Eclipt.

♈	3. — 8
♉	6. 11. Y
♊	19. 42. 89
♋	— 4 II
♌	13. 40. 8
♍	— 2 II
♎	17. 16. 8

Arcus semidiurni, vel seminocturni. Horaria tempora.

♄ 78. 25. noct.	♄ 13. 4. 10. noct.
♃ 87. 32. noct.	♃ 14. 35. noct.
♂ 86. 18. Diur.	♂ 14. 23. Diur.
☉ 70. 37. noct.	☉ 11. 46. 10. noct.
♀ 75. 2. noct.	♀ 12. 30. 20. noct.
♁ 70. 30. noct.	♁ 11. 45. noct.
☾ 83. 50. Diur.	☾ 13. 58. 20. Diur.
☼ 90. — æquatoris.	☼ 15. — Æquatoris.
☽ 70. 6. eclipticæ.	☽ 11. 41. Diurn. eclipt.

Ascensiones rectæ.

♄ 153. 47. $\frac{1}{2}$
♃ 177. 22.
♂ 1. 52. $\frac{1}{2}$
☉ 122. 8.
♀ 107. 16.
♁ 101. 35. $\frac{2}{3}$
☾ 344. 30.
☼ 240. 12.

Distantiæ rectæ.

♄ 55. 11.
♃ 78. 46.
♂ 83. 16.
☉ 23. 32. 2.
♀ 8. 40.
♁ 3. —
☾ 65. 54.
☼ 38. 23.
☽ 49. 15. in æquatore.

Ascensiones, & descensiones
obliquæ.

♄ 161. 56. Descensio.
♃ 179. 35. Descensio.
♂ 5. 26. Ascensio.
☉ 128. 36. Descensio.
♀ 108. 57. Descensio.
♁ 102. 26. Descensio.
☾ 349. 21. Ascensio.
☼ 229. 21. Descensio.

Distantiæ à Dominibus.

♄ 2. 55. à VI.
♃ 20. 26. à VI.
♂ 3. 21. à I.
☉ in centro V.
♀ 8. 40. à IV.
♁ 3. — à IV.
☾ 10. 0. 40. à XII.
☼ 10. 45. ab VIII. æquatoris.
☽ 8. 21. ab VIII. eclipt.

In nostro Themate, quo perpetuò totis his additionibus utemur. Inquirimus primò ascensionem obliquam hanc ita operando. Si arcu semidiurno p. 83. 50. habemus illius distantiam rectam p. 65. 54. quid habebimus p. 90. æquatoris? & habemus p. 70. 45. addendæ ascensioni rectæ Medij Cœli, & constant ascensionem obliquam in suo circulo horario p. 349. 21.

Circulum verò horarium Planetarum desumimus pariter exactissime, occurrendo difficultati diuersi incrementi Periostram à Meridiano ad Horizontem: Nam detrahendo ascensionem rectam Planetæ à sua ascensione, vel descensione obliqua, vel istam ab ascensione recta, prout alterutra fuerit maior, vel minor, differentia inter eas est differentia ascensionis

nalis Plahete in suo Circulo Horario. Ingradere cum hac differentia Tabellam differentiarum ascensionalium, & à latere quære declinationem totius Planete, & in area dictam differentiam ascensionalem, nam in fronte Tabulæ habebis circulum horarium in gradibus, & correctis angulis, etiam in minutis. Ita in Demianus eius ascensionem rectam p. 344. 30. ab ascensione obliqua ut supra inuenta p. 349. 21. & fit differentia ascensionalis p. 4. 51. in Tabula differentiarum ascensionalium ingrediendo cum eius declinatione p. 6. 48. inuenimus etiam supradictam differentiam ascensionalem p. 4. 51. in area & in fronte illius Circulum Horarium p. 35. 11. correctis prius angulis.

In Solè: si arcus seminocturnus Solis p. 70. 37. dat eius distantiam rectam p. 23. 32. quid dabunt p. 90. æquatoris? & dant p. 30. quibus additis ascensioni rectæ Imi Cæli, fit descensio obliqua Solis p. 128. 36. Differentia ascensionalis est p. 6. 38. in propria Tabella cum declinatione p. 20. 14. responderet Circulus Horarius in fronte p. 16. 39. & talis est Circulus Horarius V. Domus, in cuius centro stat

Demimus igitur descensionem obliquam Solis p. 128. 36. ab ascensione obliqua p. 349. 21. & fit distantia à circulo horario p. 220. 45. cui addita ascensione obliqua Horoscopi, consurgit vera descensio obliqua Partis Fortunæ p. 129. 21. Quam subtrahimus deinde ab ascensione rectæ Medij Cæli p. 278. 36. & habebitur distantia Sortis per partes Aequatoris à Meridiano p. 49. 15. Et quoniam unaquæque domus in quocumque Climate semper constat 30. partibus Aequatoris; toties subducemus p. 30. ab eius distantia à Meridiano, quoties poruerimus. Cum autem hic semel tantum p. 30. subtrahi queant, quæ sunt tota quantitas IX. domus, reliquum p. 19. 15. erit distantia Partis Fortunæ à IX. domo intra VIII. à qua distat p. 10. 45. Complementum partium 30.

Exaraturi verò directiones, disponimus in primo loco regulæ aureæ Horaria tempora :: p. 15. quæ semper sunt eadem in quocumque Climate de die, & de nocte. In secundo loco distantiam, quam per partes Aequatoris Sors habet à data domo. In tertio tandem disponimus Horaria tempora solita temporaria Promissoris. Quotiens apratur distantia, quam habet Promissor à data domo pro radio, quem metimur.

Igitur in nostro Exemplo, si dirigenda foret Pars Fortunæ ad ☐ ☿ Ita disponimus Regulam auream. Si p. 15. Horaria tempora perpetua Partis Fortunæ dant eius distantiam ab VIII. domo in Aequatore p. 10. 45. quid dabunt Horaria tempora ☿ temporaria p. 14. 23. Quotiens p. 10. 19. demendus est à distantia ☿ ab XI. quia in eius pari proportione celebratur radius ☐ ab VIII. Est igitur distantia ☿ ab XI. p. 54. 30. dempto quotiente prædicto, consurgit arcus directionis :: ad ☐ ☿ p. 44. 21. qui æquatus more solito Placidiano, coincidit in tempus, quæsitum proprii, & naturalis accidentis; de quo tamen in nostro Opere latius, ubi ad 30. quæntus optimè æfficientes Constellationes proferemus. Hæc autem allata methodus est exactissima.

Hunc Circulum horariū. Partis fortunæ more Placidiano inquirimus.

Cum

Cum igitur Sors interceptiatur inter VIII. & IX. inter quas interfacent Circuli Horarij numero 14. 23. Disponimus auream Regulam ita. Si p. 30. Aequatoris (quæ sunt sora quantitas domus VIII.) habemus polos interceptos inter VIII. & IX. p. 14. 23. quid habebimus distantia. ab eadem VIII. p. 10. 45. Quotiens erit p. 9. quo detracto à circulo horario VIII. Domus p. 31. 22. fit Horarius Circulus Partis Fortunæ p. 26. 13. Quo uti poteris absque notabili errore, cum tantum illo utamur, ut cognoscamus gradum eclipticæ Partis Fortunæ pro eliciendo Vita Gubernatore, qui si aliquibus minutis deficiat, parum refert. Quod si uti volueris eo gradu in exarandis Directionibus, necesse erit illum definire, habito respectu ad sæpius repetitam diuersitatem incrementi. Polorum à meridiano ad Horizontem, & nos definiuimus in p. 26. 30. Data tamen methodus, per ascensionem, & descensionem obliquas est exactissima.

Sub hoc igitur Circulo Horario p. 26. 30. eius descensio obliqua p. 29. 21. coincidit in gradum Eclipticæ p. 29. 19. Pponenda in Themate celeste Ptolemaico: Cuius ascensio recta est p. 24. 13. Distantia recta p. 38. 13. Arcus semidiurnus p. 70. 6. Nunc disponimus regulam auream: Si arcus semidiurnus Partis Fortunæ redactus ad Eclipticam p. 70. 6. dant eius distantiam rectam p. 38. 23. quid dabit arcus semidiurnus p. 86. 18. & dant p. 47. 15. à quibus detracta distantia p. 3. 2. conflant eundem directionis arcum in præmissis exaratum p. 44. 13.

Vel per Horaria tempora Partis Fortunæ, quæ sunt p. 11. 41. quadruplicata efficiunt p. 46. 44. à quibus dempta distantia recta p. 38. 23. superest distantia Partis Fortunæ ab VIII. domo p. 8. 21. Regula aurea est: Si Horaria tempora Sorsis p. 11. 41. dant eius distantiam obliquam ab VIII. p. 8. 21. quid dabunt Horaria tempora p. 14. 23. 1 & dant p. 10. 17. quæ detractæ à distantia p. ab XI. ut supra p. 54. 30. directio est eadem p. 44. 13.

CAP. II.

De nouis Aequidistantijs.

Reffrutiam Partis Fortunæ methodo nouum Orbem in re Astrologica, detegere aggredimur: Videntes enim multis euentibus, & quidem maximis, non raro in Genituris mundanarumque rerum vicissitudinibus stellarum desinit assensibus, in mentem suspicio venit adhuc quid deesse. Cogitantibus igitur nobis tetragonam radiationem esse dimidiam inter Coniunctionem, & Diametrum, itaque Hexagonum medietatem Trigoni, visum est discrimen inter duos Planetas, & si a spectu non conuictos, esse non lauis Rebois. Vidimus etiam Veteres, & bonos Authores accuratè perpendisse obsessionem vnius Planetæ à duobus, quod sapere videretur aliquid de hac re: Illudque non lauitè nobis suastratio Parallelorum Regionis, & declinationis: Cum verè hæc Doctrina Placidi, & Al-

mano-

nanforis luminis proportionalis vi constat. Cogitavimus autem Planetas
 as lum ne, & motu suos effluxus erga nos eiaculari, & illud pro illumina-
 tione diurna, vel nocturna suas passiones recipere, istamque illumina-
 tionem ex analogica elongatione ab Aequatore pendere respectu Hori-
 zontis vniuersi; Regionis: Igitur si hæc accidentalis luminis passio,
 nomenque variabilis, tot, tantosque effectus in sublunaria causat,
 numquid statim Planetarum erga Solem aliud non effectum, quam
 uentum magnitudinem? Videbamus enim Planetas lumen à Sole
 nutuari, illudque non ex templo, sed motus vtriusque proportionem:
 sine par est Planetas in proportionali ad invicem illuminatione erga So-
 lem positos, æqualem etiam habere insplendi modum, qualitatesque
 suas miscere cum lumine, ita ut hæc proportio (quam æquidistantiam
 licere placuit) sit veluti quidem parallelus, antisciumve duorum Pla-
 netarum erga luminare, quod fungitur vicibus Aequinoctialis, vel Meri-
 liani, aut Horizontis: Ipsam enim medium manet, intercipiturque in-
 ter duos Planetas à se æquidistantes.

Et quamquam hæc ratio illuminationis in Luna deficiat, tamen & ip-
 sa recipit Doryphoriam, conditionemque in die, ac nocte non secus ac
 sol habet, imò & quilibet Planeta interceptus inter duos alios miscet se
 cum illis.

Vidimus autem, dom de harum æquidistantiarum efficacia solliciti es-
 semus, Solem in medio Veneris, & Iovis amborum lumine crescentiam
 his elapsis Decembris diebus, cum æquidistantia coinciderit circa Solsti-
 tium hyemale, tantam serenitatem causasse ferè per duos menses, ut re-
 tore quodam aere fecundato in medio hyeme, vet ante tempus ad-
 ventasse videretur: Idque, de quo etiam curiosi fuimus vniuersale per
 Europam, quod scimus, fuit, ut antè dicebamus, si hæc æquidistantia-
 tum doctrina vera esset, forent per totum Orbem serenitas causaretur,
 quia cecidit in Zodiaco. In Genituris verò exempla non referimus, quia
 quisque istu oculi experiri poterit. Vnum testamur in decubitus ægro-
 tum Lunam inter duos maleficos tam graves assultus causasse, ut natura
 viribus prostrata in ipso momento appulsus conciderit.

His, aliisque benè, ritèque perpensis solliciti fuimus de calculis, qui-
 bus generales æquidistantiæ in Zodiaco reducerentur ad specificationem
 in certis regionibus, ut contingit in aspectibus Zodiacalibus, qui genera-
 les, indifferentesque quò ad omnes Mundi partes, per inclinationem ta-
 men Zodiaci super certo Horizonte, in eodem specificantur, & varia-
 tionem suscipiunt.

De Aequidistantijs in Zodiaco.

EST autem æquidistantia in Zodiaco eisdem numero gradibus Zodiacalibus constans distantia inter tres Planetas, quorum medius inter alios duos interceptus vtrinque equalitèr distat, & cum utroque virtute communicat, licet neutrum tangat radiorum, seu corporis Orbe, cum verò omnes intractivitate Orbe ad invicem tanguntur; propriè dicitur obsessio, & fortissima æquidistantia.

Cuilibet erit obvia eius rithmica definitio, nobis tamen hæc comprobatur. Accipiat in signis, gradibus, & minutis locus vtriusque Planetæ intercepturi Tertium, & subtrahatur Minor à Maiori, differentia dimidietur, addaturque Medietas signis, gradibus, & minutis Planetæ præcuntis motu primi mobilis, & reiecto integro Circulo, si opus fuerit, residuum est locus æquidistantiæ in Zodiaco definitæ in suis signis, gradibus, & minutis apponendæ sub Themate Cœlesti, ut præstò sit in observationibus transituum; locus enim ille adeò est efficax, ut considerandus sit non secus, ac quilibet radius in Zodiaco. Utitur autem hoc signo in significanda hac æquidistantia in Zodiaco propter abbreviationem.

Directiones verò absoluntur considerando illum gradum in Zodiaco, ac si esset vna locus Planetarum, vel radius, atque ad eum deducendus est Significator in suo Circulo Horario, per viam tamen suæ latitudinis si fuerit Luna, alterue Planeta pari dignitate insignitus; at in Ecliptica, si fuerit Sol dirigendus. In re facili exemplo utamur, definiendo medietatem, seu æquidistantiam inter ♄ & ♃ in nostro proposito exemplo ♄ igitur est in ♍ in p. 26. 37. ♄ verò ibidem in p. 1. 10.

St. G. M.

5. 26. 37. Locus ♄ in ♍

5. 1. 10. Locus ♄ in ♍

0. 25. 27. Distantia ♄ à ♃ in Zodiaco.

0. 12. 43. $\frac{1}{2}$ Eius medietas addenda.

5. 1. 10. Loco ♄ vt consurgat.

5. 13. 53. = ♄ & ♃ in ♍

Nunc huius gradus, & minuti 13. 53. ♄ habenda est descensio obliqua sub Circulo horario Significatoris, & per subtractionem habetur directio. Nam si esset deducendus Sol ad = ♄ & ♄ sub circulo horario p. 17. eius descensio obliqua esset p. 128. 36. = verò sub eodem Circulo horario Solis p. 16. 7. 7. per subtractionem consurgit directionis arcus p. 38. 31. æquandus motu solito.

Illud etiam sciendum, vnumquemque Significatorem posse constituere æquidistantias inter se se, & cæteros Planetas tum in Zodiaco, cum in Mundo, quia Significator in motibus potest esse etiam Promissor.

CAP. IV.

De Aequidistantijs mundanis.

VÆ sunt proportionales distantie definitæ in proprijs Circulis horarijs trium, aut plurium Planetarum per horaria tempora vnusquisque, ita comparatæ ad Circulum horarium Planetæ inter eos intercepti, aut intercipiendi, vt integram analogiam seruent ad inuicem, seu ab eo in Æquatore æqualiter distent: Potestque hæc proportio multipliciter contingere in motibus. Primò manentibus immobilibus in suis Circulis horarijs significatore, & vno Planetarum, dum alter, Planeta motu primi mobilis progrediens accedit, vel reredit à Significatore quantum opus est, vt asequatur suo motu temporario eandem distantiam pro Genituræ situ, quam habet alter Planeta immobilis ab eodem Significatore intercipiendo: Vel mobilis significator deuoluitur motu horario ad Circulum interiacentem inter duos promissores immobiles, quæ tamen diuersimodè contingere possunt: Secundò eueniet, si maneat vnus tantum Planetarum immobilis, & progrediantur duo Planetae mobiles motu temporario, donec se ponant in æquali distantia ad inuicem eum immobili in circulis proportionalibus acquirendis, quodque item, rectè intelligendum, quia multipliciter euenire potest: Incipiamus igitur à facilioribus.

CAP. V.

Definire loca æquidistantiarum inter duos Promissores immobiles in Mundo, & deducere Significatores ad ea loca motu conuerso.

Eñimus locum Æquidistantiæ in Mundo reperiendo Circulum horarium interiacentem inter duos Promissores immobiles, ad quem circulum deducimus motu conuerso Significatorem. Et quoniam per æquinoctialem facilius id asequimur, vt potè ascensionum obliquarum Regulam, libenter eo vtiatur, vt aliquis vtilis & recto vsu huius circuli affuearit. Nè autem sapius nobis repetendum esset æquidistantiæ Cosmica, Mundana, vel pro Genituræ situ, hoc caractere. **O**llam inuenimus.

Quare accipias vtriusque Promissoria immobilis ascensionem, vel descensionem obliquam in proprio Circulo horario vtriusque, & deme minorem à Maiore, differentiam dimidiabis, quam addes ascensionem, vel descen-

descensione obliqua Promissoris præcuntis motu primi mobilis, & aggregatum erit ascensio, vel descensio obliqua Circuli horarij $\odot$ definitæ in Aequatore ad instar Partis Fortunæ, cuius in sequentibus methodus directionum erit prorsus eadem.

Ascensionem igitur, descensionemue obliquam $\odot$ subtrahæ ab ascensione, seu descensione Domus vicinioris, vt habeas ab eadem Domo $\odot$ Distantiam obliquam in Aequatore, ad quam diriges Significatorem, disponendo regulam auream ita. Si Horaria tempora p. 15. quæ sunt $\odot$ definitæ in Aequatore, dant eiusdem $\odot$ Distantiam in Aequatore à præfinita Domo, quid dabunt Horaria tempora propria, seu temporaria Significatoris? Quotiente vtere vt solet. Sin autem volueris eiusdem $\odot$ scire gradum Zodiaci interfecantem eius horarium Circulum ad accipiendos Ingressus, & transitus passiuos, illum definias, vt diximus in Canone Partis Fortunæ.

Sit exemplum. Definiatur Circulus horarius intermedius circulos H & D Pro ascensione obliqua D si eius arcus semidiurnus p. 86. 18. dat illius distantiam rectam p. 83. 16. quid dabunt p. 90. ? dant p. 86. 50. quibus additis ascensioni rectæ culminis p. 27. 36. fit ascensio obliqua D in Circulo horario p. 53. 26. Descensio obliqua H sic. Arcus seminocturnus H p. 78. 25. dat distantiam rectam p. 55. 11. quid p. 90. ? dant p. 63. 20. additæ ascensioni rectæ Imi Cœli p. 98. 36. efficiunt descensionem obliquam H in suo Circulo Horario p. 184. 56. Subtrahimus nunc ab ista H illam D residuum p. 156. 30. dimidiatum H p. 78. 15. addimus ascensioni obliquæ D p. 53. 26. & conflatur ascensio obliqua $\odot$ p. 23. 4. quam detrahimus ab ascensione rectæ Imi Cœli p. 98. 36. & scimus $\odot$ locum esse intra III. Domum p. 14. 55. Aequatoris. Ad hunc igitur locum deducimus Solem. Si Horaria tempora p. 15. $\odot$ dant eius distantiam ab Imo Cœli p. 14. 55. quid dabunt Horaria tempora Solis p. 11. 46. dant p. 11. 41. additis distantia rectæ $\odot$ ab Imo Cœli p. 23. 32. Conflatur directio Solis ad $\odot$ H & D p. 35. 13.

Sin autem contingeret locum $\odot$ cadere in diuersum Hemisphærium ab illo significatoris mobilis, vtere Significatoris Horarijs temporibus conditionarijs in Hemisphærio, ad quod vadit. Hæc autem methodus est regia, & nisi in otioſitanter operante errorem admittens.

Huiusmodi etiam Aequidistantias metimur facili via per solita Horaria tempora, arcusue diurnos, aut nocturnos. Hic tamen multiplex occurrit animaduersio. Prima cum Promissores, & Significator sunt in eodem Hemisphærio; quæ item duplex est. Accidit enim Significatorem esse in partibus sequentibus; & deferri ad Promissores manentes in antecedentibus; Aliquando verò Significator iam reperitur inter eandem Promissores, sed proximior est sequenti, quàm antecedenti. Secundò animaduertendum est: non rarò duos Promissores esse in diuerso Hemisphærio ab illo Significatoris, qui ad medios ipsos deuoluitur: Vel alter Promissor est in vno Hemisphærio, & Significator, alterque Promissor in diuerso.

Cum sunt omnes in eodem Hemisphærio, & Promissores antecurrunt signi-

significatori, deducatur hic Significator ad coniunctionem Promissorum
 more solito: Deinde arcus directionis minor subtrahatur ab arcu maiori,
 & differentia dimidietur, dimidiumque addatur directioni Planetæ vicini-
 oris Significatori, conflata erit vera directio Significatoris ad eorum ☉ Di-
 rigatur pro exemplo Solis inter ♀ & ♄ antecedentes. Directio Solis ad cor-
 pus ♀ motu conuerso est p. 19. 23. ad corpus verò ♄ est p. 20. 32. Differentia est
 p. 5. 9. cuius dimidium p. 2. 34. addimus directioni Solis ad corpus ♀ p. 15.
 23. & consurgit directionis arcus Solis ad ☉ ♀ ♄ p. 17. 57.

Cum autem Significator est proximior sequenti, quam antecedenti,
 dirigendus quidem est ad antecedentem more solito, at non eodem
 modo ad sequentem: sed sumenda est distantia Significatoris à sequenti,
 disponendo regulam autem. Si Horaria tempora Promissoris dant eius
 distantiam à data domo quid dabant Horaria tempora Significatoris con-
 ditionaria ab eadem domo? & quotiens est aptandus distantia Significa-
 toris ab eadem domo sequente. Sit exemplum. Deducatur ☉ ad ☉ ♀ & ♄
 quorum loca opposita cadunt in eodem Hemisphærio ☉ Directio ☉ ab ♀
 ♄ est p. 56. 13. Distantiam verò ☉ ab ♀ ♄ ita inquirimus. Si Horaria tem-
 pora ♄ p. 14. 35. dant eius distantiam ab ♀ XII. p. 20. 26. Quid dabant Ho-
 raria tempora ☉ p. 13. 58. dant p. 19. 34. à quibus detracta distantia ☉ à XII.
 p. 10. 1. Habemus distantiam ☉ ab ♀ ♄ p. 9. 33. Demimus igitur hanc di-
 stantiam à directione ☉ ad ♀ ♄ p. 56. 13. differentia erit p. 46. 40. cuius me-
 dietas est p. 23. 20. estque directio ☉ ad ☉ ♀ & ♄.

Quando erit vobis promissorum in diuerso Hemisphærio, dummodo
 Significator motu horario non mutet Hemisphærium suum: sumatur di-
 stantia Significatoris à Promissore manente in diuerso Hemisphærio,
 vtendo Horarijs temporibus Significatoris, quæ habet in suo Hemisphæ-
 rio, accipiat etiam eius distantia ab alio Promissore, vt dictum est, dif-
 ferentia distantiarum dimidietur, deinde si fuerit Significator post illos,
 qui ante erant, adde dictæ medietati distantiam Significatoris, quam ha-
 bet à Promissore viciniore, aggregatum erit directio. Sin autem signifi-
 cator iam reperiatur inter Promissores, prefatas distantias ad inuicem
 subtrahimus, reliquum dimidiatum erit directio.

Sit exemplum. Dirigimus Solem ad ☉ ♀ & ♄ Primò inquirimus di-
 stantiam Solis à ♄ ita. Si Horaria tempora ♄ p. 14. 23. dant eius distantiam
 à prima domo p. 3. 2. quid dabant Horaria tempora nocturna ☉ p. 11. 46. dant
 p. 21. 29. addita distantia ☉ ab Horoscopo p. 92. 9. Conficiunt distan-
 tiam fictam Solis à ♄ p. 96. 38. Deinde veniuntur distantiam à ♄ si Horaria
 tempora ♄ p. 13. 14. dant eius distantiam à VI. domo p. 2. 55. quid dabant
 Horaria tempora Solis p. 11. 46. dant p. 2. 78. Distantia Solis ab eadem VI.
 domo est p. 23. 72. cui addimus dictas p. 2. 38. & consurgit distantia Solis
 à ♄ p. 26. 10. Demimus igitur istam ab illa ♄ p. 96. 38. residuum p. 90. 28. di-
 midiatum erit idem directionis arcus in præmissis exaratus p. 35. 14.

Cum verò ambo Promissores sunt in vno Hemisphærio, & significator
 in alio, & ad eos deuoluitur, accipiat distantia Significatoris ab eisdem

Promissoribus per eius Horaria tempora conditionaria in Hemisphærio Promissorum, differentia distantiarum dimidietur, dimidium addatur distantia Significatoris à proximiorè, aggregatum est directio. Exemplo dirigatur Sol inter σ & Δ Horaria tempora σ p. 14. 18. dant eius distantiam à prima p. 9. 2. Horaria tempora Solis diurna p. 18. 14. dant p. 3. 51. unde distantia Solis à σ est p. 98. 0. Horaria tempora Δ p. 13. 52. dant eius distantiam à XII. p. 10. 2. Horaria tempora Solis diurna p. 18. 14. dant p. 13. 4. Quibus demptis à distantia Solis à XII. p. 130. 37. remanet distantia Solis à Δ p. 117. 33. à qua deducta distantia à σ p. 98. 0. differentia erit p. 19. 33. cuius medietas p. 9. 46. $\frac{1}{2}$ addita distantia à σ p. 98. 0. Confurgit directio nis arcus $\odot$ ad $\odot$ σ & Δ p. 107. 46.

In variatione Hemisphærij alij casus contingent, remanente uno Promissore in vno Hemisphærio, alter est in alio, & significator devolvitur ad eos mutando Hemisphæriū, quod in nostro Theoremate, & exemplo elucidare nequissimus hic ramentum alij casus facillime desinentur per ascensiones, & descensiones obliquas in quibus non sunt tot inspectiones, Sed in nostro opere de his latius, & clarius.

CAP. VI.

Manentibus immobilibus in proprijs circulis Horarijs Significatoris, & uno Promissore metri equidistantiam cosmiam, quam metabitur alter Promissor Mobilis citrà, vel infra Significatorem.

VIA in præteritis æquidistantijs sue sponte Significator devolvitur ad Promissores, à quibus circumvallatus eorum qualitatibus imbutur, ita ut à malignis constellationibus circumseptus non raro auxilio destitutus obruarur, obrunoctetur, ac positus in gravissimis angustijs nesciat quo se vertat; Benignis verò stipato significatori, vnde quaque affluant optimæ qualitates ad eius felicitatem: In presentibus verò æquidistantijs cum Significator radicalibus qualitatibus, & habitudine cum alio Promissore, accipiat ab extraneo qualitates remotas, & effectus insperatos, ni alias familiares sint, minus efficacem remur æquidistantiam, quæ contingit dùm manebunt immobiles in proprijs Circulis Horarijs Significatoris, & unus Promissorum: Alter verò Promissor mobilis motu horario procedat, donec parem distantiam assequatur à Significatore in proportionali Horario Circulo ad distantiam, quam alter Promissor immobilis habet à Significatore.

Praxis quidem omnino cum præteritis similis: Habitis enim ascensionibus, vel descensionibus in proprijs Horarijs Circulis Significatoris, & Plan-

Planeta immobilium, minoreque à maiore dempta, & differentia addita ascensioni, vel descensioni obliquæ Significatoris, dummodò alter Promissor immobilis præeat ei motu primi Mobilis, conflatum erit solitus Horarius Circulus $\odot$, ad quem appellere debet Planeta mobilis, & sequens.

Si verò Significator præeat Promissori immobili, itaut alter Promissor Mobilis debeat procedere ultra Significatorem ad partes antecedentes, tunc differentia ascensionum, vel descensionum obliquarum inter Significatorem, & immobilem Promissorem, est detrahenda ab ascensione, vel descensione obliqua Significatoris, residuum erit solitus Horarius Circulus $\odot$. Sit exemplum.

In primo casu: Educator Sol ad $\odot$ ♀ & ♄ manente immobile ♀ cuius descensio obliqua est p. 108. 57. quæ dempta ab illa Solis p. 128. 36. Differentia p. 19. 39. erit addenda descensioni obliquæ Solis p. 128. 36. & confuset descensio obliqua $\odot$ p. 148. 19. quæ detracta à descensione VI. Domus p. 138. 36. Scimus $\odot$ distare ab eadem VI. domo p. 10. 21. Igitur si Horaria tempora in Aequatore $\odot$ p. 15. dant eius distantiam à VI. p. 10. 21. Horaria tempora ♄ p. 13. 4. dabunt p. 9. 1. cui addita distantia ♄ à VI. p. 2. 55. Conflatur directionis arcus p. 11. 56.

In secundo casu: Sit exemplum Solis ad $\odot$ ♄ & ♀ motu ♄ Descensio obliqua ♄ est p. 179. 35. à qua dempta illa Solis, differentia est p. 50. 59. quæ demimus ab eadem descensione obliqua Solis p. 128. 36. & confatigit ascensio obliqua $\odot$ p. 77. 37. ad quam deuoletur ♄ Distat igitur $\odot$ à III. domo p. 8. 59. Nunc Horaria tempora æquidistantiæ p. 15. dant hanc eius distantiam à III. p. 8. 59. Horaria tempora ♄ p. 11. 45. dabunt p. 7. 2. quæ detractæ à distantia ♄ ab eadem III. Domo p. 26. 30. Constituunt arcum Directionis p. 19. 28.

Ne obliuiscare uti diuersis Horarijs temporibus, si Planeta Mobilis Hemisphærium variabit, ut sæpius vsquè ad tædium repetijmus.

Si placet operari per Horaria tempora: Sumenda est distantia Promissoris immobilis à Significatore, & disponere regulam auream. Si Horaria tempora Promissoris immobilis dant eius distantiam à Significatore immobili, quid dabunt Horaria tempora Promissoris Mobilis? Quotiens a prandis distantia, quam Mobilis habet à Significatore. Exemplum in ♄ & ♄ superius allatis ♄ distat à Circulo Horario Solis p. 16. 21. Igitur si Horaria tempora ♄ dant eius distantiam à Sole p. 16. 21. Horaria tempora ♄ dabunt p. 17. 6. Quæ detractæ à distantia ♄ à Sole p. 29. 3. Constituunt eundem directionis arcum p. 12. 57.

Quod si ♄ debuisset esse mobilis, sufficeret accipere distantiam ♄ à Sole, sed directionem ♄ ad corpus Solis in Circulo Horario Solis, & disponere regulam auream: Si Horaria tempora ♄ dant eius distantiam à Sole p. 29. 3. Quid habebimus Horarijs temporibus ♄? Quotiens est p. 27. 47. à quo detracta distantia ♄ à Sole p. 16. 21. directio erit p. 11. 26. qui arcus est minor, quia ♄ mouetur minoribus Horarijs temporibus quam ♄.

Cum continget hæc cosa cadere in diuersum Hemisphærium, laboriose

22
riose per Horaria tempora assequeris huiusmodi richmos, & nos ne plus iusto hæc additio excrecat, prætermittimus, dabimus plene in opere.

CAP. VII.

De Aequidistantijs Cosmicis motu duorum Planetarum, uno tantum manente immobile

Vniusmodi familiaritates contingunt cum manente vno Planetarum immobile in suo Horario Circulo, reliqui duo motu horario procedunt, donec Significator vnus ex tribus interceptiatur in medio aliorum vtriusque æquidistantiæ in Circulis Horarijs proportionalibus eo motu acquisitis, itaque manente immobile in suo Horario Circulo Significatore, duo Promissores procedentes motu primi Mobilis eundem circumambiant, vel manente vno Promissorum immobile in partibus præeuntibus, Significator moueatur cum alio Promissores sibi subsequente, vel præeunte, & ambo procedant, donec Significator acquirat proportionalem Circulum Horarium à Planeta præeunte, & immobile ad Circulum Horarium, quem Planeta sequens, vel antecedens, & secundo mobilis acquiratur est in eo loco, in quo Significator mobilis debet proportionaliter vtriusque æquidistare.

S. I.

Manentem autem Significatorem immobilem dupliciter continget à duobus Planetis mobilibus circumvallari.

Primo eundem ipse Significator immobilis est in partibus præeuntibus, & Planeta mobiles in sequentibus, quorum primus transiens per corpus Significatoris procedit ad partes antecedentes, & cum alio Planeta comite intercepti medium Significatorem, à quo vtriusque ambo metantur æquales distantias, cuius itineris mensuram facili assequemur per vnicam Regulam operationem.

Indagetur distantia obliqua, seu recta (si fuerit Significator immobilis in Circulo recto) quam habent ambo Planeta mobiles à Circulo Horario Significatoris immobilis que habetur per directiones præeuntas modo consuetæ deducendo Promissores ad Significatorem, deinde ambos directionis arcus ad inuicem deme per subtractionem minoris à maiore, & differentiam serua pro secundo numero regulæ aureæ: Pro primo numero accipiantur Horaria tempora Planetarum mobilium simul iuncta: Et pro tertio numero regulæ accipiantur sola Horaria tempora Planete ultimi, & mobilis. Et confecta regula aurea, quotiens subtrahatur à distantia, quæ vltimus Planeta habet ab immobili Significatore, residuum erit directio.

Pro

Pro exemplo dirigatur Sol ad ☉ ♄ & ♀ Distantia ♄ à Circulo Horario ☉ est p. 49. 36. ♄ verò p. 29. 3. inter quas intercidit differentia p. 20. 33. quæ erit secundus numerus regulæ aureæ. Primus numerus erunt Horaria tempora amborum simul iuncta p. 27. 39. & tertius erunt Horaria tempora ♄ occidentalioris Nunc dicimus: Si Horaria tempora ♄ & ♀ p. 27. 39. dant differentiam distantiarum amborum à Sole p. 20. 33. quid dabunt Horaria tempora ♄ p. 14. 35. & erit Quotiens p. 10. 30. qui detractus à distantia ♄ à Sole p. 49. 36. relinquit arcum directionis Solis ad ☉ ♄ & ♀ p. 38. 46. Si placeret vti in tertio loco regulæ aureæ Horarijs temporibus ♄ Quotiens esset addendus eius distantia à Sole, quia debet transire per illius corpus: prout ex regula aurea disposita Quotiens foret p. 9. 42. additus distantia p. 29. 3. daret eundem arcum p. 38. 45.

S. II.

Secundo casu continget intercipi Significatorem motu duorum, cum iam in radice est inter duos Planetas; sed vnus eorum antecedens est proximior, & alter sequens est in maiori distantia. Ideoque ambo procedentes vtrinque ab eodem Significatore immobili æquidistantiam adipiscuntur. Rithmica ratio est eadem cum superiori. Dummodò distantiam Planetæ antecedentis sumas à Circulo Significatoris immobilis (quod cauendum, ne decipiaris accipiens Circulum Horarium præcuntis & in eo ascensiones, seu descensiones obliquas: Quod si vteris Horarijs temporibus, ne credas directionem Significatoris motu conuerso ad Planetam præcuntem esse distantiam; de qua hic sermo; Sed Horaria tempora Significatoris semper ponenda sunt in primo loco regulæ aureæ, in secundo eius distantia à Domo viciniore. In tertio Horaria tempora Planetæ præcuntis, & quotiens aptandus est distantia eiusdem à data Domo) In Planeta verò sequente satius est distantia, de qua supra diximus, nempe directio Significatoris ad eius corpus in Circulo Horario.

Huiusmodi autem distantias simul iunges, quod dispones in secundo numero nostræ regulæ aureæ. Primus, & tertius numerus erunt accipiendi, vt in proximis docuimus: & à Quotiente subtrahes distantiam Planetæ præcuntis, si in tertio loco regulæ aureæ eius usus fueris Horarijs temporibus: Nam si vtereris Horarijs temporibus Planetæ sequentis, esset Quotiens demendus ab eius distantia à Significatore immobile, Sic exemplum. Venus præcedit Soli viciniore quam ♄ qui sequitur eundem. Dirigamus ♄ & ♀ circa Solem. Distat ♄ à Circulo Horario Solis p. 16. 21. ♄ distat ab eodem p. 49. 36. hæ distantia simul iuncta ascendunt ad p. 65. 56. Suntque secundus aureæ regulæ numerus. Horaria tempora ♄ sunt p. 12. 30. iuncta cum illis ♄ p. 14. 35. consueunt p. 27. 5. estque primus regulæ numerus. Tertius verò sint Horaria tempora ♄ Quotiens prouenit p. 30. 36. à quo dempta distantia ♄ à Circulo Horario Solis p. 16. 21. remanet directio Solis ad ☉ ♄ & ♀ p. 14. 5. Dispositis verò Horarijs temporibus ♄ in tertio loco Quotiens est p. 35. 30. demptus ab eius distantia à Sole p. 49. 36. Constituit eundem directionis arum p. 14. 5. S.III.

Continget etiam Significatorem circumuallari à duobus Planetis cum alter eorum fiat immobilis, & Significator mouetur cum alio. Hic casus est triplex.

Primus cum Planeta immobilis est in partibus præeuntibus, Significatorque, & Comes in sequentibus, ita tamen vt Significator sit in maiori distantia à præeunte, quam à sequente tunc ipsi procedentes accedent ad Planetam immobilem, & Significator distabit ab eodem quantum distaturus est à sequenti Comite. Regula est, vt accipiarur tâta distantia Significatoris, quam alterius Planetæ mobilis à Circulo Horario immobilis, & detrahatur distantia Significatoris à dicta distantia Planetæ Comitæ, eritque differentia secundus aureæ regulæ numerus. Pro primo numero regulæ; subtrahatur vnum Horarium tempus Significatoris mobilis à duobus Horarijs temporibus alterius mobilis Planetæ sequentis, & differentia erit primus numerus regulæ aureæ. Tertius verò erit vnum Horarium tempus ipsius Significatoris. Quotiens subtrahatur à distantia Significatoris à Planeta immobili. Hoc exemplo nostrum Thema destituitur in eodem Hemisphærio, ideoque ne deficiat, supponemus Φ manere in loco opposito, & deducamus Δ cum σ ad eius $\odot$ Distat autem Δ ab σ , Φ p. 62. 19. & σ ab eodem p. 79. 36. Differentia inter eos est p. 17. 17. quæ inferniat pro 2. regulæ aureæ numero. Horaria tempora σ sunt p. 14. 23. geminata conflant sunt p. 28. 46. à quibus detracto vno horario tempore Δ p. 13. 58. Confurget primus regulæ numerus p. 14. 48. In tertio loco ponatur Horaria tempora Δ p. 13. 58. Confecta regula aurea Quotiens erit p. 16. 19. qui demptus à distantia Δ à Φ p. 62. 19. efficit directionis arcum p. 46. 0.

Si in tertio loco vti maluisses Horarijs temporibus σ ea essent accipienda geminata: Primus tamen, & secundus regulæ numeri essent adhibendi idem, vt in proxima operatione assumpti sunt: Quotiens demendus à distantia σ à Φ vt: Si differentia Horariorum temporum Δ à duobus σ p. 14. 48. dat differentiam directionum p. 17. 17. Horaria tempora σ geminata p. 28. 46. darent p. 33. 36. quibus demptis à distantia σ à Φ p. 79. 36. erit idem directionis arcus p. 46. 0.

Sunt qui putent æquidistantias contingentes inter corpus vnus Planetæ, & oppositum alterius esse efficaces: Ideoque experientiz hoc commendandum. Hic tamen incussum non appulit Luna ad hanc $\odot$.

§. IV.

Secundus casus est, cum Promissor vnus immobilis est in partibus antecedentibus, alter Promissor est post cum in sequentibus, & in ultimo loco est Significator mobilis, tunc ambo procedentes transeunt per corpus Planetæ immobilis, qui ambos anteibat; & cum mobiles tranfierint per eius corpus remansurus est in ultimo loco, cui Significator tantum antecessus est, quantum alter Promissor ant e se mobilis ab ipso Significatore ibi distat continget.

Acci;

Accipiantur duo Horaria tempora Promissoris mobilis, quorum unus est ante omnes expleta directione, & ab illis subtrahatur unum Horarium tempus Significatoris mobilis, & intercipiendi, differentia adhibeatur in primo loco regulæ aureæ. In tertio loco accipiat unum Horarium tempus eiusdem Significatoris mobilis intercipiendique. In secundo vero disponatur differentia directionum utriusque desumptarum in Circulo Horario immobilis. Ex regula Quotiens addatur distantie, quam habet Significator à Planeta immobile, eritque arcus directionis.

Exemplum ♃ antecedit ♀ & Soli in ultimo loco constituto, & ambo debent transire per corpus ♀ tunc autem Sol erit inter ♀ & ♃ à quo distare debet quantum ♀ ab eodem Solè distare contingeret.

Horaria tempora ♀ p. 12. 30. geminata sunt p. 25. 0. Simplex Horarium tempus Solis est p. 11. 46. per subtractionem huius, differentia est p. 13. 14. Primus nostræ aureæ regulæ numerus. Distat Sol à ♃ p. 20. 32. & ♀ p. 5. 29. intercudit differentia p. 15. 3. pro secundo regulæ numero, tertius sit unum Horarium tempus ♃ p. 11. 46. Igitur si differentia unius Horarij temporis Solis à duobus ♀ p. 13. 14. habemus differentiam eorum distantiarum, à Mercurio p. 15. 3. Horarijs temporibus Solis p. 11. 46. habebimus p. 13. 22. quibus additis distantie Solis à Mercurio p. 20. 32. efficitur directionis arcus p. 33. 54.

Si placuisset uti Horarijs temporibus Veneris in tertio loco regulæ adhibenda essent geminata p. 25. 0. reliqui duo numeri sunt iidem in proxima operatione assumpti: Quotiens autem esset p. 28. 25. cui addita distantia eiusdem Veneris à Mercurio p. 5. 29. reddidit eundem directionis arcum p. 33. 54.

S. V.

Tertius casus est cum in radice duo Promissores pariter inter se distant & sunt in partibus antecedentibus, à quibus Significator in sequentibus longius remouetur. Tunc constituendo immobilem secundum Promissorem, qui interiacet inter alium Promissorem præcedentem, & Significatorem sequentem, atque in istis simul procedentibus motu Horario, Significator transiet per corpus immobilis Promissoris, & ab eo remouebitur, quantum alter Promissor antecedens proportionaliter distansurus est, ut Significator intercipiatur inter ipsum, & immobilem, qui remansit in ultimo loco.

Accipiantur duo Horaria tempora Promissoris mobilis, & præcedentis, & ab eis dematur unum Horarium tempus Significatoris mobilis: Differentia erit solum primus regulæ aureæ numerus. Tertius erit unum Horarium tempus Significatoris. At pro secundo loco sumenda est distantia Promissoris mobilis ab immobili (disponendo in primo loco regulæ aureæ immobilis Horaria tempora in secundo eius distantia à data domo. In tertio Horaria tempora Promissoris mobilis, ut aliàs diximus) deinde accipe distantiam Significatoris ab eodem immobili Planeta, quæ

est, eius directio ad illud corpus motu conuerso, & iungo istam cum illa alterius Promissoris, & conflatum erit secundus numerus solite regule auree.

Hic secundus numerus (in quo facile a liquidis impinget) potest habere per ascensiones, & descensiones obliquas, desumptas tamen in vero Circulo Horario Promissoris immobilis, subtrahenda enim illa Promissoris praecedentis mobilis ab ea Significatoris pariter mobilis, & in ultimo loco constituti, erit secundus numerus regule. Confecta regula aurea Quotiens addendus distantie Significatoris ab immobili, & aggregatum erit directionis arcus.

Sit exemplum. A ☿ ☽ ☿ inter se proximioribus longius remouetur Sol, qui dum Venus manet immobilis mouetur quatuor, & superans corpus Venere asequitur tandem aequidistantiam inter eam, & ☿ praecedentem.

Horaria tempora ☿ p. 1. 45. geminata sunt p. 23. 30. a quibus dempto simplici Horario tempore Solis p. 1. 46. differentia p. 1. 44. est primus aureae regule numerus. Tertius sunt Horaria tempora Solis p. 1. 46. At secundum ita inquitimus Horaria tempora Venere p. 1. 30. dante eius distantiam rectam p. 8. 40. Horaria tempora ☿ p. 1. 45. dabunt p. 1. 15. a quibus dempta distantia recta Mercurij p. 3. 0. habebitur distantiam Mercurij a Venere p. 3. 8. cui addita Solis a Venere p. 15. 23. erit quaesitus secundus numerus p. 20. 31. Alio modo per descensiones obliquas Circulus Horarius Venere est p. 5. 50. sub quo differentia ascensionalis Solis est p. 1. 0. addenda eius ascensionis rectae p. 1. 28. & fit descensio obliqua Solis in Circulo Horario Venere p. 124. 17. Differentia ascensionalis Mercurij ibidem est p. 2. 12. addita ascensionis eius rectae p. 101. 35. $\frac{1}{2}$ est descensio obliqua p. 123. 45. $\frac{1}{2}$ quae detracta ab illa Solis differentia est p. 20. 31. $\frac{1}{2}$ vt supra absoluamus auream regulam. Si differentia inter duo Horaria tempora Mercurij, & vnum Solis p. 11. 44. dat eorum distantiam in Circulo Venere p. 21. 31. quid dabunt Horaria tempora Solis p. 11. 46. 2 dant p. 20. 33. quibus addita distantia Solis a Venere p. 15. 23. directio erit p. 35. 56. In tertio autem loco Horaria tempora Mercurij geminata dant p. 41. 14. a quibus dempta distantia ipsius Mercurij a Venere p. 5. 8. redit directionis idem arcus p. 35. 56.

S. VI.

Hic sunt casus nobis visi digni penitentiae canonem cum ☉ absolute in eodem Hemisphario: Cum autem acciderit quid distantiam non absolute in eodem, sed Hemisphario diuerso, vel Promissores, & Significator sunt partim in vno, & partim in alio, Regula tradenda est, vt quis in frequentissimo casu sibi consulat.

Possibile enim est ☉ accidere in diuersis Hemispharijs tot modis, quot in praemissis docuimus: Ita scilicet, vt Significator sit in vno Hemisphario cum vno Promissorum, & alter in alio, vel ambo promissores in

In diuerso ab illo Significatoris. Item continget Promissores, vel Significatorem mutare Hemispherium. Duabus autem regulis omnes casus complectemur, & explicabimus.

Prima sit cum nullus Promissorum, neque Significator variant motu horario Hemispherium, & tamen sit Significator, vel Promissor cum alio Promissore in diuerso ad inuicem: Tunc enim animaduertendum est quae eorum sit constituendus immobilis. Quia si manet immobilis ille qui fuerit in diuerso Hemispherio, & reliqui duo in altero, istorum est accipienda distantia ab immobili per Horaria tempora eiusdem Hemisphaerij, in quo commorantur, licet proportio cadat in locum diuersum, & regula disponenda eodem ordine, quo tradidimus in praemissis casibus.

Verbi gratia Mars reperitur in Hemisphaerio diurno ☉, & ♃ in nocturno. Accipimus igitur distantias eorum à Marte per Horaria tempora nocturna amborum. Solis ita: Si Horaria tempora Martis p. 14. 23. dant eius distantiam à prima domo p. 3. 2. Horaria tempora Solis nocturna p. 11. 46. dant p. 2. 29. quibus additis distantia Solis ab Horoscopo p. 94. 9. habemus distantiam fictam Solis à Marte p. 96. 38. In Ioue eodem modo: Si Horaria tempora Martis dant eius distantiam à prima domo, quid dabunt Horaria tempora nocturna Iouis p. 14. 35. 2. dant p. 3. 4. additis distantia Iouis ab Horoscopo p. 166. 18. erit distantia ficta Iouis à Marte p. 169. 22. à qua dempta illa Solis p. 96. 38. habemus secundum nostrae aureae regulae numerum p. 72. 44. Horaria tempora Iouis geminata sunt p. 29. 10. à quibus detracta vno Horario tempore Solis erit primus regulae numerus p. 17. 24. Tertius sint Horaria tempora Solis: Confecta regula, Quotiens p. 49. 10. detrahendus ab eiusdem Solis ficta distantia à Marte p. 96. 38. Constituet directionis arcum Solis ad æquidistantiam Martis, & Saturni, motu Solis, & Iouis p. 47. 28.

In tertio loco adhibitis duobus Horarijs temporibus Iouis Quotiens est p. 221. 54. demptus ab eius distantia à Marte p. 169. 22. reddit eundem arcum p. 47. 28.

Gratia exempli fedusamus etiam Immobilis ad æquidistantiam Martis, & Mercurij mobiles, qui casus coincidit in regulam §. 1. huius capituli, excepto quod Mercurius est in diuerso Hemisphaerio. Distantia Martis à Luna est p. 15. 25. & est realis, quia immobilis, & mobilis sunt in eodem Hemisphaerio. Mercurij verò distantiam fictam ita inquirimus. Si Horaria tempora Lunae p. 13. 58. dant eius distantiam à XII. p. 10. 1. Horaria tempora Mercurij nocturna p. 21. 45. dant p. 8. 25. detrahenda à distantia ficta Mercurij à XII. qua habetur per additionem duorum Horariorum temporum nocturnorum ad eius distantiam ab Horoscopo; & est p. 97. 4. quibus demimus supradictas p. 8. 25. reliquum est distantia ficta Mercurij à Luna p. 88. 35. à qua dempta illa Martis p. 15. 25. differentia p. 73. 10. est solitus secundus aureae regulae numerus. Horaria tempora Mercurij sunt p. 11. 45. Martis p. 14. 23. Coniuncta efficiunt p. 26. 8. & est primus numerus regulae. Tertius sint Horaria tempora Martis p. 14. 23. Quotiens p. 40. 16. additus distantia Martis à Luna p. 15. 25. dabit arcum directionis p. 55.

In tertio loco positus duobus Horarijs temporibus nocturnis Mercurij
 Quotiens p. 32. 54. detrahendus à distantia ficta eiusdem Mercurij à Luna
 p. 88. 35. reddit eundem directionis arcum p. 55. 41.

S. VII.

Altera regula est, cum contingit unum, vel duos ex tribus Planetis
 variare Hemisphæriū deducendus enim est ad Horizontem Planeta
 variaturus Hemisphæriū prorsus eodē modo quo docuimus in c. ultimo
 2. libro, quod est primum in his additamentis, cum ostendimus calcu-
 lum aspectuum motu vniuersali Stellarum acquirendorum. Sed hic am-
 pliùs animaduertendum est posse duos Planetas variare Hemisphæriū;
 Quod si continget, constituendus est in Horizonte ille Planeta, qui vlti-
 mō oriens, vel occidet, & eo momento accipiendæ sunt distantia, &
 reliqui numeri regulæ aureæ, ac si tunc cecidisset Thema, ita tamen
 vt obserues etiam an incidat aliquem adhuc esse in diuerso Hemisphærio,
 & deinde conficiatur regula aureæ, & habeatur arcus directionis à mo-
 mento ortus, vel occasus Planetæ, cui arcui memento addere distan-
 tiam, quam ab Horizonte habuit vltimō Oriens, vel Occidens.

Sit exemplum. Deducamus Mercurium, & Iouem circa Lunam. Di-
 stantia Mercurij ab Horoscopo est p. 73. 30. Nunc inquiramus tempore sui
 ortus eius distantiam à Luna, cuius Horaria tempora p. 13. 58. dant eius
 distantiam à XII. domo p. 10. 1. Horaria tempora diurna Mercurij p. 18. 15.
 dabunt p. 13. 5. quibus detractis au illius distantia à XII. p. 34. 30. erit di-
 stantia Mercurij à Luna tempore sui ortus p. 23. 25. Nunc inquiramus il-
 lam Iouis eodem momento ortus Mercurij; Horaria tempora Luna p. 13.
 58. dant eius distantiam à XII. p. 10. 1. Horaria tempora nocturna Iouis
 p. 14. 35. dabunt p. 10. 28. detrahendas à distantia ficta Iouis à XII. domo
 p. 195. 28. vt confluat distantia ficta Iouis à Luna tempore natiuitatis
 p. 185. 0. vt autem sciamus distantiam quam ꝑ habebit à Luna tempo-
 re ortus Mercurij, demenda est Mercurij distantia ab Horoscopo vsupra
 p. 73. 30. & residuum erit distantia ficta Iouis à Luna tempore ortus Mer-
 curij p. 111. 30. à quo detrahimus distantiam Mercurij superius inquisitam
 p. 23. 25. & residuum erit solitus aureæ regulæ secundus numerus p. 28. 5.
 & quoniam Mercurius antecessurus est Lunæ, casus est in p. 5. huius ca-
 pitis: Iungimus igitur Horaria tempora diurna Mercurij p. 18. 15. cum
 nocturnis Iouis p. 14. 35. aggregatum est prius numerus regulæ p. 32. 50.
 Tandem tertius numerus sicut Horaria tempora Mercurij diurna p. 18. 15.
 Confecta regula aurea dabit in quotiente p. 48. 55. cui addita distantia
 Mercurij à Luna p. 23. 25. efficitur directionis arcus tempore ortus Mer-
 curij p. 72. 20. & addita demum distantia eiusdem Mercurij ab Horoscopo
 p. 73. 30. erit completa directio ad æquidistantiam Mercurij, & Iouis
 p. 145. 50.

Dispositis verò in tertio loco Horarijs temporibus nocturnis Iouis quo-

riens est p. 35. 9. reflectus ab eius distantia à Luna tempore ortus Mercurii p. 111. 30. dabit eodem momento directionis arcum p. 72. 21. cui addita distantia ortus Mercurii p. 73. 30. redibit idem arcus directionis p. 145. 51.

Apotelesmata æquidistantiarum habes in *Quadrupartito* lib. 2. cap. 3. de tringulorum familiaritate lib. 3. cap. 18. & lib. 4. cap. 3. & ubicumque de duorum, vel trium Planetarum commixtione habetur sermo.

Veterum Testimonia de vera

Doctrina in Astronomicis Placidii de Titis.

Quamquam Author toto hoc opere, quæ in Astrologia nostræ sæculi noniter instauravit bonis, solidisque rationibus stabilierit, atra men nulli, quibus religio est amplecti quæ novitatem sapiunt parum fidentes suo ingenio, ne sibi videatur hæc ita esse illusione fucata. demonstrationis, timent eius veritatem fateri, & probabilia quidem, sed non certa dicunt, tutiusque putant illi inhærerere, quæ tot tantisque Authoribus, ut iactant fuerunt probata, quam vni Novatori nomen dare. Quocirca cum inter legendum occurrissent nobis, & amicis, quamplura loca in veterum, & honorum Authorum voluminibus de recto Astronomiæ in Astrologiæ usu, opere præclum facturos existimavimus, si comprobavissemus hanc eandem Placidianam Doctrinam esse antiquorum traditionem, eadem loca, quæ clariora visa sunt verbo tenus proferentes, ut quis in hanc causam possit testimonia conferre.

De Aspectibus Domorum.

Ptolem. lib. 3. cap. de locis Apheticis in Quadrip.

Rimum sane existimandum est esse loca aphetica, in quibus omnino reperiri necesse est eum, qui velit vitæ gubernandi iurisdictione potiri, ut circa Horoscopum aquinis partibus prius supra finitorem emergentibus usque ad 25. reliquas succedentes, & qui has tricenae partes dextris hexagonis radijs contingit, qui boni Dæmonis locus dicitur, & qui Tetragonis, nimum Cœli supra terram fastigium, & qui trigonis &c.

Haly Heben Rodoan super lib. 3.

Cap. 10. Quadrip. de locis bylegialibus

Scripsit Haly Anno Christi 1024.

Et Domus, per quas operari debet in hac re sunt quinque, & non plures. Primitus Decima, postmodum ascendens. Tertia est XI. Quarta est VII. Quinta est IX. Et manifestum est quod operatio fit per has Domos, quoniam aspectum habent cum ascendente. *Et alibi passim.*

Henricus Ranzius.

De prima Domoria secunda parte.

Aspicit tertiam domum * Quartam □ Quintam Δ sinistrè, Vodecimam * Decimam □ Nonam Δ dextrè. Septimam verò ° Reliquas nullis radijs collustrat.

Hi aspectus Domorum considerantur in Aequatore, non in Zodiaco: Ptolemæus eorum ibi meminit, ubi de prerogatoriis locis tractat, in-
 quiens primam Domum aspicere. Undecimam *, Decimam □, Nonam & Quod in aspectibus Domorum considerandum est.

*De Aspectibus pro Genitura situ, vel Religionis, quos Placidus
 dixit Cosmicos, seu Mundanos.*

Ptolem. in Almagest. lib. 2. cap. 4.

elinquitur iam de aspectibus, ipsarum conscribere horum,
 igitur &c. quidam ad solos Planetas, & Solem, & Lunam,
 sur Zodiaci partes conspiciuntur, quidam ad Terram tan-
 tummodo, quidam ad Terram simul, & ad erraticas stellas,
 & ad Solem, & Lunam, vel partes Zodiaci.

Idem in exordio Quadripart.

Vnum, quod primum, & loco est, & Potestate quo Solis, & Lunæ, &
 stellarum motuum configurationes cum erga se, tum Terram deprehendimus.

Ibidem lib. 1. cap. antefinali.

Dicuntur autem Stellæ, & suas quasi personas gerere cum singula eo
 modo cum Sole, aut etiam Luna configurentur, quo domicilia ipsorum
 cum domiciliis laminum, vt Venus in sexangula configuratione cum lu-
 minibus, sed cum Sole vespertina &c.

*Nisi hæc intelligantur pro Genitura situ Magnus Astronomus errasset, cum tamen
 in Almagesto lib. 13. cap. ultimo, demonstrauerit Venerem non elongari à Sole, nisi
 per p. 47. 7. Zodiaci, quod vix superat tertiam partem sextilis.*

Almanson proposit. 146.

Fixit anno Christi 933.

Com diuersificantur duo climata, diuersificantur Planetarum aspectus,
 & eorum radii.

In Zodiacalibus radijs hæc verificari nequeunt.

Hemicus Bate.

Scripsit anno Christi 1274. Tractatum Magistralli compositionis Astrolabij,

& circumfertur vna cum libello Abraham. Iudæi impressus Venetijs. anno

1485, apud Heraldum Ryndob. ita exorditur Hemicus.

Apud Artis Astrologica peritiores vne nimis est concordia, quod Pla-
 neta in exordio Domus cuiuslibet constitutus principium Domus tertie
 succedentis in serie Domorum, & Domus Undecime antecedentis ini-
 tium aspectu sextili aspicit. Proiecit quoque Terce aspectus radios super
 initium Domus Nonæ antè ipsam. Super etiam projectiones radiorum
 Quarti aspectus eiusdem Planeta super Decimæ Domus præcedentis, &
 Quartæ sublequentis, inchoamen. Quocirca Domibus equatis secun-
 dum Terræ latitudinem, prout in capitulo suo continetur, eo ipso pro-
 iectio.

lectiones radiorum aspectus cuiuslibet Planetæ secundum modum prædictum constituti habebuntur. Si autem Stella in initio nullius Domus extiterit, sed intrâ, scias quod præicit radios aspectus secundum quamdam proportionem super gradum Domus illius, cui aspectus ille competit secundam constitutionem antedictam: gradum dico, qui se habet in tali proportione ad domum illam totam suam sumendo, videlicet domum ad gradum ascensionum relatarum, prout quaslibet partes horarum duplicatas continet &c.

Prosequitur deinde. Auctor docere mensuram practicam horum aspectuum: Et notabilis est attestatio, quod ista mensuramentur ab Astrologis peritioribus, itant deplorandum sit hanc doctrinam euannisse.

De Parallelis Cosmicis, & Aequinoctialibus.

Hely Heben Rodoan super Quadrip. lib. 2. cap. 7. de Genere futurorum accidentium paulo post principium.

Vltæ dignitates statum essentialium, & accidentalium Planetarum sunt istæ. Essentiales sunt Domus, Trigonus, exaltatio, ac terminus. Accidentales sunt applicatio, separatio, Orientalitas, Occidentalitas, vel masculinitas, vel femininitas, aut apparitio, aut habere participationem cum Sole, aut Luna in figura, vel quod sit cum Eclipsi super vno Circulo, vel super duobus Circulis æquidistantibus, vel quod habeat situm talem, qualem eclipsis, & hoc est esse cum Eclipsi in Circulo ex Circulis, qui sunt æquidistantes Horizonte, verbi gratia, quod sit altitudo Planetæ in Horizonte Orientis septem graduum, & altitudo Eclipsis in Horizonte Occidenti septem graduum, & hac manerie, quod habeat dignitates in angulo, qui ascendit ante Eclipsim Dignitates essentielles, & accidentales, nam ille erit Dominus Eclipsis.

Almansor proposit. 140.

Cum non fuerit inter aliquem Planetarum, Significatorem hyctii sal aspectus, & fuerit vterque in eodem Circulo, & ex Circulis parallels in Hadir, vel Anahat, vel in æquinoctiali itinere, erit melius quam hyctii sal aspectus. *Quid clarius? In antiquorum libri passim occurrunt similia loca.*

Hæc satis putauimus Placido superaddere in confirmationem suarum astronomicarum rerum. Reliqua dabimus in nostro opere, vbi profereamus calculum æquidistantiarum motu trium, vel plurium Planetarum, quas vt raro contingentes hic prætermisimus.

F I N I S.